LATIN AMERICAN CONFERENCE

ON SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

NOVEMBER 5-6, 2021
VILLAHERMOSA, MEXICO

PROCEEDING BOOK

EDITORS
Dra. Francisca Silva Hernández
Dra. Lily Lara Romero
Dr. Jose Alberto del Rivero del Rivero
Dra. Viviana Castellanos Suarez

Universidad Nacional Abierta y a Distancia

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
"Estudio en la duda. Acción en la fe"

Institute of Economic Development and Social Research 2010

MARket SociEty REVIew

ISBN: 978-625-7464-58-1

LATIN AMERICAN INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

PROCEEDING BOOK

November 5-6, 2021
Villahermosa, Mexico

EDITORS
Dra. Francisca Silva Hernández
Dra. Lily Lara Romero
Dr. Jose Alberto del Rivero del Rivero
Dra. Viviana Castellanos Suarez

ISBN: 978-625-7464-58-1

CONFERENCE ID

LATIN AMERICAN INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

DATE - PLACE

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

İKSAD- www.iksad.org.tr

PARTICIPANT ORGANIZATIONS

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México
Universidad Abierta y a Distancia UNAD, Colombia
Institute Of Economıc Development And Socıal Research
Violence and Abuse Studies Platform

LANGUAGES

English, Spanish, Turkish, Russian

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

TOTAL NUMBER OF PAPER: 94

The number of paper from Turkey: 26
Other Countries: 68

PARTICIPANT COUNTRIES:

Turkey, Romania, Vietnam, Serbia, Saudi Arabia, Azerbaijan, USA, Kazakhstan, Poland, Ethiopia, Philippines, Mexico, Pakistan, Algeria, India, South Africa, Egypt, Greece

ORGANIZING AND SCIENTIFIC COMMITTEES

Dra. Felipa Sánchez Pérez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México
Chairman of the conference

Dra. Francisca Silva Hernández
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

Dr. Germán Martínez Prats
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

Dr. Jose Alberto Del Rivero Del Rivero
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

Dr. Rafael Ricardo Renteria Ramos
Universidad Abierta y a Distancia UNAD, Colombia

Dr. Ragif Huseynov
Managing Director of Khazar Educational Center, Azerbaijan

Dr. Raiba Jafarova
Associate Professor of Azerbaijan State Agricultural University, Azerbaijan

Dr. Resmiyye Abdullayeva
Associate Professor of Institute of Economics, Azerbaijan

Dr. Maral Jamalova
Assistant Professor of Azerbaijan State University of Economics, Azerbaijan

Bunyamin Seyidov
PhD student of Institute of Philosophy and Sociology, Azerbaijan

SOCIAL SCIENCES, HUMANITIES AND ARTS BOARD MEMBERS LIST

Prof. Ms. Guilherme Alves Grubertt
Doutorando em Educação Física - UEL (Universidade Estadual de Londrina)

Assoc. Prof. Hatice BURÇİN ŞOLT
Zonguldak Bülent Ecevit Ünversity

Dr. Güray ALPAR
General, Institute of Strategic Thinking, Ankara

Dr. Charu DUREJA
Rayat College of Law, Panjab University

PhD. PJosé G. Vargas-Hernández
University of Guadalajara

Assoc. Prof. Ivaylo Staykov
New Bulgarian University, Sofia

Assoc. Prof. Dr. Cynthia Correa
University of São Paulo

Dr. Anju Lis KURIAN
Mahatma Gandhi University

Prof. Selden Harris
Norfolk State University

Monika Thakur
Amity University Noida,U.P.India

Mr. Desmond Bala Bisandu
Artificial Intelligence, Cranfield University, UK)

Seda Y. HADZIBULIC
Northeastern Illinois University

Assoc.Prof. Dr. F. Gül KOÇSOY
Fırat University, Turkey

PHOTO GALLERY

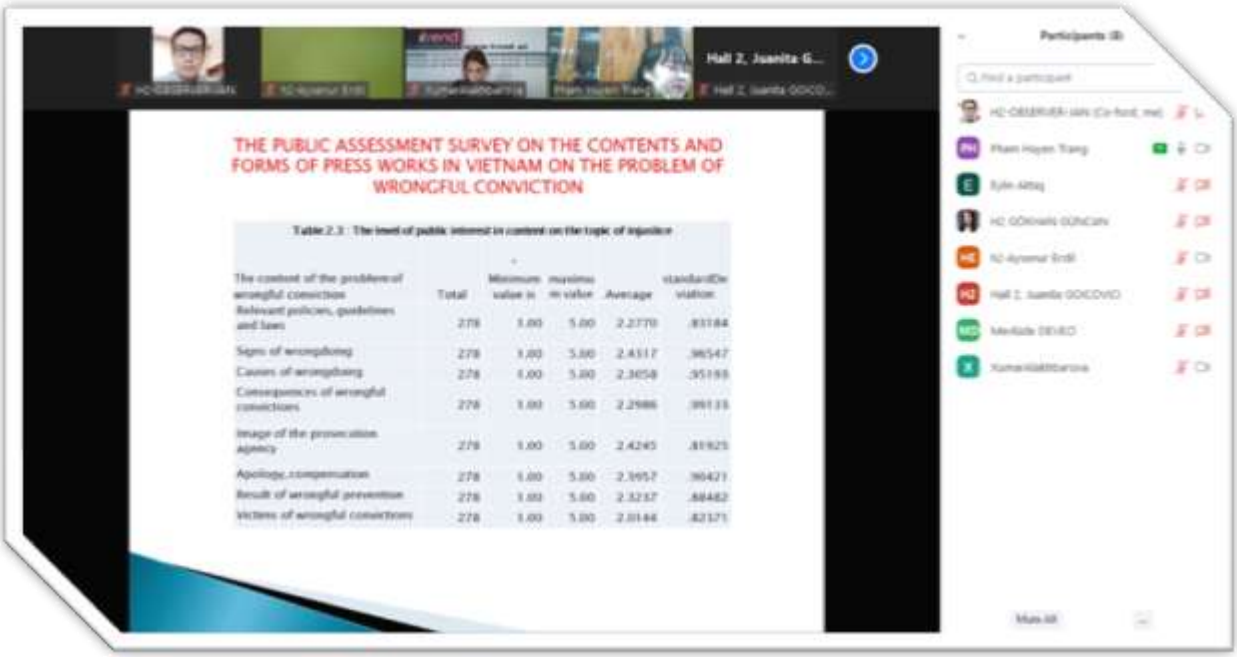

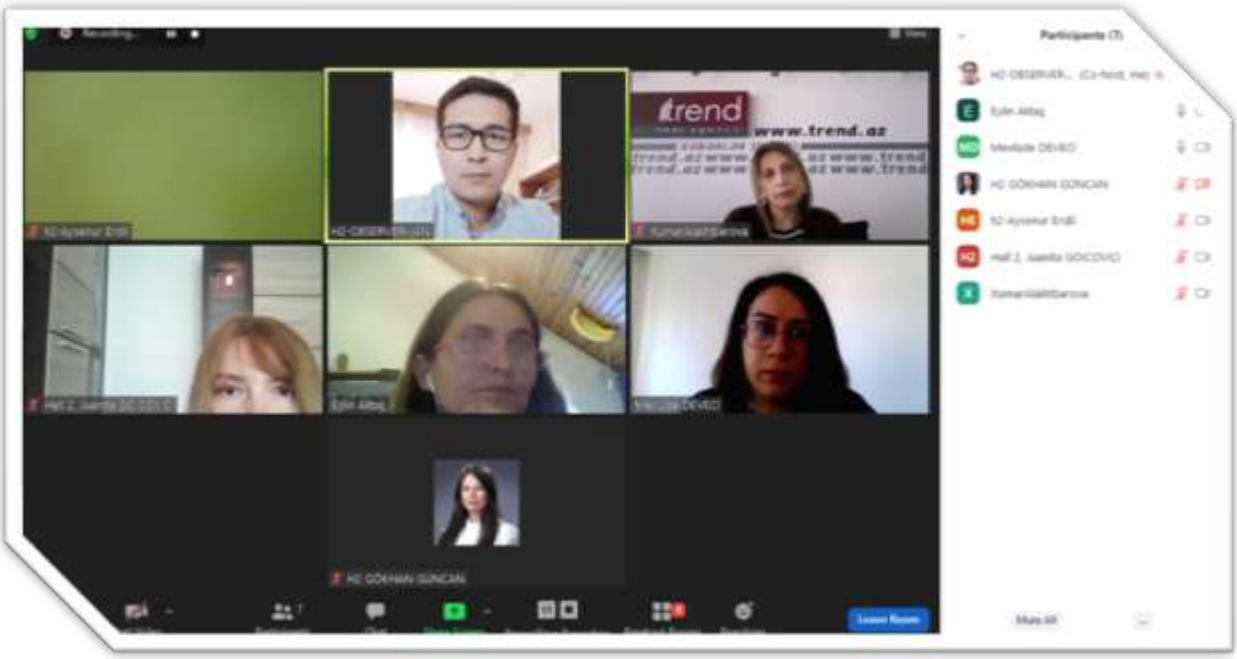

PHOTO GALLERY

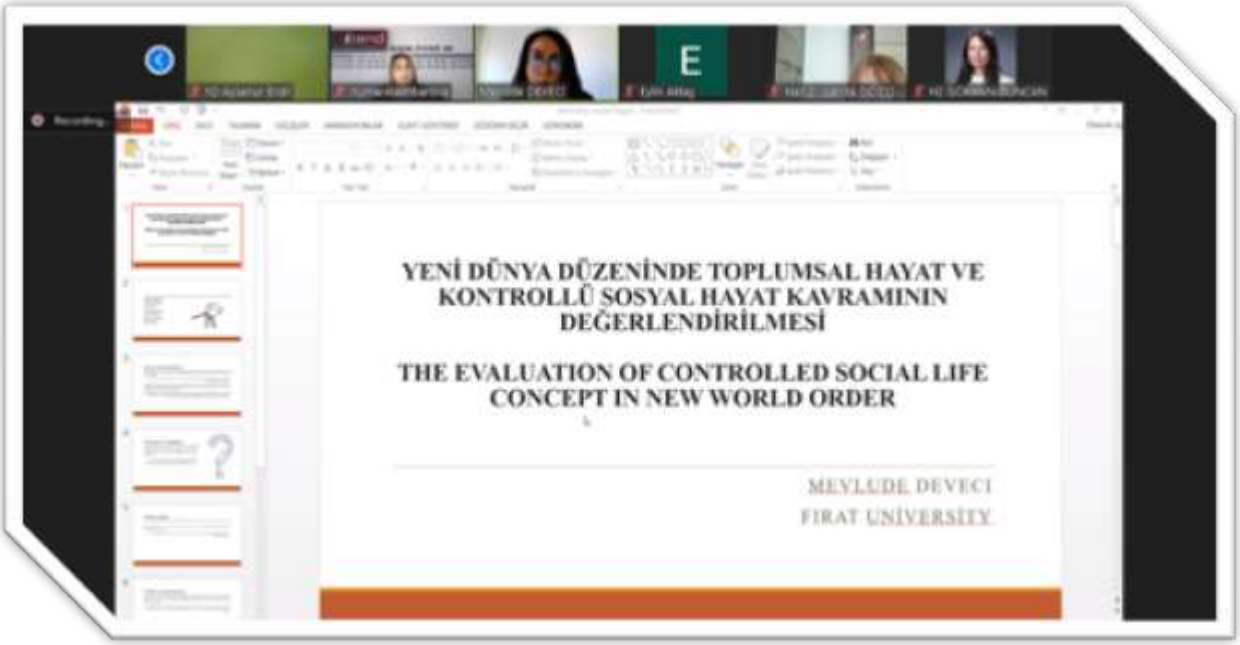

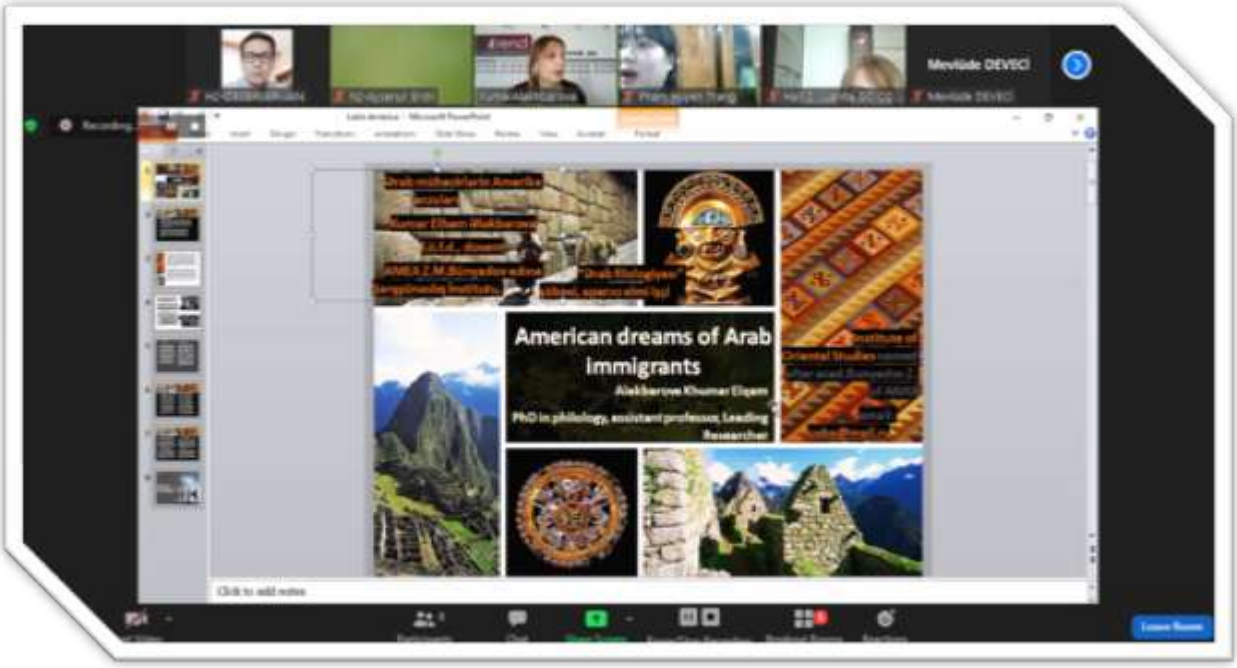

PHOTO GALLERY

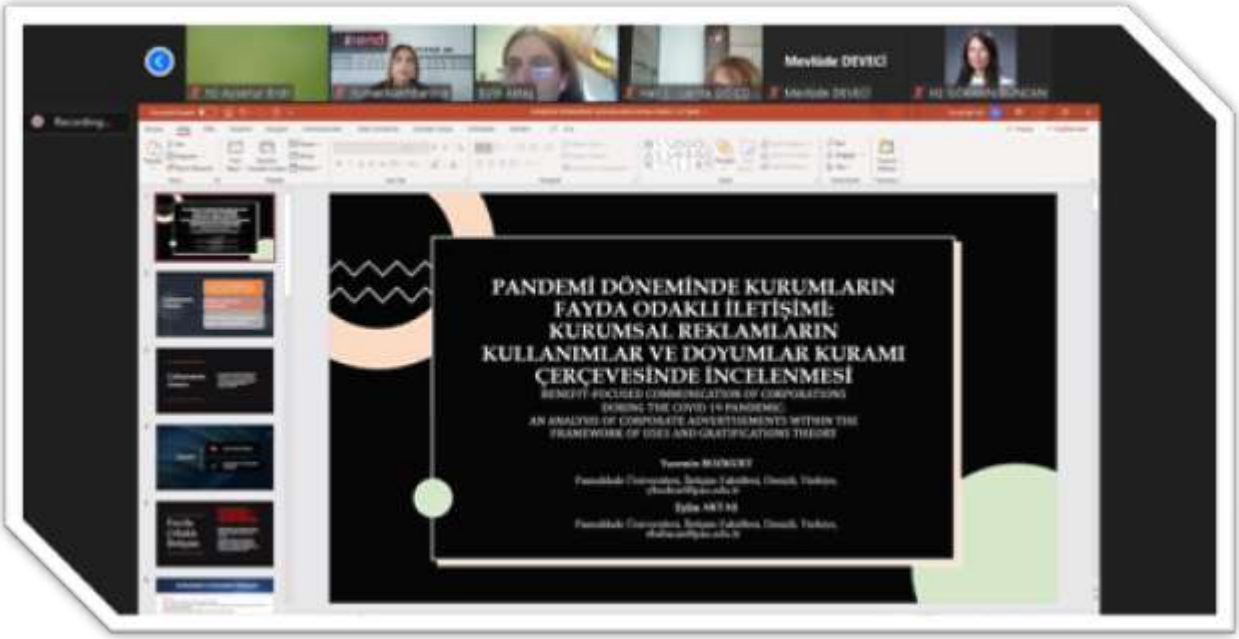

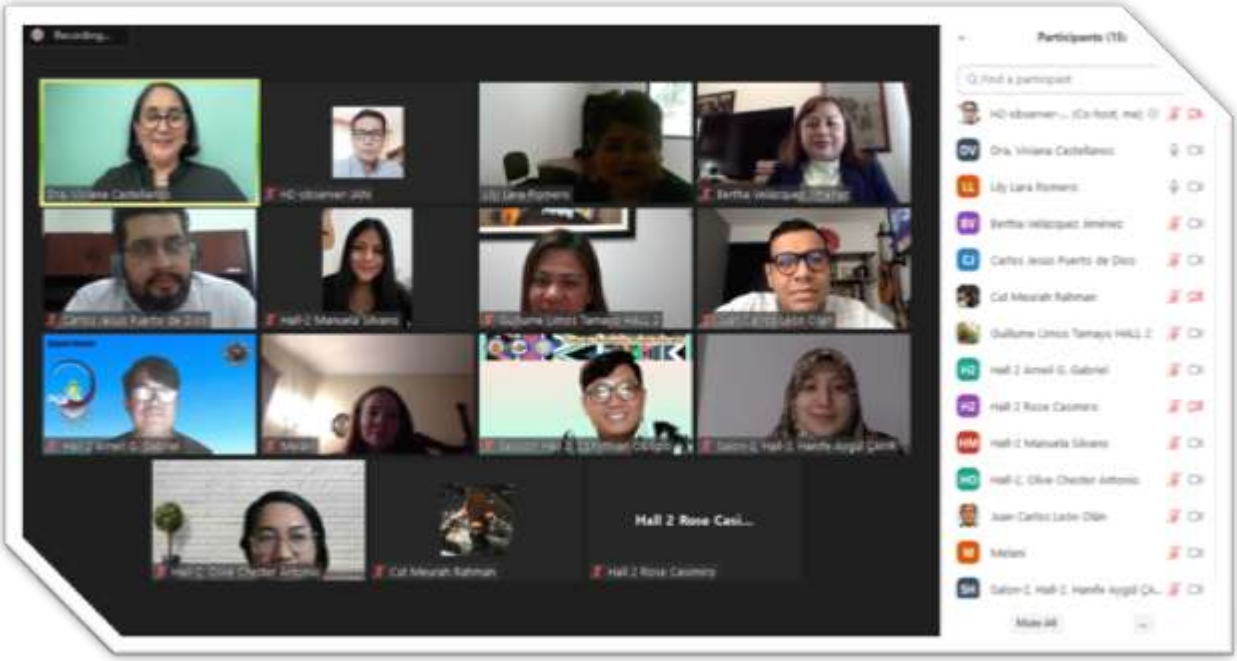

PHOTO GALLERY

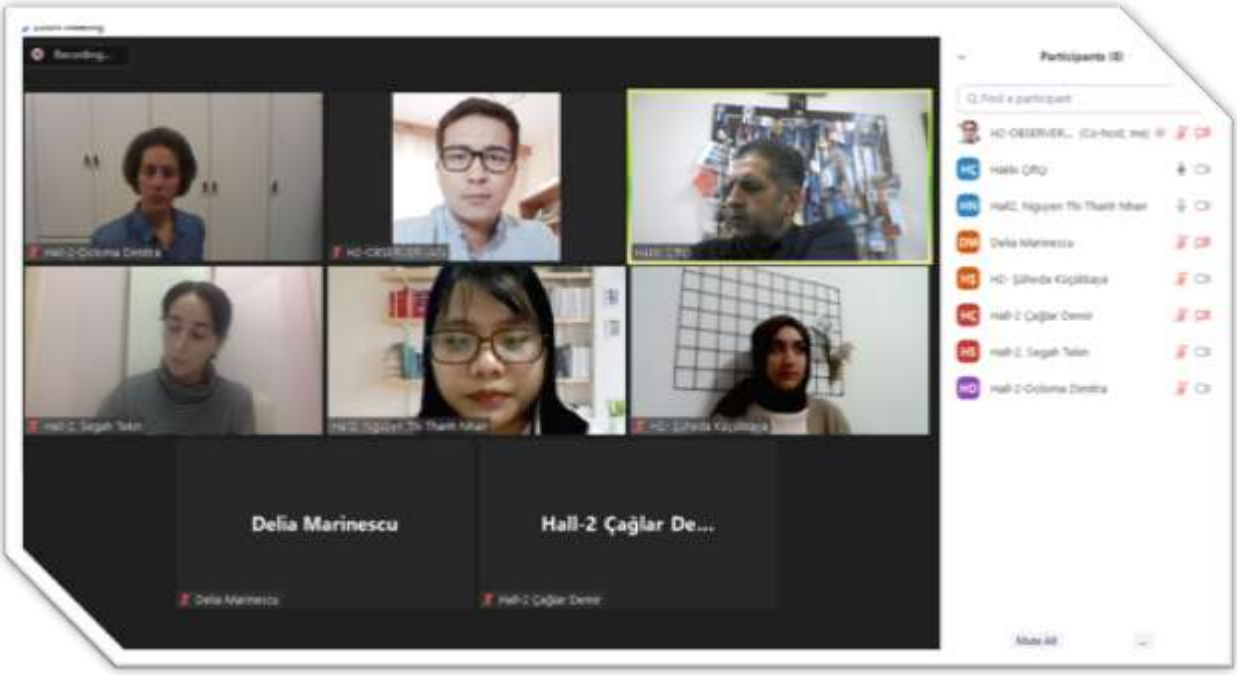

PHOTO GALLERY

LATIN AMERICAN INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

November 5-6, 2021

Villahermosa, Mexico

CONFERENCE PROGRAM

Online (with ZOOM Conference)

Zoom Meeting ID: 858 8536 2635

Zoom Password: 543120

LATIN AMERICAN INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

November 05-06, 2021 Villahermosa, Mexico

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via **https://zoom.us/join** site, enter ID instead of "Meeting ID
- or Personal Link Name" and solidify the session.
- The presentation will have **15 minutes** (including questions and answers).
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on at least %70 of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

ÖNEMLİ, DİKKATLE OKUYUNUZ LÜTFEN

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Sunumlar için **15 dakika** (soru ve cevaplar dahil) süre ayrılmıştır.
- Online sunum yapabilmek için **https://zoom.us/join** sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden **10 dk öncesinde** oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör - oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

-Opening Ceremony-

05·11·2021

Mexico Local Time: 08:30-09:00

Ankara Local Time: 16:30-17:00

****

Dr· Mustafa Latif EMEK

President of IKSAD Institute

Dra· Felipa Sánchez Pérez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

CHAIRMAN OF THE CONFERENCE

Dr· Germán Martínez Prats

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

Dra· Francisca Silva Hernandez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

****

05·11·2021	Session-1, Hall-2
Mexico Time: 05^{00}-07^{30}	Ankara Time: 13^{00}-15^{30}

HEAD OF SESSION: Dr· Mina Zirojević

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
PLEDGE ENDORSEMENT OF THE BILLS OF EXCHANGE IN THEORY AND PRACTICE	Gökhan GÜNCAN	Yalova University
PRODUCTION PLANNING AND ITS IMPORTANCE FOR CORPORATION	Ayşenur ERDİL	Istanbul Medeniyet University, Turkey
TRADERS' LIABILITY FOR NON-CONFORMITY IN CROSS-BORDER TRANSACTIONS: FRAGMENTED RULES, UNDER THE MANDATORY CONSUMER CONTRACTS LAW	Assist. Prof. Dr. Juanita GOICOVICI	University Babes-Bolyai of Cluj-Napoca, Romania
THE PUBLIC ASSESSMENT SURVEY ON THE CONTENTS AND FORMS OF PRESS WORKS IN VIETNAM ON THE PROBLEM OF WRONGFUL CONVICTION	Tran Nhu Mai Pham Huyen Trang	Vietnam National University, Hanoi The People's Police Academy
SUICIDE TERRORISM AND RELIGION	Mina Zirojević Zvonimir Ivanović	Institute of Comparative Law, Belgrade, Serbia The Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade, Serbia
AMERICAN DREAMS OF ARAB IMMIGRANTS	Alakbarova Khumar Elqam	Institute of Oriental Studies named after acad.Bunyadov Z. of ANAS
BENEFIT-FOCUSED COMMUNICATION OF CORPORATIONS DURING THE COVID 19 PANDEMIC: AN ANALYSIS OF CORPORATE ADVERTISEMENTS WITHIN THE FRAMEWORK OF USES AND GRATIFICATIONS THEORY	Yasemin BOZKURT Eylin AKTAŞ	Pamukkale University, Turkey
EVALUATION OF THE CONCEPT OF CONTROLLED SOCIAL LIFE AND SOCIAL LIFE IN THE NEW WORLD ORDER	Mevlüde DEVECİ	Fırat University
AN EGYPTIAN SCARAB FROM SANAᶜIYE SITE SOUTH OF TAYMA IN KSA	Emad Ahmed Elsayyad	King Khalid University - Saudi Arabia

05·11·2021	Session-1, Hall-3
Mexico Time: 05^{00}-07^{30}	Ankara Time: 13^{00}-15^{30}

HEAD OF SESSION: Aysegül Terkan Gürcan

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
SCHOENBERG'S SELF-PORTRAITS: A MUSICIAN'S SELF-EXPRESSION IN PAINTING	Aysegül Terkan Gürcan	University Tecnology Mara(UITM), Malaysia
SOME SPECIFIC FUNCTIONS OF SHAKI-ZAGATALAREGION FOLKLORE	Murşudova Ulduz Bashir	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji University
CERAMIC MUSICAL INSTRUMENTS IN AZTEC CULTURE	Zerrin KILIÇ Dicle ÖNEY	Sakarya University
SHOES AS AN INSTRUMENT IN FLAMENCO	Meltem ÖZSAN Ezgi TEKGÜL	Kahramanmaraş Sütçü İmam University Kahramanmaraş Sütçü İmam University
"NOONDAY THOUGHT" IN THE WORKS OF ALBERT CAMUS	Monica Garoiu	University of Tennessee–Chattanooga USA
ETHNIC AND CULTURAL VALUES REVELED THROUGH TRADITIONS AND CUSTOMS IN LITERATURE	Ospanova Gulmariya	Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan
GENETIC INDICATORS OF SUICIDE PHENOMENA IN MODERN AMERICAN LITERATURE	Laman Gurbanova	Baku State University
FEUILLETON: MAIN CHARACTERISTICS AND THEMES	Gunel Ahmadova	Institute of Literature named after Nizami Ganjavi, Baku, Azerbaijan
LIFESTYLE AND WORK OF ACADEMIC TEACHERS IN UNIVERSITY NARRATIVES	Marzena Kraszewska	Tischner European University, Poland

05·11·2021	Session-2, Hall-2
Mexico Time: 09^{00}-11^{30}	Ankara Time: 17^{00}-19^{30}

HEAD OF SESSION: **Viviana Castellanos Suárez and Lily Lara Romero**

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
LAND DISPUTE RESOLUTION AND MANAGEMENT PRACTICES BY RURAL WOMEN: EXPERIENCE FROM SOUTH WOLLO ZONE, ETHIOPIA	Asrat Mulat Asegie	Wollo University, Ethiopia
INDIGENOUS PEOPLES AND GENDER ROLES	Guillume Tamayo Arneil G Gabriel	Nueva Ecija University, Cabanatuan City Philippines
SINGLE MOTHERS BY CHOICE: WELFARE AND LABOR INCLUSION	Viviana Castellanos Suárez Yazmin Isolda Alvarez Garcia Rolando Castillo Santiago	Universidad Juarez Autónoma de Tabasco
VIVIENDA Y DERECHOS SOCIALES	Saúl Horacio Rodríguez	Universidad Juarez Autonoma de Tabasco
IGUALDAD DE GÉNERO Y DERECHO A LA PROPİEDAD DE LA MUJER RURAL	Bertha Velázquez Jiménez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco (UJAT)
MECHANISMS FOR THE ADVANCE OF WOMEN IN THE COVID-19 PANDEMIC	Lily Lara Romero Viviana Castellanos Suárez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
THE IMPACT OF COVID-19 ON DOMESTIC VIOLENCE (OR INTIMATE PARTNER VIOLENCE)	Melani Dzhanaralieva Cut Meurah Habibur Rahman	Université de Mons and Université Libre de Bruxelles, Belgium Sakarya University, Turkey
LAS SOLUCIONES AMISTOSAS EN LA COMİSİÓN INTERAMERİCANA DE DERECHOS HUMANOS	Carlos Jesús Puerto de Dios	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
THE RELATIONSHIP BETWEEN MARRIED WOMEN'S LEVEL OF SELF-EFFICIENCY AND GENDER PERCEPTION	Hanife Aygül ÇAYIR Birsen ALTAY	Kumru State Hospital Ondokuz Mayıs University

05·11·2021	Session-2, Hall-3
Mexico Time: 09^{00}-11^{30}	Ankara Time: 17^{00}-19^{30}

HEAD OF SESSION: **Francisca Silva Hernández and Deisy María Jerónimo Jiménez**

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
LA PREVENCIÓN DEL DELITO COMO MEDIO PARA PRESERVAR LA PAZ Y SEGURIDAD PÚBLICA	Christian Miguel Tapia Chávez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
RESILIENCE IN TIMES OF PANDEMIC. EDUCATIONAL CONTEXT	Francisca Silva Hernández Germán Martínez Prats Ricardo Antonio Martínez Pérez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
HOW DOES JOB INSECURITY AFFECT MENTAL HEALTH?	María Esther Baeza Flores Antonio Becerra Hernández	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
INCLUSION AND SCHOOL COEXISTENCE. CHILDREN WITH ASPERGER SYNDROME IN REGULAR EDUCATION GROUPS	Claudia Edith Gamas Castellanos Yazmín Isolda Álvarez García	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
COGNITIVE DISTORTIONS GENERATED IN BOYS AND GIRLS DURING COVID-19	María Antonia Hernández Hernández Carlos Mario Estrada Álvarez Lily Lara Romero	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
MEDIACIÓN ESCOLAR PARA CREAR UNA VISIÓN RESILIENTE.	Larissa Gisela Gutiérrez Góngora	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
EDUCATION AND RESILIENCE IN THE POST-COVID-19 EDUCATIONAL LAG IN MEXICO	Ricardo Antonio Martínez Pérez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
PERCEPCIÓN DE LA SATISFACCIÓN ACADEMICA DEL ESTUDIANTES UNIVERSITARIOS EN TIEMPOS DEL COVID-19: CASO DACEA/UJAT	Deisy María Jerónimo Jiménez William Baldemar López Rodríguez Luis Carlos Dupeyron cortes Martha Rosalía Sierra Bulnes	Universidad Juárez Autónoma De Tabasco
LA MEDIACIÓN EN LA OCUPACIÓN SUPERFICIAL	Estefany Vidal Cano	Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

05·11·2021	Session-2, Hall-4
Mexico Time: 09^{00}-11^{30}	Ankara Time: 17^{00}-19^{30}

HEAD OF SESSION: **Francisca Silva Hernández and Deisy María Jerónimo Jiménez**

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
EL DERECHO HUMANO A SER ESCUCHADO DEL MENOR EN LOS JUICIOS DE GUARDA Y CUSTODIA	Janet Rodríguez López	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
APLICACIÓN DE IMPUESTOS AMBIENTALES	Itzel Alejandra Olán Herrera	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
OBSTÁCULOS QUE SE PRESENTAN PARA LA APLICACIÓN DE LA JUSTICIA RESTAURATİVA EN LA JUSTICIA JUVENIL EN TABASCO	Arturo Enrique Jasso Rodríguez Jesús Antonio Ramos Ferrer Hilda Guadalupe Alperte Rodriguez Angela Pérez Hernández Javier Pérez Montejo	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
MIGRATION OF CENTRAL AMERICAN ADOLESCENT WOMEN ACROSS THE SOUTHERN BORDER IN TIMES OF PANDEMIC: VULNERABILITIES	Héctor Manuel Lázaro Hernández Sarilin Ronzón Alamilla Viviana Castellanos Suárez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
MIGRACIÓN Y DERECHOS HUMANOS	Oscar Eduardo Cornelio Landero	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
RELACIÓN DEL MENSAJE HUMORÍSTICO, LA CONFIANZA DEL GRUPO Y LA PARTICIPACIÓN EN UNA UNIVERSIDAD TABASQUEÑA	Hugo Angulo Fuentes Martha Libny Xicoténcatl Valencia Jhoana Morales Balcázar	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
ESTRATEGIA PARA EL MEJORAMIENTO DEL APRENDIZAJE DEL CURSO DE HERRAMIENTAS FİNANCIERAS Y EVALUACIÓN DE PROYECTOS A PARTIR DEL USO DE SECOND LIFE-SL	Carlos Alberto Gómez Cano Verenice Sánchez Castillo Edwin Eduardo Millán Rojas	Universidad de la Amazonia Universidad de la Amazonia
LA VISIÓN DEL DESARROLLO HUMANO EN LA ACTIVIDAD DOCENTE. EL CASO DE VILLAHERMOSA	Luis Otilio Díaz López Cristel del Carmen Plata Domínguez	Universidad Autónoma de Guadalajara, Tabasco
FORMAS DE ENTENDER LA CULTURA DE LA PAZ EN LA EDUCACIÓN SUPERIOR	Dalila Vera Hernandez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION MECHANISMS	Israel Hernández Cruz	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

05·11·2021	Session-3, Hall-2
Mexico Time: 12^{00}-14^{30}	Ankara Time: 20^{00}-22^{30}

HEAD OF SESSION: **Isi Verónica Lara Andrade and Juan Carlos León Olán**

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
CUERPOS SILENCIADOS, CUERPOS MANCILLADOS. UN ACERCAMIENTO A LA REALIDAD DE LAS MUJERES TRANS EN TABASCO	José Rogelio Naranjo García Carlos Arturo Olarte Ramos	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
LOS SINDICATOS Y SUS OBLIGACIONES EN MATERIA DE ACCESO A LA INFORMACIÓN	Elia Méndez Díaz Maestra En Derecho	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
EXTINCIÓN DE LAS LENGUAS: UNA REALIDAD CONTEMPORÁNEA	Marilyn Sarai Avalos Huesca	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
DESAPARICIÓN COMETIDA POR PARTICULARES EN MÉXICO: UN CASO SUI GENERIS DE DESAPARICIÓN FORZADA	Julio Alberto Domínguez Vázquez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN COMO ACTORES POLÍTICOS DENTRO LOS PROCESOS ELECTORALES. ESTUDIO DE CASO SOBRE LAS ELECCIONES PRESIDENCIALES DE 2006 Y 2018 EN MÉXICO	Juan Carlos León Olán	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
DEL FOTOEPIGRAMA BRECHTIANO AL ANONIMATO DEL E-MEME POLÍTICO	Gabriela Martínez Reyes Hugo Angulo Fuentes Martha Libny Xicoténcatl Valencia	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
LOS DAÑOS PUNITIVOS EN MÉXICO	Manuela Silvano Vázquez	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
ELEMENTARY ASPECTS FOR THE UNDERSTANDING OF ETHNIC IDENTITY	Isi Verónica Lara Andrade	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
LAS DEFICIENCIAS EN EL SISTEMA NACIONAL ANTICORRUPCIÓN COMO SINÓNIMO DE DESCONFIANZA POR PARTE DE LOS GOBERNADOS	Angel Morales Velueta Williams Alejandro Abdo Arias Adriana Esmeralda del Carmen Acosta Toraya	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
ACCESO A LA EDUCACIÓN EN TIEMPOS DE PANDEMIA	Brayan Natanael De Los Santos Valencia	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
SOCIOHIDROLOGÍA. ¿QUÉ ES? ¿EN QUÉ CONSISTE? ¿CÓMO SE LLEVA A CABO?	Alejandra Cámara Cruz	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
ASPECTOS DEL CONFLICTO POR EL RECURSO HÍDRICO	Martha Lisset Adriano González	Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

06·11·2021	Session-4, Hall-2
Mexico Time: 05^{00}-07^{30}	Ankara Time: 13^{00}-15^{30}

HEAD OF SESSION: Dr· Başak Türküler AKA

TOPIC TITLE	TOPIC TITLE	TOPIC TITLE
STRESS, DEPRESSION, ANXIETY, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, AND LIFE SATISFACTION OF FATHERS AND MOTHERS OF INTELLECTUALLY DISABLED CHILDREN	Dr. Naeema Arzeen Dr. Saima Arzeen	Islamabad, Pakistan University of Peshawar, Pakistan
CURRENT RECORDS ON DIFFERENT IMPAIRMENTS OF CHILDREN AND ADOLESCENTS ENROLLED IN THE SPECIAL EDUCATION SYSTEM	Magdalena Bughirică Georgescu Corina Rodica Ionescu	National University of Physical Education and Sports, Romania
THE PERSONAL ASPECTS OF THE BEHAVIOR OF THE SEVERELY DISCIPLINED TEENAGERS	Zoya Velibayova	Baku, ADPU
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PERSONS CONSIDERED FOR CRIMES AGAINST SEXUAL INTRODUCTION OF CHILDREN	Elena Aleksandrovna Evdokimova Alla andreevna Shilina Vladimir Nikolaevich Filonenko	Kharkiv National University of Internal Affairs
QUALITY OF LIFE, PSYCHOLOGICAL İNTERVENTIONS AND SUPPORT PROGRAM IN ELDERLY TUBERCULOSIS PATIENTS IN CORRECTIONAL FACILITIES	Gulshan Aliyeva	Azerbaijan, Baku State University
KAZAKHSTAN WITHIN THE MILITARY-INDUSTRIAL COMPLEX SYSTEM OF THE USSR: SOCIAL AND MORAL PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE PROBLEM	Saule Baidildina	Almaty University of Power Engineering and Telecommunications named after Gumarbek Daukeev, Kazakhstan
PANDEMIC AND VIOLENCE AGAINST HEALTHCARE PROFESSIONALS	Gökçe ÖZKILIÇCI Gizem AKALP Serpil AYTAÇ	Fenerbahçe University Bursa Uludag University Fenerbahçe University
STUDY OF BURNOUT AMONG TEACHERS UNIVERSITY: FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY OF FRÈRES MENTOURI CONSTANTINE UNIVERSITY, ALGERIA	Amrani Mourad Chaib Rachid	Ben Boulaid Batna2 University, Batna, Algeria Mentouri Brothers University, Constantine, Algeria
EMOTION REGULATION, TIME ORIENTATION AND LOCUS OF CONTROL IN RELATION TO GENERALIZED ANXIETY SYMPTOMS	Başak Türküler AKA Sıla KARCI	Bahçeşehir University
THE EFFECT OF UNEMPLOYMENT DURATION ON ANXIETY LEVEL: THE CASE OF MUĞLA PROVINCE	Merve ÇELİK GÖNÜLTAŞ Hilmi ETCİ Çağlar ÖZBEK	Muğla Sıtkı Koçman University

06·11·2021	Session-4, Hall-3
Mexico Time: 05^{00}-07^{30}	Ankara Time: 13^{00}-15^{30}

HEAD OF SESSION: Prof· Dr· Morakeng Edward Kenneth Lebaka

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
"SPATIAL SOCIOLOGY"- THE NEXT STEP TOWARDS CONNECT PEOPLE, CULTURE, PLACES AND LOCAL ENVIRONMENT	Abdul Razak Mohamed	School of Planning and Architecture Vijayawada, INDIA
ANALYSIS OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN A PUBLIC ORGANIZATION IN THE PHILIPPINES	Olive Chester C. Antonio Jocelyn PGabriel Arneil G.Gabriel	Nueva Ecija University Cabanatuan City, Philippines
MAINSTREAMING DISASTER DISASTER RISK REDUCTION AND CLIMATE CHANGE ADAPTATION IN A COMPREHENSIVE DEVELOPMENT PLANNING IN CITIES IN THE PHILIPPINES	Rose Marie Casimiro Arneil G. Gabriel Jocelyn P Gabriel	Nueva Ecija University Cabanatuan City, Philippines
HOW DO MILLENNIAL MANAGERS LEAD OLDER EMPLOYEES: THE PHILIPPINE EXPERIENCE	Rhomark Jardiel Arneil G. Gabriel	Nueva Ecija University Cabanatuan City, Philippines
ACCESS TO UNIVERSAL HEALTH CASE SERVICES IN THE PHILIPPINES: INEQUITY, CHALLENGES AND DISPARITY	Vilma Ramos Arneil G. Gabriel	Nueva Ecija University Cabanatuan City, Philippines
OBSERVING AND PERPETUATING CULTURAL, SOCIAL AND RELIGIOUS PRACTICES INHERITED FROM THE ANCESTORS – ACHIEVEMENT PROSPECTS AND CHALLENGES: THE CASE OF BAPEDI PEOPLE OF GREATER SEKHUKHUNE DISTRICT MUNICIPALITY, LIMPOPO PROVINCE IN SOUTH AFRICA	Morakeng Edward Kenneth Lebaka	University of Zululand, South Africa
A SOCIOLOGICAL SURVEY ON THE PREVALENCE OF MALNUTRITION AMONG PRESCHOOL CHILDREN IN RURAL NORTHERN KERALA	Jyothi.H Mini Joseph	Government College for Women, Trivandrum, Kerala, India
ACADEMIC SABOTAGE AND THE AWARENESS OF PAKISTANI UNDERGRADUATES	Naseem Hyder Rajput Tayyaba Zarif	Shaheed Benazir Bhutto University, Shaheed Benazirabad, Pakistan
WORKPLACE BULLYING AND BASIC EDUCATION IN THE PHILIPPINES	Corinthian Obispo Arneil G. Gabriel	Nueva Ecija University Cabanatuan City, Philippines

06·11·2021	Session-5, Hall-2
Mexico Time: 08^{00}-10^{30}	Ankara Time: 16^{00}-18^{30}

HEAD OF SESSION: Assoc· Prof· Dr· Adem KARA

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
ISLAND OF CYPRUS DURING THE EGYPTIAN QUESTION: THE UPRISING IN BAF AND KAPRAS (1833)	Adem KARA	Bolu Abant İzzet Baysal University, Turkey
ABOUT THE HISTORY OF ISLAM	Vesile ŞEMŞEK	Kırşehir Ahi Evren University, Turkey
A COMPARISON ON CHARISMATIC LEADERSHIP: MUSTAFA KEMAL ATATURK IN TURKEY AND LAZARO CARDENAS IN MEXICO	Ayşe YARAR	Suleyman Demirel University
THE WATERERS IN EGYPT IN THE ROMAN ERA	Mustafa Muhammad Qandil Zaied	King Khalid University, KSA Ain Shams University, Egypt
THE DREAM OF HERACLIUS A STUDY ON LATIN, EAST CHRISTIAN AND ARABIC SOURCES	Abdelaziz Ramadan	Ain Shams University Egypt
AN INVESTIGATION ON THE CONCEPTS OF "EPIDEMIC", "PANDEMI", "TRAINING ROADS", "VIRUS", "MICROBE" WITH PAST/TODAY IN HISTORY LESSON BOOKS	Yusuf ARSLAN	Batman Üniversity, Turkey
GAZGULU NECROPOLIS, KESHIKCHIDAGH MOUNDS AND BURIAL CUSTOMS IN THEM	Musa Mursaguliyev Saadat Aliyeva	"Keshikchidagh" State historical and cultural reserve, Azerbaijan, Aghstafa district "Avey" State historical and cultural reserve, Azerbaijan,Gazakh district
PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT IN SHIPYARD AND PORT	Alper Bayır Murat Yorulmaz	Kocaeli University, Turkey Kocaeli University, ,Turkey
THE LIFE AND WORK OF KHALIL RZA ULUTÜRK ARE AN IMPORTANT MEANS OF PATRIOTIC EDUCATION	Guliyeva Ayisha Zahid gizi	Baku Engineering University

06·11·2021	Session-5, Hall-3
Mexico Time: 08^{00}-10^{30}	Ankara Time: 16^{00}-18^{30}

HEAD OF SESSION: Assoc· Prof· Dr· Handan ÜREK

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
DIALOGUE AND CONSENSUS IN THE CONTEXT OF GLOBALİZATION AS A WAY TO RESOLVE CONFLICTS	Humeyra Mustafayeva	Azerbaijan State University of Economics (UNEC),
COMPARISON OF TURKISH TEACHER CANDIDATES ATTITUDES TOWARDS INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS	Handan ÜREK	Balıkesir University, Turkey
ROMANIAN STUDENTS' ENGAGEMENT WITH DIGITAL PLATFORMS DURING THE PANDEMIC: USES, GRATIFICATIONS AND RISKS	Georgiana UDREA Gabriela GUIU Adina-Alexandra CHIRIȚOIU	National University of Political Studies and Public Administration, Romania
THE MEDIATING ROLE OF WORK ENGAGEMENT ON THE EFFECTS OF ETHICAL LEADERSHIP ON ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR IN HEALTH INSTITUTIONS	Ebru AYKAN Sermed DOĞAN	Kayseri University, Turkey
CIVIL SOCIETY AND STATE IN HEGEL	Gülçin Sağır KESKİN	ANKARA UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES FACULTY OF COMMUNICATION DEPARTMENT OF JOURNALISM CEBECI / ANKARA, TURKEY
SWOT ANALYSIS OF LEATHER INDUSTRY: INDUSTRY REPORT DISCUSSION	Hatice ER	Tekirdağ Namık Kemal University, Turkey
DEVELOPMENT AND GEOGRAPHICAL DISTRUBITION OF NATURAL LEATHER INDUSTRY IN TURKEY	Murat KARTAL	Istanbul University, Turkey
CONSUMER ENGAGEMENT ON BRANDED CONTENT: AN ANALYSIS OF AFFECTING FACTORS	Yasemin BOZKURT	Pamukkale University, Turkey

06·11·2021	Session-6, Hall-2
Mexico Time: 11^{00}-13^{30}	Ankara Time: 19^{00}-21^{30}

HEAD OF SESSION: Assoc· Prod· Dr· Hakkı ÇİFTÇİ

TOPIC TITLE	AUTHORS	AFFILIATION
IMPACTS OF OUTPUT CAPACITY ASSESSMENT ON ORIENTAL STUDİES UNDERGRADUATE TRAINING PROGRAM DEVELOPMENT	Phan Thi Yen; Le Thi Phuong Loan; Nguyen Thị Thanh Nhan	The University of Danang, Viet Nam
ANALYSIS OF THE EFFECT OF POEMS IN DEVELOPING VOCABULARY IN ENGLISH LANGUAGE EDUCATION	Çağlar Demir	Balıkesir University, Turkey
A LONGITUDINAL STUDY FOR THE EPIDEMIOLOGY OF SCHOOL ACCIDENTS DURING A THREE SCHOOL-YEAR PERIOD IN ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN. THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCIDENTS AND GENDER	Doloma D. Kampas A, Agelousis N. Michalopoulou M.	Democritus University of Thrace, Greece
SOCIAL WORK AND DISTANCE EDUCATION EXPERIENCES OF UNIVERSITY STUDENTS DURING THE COVID-19 PANDEMIC BASED ON A CRISIS INTERVENTION APPROACH: THE CASE OF BITLIS EREN UNIVERSITY	Şüheda KÜÇÜKKAYA Fatma Ceyda ÇELİK	Bitlis Eren University, Turkey
CONTEMPORARY AND INDUSTRIALIZATION ECONOMIC GROWTH AND IMPORTANCE IN DEVELOPMENT	Hakkı ÇİFTÇİ	Cukurova University
NOT "TOO FAR" ANYMORE: TURKEY'S HUMANITARIAN DIPLOMACY ACTIVITIES IN LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN AND REFLECTIONS FROM THE REGION	Segâh TEKİN	Necmettin Erbakan University
THE INFLUENCE OF SECURITY THREATS AND RISKS IN THE EUROPEAN UNION	Delia-Mihaela MARINESCU	National Defense University "Carol I", Bucharest, Romania

CONTENT

CONGRESS ID	I
PROGRAM	II
PHOTO GALLERY	III
CONTENT	IV

Author	Title	No
Gökhan GÜNCAN	PLEDGE ENDORSEMENT OF THE BILLS OF EXCHANGE IN THEORY AND PRACTICE	1-4
Ayşenur ERDİL	PRODUCTION PLANNING AND ITS IMPORTANCE FOR CORPORATION	5-10
Juanita GOICOVICI	TRADERS' LIABILITY FOR NON-CONFORMITY IN CROSS-BORDER TRANSACTIONS: FRAGMENTED RULES, UNDER THE MANDATORY CONSUMER CONTRACTS LAW	11
Tran Nhu Mai Pham Huyen Trang	THE PUBLIC ASSESSMENT SURVEY ON THE CONTENTS AND FORMS OF PRESS WORKS IN VIETNAM ON THE PROBLEM OF WRONGFUL CONVICTION	12-17
Mina Zirojević Zvonimir Ivanović	SUICIDE TERRORISM AND RELIGION	18-26
Alakbarova Khumar Elqam	AMERICAN DREAMS OF ARAB IMMIGRANTS	27
Yasemin BOZKURT Eylin AKTAŞ	BENEFIT-FOCUSED COMMUNICATION OF CORPORATIONS DURING THE COVID 19 PANDEMIC: AN ANALYSIS OF CORPORATE ADVERTISEMENTS WITHIN THE FRAMEWORK OF USES AND GRATIFICATIONS THEORY	28-46
Mevlüde DEVECİ	EVALUATION OF THE CONCEPT OF CONTROLLED SOCIAL LIFE AND SOCIAL LIFE IN THE NEW WORLD ORDER	47-56
Emad Ahmed Elsayyad	AN EGYPTIAN SCARAB FROM SANAᶜIYE SITE SOUTH OF TAYMA IN KSA	57
Aysegül Terkan Gürcan	SCHOENBERG'S SELF-PORTRAITS: A MUSICIAN'S SELF-EXPRESSION IN PAINTING	58-63
Murşudova Ulduz Bashir	SOME SPECIFIC FUNCTIONS OF SHAKI-ZAGATALAREGION FOLKLORE	64-67
Zerrin KILIÇ Dicle ÖNEY	CERAMIC MUSICAL INSTRUMENTS IN AZTEC CULTURE	68-85
Meltem ÖZSAN Ezgi TEKGÜL	SHOES AS AN INSTRUMENT IN FLAMENCO	86
Monica Garoiu	"NOONDAY THOUGHT" IN THE WORKS OF ALBERT CAMUS	87-94
Ospanova Gulmariya	ETHNIC AND CULTURAL VALUES REVELED THROUGH TRADITIONS AND CUSTOMS IN LITERATURE	95-96
Laman Gurbanova	GENETIC INDICATORS OF SUICIDE PHENOMENA IN MODERN AMERICAN LITERATURE	97-104
Gunel Ahmadova	FEUILLETON: MAIN CHARACTERISTICS AND THEMES	105
Marzena Kraszewska	LIFESTYLE AND WORK OF ACADEMIC TEACHERS IN UNIVERSITY NARRATIVES	106
Asrat Mulat Asegie	LAND DISPUTE RESOLUTION AND MANAGEMENT PRACTICES BY RURAL WOMEN: EXPERIENCE FROM SOUTH WOLLO ZONE, ETHIOPIA	107

Guillume Tamayo Arneil G Gabriel	INDIGENOUS PEOPLES AND GENDER ROLES	108
Viviana Castellanos Suárez Yazmin Isolda Alvarez Garcia Rolando Castillo Santiago	SINGLE MOTHERS BY CHOICE: WELFARE AND LABOR INCLUSION	109-122
Saúl Horacio Rodríguez	VIVIENDA Y DERECHOS SOCIALES	123
Bertha Velázquez Jiménez	IGUALDAD DE GÉNERO Y DERECHO A LA PROPIEDAD DE LA MUJER RURAL	124
Lily Lara Romero Viviana Castellanos Suárez	MECHANISMS FOR THE ADVANCE OF WOMEN IN THE COVID-19 PANDEMIC	125-132
Melani Dzhanaralieva Cut Meurah Habibur Rahman	THE IMPACT OF COVID-19 ON DOMESTIC VIOLENCE (OR INTIMATE PARTNER VIOLENCE)	133
Carlos Jesús Puerto de Dios	LAS SOLUCIONES AMISTOSAS EN LA COMISIÓN INTERAMERICANA DE DERECHOS HUMANOS	134
Hanife Aygül ÇAYIR Birsen ALTAY	THE RELATIONSHIP BETWEEN MARRIED WOMEN'S LEVEL OF SELF-EFFICIENCY AND GENDER PERCEPTION	135-137
Christian Miguel Tapia Chávez	LA PREVENCIÓN DEL DELITO COMO MEDIO PARA PRESERVAR LA PAZ Y SEGURIDAD PÚBLICA	138
Francisca Silva Hernández Germán Martínez Prats Ricardo Antonio Martínez Pérez	RESILIENCE IN TIMES OF PANDEMIC. EDUCATIONAL CONTEXT	139
María Esther Baeza Flores Antonio Becerra Hernández	HOW DOES JOB INSECURITY AFFECT MENTAL HEALTH?	140
Claudia Edith Gamas Castellanos Yazmín Isolda Álvarez García	INCLUSION AND SCHOOL COEXISTENCE. CHILDREN WITH ASPERGER SYNDROME IN REGULAR EDUCATION GROUPS	141-146
María Antonia Hernández Hernández Carlos Mario Estrada Álvarez Lily Lara Romero	COGNITIVE DISTORTIONS GENERATED IN BOYS AND GIRLS DURING COVID-19	147-154
Larissa Gisela Gutiérrez Góngora	MEDIACIÓN ESCOLAR PARA CREAR UNA VISIÓN RESILIENTE.	155
Ricardo Antonio Martínez Pérez	EDUCATION AND RESILIENCE IN THE POST-COVID-19 EDUCATIONAL LAG IN MEXICO	156
Deisy María Jerónimo Jiménez William Baldemar López Rodríguez Luis Carlos Dupeyron Cortes Martha Rosalía Sierra Bulnes	PERCEPCIÓN DE LA SATISFACCIÓN ACADEMICA DEL ESTUDIANTES UNIVERSITARIOS EN TIEMPOS DEL COVID-19: CASO DACEA/UJAT	157
Janet Rodríguez López	EL DERECHO HUMANO A SER ESCUCHADO DEL MENOR EN LOS JUICIOS DE GUARDA Y CUSTODIA	158
Itzel Alejandra Olán Herrera	APLICACIÓN DE IMPUESTOS AMBIENTALES	159
Arturo Enrique Jasso Rodríguez Jesús Antonio Ramos Ferrer Hilda Guadalupe Alperte Rodriguez Angela Pérez Hernández Javier Pérez Montejo	OBSTÁCULOS QUE SE PRESENTAN PARA LA APLICACIÓN DE LA JUSTICIA RESTAURATIVA EN LA JUSTICIA JUVENIL EN TABASCO	160-161
Héctor Manuel Lázaro Hernández Sarilin Ronzón Alamilla Viviana Castellanos Suárez	MIGRATION OF CENTRAL AMERICAN ADOLESCENT WOMEN ACROSS THE SOUTHERN BORDER IN TIMES OF PANDEMIC: VULNERABILITIES	162-172
Oscar Eduardo Cornelio Landero	MIGRACIÓN Y DERECHOS HUMANOS	173

Hugo Angulo Fuentes Martha Libny Xicoténcatl Valencia Jhoana Morales Balcázar	RELACIÓN DEL MENSAJE HUMORÍSTICO, LA CONFIANZA DEL GRUPO Y LA PARTICIPACIÓN EN UNA UNIVERSIDAD TABASQUEÑA	174
Carlos Alberto Gómez Cano Verenice Sánchez Castillo Edwin Eduardo Millán Rojas	ESTRATEGIA PARA EL MEJORAMIENTO DEL APRENDIZAJE DEL CURSO DE HERRAMIENTAS FİNANCIERAS Y EVALUACIÓN DE PROYECTOS A PARTIR DEL USO DE SECOND LIFE-SL	175
Luis Otilio Díaz López Cristel del Carmen Plata Domínguez	LA VISIÓN DEL DESARROLLO HUMANO EN LA ACTIVIDAD DOCENTE. EL CASO DE VILLAHERMOSA	176-177
Dalila Vera Hernandez	FORMAS DE ENTENDER LA CULTURA DE LA PAZ EN LA EDUCACIÓN SUPERIOR	178
José Rogelio Naranjo García Carlos Arturo Olarte Ramos	CUERPOS SILENCIADOS, CUERPOS MANCILLADOS. UN ACERCAMIENTO A LA REALIDAD DE LAS MUJERES TRANS EN TABASCO	179-185
Elia Méndez Díaz Maestra En Derecho	LOS SINDICATOS Y SUS OBLIGACIONES EN MATERIA DE ACCESO A LA INFORMACIÓN	186
Marilyn Sarai Avalos Huesca	EXTINCIÓN DE LAS LENGUAS: UNA REALIDAD CONTEMPORÁNEA	187
Julio Alberto Domínguez Vázquez	DESAPARICIÓN COMETIDA POR PARTICULARES EN MÉXICO: UN CASO SUI GENERIS DE DESAPARICIÓN FORZADA	188
Juan Carlos León Olán	LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN COMO ACTORES POLÍTICOS DENTRO LOS PROCESOS ELECTORALES. ESTUDIO DE CASO SOBRE LAS ELECCIONES PRESİDENCIALES DE 2006 Y 2018 EN MÉXICO	189
Gabriela Martínez Reyes Hugo Angulo Fuentes Martha Libny Xicoténcatl Valencia	DEL FOTOEPIGRAMA BRECHTIANO AL ANONIMATO DEL E-MEME POLÍTICO	190
Manuela Silvano Vázquez	LOS DAÑOS PUNITIVOS EN MÉXICO	191
Dr. Naeema Arzeen Dr. Saima Arzeen	STRESS, DEPRESSION, ANXIETY, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, AND LIFE SATISFACTION OF FATHERS AND MOTHERS OF INTELLECTUALLY DISABLED CHILDREN	192
Magdalena Bughirică Georgescu Corina Rodica Ionescu	CURRENT RECORDS ON DIFFERENT IMPAIRMENTS OF CHILDREN AND ADOLESCENTS ENROLLED IN THE SPECIAL EDUCATION SYSTEM	193
Zoya Velibayova	THE PERSONAL ASPECTS OF THE BEHAVIOR OF THE SEVERELY DISCIPLINED TEENAGERS	194-200
Elena Aleksandrovna Evdokimova Alla andreevna Shilina Vladimir Nikolaevich Filonenko	PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PERSONS CONSIDERED FOR CRIMES AGAINST SEXUAL INTRODUCTION OF CHILDREN	201-202
Gulshan Aliyeva	QUALITY OF LIFE, PSYCHOLOGICAL İNTERVENTIONS AND SUPPORT PROGRAM IN ELDERLY TUBERCULOSIS PATIENTS IN CORRECTIONAL FACILITIES	203-210
Saule Baidildina	KAZAKHSTAN WITHIN THE MILITARY-INDUSTRIAL COMPLEX SYSTEM OF THE USSR: SOCIAL AND MORAL PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE PROBLEM	211
Gökçe ÖZKILIÇCI Gizem AKALP Serpil AYTAÇ	PANDEMIC AND VIOLENCE AGAINST HEALTHCARE PROFESSIONALS	212-223
Amrani Mourad Chaib Rachid	STUDY OF BURNOUT AMONG TEACHERS UNIVERSITY: FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY OF FRÈRES MENTOURI CONSTANTINE UNIVERSITY, ALGERIA	224-230
Başak Türküler AKA Sıla KARCI	EMOTION REGULATION, TIME ORIENTATION AND LOCUS OF CONTROL IN RELATION TO GENERALIZED	231

	ANXIETY SYMPTOMS	
Merve ÇELİK GÖNÜLTAŞ Hilmi ETCİ Çağlar ÖZBEK	THE EFFECT OF UNEMPLOYMENT DURATION ON ANXIETY LEVEL: THE CASE OF MUĞLA PROVINCE	232-248
Abdul Razak Mohamed	"SPATIAL SOCIOLOGY"- THE NEXT STEP TOWARDS CONNECT PEOPLE, CULTURE, PLACES AND LOCAL ENVIRONMENT	249
Olive Chester C. Antonio Jocelyn PGabriel Arneil G.Gabriel	ANALYSIS OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN A PUBLIC ORGANIZATION IN THE PHILIPPINES	250
Rose Marie Casimiro Arneil G. Gabriel Jocelyn P Gabriel	MAINSTREAMING DISASTER DISASTER RISK REDUCTION AND CLIMATE CHANGE ADAPTATION IN A COMPREHENSIVE DEVELOPMENT PLANNING IN CITIES IN THE PHILIPPINES	251
Rhomark Jardiel Arneil G. Gabriel	HOW DO MILLENNIAL MANAGERS LEAD OLDER EMPLOYEES: THE PHILIPPINE EXPERIENCE	252
Vilma Ramos Arneil G. Gabriel	ACCESS TO UNIVERSAL HEALTH CASE SERVICES IN THE PHILIPPINES: INEQUITY, CHALLENGES AND DISPARITY	253
Morakeng Edward Kenneth Lebaka	OBSERVING AND PERPETUATING CULTURAL, SOCIAL AND RELIGIOUS PRACTICES INHERITED FROM THE ANCESTORS – ACHIEVEMENT PROSPECTS AND CHALLENGES: THE CASE OF BAPEDI PEOPLE OF GREATER SEKHUKHUNE DISTRICT MUNICIPALITY, LIMPOPO PROVINCE IN SOUTH AFRICA	254
Jyothi.H Mini Joseph	A SOCIOLOGICAL SURVEY ON THE PREVALENCE OF MALNUTRITION AMONG PRESCHOOL CHILDREN IN RURAL NORTHERN KERALA	255
Naseem Hyder Rajput Tayyaba Zarif	ACADEMIC SABOTAGE AND THE AWARENESS OF PAKISTANI UNDERGRADUATES	256-265
Corinthian Obispo Arneil G. Gabriel	WORKPLACE BULLYING AND BASIC EDUCATION IN THE PHILIPPINES	266
Adem KARA	ISLAND OF CYPRUS DURING THE EGYPTIAN QUESTION: THE UPRISING IN BAF AND KAPRAS (1833)	267-274
Vesile ŞEMŞEK	ABOUT THE HISTORY OF ISLAM	275-276
Ayşe YARAR	A COMPARISON ON CHARISMATIC LEADERSHIP: MUSTAFA KEMAL ATATURK IN TURKEY AND LAZARO CARDENAS IN MEXICO	277
Mustafa Muhammad Qandil Zaied	THE WATERERS IN EGYPT IN THE ROMAN ERA	278
Abdelaziz Ramadan	THE DREAM OF HERACLIUS A STUDY ON LATIN, EAST CHRISTIAN AND ARABIC SOURCES	279
Yusuf ARSLAN	AN INVESTIGATION ON THE CONCEPTS OF "EPIDEMIC", "PANDEMI", "TRAINING ROADS", "VIRUS", "MICROBE" WITH PAST/TODAY IN HISTORY LESSON BOOKS	280-281
Musa Mursaguliyev Saadat Aliyeva	GAZGULU NECROPOLIS, KESHIKCHIDAGH MOUNDS AND BURIAL CUSTOMS IN THEM	282
Alper Bayır Murat Yorulmaz	PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT IN SHIPYARD AND PORT	283-291
Guliyeva Ayisha Zahid gizi	THE LIFE AND WORK OF KHALIL RZA ULUTÜRK ARE AN IMPORTANT MEANS OF PATRIOTIC EDUCATION	292-296
Humeyra Mustafayeva	DIALOGUE AND CONSENSUS IN THE CONTEXT OF GLOBALİZATION AS A WAY TO RESOLVE CONFLICTS	297-299

Handan ÜREK	COMPARISON OF TURKISH TEACHER CANDIDATES ATTITUDES TOWARDS INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS	300-307
Georgiana UDREA Gabriela GUIU Adina-Alexandra CHIRIȚOIU	ROMANIAN STUDENTS' ENGAGEMENT WITH DIGITAL PLATFORMS DURING THE PANDEMIC: USES, GRATIFICATIONS AND RISKS	308
Ebru AYKAN Sermed DOĞAN	THE MEDIATING ROLE OF WORK ENGAGEMENT ON THE EFFECTS OF ETHICAL LEADERSHIP ON ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR IN HEALTH INSTITUTIONS	309-314
Gülçin Sağır KESKİN	CIVIL SOCIETY AND STATE IN HEGEL	315-316
Hatice ER	SWOT ANALYSIS OF LEATHER INDUSTRY: INDUSTRY REPORT DISCUSSION	317-318
Murat KARTAL	DEVELOPMENT AND GEOGRAPHICAL DISTRUBITION OF NATURAL LEATHER INDUSTRY IN TURKEY	319-323
Yasemin BOZKURT	CONSUMER ENGAGEMENT ON BRANDED CONTENT: AN ANALYSIS OF AFFECTING FACTORS	324-344
Phan Thi Yen Le Thi Phuong Loan Nguyen Thị Thanh Nhan	IMPACTS OF OUTPUT CAPACITY ASSESSMENT ON ORIENTAL STUDIES UNDERGRADUATE TRAINING PROGRAM DEVELOPMENT	345-353
Çağlar Demir	ANALYSIS OF THE EFFECT OF POEMS IN DEVELOPING VOCABULARY IN ENGLISH LANGUAGE EDUCATION	354-360
Doloma D. Kampas A, Agelousis N. Michalopoulou M.	A LONGITUDINAL STUDY FOR THE EPIDEMIOLOGY OF SCHOOL ACCIDENTS DURING A THREE SCHOOL-YEAR PERIOD IN ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN. THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCIDENTS AND GENDER	361
Şüheda KÜÇÜKKAYA Fatma Ceyda ÇELİK	SOCIAL WORK AND DISTANCE EDUCATION EXPERIENCES OF UNIVERSITY STUDENTS DURING THE COVID-19 PANDEMIC BASED ON A CRISIS INTERVENTION APPROACH: THE CASE OF BITLIS EREN UNIVERSITY	362-364
Hakkı ÇİFTÇİ	CONTEMPORARY AND INDUSTRIALIZATION ECONOMIC GROWTH AND IMPORTANCE IN DEVELOPMENT	365-372
Segâh TEKİN	NOT "TOO FAR" ANYMORE: TURKEY'S HUMANITARIAN DIPLOMACY ACTIVITIES IN LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN AND REFLECTIONS FROM THE REGION	373-375
Delia-Mihaela MARINESCU	THE INFLUENCE OF SECURITY THREATS AND RISKS IN THE EUROPEAN UNION	376-382

TEORİ VE UYGULAMA BAKIMINDAN KAMBİYO SENETLERİNDE REHİN CİROSU

Arş. Gör. Gökhan GÜNCAN
Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Yalova / Türkiye

ÖZET
Kanunen emre yazılı senetlerden olan kambiyo senetleri, gerek hızlı tedavül kabiliyeti, gerek kamu güvenine mazhar olmaları; gerekse de kambiyo senetlerine özgü haciz yoluya ve kambiyo senetlerine özgü iflas yoluyla takipte sağladığı kolaylıklar nedeniyle ticari hayatın vazgeçilmez unsurları haline gelmişlerdir. Ticari hayatın gerektirdiği hız, güven ve kolaylık, ticari hayatın vazgeçilmez unsurları haline gelen kambiyo senetlerinin de hızlı, kolay ve güvenli bir biçimde tedavül etmesini gerektirmiştir. Kambiyo senetlerinin hızlı, kolay ve güvenli bir biçimde tedavül etmesi için de kendine özgü devir ve rehin usulü gerekmiştir.

Ciro, senetten doğan hakların devri, rehni veya tahsilini sağlamak amacıyla bu işlemleri teyit eden bir yazı ve senedin hamilinin imzası ile gerçekleştirdiği yazılı bir beyandır. Rehin cirosu da, kambiyo senedinin ihtiva ettiği, yani senede bağlı alacak hakkının rehnedilmesini sağlayan özel bir usul olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece, kambiyo senedinde alacaklı olarak gözüken hamil, bu alacağını rehin cirosu ile teminat göstermek suretiyle kredi temin edebilmesi mümkün hale gelmektedir. Rehin cirosu, TTK 601 hükmünde de ifade edildiği üzere, cironun "Bedeli teminattır", "Bedeli rehindir" gibi ifadeler kullanılması suretiyle gerçekleştirilmektedir. Rehin cirosu, hukuki niteliği itibariyle bir alacak rehnidir. Bu nedenle, niteliğine uygun düştüğü nispette Türk Medeni Kanununda düzenlenen "Alacak ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin" hükümleri rehin cirosu bakımından da uygulama alanı bulacaktır.

Bu çalışmada kambiyo senetleri bakımından rehin cirosu konusu ele alınmış, bu anlamda rehin cirosunun diğer alacak rehinlerinden farkları üzerinde durulmuş; rehin cirosunun işlevlerine, hüküm ve sonuçlarına, hamiline sağladığı haklara ilişkin doktrindeki tartışmalara değinilerek Yargıtay içtihatları ışığında görüş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo Senetleri, Rehin Cirosu, Alacak rehni.

PLEDGE ENDORSEMENT OF THE BILLS OF EXCHANGE IN THEORY AND PRACTICE

ABSTRACT
Bills of exchange, which are among the promissory notes by law, have the ability to circulate quickly and have public confidence; They have become indispensable elements of commercial life due to the convenience they provide in the follow-up through foreclosure specific to bills of exchange and bankruptcy specific to bills of exchange. The speed, trust and convenience required by commercial life necessitated the circulation of bills of exchange, which have become indispensable elements of commercial life, in a fast, easy and secure manner. In order for the bills of exchange to be circulated quickly, easily and securely, a unique method of transfer and pledge was required.

Endorsement is a written statement made with the signature of the bearer and a letter confirming these transactions in order to transfer, pledge or collect the rights arising from the deed. Pledge endorsement appears as a special method that includes the bill of exchange, that is, the pledge of the right of receivable attached to the promissory note. Thus, it becomes possible for the holder, who appears as a creditor in the bill of exchange, to obtain a loan by collateralizing this receivable with the pledge

endorsement. Pledge endorsement is realized by using expressions such as "Price is collateral", "Price is pledge", as stated in TCC 601 provision. A pledge endorsement is a pledge of receivables in terms of its legal nature. For this reason, the provisions of the "Pledging on Claims and Other Rights" regulated in the Turkish Civil Code will also find application in terms of pledge endorsement, to the extent that it is suitable for its nature.

In this study, the issue of pledge endorsement in terms of bills of exchange is discussed, and in this sense, the differences of the pledge endorsement from other pledges of receivables are emphasized; Discussions in the doctrine regarding the functions, provisions and results of pledge endorsement, and the rights it provides to the bearer, and opinions and suggestions were made in the light of the Supreme Court's jurisprudence.

Keywords: Bills of Exchange, Pledge Endorsement, Pledge of Debt.

GENEL OLARAK REHİN HAKKI VE ALACAK REHNİ

Rehin hakkı, teminat altına aldığı alacağın tahsil edilememesi durumunda rehin konusu şeyin paraya çevrilmesi sonucunda hakkını elde etmesini sağlayan sınırlı ayni hak niteliğindedir. Rehin hakkı, fer'i niteliktedir[1]. Dolayısıyla, rehin hakkı asıl alacağa bağlı bir haktır. Dolayısıyla, rehin hakkından bahsedebilmek için geçerli bir alacak hakkının mevcudiyeti gerekir.

Rehin hakkı, taşınır ve taşınmaz eşyalar üzerinde kurulabileceği gibi fiziki bir varlığı bulunmamasına rağmen alacak ve haklar üzerinde de kurulabilir. Alacak ve haklar üzerinde rehne ilişkin hükümler *"Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin"* başlığı altında Türk Medeni Kanunu m. 954 ila 961 hükümlerinde düzenleme altına alınmıştır. TMK 956'da da kıymetli evraka bağlı alacakların rehni düzenleme altına alınmıştır.

Bir alacağın rehnedilebilmesi için, devredilebilir olması gerekir. Ayrıca, söz konusu alacağın para ile değerlendirilebilir, bağımsız ve ferdileştirilmiş olması gerekir[2]. Alacak rehni, kural olarak mevcut alacaklar üzerinde kurulur. Ancak, ileride doğacak veya doğması muhtemel alacaklar üzerinde de rehin kurulabileceği kabul edilmektedir[3]. Alacak rehni de rehin alacaklısına hakkın paraya çevrilmesi yetkisini verdiğinden, hak sahibine sınırlı bir hak vermektedir.

KIYMETLİ EVRAĞIN REHNİ

Türk Medeni Kanunu'nun m. 954 ve devamı hükümlerine göre başkalarına devri mümkün olan alacak ve haklar rehnedilebilirler. TMK 955 hükmünde alacağın senede bağlı olması olasılığını dikkate alarak alacak rehnini düzenleme alırken, TMK 956 ise kıymetli evraka bağlı alacakların rehnine ilişkin hükümler içermektedir.

TMK 954. maddesi bir alacağın rehnedilebilmesi için onun devredilebilir olması şarttır. Kambiyo senetlerine bağlanan hak da devredilebilir nitelikte olması sebebiyle, o hakkın rehnedilebilir olması da mümkündür. TMK 956 maddesi hükmü, kıymetli evraklar bakımından özel nitelikte bir hüküm olduğundan, kıymetli evrak üzerinde kurulacak rehinler TMK 955 anlamında senede bağlı

[1] Bülent KÖPRÜLÜ,/ Selim KANETİ: Sınırlı Ayni Haklar, s. 181.
[2] Şeref Ertaş, Eşya Hukuku, N. 2840.
[3] ERTAŞ, a.g.e., N. 2842.

hakların rehnini genel hüküm olarak görmek gerekir. Dolayısıyla, kıymetli evrak rehni bakımından TMK 956 hükmü öncelikle uygulanmalıdır.

REHİN CİROSUNUN ŞEKLİ

Rehin cirosu, ciro beyanına "bedeli rehindir", "bedeli teminattır" ve "rehin içindir" gibi teminata ilişkin cirantanın iradesini gösteren kayıtla kurulur[4]. TTK 689 hükmü de rehin cirosunun, "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" ibaresini veya rehnetmeyi belirten diğer herhangi bir kaydı içererek kurulabileceği açıkça hükme alınmıştır. Ciro beyanında "bedeli rehindir", "bedeli teminattır" ve "rehin içindir" gibi teminata ilişkin bir ibare eklenmediği takdirde, söz konusu ciro rehin cirosunun değil, temlik cirosunun hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Teminata ilişkin kayıt, en geç ciranta ciro beyanını yazıp, senedi tedavül ettirmeden önce ciroya konulmalıdır.

Rehin cirosunun iki şekilde yapılabileceği kabul edilmektedir. Birincisi, *"rehin içindir"*, *"bedeli rehindir"*, *"teminat içindir", "bedeli teminattır"* gibi bir kayıt koymak suretiyle, açıkça rehin cirosu olduğunu bildiren ifadelere yer vermek biçiminde yapılabilmektedir. Buna, "açık rehin cirosu" denilmektedir. Gizli rehin cirosu ise, görünüşte temlik cirosu biçiminde gerçekleştirilen, ancak, ciranta ve hamil arasındaki anlaşma gereği tarafların asıl amacının teminat olduğu cirolardır[5].

REHİN CİROSU HÜKÜMLERİ

Rehin cirosunda, senet hamili sadece senet bedeli üzerinde rehin hakkına sahip olur; senet içerisindeki hak rehin veren cirantada kalmaya devam eder[6]. Rehin alan hamil, senet üzerinde rehin hakkı sebebiyle fer'i nitelikte bir hak elde eder

Düzenleniş biçimi olarak ele alındığında, rehin cirosunun poliçelere uygulanan TTK 689 maddesi hükmünde düzenlendiğini görüyoruz. Bonolara uygulanacak poliçe hükümlerini düzenleyen TTK 778 hükmünde, TTK 689 hükmünün kapsama alındığını; ancak çeklere uygulanacak poliçe hükümlerini kaleme alan TTK 818 maddesi hükmünde ise TTK 689'un kapsama alınmadığını görüyoruz. Dolayısıyla, poliçe ve bononun aksine çeklerde rehin cirosu yapılamayacağı kabul edilmektedir[7]. Çeklerde rehin cirosu yapılmamasının sebebi olarak da çeklerin ödeme aracı olduğu - kredi aracı olmadığı- olgusu ileri sürülmüştür[8]. Buna göre, çeklerde rehin cirosu ile devirden ziyade, çek bedelinin tahsil edilerek bedelin rehnedilmesinin daha uygun olacağı kabul edilmektedir[9].

Cirodan bahsedebilmek için, yazılı bir ciro beyanı ve cirantanın imzasının bulunması gerekir. Nitekim, TTK 683/1 hükmüne göre *"cironun poliçe veya poliçeye bağlı olan ve "alonj" denilen bir kâğıt üzerine yazılması ve ciranta tarafından imzalanması gerekir"*. Dolayısıyla, rehin cirosunun da en geç tedavül edilinceye kadar yazılı bir ciro beyanı ve teminat kaydı ile yapılması gerekir. Ayrıca, mutlaka cironun rehin veren cirantanın ıslak imzasını taşımalıdır. Ayrıca, rehin cirosundan bahsedebilmek için senedin zilyetinin de karşı tarafa geçirilmesi gerekir.

Açık rehin cirosunda, rehin alan ciranta rehin cirosu ile maddi anlamda teminat hakkını kazanırken, şekli anlamda da rehin hakkının senetten anlaşılması mümkündür. Ancak, örtülü (gizli) rehin cirosunda maddi anlamda hamilin durumu açık rehin cirosundaki gibidir. Ancak, şekli

[4] ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, s. 627.
[5] ÖZTAN, a.g.e., s. 631.
[6] ÖZTAN, a.g.e., s. 627.
[7] ÖZTAN, a.g.e., s. 1147; Abuzer KENDİGELEN, Çek Hukuku, s. 176.
[8] KENDİGELEN, a.g.e., s. 37.
[9] ÖZTAN, a.g.e., s. 1147.

anlamda, ciro temlik cirosu gibi gözükmektedir. Dolayısıyla, senedi devralan hamil senedi bir başkasına temlik cirosu veya tahsil cirosu ile devri mümkün olduğu gibi, rehin cirosu da kurulabilir[10]. Böyle bir durumda, rehin cirosu iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez[11]. Örtülü rehin cirosu ile senedi devralan kimse, senedi sözleşmeye aykırı olarak başkasına devrederse, kendi cirantasına karşı sorumlu olacaktır.

Rehin cirosuyla senedi devralan kimse, senetten doğan tüm hakları esasen kendi adına kullanmaktadır. Bu husus, TTK 689/1 hükmünde de açıkça ifade edilmektedir. Buna göre, senedi rehin cirosu ile alan hamilin senedi kabul veya ödeme için ibraz edebilmesi, ödeme halinde bunu kabul etmesi veya ödememe halinde ödememe protestosu çekme gibi haklara sahiptir. Ancak, rehin cirosunda, senedi devralan hamilin bu gibi işlemleri yapma ve bu şekilde cirantanın haklarını koruyucu şekilde davranmasının zorunlu olup olmadığı hususunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre emre yazılı kambiyo senetlerinin devri için ciro ve senet zilyetliğinin devri usulü benimsenmiştir. Kambiyo senetleri üzerinde rehin hakkı tesis edebilmek için de, rehin cirosu kurumu düzenlenmiştir. Esasen, rehin cirosu, poliçeye ilişkin hükümlerin yer aldığı kısımda yer almakta ve bu hükümler bonoya da uygulanabilmektedir. Ancak, uygulanacak poliçe hükümlerini gösteren TTK 818 maddesinin, rehin cirosunu kapsama almadığı görülmektedir. Dolayısıyla, rehin cirosunun poliçe ve bono için geçerli olduğu, çeklerin ise niteliğine uygun düşmediği söylenebilir. Ancak, ileri tarihli çeklere cevaz verilmesi nedeniyle, çeklerde rehin cirosunun da uygulanması gerektiği savunulabilir.

Rehin cirosu, ciro kaydında teminata ilişkin ifadelere yer vermek suretiyle açıkça yapılabilir. Bu takdirde, bu tür rehin cirosuna açık rehin cirosu adı verilmektedir. Ancak, rehin cirosu, görünürde bir temlik cirosu olduğu izlenimi uyandırılmak suretiyle, ancak ciranta ve lehtar arasında bir teminat anlaşması uyarınca da yapılabilir. Buna da gizli (örtülü) rehin cirosu denilmektedir.

TTK 689/1 hükmüne göre, rehin cirosuyla senedi devralan kimse, senetten doğan tüm hakları esasen kendi adına kullanma yetkisine sahiptir. Buna göre, senedi rehin cirosu ile alan hamilin senedi kabul veya ödeme için ibraz edebilmesi, ödeme halinde bunu kabul etmesi veya ödememe halinde ödememe protestosu çekme gibi haklara sahiptir.

KAYNAKÇA

ERTAŞ, Şeref: Eşya Hukuku, 12. Baskı, İzmir, 2015.
ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1997.
KENDİGELEN,Abuzer: Çek Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, 2007.
KÖPRÜLÜ, Bülent/ KANETİ, Selim: Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul, 1972-1973.

[10] ÖZTAN, a.g.e., s. 632.
[11] ÖZTAN, a.g.e., s. 632 .

PRODUCTION PLANNING AND ITS IMPORTANCE FOR CORPORATION

Ayşenur Erdil
Istanbul Medeniyet University, Faculty of Political Sciences, Business Administration, Istanbul, Turkey

ABSTRACT
The significance of production planning seems to be how it provides employer with understanding and vital information about your company. It allows for more control throughout business production process, giving the opportunity to eliminate wasting time, prevent bottlenecks, help coordinate company staff, and ensure the methodology run even with interruptions or problems. Production planning is the method of anticipating every phase in a lengthy sequence of independent activities, every process to be conducted at the appropriate moment and in the appropriate location, and every process to be executed with optimum performance. A quality manufacturing planning and control strategy reduces preparation time, meaning is the length of time that elapses among placing an arrangement and completing and delivering that item. The deployment of existing capabilities to production operations and occurrences is known as production planning. It is primarily the representation of actual resources to the planning process that has been developed for production planning and control systems. Depending on the experience in a business of electronic equipment production, this study aims to tell about the Production Process and Production Planning attempts in this business. Furthermore, this research finally includes the conclusion and recommendations of this scientific sector for business. Besides from these concepts, it is best to begin with this company's promotional approach. The purpose of this analysis for this business concerns on assessing demand, increasing quality sales, and being in charge of promoting operations.

Keywords: Business, Control, Production-manufacturing, Production Planning, Strategy.

INTRODUCTION
The European Commission, understanding of the commercial possibilities that the circular economy may provide, takes major initiatives to enhance the changeover to a more sustainable, low-carbon, source of energy, and competing marketplace. Short-term choices, such as line balance or sequencing, are considered to as functional production planning difficulties. Once the mid-term demands are identified, these decision-making issues may, in most situations, incorporate reversing manufacturing flows without a extra limits or expenses in optimal solutions. Considering the statutory push to minimize ecological consequences of manufacturing operations, a specific focus is placed on greenhouse gas emissions and energy usage. A cross-cutting examination of the examined research indicated a range of research shortcomings as well as several academic possibilities to help the growth of the circular economy. The major findings indicate a rising interest in making classic linear manufacturing industries more efficient within a circular economy paradigm ([1]–[7]).

Manufacturing systems that conform to the industry 4.0 concept need innovative methods of controlling and integrating different components such as robotics, transportation system vehicles, or mobile devices. This study offers a novel manufacturing control system analysis based on completing a feedback mechanism between a production planning process and the actual production system's computerized counterpart. The digital duplicate of a manufacturing line has the necessary intelligence about the present condition of the complete manufacturing line, which in this scenario comprises: (i)

Instruments included and their provinces: accessible, performing, under maintenance, or out of service. (ii) Industrial robot movements, comprising the information kept via their equipment. (iii) The locations/states of all components (such as automated guided vehicles (AGVs) or containers) in the transportation network, as well as the material transported ([8]- [10]).

An industrial systematic approach for processing energy big data and predicting energy utilization characteristics and stability analysis is provided. According on the findings of the measuring performance, the suggested long short-term memory modern and competitive deep convolutional networks, autoregressive moving average, and support vector regression. Depending on the findings of data preparation and predictions, the energy and resource efficiencies of energy-intensive manufacturing enterprises might be enhanced throughout the entire production operation ([9], [10]).

Preparing the product Transitioning from a product's drawdown to its process is a difficult undertaking for both organization that works and marketing professionals. One major challenge is how to compensate for the learning impact required for the manufacture of two consecutive goods that share a single kind of manufacturing resource ([11]- [13].

During the ramp-down and ramp-up phases of manufacturing, the rates of output and consumption follow unique patterns. On the one side, during the final stage of a product's lifespan, preceding to ramp-down, price of the product normally falls (which may indeed be the reason for it to be discontinued). Furthermore, the manufacturing method for this product is often well developed and acknowledged, and production personnel have progressed on their skill requirements, resulting in very minimal gains (if any) in the production capacity as new goods are created. Customer expectation for freshly released items, on the other side, often grows during the ramp-up period as the product dissolves in the economy. Furthermore, the manufacturing process is frequently not well comprehended at the start, resulting in strong learning impacts as workers gain expertise in making the product to assure excellence ([12]- [14]). The research investigates the production planning and property investing preferences of a cash-strapped producer who uses a restricted agricultural cooperation to transform a raw commodity into a value-added product (closed co-op). To organize the founder, the producer must acquire a particular number of shares within set restrictions. The investment fund rights customers to a specific quantity of qualifying raw product in proportion, and the interests are convertible and perceptible [15].

The researches add to the research on producers' capital spending strategy; however, previous study does not particularly explore producers' investment fund. Alternatively, the studies focus on farmers' investment pattern in financial assets such as cattle, buildings, machinery, and technology when investment conservatism, adaptation expenses, and expenditure unpredictability are taken into consideration ([15], [16]).

There is an obvious requirement to assist SMEs in aligning with technological improvements in the framework of Industry 4.0 along the end-to-end engineering process throughout the whole value chain. Consequently, the purpose of this research is to modify and use the Smart SME Technological Readiness Assessment (SSTRA) approach to assist SMEs to get existing information and evidence and processing it in a consistent situation in order to examine the technology competence to adopt Industry 4.0. The SSTRA structure and methods are used in a real-world case study, with an emphasis on the efficient production planning and control phase. In addition, a proposed framework for the evolution of smart production planning and monitoring is suggested and verified ([17], [18]).

MATERIALS AND METHODS

The importance of production planning appears to be in how it gives employers with insight and critical information about the organization. It enables greater control over the enterprise production operation, allowing for the elimination of waste time, the prevention of bottlenecks, the coordination of corporate personnel, and the continuation of the technique even in the face of disruptions or issues. Production planning is the procedure of predicting each component in a long chain of separate operations, ensuring that each operation is carried out at the right time and in the right place, and that each operation is carried out with maximum efficiency. Production planning is the application of current skills to production processes and events. It largely represents actual resources to the planning procedure that has been designed for them. This research seeks to speak about the techniques of production and manufacturing strategies in a business based on the practice in this organization. This study focuses on gauging demand, estimating sales, and remaining in control of boosting operation. Moreover, this investigation concludes with the professional corporation's conclusions and suggestions for the firm ([20]- [23]).

Production- Manufacturing System in A Manufacturing-Production Business of Electronic Sector

Production planning is a subset of production management that deals with the fundamental principles of what to create, when to manufacture it, how much to make, and so on. It entails having a long-term approach to total production planning. Production control seeks to employ various types of control strategies in order to get optimal performance from the production process in order to meet entire manufacturing planning objectives. The objectives of production planning are listed as below: Consistent production movement, Optimal resource use and cost effectiveness, Departmental coordinating, Outputs required ([21]- [23]).

Importance of Production Planning and Control

Production kinds establish the form of production planning and control. Production efficiency is reached by producing the needed volume of a production. All arranging operations share a fundamental common factor. The scale of the business has minimal bearing on the category of production-manufacturing technology used. According to these issues, the importance of production planning and control is declared as below: (i)Improved Plant Morale: An efficient production planning and control system integrates the actions including all departments and agencies participating in the manufacturing process. Production planning applies to plan the production plan in accordance with the expected demand, optimal capacity use to reduce manufacturing expenses and ensure speedy delivery. Planning control purposes to minimize setup expenditures through calculating cost-effective manufacturing runs, provide to Improve cooperation across several organizations. Also, this structure improves to secure raw resource availability and, where necessary, to reduce waiting period. Another objective of production planning and control is to inspect work in development on a frequent basis to assure quality of the product. (ii) Reducing Idle Time: Production planning and control allow to minimize idle time, which is time spent by personnel waiting for supplies and other capabilities. (iii) Better Customer Service: On-time delivery and correct quality simultaneously contribute to earning consumers' trust, boosting customer engagement, and driving profitable recurrent purchases. (iv) Lower capital needs: a solid system of production planning and management, in which everything related to production is prepared far ahead of operating. (v) Excellent public illustration: A comprehensive structure of production planning and management is beneficial in maintaining

coordinated activities in a company. (vi) More Competitive Equipment Usage: The most productive usage equipment is achieved through an efficient framework of production planning and management. (vii). Improved Inventory Management: A solid-quality system of production planning and controlling aids in keeping warehouse at appropriate amounts and, as a result, decreasing inventory expenditures ([19]- [21], [23], [24]).

RESULTS AND DISCUSSION

Application for This Research: ABC Electronics manufactures a wide range of goods, as well as a wide range of manufacturing materials. ABC Electronics obtains materials, raw materials, and other components from local and international vendors. The materials and styraphorm divisions, which use the substance requirement of the last production lines at the Electronics sector, are likewise subject to business requirements. Back covering and coalition government beneath foundation are made by large insertion equipment in the polymers department, while the small materials elements of the products are manufactured by small insertion engines in production lines. The repainting division, which is overseen by the materials and graphics departments, performs the appropriate specialty, coloring, and applied to the element. After the pattern processing at high heating and compression, styrofoam that would be utilized in packaging are sent to manufacturing for this phase of production line. All of these agencies, which are examined during the manufacturing systems, contribute to the final production lines. Conveyors move materials among these departments and the last production lines. The elements which would be positioned on the main roster at the typography section, that stands at the initial phase of semiconductor manufacturing, are specified depending on the project scheduled strategy.

Materials that are larger exceeding whatever the devices can discover on the main roster are discovered in the manually installation division before being delivered to the ultimate production lines. Vehicles, cartons, and large containers transport materials among functional states. The major composition at the last production line is predicated on the quarterly production orders kept by the building department and is performed through acquiring the needed elements from some of the various divisions utilizing the present shipping infrastructure for the network's main composition. Production Planning department has a main role for production process. It's situation in the firm and relationship with the other departments is shown in the illustration below (figure 1).

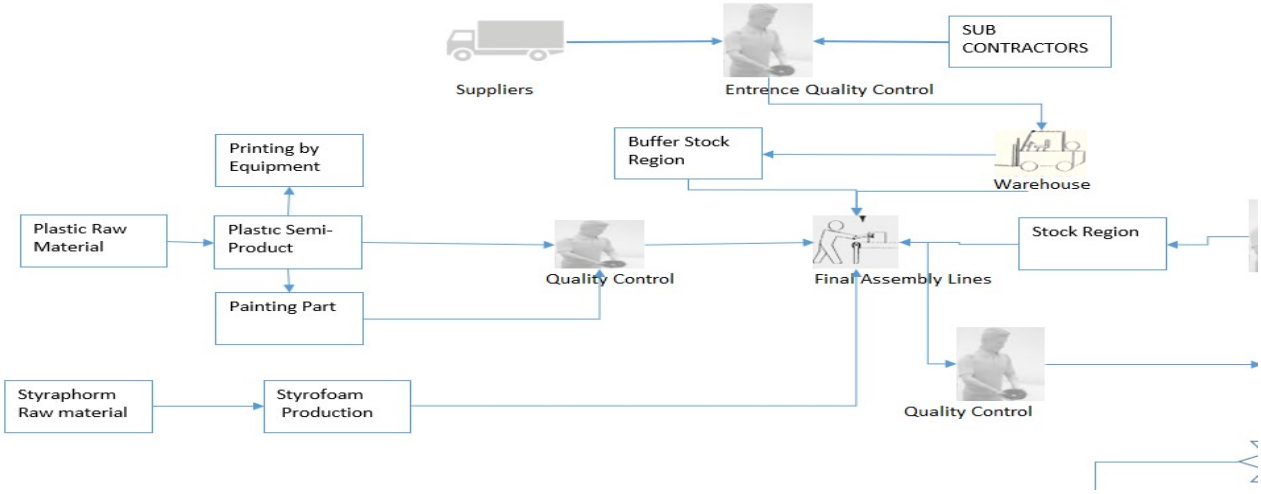

Figure 1: Flow chart of Production-Manufacturing Structure (modified by author)

ABC has two manufacturing firms; (i) ABC Production This manufacturing and marketing company is involved in domain selling and generic demand forecasts. Furthermore, ABC Manufacturing works to increase the research and business interests of ABC company in domain product and to improve the image of business-enterprise in there. Some of the methods used by this corporation to establish an excellent ABC corporate trade-mark image include promotional costs, advertisements, commercials, and promotions.

ABC Foreign Business-(ii) ABC Foreign Commerce is in charge of evaluating demand, forecasting sales, and selling operations. The firm does not have a specific industry marking strategy. Considering it is a fundamental firm, which means it manufactures for international electronic equipment without utilizing its own branding, there are no advertising costs in the international market.

These two departments of business determine how much to manufacture in the next seasons through assessing both the national and overseas industries, and afterwards production begins. In the firm, there are specific business groupings and product designations. Whenever the supply reaches, the specific product and organization are classified depending on the supply, and then formatting operations begin. The demand predictions for the following several quarters have been completed with the assistance of these. In addition to recent facts, business conditions and professional judgment are heavily weighted.

CONCLUSION

Manufacturing-production management, planning control and entrepreneurship really intersect at a number of locations. Currently, one without the companion is extremely uncommon to occur. Without a company which desires to sell a machine learning-related services or products provides an original solution, the product it creates might not even be desired at the estimated degree in the commercialize. All creative items may be created with an inventive mindset. Several businesses were forced to abandon their traditional locations in favor of the internet realm. Currently, cloud computing, deep learning, artificial intelligence, and a plethora of digitalization have highlighted everyone how vital regions in epidemic conditions become.

Several of the changes which would happen as a result of manufacturing techniques could reduce the requirement for human workers. As well as the manufacturing linked to business finances, online sales, stock levels, client information, and more, users have a far more unified arrangement. Without merely that, but businesses may also automating specific processes and experience performance improvements as a consequence. The advancements in production planning have a direct impact on all types of corporate decision-making procedures. At the moment, when industry is being discussed, all firms have finished the adjustment process and have had to establish new business structures which incorporate technology associated to new inventive ways. With the viewpoint of production environments, all of these alternative technologies would be at the core of human activities, changing vocations, ending old demands, and even creating new ones.

REFERENCES

[1]. Suzanne, E., Absi, N., and Borodin, V. (2020). Towards Circular Economy in Production Planning: Challenges and Opportunities. European Journal of Operational Research. doi:10.1016/j.ejor.2020.04.043.

[2]. Evans, S., Benedetti, M., and Holgado Granados, M. (2017). Library of industrial symbiosis case studies and linked exchanges. 10.17863/CAM.12608.

[3]. Fang, C., Liu, X., Pardalos, P. M., Long, J., Pei, J., and Zuo, C. (2017a). A stochastic production planning problem in hybrid manufacturing and remanufacturing systems with resource capacity planning. Journal of Global Optimization, 68(4), 851–878.
[4]. Fang, C.-C., Lai, M.-H., & Huang, Y.-S. (2017b). Production planning of new and remanufacturing products in hybrid production systems. Computers & Industrial Engineering, 108, 88–99.
[5]. Guide Jr, V. D. R. (2000). Production planning and control for remanufacturing: Industry practice and research needs. Journal of Operations Management, 18(4), 467–483.
[6]. Han, S. H., Dong, M., Lu, S. X., Leung, S. C., and Lim, M. K. (2013b). Production planning for hybrid remanufacturing and manufacturing system with component recovery. Journal of the Operational Research Society, 64(10), 1447–1460.
[7]. Ilgin, M. A., and Gupta, S. M. (2010). Environmentally conscious manufacturing and product recovery (ECMPRO): A review of the state of the art. Journal of Environmental Management, 91(3), 563–59
[8]. Novák, P., Vyskočil, J., & Wally, B. (2020). The Digital Twin as a Core Component for Industry 4.0 Smart Production Planning. IFAC-PapersOnLine, 53(2), 10803–10809. doi:10.1016/j.ifacol.2020.12.2865
[9]. Wally, B., Vysko˘cil, J., Nov´ak, P., Huemer, C., Sindel´a˘r, ˘ R., Kadera, P., Mazak, A., and Wimmer, M. (2019a). Flexible production systems: Automated generation of operations plans based on ISA-95 and PDDL. Robotics and Automation Letters, 4(4), 4062–4069.
[10].Ma, S., Zhang, Y., Lv, J., Ge, Y., Yang, H., and Li, L. (2020). Big data driven predictive production planning for energy-intensive manufacturing industries. Energy, 118320. doi:10.1016/j.energy.2020.118320
[11].Kwon, Y., Schoenherr, T., Kim, T., and Lee, K. (2021). Production resource planning for product transition considering learning effects. Applied Mathematical Modelling, 98, 207–228. doi:10.1016/j.apm.2021.05.004.
[12].C.H. Glock, M.Y. Jaber, and S. Zolfaghari (2012). Production planning for a ramp-up process with learning in production and growth in demand, Int. J. Prod. Res. 50 (20), 5707–5718, doi:10.1080/00207543.2011.616549.
[13].C.H. Glock, E.H. Grosse (2015). Decision support models for production ramp-up: a systematic literature review, International Journal of Production Research, 53(21), 6637–6651, doi:10.1080/00207543.2015.1064185.
[14].A. Becker, R. Stolletz, T. Stäblein (2017). Strategic ramp-up planning in automotive production networks, International Journal of Production Research, 55 (1), 59–78, doi:10.1080/ 00207543.2016.1193252.
[15].Qian, X. (2021). Production planning and equity investment decisions in agriculture with closed membership cooperatives. European Journal of Operational Research, 294(2), 684–699. doi:10.1016/j.ejor.2021.02.007
[16].Noparumpa, T., Kazaz, B., and Webster, S. (2011). Production planning under supply and quality uncertainty with two customer segments and downward substitution. Technical Report. Working paper.
[17].Saad, S. M., Bahadori, R., Jafarnejad, H., and Putra, M. F. (2021). Smart Production Planning and Control: Technology Readiness Assessment. Procedia Computer Science, 180, 618–627. doi:10.1016/j.procs.2021.01.284

[18].Sommer, L. (2015) Industrial revolution-industry 4.0: Are German manufacturing SMEs the first victims of this revolution? ." Journal of Industrial Engineering and Management 8 (5), 1512-1532.
[19].The importance of production planning in manufacturing, https://www.oneadvanced.com/news-and-opinion/the-importance-of-production-planning-in-manufacturing/ (Access date: 11.10.2021)
[20].Importance of Production Planning and Control, https://www.mbaknol.com/operations-management/importance-of-production-planning-and-control/ (Access date: 10.10.2021)
[21].Functions of Production Planning and Control – Importance, https://kalyan-city.blogspot.com/2013/02/functions-of-production-planning-and.html (Access date: 12.10.2021).
[22].What are the Steps in Production Planning and Control? https://www.optiproerp.com/in/blog/what-are-the-steps-in-production-planning-and-control/ (Access date: 12.10.2021).
[23].Production Planning and Control Procedures in A Manufacturing Company, optelco.com/role-of-production-planning-and-control-manufacturing-industry/ (Access date: 11.10.2021)
[24].Importance of Production Planning and Control, https://www.planettogether.com/blog/importance-of-production-planning-and-control, (Access date: 13.10.2021).

TRADERS' LIABILITY FOR NON-CONFORMITY IN CROSS-BORDER TRANSACTIONS: FRAGMENTED RULES, UNDER THE MANDATORY CONSUMER CONTRACTS LAW

Juanita GOICOVICI
Assist. Prof. PhD, University Babes-Bolyai of Cluj-Napoca, Romania

ABSTRACT
In cross-border commercial practices, in the situations in which the products have been the subject of several successive sales, under the classic matrix of civil liability in commercial guarantee, at the disposal of the last buyer in the successive sales chain who has suffered damage as a result of the manifestation of the defect can be imagined the way of action under warranty for conformity, on a contractual basis, against its direct seller. Nevertheless, in these hypotheses, two shortcomings may arise: (i) the actual repair of the damage and the recovery of the price are stopped by the fact that the intermediary seller proves to be insolvent; (ii) the intermediate buyer proves that the reason for granting compensation (the existence of the defect, respectively the lack of conformity) is prior to the sale concluded with the final buyer, while manifesting at the time of the first sale and thus justifying the guarantee against the first seller (ii). As underlined in Recital (8) of the Directive 2019/771 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, legal fragmentation is expected to negatively affect consumers' levels of confidence in cross-border transactions, in a context in which the uncertainty on key contractual rights ranks prominently among legal concerns, independently of whether or not consumers are protected by the mandatory consumer contract law rules, under national legal provisions, in the event that sellers direct their cross-border activities towards consumers in B2C transactions. The significance of the action in question is supplemented by cases where the title of the sub-acquirer would not have allowed it to bring the action as security against its direct author, at least in the event of successive sale accompanied by an agreement exempting the second seller from liability for non-conformity. The reasoning applies regardless of the gratuitous or onerous nature of the transmission to the subcontractor; it is indispensable only that its author has held a pledge action to cover this type of litigious situations, while similarly applying the same reasoning to the guarantee mechanism for the hidden defects of the sold goods. Accrediting such a conceptual nuance, another clarification is required, regarding the patrimonial character, and not the personal one of the guarantees for the hidden defects, which allows the transmission of the action in guarantee to the sub-acquirers of the products, independently of the onerous or non-onerous character of the sub-acquirer's title. The legitimate ignorance of the existence of deficiencies is appreciated in the person of the intermediate buyer, while the knowledge and assumption of the existence of deficiencies at the time of purchase of the goods by the first buyer does not benefit from a guarantee action to be sent to the sub-acquirer at resale of the goods.

Keywords: traders' liability, non-conformity, cross-border transactions, mandatory rules, Consumer Contracts Law

THE PUBLIC ASSESSMENT SURVEY ON THE CONTENTS AND FORMS OF PRESS WORKS IN VIETNAM ON THE PROBLEM OF WRONGFUL CONVICTION

Tran Nhu Mai
PhD student, Vietnam National University, Hanoi

Pham Huyen Trang
The People's Police Academy

ABSTRACT
The press public is a concept to refer to the readers, listeners and viewers of the products of the printed press, electronic newspaper, radio and television. They are both the object of influence, persuasion, reflection, the service and the customers of the press. Understanding the public's assessment of press works on the issue of wrongful convictions contributes to helping journalists and press agencies have the right orientation to attract the public. A survey was conducted on 300 people in April and May 2021 in three provinces and cities in Vietnam (Hanoi, Nghe An, Dong Nai) to find out the public's assessment of the content and the form of press works on the issue of wrongful convictions in current newspapers in Vietnam. Research results show that the public highly appreciates the content and form of press works in Vietnam on the issue of wrongful convictions. In addition, the public also said that, reflecting on the issue of wrongful convictions still has some issues that have not met the needs of the public. We recommend that the content of press works on the issue of wrongful convictions should focus on exploring deeply in many different aspects and strengthen reportage and commentary to attract the attention of readers to press works on the issue of wrongful convictions.

Keywords: Public; press public; Content; form; journalistic works; the problem of wrongdoing.

I. Introduction

According to research by Nguyen Van Dung: The press public is the population or group to which the press directs its influence to provide, exchange and share information, persuade and influence to be able to change their perceptions, attitudes and behaviors according to certain information purposes. In economic terms, the press public is the client of the press agency; on the social aspect, the public determines the role, position and social power of the press and journalists. Therefore, studying the press public is a research direction that has been carried out for a long time in the world in the field of sociology and mass communication, for example, the research of Maxwell McCombs and Donald Shaw; …

The studies of Gould, JB & Leo, RA (2010)[1] , Warden R (2002)[2] focused on the role and great impact of the press on the issue of wrongful convictions. A number of studies have assessed the great impact of the press on the issue of wrongful convictions through surveying press messages. A number of studies have examined the evaluation of journalists and leaders of press agencies about the content and form of press works on the issue of wrongful convictions such as the study of… However, research on the public assessment of the content and form of press works on the issue of wrongful convictions has appeared and has not been mentioned in Vietnam.

[1]Gould, JB & Leo, RA (2010). One hundred years later: Wrongful convictions after a century of research. The Journal of Criminal Law and Criminology, 100(3), 825-868

[2]Warden, R.(2002). The revolutionary role of reporting in identifying and rectifying wrongful convictions. UMKC Law Review, 70, 802-846

To carry out this study, we used the experimental study: We selected 3 survey sites: Hanoi, Nghe An and Binh Duong. In each province and city, we selected a specific commune or ward to conduct the survey sample and processed data by SPSS.22 software.

Before researching the public assessment on the content and form of press works on the issue of wrongful convictions in the press in Vietnam currently, we did a survey of 661 press works about the issue of wrongful convictions (from 2010 to 2020) and classified the content of press works on the issue of wrongfulo convictions into 08 main contents exploited by the press: relevant policies, guidelines and laws , the signs of wrongdoing; causes of wrongdoing; consequences of wrongful convictions; images of the prosecuting agencies; apologies, compensation; result of wrongful prevention; victims of wrongful convictions. At the same time, we also got an overview of 07 types of press that are commonly used in Vietnam when writing about wrongful convictions: news, reflection, reportage, investigative reportage, interview, editorials, commentary. From there as a basis for us to set up a questionnaire to find out the public assessment on the content of press works in Vietnam on the issue of wrongful convictions. Therefore, the method of analyzing press messages is not used directly, but it has been a great support for us in this research.

II. Research results

In order to analyze the public assessment on the issue of wrongful convictions in the press currently, a survey was conducted with 300 public questionnaires in North, Central and South regions in Vietnam (Hanoi, Nghe An and Binh Duong) in both rural and urban areas. As a result, we obtained 278 survey questionnaires with valid answer options. From the results of anket survey, it was shown that the public group between the ages of 26 and 45 years old accounted for a high proportion (from 26-35 years old accounted for 28.4%, from 36-45 years old accounted for 31.3%). The surveyed public group has a very diverse educational level and employment position, in which, the group of the public with intermediate or higher education accounts for a large proportion (intermediate level accounts for 21.6%, colleges account for 18.3%, university accounts for 23.7%); The group of civil servants and public employees accounted for the largest proportion (accounting for 16.5%).

Table 2.1. Demographic information of the public in the survey form

Description of survey form			**Gender**		**Total**
			Male	Female	
Age group	16-25 years old	Quantity	22	23	45
		%	7.9%	8.3	16.2%
	26-35 years old	Quantity	37	42	79
		%	3/13	15.1%	28.4%
	36 – 45 years old	Quantity	45	42	87
		%	16.2%	15.1%	31.3%
	46-55 years old	Quantity	11	18	29
		%	4,0%	6.4%	4/10
	56-65 years old	Quantity	14	14	28
		%	5.0%	5.0%	10,1
	65 and over	Quantity	7	3	10
		%	0-2.5%	1.1%	3.6%
	The north	Quantity	36	48	84

Residence		%	13%	17.2%	30.2%
	Central region	Quantity	66	35	101
		%	23,7%	6/12	36.3%
	Southern region	Quantity	34	59	93
		%	12/2	21.2%	33.5%
Total		Quantity	136	142	278
		%	48.9%	51.1%	100%

With the total survey form, 100% of the respondents knew about the issue of wrongful convictions, of which 80 forms (28.8%) of the respondents were concerned about the issue of wrongful convictions in printed newspapers and 196 (70 5%) of the respondents are interested in the issue of wrongful convictions on the electronic newspaper. The number of readers who are interested in the issue of wrongful convictions in both printed and electronic newspapers is relatively large.

Table 2.2. The level of access to information on the issue of wrongful convictions in various types of media

Type of press	Quantity	%
Newspaper	80	28.8
Online newspaper	196	70.5
Radio	41	14.7
Television	120	43.2
Other souces...	7	2.5

Thus, electronic newspaper is the type of press that readers are interested in when looking for information about wrongful convictions, followed by television (43.2%) and printed newspapers (28.8%). Besides the types of newspapers, readers also approach the issue of wrongful conviction through other types of mass media, but this number is not much (7 votes = 2.5% of the respondents have accessed to the issue via the social network Facebook).

Regarding the level of interest in content on the topic of wrongful convictions in the press today, the survey results show that all content on the topic of wrongful convictions (divided into 08 contents) is received attention from the public, in which, 120 forms (accounting for 43.2%) were interested in the content of policies, guidelines and laws related to the issue of wrongful convictions; 118 forms (accounting for 42.4%) were interested in the content of signs of wrongful convictions; 125 votes (accounting for 45%) were interested in the content of the cause of the wrongful conviction; 128 votes (accounting for 46.0%) were interested in the content of consequences of wrongful convictions; 125 votes (accounting for 45%) are interested in content of the images of the prosecuting agencies; 124 votes (accounting for 44.6%) were interested in the content of apology and compensation; 128 votes (accounting for 46.0%) were interested in the content of the results of the wrongful prevention; 139 votes (accounting for 50%) are interested in the content of images of victims of wrongful convictions.

Table 2.3 : The level of public interest in content on the topic of injustice

The content of the problem of wrongful conviction	Total	* Minimum value is	maximum value	Average	standardDeviation
Relevant policies, guidelines and laws	278	1.00	5.00	2.2770	.83184
Signs of wrongdoing	278	1.00	5.00	2.4317	.96547
Causes of wrongdoing	278	1.00	5.00	2.3058	.95193
Consequences of wrongful convictions	278	1.00	5.00	2.2986	.99133
Image of the prosecution agency	278	1.00	5.00	2.4245	.81925
Apology, compensation	278	1.00	5.00	2.3957	.90421
Result of wrongful prevention	278	1.00	5.00	2.3237	.88482
Victims of wrongful convictions	278	1.00	5.00	2.0144	.82371

From the above results, it can be seen that the content of information on the topic of wrongful convictions is well received by the public in all aspects. Although the variation in the level of interest in the content of information about the wrongful conviction is not large in the form, the content related to the victims of the wrongful conviction is most interested and read by the readers.

To survey the public's assessment on the content of information about the issue of wrongful convictions in the press today, we use the scale Likert, which was introduced by Renis Likert in 1932, selected 5 survey levels (1 = Very rich, 5 = Very not rich). The results show that the average value of the 5 scales ranges 2.37 to 2.64 with low standard deviation around the average value. That shows, the majority of opinions in the survey said that the content on the issue of wrongful convictions reflected in the press today is rich, the number of opinions about the content of the topic is abundant. wrongful convictions on the scale of "many limitations" account for a small number. This shows that the public highly appreciates the content of information on the issue of wrongful convictions in the press in Vietnam. With an array of topic that is difficult to exploit such as wrongful convictions, it can be affirmed that in order to have positive reviews of the above content, the press has successfully exploited and moved in the right direction towards this topic. However, the results of the public survey also showed that some content on the issue of wrongful convictions was assessed by the public as "restrictive" exploited the content of "apology, compensation"; "results of wrongful prevention", "victims of wrongful convictions".

In terms of the form of reflection, the survey results show that the public has a very positive assessment on the form of reflection on the issue of wrongful convictions in the press today. With a 5-level scale (1=Very rich, 5=There are many limitations), the results obtained by all comments on the form of reflection on the issue of wrongful convictions in the press are currently at the "normal" level" is quite large. These results are presented in the following survey table:

Table 2.4: Public opinion on the form of reflection on the issue of wrongful convictions in the press today

Forms of reflection on the issue of wrongful convictions in newspapers	Total	Minimum value	maximum value	Average	Standard eviation

Lao dong	278	00	5.00	2.7770	.84155
Bao ve phap luat	278	1.00	5.00	2.9460	.96545
Cand.com.vn	278	1.00	5.00	2.9964	1.06299
Tuoi tre	278	1.00	5.00	2.9820	.84313
Phapluat.vn	278	1.00	33.00	2.7662	1.98169

The average value ranges from 2.76 to 2.99 with standard deviation that have changes in assessment of the form of reporting on the issue of wrongful convictions in newspapers, it can be seen that the public's evaluation on the form of reflection on wrongful convictions in the press in Vietnam is not high.

In which, the news and reportage are the types that have the most impact on public perception on the issue of wrongful convictions (102 votes = 36.7% think that the news has the most impact on their knowledge); 126 votes = 45.3% said that reportage is the type of press that affects them most). Compared with the survey results on types of press on the issue of wrongful convictions which are frequently used in the press today (news, reflections, reportage), it can be seen that the focus on press works on the issue of wrongful convictions of the current newspapers is the right direction, in line with public perception.

III. Conclusion and discussion

This study focuses on surveying the public's assessment on the content and form of press works in Vietnam on the issue of wrongful convictions. The results show that the public highly appreciates the content of information reflected in the Vietnamese press on the issue of wrongful convictions. Topics that need to be focused on to meet the needs of the public are: "apology, compensation", "results of wrongful prevention"; "image of wrongful convictions' victims". However, the public also believes that the form of reflection on the issue of wrongful convictions in the press in Vietnam is still at a medium level, while some comments are "not rich" and "many limitations".

We recommend that, in addition to the focus on content, the form of press works on the issue of wrongful convictions should be richer and more diverse, using multi-door language, focusing on images and graphics to attract readers.

This research was just conducted based on a survey in 03 locations with 300 survey forms. Therefore, the results are narrowly defined. It is necessary to carry out more research to understand the public's assessment of the impact of the press on the public, thereby having appropriate solutions to improve the effectiveness of the newspaper's reflection on the issue of wrongful convictions in Vietnam.

References:

[1]. Nguyen Van Dung (2011), Press and public opinion, Labour Publishing House

[2]. David J.Krajicek (2014), The Media's Role in Wrongful Convictions

[3]. Gould, J.B. & Leo, R.A. (2010), One hundred years later: Wrongful convictions after a century of research, The Journal of Criminal Law and Criminology, 100(3), 825-868

[4]. Sirkin, R. Mark, Statistics for the Social Sciences, 2nd ed. Sage Publications, 1999.

[5]. Warden, R.(2002), The revolutionary role of journalism in identifying and rectifying wrongful convictions. UMKC Law Review, 70, 802-846

SUICIDE TERRORISM AND RELIGION

Mina T. Zirojević, LLD
Senior Research Associate, Institute of Comparative Law, Belgrade

Zvonimir Ivanović, LLD
Full Professor at the University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade

ABSTRACT
The authors of this paper are dealing with the topic of suicide terrorism as the most radical form of terrorism. The examples listed in this paper illustrate the reasons for resorting to terrorism and how to find the most optimal ways to eliminate or at least reduce this threat. In the analyses, it is stated that the main motives of suicide attackers are rewards in heaven, economic benefits, or persuasion from their families, but the authors believe that this explanation is too simplistic. Social contacts, even in intercultural communication, influence the building of trust, overcoming prejudices and suppressing aggression. Ignoring justice, objective truth, tolerance, and dialogue is agreeing to exclusivity and conflict, to a stable balance of terrorism by radical destruction and vengeance of equal or greater death – it is agreeing to purify the world by terror, to "victories" that do no one good. Such victories would have to embarrass the winners, especially since a final victory is not possible for either side.
In this paper, the authors will try to prove that the main motives are the meaninglessness and deep misunderstanding of life, and dehumanisation of man, human activities, and different cultures.

Keywords: Islam, religion, terrorism, acts of suicide.

Was that the end of it? Had the greatest of all conflicts of ideals been disposed of for all time? Or only adjourned, indefinitely adjourned?... Must the ancient fire not someday flare up much more terribly, after much longer preparation?[1]

On June 27, 2015, a suicide attack was prevented at a parade in London organised to mark Armed Forces Day in the UK. In a series of bombings in Amman in November 2005, about 60 people were killed and more than 100 wounded. These attacks were characterised by coordination, seriousness and a desire to establish Islamic rule. Extremely violent suicide attacks like these have been on the rise in recent decades, thus it is understandable that the number of analyses of the relationship between religion and politics is growing.

Early analyses relied on the nature of Islam and the tradition of the Muslim people, which were described as a "destructive phenomenon".[2] However, subsequent analyses indicated the influence of a number of non-religious factors, such as occupation, state repression, ethnic fractionalisation, and unemployment rates.[3] In the last few years, there have been progressive developments in the debate on

[1] F. Nietzsche, *On the Genealogy of Morals and Ecce Homo* (trans. Walter Kauffman and R. J. Hollingdale), Vintage Books, New York 1989, 54. Serbian translation: *https://transmediji.files.wordpress.com/2013/03/genealogija-morala.pdf*, 17.
[2] G. Ben-Dor, "The Uniqueness of Islamic Fundamentalism", *Religious Radicalism in the Greater Middle East* (eds. Bruce Maddy-Weitzman, Efraim Inbar), Frank Cass, London 1997, 239–253; M. Kramer, "Sacrifice and Fratricide in Shiite Lebanon", *Violence and the Sacred in the Modern World* (ed. Mark Juergensmeyer), Frank Cass, London 1992, 30–48; B. Lewis, "The Roots of Muslim Rage", *The Atlantic Monthly* 266, No. 3, September 1990, 47–60.
[3] M. Bloom, *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terrorism*, Columbia University Press, New York 2007, 133; A. B. Krueger, J. Maleckova, "Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection?", *Journal of Economic Perspectives* 17, No. 4, 2003, 119–144; D. Masters, "The Origin of Terrorist Threats: Religious, Separatist, or Something Else?", *Terrorism and Political Violence* 20, No. 3, 2008, 396–414; R. A.

religion and terrorism, but there have also been disagreements between the authors. The first ones believe that religion does not influence political violence, while the second admit that religion helps motivate fighters and recruit new ones, but point out that the form and amount of violence depends primarily on non-religious factors. The third ones point to the organisational and motivational characteristics of groups that, along with religion, lead to severe violence.

These developments in the study of religion and political violence have led to a conflict of opinion among scientists about the concept of suicide terrorism, and the influence of religion. Opinions are divided into a group that believes that the reasons that lead to such actions are deeper than religion itself, but that motivation and belief come from religion; a group of authors who believe that suicide terrorism has nothing or little to do with religion; and a group that places religion as the driving force at the centre of this notion. However, it has been proven that fundamentalist groups focused exclusively on improving their version of religion and establishing it on the global stage can cause the greatest destruction, but also that the most dramatic violence can occur when groups with religious motives fight in the context of nationalist struggle. Alternatively, nationalism, repression, and/or economy may be more important than religion in determining the severity of suicide terrorist acts.

1. SUICIDE TERRORISM

To date, a single definition of terrorism has not been harmonised, although it is imperative that it be done. Terrorism is an unlawful act of violence directed against a particular state with the intent to cause fear or collective harm, in order to achieve a particular political goal. It is about the intended use of force, and terrorism is used as a way to fight to achieve the mentioned political goals.

One of the main goals is to gain publicity, and accordingly terrorism can be defined via the symbolic communication theory.[4] Karber believes that "as a symbolic act, terrorism can be analysed much like other media of communication, consisting of four basic components: transmitter (the terrorist), intended recipient (target), message (bombing, ambush) and feedback (reaction of target audience)".[5] There are also those who define terrorism as a theatre whose goal are not real (actual) victims, but in fact, the goal is the reaction of the audience.[6] Thus, modern terrorism can also be understood as an attempt to convey messages using organised political violence.

In accordance with the above stated, suicide terrorism is the willingness of an individual to sacrifice their life as a way of fighting to achieve political or religious goals, all for terrorist purposes. It mainly has elements of religiously based terrorism.

2. RELIGIOUS IDEOLOGIES AND THEIR FRAMING INTO SUICIDAL TERRORISM

This paper relies on the existing papers covering the topic of religion and terrorism, with the authors' opinion that religion affects the level of suicide terrorism through by mobilising and designing the lives of martyrs. Some terrorist groups rely entirely on religious ideology, justifying dramatic actions by higher goals. This ideology functions as a framework for collective actions, and thus affects the perception and tactics of the group, regardless of their ultimate goals.

2.1. Religion and Political Violence

Here the authors approach religion as a special type of belief system, the infusion of which into politics can lead to dramatic effects. Religion is "a system of beliefs and practices oriented towards the

---

Pape, *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*, Random House, New York 2006; S. Pearce, "Religious Rage: A Quantitative Analysis of the Intensity of Religious Conflicts", *Terrorism and Political Violence* 17, No. 3, 2005, 333–352; J. A. Piazza, "Rooted in Poverty?: Terrorism, Poor Economic development, and Social Cleavages", *Terrorism and Political Violence* 18, No. 1, 2006, 159–177.

[4] R. E. Dowling, "Terrorism and the media: A rhetorical genre", *Journal of Communication,* Vol. 36, Issue 1, 1983, 1–24.

[5] P. Karber, "Urban terrorism: Baseline data and a conceptual framework", *Social Science Quarterly*, Vol. 52, 1971, 527–33.

[6] B. Jenkins, *International Terrorism*, Crescent Publication, Los Angeles, 1975.

sacred or supernatural" and not towards ethnic pride or liberal values.[7] The connection between religion and politics leads to dramatic forms of political expression and the fusion of local disputes with the global religious struggle. Political mobilisation of religious beliefs challenges the legitimacy of the state and justifies extreme actions.[8] Moreover, the universal nature of many religions connects individuals more broadly, so it is possible for religiously-inspired claims to be placed in the context of a global struggle, outside the boundaries of a country's socio-economic, political,[9] and religious influences.

When religion becomes a political actor emerging in the context of terrorism, the results can be dramatic acts of violence. In their global campaign, religious groups today are externalising the fight against evil, [10] so that the enemy is seen as the personification of evil. As some authors have noted, terrorist groups that see their struggle as a sacred duty, mostly resort to indiscriminate acts of violence.[11] This is at odds with the aspirations and actions of nationalist groups which, by definition, must show that they represent an ethnic group, so that their acts are limited by local standards and the influence of public opinion, all of which mean that they almost never target members of their own community.[12]

This connection between religion and political violence has been particularly dramatic among Muslims in the last few decades. [13] This division into "us" and "all of them" only increases the dynamics of social movements that lead to radicalisation.[14]

3. RELIGIOUS IDEOLOGIES AND SUICIDE TERRORISM

In this paper, the authors will focus on religion in the function of mobilising members of the organisation and as a driving mechanism for suicide terrorism.[15] If one takes into account Moghadam's definition, religious ideology is a political programme based on a religious tradition in which the interpretation of religion by a group is more important than ethnic ties or class.[16] In the case of Islam, this ideology involves a political platform derived from Islamic symbols, even if the end goal is not religious.[17]

Religious ideology primarily affects the group-level behaviour. Individual members can join the group for their religious enthusiasm, but also for some other, perhaps, banal reason.[18] At the group level, a strong cohesive factor is required to overcome differences among individual members and enable the acceptance of dramatic acts of violence.[19]

---

[7] C. Smith, "Correcting a Curious Neglect, or Bringing Religion Back In", *Disruptive Religion: The Force of Faith in Social Movement Activism* (ed. Christian Smith), Routledge, New York 1996, 1–29.

[8] R. Scott Appleby, *The Ambivalence of the Sacred*, Rowman and Littlefield, Lanham 2000; J. Casanova, *Public Religions in the Modern World*, University of Chicago Press, Chicago1994.

[9] P. Beyer, *Religions in Global Society*, Routledge, New York 2006; J. Casanova ; D. F. Eickelman, "Trans-State Islam and Security", *Transnational Religion and Fading States* (eds. Susanna Hoeber Rudolph, James P. Piscatori), Westview Press, Boulder 1996, 27–46.

[10] M. Juergensmeyer, "Sacrifice and Cosmic War", *Violence and the Sacred in the Modern World* (ed. Mark Juergensmeyer), Frank Cass, London 1992, 101–118; M. Juergensmeyer, *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*, University of California Press, Berkeley, 2003.

[11] A. Kurth Cronin, "Behind the Curve: Globalization and International Terrorism", *International Security* 27, No. 3, 2002/2003, 30–58; A. Moghadam, "Motives for Martyrdom", *International Security*, Vol. 33, No. 3, Winter 2008/09, 46–78; B. Hoffman, "Holy Terror: The Implications of Terrorism Motivated by a Religious Imperative", *Studies in Conflict and Terrorism* 18, No. 4, 1995, 271–284; D. C. Rapoport, "Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions", *American Political Science Review* 78, No. 3, 1984, 658–677.

[12] D. C. Rapoport, "Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions", *American Political Science Review* 78, No. 3, 1984, 658–677.

[13] However, the authors believe that Islam is not the only factor of radicalization, and hence the Muslims should not be marked *a priori*.

[14] M. Toft, "Getting Religion?: The Puzzling Case of Islam and Civil War", *International Security* 31, No. 4, 2007, 97–131.

[15] J. Fox, S. Sandler, *Bringing Religion into International Relations*, Palgrave MacMillan, New York 204; M. M. Hafez, "Armed Islamist Movements and Political Violence in Algeria", *Middle East Journal* 54, No. 4, 2000, 572–591; B. Hoffman, 271–284.

[16] B. Hoffman, 271–284; A. Moghadam, "The Salafi-Jihad as a Religious Ideology", *CTC Sentinel* 1, No. 3, 2008, 14–17.

[17] Hamas, for example, seeks to establish a Palestinian state, but in its narrative it includes explicit religious symbols for a predominantly political struggle. In this way, the struggle is internationalised and help is collected from all over the world.

[18] M. Abrahms, "What Terrorists Really Want: Terrorist Motives and Counterterrorist Strategy", *International Security* 32, No. 4, 2008, 78–105; M. Sageman, *Understanding Terror Networks*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2004; J. Stern, *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill*, Ecco, New York, 2003.

[19] C. Smith, "Correcting a Curious Neglect, or Bringing Religion Back In", *Disruptive Religion: The Force of Faith in Social Movement Activism* (ed. Christian Smith), Routledge, New York 1996, 1–29.

In order for one religious group to separate from the others, it is necessary to define the framework of the new movement. This is the most important part of religious ideology and this is what unites the members of the group. It is also a framework that leads to beliefs strong enough to allow for dramatic violence, especially in the case of suicidal acts. Religious ideology is a way of gaining wider public support and mobilising potential supporters.[20]

Decades of research have shown that it is the use of religion that leads to dramatic effects. Even if motivated by political reasons, religious terrorist groups base their success on religious grounds. The perception of global struggle and "uniqueness" separates them and makes them superior even to their compatriots who do not adhere to the religious beliefs of the group, and thus they are viewed and labelled as enemies.[21]

Religious groups may have similar goals as many other non-religious groups that also carry out suicide attacks. Of course, the religious groups' choice of target will be non-selective. In contrast, non-religious groups will try to minimise this number to avoid public reaction or will focus their destructive attacks outside their community.

4. MODELS OF SUICIDE ATTACKS

In his detailed study, Peter S. Henne made models in which he used information on suicide attacks and their perpetrators, as well as the socio-economic, political, and cultural conditions in which the attacks took place.[22] Data on the attacks were drawn from data from the Kapusta Project conducted at the U.S. Army's School of Advanced Military Studies covering all suicide bombings between 1980 and 2006, including the number of dead, location, target, and group (when known).[23] The unit of observation is the suicide attack.

The results of the data analysis showed the significance of religious ideology. The religious ideology of the group responsible for the suicide terrorist attack is positively correlated with the severity of the attack, and has an impact on violence regardless of whether the group is ethnoreligious or fundamentalist.[24]

The high level of violence committed by religious terrorist groups is the result of their religious ideology, and not just of structural conditions. Moreover, although the motives of the groups are very important, the religious ideology itself remains a significant determinant of the level of suicide terrorist violence; it is the way in which groups rely on their cultures and interpret the structural dissatisfaction that determines their level of violence.

While less militant allies or members of these groups may be subject to negotiation, factions with a religious agenda are proving resilient to efforts to resolve conflicts. The authors of this paper believe that the most effective would be to solve the problem of education and return to the true, non-violent foundations of religion in the long run.

---

[20] M. M. Hafez, "From Marginalization to Massacres: A Political Process Explanation of GIA Violence in Algeria", *Islamic Activism: A Social Movement Theory Approach*, (ed. Quintan Wiktorowicz), University of Indiana Press, Bloomington 2004, 37–60; D. A. Snow, R. C. Byrd, "Ideology, Framing Processes and Islamic Terrorist Movements", *Mobilization: An International Journal* 12, No. 2/2007, 119–136.

[21] E. Bueno de Mesquita, E. S. Dickson, "The Propaganda of the Deed: Terrorism, Counterterrorism and Mobilization", *American Journal of Political Science* 51, No. 2/2007, 364–381; A. Kydd, B. F. Walter, "The Strategies of Terrorism", *International Security* 31, No. 1/2006, 49–80.

[22] P. S. Henne, "The Ancient Fire: Religion and Suicide Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, *Terrorism and Political Violence* 24, 2012, 38–60.

[23] P. E. Kapusta, *Suicide Bombers in CONUS*, School of Advanced Military Studies – United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth, Kansas, *http://www.dtic.mil/cgibin/GetTRDoc?AD=ADA470697&Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf.*

[24] The preliminary analysis of the data indicates higher mortality from attacks by religious groups. Of the 2,200 attacks, 841 were perpetrated by religious groups, 253 by non-religious groups, and in the case of 1,108 attacks, the perpetrators were unknown. Of the attacks by religious groups, 619 were from ethno religious groups and 222 from fundamentalist groups. The average number of deaths from the attacks was 8; 12 by religious groups, and 5 by non-religious groups. The results showed that groups with religious ideologies were more likely to cause a greater number of deaths from a suicide attack.

5. CONCLUSION

Analyses and the media provide an oversimplified explanation that the main motive for suicide attackers in a terrorist act is to be rewarded with the status of a paradise resident. This, probably, can only be one of the reasons why a potential suicide bomber decides to take suicidal action. The meaninglessness of their life is individual, however, it is not isolated but is connected with a special and general meaninglessness – humiliation and dehumanisation of the life of their community – "the essence of the process of dehumanisation of man and human activities is precisely the process of making human life meaningless". [25]

Dialogue in finding a political solution between the conflicting parties implies language as a means of communication as well as the very communication between people. The condition for this is the state of *ataraxia* – the state of mental peace as the ideal of wise people. For the Stoics, ataraxia is the ideal of the wise men who attain this state when they rise above all affects. In conversations, however, there is an interaction in which different individual, group, political, state, cultural and other interests are expressed. Previously, priority was given to consensus-building processes, and conflict processes were neglected. Now, according to France Vreg, the paradigm of the new communication interaction "(…) is based on the assumption that communication is a form of strategic interaction that contains two contradictory processes: the process of approaching, conjunction of two personalities, two identities and the process of distancing, disjunction of two personalities, that is, the preservation of identity, self-interest and supremacy."[26]

Intercultural communication is all about "encounter" of cultures with different historical and cultural traditions, with different forms of civilisations and levels of socio-economic and technological development". Everyday reality shows us that, most often, it is not a peaceful encounter of cultures, but a "confrontation", "distancing" and "collision" of two or more cultures, two or more personalities, two or more national, religious, ideological identities. "Intercultural communication is", reminds Vreg, "the ability to move through cultural obstacles". A man from Western culture often expresses a kind of cultural narcissism and does not show enough interest in getting acquainted with the values of other cultures. On the contrary, they often uncritically accept the doctrine of the "clash of civilisations" and division of the world's population, such as Samuel Huntington's, into the "Western", "Islamic", "Hindu", "Buddhist" world, or Hegel's (Georg Wilhelm Friedrich Hegel) to "historical" and "non-historical" peoples. The pluralism of cultures, languages and the right to a dignified life are necessary preconditions for justice and truth. And the struggle for truth and justice is also a concrete assumption of responsibility. According to Jürgen Habermas's theory of social communication, "truth is shaped as consensus in a universal conversation that is, of course, 'deprived of power'."[27]

Social contacts, even in intercultural communication, influence the building of trust, overcoming prejudices and suppressing aggression. Ignoring justice, objective truth, tolerance, and dialogue is agreeing to exclusivity and conflict, to a stable balance of terrorism by radical destruction and vengeance of equal or greater death – it is agreeing to purify the world by terror, to "victories" that do no one good. Such victories would have to embarrass the winners, especially since a final victory is not possible for either side.[28]

It is also wrong to think that every potential suicide attacker is just a "written off" member of the community, and that the parents and all other family members are immensely happy to send them to certain death. Julija Juzik's research, whose results show that female martyrs are deeply unhappy women,

---

[25] B. Šešić, *Čovek, smisao i besmisao: dijalektika smisla i besmisla*, Rad, Beograd 1977.
[26] F. Vreg, *Humana komunikologija: etološki vidici komuniciranja, ponašanja, djelovanja i opstanka živih bića*, Nonacom i Hrvatsko komunikološko društvo, Zagreb 1998.
[27] A. Halder, *Filozofijski rječnik*, Naklada Jurčić, Zagreb 2002.
[28] M. Zirojević, *Terorizam – međunarodni pogled*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2014.

forcibly recruited, manipulated, and sometimes drugged, also fits into this. Their motivation is not always purely religious, but also contains susceptibility to threats, blackmail, love for terrorists or even money. They are always isolated from the family and subjected to psychological manipulation. Most of them still wanted to live to the end and often gave up the action.

However, the danger from this threat is enormous. Wide dresses and chadors are a very suitable cover for hiding explosives of all kinds. With a veil over their face, it is impossible to see in a woman suicide attacker whether they are nervous, sweating from fear, what their look is like, whether they have a phlegmatic face or a painful grimace that hints at something. Even the Israelis agree that the fight against such a form of terrorism is the most difficult, complex and sensitive. In the Islamic world, it is impossible to stop and inspect every woman, there is no mass control.

And if we do not resist this in time and in the right way, and do not start tackling this problem, the next thing that almost certainly awaits us are child suicide attackers, which is unacceptable from every aspect.

REFERENCES

Abrahms, Max, "What Terrorists Really Want: Terrorist Motives and Counterterrorist Strategy", *International Security* 32, No. 4 (2008): 78–105.

Appleby, R. Scott, *The Ambivalence of the Sacred*, Rowman and Littlefield, Lanham, 2000.

Benford, Robert D., Snow, David A., "Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment", *Annual Review of Sociology* 26, 2000, 611–639.

Beyer, Peter, *Religions in Global Society*, Routledge, New York 2006.

Bloom, Mia, *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terrorism*, Columbia University Press, New York 2007, 133.

Casanova, Jose, *Public Religions in the Modern World*, University of Chicago Press, Chicago, 1994.

Cronin, Audrey Kurth, "Behind the Curve: Globalization and International Terrorism", *International Security* 27, No. 3, 2002/2003, 30–58.

Dowling, Ralph E., "Terrorism and the media: A rhetorical genre", *Journal of Communication*, 1983, 1–24.

Eickelman, Dale F., "Trans-State Islam and Security", *Transnational Religion and Fading States* (eds. Susanna Hoeber Rudolph, James P. Piscatori), Westview Press, Boulder 1996, 27–46.

Fox Jonathan and Shmuel "The Ancient Fire: Religion and Suicide Terrorism", Terrorism and Political Violence 24(1):38-60.

Fox, J., Sandler, S., *Bringing Religion into International Relations*, Palgrave MacMillan, New York 2004.

Hafez, Mohammed M., "Armed Islamist Movements and Political Violence in Algeria", *Middle East Journal* 54, No. 4, 2000, 572–591.

Hafez, Mohammed M., “From Marginalization to Massacres: A Political Process Explanation of GIA Violence in Algeria”, *Islamic Activism: A Social Movement Theory Approach* (ed. Quintan Wiktorowicz), University of Indiana Press, Bloomington 2004, 37–60.

Halder, Alois, *Filozofijski rječnik*, Naklada Jurčić, Zagreb, 2002.

Henne, Peter S. “The Ancient Fire: Religion and Suicide Terrorism”, *Terrorism and Political Violence* 24, 2012, 38–60.

Hoffman, Bruce, “Holy Terror: The Implications of Terrorism Motivated by a Religious Imperative”, *Studies in Conflict and Terrorism* 18, No. 4, 1995, 271–284.
Jenkins, Brian, *International Terrorism,* Crescent Publication, Los Angeles, 1975.

Juergensmeyer, Mark (ed.), *Violence and the Sacred in the Modern World*, Frank Cass, London 1992, 101–118.

Juergensmeyer, Mark, *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*, University of California Press, Berkeley, 2003.

Jusik, Julia, *The brides Allahs. Suicide assassin inside from Chechnya*, Rome Manifesto Libri, 2004.

Kapusta, Phillip, *Suicide Bombers in CONUS*, School of Advanced Military Studies – United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth, Kansas, *http://www.dtic.mil/cgibin/GetTRDoc?AD=ADA470697&Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf.*

Karber, Philip, “Urban terrorism: Baseline data and a conceptual framework”, *Social Science Quarterly*, Bleckwell Publishing, Bleckwell, Vol. 52, 1971, 527–533.

Kots, A., Velengurin, V., “Guliashchaya shakhidka s Tverskoi (Sluttish female shakid from Tverskaja street)”, *Komsomolskaya Pravdam*, 17 July 2003.

Kramer, Martin, “Sacrifice and Fratricide in Shiite Lebanon”, *Violence and the Sacred in the Modern World* (ed. Mark Juergensmeyer), Frank Cass, London 1992, 30–48.

Krueger, Alan B., Maleckova, Jitka, “Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection?”, *Journal of Economic Perspectives* 17, No. 4, 2003, 119–144.

Kydd, Andrew, Walter, Barbara F., “The Strategies of Terrorism”, *International Security* 31, No. 1, 2006, 49–80.

Lewis, Bernard, “The Roots of Muslim Rage”, *The Atlantic Monthly* 266, No. 3, September 1990, 47–60.

Lobanova, Z., “Pochemu shakhidki ne boyatsa smerti (Why do female shahidids have no fear of death?)”, *Komsomolskaya Pravda*, 8 July 2003.

Maddy-Weitzman, Bruce, Inbar, Efraim (eds.), *Religious Radicalism in the Greater Middle East*, Frank Cass, London 1997, 239–253.

Masters, Daniel, “The Origin of Terrorist Threats: Religious, Separatist, or Something Else?”, *Terrorism and Political Violence* 20, No. 3, 2008, 396–414.

Meier, Andrew, *Chechnya: to the heart of a conflict*. W.W. Norton & Company, New York, 2005, p. 98.

Moghadam, Assaf, “Motives for Martyrdom”, *International Security*, Vol. 33, No. 3, Winter 2008/09, 46–78.

Moghadam, Assaf, “The Salafi-Jihad as a Religious Ideology”, *CTC Sentinel* 1, No. 3, 2008, 14–17.

Nietzsche, Friedrich, *On the Genealogy of Morals and Ecce Homo* (trans. Walter Kauffman and R. J. Hollingdale), Vintage Books, New York 1989, 54.
Serbian translation available at: *https://transmediji.files.wordpress.com/2013/03/genealogija-morala.pdf*, 17.

Pape, Robert A., *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*, Random House, New York, 2006.

Pearce, Susanna, “Religious Rage: A Quantitative Analysis of the Intensity of Religious Conflicts”, *Terrorism and Political Violence* 17, No. 3, 2005, 333–352.

Petrović, Dragana, *Samoubilački terorizam*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2009.

Piazza, James A., “Rooted in Poverty?: Terrorism, Poor Economic Development, and Social Cleavages”, *Terrorism and Political Violence* 18, No. 1, 2006, 159–177.

Rapoport, David C., “Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions”, *American Political Science Review* 78, No. 3, 1984, 658–677.

Sageman, Marc, *Understanding Terror Networks*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2004.

Shcheblanova, Veronika, Yarskaya-Smirnova, Elena, *Explanations of Female Terrorism. Discourses about Chechen Terrorists in the Russian Mass Media: Easy Girls, Coarse Women or Fighters?,* 2009.

Smith, Christian, “Correcting a Curious Neglect, or Bringing Religion Back”, *Disruptive Religion: The Force of Faith in Social Movement Activism* (ed. Christian Smith), Routledge, New York, 1996, 1–29, 5.

Snow, David A., Byrd, Robert C., “Ideology, Framing Processes and Islamic Terrorist Movements”, *Mobilization: An International Journal* 12, No. 2, 2007, 119–136.

Speckhard, Anne, Akhmedova, Khapta, “Black Widows and beyond: Understanding the motivations and life trajectories of Chechen female terrorists”, *Female Terrorism and Militancy: Agency, Utility, and Organization* (ed. Cindy D. Ness), Routledge, New York 2008, 100–121.

Stern, Jessica, *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill,* Ecco, New York, 2003.

Šešić, Bogdan, *Čovek, smisao i besmisao: dijalektika smisla i besmisla,* Rad, Beograd, 1977.

Tarrow, Sidney, *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics,* Cambridge University Press, New York, 1998.

Toft, Monica, “Getting Religion?: The Puzzling Case of Islam and Civil War”, *International Security* 31, No. 4, 2007, 97–131.

Vreg, France, *Humana komunikologija: etološki vidici komuniciranja, ponašanja, djelovanja i opstanka živih bića*, Nonacom i Hrvatsko komunikološko društvo, Zagreb, 1998.

Weimann, Gabriel, “The mediated theater of terror: Must the show go on?”, *The news media and terrorism* (ed. Philip Bruck), Carlton University Press, Ottawa, 1986, 1–22.

Weimann, Gabriel, Winn, Conrad, *The Theater of Terror,* Longman Publication, New York, 1994.

Yamadayev, R. 2002, “Oni priatshutsia za zhenskiye spiny, pozor! (They hide behind women’s backs, what a shame!)”, *Komsomolskaya Pravda*, 25 October 2002.

Zirojević, Mina, *Terorizam – međunarodni pogled,* Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2014.

AMERICAN DREAMS OF ARAB IMMIGRANTS

Alakbarova Khumar Elqam
PhD in philology, assistant professor, Leading Researcher,
Institute of Oriental Studies named after acad.Bunyadov Z. of ANAS

ABSTRACT

Today, in the modern Arabic literature, works on emigration which reflect the life of Arabs in Europe, America, and other countries who have settled temporarily or permanently in foreign countries due to variety of reasons like work, education, political persecution, endless armed conflicts form a special line. Numerous works of art have been created in Egyptian literature on the theme of "immigrants", it worth mentioning Jamal Amr's "Our Latin Village. Notes on Illegal Immigrants" (2007) among these.

The story begins with a teacher describing a village called "Latin village". The example of this village reflects the landscape of Egyptian villages, the dreams, interests and lives of the residents. Their only dream is to get rid of the countryside and live in exotic Latin America, so they save money. Only the protagonist of the narrative - the village teacher - does not have such a desire. But in the end, he is fed up with the criticism of the villagers and decides to go this way. Thus begins the story of the hero from the "Latin village" - the notes of an illegal immigrant ...

In order to reach the exotics of Latin America, which everyone wants, he, like everyone else, must first fly to Europe, passing through certain illegal routes. He heard from many that this trip will not be easy, he will have to wait for months in Guatemala, Ecuador and Costa Rica. Thus begins the long story of the hero, along with his fellow villagers, whom he met by chance at the airport.

The protagonist's observations from the plane already reveal the idea that the writer wanted to convey around what he saw. The protagonist, who watched the US film "Storm in the Desert" showing how "brave American soldiers" "destroying incompetent, naive, cowardly Arabs", regrets that the Arabs were portrayed in this way. After all, why are the Arabs, who have made invaluable contributions to world civilization and science, with a rich history and great conquests, presented like this today? The protagonist realizes the need to change these views, realizes that every Arab, including himself, has a responsibility to do so, and makes him think of a question - why are the children of the pharaohs in this situation today? Why can't Egypt and other Arab countries regain their lost power, kingdoms, and privileges of speech, and become a toy of other countries, a military training ground? Why can't it live his renaissance again? The character wishes to restore the lost power and glory of the Motherland, and aims to overcome the obstacles to progress.

Finally, after many difficulties, persecutions, queues at the border, dangerous roads with forests, mountains and rivers, the plot continues against the background of exotic Latin America. Immigrants arriving in Ecuador, Costa Rica, and finally Guatemala find that life here is no different from the life they want to escape. The poor are the same everywhere, the same huts, muddy roads, crowded public transport, high prices, unemployment, hunger, poverty...

The hero, like most immigrants, does not want to forget or change his language, traditions and culture, but to learn the good and important values. He does not think of earning money in any way, but of returning to his homeland with what he has learned and doing good for his country.

Keywords: Jamal Amri, Egypt, Arabic literature, immigrant theme, Latin America

PANDEMİ DÖNEMİNDE KURUMLARIN FAYDA ODAKLI İLETİŞİMİ: KURUMSAL REKLAMLARIN KULLANIMLAR VE DOYUMLAR KURAMI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Yasemin BOZKURT
Pamukkale Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Denizli, Türkiye

Eylin AKTAŞ
Pamukkale Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Denizli, Türkiye

GİRİŞ

Dünya genelinde 105 milyon, Türkiye'de ise 2.5 milyon insanın hastalandığı[1], milyonlarca insanın hayatını kaybettiği Covid-19 pandemisi, hem global düzeyde hem de ülkemiz açısından akıllardan hiç çıkmayacak etkiler bırakarak seyrine devam etmektedir. Global çapta yaşanan Covid-19 pandemisi, ekonomiden eğitime, ulaşımdan turizme, üretimden tüketime kadar hayatımızdaki birçok şeyi etkileyerek farklı boyutlara taşımıştır. Her şeyden önce en sağlıklı bir birey bile, yaşam kaygısını sonuna kadar yaşamış, en temel ihtiyaçları olan başta fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama ve sağlıklı olma güvenliği tehdit altına girmiş, aile bireyleri ve diğer sosyal çevresinden uzakta kalarak izole olmak zorunda kalmıştır. Sosyal bir varlık olan insanoğlu, alışkın olduğu iş ve sosyal yaşantısından uzaklaşıp, tüm günlük yaşantısını evin içerisinde idame etmeye çalışmıştır. Bir taraftan can güvenliğini sağlamak adına bütün yaşamını evinin sınırları içerisine sıkıştıran bireyler, bir taraftan da daha önce hiç bilgi sahibi olmadıkları virüsü ve bu virüsün yarattığı etkileri televizyon ve sosyal medyadan aldıkları haberlere, bilgilere dayanarak anlamaya çalışmıştır. Nelerin olup bittiğini anlamak için kendilerini bir süre takipçi konumuna almışlardır. Benzer biçimde insanlar tüketici rolleri söz konusu olduğunda da markaları yakın takibe almış, zor dönemlerinde markaların nasıl hareket edeceğini gözlemlemiştir. Dolayısıyla pandemi döneminde tüketiciler terimi yerine markalarla ilişki içerisinde olan kişilere takipçi demek daha anlam kazanmaktadır (Kaymaz, 2020:yk).

Marka takipçilerinin içinde bulunduğu pandemi dönemi özelliklerinden yola çıkarak, bilinmeyen özellikleri ve beraberinde getirdiği olumsuz etkilere rağmen kurumların hedef kitleleriyle iletişim kurmaya devam etmesi, bu kurumların zor günlerde kitlelerinin yanında olduğunu hissettirmesi, dolayısıyla güven kazanması, marka bağlılığı ve sadakati kazandırması/güçlendirmesi açısından oldukça önem taşımaktadır (Şirin, 2020:yk). Diğer taraftan hedef kitlelerle iletişim kurmaya devam etmek, böyle bir dönemde tek başına yeterli olmamaktadır. Öncelikle pandemi öncesinde belirlenen strateji ve mesaj içerikleri her türlü geçerliliğini yitirdiği için, özellikle hedef kitleler tarafından itici, bencil, duyarsız gibi olumsuz algılanmaması için yeni ihtiyaçlara göre yeniden planlanması gerekmektedir (Atilla, 2020:2).

Startup Fortune'nun kurucusu Mervik Haums, bir kriz dönemi olan pandemide kurumların ve markaların yeniden planlama yaparken dikkate almaları gereken, başarılı ve anlayışlı bir marka olmaları için 5 farklı strateji önermiştir (Haums, 2020:yk).

- **Pazarın ne söylendiği dinlenmeli:** Kurumlar, iç ve dış çevrelerini dikkatlice dinleyerek bu çevrelerinin içinde bulundukları durumları anlamaya çalışmalıdır.
- **Halka yardım eli uzatılmalı:** Kurumların içinde yaşadıkları toplumu da düşünmesi ve bu toplumun iyiliği için birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Kriz anında hedef kitlelerine destek vermek istedikleri konusunda samimi ve istekli olduğunu göstermesi gerekmektedir. Bu kapsamda

[1] Bu rakamlar, Dünya Sağlık Örgütü'nün web sitesinde aktarılan7 Şubat 2021 tarihli onaylanmış verilere dayanmaktadır (https://covid19.who.int/ ve https://covid19.who.int/region/euro/country/tr).

yapılmış olan sağlık çalışanlarına ücretsiz konaklama, ulaşım, ürünler sunulması; sivil toplum kuruluşlarına maddi anlamda destek verilmesi; maske üretilerek ücretsiz dağıtılması, sokağı çıkma yasağı nedeniyle ihtiyaçlarını karşılayamayan 65 yaş üstü insanların ihtiyaçlarının giderilmesinde destek olunması, aynı sektörde bulunmalarına rağmen zor durumda olan rakiplerine destek vermeleri gibi birçok örnek karşımıza çıkmaktadır.

- **Müşteri her zaman önce gelmeli:** Pandemi sürecinin kurum ve markaları bir çok açıdan olumsuz etkilediği tartışmasız bir gerçektir. Diğer taraftan bu kurum ve markaların, sürekli pandeminin yarattığı olumsuz etkilerinden bahsetmesi, üretim yapamaması, satışlarını olumsuz etkilemesi gibi kendisiyle ilgili konulara odaklanarak hedef kitlelerini yok sayması olumsuz bir algının oluşmasına neden olacaktır. Bu olumsuz algıların, çaresiz ve muhtaç ya da bencil gibi olumsuz kurum imajına dönüşmesi büyük bir olasılıktır.
- **Doğruluk ve dürüstlük timsali olmalı:** Pandemi gibi güçlü kriz dönemlerinde gerçek ve doğrular üzerinden hareket ederek iletişim mesajlarının bu kavramlar üzerinden tasarlanması çok önemlidir. Çünkü böyle dönemlerde özellikle tüketiciler doğru bilgiye çok ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla kurumların dürüst davranıp davranmadığının da takipçisi olmaktadır.
- **Bir umut mesajı verilmeli:** Kurumların toplum için üzerine düşeni yapmaya hazır olduğunu hissettirmesi, pandemi döneminin geçerek eski güzel günlere geri dönülebileceği konusunda pozitif enerji yaratması gerekmektedir. Çünkü insanlar her şey bittiğinde kendilerini nasıl hissettirdiklerini hep hatırlayacaktır.

Yukarıdaki öneriler, pandemiyle birlikte iletişim stratejilerini belirlemeye çalışan kurum ve markalara önemli ip uçları vermektedir. Çünkü Covid-19 pandemisinde insanlarla birlikte en önde mücadele eden markalar, tüketicilerin zihinlerinde çoktan yerlerini almıştır. Pandemi döneminde tüketici davranışını anlamak için yapılan araştırmalara göre; markaların halk sağlığı ve pandemiyle mücadeleyle ilgili attıkları adımlar ve ilettikleri mesajlar, ayrıca stok seviyeleri ve bulunabilirlik düzeyleri tüketicilerin ileri dönemlerdeki satın alma kararlarını etkilemektedir (Karabıyıkoğlu, 2020:yk).

Bu nedenle kurumların ve markaların iletişim stratejilerini doğru planlamaları çok önemlidir. Bunun için Haums'ın söylediği gibi, pandemi döneminde "hedef kitlelerinin neler yaşadığını" (Haums, 2020: yk) ve hissettiğini anlaması gerekmektedir. Tüketicilerin de markalardan beklentileri, sosyal faydaya ve insanların, dolayısıyla toplumun, pandemi nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaçlarına sessiz kalmadan, bu ihtiyaçlara ve arzulara odaklanarak tatmin etmeleridir. Bu doğrultuda hedef kitlelerin ihtiyaç ve beklentilerine odaklanma anlayışı ise beraberinde, kurum ve markaların iletişim stratejilerinde fayda odaklılığı benimsemesi anlamına gelmektedir. Bu anlayış, insanların içinde bulundukları süreçten kaynaklı sorunlarına, kurum ve markaların sahip oldukları olanaklar ve ürünleri/hizmetleri aracılığıyla çözüm yolları üretmesini, değer yaratacak yararlar sunmasını vurgulamaktadır. Ayrıca bu çözüm yolu ve yararların, reklamlar gibi iletişim mesajlarına da aktarılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde, marka takipçileri olan tüketicilerin dikkatinin bu mesajlara, dolayısıyla kurum ve markalara odaklanabilmesi ve iknanın gerçekleşmesi mümkün olabilmektedir. İknanın gerçekleşmesi ise, güven ve satın alma kararını da beraberinde getirebilmektedir.

Fayda odaklı iletişim mesajlarının mesaja odaklanılmasından satın alma kararının gerçekleştirilmesine kadar ki beklenen etkiyi yapabilmesinin, kullanımlar ve doyumlar kuramına göre açıklanabileceği düşünülmektedir. Artık oldukça bilinçli ve aktif olan tüketicilerin ihtiyaç ve beklentilerini merkeze alan reklamların, pandemi döneminde daha çok tercih edilebileceği, izlenebileceği ve etkileşim yaratabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada, pandemi döneminin en kritik olduğu dönemlerde en çok izlenen kurumsal reklamların, kullanımlar ve doyumlar kuramına göre işleyip

işlemediği sorusu, kullanımlar ve doyumlar kuramı ve fayda odaklı iletişim anlayışı ilişkisi üzerinden cevaplanmaya çalışılmaktadır.

GELENEKSEL MEDYADAN YENİ MEDYA ORTAMINA KULLANIMLAR VE DOYUMLAR YAKLAŞIMI

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı, Elihu Katz'ın çalışmalarına dayanan ve kendisinden önceki etki araştırmalarından farklı olarak izleyiciye odaklanan bir yaklaşımdır. İletişim araştırmalarında etki çalışmaları medyanın izleyiciyi nasıl etkilediğine odaklanırken, Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı ile izleyicinin medya ile ne yaptığı, hangi ihtiyaçlarını karşıladığı sorusu üzerinde çalışılmaktadır (Yaylagül, 2014, s.71). İzleyiciyi önceki araştırmalarda olduğu gibi medya karşısında pasif bir konumda değil, aktif bir konumda tanımlayan bu yaklaşım (McQuail ve Windahl, 2005, s.168), insanların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını gidermek için medya içeriklerini aradıklarını, kullandıklarını ve bu içeriklerden doyum sağladıkları temel varsayımı üzerine kuruludur (Yaylagül, 2014, s.72). Kurama göre kullanıcılar medya araçları ve içerikleri konusunda bilinçli ve güdülenmiş tercihler yapmaktadır (Ruggiero, 2000:26). Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı'na göre, medyayla aktif bağlantısının kurulması bireyin motivasyonu aracılığıyla gerçekleşmektedir. Başka bir ifadeyle, birey medya seçimi ve kullanım amacını güdülerinin yönlendirmesine göre belirlemektedir. İnsanlar ihtiyaç ve isteklerini karşılamak için medyayı ve içeriklerini kullanmaktadır (Jansz ve Martens, 2005:337).

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımının ilk çalışmaları geleneksel kitle iletişim araştırmalarına odaklanırken son dönem çalışmalar internet, mobil araçlar, yeni teknolojiler ve içerikler üzerine odaklanmaktadır. İzleyici ve/veya kullanıcının kullanım ve doyumlarına yönelik çalışmalar çok çeşitlilik göstermekle birlikte literatürde dergi (örn. Payne, Severn ve Dozier, 1988), televizyon (Palmgreen ve Rayburn, 1979), gazete (Elliott ve Rosenberg, 1987), internet (Kaye, 2005; Larose, Mastro ve Eastin, 2001), sosyal medya (Whiting ve Williams, 2013), akıllı telefon kullanımı (Joo ve Sang, 2013) gibi ana medya ortamları ve iletişim üzerine çalışmalar yürütülürken aynı zamanda mobil alışveriş (Huang ve Zhou, 2018), e-alışveriş (Lim ve Ting, 2012), e-tüketici davranışları (Luo, 2002), online oyunlar (Li, vd., 2015) ve artırılmış gerçeklik (Lin ve Chen, 2017) gibi yeni medya uygulamaları ve alışkanlıkları da bu yaklaşım çerçevesinde incelenmektedir.

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı ile ilgili yürütülen araştırmalarda izleyicilerin medya içeriklerini hangi motivasyonlar ile yani hangi doyumlara ulaşmak amacıyla kullandıklarına ilişkin çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Farklı medya ortamları ve içerikleri için yürütülen bu çalışmalarda çok çeşitli doyumlar ortaya çıkmış olsa da genel olarak aşağıdaki gibi kategorize edilebilir (Severin ve Tankard, 1994):

- **Oyalanma (eğlence):**
  - Her zamanki sorunlardan kaçış
  - Gündelik yaşamın sınırlamalarından kaçış
  - Duygusal boşalma, rahatlama
- **Kişisel ilişkiler:**
  - Karşılıklı konuşmada kullanılan bilgilerin sosyal yararı, toplumsal fayda
  - Dostluğun arkadaşlığın yerine medyanın konması
- **Kişisel kimlik ya da bireysel psikoloji:**
  - Değerlerin pekiştirilmesi ya da içini rahatlatma
  - Kendi kendine anlama, kişisel referans
  - Gerçeği keşfetme
- **Gözetim:** Kişiyi etkileyebilecek ya da kişiye bir şeyi başarma/yapmada yardım edecek şeyler hakkında bilgi; içinde yaşanılan karmaşık dünya hakkında bilgi için duyulan gereksinim

Katz, Gurevitch ve Haas (1973) ise (aktaran Severin ve Tankard, 1994, s.481), kitlesel medyanın sosyal ve psikolojik işlevleri üzerine yazılanlardan aldıkları 35 gereksinimi listelemişler ve bunları 5 kategoride ifade etmişlerdir:

- **Bilişsel gereksinimler:** Bilgi kazanma ve anlama
- **Duygusal gereksinimler:** Duygusal, haz verici, estetik deneyimler
- **Kişisel bütünleştirici gereksinimler:** İnanılırlık, güvenilirlik, istikrar ve statüyü güçlendirme
- **Sosyal bütünleşme gereksinimleri:** Aile, arkadaşlar vb. ile bağlantıları güçlendirme
- **Gerginlikten kurtulma gereksinimleri:** Kaçış, kurtuluş ve oyalanma, eğlence

Reklamların kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bakımından değerlendirildiği çalışmalar da bulunmaktadır. Televizyon reklamları ile ilgili motivasyonları araştıran O'Donohoe (1994) reklam ile ilgili kullanım ve doyumları aşağıdaki gibi kategorize etmektedir (s.57):

- Pazarlama kullanımları (Enformasyon, Seçim, Rekabet, Kolaylık, Kalite Güvencesi, Tüketim Dürtüsü, Katma değer, Dolaylı tüketim)
- Yapılandırılmış zaman
- Haz (Oyalanma, Eğlence, Kaçış, Oyun)
- Çevre Taraması (Gözetim, Aşinalık, Karşıt cinsiyeti kontrol etmek, Eğitim)
- Sosyal etkileşim (Aile ilişkileri, Akran ilişkileri)
- Kendini Onaylama/Dönüştürme (Arzu ve rol modeller, Tutum ve değerlerin güçlendirilmesi, Ego Geliştirme)

Dergi reklamlarına yönelik çalışan Kim ve diğerleri (2015) enformasyon, kişisel kimlik ve eğlence motivasyonlarını reklam etkileşimi açısında incelemişlerdir. Yang (2004) internet reklamları ile ilgili doyumları bilgi ve eğlence olarak iki boyutta incelemiştir. Ko, Cho ve Roberts (2005) ise interaktif reklamlar ile ilgili çalışmalarında enformasyon, kolaylık, eğlence ve sosyal etkileşim motivasyonlarını kullanmaktadır.

Sosyal medyada (Facebook) sponsorlu içerikler üzerinde çalışan Plume ve Slade (2018) eğlence, fedakarlık, bilgi paylaşımı, bilgi arayışı, sosyalleşme, kendini ifade etme doyumlarını incelemişlerdir. Taylor, Lewin ve Strutton (2011) sosyal ağ reklamları ile ilgili çalışmalarında reklam içeriği (algılanan bilgilendirme ve eğlence), yapı (yaşam kalitesi ve yapılandırılmış zaman), sosyalleşme (kişi-marka uyumu ve akran etkisi) ve engeller (olumsuz değerler olarak algılanan istilacılık ve gizlilik endişeleri) boyutlarını incelemişlerdir.

Literatürde yer alan örneklerde de görüldüğü gibi reklamların izleyiciler tarafından hangi sebeplerle kullanıldıkları ve hangi doyumları yarattıkları farklı motivasyonlar üzerinden araştırılmaktadır. İnternet eğlence, kaçış, zaman geçirme ve sosyal etkileşim amaçlı kullanılırken (Kaye, 2005), Youtube eğlence, bilgi arayışı, kişilerarası iletişimde kendini ifade etme, arkadaşlık güdüsü (Hanson ve Haridakis, 2008) motivasyonları ile kullanılmaktadır.

Sağlık amaçlı youtube kullanımı ile ilgili bir çalışmada motivasyonlar; sosyal fayda, uygun bilgi arayışı, alışkanlık veya zaman geçirme ve heyecan verici eğlence (Park ve Goering, 2016) olarak bulunmuştur. Yine Covid 19 pandemisi döneminde kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı ile ilgili yürütülmüş çalışmalar olsa da bu çalışmalar çeşitli araçların hangi motivasyonlar için kullanıldığı ve elde edilen doyumlara odaklanmaktadır (Örn. Ball, Huang ve Francis, 2021; Onat Kocabıyık, 2021). Pandemi döneminde kurumsal reklamlara veya hedef kitleler için fayda yaratan içeriklere yönelik çalışmaya rastlanmamıştır.

PANDEMİ DÖNEMİNDE İLETİŞİM STRATEJİSİ OLARAK FAYDA ODAKLI İLETİŞİM

Bütün sektörlerde kaos ve kriz etkisi yaratan Covid-19 pandemisi, durumlara ve koşullara bağlı olarak profesyonel düzeyde hedef kitleleriyle nasıl iletişim kurması gerektiğini, hangi stratejilerin hangi zamanlarda kullanımının doğru olduğunu bilen iletişim sektörünü ve/veya kurumların iletişim departmanlarını bile, bir süre belirsizliğin ve krizin içerisine sokmuştur. Kurum ve markaların hedef kitleleriyle iletişimini devam ettirip ettirmemesi, ettirecekse hangi strateji ve plana bağlı kalarak hareket etmesi gerektiği ile ilgili bazı karmaşalar yaşanmıştır. Öncelikle sokağa çıkma, lojistik, ulaşım gibi çok kilit noktalarda yaşanan kısıtlamalar nedeniyle üretim ayağında oldukça zorluk yaşayan kurumlar ve markalar, uzun ve kısa dönemli planladıkları tüm stratejilerini tekrar gözden geçirmeleri gerekmiştir. Bazı kurumlar bu gözden geçirmeyi yaparak başta pazarlama ve iletişim ayağında yeni stratejiler geliştirmiş, bazıları ise eskiden aldıkları kararları uygulamaya devam etmiştir.

Böyle bir dönemde sağlıklı ve doğru iletişim kurabilmeleri için, kurum ve markaların öncelikle pandemi sürecinin tüketici psikolojisini nasıl etkilediğini anlaması gerekmektedir. "Tüketici nasıl bir duygu ve düşünce durumu içerisinde, zihninde neler olup bitiyor, bilişsel ve duygusal süreçlerinde yaşadıklarını davranışlarına nasıl yansıtıyorlar?" gibi sorular, markaların en başta cevaplarını öğrenmeleri gereken sorular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel olarak bireyler özellikle hayati tehlike hissettirebilecek riskli ve kendi kontrolü dışında gerçekleşen durumlarda, gerçeklere odaklanarak akılcı değerlendirmeler yapmak yerine, çoğu zaman panik halde hayatta kalma çabası içerisine girmekte ve kendini güvence altına almaya çalışmaktadır. Başlangıçta ülkemiz dışında vaka ve ölümler gerçekleştiğinde ciddiyetini kavrayamadığımız virüsün ülkemize girip benzer sonuçlar göstermeye başlamasıyla birlikte, korku ve endişe duygusu her geçen gün daha da yükselmiştir. Aynı zamanda çeşitli medya araçlarında karşılaştıkları haberler, kulaktan kulağa yayınlanan duyumlar, yaşanılan korku ve endişenin kat be kat artmasına neden olmuştur. Bu duygu durumu, normalde kontrollü olan insanların bile kontrolsüzce satın alma davranışı gerçekleştirmesine, temizlik ürünleri, ekmek, un, şeker gibi çeşitli ürün kalemlerini stoklamasına yol açmıştır. Çünkü yakın gelecekte kendilerini neyin bekledikleri konusunda bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklı, koskoca bir belirsizlikle karşı karşıya kalmışlardır.

Belirsizlik, bilgi eksikliği, öngörememezlik insanlarda endişe ve korkuya neden olmakta, bireyi zihinsel ve duygusal olarak çok zorlamakta, sonuç olarak da yormaktadır. Böyle bir ruhsal durumda insanlar yanlarında kendilerini güvende hissedebilecekleri, endişelerini azaltarak kendilerine moral ve manevi güç verebilecekleri birilerinin varlığına ihtiyaç duymaktadır. Benzer biçimde pandemi döneminde de tüketiciler, kurum ve markaların geçirdikleri bu zor zamanlarında kendilerini anlayarak onların yanlarında olmalarını, onların hissettiklerini anlamalarını, tüketicileri önemsediklerini göstermelerini ve ihtiyaç duydukları güven verme, bilgilendirme, motive etme, moral verme gibi beklentilerini karşılamalarını beklemiştir. Özellikle risk ve tehlikenin büyük olduğu hissi yüksek olduğunda, güven kavramı daha da önem kazanmaktadır. Bu nedenle kurumların kendilerine yönelik güvenebilecekleri bir dost algısı yaratması oldukça önemlidir. Kurumların bu algıyı yaratarak, tüketicileriyle uzun dönemli bağ kurmasını sağlayabilecek tek yol, pandemi döneminde de iletişim çalışmalarını kesmeden onlarla iletişim kurmaya devam etmeleridir.

Pandemi gibi tüketicilerin oldukça hassas olduğu dönemlerde kurum ve markaların kurmaları gereken iletişim stratejilerinde, fayda odaklı mesaj stratejilerine bağlı kalması gerekmektedir. Buradaki fayda odaklılıktan kast edilen şey, hedef kitleyi herhangi bir reklamla bir araya getirmekten öte, tüketicinin işine yarayacak, ona bir değer sağlayacak içeriğe sahip reklam mesajının tasarlanmasıdır (Kaymaz, 2020:yk). İkna edici reklam mesajının ürün özelliklerine değil; bu özelliklerin kullanıcısına kazandıracağı gerçek faydasına, tüketicinin gerçekten ne işe yarayacağına odaklanmadır. Dolayısıyla

bu yaklaşımda öne çıkan düşünce; pandemi döneminde doğrudan tüketicinin ihtiyacını iletişim çalışmalarının odak noktasına koyarak tasarımın planlanmasıdır.

Esasında fayda odaklılık, pandemi döneminde tüketicilerin yaşadıkları sürece bağlı olarak düşünce, duygu ve beklentileriyle birlikte tüketim alışkanlıklarının değişmesi sonucunda sadece yön değiştirmiştir. Eğer bir kurum fayda odaklı stratejileri kullanmayı tercih ettiyse, mutlaka tüketicisinin ihtiyaç duyduğu şeye odaklanarak hareket edeceği anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle tüketicilerin ürün/hizmetlere ihtiyacı olup olmadığı değil, genel anlamda var olan ihtiyacından yola çıkarak ürünün bu ihtiyacı nasıl karşıladığı üzerine reklam mesajlarının tasarlanmasıdır (Kaymaz, 2020:yk). Pandemi öncesinde de markalar mesajlarını, kurumlarının, ürünlerinin ya da hizmetlerinin özelliklerini ön plana çıkararak bu özelliklerin sunduğu yarar üzerine odaklamaktaydı. Örneğin ürünün içeriğinde bulunan bazı kimyasal içerikler sayesinde yaza formda girilebileceği, klimanın sahip olduğu teknolojik özelliklerden kaynaklı düşük elektrik kullanımına karşılık yüksek soğutma performansı sunabileceği ya da kullanılan baharatlarla hazırlanmış lezzetli yemeklerin dost sofralarında ne kadar beğenileceği vaad edilmekteydi. Bu vaadler de hedef kitlenin, tatmin etmek istediği ihtiyaç ve istekler arasında bulunması nedeniyle o kitleler için bir anlam ifade etmekteydi. Ancak buradaki çıkış noktası ürünün kendisine ve özelliklerine göre ihtiyaç ve istek eşleştirmesinin yapılmasıdır.

Diğer taraftan pandemi sürecinin tüketicilerin ruhsal ve biyolojik dünyası üzerindeki ağır etkilerinin başlamasıyla birlikte, sunulan bu faydaların hiçbir anlamı kalmadı. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi insanlar sevdiklerinden ayrı kalmış, hem kendilerinin hem de sevdiklerinin hasta olma ve bu hastalığın getireceği olumsuz sonuçlarıyla karşılaşma kaygısını üst düzeyde yaşamış, eski yaşantısına ne zaman dönebileceği konusunda yaşadığı belirsizlikle kaygısı her geçen gün daha da artmıştır. Dolayısıyla toplumsal travmanın yaşandığı bir dönemde, toplumsal faydanın öne çıkarılması gerekmektedir. Bilişsel ve duygusal travmadan kaynaklı ihtiyaç ve beklentilere, kurum ve markaların reklam mesajlarında tatmin edilebilir düzeyde cevap verebilmesi gerekmektedir. Bu mesajlarda, sosyal fayda açısından verecekleri katkıları net biçimde ortaya koymalıdırlar.

Ayrıca özellikle Y kuşağı ve sonrasının belki de ilk defa yaşadığı dışarıya çıkma kısıtlaması, insanların tüketim alışkanlıklarına da yansımıştır. Yaşanan bütün pandemi süreci, düşünce ve davranışlarımızda, algılarımızda dolayısıyla davranışlarımızda değişiklikler yaratmıştır. Örneğin onları bir çok tüketim ürünlerini bir kenara bırakarak yaşamlarını devam ettirebilmek için gerekli olan temel gıda ürünleri ve virüsten kaynaklı hijyenik olma dürtüsüyle temizlik malzemeleri tüketmeye yönlendirmiştir. Özetle tüketicilerin pandemi dönemiyle birlikte zevk ve keyif için yapılan harcama kalemlerinden vaz geçerek, sadece temel ihtiyaçlarını giderebilecekleri ürün/hizmetleri satın aldıkları, harcama miktarlarını düşürdükleri gözlenmiştir. KPMG Türkiye Tüketici Ürünleri ve Perakende Sektör Lideri Gökhan Kaçmaz, Temmuz 2020'den Ekim 2020'ye kadarki süreçte daha hesaplı harcayan, tasarrufa önem veren, karar verirken daha seçici davranan bir tüketici profilinin ortaya çıktığını ifade etmiştir (Caner, 2020:yk).

Böyle bir tutum ve tüketim alışkanlıkları sürecine giren tüketicilerin, satın alma tercihlerini de sosyal faydalar üzerine mesajlar veren, yanlarında olduğunu hissettiren ve güvenlerini kazanan markalara yönelik yaptıkları belirlenmiştir (https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/pandemi-surecinde-fayda-odakli-iletisimin-onemi-artti-41580039, 2020).

Kurum ve markalar, genel anlamda iletişim stratejilerini belirlerken tüketicilerini ve onlarda meydana gelen değişimleri doğru okumalı, doğru yorumlayıp anlamalıdır. Pandemi dönemi bir kriz ortamıdır. Bu dönemde herkesin odak noktası kendisinin ve sevdiklerinin sağlığı haline dönüşmüştür. Sağlıktan sonra da tasarruflu tüketim davranışı ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla markaların pandemi öncesinde

belirlenen eski iletişim stratejilerini kaldırması, geçmiş dönemde en az zararla kurtarma, hatta krizi fırsata çevirme anlayışından tamamen kurtularak salt tüketicilerin onlardan beklentileri ve tüketici ihtiyacı üzerine kurulu fayda odaklı iletişim stratejilerine yönelmelerini gerektirmiştir. Çünkü krizi fırsata çevirme anlayışı, özellikle de pandemiyle birlikte artık günümüz tüketicisi tarafından kar odaklı anlayış, bencilce ve çok itici olarak algılanmaktadır. Örneğin daha önce ürün kategorilerinde gıda ya da temizlik/hijyen malzemeleri bulunmayan ve kimlikleriyle örtüşmeyen kurumların kategorilerine bu ürünleri ekleyerek satmaya kalkışması, pandemi sürecinin yarattığı olumsuz koşulların olumluya dönüştürülmesine katkı sağlamaktan ziyade krizi fırsata çevirme algısı yaratmış olabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak yaşam kaygısının üst düzeyde olduğu bir ortamda iletişim mesajlarını esprili tonda tasarlamak ya da bu döneme özgü maske, eldiven gibi görsel sembollerden istifade etmeye çalışmak, insanların korkularından faydalanarak yeni ürünler pazara sunmak kurumların ve markaların yılların birikimiyle kurduğu bağlarının zarar görmesine, hatta kopmasına neden olabilmektedir (Attila, 2020:2).

İletişim stratejilerini fayda odaklılık üzerine kuran diğer kurum ve markalar ise, bütün iletişim stratejilerini revize ederek gündeme ve değişimlere uygun olarak, tıpkı bir dost gibi zor zamanlarında hedef kitlelerinin yanında olmuştur. Bunlardan bazıları geleceğe dönük olarak her şeyin düzeleceğini, daha güzel günlerin geleceğini vurgulayan motivasyonu artıracak olumlu mesajlara yer verirken, bazıları pandemi döneminin belirsizliklerini ya da riskini düşürecek doğru ve gerçek bilgiler içeren mesajlar aktarmış; bazıları da ürün ya da hizmetlerinin bu döneme özgü ihtiyaçlarını maksimum verimle nasıl karşılayabilecekleri, bu ürün/hizmetlerin gerçekte ne işe yaradıklarıyla ilgili mesajlar üzerine odaklanmayı tercih etmiştir. Böylece, böyle bir kriz ortamında bütçelerini iletişim çalışmalarından kısmak ya da iletişim çalışmalarına devam etmelerine rağmen krizi fırsata çevirerek daha çok kazanma arzusuyla hareket etmek yerine, tüketicilerinin yanında olup ileriye dönük güçlü duygusal bağları oluşturmayı ya da kuvvetlendirmeyi tercih etmişlerdir. Bu yaklaşımları onlara bir taraftan yeni müşteriler kazandırırken, bir taraftan da var olan müşterileriyle sadakate dayalı ilişkiler kurmayı sağlamıştır.

Peki fayda odaklı iletişim stratejileri kurum ve markalara yukarıda ifade edilen kazanımları nasıl sağlamıştır? Elbette hedef kitlelerinin içinde bulundukları pandemi süreci nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak iletişim stratejilerini planlayıp uygulamalarından kaynaklanmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi başta reklamcılık olmak üzere tüm iletişim çalışmalarındaki mesajlar, bu ihtiyaç ve beklentileri odak noktasına alarak tasarlanmıştır. Tüketicilerin duymak, görmek ve hissetmek istediklerini onlara vererek bu başarıları elde etmişlerdir. Çünkü tüketiciler bu dönemde duygu ve düşüncelerini anlayan, önemseyen ve varlığıyla onların yanında olan, olduğunu hissettiren mesajlara, dolayısıyla bu mesajların ait olduğu kurum ve markalara odaklanmayı tercih etmiştir. Bu tercihin gerekçelerini açıklayan kuram ise yine yukarıda ayrıntılı olarak ifade edildiği gibi Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı'dır.

Bu bağlamda pandemi dönemi tüketicileri de, yaşadıkları belirsizlik, yaşam kaygısı, sağlık sorunları, sevdiklerinden ve normal yaşam süreçlerinden ayrı kalmaları, sosyalleşmeye zorunlu olarak ara vermeleri gibi bir bireyin yaşantısında derin olumsuz izler bırakacak duygusal ve mental bir durum içerisinde, bu olumsuz duygusal ve zihinsel süreçlerini rahatlatmak, içinde bulundukları belirsizlikleri ve riskleri hafifletecek doğru ve gerçek bilgilere ulaşmak, geleceğe dönük olarak her şeyin düzeleceğine, daha iyi olacağına dair motive olmak gibi ihtiyaçlarına seslenen reklam mesajlarına odaklanmayı, izlemeyi/duymayı tercih ettiği düşünülmektedir. Özellikle Youtube, Instagram, Twitter gibi sosyal medya platformlarında her ne kadar reklamlar çoğu zaman kullanıcının iradesi dışında hedef kitlesiyle karşı karşıya gelse de karşılaşılan reklamı tıklayarak ana reklam mesajına ulaşmak ya da reklamı atlamadan izlemeye devam etmek, tamamen kullanıcının tercihine ve isteğine bağlı bir

durumdur. Ancak reklam kullanıcının dikkatini çekerse ya da ilgi alanına girerse, reklamı izleme davranışı gerçekleşmektedir. Aksi durumda reklamı açmayı yine kendi iradesiyle reddetmektedir.

Bu noktadan hareketle bu çalışmada pandemi döneminde iletişim çalışmalarına devam eden kurumların reklam mesajlarının Kullanımlar ve Doyumlar kuramı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Youtube kanalında en çok izlenen kurumsal reklamların, hedef kitlelerinin o dönemdeki bilişsel ve duygusal ihtiyaçlarına cevap verip vermediği ele alınmakta, doğru bir strateji geliştirdiği için hedef kitlenin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamasıyla en çok izlenmesi arasında ilişkinin var olup olmadığı analiz edilmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma soruları çerçevesinde inceleme yapılmaktadır:

- *Araştırma sorusu 1:* Pandemi döneminde Youtube'ta en çok izlenen kurumsal reklamların, pandemiyle ilgili konuları içerme durumu nasıldır?
- *Araştırma sorusu 2:* Bu reklamların, fayda odaklı iletişim yaklaşımını kullanma durumu nedir?
- *Araştırma sorusu 3:* Bu reklamlar, tüketicilerin pandemiden kaynaklı hangi motivasyonlarını karşılamaktadır?
- *Araştırma sorusu 4:* Bu motivasyonların mesaj-hedef kitle-marka ve kullanılan hashtag ile ilişkisi hangi düzeydedir?

YÖNTEM

Bu çalışmada pandemi döneminde yayınlanan kurumsal reklamların Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı çerçevesinde fayda odaklı iletişim açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Sosyal medya ortamının seçilmesinin nedeni, pandemi döneminde Türkiye'de en fazla kullanılan mecra olmasıdır (https://trtakademi.net/wp-content/uploads/2020/08/TRT-Akademi-Infodemi-Arastirmasi-Raporu.pdf). Youtube sosyal medya platformu ise, 2020 yılına dair We Are Social ve Hootsuite tarafından hazırlanan rapora göre Türkiye'de en çok kullanılan ikinci sosyal medya platformu olması nedeniyle tercih edilmiştir (https://www.brandingturkiye.com/we-are-social-digital-2021-yayinlandi/). Ayrıca çalışmada Covid 19 pandemisinin ve kısıtlamaların en yoğun olduğu aylarda izlenen ve #evdekal temasını kullanan kurumsal reklamlar incelenmiş (https://www.thinkwithgoogle.com/intl/tr-tr/pazarlama-stratejileri/video/youtube-ads-leaderboard-evdekal/) amaca dayalı örneklem kullanılarak en çok izlenen 10 reklam içinden farklı hedef kitlelere yönelik dört reklam analize tabi tutulmuştur. Analiz için seçilen reklamlar aşağıdaki gibidir:

- Arçelik – Önce Büyükler (https://www.youtube.com/watch?v=GsnGBYA7NuY)
- Migros – Türkiye'nin Neye İhtiyacı Varsa Düne Kadar İşimizdi Bugün ise Görevimiz (https://www.youtube.com/watch?v=L6yhkHFaVHo)
- Trendyol - Kobi Destek Paketi (https://www.youtube.com/watch?v=s-Jm5ouHmCA)
- Beko – Teşekkürler Kahramanlarımız (https://www.youtube.com/watch?v=JNChaH4AGxs)

Yukarıda yer alan reklamların seçilme nedenleri Covid 19 pandemisi ve sağlık teması ile ilişkili olmaları ve pandemiden etkilenen farklı gruplara yönelik mesaj içermeleridir. Reklamlar etkileşim düzeyleri, reklamın hedef kitlesi, reklamın teması, fayda odaklı mesaj içeriği, Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı bakımından motivasyonlar, mesaj-hedef kitle-marka ile motivasyonlar arasındaki ilişkinin düzeyi, #evdekal hashtagi ile motivasyon ve marka arasındaki ilişkinin düzeyi ve kullanılan ek hashtagler ve motivasyon ve mesaj arasındaki ilişki düzeyleri bakımından değerlendirilmiştir.

ANALİZ VE BULGULAR

Farklı hedef kitlelere yönelik olduğu için seçilen dört reklamın etkileşim durumlarına bakılmış ve çeşitli açılardan içerik analizine tabi tutulmuştur.

Tablo 1. Reklamların Etkileşim Düzeyleri

	Görüntülenme	Beğeni	Beğenmeme	Yorum
Arçelik – Önce Büyükler	9.597.581	2400	829	101
Migros – Türkiye'nin Neye İhtiyacı Varsa Düne Kadar İşimizdi Bugün ise Görevimiz	2.349.298	181	43	17
Trendyol-Kobi Destek Paketi	2.002.939	434	105	-
Beko – Teşekkürler Kahramanlarımız	2.224.019	270	112	4

Tablo 1 incelendiğinde #evdekal teması ile yayınlanan ve analize tabi tutulan dört reklam içinde en yüksek görüntülenme, beğenme ve yorum oranına sahip reklam Arçelik reklamıdır. Bu reklamı Migros, Beko ve Trendyol takip etmektedir. Trendyol reklamı Migros ve Beko reklamlarına göre daha az görüntülenmiş olsa da diğer iki reklamdan daha fazla sayıda beğeni almıştır. Reklam yoruma kapalı olduğu için yorum yapılmamıştır.

Tablo 2 reklamların hedef kitle, reklamın tema, fayda odaklı mesaj içeriği, Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı bakımından içerdiği motivasyonlar, mesaj-hedef kitle-marka ile motivasyonlar arasındaki ilişkinin düzeyi, #evdekal hashtagi ile motivasyon ve marka arasındaki ilişkinin düzeyi ve kullanılan ek hashtagler ve motivasyon ve mesaj arasındaki ilişki düzeyleri bakımından incelenmesine ilişkin bulguları göstermektedir.

Reklamlar odaklandıkları ***hedef kitle*** bakımından farklılık göstermektedir. Arçelik reklamı pandemi döneminin en dezavantajlı gruplarından birine yani 65 yaş ve üstü hedef kitleye odaklanırken Migros reklamı 65 yaş üstü ve diğer müşterilerine ve potansiyel müşterilerine odaklanmaktadır. Diğer taraftan Trendyol pandemiden olumsuz etkilenen bir diğer gruba yani KOBİ'lere odaklanırken, Beko yine pandeminin en çok etkilediği gruplardan biri olan sağlık çalışanlarına yöneliktir. Öncelikle söz konusu reklamların hedef kitlelerinin pandemiden olumsuz etkilenen gruplardan oluşması bu çalışmada odaklanılan fayda odaklı yaklaşım bakımından önem taşımaktadır. Diğer taraftan Migros reklamının hedef kitlesinin 65 yaş üstü bireyleri de içerecek şekilde daha geniş bir hedef kitle olduğu ifade edilebilir.

Reklamların ***tema***larına bakıldığında hedef kitlelere uygun temaların kullanıldığı görülmektedir. Migros reklamının teması ise hedef kitlesinin daha geniş olması sebebiyle daha kapsayıcı bir mesaj içermektedir.

Bu çalışmanın odaklandığı ana başlıklardan biri olarak reklamlarda yer alan ***fayda odaklı iletişim mesaj içerikleri***ne bakıldığında reklamların hedef kitlelerinin ihtiyaçlarına yönelik sundukları hizmetlere reklam içeriklerinde yer verdikleri görülmektedir. Örneğin Arçelik reklamında 65 yaş üstü bireylere yönelik sunulan hizmetler (servis-montaj önceliği, market alışverişi desteği) anlatılırken, Trendyol reklamında KOBİ'lere yönelik hazırlan paket içeriği aktarılmakta, Beko reklamında ise sağlık çalışanları için hastanelere verilen destekten söz edilmektedir. Migros reklamında ise daha geniş bir hedef kitleye odaklanıldığı için hem ülkeye yönelik katkılardan, hem 65 yaş üstü vatandaşlara sağlanan kolaylıklardan, hem de tüm yaş grupları için canlı konserler aracılığıyla verilen moral desteği

anlatılmaktadır. İncelenen dört reklam da fayda odaklı mesaj içeriğine sahiptir. Bu doğrultuda pandemi gibi kriz dönemlerinde kurumlar ve markaların hedef kitlelerin ihtiyaçlarına yönelik mesaj ürettikleri ifade edilebilir.

Çalışmada reklamların yüksek görüntülenme oranlarına sahip olması ve bu görüntülenmenin ardındaki motivasyonların neler olabileceği de incelenmiştir. Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı ile ilgili literatürde incelenen motivasyonlardan da yararlanılarak reklamların hangi doyumları sağlamak üzerine odaklandıkları değerlendirilmiştir. Reklamlar incelendiğinde aşağıdaki beş motivasyonun öne çıktığı görülmektedir:

- **Uygun Bilgi Arayışı**: Pandemi süreci, virüs, hastalık, tedavi, kurumlarla ilgili bilgi, kurumların faaliyetleriyle ilgili gelişme vb
- **Sosyal Fayda**: Pandemiyle ilgili ortaya çıkan ihtiyaç ve istekle ilgili bir fayda sunulması. Evlere servis, servisin ücretsiz olması, ihtiyaçların karşılanabilmesi için ek çalışanların alınması, durma noktasına gelen üretime katkı vb
- **Sosyalleşme**: Birlik beraberlik vurgusu, insanların (aile üyelerinin, arkadaşların, iş ortamlarının gibi) reklamda bir arada gösterilmesi. Reklam içerisinde insanların başkalarına sosyal medyada ulaşabilmesi için hashtag yerleştirilmesi gibi harekete geçirici içeriklerin yer alması.
- **Oyalanma**: Evde kapalı kalan vatandaşlara yönelik vakit geçirme/eğlence odaklı etkinlikler
- **Duygusal Fayda**
  - **Gerginlikten kurtulma:** Moral bulma, rahatlama, geleceğe dönük umut etme, kaygıların azalması, her şeyin eskisi gibi olacağı, iyileşeceğimiz vurgusunun yapılması vb
  - **Yalnızlığı giderme:** Reklamda evlerinde tek başına kalmış yaşlıların gösterilerek onlara destek verilmesi, zor durumda olan insanlara, işletmelere, sağlık çalışanlarına destek verilmesi, yanlarında olunması vb.

Tablo 2. Reklamlara Yönelik İçerik Analizi

Marka Adı	**Arçelik**	**Migros**	**Trendyol**	**Beko**
Reklam Adı	Önce Büyükler	Türkiye'nin Neye İhtiyacı Varsa Düne Kadar İşimizdi Bugün ise Görevimiz	Kobi Destek Paketi	Teşekkürler Kahramanlarımız
Süresi	0.50	0.59	0.42	0.34
Hedef Kitle	65+	Migros paydaşları olarak -Migros müşterileri ve tüketicileri (65 yaş üstü ve diğer müşterileri) - Potansiyel Migros müşterileri ve tüketicileri	KOBİ	Sağlık çalışanları
Tema	Hizmette öncelik büyüklerimizindir.	Zor günlerde ülkenin ihtiyaçlarını karşılamak iş değil, görevdir.	Birlikten kuvvet doğar	Sağlık çalışanlarının emeğine, bu emeğin sonucu evimize sağlık.

Fayda Odaklı Mesaj İçeriği	- 65 yaş üstü hedef kitleye servis ve montaj önceliği - Market alışverişi desteği	- Pandemi dönemi ülkeye katkılar (istihdam, üretim, ekonomi, tarım) - 65 yaş üstü hedef kitle için öncelikli ve ücretsiz hizmetler - Tüm müşteriler için canlı konserler aracılığıyla moral desteği	Kısıtlamalar nedeniyle zor günler geçiren KOBİ'lere, hazırlanan paket aracılığıyla destek verilmesi	Hastanelere Beko ürünleriyle destek
KDY-Motivasyonlar	Uygun bilgi arayışı Sosyal fayda Sosyalleşme Duygusal fayda Gerginlikten kurtulma Yalnızlığı giderme	Uygun bilgi arayışı Sosyal fayda Sosyalleşme Duygusal fayda Gerginlikten kurtulma Yalnızlığı giderme Oyalanma	Uygun bilgi arayışı Sosyal fayda Sosyalleşme Duygusal fayda Yalnızlığı giderme	Uygun bilgi arayışı Sosyal fayda Sosyalleşme Duygusal fayda Gerginlikten kurtulma Yalnızlığı giderme

Reklamlar yukarıdaki motivasyonlar çerçevesinde incelendiğinde uygun bilgi arayışı, sosyal fayda, sosyalleşme ve duygusal fayda motivasyonlarının reklamların tümünde, oyalanma motivasyonunun ise sadece Migros reklamında kullanıldığı görülmektedir.

Reklamlarda kullanılan motivasyonlar ile mesaj, hedef kitle ve marka arasındaki ilişkilere de bakılmış ve bu ilişkiler düşük, orta ve yüksek olarak değerlendirilmiştir. Reklamlarda kullanılan motivasyonlar ile reklam mesajları arasında yüksek bir ilişki olduğu ifade edilebilmektedir. Diğer taraftan motivasyonlar ile hedef kitleler ve hedef kitlelerin ihtiyaçları arasında da yüksek bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca reklamlarda kullanılan motivasyonlar ve markalar arasındaki ilişki de yüksek olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Reklamlara Yönelik İçerik Analizi (Devam)

Marka Adı	**Arçelik**	**Migros**	**Trendyol**	**Beko**
Reklam Adı	Önce Büyükler	Türkiye'nin Neye İhtiyacı Varsa Düne Kadar İşimizdi Bugün ise Görevimiz	Kobi Destek Paketi	Teşekkürler Kahramanlarımız
Motivasyon-mesaj içeriği ilişkisi	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Yüksek
Motivasyon-Hedef Kitle İlişkisi	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Yüksek
Motivasyon-Marka İlişkisi	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Yüksek
Motivasyon-#evdekal ilişkisi	Orta	Yüksek	Düşük	Orta

#evdekal-mesaj içeriği ilişkisi	Orta	Yüksek	Düşük	Orta
Ek hashtag kullanımı	#öncebüyükler #iyileşeceğiz	-	#BirliktenKuvvetDoğar	#evimizesağlık #iyileşeceğiz
Ek hashtag motivasyon ilişkisi	Yüksek	-	Yüksek	Orta
Ek hashtag mesaj içeriği ilişkisi	Yüksek	-	Yüksek	Orta

Daha önce de ifade edildiği gibi seçilen reklamlar #evdekal teması ile yayınlanan reklamlardır. #evdekal hashtagi ile motivasyon ve mesaj ilişkilerine bakıldığında Migros' reklamının hem motivasyon hem de mesaj bakımından en yüksek ilişkiye sahip olduğu, Arçelik ve Beko reklamlarının motivasyon ve mesajlarının #evdekal teması ile orta düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu, Trendyol reklamının ise bu tema ile düşük düzeyde ilişkisinin olduğu görülmektedir.

Reklamlarda #evdekal dışında ek hashtaglar de kullanılmıştır. Bu hashtaglerin motivasyonlar ve mesaj ile ilişkilerine de bakılmıştır. Arçelik ve Beko reklamlarında kullanılan #iyileşeceğiz hashtagi Koç Holding'in tüm markalarında kullanılan bir hastagdir. Bunun dışında Arçelik reklamında kullanılan #öncebüyükler hashtagi reklamda yer alan motivasyonlar ve reklam mesajı ile yüksek düzeyde ilişkilidir. Diğer taraftan Trendyol reklamında kullanılan #birliktenkuvvetdoğar hashtagi ile reklam motivasyonları ve mesajı arasında da yüksek bir ilişki olduğu değerlendirilmiştir. Diğer taraftan Beko reklamında kullanılan #evimizesağlık hashtagi ile reklam motivasyonları ve mesajı arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Reklamlarda #evdekal dışında kullanılan hashtagler ile reklam motivasyonları ve mesajı arasında #evdekal teması ile kurulan ilişkiden daha yüksek düzeyde bir ilişki bulunduğu ifade edilebilmektedir.

SONUÇ

Covid 19 pandemisi ile birlikte ortaya çıkan küresel kriz toplumsal ve ekonomik alandaki pek çok kişi, meslek grubu ve ticari kuruluşu çok olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Böylesi kriz dönemlerinde kurumların nasıl bir tutum izledikleri, hangi davranışları sergiledikleri hedef kitleleri ve paydaşları bakımından büyük bir önem taşır. Bu doğrultuda pandemi ile birlikte kurumlar ve markalar hem sundukları ürün ve hizmetlerde hem de iletişim uygulamalarında köklü değişimler yapmışlardır. Bu çalışmada Covid 19 pandemisi ile birlikte ortaya çıkan kriz ortamında kurumsal reklamlarda fayda odaklı yaklaşımın benimsenip benimsenmediği ve bu doğrultuda Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı çerçevesinde hangi motivasyonlara odaklanıldığı incelenmektedir.

Bu inceleme doğrultusunda Youtube'da #evdekal teması ile paylaşılan ve en çok izlenen reklamlar arasından dört reklam seçilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma bulguları kurumsal reklamların pandemi ile ilgili konuları içerdiğini göstermektedir (Araştırma sorusu 1). Diğer taraftan incelenen reklamların hepsinde fayda odaklı iletişim yaklaşımının benimsendiği ve bu doğrultuda farklı hedef kitlelerin ihtiyaçları doğrultusunda sunulan yararların aktarıldığı görülmektedir (Araştırma sorusu 2). İncelenen reklamların en çok izlenen reklamlar olması ve yüksek görüntülenme oranına sahip olmaları kullanıcıların bu reklamları tercih ettiğini yani Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı çerçevesinde kullandığını göstermektedir. Kullanıcıların bu reklamları hangi doyuma ulaşmak için ya da hangi ihtiyaçlarını gidermek için kullandıkları da motivasyonlar ile ilgilidir. Reklamlar incelendiğinde ortaya çıkan motivasyonlar; uygun bilgi arayışı, sosyal fayda, sosyalleşme, oyalanma ve duygusal fayda motivasyonlarıdır (Araştırma sorusu 3). Duygusal fayda ise gerginlikten kurtulma ve yalnızlığı giderme olmak üzere iki alt motivasyon çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu motivasyonlar literatürde yer alan çalışmalarda incelenen motivasyonlar ile de uyumludur (Severin ve

Tankard, 1994; Hanson ve Haridakis, 2008; Park ve Goering, 2016; Plume ve Slade, 2018). Diğer taraftan reklamlarda ek hashtag kullanıldığı ve bu hashtagler ile reklam ilişkisinin #evdekal hashtagine oranla daha yüksek olduğu ifade edilebilir (Araştırma sorusu 4).

Youtube'da #evdekal teması ile en çok izlenen dört kurumsal reklam incelendiğinde; markaların pandemi gibi kriz dönemlerinde fayda odaklı iletişim yaklaşımı çerçevesinde reklam mesajlarını planladıkları, Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı çerçevesinde hedef kitlelerin ihtiyaçlarına yanıt verme çabası içinde oldukları görülmektedir.

KAYNAKÇA

Ball, C., Huang, K.T. & Francis, J. (2021). Virtual reality adoption during the COVID-19 pandemic: A uses and gratifications perspective. *Telematics & Informatics*, 65, https://doi.org/10.1016/j.tele.2021.101728

Caner, B. (2020). Pandemi Sonrası Yeni Küresel Tüketici Modeli: Hesaplı, Dijital, Seçici. https://home.kpmg/tr/tr/home/medya/press-releases/2020/10/pandemi-sonrasi-yeni-tuketici-modeli.html. Erişim tarihi: 13.11.2020.

Caputi, S. (2020). How to Communicate in a Crisis: Insights from Leading Communications Executives. https://www.reptrak.com/blog/how-to-communicate-in-a-crisis-insights-from-leading-communications/. Erişim tarihi: 13.11.2020.

Elliott, W.R. & Rosenberg, W.L. (1987). The 1985 Philadelphia Newspaper Strike: A Uses and Gratifications Study. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 64(4), 679-687

Hanson, G. & Haridakis, P.M. (2008). YouTube users watching and sharing the news: A uses and gratifications approach. *Journal of Electronic Publishing*, 11(3).

Haums, M.(2020). 5 Strategies for Thoughtful Brand Building During A Crisis. https://thenextweb.com/growth-quarters/2020/09/07/5-strategies-for-thoughtful-brand-building-during-a-crisis/. Erişim tarihi: 21.12.2020.

Huang, J. & Zhou, L. (2018). Timing of web personalization in mobile shopping: A perspective from Uses and Gratifications Theory. *Computers in Human Behavior*, 88, 103-113

Jansz, J.& Martens, L.(2005). Gaming at a LAN Event: The Social Context of Playing Video Games. New Media & Society, 7(3). http://nms.sagepub.com/content/7/3/333.full.pdf+html

Joo, J. & Sang Y. (2013). Exploring Koreans' smartphone usage: An integrated model of the technology acceptance model and uses and gratifications theory. *Computers in Human Behavior*, 29, 2512-2518

Karabıyıkoğlu, M. (2020). Yeni Normalde Müşteri Marka İlişkisi. https://hbrturkiye.com/blog/yeni-normal-de-musteri-marka-iliskisi. Erişim tarihi: 18.12.2020.

Kaye, B.K. (2005). It's a Blog, Blog, Blog World: Users and Uses of Weblogs. *Atlantic Journal of Communication*, 13(2), 73-95.

Kaymaz, F.(2020). Pandemi Sürecinde 'Fayda Odaklı İletişim'in Önemi Arttı. (https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/pandemi-surecinde-fayda-odakli-iletisimin-onemi-artti-41580039, 2020)

Kim, J., Lee, J., Jo, S., Jung, J. & Kang, J. (2015). Magazine Reading Experience and Advertising Engagement: A Uses and Gratifications Perspective. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 92(1) 179-198

Ko, H., Cho, C.H. & Roberts, M.S. (2005). Internet Uses and Gratifications: A Structural Equation Model of Interactive Advertising. *Journal of Advertising*, 34(2), 57-70

Larose, R., Mastro, D. & Eastin, M.S. (2001). Understanding Internet Usage: A Social-Cognitive Approach to Uses and Gratifications. *Social Science Computer Review*, 19(4), 395-413

Li, H., Liu, Y. Xu, X., Heikkila, J. & Heijden, H.V.D. (2015). Modeling hedonic is continuance through the uses and gratifications theory: An empirical study in online games. *Computers in Human Behavior*, 48, 261-272

Lim, W.M. & Ting, D.H. (2012). E-shopping: An Analysis of the Uses and Gratifications Theory. *Modern Applied Science*, 6(5), 48-63

Lin, H.F. & Chen, C.H. (2017). Combining the Technology Acceptance Model and Uses and Gratifications Theory to examine the usage behavior of an Augmented Reality Tour-sharing Application. *Symmetry*, 9 (7), 113-135

Luo, X. (2002). Uses and Gratifications Theory and E-Consumer Behaviors: A Structural Equation Modelling Study. *Journal of Interactive Advertising*, 2(2), 34-41

McQuail, D. & Windahl, S. (2005). *İletişim Modelleri: Kitle İletişim Çalışmalarında*. Çev. Konca Yumlu. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

O'Donohoe, S. (1994). Advertising Uses and Gratifications. *European Journal of Marketing*, 28(8/9), 52-75

Onat Kocabıyık, O. (2021). Social Media Usage Experiences of Young Adults during the COVID-19 Pandemic through Social Cognitive Approach to Uses and Gratifications. *International Journal of Technology in Education and Science*, 5(3), 447-462

Palmgreen, P. & Rayburn, J.D. (1979). Uses and Gratifications and Exposure To Public Television: A Discrepancy Approach, *Communication Research*, 6(2), 155-179

Park, D.Y. & Goering, E.M. (2016) The Health-Related Uses and Gratifications of YouTube: Motive, Cognitive Involvement, Online Activity, and Sense of Empowerment, *Journal of Consumer Health on the Internet*, 20(1-2), 52-70

Payne, G.A., Severn, J.J.H. & Dozier, D.M. (1988). Uses and Gratifications Motives as Indicators of Magazine Readership. *Journanism & Mass Communication Quarterly*, 65(4), 909-913

Plume, C.J. & Slade, E.L. (2018). Sharing of Sponsored Advertisements on Social Media: A Uses and Gratifications Perspective. *Information Systems Frontiers*, 20, 471-483

Ruggiero, T. E. (2000). Uses and Gratifications Theory in the 21st Century. *Mass Communication & Society*, 3(1).

Severin, W.J. & Tankard, J.W. (1994). *İletişim kuramları: kökenleri, yöntemleri ve kitle iletişim araçlarında kullanımları.* (Çev: A.A.Bir ve N.S.Sever). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Şirin, İ.(2020). Pandemi Döneminde Marka İletişimi. https://medium.com/t%C3%BCrkiye/pandemi-d%C3%B6neminde-marka-i%CC%87leti%C5%9Fimi-eab75c1f2f18. Erişim tarihi: 14.11.2020.

Taylor, D.G., Lewin, J.E. & Strutton, D. (2011). Friends, Fans, and Followers: Do Ads Work on Social Networks? How Gender and Age Shape Receptivity. *Journal of Advertising Research*, 51(1), 258-275

Whiting, A. & Williams, D. (2013). Why people use social media: A uses ans gratifications approach. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 16(4), 362-369

Yang, K.C.C. (2004). Effects of Consumer Motives on Search Behavior Using Internet Advertising. *Cyberpsychology & Behavior*, 7 (4), 430-442

Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.

https://covid19.who.int/

https://covid19.who.int/region/euro/country/tr

https://trtakademi.net/wp-content/uploads/2020/08/TRT-Akademi-Infodemi-Arastirmasi-Raporu.pdf

https://www.brandingturkiye.com/we-are-social-digital-2021-yayinlandi/

https://www.thinkwithgoogle.com/intl/tr-tr/pazarlama-stratejileri/video/youtube-ads-leaderboard-evdekal/

https://www.youtube.com/watch?v=GsnGBYA7NuY

https://www.youtube.com/watch?v=L6yhkHFaVHo

https://www.youtube.com/watch?v=s-Jm5ouHmCA
https://www.youtube.com/watch?v=JNChaH4AGxs

BENEFIT-FOCUSED COMMUNICATION OF CORPORATIONS DURING THE COVID 19 PANDEMIC: AN ANALYSIS OF CORPORATE ADVERTISEMENTS WITHIN THE FRAMEWORK OF USES AND GRATIFICATIONS THEORY

Yasemin BOZKURT
Pamukkale University, Communication Faculty, Denizli, Turkey

Eylin AKTAŞ
Pamukkale University, Communication Faculty, Denizli, Turkey

The global crisis that emerged with the Covid 19 pandemic has affected many people, professional groups and commercial organizations in the social and economic field in a very negative way. In such crisis periods, the attitude of the institutions and the behaviors they display are of great importance for their target groups and stakeholders. In this direction, along with the pandemic, institutions and brands have made radical changes in the products and services they offer, as well as in their communication practices. ***The aim of this study*** is to examine whether a benefit-oriented approach is adopted in corporate advertisements in the crisis environment that emerged with the Covid 19 pandemic, and in this direction, which motivations are focused within the framework of Uses and Gratifications Approach.

The uses and gratifications approach is an approach that is based on the work of Elihu Katz and focuses on the audience, unlike previous impact studies. While impact studies in communication

studies focus on how the media affects the audience, the question of what the audience does with the media and what needs it meets with the uses and gratifications approach is studied (Yaylagül, 2014, p.71). While the early studies of the uses and gratifications approach focused on traditional mass media research, recent studies focused on the internet, mobile devices, new technologies and content.

In the studies conducted on the uses and gratifications approach, various classifications have been made regarding the motivations of the audiences to use the media contents, that is, to reach which gratifications. The reasons why the advertisements and internet opportunities are used by the audience and the satisfaction they create are investigated through different motivations. While the Internet is used for entertainment, escape, spending time and social interaction (Kaye, 2005), Youtube is used for entertainment, information seeking, self-expression in interpersonal communication, friendship motive (Hanson & Haridakis, 2008). In a study on the use of youtube for health purposes, motivations; social benefit, seeking appropriate information, habit or spending time, and exciting entertainment (Park & Goering, 2016). Although there are studies conducted on the uses and gratifications approach during the Covid 19 pandemic period, these studies focus on the motivations for which various tools are used and the gratifications obtained (eg Ball, Huang & Francis, 2021; Onat Kocabıyık, 2021). During the pandemic period, there was no study on corporate ads or content that creates benefits for target audiences.

Benefit-oriented communication is the design of advertisements and other communication works that will benefit consumers and add value to them. The word "consumer", which has changed like many other things, has left its place to the "followers" with which brands and institutions are in contact. Therefore, one of the most effective ways to get approval from consumers, who have become followers, and to connect with them, is to communicate in a benefit-oriented manner. For this reason, it is important for the brand/organization to develop its strategies based on what the target audience generally needs in such a period, rather than bringing itself to the fore. In the pandemic process, where there is uncertainty and various fears, the target audience needs accurate and reliable information for the health and safety of themselves and their loved ones, and/or conveying messages that can create hopeful, motivational and more tolerable moods in a very gloomy spiritual period. For this reason, brands/institutions should respond to this need, especially in such a period.

From this point of view, in this study, it is aimed to examine the advertising messages of institutions that continue their communication activities during the pandemic period, within the framework of Uses and Gratifications theory. In this direction, the following ***research questions*** are examined within the framework of:

- *Research question 1: How is the situation of the most watched corporate ads on Youtube during the pandemic period, including the topics related to the pandemic?*
- *Research question 2:* What is the status of these advertisements using the benefit-oriented communication approach?
- *Research question 3:* What motivations of consumers do these ads meet due to the pandemic?
- *Research question 4:* What is the relationship of these motivations with the message-target audience-brand and the hashtag used?

Within the framework of the ***method of the study***, corporate ads using the #evdekal theme and watched during the most intense months of the Covid 19 pandemic (https://www.thinkwithgoogle.com/intl/tr-tr/pazarlama-stratejileri/video/youtube-ads-leaderboard-evdekal/) and restrictions were examined, and four ads for different target audiences were analyzed using the purpose-based sample. The ads selected for analysis are as follows:

- Arçelik – Önce Büyükler (https://www.youtube.com/watch?v=GsnGBYA7NuY)

- Migros – Türkiye'nin Neye İhtiyacı Varsa Düne Kadar İşimizdi Bugün ise Görevimiz (https://www.youtube.com/watch?v=L6yhkHFaVHo)
- Trendyol - Kobi Destek Paketi (https://www.youtube.com/watch?v=s-Jm5ouHmCA)
- Beko – Teşekkürler Kahramanlarımız (https://www.youtube.com/watch?v=JNChaH4AGxs)

The reasons for choosing the ads above are that they are related to the Covid 19 pandemic and health theme and contain messages for different groups affected by the pandemic. Ads interaction levels, the target audience of the ad, the theme of the ad, the benefit-oriented message content, the motivations in terms of Uses and Grafitications Approach, the level of the relationship between the message-target audience-brand and motivations, the level of the relationship between the #evdekal hashtag and the motivation and the brand, and the additional hashtags used and evaluated in terms of the level of relationship between motivation and message.

Research findings show that corporate ads include topics related to the pandemic (Research question 1). On the other hand, it is seen that the benefit-oriented communication approach is adopted in all of the advertisements examined, and in this direction, the benefits offered in line with the needs of different target audiences are conveyed (Research question 2). The fact that the examined ads are the most watched ads and have a high viewing rate shows that users prefer these ads, that is, they use them within the framework of the Uses and Gratifications Approach. It is also related with the motivations that the users use these advertisements to reach which satisfaction or to meet their needs. The motivations that emerge when the advertisements are examined; appropriate information seeking, social utility, socialization, distraction, and emotional benefit motivations. Emotional benefit was evaluated within the framework of two sub-motivations: getting rid of tension and eliminating loneliness (Research question 3). These motivations are also compatible with the motivations examined in the studies in the literatüre (Severin ve Tankard, 1994; Hanson ve Haridakis, 2008; Park ve Goering, 2016; Plume ve Slade, 2018). According to findings the motivations used in analyzed advertisements can be explained as follows:

- *Appropriate information seeking:* Pandemic process, virus, disease, treatment, information about institutions, developments related to the activities of institutions, etc.
- *Social utility*: Providing a benefit related to the emerging need and desire related to the pandemic. Home service, free service, hiring additional employees to meet the needs, contribution to the production that comes to a standstill, etc.
- *Socialization:* Emphasis on unity, showing people (such as family members, friends, work environments) together in the advertisement. Including actionable content, such as hashtags, in the advertisement so that people can reach others on social media.
- *Distraction:* Activities focused on spending time/entertainment for citizens staying at home
- *Emotional benefit*
  - *Getting rid of tension:* Finding morale, relaxation, hope for the future, lessening of anxieties, emphasizing that everything will be as before and we will get better, etc.
  - *Eliminating loneliness:* In the advertisement, showing the elderly people who are alone in their homes to support them, supporting people in difficult situations, businesses, health workers, being by their side, etc.

In addition, it can be stated that the examined advertisements have a lower correlation with the #evdekal hashtag and a higher correlation with other hashtags used (Research question 4).

As a ***result***, when the four most watched corporate advertisements with the #evdekal theme on Youtube are examined; It is seen that brands plan their advertising messages within the framework of

benefit-oriented communication approach during crisis periods such as pandemics, and they strive to respond to the needs of target audiences within the framework of Uses and Gratifications Approach.

Keywords: Benefit-oriented communication, Uses and Gratifications Theory, Corporate Advertisements

References

Ball, C., Huang, K.T. & Francis, J. (2021). Virtual reality adoption during the COVID-19 pandemic: A uses and gratifications perspective. *Telematics & Informatics*, 65, https://doi.org/10.1016/j.tele.2021.101728

Hanson, G. & Haridakis, P.M. (2008). YouTube users watching and sharing the news: A uses and gratifications approach. *Journal of Electronic Publishing*, 11(3).

Kaye, B.K. (2005). It's a Blog, Blog, Blog World: Users and Uses of Weblogs. *Atlantic Journal of Communication*, 13(2), 73-95.

Onat Kocabıyık, O. (2021). Social Media Usage Experiences of Young Adults during the COVID-19 Pandemic through Social Cognitive Approach to Uses and Gratifications. *International Journal of Technology in Education and Science*, 5(3), 447-462

Park, D.Y. & Goering, E.M. (2016) The Health-Related Uses and Gratifications of YouTube: Motive, Cognitive Involvement, Online Activity, and Sense of Empowerment, *Journal of Consumer Health on the Internet*, 20(1-2), 52-70

Plume, C.J. & Slade, E.L. (2018). Sharing of Sponsored Advertisements on Social Media: A Uses and Gratifications Perspective. *Information Systems Frontiers*, 20, 471-483

Severin, W.J. & Tankard, J.W. (1994). *İletişim kuramları: kökenleri, yöntemleri ve kitle iletişim araçlarında kullanımları.* (Çev: A.A.Bir ve N.S.Sever). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.

https://www.thinkwithgoogle.com/intl/tr-tr/pazarlama-stratejileri/video/youtube-ads-leaderboard-evdekal/

https://www.youtube.com/watch?v=GsnGBYA7NuY

https://www.youtube.com/watch?v=L6yhkHFaVHo

https://www.youtube.com/watch?v=s-Jm5ouHmCA

https://www.youtube.com/watch?v=JNChaH4AGxs

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE TOPLUMSAL HAYAT VE KONTROLLÜ SOSYAL HAYAT KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. Mevlüde DEVECİ
Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü

ÖZET

Yeni bir dünya düzeni inşa eden Covid-19 virüsü küresel salgına yol açarak virüsün hızla yayılmasına neden olmuştur. Salgın döneminde yaşanılanlar bireylerin ve toplumun sağlığını koruma adına önemli tedbirlerin alındığı, ciddi sınırlamaların ve yasaklamaların getirildiği bir dönemin başlamasını sağlamıştır. Yeni dönemin getirilerinden birisi de dijital dönüşümün birçok alanda daha hızlı gerçekleşmesidir. Dijitalleşmeyle bireylerin yakın temasını azaltarak hastalığın yayılımını düşürmeyi hedefleyen otoritelerin yöneldiği yeni uygulamalar tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hayata geçirilmiş ve bazı yeni kavramların literatüre eklenmesini sağlamıştır. Günlük yaşamımızda sıkça duyduğumuz ve yeni normal hayatımızın yeni yaşam tarzı olarak ifade edebileceğimiz kontrollü sosyal hayat kavramı da literatürümüze yeni eklenen kavramlardan birisidir. Bu kavram ile birlikte bireyin toplumsal yaşamında değişiklikler görülmeye başlanmıştır. Çalışmayla ilgili literatür taraması gerçekleştirildiğinde kontrollü sosyal hayat kavramına ilişkin çalışmaların oldukça az olması dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu durum çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışmanın genel amacı, pandemi döneminin toplumsal yaşamda meydana getirdiği değişimi gözler önüne sermektir. Araştırmada yeni dünya düzeninin temel olarak özellikleri literatür ile ilişkilendirerek aktarılmıştır. Çalışmada pandemi sonrası oluşan yeni dünyanın toplumsal hayatı nasıl etkilediği ifade edilmiş ve bu doğrultuda dönemin yeni kavramlarından biri olan kontrollü sosyal hayat kavramının ayrıntılı bir biçimde değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Kontrollü Sosyal Hayat, Yeni Dünya Düzeni.

THE EVALUATION OF CONTROLLED SOCIAL LIFE CONCEPT IN NEW WORLD ORDER

ABSTRACT

The Covid-19 virus, which ise constructing a new world order, has caused the virus to spread swiftly by bringing about a global epidemic. The things people experience in the epidemic period have brought about a period, where important measures for the health of individuals and society and serious restrictions are put into effect, to start. One of the profits of the new period is that digital transformation taking place in various fields faster. With digitalization, authorites new applications, which are aiming to decrease the spread of the virus by diminishing the close contact among individuals are put into practice both worldwide and in Turkey, and this situation has caused some new notions to add to the literature. The concept of conrolled social life, heard often in our daily life and expressed as a new lifesytle of our new normal life, is one of the concepts added to our literature recently. With this new motion, the differences in the social life of an individual are started to be seen. When the literature review about the study takes place, it is remarkable that there are very few studies on the concept of controlled social life. Therefore, this situation shows the importance of the study. The main goal of this study is to demonstrate the changes in social life brought about by the epidemic period. In the research, basic features of the new world order have been quoted by associating them with the literature. In the study, it is stated that how the new world, which is formed after the pandemic, affected the social life and, accordingly, the concept of controlled social life which is one of the new notions of the era has been evaluated in great detail.

Keywords: Pandemic, Controlled Social Life, New World Order.

Giriş

2020 yılı itibariyle ortaya çıkan Covid-19 salgını dünya çapında büyük bir felakete yol açmıştır. Bu süreçte bireyler gündelik hayatına devam edebilmek için birtakım uygulamalara bağlı olmak zorunda kalmıştır. Hastalığın bulaşıcı niteliği, toplumun tüm eylemlerinin kısıtlanmasına neden olmuştur. Salgın dönemi bireyi sadece biyolojik olarak etkileyen bir süreç değildir, aynı zamanda ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel vb. pek alanı etkilemiştir. Pandemi döneminin en önemli niteliklerinden biri, tüm alanlarda dijital dönüşümün yaygınlaşmasıdır. Bu dönemde bilgi ve iletişim teknolojileri yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Yine salgın döneminde alınan tedbirler doğrudan toplumsal yaşamı etkilemiş ve günümüzün toplumsal yapısının şekillenmesine aracılık etmiştir.

Foucault'a göre egemen iktidarın gücünden kurtulmak imkânsızdır ve bir diktatörlük biçimi olarak iktidar, uyulması gereken normları belirlemektedir. Bu sınırların dışına çıkmak mümkün değildir. Bu sebeple iktidara yönelik çözümlemeler önem taşımaktadır (Baudrillard, 2017: 50-52). Bu açıdan bakıldığında bilgi ve iletişim teknolojilerini baz alarak birçok ülkede pandemi döneminde çeşitli uygulamalar kullanılmıştır. Bu dönemde gözetim olgusu küresel çapta geçerlilik kazanmıştır. İktidarın temel gücü olarak gözetim bir kontrol aracı olarak işlev görmüştür. Usher vd. (2020: 2756-2757) bu dönemde alınan tedbirleri modern karantina uygulamaları olarak nitelendirmektedir. Toplu taşıma sistemlerinin kapatılması ve diğer seyahat kısıtlamaları da bu kapsamda değerlendirebilir.

Çalışmada öncelikli olarak pandemi sonrası oluşan yeni dünya düzeninden bahsedilmiş ve bu yeni düzenin toplumsal hayatı nasıl etkilediği üzerine örnekler verilerek tartışılmıştır. Salgın döneminin en önemli kavramlarından biri, kontrollü sosyal hayattır. Salgının yayılış hızını azaltmak amacıyla bu kavramın gündelik yaşama girmesi yeni bir toplumsal yaşamı da beraberinde getirmiştir. Çalışmada da kontrollü sosyal hayat kavramı açıklanmış ve yorumsamacı yaklaşımla değerlendirilmiştir. Dolayısıyla araştırma nitel bir yaklaşımla yapılandırılmıştır.

1. Pandemi Sonrası Yeni Dünya Düzeni

Pandemi sürecinin kriz merkezi olarak Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan koronavirüs hastalığı kısa zamanda tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020 tarihinde yaptığı açıklamaya göre 2020 yılı koronavirüsün hızlı artmasından dolayı küresel salgın ilan edilmiştir (www.trthaber.com). Başta sadece bir sağlık krizi olarak görünen bu salgın, yaşamın tüm alanlarında yeni bir düzeni inşa etmiştir. Tüm dünyayı etkileyen salgın hastalıklar kuşkusuz sadece koronavirüs değildir. İspanyol gribi, veba, sars virüsü dünya geneline yayılan bazı hastalıklardandır. Bu hastalıklardan sars virüsü de yine Çin'de Covid-19 virüsünün ortaya çıktığı dönemden önce görülmüştür. 2003 yılında ilk ortaya çıkan sars virüsü, aslında bir koronavirüs türüdür (Kuru ve Asrat, 2004: 52). Ancak bu pandemi dönemini diğerlerinden ayıran en önemli husus, küreselleşmenin etkisi ile virüsün kısa bir sürede tüm dünyaya ulaşmasıdır. 21. yüzyılın en önemli özelliklerinden biri küreselleşme sürecidir. Çağımızda yaygın olarak kullanılan bilgi ve iletişim teknolojileri bu süreci hızlandırmada temel etkenlerdendir. Yeni dünya düzeni de bu teknolojilere önemli bir rol atfetmiştir. Gündelik yaşamda teknolojik cihazların kullanımı had safhaya ulaşmıştır. Küreselleşmenin bir diğer etkeni ulaşım imkânlarının artmasıdır. İnsanların dünyanın her yerine erişebilmesi virüsün dünyanın bütününe yayılmasına neden olmuştur.

Türkiye'de ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın yaptığı açıklama doğrultusunda ilk vakanın yurtdışı temaslı olduğu bildirilmiştir (www.haberturk.com). İlk başta Fahrettin Koca günlük olarak vaka ve ölüm sayılarını açıklamıştır. Sonraki süreçte ise Sağlık Bakanlığı'nın resmi sitesinde günlük olarak test sayısı, vaka sayısı, vefat sayısı, yoğun bakım hasta sayısı, entübe (solunum cihazına bağlı) hasta sayısı ve iyileşen hasta sayısı verileri yer almıştır (https://covid19.saglik.gov.tr/). Salgın süreci, devletin iktidar alanını da genişletmiştir. İktidar alanının sınırlarını adeta yeniden çizen devletler sorumluluklarını da arttırmıştır.

Koronavirüsün yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirlerde kuşkusuz hükümetlere önemli roller düşmektedir. Bireyleri sağlık açısından korumaya yönelik bu önlemlerde kimi zaman yasal sınırlar ihlal edilse de bireyler bu koşullara uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Duruma devletler açısından bakıldığında onların da pandemi nedeniyle oluşturulan yeni dünya düzenine uygun sistemler geliştirdiği görülmektedir. Özellikle gelişmiş ülkeler sadece sağlık alanına yönelik uygulamalar ile değil, eğitim, din, ekonomi gibi tüm alanlarda köklü değişikliklere giderek altyapılarını yenilemektedir (Özalp, 2020: 131). Vatandaşlar ve devletler arasında yaşanan bu dönüşüm süreci kuşkusuz daha pek çok yeniliği beraberinde getirecektir.

"*İnsanların gıda raflarına hücum etmesi, çoğunun sokaktan çekilmesi, her bedensel duyumun COVİD-19'a yorulup test aracı aranması, kimileri için test malzemesi temin etmenin bir statü(!) işareti sanılması, binlerce- yüz binlerce sosyal medya paylaşımı ile zihinlerin alt üst edilmesi, televizyonların adeta 24 saat salgın sunumuna geçmesi ile ekranda görünme iştahıyla fırsat kollanması, söylentiler, yalanlar, uydurma haberler, korku, panik, depresyon, bir yandan hastane acillerine diğer yandan ruh sağlığı uzmanlarına koşmalar, vasiyetler, ekonomik kaygı, ödeme-ödeyememe sorunları, gıda tedarikinde sıkıntılar...* " (Aşkın, 2020: 6-7).

Dünyanın her yerinde yaşanan buna benzer durumlar, dünya tarihinde önemli birtakım değişikliklere neden olmuştur. Başta sadece salgının yayılmasını önlemeye yönelik tedbirler sonradan yeni dünya düzenin temel özellikleri olmuştur. İnsanların hiç alışkın olmadığı yeni bir toplum yapısı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sosyal ilişkiler ağının da yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu dönemde görülen başlıca değişiklikler şunlardır:

- Esnek çalışma uygulamaları, sanal çalışma biçimleri yaygınlaşmıştır.
- Eğitim-öğretimin tüm kademeleri bilgi ve iletişim teknolojileri üzerinden gerçekleştirilmektedir.
- Görüntülü görüşmeler artmış, Zoom ve buna alternatif programlar gündelik iletişimin önemli bir parçası haline gelmiştir.
- Bazı ülkelerin nüfus dağılımında önemli değişikliklere sebep olmuştur.
- Bireyler tarafından açık alanlar daha fazla tercih edilmiştir.
- Ulaşım açısından bakıldığında yoğun insan hareketliliği bir anda kesilmiş ve bu durumun olumsuz ekonomik sonuçları olmuştur.
- E-ticaret artış göstermiştir.

Yukarıda yer alan maddeler daha da genişletilebilir. Ancak genel itibariyle pandemi döneminin ekonomi, siyaset, dini kurumlar, kültür, iletişim gibi pek çok alanı etkilediği görülmektedir (Cüceloğlu, 2020: 181-182).

İnsanlığın neredeyse yeniden inşa edildiği bu dönemde devletlerin en önemli ilkelerinden biri şeffaflık olmalıdır. Fakat uzmanların salgınla ilgili yaptığı uyarılara rağmen bazı devletlerin çıkarlarını korumak için bu ilkeyi ihlal ettiği görülmektedir. Kısa süre içinde tüm dünyaya yayılan bu hastalık ile mücadelede devletler çeşitli önlemler almıştır. Karantina uygulaması, sokağa çıkma kısıtlaması/yasağı alınan tedbirler arasında yer almaktadır (Samancı, 2020: 9). Hükümetlerin uyguladığı bu tedbirler, başta ekonomik alanı etkilenmiş ve büyük oranda işsizlik artmıştır. Tüm üretim alanlarında dikkate değer bir azalma görülmüştür. Kişi başına düşen gelir olumsuz yönde etkilenmiş ve hatta temel gıda malzemelerine erişmekte sıkıntı yaşanmıştır (Sargın ve Kutluca, 2020: 68). Ardından ekonomik yaşamla birbirine bağlı olan toplumsal hayat büyük ölçüde sekteye uğramıştır. Sosyalleşme büyük ölçüde sınırlandırılmış; kaygı, korku, güvensizlik gibi öğelerle şekillenen bir süreç var olmuştur. Ülkelerin var olan sağlık sistemleri ve yapılanmaları ciddi bir sınavdan geçmiş ve bu süreçte devletlerin sağlık alanına yönelik büyük yatırımlar yapması gerektiği tespit edilmiştir.

Yaşadığımız dönem itibariyle artık koronavirüs öncesi var olan dünya düzeni ve koronavirüs sonrası yeni dünya düzeni olmak üzere bir sınıflandırmadan bahsetmek mümkündür. Bu dönemde ağırlıklı olarak korku, şüphe, tedirginlik gibi kavramlar öne çıkmıştır. Genel olarak tüm dünyada belirsizlik atmosferi hâkimdir. Bu yeni düzene alışmak elbette kolay değildir. Gelecek ile ilgili

düşünceleriyle öne çıkan Amerikalı teorisyen Alvin Toffler "Şok Gelecek Korkusu" adlı eserinde yaşamın hızına karşılık bireylerin bu hızlı gelişime uyum sağlayamayacağı ve şok yaşayacağını iddia etmiştir (Toffler, 1981: 39-41). Toffler'ın "gelecek korkusu" olarak bahsettiği kavram bireyleri sersemletmektedir. Bu korkunun asıl sebebi ise dünyada var olan değişim hızıdır. Burada bir kültür şoku durumu yaşanmaktadır ve bu sürecin birey üzerinde ciddi sonuçları olacaktır (Toffler, 1981: 17). Bu düşüncelerden hareketle pandemi sürecinin bireyler üzerinde yarattığı algının gelecekte birtakım sosyal hastalıklara neden olabileceği söylenebilir. Dolayısıyla salgın sürecini toplumsal yaşam açısından da değerlendirmek gerekmektedir.

2. Yeni Dünya Düzeninde Toplumsal Hayat

Pandeminin getirdiği süreç, devletin tüm alanlardaki sorumluluğunu arttırmış ve egemenlik alanını da etkilemiştir. Salgının yayılmasını azaltma noktasında bazı önlemler alan devlet en başta toplumsal hayatı sınırlandırmak zorunda kalmıştır. Virüsün tüm ülkelere kısa bir zamanda yayılması toplumsal hayatı derinden etkilemiş ve aynı zamanda yeni bir toplumsal hayatı inşa etmiştir. Kişi hak ve özgürlüklerinin sürekli gündemde olduğu bu çağda hükümetler bireyleri korumak adına egemenlik alanlarını genişletmiştir. (Özalp, 2020: 131). Covid-19 ile vaka ve ölüm sayıları artış gösterince ülkeler birtakım uygulamalar gerçekleştirmiştir. Karantina uygulaması, yurtdışı ya da yurtiçi seyahat yasakları, sokağa çıkma yasaklarının ilan edilmesi bu kapsamda alınmış bazı tedbirlerdendir. Bireylerin toplu olarak bulunabileceği her türlü ortam ve etkinlik sınırlanmıştır. Bu dönemde insanlardan gönüllü olarak evde kalmaları istenmiş hatta bazı ülkelerde ise insanlar evlere hapsedilmiştir. Özellikle çocuklar ve yaşlılara yönelik olarak kısıtlamalar getirilmiştir.

Pandemi döneminde geliştirilen gözetim uygulamaları aslında bir tür veri gözetimidir. Bu tür gözetim, süreklilik halinde bireylerin gündelik yaşantısına yerleşmiştir. Bunun bir örneği, bazı sosyal medya uygulamalarının sürekli konum bilgisini takip etmesidir (Bayram, 2019: 72). Bu süreçte günlük hasta sayılarının, vaka sayılarının ve ölüm oranları gibi sayısal verilerin televizyon ekranlarından ve sosyal medya araçlarından aktarılması korku kültürünün oluşmasına da neden olmuştur. Genel olarak herkesin bu durumdan kaygılandığı görülmektedir. Toplumda yaşayan bireyler sürekli olarak kendini risk altında hissetmekte ve yalnızlaşmaya doğru itilmektedir. Bu durumdan etkilenen insanlar artık kentlerin dışına taşınmaya başlamış ve apartman kültüründen uzak, yeni dünya düzenin anlayışına uygun müstakil yapılar tercih etmiştir. Salgının uzun süre devam etmesi toplumdaki bireyleri psikolojik açıdan da olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Bu dönemde bireylerde anksiyete, depresyon gibi belirtilerin artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Kaygı durumunun artması, sosyal izolasyon, umutsuzluk gibi unsurların bireyde yarattığı etkiler topluma da yansımaktadır (Işıklı, 2020: 10).

Bireylerin sağlığını korumak adına gerçekleştirilen uygumalar kimi zaman toplumsal yaşamda keskin kırılmalara neden olmuştur. Yeme içme, iş yaşamı, eğitim, ibadet etme, eğlenme gibi pek çok sosyal alan kültürel değişikliğe uğramıştır (Özcan, 2020: 868). Bu noktada yeni bir kültür türü olarak mesafe kültüründen bahsedilebilir. Mesafe kültürü, salgın hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirler doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Uzun bir zaman evlerinde yaşamlarını devam ettirmek zorunda kalan bireyler yeni normal düzene geçerken birtakım kıstaslar dâhilinde toplum içinde hareket etmeye başlamıştır. Bireyler arasında en az 1,5 metre mesafenin olması, maske kullanmaları mesafe kültürünün temel taşlarıdır. Toplum artık öyle bir hal almıştır ki bireyler artık her yerde mesafenin korunması gerektiğine dair şekiller, yazılar gibi görsel unsurlarla uyarılmaktadır. Dolayısıyla bu durumda bireylerin sürekli olarak uyarılarla karşılaşması sonucunda toplumda tedirgin bir atmosfer hâkimdir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri ile sınırları belirsizleşen zaman ve mekân kavramları, artık pandemi ile tamamen yıkılmıştır. Toplumsal yaşamın dengesi bozulmuş ve yeni yaşam tarzı ortaya çıkmıştır. Bu yeni hayatta günlük olarak dışarıda gerçekleştirilen her eylem teknoloji üzerinden yapılabilmektedir. Sayısal ya da dijital uçurum olarak adlandırılan kavram Rice ve Katz tarafından teknolojik araçlara ulaşanlar ve ulaşmayanlar olmak üzere iki sınıf arasındaki farklılığa dayanmaktadır

(Rice ve Katz, 2003: 600). Bu kavram temel olarak eşitsizliğe vurgu yapmaktadır. Toplumda herkesin evinde aynı derecede teknolojik cihazlar bulunmamaktadır. Her bireyin teknolojiden yararlanma gücü aynı değildir. Bu durumda toplumda var olan eşitsizlik kavramını daha da pekiştirmiştir. Gündelik alışkanlıklarımızı önemli ölçüde değiştiren koronavirüs sosyal ve kültürel etkileşimi büyük ölçüde sınırlandırmıştır. Bireyselleşmenin ön plana çıktığı bu dönemde yüz yüze iletişim neredeyse yok olmuştur. Bunun yerine aile içi iletişim önemli hale gelmiştir. Aynı evin içinde yaşayan, birbirleriyle görüşme fırsatı bulamayan hane halkı daha fazla zaman geçirmeye başlamıştır. Böylece aile içindeki bireylere farklı bir düzen getirmiştir. Dolayısıyla ev barınma ihtiyacını karşılamakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal ilişkilerin de yürütülebildiği bir özel alan olma özelliğini geri kazanmıştır. Salgın döneminde karantina ve sokağa çıkma yasağı uygulamaları ile bireyler iş hayatını eve taşımak zorunda kalmıştır. Çalışma ortamlarının eve taşınması avantajları ve dezavantajlarıyla değerlendirilecek bir durumdur. Yine bu süreçte görüntülü konuşma sistemleri yaygınlaşmıştır. Halka açık bir şekilde yapılan tüm faaliyetler çevrimiçi ağlar yardımı ile gerçekleştirilmiştir. Ünlü kişiler ve sanatçılar tarafından konserler verilmiş, konferanslar yapılmış ve sanal ağlar üzerinden yeni bir dünya yaratılmıştır (Kahraman, 2020a: 96).

Yeni dönemde sosyal mesafe, maske kullanımı ve hijyen yeni toplumsal hayatı çevreleyen önemli özelliklerdir. Kolonya, dezenfektan, çamaşır suyu, antibakteriyel jel gibi ürünler, toplumda yaşayan her birey için kesinlikle olması gereken ürünler haline gelmiştir. Bu döneme özgü olarak marketler, bireylerin sosyalleştiği tek kamusal alan olmuştur. Toplumsal alanlardaki tüm faaliyetler ertelenmek zorunda bırakılmıştır. Bu durumdan eğitim faaliyetleri de etkilenmiştir. Hızlı bir dönüşümle eğitim süreci uzaktan eğitim platformları üzerinden yürütmeye başlanmıştır (Kahraman, 2020b: 54). Pek çok eğitim kurumu bu dönüşümde ciddi sorunlar yaşamıştır.

Salgın döneminin bireyler üzerinde yarattığı stres de üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bireyler stres yönetimini sağlıklı bir şekilde yürütebilmek için psikologlarla görüşmeye ihtiyaç duymuştur. Bu süreçte psikologlar da yeni bir yöntem olarak çevrimiçi görüşmeler yapmaya başlamıştır (Poyrazlı ve Can, 2020: 60).

İzolasyon kavramı bu süreçte tanıştığımız kavramlardandır. Aslında daha önceleri ortaya çıkan salgınlarda da kullanılan bir uygulama olarak sosyal izolasyon ya da karantina, hastalığın bulaşıcı etkisini kırmak için uygulanan önemli tedbirlerdendir. Sosyal izolasyon sürecinin olumsuz sonucu toplumsal yabancılaşmadır. Toplumsal kimlik ile bireysel kimlik arasındaki çatışma bireyin kendine de yabancılaşmasına neden olmaktadır. Yine bu dönemde koronavirüse yakalanma ihtimali olan ya da koronavirüse yakalanan bireyler bir damgalanma süreci ile karşı karşıya kalmış ve toplumda dışlanmıştır. Yeni toplumsal hayatta insanlar kendini artık güvende hissetmemektedir. Ülkemizde de virüsün ortaya çıkmasıyla birlikte Sağlık Bakanlığı'nın açıklamaları doğrultusunda zorunlu olarak başlayan izolasyon süreci artık yerini gönüllü ya da tercihe bağlı olarak izolasyona bırakmıştır. Toplumdaki bireyler sokağa çıkmaya korkar hale gelmiştir.

İzolasyon sürecinde bireyler birbirinden kopuk ve daha az etkileşim halinde yaşamaktadır. Birey kendini yalnız hissetmekte ve yabancılaşma duygusu yaşamaktadır. Sosyal izolasyon bireyleri toplumsal yaşamdan koparan bir tedbir uygulaması olup hastalığın bulaşıcılığının önüne geçilebilmesi için gereklidir. Ancak bu izolasyon sürecinin etkilerini ortadan kaldıracak çalışmalar da geliştirilmelidir. Aksi takdirde bireyler ölüme mahkûm edilecektir (House, 2001: 273-274). Barış ve Taylan'ın yaptığı çalışmaya göre (2020: 29-30) bu dönemde aile yapısında da bazı problemler artış göstermiştir. Bunlar sırasıyla; ev içi sorumluluklar ile ilgili tartışmalar, aile üyelerinin birbirini eleştirmesi, ailede tartışma ve kavgalar ve ev ekonomisiyle ilgili tartışmalardır. Sözlü tartışmalarda da artış olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında aile yapısında azalan sorunlar da mevcuttur, bunlar da sırasıyla; aile içindeki etkinliklerin ayrışması, aile içi iletişim kopukluğu, ailede tartışma ve kavgadır. Pandemi süreciyle birlikte aile içinde iletişim de artmıştır (Sargın ve Kutluca, 2020: 65). Bu dönemde gündelik yaşam faaliyetlerini evin içerisinde gerçekleştirmek zorunda kalan birey aile üyeleri ile daha fazla vakit geçirmiştir.

Günümüzde değişimin hızı sürekli olarak artmaktadır. Bu hız da yaşlı ve genç kuşak arasındaki sınırları keskinleştirmektedir. Hatta bu salgınla birlikte özellikle 65 yaş üstüne getirilen sınırlandırmalar yaşlılara yönelik negatif yönde bakışa neden olmuştur (Akgül, 2020: 76). Süreçte sosyal medyada bu konuyla ilgili paylaşılan içerikler bu görüşü desteklemektedir. Türk toplumunda yaşlılara saygı önemli bir unsurken, pandeminin yarattığı etki toplumun önemli bir kesimini oluşturan yaşlılara karşı bakış açısını sarsmış ve bu bağlamda kültürel değerlere de zarar vermiştir. Toplumumuza ait bazı özelliklerden diğerleri; kalabalık olmayı sevme, birbirleriyle paylaşma arzusunun fazla olması, yakın ilişkilerin ve yüz yüze iletişimin ön planda olmasıdır. Kültürümüzde sarılma, öpme, kucaklaşma gibi eylemler yaygın olarak görülmekteyken virüsün bulaşıcılığı nedeniyle artık bu eylemlerden kaçınılması gerekmektedir.

3. Kontrollü Sosyal Hayat Kavramı

Salgın sonrası oluşturulan yeni düzen, kontrollü sosyal hayat kavramının da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kontrollü sosyal hayat kavramı koronavirüs sürecinde hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla uygulanan tedbirlerin genel adını temsil etmektedir. Bu kavramın asıl önemi, bireyler üzerinde bir farkındalık oluşturmasıdır. Kontrollü sosyal hayatın bazı kıstasları vardır: maske kullanmak, hijyen kurallarına uymak, sosyal mesafeye dikkat etmek vb. Bu kavram, alınan sıkı tedbirlerden sonra yeni normal düzenin inşasında önemli bir role sahiptir.

Sağlık Bakanlığı'nın internet sitesinde kontrollü sosyal hayat kavramı şu şekilde tanımlanmıştır (https://covid19.saglik.gov.tr) :

"*Türkiye'de COVID-19 ile mücadelenin ikinci dönemi için belirlenen strateji. Açıklama: Bu stratejide vatandaşlardan tedbirli bir hayat tarzına geçmeleri istenir. Maske takmak, el hijyenini sağlamak ve 1,5 metrelik sosyal mesafe kuralına uymak stratejinin kurallarındandır.*"

Yukarıdaki ifadeden de anlaşılabileceği gibi toplumda birey diğer bireylerden uzak bir biçimde sosyal hayatını kısmen devam ettirmeye çalışmaktadır. Ayrıca bu kavram, tedirginlik ve kaygıyı da barındırmaktadır. Bir tür risk unsuru olarak karşımıza çıkan kontrollü sosyal hayat gündelik yaşam pratiklerinden sosyalleşme gibi düşünülemez.

Kontrollü sosyal hayat kavramını Sağlık Bakanı Fahrettin Koca düzenlendiği basın toplantısında şu ifadelerle aktarmıştır (www.trthaber.com):

"Salgınla mücadele birinci dönemde hedefimiz hastalığı kontrol altına almaktı. Koronavirüs ile mücadelenin ikinci döneminde hedefimiz hastalığın önündeki fırsatları ortadan kaldırmak ve hayatı yeniden düzenlemektir. Bazı kısıtları esnettiğimiz yeni döneme isim vermeyi yararlı buluyoruz. Mücadelemiz için fikir verecek bu isim 'Kontrollü Sosyal Hayat'tır. Önümüzdeki günlerde evlerimizden daha sık dışarı çıkacağız. Ev hayatından sosyal hayata geçiş artacak. Virüse karşı mücadelede bu yeni durumun kuralları, tedbirleri olmalıdır.

Kontrollü sosyal hayat ifadesi bunların bir özetidir. Kontrollü sosyal hayat hastalıkla mücadelede ikinci dönemin stratejisidir. Bir arada olduğumuz tüm alanlar için yeni yaşam biçimdir. Özgür ama tedbirli bir hayat tarzına geçiyoruz. Kuaföre gidebileceğiz ama önce belirlenmiş önlemlerin alınıp alınmadığına bakacağız. Çıkıp alışverişimizi yapacağız ama ulaşıma, girişlere, yoğunluğa, yakınlaşmaya dikkat edeceğiz. Kontrollü sosyal hayatta iki temel kural var. Birincisi dışarı çıkmamız gerekiyorsa maske kullanacağız, ikincisi sosyal mesafeyi ayarlayacağız."

Görsel 1: Kontrollü Sosyal Hayat Uygulamaları Afişi

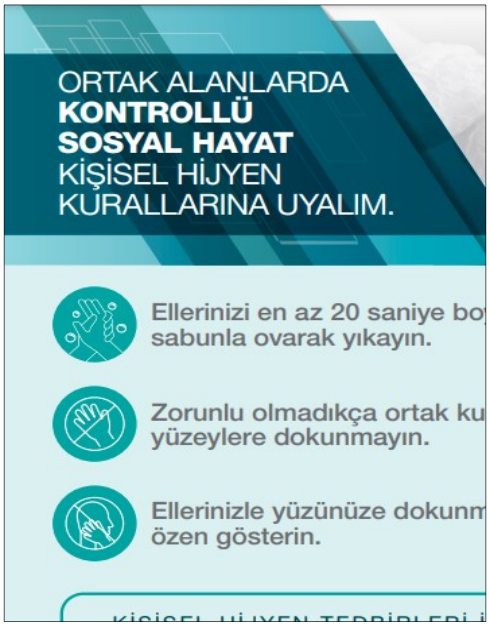

Kontrollü sosyal hayat, temelde yaşamın tedbirli bir şekilde olmasını ifade etmektedir. Salgın döneminin nasıl yönetileceğine ilişkin önemli veriler barındırmaktadır. Bu bakımdan yeni bir strateji olarak karşımıza çıkmıştır. Maske ve sosyal mesafe bu yaşamın önemli iki tedbiridir. Bu yeni sosyal hayat ile aynı zamanda eski düzene geri dönüşün mümkün değildir. Sağlık Bakanı Koca'nın açıklamasıyla gündelik yaşantımıza yerleşen bu kavram, insan iletişiminin boyutlarını değiştirmiştir. Bireyin toplumsal hayata girdiği her alanda karşısına çıkan bu içerik ve görseller algı sürecini yönetmekle beraber yeni bir kültür yapısının şekillenmesine de aracılık etmektedir. Dolayısıyla bu kavram, özellikle toplumsal dinamikleri tetikleyerek yeni bir toplumsal düzen oluşturmada öncü bir role sahiptir.

Sonuç ve Tartışma

Pandemi sürecinde hastalığın yayılmasını kontrol altına almak amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerine önemli roller atfedilmiştir. Bireylerin özgürlüklerinin kamu yararı adına kısıtlanması eylemi (Baydili, 2020: 175) büyük ölçüde teknolojik araçlar aracılığıyla meydana gelmektedir. Günümüzde bu teknolojiler bireylerin gündelik yaşamlarının bir parçası haline gelmişken, yaşanan bu süreç onların gücünü bir kez daha sağlamlaştırmıştır. Bu süreçte gelişmiş ülkeler gözetim ağlarını genişletmiştir. Çin de bu ülkelerden biridir. Kamera ve yüz tanıma sistemleri, Çin polislerinin kullandığı kamera uyumlu gözlükler gibi araçlarla dijital gözetim sistemi ile bireyler üzerinde hegemonya oluşturmaktadır (haberuskudar.com). Kamu sağlığını korumak adına önleyici tedbirler bireyi gönüllü olarak gözetlemeye ikna etmektedir. Salgın süreciyle birlikte mahremiyet olgusunu da değişime uğramıştır. Beden-mahremiyet-özgürlük ilişkisi bağlamında düşünüldüğünde mahremiyet kavramının bedenlerin ve konumların sürekli olarak gözetim altında olmasıyla ihlal edildiğini ve özgürlüğün bir sorunsal haline geldiğini ifade edebiliriz. Kuşkusuz salgının had safhaya ulaşmasında küreselleşmenin etkileri görülmektedir. Pandemide ortaya çıkan bir kavram olarak kontrollü sosyal hayat ve bunun gibi birtakım yeni uygulamalar ekonomiden toplumsal yaşama kadar tüm alanları etkilemiştir. Pandemi sürecinin biyolojik etkilerinin yanında toplumsal etkileri de mevcuttur. Koronavirüs salgınının bir yerde son bulacağı kesindir. Ancak bireyler üzerinde yarattığı etkiler daha uzun bir süre varlığını koruyacaktır. Harari (2020: 7) bu süreçte kitleleri denetim altında tutabilmek için kullanılan teknolojik araçların kısa bir süre sonra ciplere dönüşeceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda sosyal yaşamı büyük bir değişikliğe uğratan bu yeni dönemde sürekli olarak gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin varlığını yeniden sorgulamak gerekmektedir. Özellikle bu süreçte egemen güçlerin tutumları bireylerin davranışlarına yansımaktadır. Ayrıca teknolojinin temel alınarak pandemi sürecinde yarattığı etkiler aslında çalışmada ele alınan boyutundan çok daha fazlasını içermektedir.

Dolayısıyla salgın sürecinin etkilerini diğer yönleriyle de ele alan araştırmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

Akgül, M. (2020). Çevrimiçi Ortamlarda Nefret Söylemi: Ekşi Sözlük'te 65 Yaş Üstü Sokağa Çıkma Yasağı Tartışmaları. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 51, 57-78.

Aşkın, R. (2020). Pandemi Yol Almak. İstanbul Ticaret Üniversitesi. Elde Edilme Tarihi:01.01.2021. Https://Ticaret.Edu.Tr/Uploads/Haberler/1347/Pandemide%20Yol%20Almak.Pdf.

Baudrillard, J. (2017). *Foucault'yu Unutmak* (Çev: Oğuz Adanır). Ankara:Doğu Batı Yayınları.

Baydili, İ. (2020). Covid-19 Sürecinde YouTube'daki Doktor Videolarının WHO ve Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Söylemleri ile Karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 15(4), 153-178.

Bayram, T. (2019). İktidar Ve İnternet: Dijital Denetim Ve Gözetim Mekanizmalarına Sibernetik Yaklaşım. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Cüceloğlu, D. (2020). Covid-19 Geleceği Nasıl Etkileyecek?. Çocuk ve Medeniyet, 5(9). 181-182.

Harari, Y.N. (2020). Yuval Noah Harari: The World After Coronavirus | Free to Read. Erişim Tarihi: 28.01.2021. Https://Www.Ft.Com/Content/19d90308-6858-11ea-A3c9-1fe6fedcca75.

Https://Covid19.Saglik.Gov.Tr/TR-66482/Kontrollu-Sosyal-Hayat.Html. Erişim Tarihi: 28.12.2020

Https://Www.Haberturk.Com/Son-Dakika-Haber-Turkiye-De-İlk-Koronavirus-Vakasi-Goruldu-Bakan-Koca-Dan-Aciklama-2609972. Erişim Tarihi: 27.12.2020

Https://Www.Trthaber.Com/Haber/Gundem/Bakan-Koca-Acikladi-Kontrollu-Sosyal-Hayat-Donemi-Basliyor-482213.Html. Erişim Tarihi:15.01.2021

Https://Www.Trthaber.Com/Haber/Gundem/Dso-Koronavirusu-Kuresel-Salgin-İlan-Etti-466429.Html. Erişim Tarihi:25.01.2021

https://haberuskudar.com/cinin-dijital-gozetim-teknolojileri-urkutucu-boyutlara-ulasiyor. Erişim tarihi: 15.01.2021.

House, J. S. (2001). Social Isolation Kills, But How and Why?. *Psychosomatic Medicine*, 63(2). 273-274.

Işıklı, S. (2020). Covıd-19 Salgını'nın Psikolojik Sonuçları Ve Etkili Başa Çıkma Yöntemleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü*. Erişim Tarihi: 05.01.2020 Https://Corona.Hacettepe.Edu.Tr/Wpcontent/Uploads/2020/06/Covid19_Psikolojik_Sonuclari_Basa_Cikma_Yontemleri.Pdf.

Kahraman, M. E. (2020). Covid-19 Salgınının Kültür ve Sanat Organizasyonlarına Etkisi. *Yıldız Journal Of Art And Design* , 7 (1) , 84-99

Kahraman, M. E. (2020b). Covid-19 Salgınının Uygulamalı Derslere Etkisi Ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6 (1), 44-56.

Kuru, T., Asrat, D., 2004. Update On Virological, Epidemiological and Diagnostic Aspects of Sars-Corona Virus (SARS-Cov): A Newly Emerging Virüs. *Ethiopian Journal Of Health Development*, 18(1), 52-54.

Özalp, Z. (2020). Covid-19 Bağlamında Devletlerin Hak ve Sorumlulukları. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9 (2), 127-132.

Özcan, A. (2020). Koronavirüs ve Kültürel Değişim. *TRT Akademi*, 6 (10), 866-869.

Poyrazlı, S. ve Can, A. (2020), Çevrim İçi Psikolojik Danışma: Etik Kuralları, COVID-19 Süreci, Öneriler. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(1), 59-83.

Rice, E. R. Ve Katz, E. J. (2003). Comparing Internet and Mobile Phone Usage: Digital Divides of Usage, Adoption, and Dropouts, *Telecommunications Policy*, 27 (8-9), 597-623.

Samancı, M . (2020). Küresel Bir Salgın: Covid-19. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1) , 6-11.

Sargın, N , Kutluca, V . (2020). Covid-19 Salgını Sürecinde Yetişkinlerin Tepkileri . Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi , 4 (2) , 47-59

Toffler, A. (1981). *Şok Gelecek Korkusu*. İstanbul:Altın Kitaplar.

Usher, K., Bhullar, N., Jackson, D. (2020). Life in The Pandemic: Social İsolation and Mental Health, *Journal of Clinical Nursing*, 29, .2756-2757.

EXTENDED ABSTRACT

The Covid-19 virus, building a new world order, has brought about the spreading of the virus swiftly by causing the global epidemic. With digitalization, new applications used by authorities, who are aiming at reducing the spread of disease by diminishing the close contact of individuals, have been put into practice in Turkey as well as all over the world and have contributed to the addition of some new notions to the literature. In the study, generally, it is investigated what kind of structure the notion of controlled social life, which is one of the most important concepts of the pandemic era, has. The common goal of the study is to demonstrate the change brought about by the pandemic period in social life. When a literature review related to the study is carried out, it seems that there are very few studies on the concept of controlled social life. Therefore, this situation shows the importance of the study. In the research, the basic features of the new world order are conveyed by associating them with the literature. So, the literature review has been carried out and within the framework of the hermeneutic approach, the concept of controlled social life, which is at the center of the study, has been evaluated. Hermeneutic is an effort to undertand and interpret something, basically. Therefore, an interpretation concerning the notion of controlled social life has been carried out in this study, as well.

Measures and prohibitions put into practice to prevent the spread of the disease have determined the basic features of the period called ‘’The New World’’. With this situation, individuals face a new structure of society through spreading of virtual working models, practicing the education system with technological devices, realizing of daily communication habits via information and communication technologies, the importance of open-air places in public spaces, increasing in online shopping etc. This study is focused on the notion of controlled social life in the context of the epidemic period’s effects on social life. With this notion that is seen as the cautious life expression, the new social order has been built. The notion of controlled social life includes risks and has a power to change the society with its features. This era ,which can be considered as a big crisis period, offers a new socialization model.

The controlled social life notion, which is in our daily life, has changed the dimensions of human communication. These contents and images, individuals face every time when they are in social life, have shaped a new structure of culture and have managed the perception process.

The new order, which is formed after the pandemic, has brought about appearing of the notion of controlled social life. The concept of controlled social life represents the general name of the measures put into practice to prevent the spread of disease in the coronavirus period. The main importance of this notion is to create awareness among individuals. The notion of controlled social life has some criteria: to wear a mask, to comply with rules, be aware of social distance, etc. This notion has an important part in the forming of the new normal order after strict measures which are put into practice. This concept, which is settled into our daily lives with the statement of the Minister of Health Koca, has changed the dimensions of human communication. In the study, it is expressed how the new world, formed after the pandemic period, affected the social life and in this context, controlled social life, one of the new notions of the era, has been evaluated in detail. Mainly, the new world order, formed after the pandemic period, has been mentioned and it is discussed how this new order affected social life.

The social effects of the pandemic period can not be ignored. Certainly, this period is going to come to an end, at a point in time. However, the effect that is caused by pandemic on individuals, will continue in the future. In this period, information and communication technologies require individuals and societies to examine the effect in their lives, one more time. Particularly, in this period, the attitudes of the dominant powers are reflected in the behaviors of individuals. Also, the effects of technology in the epidemic, in fact, include much more things than this study has mentioned.

Therefore, it is necessary to carry out researchs that deal with the effects of the epidemic period in other aspects as well.

AN EGYPTIAN SCARAB FROM SANAᶜIYE SITE SOUTH OF TAYMA IN KSA

Professor /Emad Ahmed Elsayyad
King Khalid University - Saudi Arabia

ABSTRACT
The Saudi General Department of Antiquities and Museums in 1988 discovered six collective burials at the so-called industrial site "Sanaᶜiye" in Tayma. An Egyptian-style scarab was among the finds in the site, with an inscription of the name of the god Amun. The excavation's report neglected studying this scarab, the reason why it existed in these burials, and its purpose. This scarab was not the only object representing the Egyptian influence, asit was accompanied by another object that represented Wadjet-eye amulet. The report itself has failed to describe and date these objects.
The significance of this study is clarified by historically contextualising the data in order to identify the function of this scarab. Indeed, due to the purposes of this object in Egypt at the time, was it used as a seal or as a protection amulet? This is considered as it only bears the signs of the name Amun.

In addition, this paper attempted to determine the scarab's date, resulting in dating it to the reign of Ramesses III or his successor at the latest. This reflects the Egyptian presence in the Late Ramesside era, in the northwest of the Arabian Peninsula.

Keywords: Scarab - Tayma–Arabian Peninsula

SCHOENBERG'S SELF-PORTRAITS:
A MUSICIAN'S SELF-EXPRESSION IN PAINTING

Aysegül Terkan Gürcan
PhD Student, University Tecnology Mara(UITM), Faculty of Art&Design, Malaysia

ABSTRACT
Throughout history, people have pursued diversity, and in this way, new trends, different movements and interdisciplinary studies have emerged in the branches of art and science. Arnold Schoenberg, considered one of the most important composers of the 20th century, is a composer who opposed the tradition with his "toneless music revolution". Arnold Schoenberg is a musician known for his musical innovations that started the atonal period between 1908 and 1912, as well as an important painter with the painting works he completed in the same period. His paintings are also interesting in terms of the parallelism between his musical and artistic production in those years. The artist, who never designed his paintings as a visual representation of his music, created his works in order to express the inner expression, and in this way, some important similarities and differences have emerged between his compositions and paintings. Self-portraits in the artist's art constitute more than a quarter of his work. In this study, the life of Austrian composer Arnold Schoenberg, who was one of the most important musicians of his time with the innovations he brought to music, was examined through his self-portraits. This research is a descriptive qualitative study based on document analysis through literature review.

Keywdords: Painting, Schoenberg, Music, Color

Arnold Franz Walter Schönberg is an Austro-Hungarian composer who made great contributions to 20th century music. He became a US citizen after 1941. He was born in 1874 in Vienna. He started composing when he learned to play the violin at the age of 8. He gained most of his theoretical knowledge by working on his own. In 1894, he took counterpoint lessons. He worked as an orchestra conductor in Berlin. He began teaching in Vienna in 1904. In 1919 he formed a group for the performance of new music. The concerts given by this ensemble were not accepted by the critics. Clapping was forbidden and the concert program was not distributed. He returned to Berlin to teach He was forced to leave Berlin by the Nazis because he was Jewish. Although he converted to Christianity in 1898, when he was exiled to Paris, he turned to Judaism again. He went to the USA and he began to give credit to UCLA. He died on July 13, 1951 in Los Angeles.

He started his composing life in 1897 with string instrument covers. Schoenberg pushed the limits of chromatic harmony in his works between 1903 and 1907. While the tonal structure gradually lost its importance in his music, it eventually turned into atonality with his 3piano works in 1909. In 1911, his book, Harmonielehre, which became a cornerstone for the evolution of music, was published. During this period, Schoenberg was also painting in the expressionist style. Schoenberg wrote very few works between 1913 and 1921. Completed in 1923, Op. 23 5 Piano pieces and Op. 24 Serenad were the works that introduced the 12note system to the world. In the years after he went to the USA, he wrote sometimes 12-note system and sometimes tonal works. Regarding this issue, “Every composer should be able to write in different styles so that his creativity does not stop.” he said. Schoenberg's music is full of melodic and lyrical surprises and has a very complex structure. It takes effort for the listener to understand this music.

Although Arnold Schoenberg was acknowledged by his peers as one of the major young talents of his day, starting in 1907, at the age of 33, he went through a life crisis in relation to his art, his social position, and his personal life. It was then that he turned to paint — an art he practiced quite intensively for several years and never entirely gave up.

The family crisis arose out of his friendship with Richard Gerstl. A gifted young painter nine years his junior, Gerstl had approached Schoenberg in 1906 to paint his portrait. Schoenberg accepted. In the summer of 1908, Schoenberg caught his wife Mathilde in bed with Gerstl.They both immediately left the house. The composer threatened suicide. His pupil Anton von Webern, acting as mediator, persuaded Mathilde to return to her family.A few months later, Gerstl, seated before a mirror in his studio with a rope around his neck, drove a knife through his heart. One writer sees Schoenberg's self-portraits as a way of dealing with depression in connection with this experience, and he notes that Schoenberg's portrayal of the eyes in the self portraits shows a striking similarity to the staring eyes in paintings of patients suffering from depression. A few months later, Gerstl committed suicide.

Schoenberg —self-taught even in music—was an extraordinarily gifted man with the highest possible idea of his calling. He perceived himself, potentially at least, as a genius. In other words as a man who sees the future: in effect a prophet. As can be seen from his self-portraits, and from works evolving out of this form which shows only staring eyes in an abstract space, this matter of vision is of supreme importance. The eye here is clearly a symbol for the spiritual insight Schoenberg knew was his by right.

His paintings have an obvious amateurish awkwardness about them. The hand failed to keep up with the idea. But they also reveal the man's fierce intensity, his anxiety, his burning desire to bring forth a new world. What the self-portraits also reveal is the poignant efforts of an exceptional personality, assaulted on every side, uncompromisingly striving to define himself in his prophetic capacity as he looks critically at his reflection in the mirror. Many of the paintings evoke a mood —often a dark and haunting one: dark streets, somber sand dunes, a shapeless obscurity —precisely the sort of world in which only a selfless seer with burning eyes can hope to find his way.

In 1911, Schoenberg received an unexpemmcted letter from the painter Vassily Kandinsky who had recently attended one of his concerts: "Our aspirations and our ways of thinking and feeling have so much in common," it declared. It was the beginning of a friendship. Kandinsky also praised Schoenberg's paintings: "Schoenberg deplores his 'defective technique,"' he wrote. "Schoenberg is wrong —he is not dissatisfied with his pictorial technique but with his inner desire, with his soul from which he demands what it cannot give him. This is a dissatisfaction I would wish every artist — for all times."

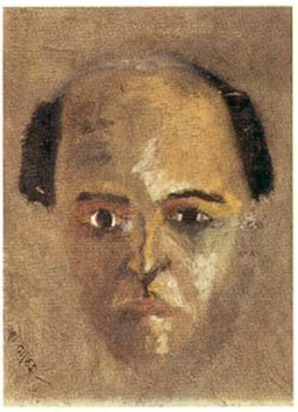

Figure 1. Green *Self-Portrait*, 1910, Oil on wood, 33 X 24 cm

Figure 1 Green Self-Portrait, we find the painted space dominated by a massive head with eyes that pinion the viewer. The head is disembodied and floats in a nebulous background, not necessarily of this world. The color is a sickly, unnatural green. Most of the self-portraits show a similar detachment from the world, achieved through the emphasis on staring eyes in a large head against a blank or non-specific background. Several of the visions and gazes also duplicate this treatment.

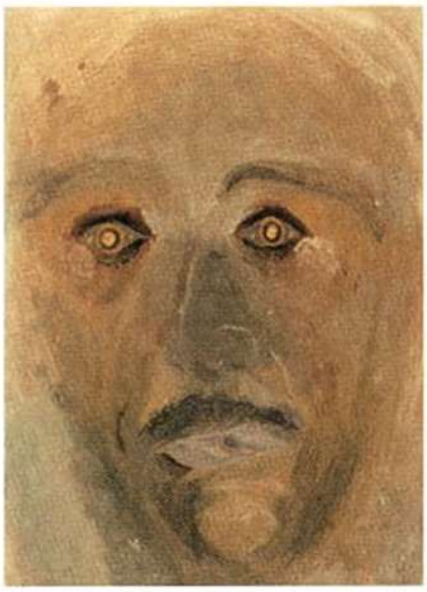

***Figure 2. Self-Portrait*, 1910, Oil on canvas, 32 X 20 cm**

Figure 2, It was originally titled Vision when it appeared in the first exhibition of the Blaue Reiter in 1911, and it does not bear a close resemblance to the other self-portraits. However, in a letter giving the painting to Leopold Stokowski, Schoenberg refers to it as a self portrait.

Figure 3. ***Tears*, Oil on canvas, 29 X 23 cm**

Figure 4. Blue Gaze "Blauer Blick" / "Blue Gaze" (1910)

If the perspective in Schoenberg's paintings feels askew, it's because artistic expression in the expressionistic mode isn't meant to capture the world as it outwardly appears to us through our sensory faculties. This orientation, like art itself, is ultimately born of the unconscious. Freed from both the mind-forged manacles of conscious thought and the shackles of sensory perception, the objects of the external world fade.

Figure 5. *Red Gaze*, 1910, Oil on cardboard, 32 X 25 cm

Nature abandoned; the artist inwardly encounters gazes rather than faces. He said that, "I painted gazes. That is something that only I could have done, for it is in my nature and is fully opposed to the nature of an actual painter. I have never seen faces, but rather, where I have seen into others' eyes, only their gazes. From this is also happens that I can recreate the gaze of a man. A painter, however, captures with a glance the entire human being – I only his soul."

According to Schoenberg's view of artistic experience, at least, these gazes subsist on a plane of perception where everything is illuminated by the light of the unconscious. They are visions – let's call them inner visions – beyond the pale of the senses. It isn't important whether Schoenberg's conception of artistic perception is wholly accurate; more crucial is the recognition that experience (both conscious and unconscious) is rich and layered, that there are many different ways of perceiving it – and that art is one very real part of it.

***Figure 6. Gaze*, Oil on cardboard, 23 X 18 cm**

What's ultimately important is Schoenberg's belief that the vision of the creative artist isn't veiled by custom. Instead, one task of his imaginative work is to pierce the fabric of convention – a life of humdrum habit – and to tune in to a key of experience to which we customarily grow deaf. In

"listening to himself," the artist's aim is to probe the innermost reaches of the self and to translate that which he inwardly hears into a form that we, the onlookers, can outwardly witness.

Schoenberg's paintings stand as glimpses into the creative depths of one of the twentieth century's great composers: inner visions of a man who strove for art that was decidedly more than meets the eye.

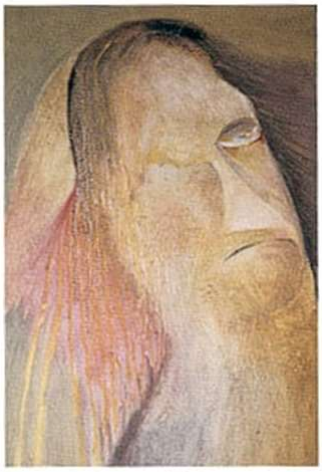

***Figure 7. Vision*, Oil on canvas, 59 X 46 cm**

Figure 8. Christ, 1910

Figure 9. Self Portrait 1910

CITATION AND LIST OF REFERENCES:

Adams, C. (1995). Artistic Parallels between Arrnold Schoenberg's Music and Painting.

Buja, Maureen. (2016). Music and Art: Schoenberg and Kandinsky.

İpşiroğlu, N. (2010). Görsel Sanatlarda Alımlama ve Sanatlararası Etkileşim, Hayalperest Yayınevi,İstanbul.

Kandinsky,V. (1978) "The Paintings of Schoenberg," *Journal of the Arnold Schoenberg Institute*, Vol. II, No. 3, 184.

Plotkin, F. (2013) Did Arnold Schoenberg Paint by Colors?.

Schoenberg, A. (1984) "National Music (2)," *Style and Idea* (repr., California: University of California Press

Stevens, H. (1978) "A Conversation with Schoenberg about Painting," *Journal of the Arnold Schoenberg Institute*, Vol. II, No. 3.

SOME SPECIFIC FUNCTIONS OF SHAKI-ZAGATALA REGION FOLKLORE

Murşudova Ulduz Bashir
PhD, Dosent, Aparıcı Elmi Işçi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Şəki Regional Elmi Mərkəz, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Şəki filialı

ABSTRACT
Shaki-Zagatala region of Azerbaijan is one such significant area that has maintained its status as a vital commercial hub along the Silk Roads since the middle Ages, when the region experienced a period of rich and diversified cultural development. It is not easy to categorize the importance of oral arts in the Shaki-Zagatala area. An oral art does not have a predetermined purpose. To comprehend the purposes of a work of oral art, a social semiotics between the art and its consumers must be developed. The most evident roles of oral arts in Azerbaijan circumstances are The Creation of Socio-Cultural History in a Society: B) Reflection of People's Ethno-Philosophy: The Expression of Rejection of Dominance and Oppositionality. Cultural expressions were linked to the functions of oral tradition in the formation and articulation of cultural and ideological identities. Similarly, the oral arts of the Region are not confined to a straightforward depiction of external social and historical realities. Its oral arts raise concerns about power dynamics in society, as well as voicing individual and community protests against social and political injustices.

Keywords: function, oral traditions, folk philosophy

1. INTRODUCTION

Folklore is always the folklore of a social group and *always particularly accessible to that group*. Not all folklore easily pass from generation to generation simply does not survive as folklore. Folklore delights and engages, "captures," its audience. The Azerbaijanis acknowledge this necessary quality of folklore when they refuse to repeat stories which do not hold audience interest.
Azerbaijan **oral traditions**, **customs**, **culture** and **oral lore** are cultural materials of the nation and all these traditions transmitted orally from one generation to another. The messages are verbally transmitted in speech or song and may take the form of folktales, sayings, proverbs, legends, songs, rituals or chants.
Azerbaijan folklore serves as mirrors in which group of people can see themselves. Some stories reflect our particular way of understanding the world's mysteries, its origins, supernatural powers, tribes' believes. These are classified as mythology.
Many different ethnic groups arrived on this place, eventually to create a new nation, it was almost all alien- enormous, wild, lush, harsh, promising, varied to the extreme, terrifying.
The methodology of oral tradition now conditions a large variety of studies, not only in folklore, literature and literacy, but in philosophy, communication theory, semiotics, and including a very broad and continually expanding variety of languages and ethnic groups.
The older tales were intended for an audience of adults as well as children, but they were associated with children as early as the writings. Folklorists have classified fairy tales in various ways.
Shaki-Zagatala region is one of the significant oral traditional place in Azerbaijan and was founded around the year 800 B.C. [1] and in the first century there were some largest cities in Albania. Shaki is one of them and divided in two by the Gurjana River, which runs through the foothills of the Caucasus Mountain. The older northern half of the city is constructed on the mountain, while the southern section stretches into the river. Region's history is full of twists and turns, with the cities alternating between independence and foreign occupation, devastation and restoration.

Shaki-Zagatala region folk society is a group of people and there enough people in it to get to know one another well and they have a long-term relationship with one another. Folk societies are made up of individuals who are quite similar. A folk society's members have a deep sense of connection to one another. [2] People see their own resemblances and experience a sense of belonging as a result. Each has a strong claim on the sympathies of others, and communication is ultimately with each other. Furthermore, when they are aware of civilizations different than their own, they highlight their own common similarity and place a larger priority on themselves than others. [3]

Traditional knowledge and cultural activities practiced by residents of the Shaki-Zagatala region include Azerbaijan folklore. Folklorists in Azerbaijan were influenced by nineteenth-century European humanistic research, which saw an aesthetic quality and claim to cultural nationality in traditional stories, songs, and speech among lower-class peasants.[4]

Region traditional practices are not questioned by primitive people. A member of a folk culture does not deviate from his usual behavior and objectively evaluate what he or she is doing. A guy from a folk society does not examine the significance of his actions as established by his culture.

In fact, the essence of folk society may be rephrased as a description of the folk mind. It's worth noting that the man of the folk society is more likely to establish personal and emotional mental associations than abstractly categorized or defined in terms of cause and effect.

Love songs, narrative stories, proverbs, cradlesongs, eulogies and hymns (poems of praise), epic verses, and dirges are examples of oral genres found in the Shaki-Zagatala region. The societies have songs about battles, social conflicts, and funeral customs in addition to these. Oral arts were symbolic representations of the area society's actual circumstances, which ranged from high religious aspirations to everyday practical counsel. In short, the oral arts of the region are carriers of the infinite intricacy of the culture that developed them.

2. THE SIGNIFICANT FUNCTIONS OF SHEKI-ZAGATAL REGION FOLKLORE FUNCTIONS

Folklore functions are used to transmit on knowledge, experiences, and wisdom from one generation to the next. Indeed, it was folklore that originally gave rise to human civilization by allowing us to pass down our knowledge between generations. Folklore is the most ancient type of education, transmitting both social values and technical information. In traditional Azerbaijani culture, stories were so important that children "paid" for them by working on their own personal development, by completing tasks devised by their elders to challenge them into personal growth. "They will teach person where he/she can take care of himself/herself," and "These examples tell person how to be alive and get along with one another," it was claimed of the total of the stories.

Oral literature contained detailed instructions for the physical as well as psychological information required for survival in the field of technical knowledge.

Peoples' mythologies from all across Shaki-Zagatala region of Azerbaijan often gave geographical maps of distinct native lands based on the adventures of the Culture Hero or Creator-figure through those territories. People who coded their songs with geographic information to find their way to freedom prior to the different war were honoring the time-honored method of passing such information on in their native Azerbaijan cultures.

The importance of oral arts in the Shaki-Zagatala area is difficult to categorize. There is no predetermined purpose for oral art. A social semiotics between the art and its customers must be built in order to grasp the aims of an oral work of art. The following are the most obvious roles of oral arts in Azerbaijani settings.

1) THE CREATION OF SOCIO-CULTURAL HISTORY IN A SOCIETY: Oral history is the bedrock of all human history. Because Azerbaijanis handed on their natural and cultural heritage

verbally, the importance of oral tradition in the construction of Azerbaijan history cannot be emphasized. Oral traditions are used by some Azerbaijani communities to create and perpetuate royal genealogy. Myths and tales, for example, are utilized in the north of Azerbaijan to validate royal genealogy and win the obedience or allegiance of the subject group. There are myths, fairy tales, folktales and beliefs in Azerbaijan folklore. Stories are about the way of life and relations of khans and beys community, the culture of society.
Folklore demonstrates the joy that may be found in the difficulty of human life, as well as the surprise and mystery of our own abilities to face that task. This last purpose of folklore may be its most crucial, because without it, all of the others would be far less successful.
Traditional oral literature, tales, chants, and ceremonies typically include knowledge about tribes' location and rotation, as well as earthly geographical information. The Oguz (an Azerbaijani people who have been studied extensively in this regard) mythology has specific geographical information that allows for the prediction of people's appearance and re-appearance dates.

2) REFLECTION OF PEOPLE'S ETHNO-PHILOSOPHY: The study of indigenous philosophical systems is known as ethno-philosophy. Traditional philosophers question the implied assumption that a given culture may have a philosophy that is not relevant and accessible to all peoples and civilizations throughout the world. Regional oral traditions may teach you a lot about Azerbaijan's folk philosophy. The intellectual discourse of the people ties their culture to the vast philosophical legacy of the globe. Humans must live in harmony with nature, according to Azerbaijani philosophy. Religion, in their opinion, pervades all parts of a life that is intricately linked. Nature, gods, spirits, animals, plants, the land, and humans are all bound together in an unbreakable bond.
There is generally some very deliberate process of "education for hearing" (and especially, for listening to differences, to voices "different" than one's own) in civilizations where oral tradition predominates over written tradition and a "native word is your power." Traditional storytelling sessions may last for hours. They may go on for all night in a row among the Azerbaijanis. Children were also urged to pay close attention to the events at all times. They might be responsible for the loss of a story from their people's tradition if they didn't pay attention.

3) FOLKLORE SERVES TO ENTERTAIN: Folklore demonstrates the joy that may be found in the difficulty of human life, as well as the surprise and mystery of our own abilities to face that task. This last purpose of folklore may be its most crucial, because without it, all of the others would be far less successful.
Folklore entices us to explore our own creative capabilities and intellectual flexibility, as well as helping us pay attention to and remember the information it transmits. As entertainment, it best achieves its purpose of uniting people of a community; being "fun" is an integral aspect of the idea of folklore as a "gift" from one generation to the next in many societies. Folklore's humor and amusement also assist us in dealing with personal and social crises in a way that allows us to maintain perspective on them while simultaneously confronting, confronting, and transforming them: it allows us to manage them while also confronting, confronting, and transforming them.

4) THE EXPRESSION OF REJECTION OF DOMINANCE AND OPPOSITIONALITY: Cultural expressions were linked to the functions of oral tradition in the formation and articulation of cultural and ideological identities. Similarly, the oral arts of the Region are not confined to a straightforward depiction of external social and historical realities. Its oral arts raise concerns about power dynamics in society, as well as voicing individual and community protests against social and political injustices. I'll use the example of “Jangjy” (heroic recitation), which is one of the most established folk genres in the region and all Azerbaijan territory. The word “Jangjy” has long been used as a general term for hunting and battle songs. Hunters and warriors used to use this genre to emphasize their characteristics

and exploits. Warriors are called to mobilize, to be bold, brave, and chivalrous in heroic music and songs, which are generally performed during or before combat. Among these songs are those performed in the language of national heroes such as Koroglu, Gachaq Nabi, Gachaq Kerem, and Gatir Mammad:

Jump on the horse's back, my Brave rams,
Take King down from the throne, hoydu!
Plunder his property, take his property,
Put the house on its head, hoydu!

The Sheki-Zagatala region is abundant in valuable and rich folk art of many sorts and genres, with numerous specimens. The samples recorded in the region represent our forefathers' thoughts, ambitions, goals, self-awareness, and love. There are numerous sayings about the locals' devotion, as well as legends and stories about the courageous and valiant people who are willing to devote their lives for this motherland. Ideas such as homeland, native land, motherland and our traditions are sacred expressions inherited from our ancient ancestors. Our forefathers' tombs are found in these areas, and their corpses provide it with power and vitality. The strong hearts of the homeland's valiant boys continue to pound the earth with their steely fortitude and unwavering pride.

These beats are metaphorically expressed in the roar of the winds, the rustling of the rivers, the fruit of the land, and the roar of the stones, all of which are recounted in folk literary examples.

Our forefathers' tombs are found in these areas, and their corpses provide it with power and vitality.

The strong hearts of the homeland's valiant boys continue to pound the earth with their steely fortitude and unwavering pride.

3. CONCUSION

Knowing the stories of one's community is also linked to personal power and self-esteem. Those who own family stories know who they are in terms of their communities and history. Thus, a Native American elder who worked with disadvantaged youth stated that if those young people had the stories of their people, they would also have **self-esteem** that would help them to heal and grow.

The readers can improve a broad overview of what Sheki-Zagatala regional folklore is, how it is transmitted, and how it functions in human culture. We are now ready to move on to more specific themes that elucidate the broad backdrop for folklore and mythology we have created here.

REFERENCES

1. Azərbaycan mifoloji mətnləri. Bakı,Elm 1988, 196 s.
2. Azərbaycan nağılları. 5 cilddə.Iicild, Bakı, Çıraq, 2004, -352 s.
3. Azərbaycan folkloru antologiyası. Şəki folkloru. XVIII kitab, Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, 2009, 532 s.
4. Azərbaycan folkloru antologiyası. Şəki folkloru. II kitab, Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, 2010, 289 s.
5. Azərbaycan folkloru antologiyası. I kitab, Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, 1968, 289 s.
6. Abdullayev B. Haqqın səsi. Bakı, Azərnəşr, 1989, -144 s.
7. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. Altı cilddə. Bakı-Elm -2004. -760 s.
8. Vəliyev Kamil. Elin yaddaşı dilin yaddaşı, Bakı – 1987

AZTEK KÜLTÜRÜNDE SERAMİK MÜZİK ALETLERİ

Zerrin KILIÇ
Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik ve Cam Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Mezunu

Dicle ÖNEY
Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, Doktor Öğretim Üyesi

ÖZET
Meksika; Olmek, Toltek, Teotihuacan, Zapotek, Maya ve Aztek gibi gelişmiş Mezoamerikan uygarlıklarına ev sahipliği yapmış, kültürel zenginliğe sahip bir ülkedir. Bu uygarlıklar arasında yer alan Aztekler, özellikle sanatsal üretimleri ile dünya sanat tarihinde önemli bir yere sahiptir.

14.ve 16. yüzyıllar arasında, günümüzde Orta Meksika olarak tanımlanan bölgede yaşamış olan Aztekler, tanrılar, ölüm, yaşam, güneş ve yeraltı gibi kavramlara oldukça önem vermekteydi. Dini normların sosyal yaşamın temeli olması nedeniyle mimari yapılar, takvim, eğitim, zanaat ve müzik gibi uygarlığın kültürünü tanımlayan unsurların bu normların üzerinden şekillendiği görülmektedir. Yaşam için gerekli olan su ve yiyecek gibi temel ihtiyaçların sağlanmasından, huzur ve refaha erişmeye kadar tüm ihtiyaçların giderilmesi tanrıları hoşnut etmekten geçtiğine inan Aztekler, bir takvim yılı boyunca peşi sıra zamanlanmış festival ve bayramlar gibi özel günler belirlemişlerdir. Bu günlerde düzenlenen gösteri ve ritüellerin yanı sıra savaş sırasında orduyu cesaretlendirmek ve düşmanı korkutmak amacıyla çok sesli müzik yaptıkları bilinmektedir. Aztekli zanaatkârlar; ağaç kütükleri, ipek böceği kozası, altın veya bakır parçaları, kemik, deniz kabukları ve kil gibi malzemeleri kullanarak vurmalı, sürtmeli, sallamalı ve üflemeli çalgılar üretmişlerdir.

Sallamalı ve üflemeli çalgılar grubunda yer alan müzik aletlerinin birçoğu seramiğin ana malzemesi olan kilden üretilmiştir. Sallamalı çalgılar grubunda; Cacalachtli (üçayaklı kâse), küre veya insan biçimli çıngıraklar, üflemeli grubunda; Tlapitzalli (flüt) ve Ehecachichtli (ölüm düdüğü) başlıca seramik müzik aletleridir.

Araştırma kapsamında Aztek müzik kültürü ve seramik müzik aletleri incelenmiş, çeşitleri ve kullanım alanları irdelenmiş, ses ve biçim açısından karmaşık bir içyapıya sahip olan ölüm düdükleri seçilerek yeniden üretilmiştir.

Ölüm düdüklerinin karmaşık içyapılarını çözümlemek, pişirim öncesi ve sonrası ses farklılıklarını test etmek ve doğru sese ulaşmak oldukça zahmetli ve beceri gerektiren bir üretim sürecidir. Yüzlerce yıl önce Aztekli zanaatkârların ürettikleri seramik müzik aletleri incelendiğinde onların malzeme, ses ve müzik alanlarındaki ustalıklarının değeri anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamında, günümüzde bu müzik aletlerinin yeniden üretimi Aztek kültürünün derinliğini anlama, bu deneyimden yararlanma ve müzik endüstrisine çeşitlilik katarak zenginleştirme ve alternatif alanlar yaratmada katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölüm Düdükleri, Seramik Flütler, Seramik Müzik Aletleri, Aztek Kültürü

CERAMIC MUSICAL INSTRUMENTS IN AZTEC CULTURE

Zerrin KILIÇ

Sakarya University, Institute of Social Sciences, Department of Ceramics and Glass, Master's Degree

Dicle ÖNEY

Sakarya University, Faculty of Art, Design and Architecture, Department of Ceramics and Glass

ABSTRACT

Mexico is a culturally rich country that hosted advanced Mesoamerican civilizations such as the Olmec, Toltec, Teotihuacan, Zapotec, Maya, and Aztec. The Aztecs, who are among these civilizations, have an important place in the history of world art, especially with their artistic productions.

The Aztecs, who lived in Central Mexico between the 14th and 16th centuries, attached great importance to concepts such as gods, death, life, the sun, and the underworld. Since religious norms are the basis of social life, the elements that define the culture of civilization, such as architectural structures, calendars, education, craft, and music, are shaped by these norms. The Aztecs believed that the satisfaction of all needs, providing basic needs such as water and food necessary for life to achieve peace and prosperity, was to please the gods. They determined special days such as festivals and feasts, scheduled one after the other throughout a calendar year. In addition to the demonstrations and rituals held these days, knowing that they made polyphonic music during the war to encourage the army and frighten the enemy. Aztec artisans; produced percussion, friction, shaking, and wind instruments using materials such as tree stumps, silkworm cocoons, pieces of gold or copper, bone, seashells, and clay.

Most of the musical instruments in the shaking and wind instruments group made clay, which is the primary material of ceramics. In the shaking instruments group; Cacalachtli (tripod bowl), globe or anthropomorphic rattles, blown group; Tlapitzalli (flute) and Ehecachichtli (death whistle) are the main ceramic musical instruments.

Within the scope of the research, Aztec music culture and ceramic musical instruments examined that their types and usage areas were analysed, death whistles with a complex internal structure in terms of sound and form were selected and reproduced.

Whistles, which make human or animal screams when blown, are made in the shape of a human skull. During the war, it is thought that the soldiers frightened the enemy with the sounds made when they hung it around their necks and blew. During the excavations carried out in Tlatelolco, Mexico City, in 1964, 41 tombs were found in the ceremonial area of the Temple of Eceatl. Two ceramic whistles found during the excavation in the hands of a young male victim, thought to be in his twenties, are known as the first death whistles to be documented. They are called 'Ehecachichtli' in the Nahuatl language. It is thought that death whistles, which are associated with the wind god Ehecatl and the death god Mictlantecutli, represent Ehecatl due to one of the sounds he makes, and it is thought to have taken its name from this god (Kılıç, 2021, s. 78).

Ceramic whistles have a complex internal structure in general, and their internal systems differ from each other. The internal structure of the whistles was analyzed by the music archaeologist Arnd Adje Both, and the production stages were analyzed by the archaeologist Roberto Velázquez Cabrera, who has many types of research on Mexican music culture. Whistles; clay reed (clay reed), neck, body, and

air hole; the body is in the form of a circle and consists of two cut pieces. One piece is attached to the neck, and the other is connected to itself. These pieces have a perfectly smooth internal structure, giving a full and clear sound when played.

Cabrera had the opportunity to examine the death whistle from the Izcateopan de Cuahutemoc excavation site in Guerrero. He determined that the whistle could be heard three football fields away as a result of his tests.

Within the scope of the study, death whistles with complex internal structures were selected among Aztec ceramic musical instruments and reproduced. In the trials, using different low and high-fired clay groups, 14 death whistles, with or without glaze, were reproduced. 4th of the whistles produced within the scope of the article is to be shared. Each whistle consists of two whistles, internal and external. The drawing and photograph given in Image 23 belong to the inner whistle.

The blowing hole, assembled during the shaping phase, is glued at an angle of 45 degrees. The 45-degree angle is an angle that gives us the right sound. A sound pitch occurs due to the angle difference that may occur accidentally while assembling the blowhole. Whether the sphere is large or small affects the pitch. Blowing the air strongly or less affects the sound.

After the inner whistle is finished, while the outer part of the whistle is being shaped, the internal whistle prepared by leaving the necessary space is placed inside the outer whistle. The sound control is continued by blowing through the blowing hole, and this process continues until the whistle ends.

The whistles, whose shaping has been completed, vary in firing degrees according to the type of clay used and the technique applied. Some whistles were fired at 1200°C using stoneware clay, while others were colored with underglaze pigments, glazed, and fired at 1050°C. The whistles are inspired by the animal shapes that had an essential place in Aztec civilization and the skull shapes seen in the original death whistles. With the bat-shaped whistle given in Image 30, the phenomenon of death was emphasized by being inspired by the pandemic period that the whole world has been in for the last two years. It is possible to reach the images and sounds of all the samples produced at https://youtu.be/2qnqx2Aswhs.

Analysing the complex internal structures of death whistles, testing the sound differences before and after firing, and reaching the right sound is a very laborious and skilful production process. When the ceramic musical instruments were produced by Aztec artisans hundreds of years ago examining, we understood the value of their mastery in materials, sound, and music. Within the scope of the research, we have foreseen that the reproduction of these musical instruments will contribute to understanding the depth of Aztec culture, benefiting from this experience and enriching the music industry by adding diversity and creating alternative areas.

Keywords: Death Whistles, Ceramic Flutes, Ceramic Musical Instruments, Aztec Culture

GİRİŞ

Aztek uygarlığı 14. ve 16. yüzyıllar arasında günümüz Meksika'sında varlığını sürdürmüş, 28 site devletinden biri olan göçebe topluluktur. Uygarlığın başkenti, günümüzde Mexico City olarak bilinen Tenochtitlan'dır. Nereden geldikleri hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat bazı araştırmacılara göre, günümüzde Meksika'nın kuzeyinde bulunan Nayarit[1] eyaletine geldikleri ve

[1] **Nayarit:** Meksika'nın batısında bulunan bir eyalettir. Kuzeybatısından Sinaloa; kuzeyinden Durango; kuzeydoğusundan Zacatecas; güneyinden Jalisco ve batısından Büyük Okyanus tarafından çevrelenir. Başkenti ve en büyük şehri Tepic. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Nayarit).

Nahua halkından oluştuğu, diğer araştırmacılara göre ise Maya toplumunun bir kabilesinden oluştuğu düşünülmektedir.

Texcoco gölünün batı kıyısında yer alan arazilerde kentin ilk temellerini atarak yerleşik bir hayata geçen Aztekler, bataklıkları tarım arazilerine dönüştürmüş, kontrolsüz su kaynaklarını zararsız hale getiren hendekler, içme suyu sağlamak için barajlar ve iç kanallar inşa etmişlerdir (Aydın, 2007, s. 32). Ayrıca, tapınaklar, saraylar ve mabet yerleri inşa etmişler, sokak ve caddeleri planlayarak kent düzenine geçmişlerdir. Yerleşik hayata geçtikleri zamanlarda savaşçı, eşitlikçi ve türdeş bir toplum özelliklerine sahip olan Aztekler, asker, savaşçı kâhinlerin ve rahiplerin otoritesinden başka bir otorite tanımamışlardır. Sosyal sınıf yapısında kral veya yüksek rahipten başlayarak, kraliyet ailesi üyelerinden oluşan rahipler konseyi, soylular, tüccarlar ve zanaatkârlar, halk, çiftçiler ve kölelerden oluşmaktaydı.

Yönetim biçiminden, mimari yapılara, takvimden, üretilen sanat eserlerine ve müziğe sosyal yaşamın tüm dinamikleri din ile ilişkilidir. Bu sebeple, nesnelerden kavramlara kadar soyut ya da somut her şeyin bir tanrısı bulunmaktadır. İnançları gereği, bahsi geçen tüm tanrılar için dini törenler içeren festivaller düzenlemişlerdir. Festivallerin her birinin kendine has adı ve atfedilen tanrıları bulunmaktaydı. Yılın belirli gün ve aylarında gerçekleştirmiş oldukları, festivallerde ilahi şarkılar söylenir, danslar edilir, oruçlar tutulur, sonunda ise tanrılara adaklar sunulurdu.

Yaşam için gerekli olan su ve yiyecek gibi temel ihtiyaçların sağlanmasından, huzur ve refaha erişmeye kadar tüm ihtiyaçların giderilmesi tanrıları hoşnut etmekten geçtiğine inan Aztekler, bir takvim yılı boyunca zamanlanmış festival ve bayramlar gibi özel günler belirlemişlerdir. Bu günlerde düzenlenen gösteri ve ritüellerin yanı sıra savaş sırasında orduyu cesaretlendirmek ve düşmanı korkutmak amacıyla çok sesli müzik yaptıkları bilinmektedir.

Bu kadim medeniyetin, farklı malzemelerle ürettikleri müzik aletleri günümüz araştırmacılarına gerek estetik gerekse ses çeşitliliği açısından geniş bir araştırma alanı sunmaktadır. Bu çalışma kapsamında, Azteklerin birçok farklı malzemeden ürettikleri müzik aletlerinin bir grubu olan seramik müzik aletlerine odaklanılmıştır. Seramik müzik aletlerinin biçim ve ses özellikleri araştırılmış ve ölüm düdükleri örneklerinden yola çıkılarak yeni tasarımlar ve seramik malzeme ile uygulamalar yapılmıştır.

1. AZTEK UYGARLIGINDA MÜZİK KÜLTÜRÜ

Azteklerde müzik; takvim günlerinin tamamını içeren törenler, festivaller ve bayramlarda, lord veya kral gibi yüksek rütbeli kişilerin evlerinde düzenlenen özel günlerde, tüccar gibi imtiyaz sahibi olan kişilerin verdikleri ziyafetlerde, düşmanı korkutmak ve moral bozmak için savaş esnasında kullanılmıştır.

Müzik, toplumun tüm dinamiklerinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple müzisyen, şarkıcı, dansçı ve şairleri bir araya getiren rahipler tarafından kontrol edilen müzik okulları kurulmuştur (Bravo, 2018, s. 38). Şarkıların ve dansların öğretildiği "gençlik evi" olarak adlandırılan Calmecac ve Tepochcalli adlı iki okul bulunmaktaydı (Narvaez, 2004). Rahip müzisyenler veya öğretmenlerin eğitimci olduğu bu okullarda katı bir eğitim verilmekteydi. Bravo'ya göre (2018:38) mükemmellik arzusu sebebiyle törenin etkinliğini ve bütünlüğünü tehlikeye attığı için metinde, melodide veya adımda hata yapan şarkıcılar, oyuncular ve dansçılar için bedensel ceza ve hatta ölüm cezası verilmekteydi. Diğer bir görüş ise eksik olan bir eğitimde bitirilemeyen ya da hatalı davul vuruşu içermekte olan ritüel performanslarının tanrıları tam olarak tatmin etmediğine inanılması ve sonuç

olarak sorumlu olan kişilerin ölüm cezası yada yaptırımlarla karşılaşmalarıdır. Bu okullar sivil ve dini hiyerarşiler tarafından teşvik edilmekteydi. Profesyonel müzisyenler, haraçlardan muaf edilerek sivil ayrıcalık kazandırılıyordu. Bu sayede tapınak ve sarayların hizmetinde bir sanatçı kastı yaratılmaktaydı.

Müzik aletlerine de büyük önem veren Aztekler, aletleri "Mixcoacalli" adı verilen odalarda muhafaza eder, gerektiğinde restorasyonları bu özel odalarda yapardı (Bravo, 2018, s. 37).

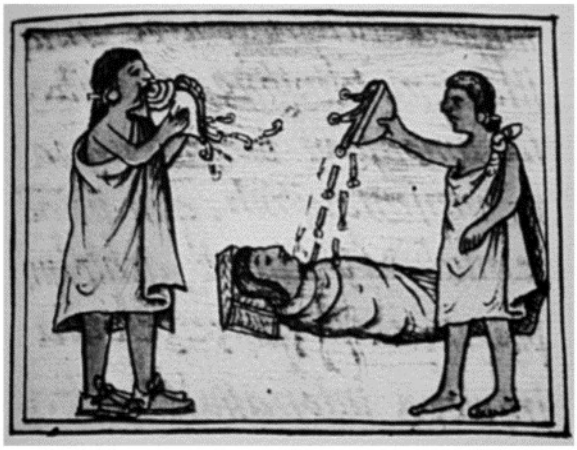

Görsel 1: Ritüel Görevleri Yerine Getirmek İçin Gece Yarısı Uyanmak,
Görsel 2: Mixcoacalli Odasında Bulunan İki **Kaynak:** (Bravo, 2018, s. 43)
Müzisyen Bekçi, (Florentine Kodek,) **Kaynak:** (Bravo, 2018, s. 38)

2. MÜZİK ALETLERİ

Müzik aletlerinin ortak özellikleri, ses çıkarma niteliklerine göre tanımlanması ve gruplandırılması ile ilgili sınıflandırma kültürü olarak kabul edebileceğimiz bir sistem işlenmektedir. Toplumlar, kendilerine ait müzik aletlerini adlandırma ve sınıflandırmada kültürlerinden beslenirler. Bazıları çalgıları yapıldığı malzemeye göre, bazıları ise ses üretim tekniklerine göre sınıflandırır (Kerimov, 2014, s. 17).
Orgonoloji alanında birçok çalışmaları olan Hornbostel ve Sachs, Mahillon sistemine[2] dayalı olarak müzik aletlerini; idiofon (ses üreteci titreşen gövdenin kendisi olan müzik aletleri), membranofonlar

[2] **Mahillon Sistemi:** Belçikalı üfleme çalgılar yapımcısı ve müzisyen Victor-Charles Mahillon'un geliştirdiği çalgı sınıflandırma sistemidir (Kerimov, 2014, s. 19).

(ses üreteci titreşen bir zar olan müzik aletleri), akorfonlar (ses üreteci titreşen bir tel olan müzik aletleri) ve aerofon (ses üreteci havada salınan müzik aletleri) olarak dört grupta sınıflandırmıştır. Hispanik öncesi kültürlerde üretilmeyen tek enstrüman sınıfı akorfonlar sınıfıdır (Both, 2005, s. 26). Aztek müzik aletleri; perdesi tanımlı veya tanımsız davullar ile sürtmeli ve sallamalı çalgıların oluşturduğu kalabalık bir perküsyon grubu ve üflemeli çalgı çeşitlerinden oluşmaktadır (Sakarya, 2017, s. 77). Davullar; Tlalpanhuehuetl, Panhuehuetl, Huehuetl, Teponaztli'dir. Davullar, ağaç kütüğü ve hayvan derisi kullanılarak yapılmıştır. Sallamalı çalgılar; Ayacachtli, Cacalachtli, Çıngıraklar, Tenabari, Coyolli, Grijutian'da oluşmaktadır. İpek böceği kozası, altın veya bakır parçaları, su kabağı ve ahşap gibi doğada bulunan malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Cacalachtli ve çıngıraklar ise kil ile şekillendirilmiştir. Sürtmeli çalgılar grubunda Omichicahuatzli adlı kemikten yapılmış bir çalgı bulunmaktadır. Üflemeli çalgılar grubunda ise deniz kabuklarından üretilmiş okarınalar, ağaç, kemik, yeşim taşı ve kilden üretilmiş flütler ile yine kilden üretilmiş düdükler ve ölüm düdükleri bulunmaktadır. Mahillon sistemine göre Weinberg (1982), Huehuetl'leri membranofonlar grubunda, Teponaztli, sürtmeli ve sallamalı çalgıları ise idiofon grubu içinde değerlendirmektedir. Üflemeli çalgılar ise aerofon grubunda yine türlerine göre alt sınıflara ayrılmaktadır.

Uygarlığa ait müzik aletleri ile ilgili bilimsel araştırmalar 20. yüzyılın başlarına kadar yapılamamıştır. Meksika müziğinin en önemli temsilcisi, besteci ve eğitimci olan Carlos Chávez (1899-1978) çalışmalarında yerli Meksika kültürlerinden etkilenmiştir. Meksika flütleri, deniz kabukları ve tanımlı perdeler üretebilen Teponaztli ve Tecompiloa gibi vurmalı çalgılarının buluntuları üzerine yaptığı araştırmalarda Aztek müziğinin pentatonik (beş sesli) yapısını ve Aztek müziği, Batı müziği ses sistemindeki oktav[3], tam 5'li ve minör 3'lü aralıkların yoğunluğunu tespit etmiştir. Nitekim Chávez'in Aztek karakteristik dizisi olarak isimlendirdiği dizi de minör pentatonik dizidir. Sırasıyla La-Do-Re-Mi-Sol seslerinden oluşan minör pentatonik dizi böylece Aztek müziği ses sisteminin en basit şekliyle ifade edilmesini sağlar (Sakarya, 2017, s. 78). Azteklerde yazılı bir nota sitemi bulunmamaktadır (Sakarya, 2017, s. 76).

2.1 Seramik Müzik Aletleri

Seramiğin ana malzemesi olan kil, Aztek müzik aletlerinin Sallamalı çalgılar grubunda bulunan Cacalachtli ve çıngıraklar ile üflemeleri çalgılar grubunda bulunan flüt, okarına, düdükler ve ölüm düdüklerinin yapımında kullanılmıştır.

2.1.1 Cacalachtli

"Kil şıngırtısı" anlamına gelen Cacalachtli kap biçimli bir formdur. Genellikle ağzı açık, üçayaklı, bazıları mühürlü veya rölyefli bazıları ise hayvan figürü biçimindedir. Aztek seramik üretiminde çömlekçi tornası kullanıldığına dair her hangi bir bilgiye rastlanılmadığı için formların, serbest elle ve fitil yöntemiyle üretildiği düşünülmektedir. Üretim sırasında, form ayaklarının içine kil parçaları veya çakıl taşları konulmuş ve daha sonra pişirilmiştir. Böylelikle formlar sallandığında ses üretmektedirler.

[3] **Oktav:** Biri diğerinin iki katı değerde frekansa sahip olan ve aynı ismi alan iki ses arasındaki 12 yarım seslik mesafe (kelimeler.gen.tr, 2016).

Görsel 3: Oaxaca, Viejo'da Bulunmuş Cacalachtli'nin Çizimi ve Kesit görünüşünü
Kaynak: (King ve Santiago, 2011, s. 409)

Cacalachtli'lerin müzik aleti olarak tasarlanmış olmaları hala birçok müzik otoritesi tarafından tartışılmaktadır. Arizona Üniversitesi, Perküsyon Çalışmaları Müdürü ve müzik profesörü olan Norman Weinberg, 1982 yılında Aztek perküsyon müzik aletleri ile ilgili yayımladığı makalesinde Cacalachtli'leri idiofon grubu altında "… gerçek müzik aleti olmayan fakat sallandığında ses çıkaran başka fonksiyonu olan nesneler" olarak tanımlamıştır. İspanyol arkeolog, antropolog ve tarihçi Jose Alcina Franch, formları ritüellerde kullanılan üçayaklı çalkalama kabı olarak tanımlamaktadır (Weinberg, 1982, s. 81).

Görsel 4: Cacalachtli Örneği
Kaynak: (https://indigenousinstrumentsofmexicomesoamerica.weebly.com/cacalachtli.html)

King ve Santiago'ya göre (2011:408) Cacalachtli'ler yağmur tanrısı olan Tlaloc'a adanmış tarım ayinlerinde kullanılmaktaydı. Ayin sırasında aynı kap içinde tütsü yakılmakta ve sallanmaktaydı. Çıkardığı sesler sayesinde ayin gerçekleşmekteydi. Araştırmacılar bu kanıya, Sahagün'ün kitabında yer alan ayinler ile ilgili aktardığı bilgiler sayesinde ulaşmışlardır.

2.1.2 Çıngıraklar

İnsan veya farklı biçimlerdeki çıngıraklar, içlerinde kil parçaları bulunan müzik aletleridir. İnsan biçimliler çoğunlukla kadın ve çocuk formundadır. Çocuklar kadınların kucaklarında olabildiği gibi kimi zaman tek başına biçimlendirilmişlerdir. (Mursell, 2021).

Görsel 5: Kadın Figürlü Çıngıraklar **Görsel 6:** Erkek Çocuk Olduğu Düşünülen Çıngırak
Kaynak: https://www.mexicolore.co.uk/images-10/1043_05_2.jpg, Xaltocan Müzesi,
Çizim: Juan Joel Viveros Sánchez
Kaynak: (Overholtzer, 2012, s. 75)

Görsel 7: Figürlü Çıngırak Kesiti **Görsel 8:** Çıngırak Kalıbı
Çizim: Juan Joel Viveros Sánchez **Çizim:** Tom Quinn
Kaynak: (Overholtzer, 2012, s. 70-72)

İki parçadan oluşan kalıp içine sıva yöntemi ile üretildikleri düşünülmektedir. Gövde kısmında bir boşluk ve içlerinde ses oluşmasını sağlayan bir veya iki kil top bulunmaktadır. Figürün alt kısmında muhtemelen pişirim sırasında patlamayı önlemek amacıyla bırakılmış bir delik bulunmaktadır. Overholtzer (2012: 70), kazılarda bulunan çıngırakların bazılarının kuklalar gibi eklem yerlerinin olduğunu ifade etmektedir. Figürlü çıngıraklar; anneleri, ebeleri, şifacıları ve çocukları temsil etmekte ve toplumsal yeniden üretimi etkilemeyi amaçlayan ev şifa ritüellerinde kullanılmışlardır. Ayrıca, ebeler çıngıraklı heykelcikleri ter banyolarında doğuma yardımcı olurken ses çıkarmak için ellerinde sallarlar. Bu heykelciklerin içi boş olması, kötü niyetli ruhları kovarak veya yardımcı olanları çağırarak hastalıkları ve bedensel zararları önlemeye hizmet eden apotropaik[4] olabilir (Overholtzer, 2012, s. 80).

Diğer çıngırak örneklerinden biri de Metropolitan Müzesi koleksiyonunda bulunan top biçimli çıngıraktır. Üzerinde bir den çok deliği ve gövdeye henüz yaş iken kazınmış sekiz dikey bir yatay çizgiler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda kullanımına ilişkin bir bilgiye rastlanılmamıştır. The British Museum koleksiyonunda bulunan çıngırak ise, tutma yeri bulunan, üç delikli çana benzeyen bir örnektir.

[4]**Apotropaik:** Kötülüğü uzaklaştırdığına inanılan nesneleri ifade eden kavramdır. Kaynak: https://www.arkeolojikhaber.com/haber-apotropaik-apotropeik-19756/

Görsel 9: Metropolitan Müzesi Koleksiyonu'nunda yer alan top biçimli örnek, 4,4 cm çapında, 39 gram 1200-1521

Görsel 10: The British Museum Koleksiyonu'nda bulunan bulunan çıngırak, 11,60 x 5,50 cm

2.1.3 Okarina

Çoğunlukla deniz kabuğundan üretilmesine rağmen ender olarak kilden yapılmış olanları da bulunmaktadır. Genellikle hayvan biçimli, elle şekillendirilmiş, pigmentler ile renklendirilmiş müzik aletleridir. Görsel 12'de verilen papağan biçimli Okarina'nın gövdenin üst kısmında mavi, alt kısmında ise kırmızı pigment izleri bulunmaktadır.

Görsel 11: Okarına Örnekleri

Görsel 12: Kaplumbağa Biçimli Okarına

Kaynak: (Both, 2005, s. 40)
Kaynak:https://www.britishmuseum.org/collection/object/E_Am1865-0610-9

2.1.4 Flüt

Nahuatl dilinde "Tlapitzalli" olarak adlandırılan flütlerin bazılarının gövdelerinde kutsal sayılan ve tanrıları sembolize eden hayvan figürleri yer almakta, bazı örneklerde ise bitkisel motifler bulunmaktadır. Görsel 13'te verilen seramik flütün ağız kısmında bir çakal figürü bulunmaktadır. Nahuatl'da dilinde "Çok Eski Çakal" anlamına gelen Huehuecoyotl müzik, dans ve yaramazlık tanrısıdır. Büyük partileriyle ve kendini eğlendirmek için insanlar ve diğer tanrılar arasında iyi niyetli yaramazlıklara neden olmasıyla tanınmaktadır.

Görsel 13: Çakal Başlı Seramik Flüt Örneği ve Farklı Açılardan Görünümü
Kaynak: (Coyote, 2021)

Görsel 14: Çiçek Motifli Flüt, 1350-1521 A.D.4.5 x 4.5 x 14 cm,Museo Amparo,
Kaynak: (https://museoamparo.com/collections/piece/577/tubular-flute-with-phytomorphic-bell)

Boyutları nedeniyle küçük flüt kategorisinde yer alan flütler dört deliklidir. Elde edilen ses aralıkları konusunda müzik bilimcileri farklı görüşlere sahiptirler. Sakarya (2017:88) ve diğer araştırmacılara göre bu flütler pentatonik dizi yarım seslerden noksan (anhemitonik) bir yapıdadır. Teponaztli ile aynı ses aralıklarına sahip oldukları düşünülmektedir. Ancak diğer bir araştırmacı Cresson (1883:91); seramik flütler üzerine yaptığı araştırmalarda; bu kadar kolay elde edilen aralıkların (pentatonik) farklı anahtarlara yerleştirilmiş seramik flütleri üretebilen ve parmak delikleri arasındaki tam mesafeyi belirleyebilen zanaatkârlar tarafından bilinmemesinin mümkün olamayacağını vurgulamaktadır. Cresson, yaptığı denemeler sonucunda zanaatkârların parmak deliklerini ustaca ve bilimsel düzenlenmesiyle delikler kapatıldığında tonu tam olarak dörtte bir azalttığı, ölçeğin baskınına eşit olduğu kanısına ulaşmaktadır. Ayrıca her yeni bir flütü araştırdığında Aztekli zanaatkârların diyatonik ve kromatik ölçekler hakkında tam bilgiye sahip olduklarını ileri sürmektedir.

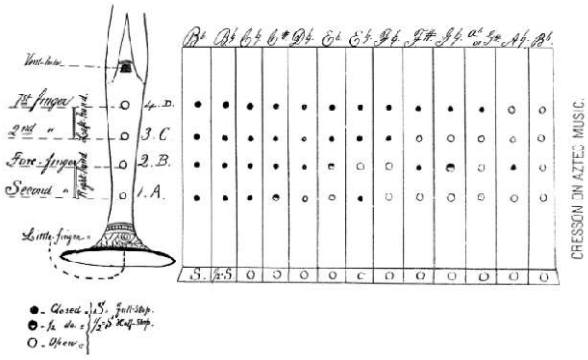

Görsel 15: Cresson'un Seramik Flüt Üzerinde Ses Aralıklarını Anlatan Çizimi
(Cresson, 1883, s. 95)

Seramik flütler, Aztek törenlerinde sıklıkla kullanılmışlardır. Özellikle; Tezcatlipoca, Huıtzilopochtli, Mixcoatl, Camaxtl tanrılarına adanan Toxcatl (Büyük Arife) festivalinde flütün önemli bir yeri bulunmaktadır. Festivalden bir yıl önce tanrı Tezcatlipoca'yı temsil edecek kişi özenle esirler arasından seçilmekte, bir yıl boyunca rahipler tarafından eğitilerek, kent sokaklarında yıl boyunca ilahi melodileri flüt ile çalarak dolaşması sağlanmaktaydı. Yılsonunda esir, tapınağın adak kısmına çıkartılarak tanrılara kurban edilmekteydi. Öldürülmeden hemen önce onunla özdeşleşen flütü tapınak merdivenlerinden fırlatarak kırmakta böylece mutlak sonu ilan etmekteydi.

Görsel 16: Florentine Kodeksindeki Toxcatl Kurbanının Tasviri
(Izabela Wilkosz, 2014, s. 65)

2.1.5 Düdükler

Düdükler, hayvan ve insan biçimlidir. Akustik prensibi dünyada benzersiz olan "hava yayı" veya "gürültü üreteçleri" adı verilen daha geniş bir aerofon ailesi olan rüzgâr müzik aletleri grubunda yer almaktadır. Bu aletler, Oaxacan Mixteca da dahil olmak üzere neredeyse tüm Mezoamerika'da çok eski zamanlardan beri mevcuttur.

Görsel 17: Hayvan Biçimli Düdük Örneği, 6 x 3 cm, The British Museum
Kaynak: (https://www.britishmuseum.org/collection/object/E_Am1920-248)

Görsel 18: İnsan ve Çiçek Biçimli Düdük Örnekleri
Kaynak: (Both, 2005, s. 38-39)

2.1.5.1 Ölüm Düdükleri

Diğer bir düdük örneği ise ölüm düdükleridir. Üflendiğinde insan veya hayvan çığlığı çıkaran düdükler, insan kafatası şeklinde yapılmıştır. Savaş esnasında, askerlerin boyunlarına asarak üflediklerinde çıkan sesler ile düşmanı korkuttukları düşünülmektedir. 1964 yılında Mexico City'deki Tlatelolco'da yapılan kazılarda Eceatl Tapınağı'nın tören alanında 41 mezar bulunmuştur. Kazıda, yirmili yaşlarda olduğu düşünülen genç bir erkek kurbanın elinde bulunan iki seramik düdük, belgelenen ilk ölüm düdükleri olarak bilinmektedir. Nahuatl dilinde 'Ehecachichtli' olarak adlandırılmaktadırlar. Rüzgâr tanrısı Ehecatl ve ölüm tanrısı Mictlantecutli ile ilişkilendirilmiş olan ölüm düdükleri, çıkardığı seslerden biri olan rüzgâr nedeniyle Ehecatl'ı temsil ettiği için adını bu tanrıdan aldığı düşünülmektedir (Kılıç, 2021, s. 78).

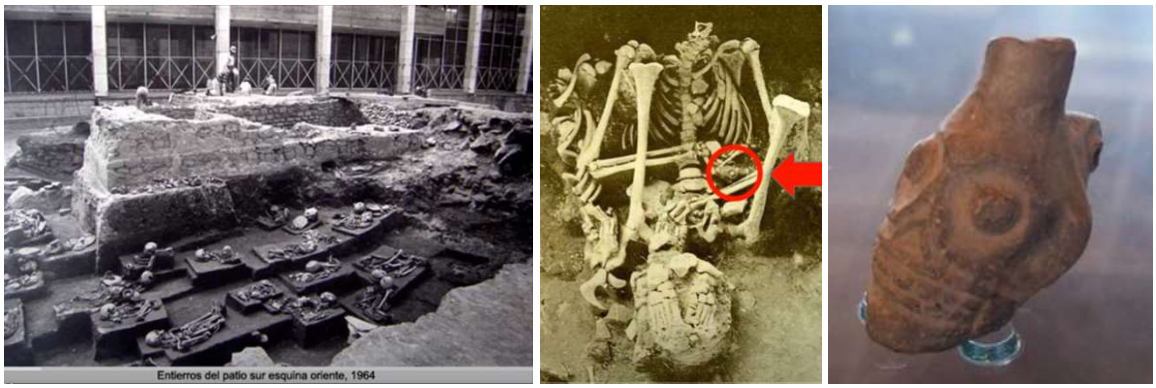

Görsel 19: Tlatelolco'daki Kazı Alanı, Kazıda Bulunmuş Kurban ve Elindeki Düdük
Kaynak: (Cabrera, 2016)

Seramik düdükler, genel anlamda karmaşık bir içyapıya sahiptirler ve içyapıları birbirinden farklılık göstermektedir. Düdüklerin içyapısı müzik arkeoloğu Arnd Adje Both, yapım aşamaları ise Meksika müzik kültürü hakkında birçok araştırması bulunan arkeolog Roberto Velázquez Cabrera tarafından çözümlenmiştir. Düdükler; kil kamış (clay reed), boyun, gövde ve hava deliği olmak üzere dört parçadan; gövde ise daire formunda olup kesilmiş iki parçadan oluşmaktadır. Parçanın biri boyuna diğeri ise kendisine bağlanmıştır. Bu parçalar kusursuz denilebilecek düzgünlükte içyapıya sahiptirler, böylece çalındıklarında tok ve net bir ses verirler.

Görsel 20: Berlin Etnoloji Müzesi'ndeki Ölüm Düdüğü Örneği ve Tomografisi
Kaynak: (Both, 2005, s. 42-43)

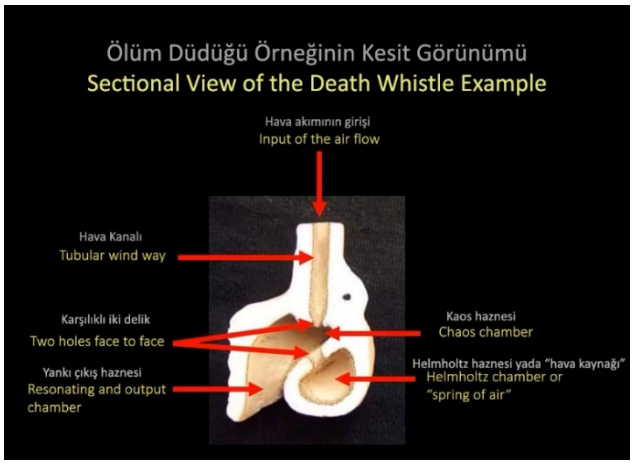

Görsel 21: Cabrera'ın İlk Ölüm Düdüğü Örneğinin Kesit Görünüşü
Kaynak: (Cabrera, 2016)

Cabrera, Guerrero'daki Izcateopan de Cuahutemoc kazı alanından çıkarılan ölüm düdüğünü inceleme fırsatı bulmuş, yaptığı testler sonucunda düdük sesinin üç futbol sahası mesafede duyulabildiğini tespit etmiştir.

Görsel 22: Guerrero'da Bulunan Ölüm Düdüğü ve Akustik Test Sahası
Kaynak: (Cabrera, 2016)

Çalışma kapsamında, Aztek seramik müzik aletleri arasından karmaşık içyapıya sahip olan ölüm düdükleri seçilerek yeniden üretilmiştir. Denemelerde, düşük ve yüksek derecede pişen farklı kil grupları kullanılmış, sırlı veya sırsız 14 adet ölüm düdüğü yeniden üretilmiştir. Makale kapsamında üretilmiş düdüklerden 4 adedi paylaşılmaktır. Her bir düdük, iç ve dış olmak üzere iki düdükten oluşmaktadır. Görsel 23'te verilen çizim ve fotoğraf iç düdüğe aittir.

Görsel 23: İç Düdük

Görsel 24'te ise iç düdüğün biçimlendirme aşamaları verilmiştir. Doğru sese ulaşabilmek için iç düdüğün şekillendirilmesi önemlidir. Dairenin ve eklemlenen silindirin et kalınlığı ve birleşme açısı sesi etkilemektedir. Bu nedenle, her bir parça birbirine yapıştırılmadan önce hava kanalına üflenerek ses test edilmektedir.

Görsel 24: İç Düdüğün Biçimlendirilmesi

Şekillendirme aşamasında montajlanan üfleme deliği 45 derecelik açı olacak biçimde yapıştırılır. 45 derecelik açı bize doğru sesi veren bir açıdır. Üfleme deliği montajlanırken yanlışlıkla oluşabilecek açı farkında ses perdesi meydana gelmektedir. Kürenin büyük veya küçük olması ses perdesini etkilemektedir. Havayı güçlü ya da az üflemek sesi etkilemektedir.

Görsel 25: Dış Düdüğün Biçimlendirilmesi

İç düdük bittikten sonra düdüğün dış kısmı şekillendirilirken gerekli boşluk bırakılarak hazırlanmış olan iç düdük dış düdüğün içerisin yerleştirilir. Üfleme deliğinden üflenerek ses kontrolü yapılmaya devam edilir ve bu işlem düdük bitene kadar devam etmektedir.

Görsel 26: Biçimlendirilmesi Tamamlanmış Ölüm Düdüğü

Şekillendirmesi tamamlanan düdükler, kullanılan kil cinsine ve uygulanan tekniğe göre pişirim dereceleri farklılık göstermektedir. Bazı düdükler stoneware kili kullanılarak 1200°C'de tek pişirim yapılmış, diğerleri ise sıraltı pigmentler ile renklendirilerek, sırlanmış ve 1050°C'de pişirilmiştir. Düdükler, Aztek uygarlığında önemli bir yere sahip olan hayvan biçimlerinden ve orijinal ölüm düdüklerinde görülen kafatası biçimlerinden esinlenilerek tasarlanmıştır. Görsel 30'da verilen yarasa biçimli düdük ile son iki yıldır tüm dünyanın içinde bulunduğu pandemi döneminden esinlenilerek, ölüm olgusuna vurgu yapılmıştır.

Görsel 27: Kartal Başlı Figürlü Ölüm Düdüğü,10x14, 5x 14 cm, Beyaz Çamur, Sırlı, 1050°C, 2021

Görsel 28: Jaguar Figürlü Ölüm Düdüğü, 6,5x13x14cm, Beyaz Çamur, 1050°C, 2021

Görsel 29: Kuru Kafa Figürlü Ölüm Düdüğü I, 8,5x17x13 cm, İnce Şamotlu Beyaz Çamur 1200°C, 2021

Görsel 30: Yarasa Figürlü Ölüm Düdüğü II, 10x10,5x9 cm, Siyah Creaton Çamuru,1200°C, 2021

SONUÇ

Araştırma kapsamında Aztek müzik kültürü ve seramik müzik aletleri incelenmiş, çeşitleri ve kullanım alanları irdelenmiş, ses ve biçim açısından karmaşık bir içyapıya sahip olan ölüm düdükleri seçilerek yeniden üretilmiştir. Üretilen örneklerin tamamının görüntü ve seslerine https://youtu.be/2qnqx2Aswhs adresinden ulaşmak mümkündür.

Ölüm düdüklerinin karmaşık içyapılarını çözümlemek, pişirim öncesi ve sonrası ses farklılıklarını test etmek ve doğru sese ulaşmak oldukça zahmetli ve beceri gerektiren bir üretim sürecidir. Yüzlerce yıl önce Aztekli zanaatkârların ürettikleri seramik müzik aletleri incelendiğinde onların malzeme, ses ve müzik alanlarındaki ustalıklarının değeri anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamında, günümüzde bu müzik aletlerinin yeniden üretimi Aztek kültürünün derinliğini anlama, bu deneyimden yararlanma ve müzik endüstrisine çeşitlilik katarak zenginleştirme ve alternatif alanlar yaratmada katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

Kaynakça

Aydın, Y. (2007). *Gizemli Bir Halkın Tarihi.* (A. Seyrek, Dü.) İstanbul: Nokta Kitap.

Both, A. A. (2005). El Estudio de Los Aerófonos Mexicas . (A. Mexicas, Dü.) Ekim 1, 2021 tarihinde https://refubium.fu-berlin.de/bitstream/handle/fub188/22252/05_06-cap-04.pdf?sequence=7&isAllowed=y adresinden alındı

Bravo, J. A. (2018). La Musica Ceremonial Mexica. Mexico. doi:doi:10.3989/anuariomusical.2018.73.03

Cabrera, R. V. (2016, Kasım 27). History of the Death Whistle. Youtube. Ocak 5, 2020 tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=PWxKUYa-xyE adresinden alındı

Cresson, H. T. (1883). Aztec Music. *35*. Nisan 6, 2021 tarihinde https://www.jstor.org/stable/4060857 adresinden alındı

Izabela Wilkosz. (2014). Power, Performance and Propaganda Sociopolitical Aspects of the Aztec Feast of Toxcatl. (z. E. Kulturwissenschaften, Dü.) Berlin, Almanya. Aralık 3, 2020 tarihinde https://refubium.fu-berlin.de/bitstream/handle/fub188/8987/Doktorarbeit_Izabela_Wilkosz.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden alındı

Kerimov, R. (2014). Çalgılarda Sistemleştirme Yöntemleri ve Önemli Taksonomi Kriterleri. *Sayı 3*. Erciyes Sanat Dergisi, . Ekim 8, 2021 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66395 adresinden alındı

Kılıç, Z. (2021). Aztek Uygarlığına Ait Ölüm Düdüklerinin Araştırılması ve Seramik Uygulaması. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Mexciolore. (2021). 2019 tarihinde Aztecs.org: https://www.mexicolore.co.uk/aztecs/artefacts/aztec-pottery adresinden alındı

Mursell, I. (2021, June 30). *Aztec Rattle Figurines*. Ekim 15, 2021 tarihinde Mexicolore: https://www.mexicolore.co.uk/aztecs/artefacts/aztec-rattle-figurines adresinden alındı

Museo Ampora collection, Floral Motif Flute. (tarih yok). 2021 tarihinde https://museoamparo.com/collections/piece/577/tubular-flute-with-phytomorphic-bell adresinden alındı

Narvaez, G. M. (2004). Aspectos Generales De La Musica Prehispanica Percibidos A Traves De Sus Imagenes. Enero. Kasım 24, 2020 tarihinde http://eprints.uanl.mx/5410/1/1020149392.PDF adresinden alındı

Overholtzer, L. (2012, March). So That The Baby Not Be Formed Like a Pottery Rattle: Aztec Rattle Figurines and Household Social Reproductive Practices. *Volume 23 / Issue 01* . Ekim 15, 2021 tarihinde DOI: 10.1017/S0956536112000053 adresinden alındı

Sakarya, U. C. (2017). Kayıp Bir İmparatorluğun Müzikal Hazineleri: Aztek Perküsyon Çalgıları. *Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Derneği (UHMAD)*, 73-94.

Weinberg, N. (1982, March). Aztec Percussion Instruments: Their Description and Use Before Cortes. Mart 3, 2021 tarihinde https://www.normanweinberg.com/articles.html adresinden alındı

FLAMENKO'DA BİR ENSTRÜMAN OLARAK AYAKKABI

Öğr. Gör. Meltem ÖZSAN
Öğr. Gör. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi TEKGÜL
Dr. Öğr. Üyesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ÖZET

Flamenko, kökeni İspanya'ya dayanan bir müzik türü ve bu müzik türüne özgü dansa verilen isimdir. İspanya'nın güneyinde doğan bu müzik ve dans, bölge halkının duygularını ifade etmede kullandıkları bir araçtır. Bu dışa vurum mutluluğu değil, bölge halkının acıları ifade etmektedir. İsyanın, gururun ve meydan okumanın sanatı olarak nitelendirilen Flamenko, bölgede yaşayan halkın ezilmişliğini, ötekileştirilmişliğini ve toplumsal sorunlarını konu alır. İsyanı, bastırılmış duyguları dile getirmek için müzikte gitar ve vurmalı çalgılar öne çıkarken; dansta ise kostüm ve ayakkabılar kendine has bir kimliğe ve tavra bürünmektedir. Dans figürlerinin desteklenmesi ve hareketlerin her adımda akılda kalıcı bir yer edinmesi için giysi rengi, stili, modeli kendi üslubunu yaratırken araştırmanın tasarım konusunu oluşturan ayakkabılar ise; dansın özgün ritmik dokularını destekleyen bir misyona sahiptir. Bu misyonun etkili bir şekilde yerine getirilmesi için Flamenko ayakkabılarının topuk ve burun kısımlarına çiviler çakılmaktadır. Bu sayede her hareket veya vuruş sırasında ayakkabının çıkardığı ses ve ritmik dokular dansın etki gücünü artırmaktadır. Bu düşüncelerden hareketle yürütülen çalışmada Flamenko müziğinde ve dansında ritim ögesinin işlenişi açısından Flamenko ayakkabısının genel yapısı, kullanımı ve tasarım çeşitliliği incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışma, bir moda tasarım aksesuarı olarak ayakkabının duyguları ifade etmedeki gücünü vurgulamayı amaçlamıştır. Betimsel yönteme dayalı araştırma tarama modelinde yürütülmüş olup hem bir aksesuar hem de bir enstrüman olarak kullanılan ayakkabının yapısına ilişkin örnekler doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiş ve araştırmaya yansıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Flamenko, ayakkabı, enstrüman, dans, müzik

SHOES AS AN INSTRUMENT IN FLAMENCO

ABSTRACT

Flamenco is a music genre originating from Spain and is the name given to the dance specific to this music genre. Born in the south of Spain, this music and dance is a tool that the region's people use to express their feelings. This expression does not express happiness but the pain of the people of the region. They are described as the art of rebellion, pride, and challenge, Flamenco deals with the oppression, marginalization, and social problems of the people living in the region. Guitar and percussion instruments come to the fore in music to express the rebellion and suppressed emotions; in dance, costumes and shoes take on a unique identity and attitude. While creating their own style of clothing color, style, and model to support the dance figures and make the movements catchy at every step, the shoes that constitute the design subject of the research are; It has a mission to support the original rhythmic textures of dance. In order to fulfill this mission effectively, nails are driven into the heel and toe parts of Flamenco shoes. In this way, the sound and rhythmic textures of the shoes during each movement or stroke increase the power of the dance. Based on these considerations, in this study, the general structure, use, and design diversity of Flamenco shoes were examined in terms of the processing of the rhythm element in Flamenco music and dance. In this direction, the study aimed to emphasize the power of shoes as a fashion design accessory in expressing emotions. The research based on the descriptive method was carried out in the scanning model, and examples of the shoe's structure, which is used both as an accessory and as an instrument, were obtained by document analysis technique and reflected in the research.

"NOONDAY THOUGHT" AND THE MEDITERRANEAN IN ALBERT CAMUS'S WORKS

Monica Garoiu, PhD
University of Tennessee-Chattanooga

ABSTRACT
The present article examines Albert Camus's concept of "Noonday Thought". Inspired by Gabriel Audisio and Nietzsche, Camus defines it in *The Rebel* (1951) as a philosophy of limits and measure inherited from the Greeks. For Camus, this outlook of balance establishes the philosophical basis for an alternative way between European democracy and totalitarianism in a Mediterranean space, defined as a unique encounter between East and West. However, this concept permeates Camus's vision since 1937.
We will seek to explore the ways in which Camus's works – e.g. *Nuptials*, *The Stranger*, and *The First Man* – reflect this thought and his vision of Mediterranean harmony with its intrinsic humanism and the tension of human condition.
Keywords: Camus, "Noonday Thought", the Mediterranean, the philosophy of limits and measure, the human condition.

Introduction

The French-Algerian philosopher, novelist, essayist, and playwright, Albert Camus, was born in 1913 in the Algerian coastal town of Mondovi to a French-Algerian family. He spent his childhood and his youth in Algiers, by the sea. Camus passionately loved his homeland and its people and immersed himself in all its natural elements – the Mediterranean Sea with its waves and tides, its powerful sun, its wind, sand dunes, rocks, and ruins – which all became central elements of his fictional and theoretical works:

> As for me, I have passionately loved this land where I was born, I drew from it whatever I am, and in forming friendships I have never made any distinction among the men who live here, whatever their race. Although I have known and shared every form of poverty in which this country abounds, it is for me the land of happiness, of energy, and of creation. And I cannot bear to see it become a land of suffering and hatred[1].

Although condemned for his refusal to support the Algerian war for independence, Camus's relationship with his native country, as Snehsata Manav suggests, "was not that of a colonizer but that of a son. … [H]is love for Algeria was not based on economic or political grounds but was purely of an emotional basis."[2] Camus himself frequently mentioned his "long affair with Algeria, which, no doubt, will never end and which will prevent [him] from being totally clear-sighted with regard to it."[3] In 1953, in his *Notebooks*, he highlights his "uncontrolled passion and … abandonment to the sensual delight of love" for Algeria and asks himself if it is possible "to love a country like a woman."

"Noonday Thought" ("La Pensée de midi") and the Mediterranean

In Camus's vision, Algeria belongs to a multicultural Mediterranean, at the crossroads between East and Europe. In "The New Mediterranean Culture" ("La nouvelle culture méditerranéenne"), an

[1] Albert Camus, *Resistance, Rebellion, and Death*, p.140-41.
[2] "The Algerian Camus: A Reassessment of Albert Camus's Affairs with Algeria", *Glimpses* 2 (2013), p. 78-90.
[3] Patrick Voisin, "Albert Camus' Mediterranean: An Answer to 'Murderous Identities'", *HSS* VI.3 (2017), p. 51-84.

inaugural lecture the young Camus gave in 1937 at the opening of the new Culture House in Algiers and published later as an essay in the journal "Jeune Méditerranée", he defines the Mediterranean space as the historical and geographical meeting-point of Eastern and Western civilizations, and the Mediterranean tradition, opposed to German ideology, as an affirmation of both unity and diversity, a rejection of doctrines in favor of immediate physical sensations. This vision of limits and measure is echoed in his lyrical essays:

> An international basin crossed by every current, the Mediterranean is of all regions perhaps the only one to link up with the great Eastern philosophies. For it is not classical and ordered, it is diffuse and turbulent, like those Arab quarters or those ports of Genoa and Tunisia. This triumphant taste for life, this sense of oppressiveness and boredom, the deserted squares in Spain at midday, the siesta – that is the true Mediterranean and it is the East that it resembles. Not the Latin West. North Africa is one of the only regions where East and West live together. And at this meeting-point there is no difference between the way of life of a Spaniard or Italian on the Algiers waterfront and the Arabs who surround them. What is most essential in the Mediterranean genius springs, perhaps, from this encounter, unique in history and geography, born between East and West.[4]

As Patrick Voisin argues in his article, "Albert Camus' Mediterranean: An Answer to 'Murderous Identities'": "Camus sees in Algeria a Mediterranean under the sign of timelessness and universality, in the context of his reflection on the world and on man. And this Mediterranean was definitely meant to be Greek!"[5]

Inspired by the French-Algerian poet, Gabriel Audisio, by Nietzche and his nostalgia for a pre-Socratic Greece, as well as by his philosophy teacher and mentor, Jean Grenier, Camus further develops his concept of "Noonday Thought" in the last part of his philosophical essay, *The Rebel* (1951). He defines it as a philosophy of measure and limits inherited from the Greeks, where measure should be understood as the affirmation of a contradiction, of the acknowledgement of boundaries. For Camus, this outlook of moderation establishes the philosophical basis for an alternative way between European democracy and totalitarianism, as he opposes "German dreams and Mediterranean tradition." In his *Notebooks*, he also opposes this concept of "Noonday Thought" to the one of "Midnight Thought" embodied by the Christian ascetical, dark faith.[6] According to Camus, there is no better place to understand human nature than the Mediterranean, imbalanced by the night of European civilization:

> Thrown into vile Europe where, deprived of beauty and friendship, the proudest race is dying, we, Mediterraneans, still live on the same light. Right in the middle of the European night, the solar thought, the double-faced civilization, is waiting for its dawn. But it already lights the way of the real mastership.[7]

Moreover, as Jean-Pierre Ivaldi points out, Camus's Mediterranean is directly linked to his Hellenism which results in his "yearning for the sacred" and his "worship of beauty".

---

[4] Camus, "Outlines of the inaugural lecture given at the House of Culture 8 February 1937", in Neil Foxley, *Albert Camus's the New Mediterranean Culture. A Text and Its Contexts*, p. 37-38.
[5] Voisin, p. 62.
[6] Voisin, p. 62.
[7] Albert Camus, *L'Homme révolté*, Paris, Gallimard, 1951.

Nevertheless, Camus's idealistic and humanistic vision of Mediterranean superiority opened a debate among postcolonial scholars who argue that it reflects a colonial mentality expressed in the marginalization of native Algerians, as echoed in his novels, *The Stranger* or *The Plague*. Furthermore, Conor Cruise O'Brien, among others, argues that Camus's concept of "Noonday Thought" legitimized France's presence in Algeria.[8]

The elements of Camus's Mediterranean

Although Camus's early remarks on "Noonday Thought" and the Mediterranean culture have been under-discussed in comparison to the rest of his works, they played a seminal role in his later writings which contain many echoes of his forementioned inaugural lecture. Camus's Mediterranean space is built on central and recurrent elements of the Algerian landscape – the sun, the wind, the sea, the desert, the ruins – "generic isotopies"[9] of the Mediterranean esthetics, where isotopy refers to the iteration of a single *seme* in context. These elements can have positive or negative functions since they concomitantly mirror the subject's state of mind and the Manichaeism of the Mediterranean landscape. Camus's Mediterranean is a complex spatial construct that echoes Edward Soja's "thirdspace" – a concept developed in his eponymous book, where he creates an approach that re-evaluates spatiality: it comprehends both the material and mental dimensions of space but also extends beyond them to new and different modes of spatial thinking.

Camus's Mediterranean can be defined as a "thirdspace" because its real dimension meets a mental, subjective one, and a mythical one as well. Let us take the example of his lyrical essays, *Nuptials* (*Noces*). Starting with its title, the Mediterranean calls for a double reunion: of the land and the sea, and also of the narrator/visitor and the land or the sea, within a Dionysian-like mystery:

> The sand-dunes in front of the sea – the warm early dawn and the naked bodies in front of the first waves, still black and bitter. The water is heavy to bear. The body reimmerses in it and runs across the beach in the first rays of sun. Every summer morning on the beaches seems to be the first one in the world. Every summer evening takes on the face of a solemn end of the world. … They are unforgettable nuptials…[10]

A great joy and happiness result from the solidarity between man and nature. However, one cannot forget the philosophical background of Camus's "carpe diem", of this momentary acceptance of man's mortal condition: the germs of his theory of the absurd and of rebellion are already contained.

Nuptials

The liminary essay, "Nuptials at Tipasa", opens with a pantheistic vision of a Mediterranean landscape, a place of confluence between history, nature, and myth where the vestiges of the disappeared civilization are harmonized with the beauty of nature:

> In the spring, Tipasa is inhabited by gods and the gods speak in the sun and the scent of absinthe leaves, in the silver armor of the sea, the raw blue sky, the flower-covered ruins

[8] These interpretations will not represent the focus of this article.
[9] See François Rastier, *Interpretive Semantics*.
[10] Camus, *Lyrical and Critical Essays*, p. 62.

> and the great bubbles of light among the heaps of stone. At certain hours of the day the countryside is black with sunlight. The eyes try in vain to perceive anything but drops of light and color trembling on the lashes. The thick scent of aromatic plants tears at the throat and suffocates in the vast heat. Far away, I can just make out the black bulk of the Chenoua, rooted in the hills around the village, moving with a slow and heavy rhythm and finally it crouches in the sea.[11]

Camus's hedonism is expressed in interlocking fields: the sky, the sea, the sun, and the stones. The sun is omnipresent at Tipasa and has an incantatory function, conveyed by repetitions: the narrator walks, climbs the hills "under the sun that warms or faces", "under the heat", "under the morning sun" or "out of the sun". He feels negatively the sun's absence: "before this death of hope and colors". At Tipasa, the narrator steps into on a "yellow and blue world" – (the sun) and blue (the sky). The sun, the light, alternates sometimes with the darkness, the shade, or the night in a natural rhythm: "Just now, with the first star, the night will fall on the world stage" (22). Contrary to the euphoric morning and evening sun, the midday sun is dysphoric: it has the power of life and death, breeding "essences and fermentation".

The presence of the sea, revealing a nourishing and original character with its always-renewed movement, is associated with the idea of regeneration: "At least now, the incessant blooming of the waves on the sand reached me through everything a space where golden pollen danced "(22). If it is a question of "marriage of man and earth", but also of marriage of man and the sea.

The reign of stone is sometimes integrated in these fluid spaces – as in the essay "The Desert" – but most often, with the vegetation, there is a counterweight: "To the left of the port, a stone staircase leads to the ruins, among the mastic and broom" (14). The stone is both the mountain and the ruins, whether in Tipasa with the presence of Chenoua and an old forum, in Djemila or Florence. If the unity of space is not always coherent, it is the sun and the sea, the stone and the vegetation that create it.

The wind, another central element of Camus's Mediterranean landscape, is also associated with space: "it blows more widely through the porticos" (17). The traveler's movement in space is carried either by the word that suggests the movement – "After a few steps, the absinthes take us by the throat" (14) – or by successive close-ups: "To the left of the port a stone staircase leads to the ruins". The path passes "in front of a small lighthouse" to then dive "in the countryside". Still objects appear as animated. There is a topographical continuity between elements, for instance between the village and the sea – "The village that already opens on the bay" – or between the earth and the sun – "From the earth to the sun rises all over the world, a generous alcohol" (14).

Time is also significant, since the first-person narrator never spends "more than one day" in a place. Only the present is celebrated and the Horatian "Carpe diem" represents the solution to the absurdity of the human condition.

As reflected in *Nuptials*, Camus's Mediterranean landscape reuniting several dimensions – visual, spatial/dynamic, temporal, and philosophical – cannot be complete without the sensorial dimension. One can experience sensations in their fusion. They can be both visual and olfactory – in Tipasa, "the gods speak in the sun and the smell of absinthes" – or visual, tactile and olfactory – "Out of the sun, kisses and wild perfumes, all we seems futile" (14). This richness of the senses leads to an ecstasy

[11] Camus, *Lyrical and Critical Essays*, p. 62.

satisfying the desires of the soul and body. The text highlights it through various modulations: the birth and the first games of desire – "the rocks that the sea sucks with a noise of kiss", "the great libertinage of the nature and the sea"; the possession – "the embrace for which the lips and lips of the sea have long sighed", "the running of water over my body, this tumultuous possession"; the happy lassitude of satisfied love – "that strange joy which descends from the sky to the sea" – which is prolonged in a dream of procreation – "I watched the countryside round off with the day", "above me, a grenadier let the buttons of these flowers hang, closed and ribbed like little closed fists, which would contain all the hope of spring" (21).

It is an exhilaration of the senses, a liberation and celebration of the body and of life. The body becomes a mediator of an initiatory and spiritual experience. In order to enjoy these privileged moments that reveal the solidarity with the world, man must free himself from physical, moral, and cultural constraints. Therefore, to clothing viewed as obstacles, the narrator substitutes physical nudity; psychological distances such as pride give way to consent to the present life: "There is no shame in being happy. But today the fool is king, and I call imbecile the one who is afraid to enjoy" (19). To make this experience complete, even cultural references to myths (Dionysus, Demeter, the mysteries of Eleusis), "ridiculous masks placed on the passion of living", need to be avoided. The conquest of happiness requires that man become what he is: "How many hours spent crushing the absinthes, caressing the ruins, trying to give my breath to the tumultuous sighs of the world! … It is not easy to become what we are, to find our deep measure" (15). The pursuit of fullness leads to the loss of the feeling of subjectivity. Man agrees to forget and to annihilate himself in the universe. *Nuptials* reveals exactly this desire of identification with the world, a fusion in the original indifference.

However, let us not forget that the search for this fusion with the world, for an art of living in the present in order to enjoy what the world has to offer, comes with a lucidity regarding our mortal destiny and the tragic truth of the human condition. The "kingdom" of Camus "is of this world": terrestrial and in the Mediterranean space. His gods are the natural elements. The divine belongs to the concrete reality given in its Dionysian profusion: "In Tipasa, I see is equivalent to I believe, and I do not persist in denying what my hand can touch and my lips caress" (19). The refusal to let go of the present requires the renunciation of an afterlife, of any hope for the future. Thus, happiness consists in inserting oneself into the duration of the world, finding oneself in this world, foreign to man and inhuman. As for Camus, only the wonder of the world and the enjoyment of privileged moments can overcome suffering.

The lyrical essays of *Nuptials* teach us that the union with the world, the search for happiness in the present sensations, allow man not to resort to the divine and to refuse alienation. However, there are levels of this jubilation, of the fusion with the elements of the Mediterranean space. When the euphoric sea – *mer/mère* – protective, maternal, even erotic – is absent, like in his essay, "The Wind at Djemila", the sensual communion with the elements is less intense. Even in the essay "Retour à Tipasa"/"Back to Tipasa", which is part of the collection titled *Summer* and written between 1939-1953, Camus's new encounter with the same space and elements did not reach the same intensity. This time, the Paradise of his youth has been already lost, the vivacious light of his Mediterranean kingdom has been already shaded by darkness. Tipasa's open space has been altered, not only figuratively, but also literally, with barbed wire for tourists which certainly for Camus had a deeper meaning through their association with concentration camps. Therefore, History represents an obstacle, a disruptive factor of Camus's Mediterranean equilibrium.

The Stranger

The novel *The Stranger* (1942), having as the protagonist a young man, Meursault, who has no emotions, is unable to mourn his mother's death, and kills without motive, offers the counterpart of the elevating experience of *Nuptials* – a consequence of the fusional encounter between the elements of the Mediterranean space. One can argue that there is a striking contrast between the linguistic, semantic, and sensorial richness of *Nuptials* and a language "as bare as a noonday street in Algiers" in *The Stranger*, as highlighted by Robert Zaretzky. If the lyrical plenitude of *Nuptials* is the result of a harmony between the narrator's emotional abundance and nature's euphoric response, in *The Stranger*, the elements of the Mediterranean space – mostly the sun with its variations: the blinding light and the overbearing heat – embrace their dysphoric, negative dimension. Meursault says he killed the Arab because of the sun, and the text highlights how all the natural elements concur to prepare this encounter and reflect Meursaut's feelings:

> The scorching blade slashed at my eyelashes and stabbed at my stinging eyes. That's when everything began to reel. The sea carried up a thick, fiery breath. It seemed to me as if the sky split open from one end to the other to rain down fire. My whole body being tensed, I squeezed my hand around the revolver. The trigger gave in; … and there, in that noise, sharp and deafening at the same time, is where it all started. I shook off the sweat and sun. I knew that I had shattered the harmony of the day, the exceptional silence of a beach where I'd been happy. Then I fired four more times at the motionless body where the bullets lodged without leaving a trace. And it was like knocking four quick times on the door of unhappiness. (59)

If throughout the novel, the sun and the heat create an oppressive environment making Meursault uncomfortable, the sea and the water regain the same euphoric, protective function as in *Nuptials*: they offer him relief. Thus, the protagonist touches his girlfriend, Marie, for the first time in the sea; or, as he waits for his trial, he pictures the freedom of running toward the water.

However, Meursault, like the narrator of *Nuptials*, lives only in the present. To him, "only life lived in the moment – the moment our bodies register sensations sweeping over them – is meaningful."[12] Although a stranger to himself, to nature, and to others, it is through a short moment of communion with nature, through strange "nuptials" that he is able to finally find happiness on the night before his execution:

> For the first time, I that night alive with signs and stars, I opened myself to the gentle indifference of the world. Finding it so much life myself – so like a brother, really – I felt that I had been happy and that I was happy again. For everything to be consummated, for me to feel less alone, I had only to wish that there be a large crowd of spectators the day of my execution and that they greet me with cries of hate.[13]

[12] Zaretzky, p. 25.
[13] Camus, *The Stranger*, p. 122.

There is a similar openness, although a more erotic communion, between Janine of the "Adulterous woman" – a short story of *The Exile and the Kingdom* – the starry sky of the fort in the desert, a brief experience of liberation that seals her fate. Her awakening is her adultery.

The First Man

Camus's posthumous, unfinished novel, *The First Man* (1994) echoes *Nuptials* through its strong sensorial and sensual lyricism regarding the Mediterranean space. Like in Camus's liminary work, all the major natural elements are present as well as the sources of the narrator's rebellion: "Youth on the beaches. After days full of cries, of sunshine, of violent efforts, of dull and dazzling desire. Evening falls on the sea… And the anxiety squeezes his heart."[14]

As in *Nuptials*, Camus reiterates his condemnation of history because it brings, as he affirms in *The Rebel*, "systematic violence or imposed silence… A purely historical thinking, continues Camus, is therefore nihilistic: it totally accepts the evil of history and resists rebellion."[15] Against the deadly night of the historical nihilism, Camus proposes his Mediterranean concept, the "Noonday Thought": and those who represent it are neither thinkers nor philosophers but simple people whose lives are full of hardships but remain beautiful. In *The First Man*, the protagonist's mother depicts perfectly this luminous attitude as well as its sense of measure. In contrast, the son, Camus's *alter ego*, for being an intellectual, is engaged in history.

The opening scene of *The First Man* resumes and highlights once more the esthetics of Camus's "Noonday Thought": the communion between men of any heritage and tradition that share that common space and the natural elements of the Mediterranean landscape that all concur to prepare the entry of a son into that mythical world:

> Above the wagon rolling along a stony road, big thick clouds were hurrying to the East through the dusk. Three days ago, they had inflated over the Atlantic, had waited for a wind from the West, had set out, slowly at first then faster and faster, had flown over the phosphorescent autumn waters, straight to the continent, had unraveled on the Moroccan peaks, had gathered again in flocks on the high plateaus of Algeria, and now, at the approaches to the Tunisian frontier, were trying to reach the Tyrrhenian Sea to lose themselves in it. After a journey of thousands of kilometers over what seemed to be an immense island, shielded by the moving waters to the North and to the South by the congealed waves of the sands, passing scarcely any faster above this nameless country than had empires and peoples over the millennia, their momentum was wearing out and some a. (add geological anonymity. Land and sea) b. Solferino. already were melting into occasional large raindrops that were beginning to plop on the canvas hood above the four travelers.[16]

[14] Camus, *The First Man*, p. 13.
[15] Camus, *The Rebel*, p. 24.
[16] Camus, *The First Man*, p. 6.

Through these four travelers, Camus highlights the Mediterranean heterogeneity and his dream of a plural country whose citizens would live together like brothers. However, Camus was aware of the different Algerian reality and recognized the ethnical, cultural, and economical divide between the French people of Algeria and the native population.

Conclusion

In conclusion, Camus's discourse on "Noonday thought" permeates all his works. Abounding in the elements of the Mediterranean space, it reflects a harmonious and humanistic vision, and celebrates a space – real and imaginary – shaped by nature, history, and myths. Emphasizing the meeting of East and West, this luminous vision culminates in a commitment to justice, where justice means the reconciliation between the people who share the same land and seek their moment in the abundant sun.

Bibliography

Adam, Jean-Michel, and André Petitjean. *Le texte descriptif*. Paris: Armand Colin, 2005.

Camus, Albert. *Lyrical and Critical Essays*. New York: Vintage, 2012.

---. *Exile and the Kingdom*. New York: Vintage, 2007.

---. *The First Man*. Oxford: Penguin Books, 2001.

---. *The Rebel*. New York: Vintage, 1992.

---. *The Stranger*. New York: Vintage, 1989.

Collot, Michel. *Pour une géographie littéraire*. Paris: Corti, 2014.

Foxlee, Neil. *Albert Camus's 'The New Mediterranean Culture'. A Text and Its Contexts*. Frankfurt: Peter Lang, 2010.

Manav, Snehsata. "The Algerian Camus: A Reassessment of Albert Camus's Affairs with Algeria". *Glimpses* 2 (2013): 78-90.

Rastier, François. *Semantics for descriptions*. Chicago: Chicago University Press, 2002.

Soja, Edward. *Thirdspace: Journey to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places*. Oxford: Blackwell, 1996.

Voisin, Patrick, "Albert Camus' Mediterranean: An Answer to 'Murderous Identities'". *HSS* VI.3 (2017), 51-84.

Zaretzky, Robert. *A Life Worth Living. Albert Camus and the Quest for Meaning*. Cambridge, MA: Belknap Press/Harvard University Press, 2013.

ETHNIC AND CULTURAL VALUES REVELED THROUGH TRADITIONS AND CUSTOMS IN LITERATURE

Ospanova Gulmariya
Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan

ABSTRACT

One of the key issues in modern literary criticism is the understanding of Kazakh literature as a stock of spiritual, moral and aesthetic values of the Kazakh society, as a phenomenon of national culture. In the space of globalization, it is the task of the nation's intellectual society to resist the spiritual decline of humanity. Therefore, in such a difficult period, the use of axiological methodology in the study of literary works will be effective. Because it is used not only in literature, but also in various fields of human science.

Literature is not only the art of speech, but also a real fact of national culture, a fact of the people's life, in which the spiritual and moral pursuits are vivid. In these complex phenomena of life, humanity is considered within the whole world. Because literature doesn't only describe a personal inner world, it is also a tool for understanding a person's complex relationship with the society. That is, the multi-layered connection between mankind and the ideal society which has become the object of many poets and writers' compositions. Abai, Shakarim, Ahmet, Magzhan, Ilyas, Zhusupbek saw the need for their life and compositions as spiritual help to the nation, their life principles were determined by the spiritual responsibility to human society and the nation, and the promotion of moral ideals through their art of speech.

B. Amirova in her textbook "Ethnopsychology" considers the national values as a factor shaping the genesis of the national identity. She defines national values mainly in terms of customs and traditions, and therefore defines "traditions as national, cultural and social values that have been formed and passed down from generation to generation historically, changing the content structure in connection with customs and social relations". Traditions are divided into three groups: concerned with upbringing, lifestyle and socio-cultural traditions.

Traditions related to the upbringing of children are the traditions of educational activities carried out from the day a child is born until he or she becomes an adult citizen. In Kazakh nation, they are; syuynshi, shildekhana, giving a name to the child, weaning, cradling, tusau kesy, sundet toy, horseback riding, tilashar, and etc.

Traditions of lifestyle are educational and moral traditions associated with the Kazakh society and living conditions. For example, the construction of yurts, animal cutlery, calving, agriculture, food, slaughter and dismemberment of animals, the order of preparation and wearing of national costumes, hunting and gardening and so on.

Socio-cultural traditions are the traditions of the division of the Kazakh village, kinship, rhetoric, national instruments, hospitality, the formation of ethnic misconceptions in people associated with national holidays.

In modern Kazakh stories it is not uncommon to follow the traditions of M. Auezov, to describe the traditions of the people in detail, to create an ethnographic panorama, to analyze advantages and disadvantages, to study pros and cons and to explain the reasons for emergence of traditions. This is partly due to the genre nature of the story (because it is limited in size). However, for writers who understand that the only way to survive in this global turmoil is to preserve their national identity, national values, national traditions, national consciousness, at a time of rapid technological development. Sensitive national idea and its promotion is considered in the first place. Therefore, the details, fragments, episodes, plots, ideas that show the role of traditions in the formation of a personality as a full member of society is great, and traditions are the source of socialization of the personality which are reflected in modern Kazakh stories.

Tynymbay Nurmagambetov's satirical story "Kyz Uzatylgan Tun" reflects the mother's love for her child, family values, respect for the elder, as well as universal human values, such as wedding ceremonies, farewell rites, wedding rituals. These traditional values are not didactically called to be good or bad in the story. The work is presented as a funny dialogue between the adult mother and her young daughter, who remembers the wedding of her grandmother in a distant village, longing relatives, and the tumult of the wedding day and wedding night. The adult mother is a noble person who was brought up with national values, who was able to respect and glorify all the values of her people. Her daughter is also a modern, well-educated, intelligent citizen. She also has a supportive family, a husband and two sons. We see that the writer continued the tradition of portraying grandmothers and grandfathers as symbols of national traditions in the creation of the image of the grandmother. The girl describes all the rituals of the farewell, their essence, the village people, her grandmother, who knows her behavior well as if she sees the house where the wedding is taking place. Not only does she talk, but she also cooks meat at home and fills the table with tasty and sweet food to please the family.

Her tenderness is reflected in the fact that the mother cares for her children and daughters-in-law and names them with special names (Mamaizhan, Gulbarshinzhan, Shynarzhan).

Keywords: tradition, literature, socio-cultural.

MÜASİR AMERİKA ƏDƏBİYYATINDA İNTİHAR FENOMENİNİN GENETİK GÖSTƏRİCİLƏRİ

Doktorant Ləman Qurbanova
Bakı Dövlət Universiteti

XÜLASƏ

İntihar sivilizsiyanın, cəmiyyətin, cəmiyyətdə yaşanan mənəvi boşluğun, insanların kütləvi özgələşməsinin, insanlar arasındakı münasibətlərdə davamlılığın, disharmoniyanın olmamasının yaratdığı problemdir. Özünəqəsd psixiatrik, sosial, biloji, genetik və fiziki səbəblərdən baş verir.

Qeyd edək ki, dünya üzrə hər gün min nəfərdən çox insan intihar edir və onların çoxlarının nəinki taleyi, intihar səbəbləri, heç adları belə ictimaiyyətə məlum olmur. Lakin elə insanlar da vardır ki, onlar artıq sağlıqlarında dünyanın və tarixin yaddaşında qalacaq işlərin müəllifi kimi tanınırlar. Buna görə də bu cür məşhur şəxsiyyətlərin intiharı həmişə maraq kəsb edir. Məsələn, Zenon Kitionlu – e.ə. IV-III əsrlərdə yaşamış yunan filosofu, Demokrit – e.ə. V-IV əsrlərin yunan materialist filosofu, Neron – b.e. I əsr Roma imperatoru, Seneka – b.e. IV əsr Roma filosof və yazıçısı, Petroni – b.e. I əsr Roma yazıçısı, Ernest Heminquey – amerika yazıçısı, Nobel mükafatçısı, Aqutaqava Rünoske – yapon ədəbiyyatının klassiki, Cek London – amerika yazıçısı, Yasunari Kavabata – yapon yazıçısı, Kurt Kobeyn – məşhur rok qrupu "Nirvana"nın solisti, gitarist, Adolf Hitler – faşist Almaniyasının dövlət başçısı, Yesenin S.A. – rus şairi, Radişev A.N. – rus yazıçısı, Jerar de Nerval – yapon yazıçısı, dramaturq, Vinsent Van Qoq – Holland rəssamı və s. Və bu bir faktdır ki, suisident qruplar arasında sənət adamları, xüsusilə də, ədəbiyyat insanları - yazıçılar, şairlər çoxluq təşkil edir. Belə ki, dünya ədəbiyyatına nəzər saldığımız zaman suisidin bir fenomen olaraq, zəbt etdiyi ədəbiyyatlar cərgəsində Amerika ədəbiyyatı ilk sıralardadır və bu baxımdan müasir Amerika ədəbiyyatının XX əsrinin ədəbiyyat siyahısı çox qabarıqdır. Məsələn, silahla özünü vuraraq həyatına son qoyan yazıçı Harri Kodil, dərman içsə də uğursuz nəticələnəcək bir intihar cəhdi qorxusu ilə başına torba keçirərək ölən Yeji Kosinski, özünü pəncərədən atan yumoristik yazıçı Koulmen Douel, ilk cəhdi uğursuz alınsa da ikinci cəhdində başına plastik paket geyinərək öz suisidini gerçəkləşdirən yazıçı Maykl Doris, hepatit xəstəliyindən əziyyət çəkən və yeganə qurtuluş yolunu intiharda görərək özünü maşın altına atan Rendl Cerl, alman-yəhudi mənşəli olan, tarixə yaradıcılığı ilə deyil, üç dəfə intihar cəhdi ilə düşən Silvia Plat, intihar etmiş atasının vaxtilə ona bağışladığı silahla özünü öldürən Heminquey, istər yaradıcılığı, istərsə də ölümü ilə Amerika ədəbiyyatı tarixində əbədi iz buraxan Cek London və s.

Suisidin baş vermə səbəbləri arasında genetik faktorun, yəni irsilik amilinin rolunu izah edərkən əsası İtaliyada kriminoloji pozitivizm məktəbinin banisi Çezare Lambrozo tərəfindən qoyulmuş antropoloji nəzəriyyəyə diqqət yetirmək lazımdır. Zamanla antropoloji nəzəriyyənin yeni modelləri formalaşmış və bu da intihar hadisəsini genetik-antropoloji baxımdan bir çox fərqli mövqelərdən izah etməyə imkan vermişdir. Məsələn, alman genetikləri müşahidələr və araşdırmalar nəticəsində insanda xüsusi "intihar" geninin olması qənaətinə gəlmişlər.

İntihar hadisəsində genetik hormonların, gen bağlılığının, ailə üzvləri və ya yaxın qohumlardakı intihar meylinin fərdin özünəqəsd psixologiyasındakı rolundan danışarkən müasir Amerika ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən olan Cek Londonun bir-biri ilə sıx əlaqəli həyat və yaradıcılığına diqqət yetirmək lazımdır. Qeyd edək ki, intihar genlərini professor Ulyam Çeyninin nikahsız yaşadığı, sonralar yaşadıqlarına dözməyərək damarlarını doğramış qadından, anası Floradan alan yazıçının özünəqəsd psixologiyasını, "olum" və "ölüm" arasında gedib-gələn tərəddüdlərini "Martin İden" romanında və yaradıcılığının son dövrünün məhsulu olan "İntihar", digər adıyla isə "Con Barlikorn" adlı romanında açıq-aydın görmək mümkündür.

Müasir Amerika ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən olan, 1952-ci ildə yazdığı "Qoca və dəniz" povesti ilə Nobel mükafatına layiq görülən Ernest Heminqueyin aktrisa olan nəvəsi Mariel Heminquey müsahibələrinin birində ailələrində intiharın genetik olduğunu, altmış iki yaşında silahla intihar edən babasının alkoqolizm aludəçiliyinin və depressiyasının ailəsinə də keçdiyini deyir. Qeyd edək ki, Ernest Heminqueyin babası və eləcə də atası da intihar etmişdir.

Açar sözlər: intihar, genetik suisid, antropoloji nəzəriyyə

GENETIC INDICATORS OF SUICIDE PHENOMENA IN MODERN AMERICAN LITERATURE

ABSTRACT

Suicide is a problem created by civilization, society, the moral vacuum in society, the mass alienation of people, the continuity of human relations, the lack of disharmony. Suicide occurs for psychiatric, social, biological, genetic and physical reasons.

It should be noted that more than a thousand people commit suicide every day around the world, and not only the fate of many of them, the reasons for suicide, but even their names are not known to the public. However, there are people who are already known as the authors of works that will remain in the memory of the world and history in their lifetime. Therefore, the suicide of such celebrities is always of interest. For example, *Zeno* of *Kition - BC. Greek philosopher* who lived in the IV-III centuries, BC. Greek materialist philosopher of the V-IV centuries, Democritus - BC. Greek materialist philosopher of the V-IV centuries, Nero - Roman emperor of the first century, Seneca - 4th century Roman philosopher and writer, Petroni - 1st century Roman writer, Ernest Hemingway - American writer, Nobel Laureate, Agutagawa Runoske - a classic of Japanese literature, Jack London - American writer, Yasunari Kawabata - Japanese writer, Kurt Cobain - soloist of the famous rock band "Nirvana", guitarist, Adolf Hitler - President of Nazi Germany, Yesenin - Russian poet, Radishev - Russian writer, Gerard de Nerval - French writer, playwright, Vincent Van Gogh - Dutch artist, etc. And it is a fact that among the suicide groups are artists, especially literary people - writers, poets. Thus, when we look at world literature, as a phenomenon of suicide, American literature is at the forefront of the list of literature, and in this regard, the list of contemporary American literature of the twentieth century is very prominent. For example, Harry Codil, a writer who shot himself to death with a gun, Yeji Kosinski, who died with a bag over his head for fear of a failed suicide attempt, and Coleman Dowell, a humorous writer who threw himself out of a window, writer Michael Doris, who committed suicide by wearing a plastic bag on his head after his first attempt failed, Randle Cerl, who suffered from hepatitis and threw himself under the car, seeing suicide as the only way out, Silvia Plato, of German-Jewish descent, who went down in history not with her work, but with three suicide attempts, Hemingway, who killed himself with the weapon his father once gave him, Jack London, who left an indelible mark on the history of American literature with both his work and his death.

When explaining the role of genetic factors, ie heredity, among the causes of suicide, it is necessary to pay attention to the anthropological theory founded by Cesare Lambrozo, the founder of the Italian school of criminological positivism. Over time, new models of anthropological theory have emerged, which have made it possible to explain suicide from many different genetic and anthropological perspectives. For example, German geneticists have concluded from observations and research that humans have a special "suicide" gene.

When talking about the role of genetic hormones, genetic linkage, family members, suicidal tendencies in close relatives in the psychology of suicide, it is necessary to pay attention to the interconnected life and work of Jack London, one of the leading figures of modern American literature. It should be noted that the suicide genes of the writer, who

inherited his suicide genes from Professor William Cheney, a woman who lived out of wedlock and later cut his veins, and his mother Flora, in the novel "Martin Eden" and the product of the last period of his work. Suicide ", also known as" John Barlicorn ".

Actress Mariel Hemingway, the granddaughter of Ernest Hemingway, a prominent figure in modern American literature and winner of the Nobel Prize in 1952 for his novel The Old Man and the Sea, said in an interview that suicide was genetic in her family. She said his grandfather, who committed suicide at gunpoint at the age of sixty-two, also passed on his alcoholism and depression to his family. Ernest Hemingway's grandfather and father also committed suicide.

Keywords: suicide, genetic suicide, anthropological theory

GİRİŞ

İntihar bütün xalqlarda və bütün zamanlarda müşahidə olunmuş hadisədir. Əhdi-ətiqə görə ilk homisidin (adamöldürmənin) müəllifi Qabil (Kain) olmuşdur. Tarixə ilk suisidin müəllifi məlum deyildir. Lakin, məlumdur ki, intihar hələ çox qədimlərdə, insanın "homo sapiens" mərhələsinə qədəm qoyduğu dövrlərdə baş verirdi. Belə ki, ilk, yəni ən qədim mərhələdə intihar insanın çətin vəziyyətə düşdüyü, məsələn, qida tapmadığı zaman baş verirdi və altruistik xarakter daşıyırdı. İlk intihar insanın özünə əl qaldırması şəklində deyil, öz istəyi ilə başqaları tərəfindən öldürülməsi formasında meydana çıxmışdır.

İntiharetmənin üsulları müxtəlif xalqlar üçün müxtəlif səciyyə və hətta müəyyən ritual xarakteri daşımışdır. Belə ki, yaponlarda bu müəyyən ritual şəklində, suisidentin öz qarnını xəncərləməsi kimi (xarakiri), Hindistanda dul qadınların ərlərinin meyitləri ilə birlikdə oda uzanması (sati) kimi baş verirdi. Bundan başqa Hindistanda günümüzə qədər intiharetmənin maraqlı bir üsulu qalmaqdadır: Allahabad şəhəri yaxınlığında, Qanqa və Camna çaylarının qovuşduğu yerdə müqəddəs banyan ağacının budaqlarından suya tullanaraq boğulan adam inama görə Şivanın məskəninə düşür. Antik dünyada isə suisidin ən geniş yayılmış üsulu su baldırğanının (zəhərli bitki) içilməsi və venanın kəsilməsi idi.

İntihar sivilizsiyanın, cəmiyyətin, cəmiyyətdə yaşanan mənəvi boşluğun, insanların kütləvi özgələşməsinin, insanlar arasındakı münasibətlərdə davamlılığın, disharmoniyanın olmamasının yaratdığı problemdir. Özünəqəsd psixiatrik, sosial, biloji, genetik və fiziki səbəblərdən baş verir. Sadalanan səbəbləri bir az daha geniş şəkildə aşağıda göstərildiyi kimi qruplaşdıra bilərik.

a) İntihara səbəb ola biləcək psixiatrik səbəblər: depressiya, şizofreniya, şəxsiyyət pozuntusu və s. psixi pozuntular

b) İntirahara səbəb ola biləcək sosial səbəblər: sosial mühitdə öz mövqeyini tapa bilməyən insanlar, qruplardan təcrid olunmuş insanlar və s.

c) İntihara səbəb ola biləcək bioloji səbəblər: beyindəki serotonin maddəsinin azalması intihara meylliliyi artırır.

d) İntihara səbəb ola biləcək genetik səbəblər: ailədə intihar edən qan bağı olan yaxının olması insanlarda intihar etmə ehtimalını artırır.

e) İntihara səbəb ola biləcək fiziki səbəblər: xərçəng, QİÇS, ürək xəstələrinin intihar etmə ehtimalı yüksəkdir.

Yuxarıda qeyd olunan intiharın baş vermə səbəblərindən danışarkən suisid probleminin hüquqi, psixoloji, bioloji, genetik, cender, sosial-fəlsəfi, fəlsəfi-antropoloji aspektlərini nəzərdən keçirmək məqsədəuyğundur. Onu da qeyd edək ki, suisid fenomeninin baş vermə səbəblərini və mahiyyətini xarakterizə edən bu aspektlər bir çox cərəyanların yaranmasına səbəb olmuşdur. Bunlardan ən maraqlısı isə antropoloji cərəyandır. Onun banisi İtaliyada kriminoloji pozitivizm məktəbinin əsasını qoyan Çezare Lambrozodur. Bu cərəyanın nümayəndələri suisidentin orqanizminin öyrənilməsinə üstünlük verərək onda xarakterik fiziki fərqləri aşkar etməyə çalışmışlar. Məsələn, bu cərəyanın Almaniya nümayəndəsi Geller

suisidentlərin meyitlərinin 43 %-də eybəcərlik, beyinə qan sızması, kəllə sümüyünün sklerozu olmasını, suisident qadınların isə demək olar ki, yarısının ya hamilə, ya da menstrual dövrdə olduğunu müəyyən etmişdir. Lakin intihar etmiş insanda antropoloji əlamətlərin olmasını iddia edən bu cərəyanın bioloji konsepsiyası özünü doğrultmadı. Belə ki, Gellerin və başqalarının suisidentlərin bədənlərində müşahidə etdikləri anatomik əlamətlər təbii səbəblərdən ölmüş şəxslərdə də aşkar olundu (Hüseynov, 2001:40).

Müasir dövrdə antropoloji cərəyanın suisidoloji kursunu intiharda bioloji və genetik səbəbləri həlledici hesab edən məktəblər davam etdirir. Araşdırmalar göstərmişdir ki, ABŞ-ın Pensilvaniya ştatında yaşayan baptist icmasında son yüz il ərzində baş verən intihar hallarının 75%-i yalnız dörd ailədə müşahidə olunmuşdur. Başqa müşahidələrə görə əkizlərdən birinin intihar etməsi o birinin də intihar riskini çoxaltmış olur. Alman genetikləri isə müşahidələr və araşdırmalar nəticəsində insanda xüsusi "intihar" geninin olması qənaətinə gəlmişlər. Qeyd olunur ki, insan bu geni heyvanlar aləmindən mənimsəmişdir: faunada baş verən intihar halları bunu deməyə əsas verir. Belə ki, müəyyən olunmuşdur ki, Skandinaviya meşələrində yaşayan lemminqlər dörd ildən bir növün sayının artması nəticəsində yaranan aclıq başlayan kimi böyük dəstlərlə dənizə tərəf hərəkət edir və suda özlərini boğurlar. Eləcə də eksperiment göstərmişdir ki, siçovulların bəzi növləri xəstələnən zaman başqa siçovulları yoluxdurmamaq üçün qidadan imtina edərək ölürlər (Hüseynov, 2001:40).

İntiharın genetik-antropoloji nəzəriyyəsinin başqa bir modeli də insan beyninin hüceyrəsində serotonin maddəsinin olması ilə əlaqədardır. Fərz edilir ki, bu maddənin miqdarının azalması suisidin baş verəcəyindən xəbər verir. Onu da qeyd edə ki, praktik psixologiya ilə məşğul olan alimlərin heç də hamısı bu hipotezi qəbul etmirlər (Hüseynov, 2001:41).

İntihar sosioloji, psixoloji, bioloji, o cümlədən də, fəlsəfi bir problem olmaqla yanaşı, ədəbi fikrin də nəzərindən qaçmamış, bədii təfəkkür tərzinin formalaşdığı andan, yəni mifoloji düşüncə tərzindən başlayaraq müasir dövrün ədəbiyyatınadək istər Şərq, istərsə də Qərb ədəbi-bədii nümunələrində rast gəlinən bir fenomendir. O cümlədən, intihar haqqında araşdırmalara əsasən, suisident qruplar arasında yazıçılar digər peşə və sənət adamlarına nisbətən on səkkiz dəfə çoxluq təşkil edir və bu baxımdan da diqqəti ən çox cəlb edən ədəbiyyatlardan biri də müasir Amerika ədəbiyyatıdır ki, istər yarandığı dövrdən etibarən özündə suisid ab-havası daşıyan ədəbi-bədii fikri, istərsə də əsərlərində özünəqəsd psixologiyasını əks etdirməklə kifayətlənməyib intihar edən yazıçıları ilə seçilir.

Amerika sosioloqu, Çikaqo və digər universitetlərin professoru olmuş, iyirminci əsrin əvvəllərindən ta 1929-cu ilədək Amerika cəmiyyətində mənəvi deqredasiya, özgələşmə və yadlaşma problemlərinə dərindən bələd olmuş Veblen Torsteyn bütün əsərlərini tarixi mənbələrin öyrənilməsi yolu ilə XX əsr Amerika mühitindəki sosial hadisələrin köklərinin təhlilinə həsr etmişdir. Veblenin konsepsiyasına görə, bəşər sivilizasiyasının tarixi müxtəlif dövrlərdə cəmiyyət tərəfindən qəbul olunmuş davranış və vərdiş düşüncələrini əks etdirən müxtəlif sosial institutların bir-birlərini əvəz etməsidir. Birinci dövr və ya mərhələ ibtidai cəmiyyət, ikinci mərhələ barbarlıq dövrü, yəni qəsbkarlıq və qarət, daha dəqiq desək, zorakılıq dövrüdür. Nəhayət, üçüncü dövr pul dövrüdür. Daha doğrusu, əmtəə, pul münasibətləri dövrüdür. Əslində isə burada da zorakılıq hökm sürür. Yuxarılar aşağıları istismar edir, cəmiyyətdə kəskin mənəvi aşınmalar baş verir. Birinci dövrdə sosial münasibətlər təzəcə yaranırdı, əsasən instinktlər vasitəsi ilə idarə olunurdu. Bu instinktlərin özləri də valideyn instinktlərinə, sənət instinktlərinə, maraq instinktlərinə bölünürdü və bu instinktlərin sonrakı dövrlər üçün də həlledici rolu vardı. İyirminci əsrin ilk otuz ilini xarakterizə edən digər Amerika yazıçıları kimi Veblen də bu dövrü pul rəqabəti dövrü adlandırırdı və cəmiyyət üzvlərinin mühitə uyğunlaşması və həyat uğrunda mübarizəyə qoşulması mərhələsi kimi qiymətləndirirdi. Məhz o səbəbdəndir ki, Veblenin də bir çox əsərlərində qeyd etdiyi kimi, XX əsr Amerika tarixində mənəvi deqredasiya, özgələşmə və yadlaşma problemlərinin cərəyan etdiyi bir dövr olmaqla yanaşı, intihar ab-havasının da istər həyatda, istərsə də ədəbiyyatda qabardığı bir dönəm olmuşdur. Belə ki, Cek London (1876-

1916), Ernest Heminquey (1899-1961), Harri Kodill (1922-1990), Maykl Doris (1945-1997), Yeji Kosinski (1933-1991), Rendl C. (1914-1965), Harri Krosbi (1898-1929), Nil Kassidi (1926-1968) və s. kimi bir çox amerikan yazıçı və şairləri XX əsrdə Amerikada vəbadan da sürətlə yayılan intihar epidemiyasının qurbanlarındandır.

1. **Cek Londonun "olum" və "ölüm" arasındakı mübarizəsi**

İntihar hadisəsində genetik hormonların, gen bağlılığının, ailə üzvləri və ya yaxın qohumlardakı intihar meylinin fərdin özünəqəsd psixologiyasındakı rolundan danışarkən müasir Amerika ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən olan Cek Londonun bir-biri ilə sıx əlaqəli həyat və yaradıcılığına diqqət yetirmək lazımdır.

Cek London – XX əsrin yetirdiyi ən böyük realist yazıçılardan biri, 17 illik yaradıcılıq dövründə 20 roman, 3 pyes və 200 hekayə müəllifi, həyatı burjua mühitində yaşayan yoxsul, lakin bütün əzm və həyat eşqini ortaya qoyaraq bir sinif atlamağa nail olan inqilabi yazıçı...

Onu yaşamaq uğrunda mübarizənin ən gözəl təsvir ustadı hesab edirlər. İnsanın ölümlə üz-üzə dayandığı o son məqamda ölüm mələyinə yenilməyən, bütün gücünü toplayıb dişi-dırnağı ilə savaşan, sonuncu nəfəsini belə boşa almayan qəhrəmanların yaradıcısı Cek London... Çünki o özü həyat eşqini elə anasının bətnindəcə öyrənmişdi. 1875-ci ildə ABŞ-da böyük qalmaqal qəzetləri "bəzədi". Tanınmış astroloq, professor Ulyam Çeyninin nikahsız yaşadığı qadın hamilə idi. Uşağı qətiyyən qəbul etməyən professor onun dünyaya gəlməməsi üçün çox cəhd etdi və vəziyyətin qurbanı olan Floranı uşağı tələf etməyə məcbur etdi, Flora isə yaşadıqlarına dözməyərək damarlarını doğradı. Və bütün bunlara baxmayaraq, bizim həyatsevər Cek dünyaya gəldi. Beləliklə, onun ana bətnindən başlayan həyat eşqi ta son nəfəsinəcən davam etdi (ƏDƏBİ ADLAR: Cek London, 2018). Bəs o zaman aclıq və cəhalətin hökm sürdüyü bir cəmiyyətdə həyat uğrunda əlbəyaxa döyüşə atılaraq ta başından sonacan bütün mübarizəsini təkbaşına davam etdirən, səkkiz yaşından işləməyə başlayaraq onu əhatə edən acımasız burjua dünyasına qarşı dimdik ayaqda duran, kiçik yaşlarında çörək qazanmaq və ailəsinə kömək etmək məqsədilə bir müddət küçələrdə qəzet satan, sonra isə konserv zavodunda işə girərək gündə on – on iki saat işləyən, polis təqibi və qadağalardan qorxmayaraq on dörd yaşında San-Fransisko limanı ətrafında dəniz ilbizi ovlayanlara qoşularaq, qısa bir müddətdə "ilbiz qulduru" kimi şöhrət qazanan, zaman-zaman daha yaxşı iş tapmaq və daha yaxşı gəlir əldə edərək nəinki yaşadığı dar çevrəsinə, onu əhatə edən miskin və balaca cəmiyyətə, hətta bütün dünyaya daxilində onunla bərabər doğulmuş, daha doğrusu onu bu dünyaya gətirən "həyat eşqi"nin onu haralara apara biləcəyini, bu "həyat eşqi"nin ona bu dünyadan istədiyi hər şeyi verə biləcəyini isbat eləmək yolunda sürətlə irəliləyən, "Mən yoxsul ailədə anadan olmuşam. Doyunca çörək tapmamışam. Mənim heç vaxt oyuncaqlarım olmamışdır. Bizi həmişə aclıq təqib etmişdir.", desə də dünyanın ən məşhur və ən çox qazanan yazıçısına çevrilən Cek London niyə intihar etdi?

Statistika və ümumiyyətlə müşahidələr göstərir ki, insanlar əsasən sosial-mədəni və sosial-maddi səbəblərdən intihar edirlər. Bu səbəblər arasında konkret insan tərəfindən həlli müşkül hesab edilən, əslində isə problematikliyi şişirdilmiş əhəmiyyətsiz məsələlər (məsələn, uğursuz məhəbbət, ailədaxili münaqişə, maddi problemlər, kənardakılar tərəfindən təhqir olunma və s.) çoxluq təşkil edir. Bu məsələlərin əhəmiyyətsizliyi onların "insan həyatı" adlanan dəyərlə nisbətdə nəzərdən keçirilməsində aşkar edilir. İnsanın həyatı bütün dəyərlər sistemində birinci yerdə durduğu üçün heç bir sosial problem insanın intiharına haqlı zəmin yarada bilməz. Bu mənada səhv addım hesab edilən və praktiki həyatla bağlı olan bu cür intiharları şərti olaraq "güzəran intiharı" (şüursuz intihar), ondan yararlanan və ya yararlanmağa cəhd edən suisidenti isə "güzəran insanı" adlandırmaq olar. Güzəran intiharından özünün mücərrədliyi ilə seçilən digər intihar öz mahiyyətində ontoloji (varlıq) və essensial (mahiyyət) arqumentləri gizlədir: bu intiharı isə şərti olaraq "fəlsəfi intihar" (şüurlu intihar), ondan yararlanan insanları isə "fəlsəfi insan" (fəlsəfi suisident) adlandırmaq olar.

Beləliklə, Cek Londonun gələcək intiharından xəbər verən "Martin İden" və yaradıcılığının son dövrünün məhsulu olan "İntihar" romanlarında yazıçının həyat şərtlərinin çətinliyi, intihara olan meylliliyi asanlıqla hiss olunur və əlbəttə ki, yazıçı romanında izlədiyi

obrazına intihar etdirərək içindəki suiqəsd qorxusundan, dəhşətindən qurtulmağa çalışır. Kamyuya görə, ürəyin lap dərin qatlarında planlanan intihar bir sənət əsəri ilə eyni təbiətə sahibdir. Kamyunun məhz bu fikri insanı həqiqətən də düşünməyə vadar edir. Bu cümlə ilə Kamyu bəlkə də ədəbi əsərləri yazarların özlərini intihar formalarından biri kimi qələmə vermişdir. Bu fikrə istinadən deyə bilərik ki, yazıçılar daxilində yaşanan bütün hadisələri, çaxnaşmaları vərəqlərə tökərək bir növ öz intiharlarını gerçəkləşdirmiş, bununla isə içlərindəki intihar burulğanını yekunlaşdırmış olurlar. Yazıb bitirmə həm nələrdənsə azad olma, həm də nələrisə sonlandırmaqdır. Hesab edilir ki, qeyri-ayıq halda özünə ölümcül qəsdetmə intihar deyil, bədbəxt hadisədir (məs, narkotik maddələrin və alkoqolun təsiri ilə baş verən özünüöldürmə). Lakin bununla belə narkotik maddələrdən və alkoqoldan asılı adamları "latent suisidentlər", yəni gizli suisident adlandıran mütəxəssislər də vardır.

Onu da qeyd edək ki, bəzi köhnə mənbə və kitablarda Cek Londonun ölümü heç də intihar kimi göstərilmir və yaxud da, həmin mənbələrdə onun ölümünün intihar olması ehtimal edildiyinə dair fikirlər çoxluq təşkil edir. "Cek London Kaliforniyaya qayıdır və 1916-cı ildə vəfat edir. Məlum olur ki, çoxlu yuxu dərmanı içdiyinə görə ölmüşdür. Bunu qəsdənmi etmişdir, yoxsa təsadüfənmi olmuşdur, bu barədə dəqiq fikir yoxdur. Ancaq, belə ehtimal edilir ki, Cek London öz qəhrəmanı Martin İden kimi qəsdən özünü öldürmüşdür."

Cek Londonun intihar etməsi ilə bağlı mübahisəli fikrə bir də intiharın nəzəri-psixoloji aspektindən yanaşsaq görərik ki, doğurdan da Cek Londonun ölümünün intihar hesab olunub-olunmaması mübahisəli məsələdir, amma nəticə isə dəyişməz qalır, yəni istər şüurlu, istərsə də şüursuz şəkildə olsun, o öz canına qıymışdır. Və E.Şneydmanın təsvir etdiyi kimi intihar cavabı heç də çətin olmayan bir sualdır: ölmüş adam, başında güllə deşiyi, döşəmədə qan, əldə pistolet, stolun üstündə vida məktubu.

Belə ki, Cek Londonda intihar geninin olması danılmaz faktdır. Daha öncə də qeyd etdiyimiz kimi, hələ Cek ana bətnində olarkən uşağın tələf olunması üçün əlindən gələni edən atası professor Ulyam Çeyni nikahsız yaşadığı Flora Velmanı tərk edincə qadın damarlarını doğramışdı. Əslən Ohayodan olan mühəndis qızı Flora Velman uşaqlıqda keçirdiyi tifo xəstəliyi üzündən saçlarını və gözlərinin sağlığını itirmişdi. Deyilənə görə, o, həyatı boyunca kişi parikindən istifadə etmişdir və bu səbəbdən evdən qaçan Flora Velman əslində Cek London kimi proletar deyil, sadəcə sinif xaricində qalmış bir burjua idi.

1906-cı ildə Cek Londonun aşırı işləməyə və şöhrət sahibi olmağa – Martin İdeni intihara sürükləyən səbəb – verdiyi reaksiya onu uzun çəkən pessimizm - ikrah girdabına sürüklədi. Bunları "Con Barlikorn" romanındakı içki asılılığı etirafında dilə gətirib:

"Uğrunda savaşdığım, gecəmi gündüzə qataraq çalışdığım şeylər məni uğursuzluğa sürüklədi. Uğur – ona nifrət etdim. Şöhrət – sönmüş küllər kimiydi. Cəmiyyət, aşağıların üstündəki kişilər və qadınlar, sahilin və qəsəbənin çirkabı – onların zəhlətökən bəsitliklərindən dəhşətə gəldim. Qadınlara duyulan sevgi – o da digərləri kimiydi. Pul – bir dəfəyə ancaq bir çarpayıda yata bilərdim və sadəcə bir ağız yeyə bilərdim, yüz restoranının qazandığını qazanmağın nə mənası vardı ki? Sənət, mədəniyyət – biologiyanın mərhəmətsiz həqiqətləri qarşısında belə şeylər gülünc idi, belə şeylərin müdafiəçiləri də gülüncdür."

2. Lənətlənmiş nəsil. Ernest Heminquey.

"Mən həmişə hesab etmişəm ki, həyat sonluğu əvvəlcədən müəyyən edilmiş faciədir. Ernest Heminquey

Müasir Amerika ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən olan, 1952-ci ildə yazdığı "Qoca və dəniz" povesti ilə Nobel mükafatına layiq görülən Ernest Heminqueyin aktrisa olan nəvəsi Mael Heminquey müsahibələrinin birində ailələrində intiharın genetik olduğunu, altmış iki yaşında silahla intihar edən babasının alkoqolizm aludəçiliyinin və depressiyasının ailəsinə də keçdiyini deyir. Böyük yazıçının aktrisa olan nəvəsi Mariel Heminquey ailələrində intiharın genetik olduğunu deyir. Vudi Allenin "Manxetten" filmindəki roluna görə "Oskar" mükafatına namizəd olan aktrisa Mariel Heminquey 2013-cü ildə "Sundance" festivalında premyerası olan "Running from Crazy" ("Dəlilikdən qaçış") sənədli filmini çəkib. Sənədli filmdə ailə sirlərindən bəhs edən Heminquey babasının alkoqolizm aludəçiliyinin və depressiyasının ailəsinə də keçdiyini deyir. Ernestin atası və iki qardaşı

da özü kimi intihar edibmiş. On beş il əvvəl isə məşhur yazarın ölümünün ildönümündə nəvəsi, Marielin böyük bacısı Marqauks yüksək dozada barbiturat (yuxu dərmanı) qəbul edərək canına qəsd edibmiş. Qırx iki yaşında olan Marqauks heç bir vida məktubu yazmamışdı. Marqauksun LSD və narkotik asılılığı olması ilə yanaşı on beş yaşından içkiyə qurşanmışdı. O, bulumiya (həddən artıq çox yemək) xəstəliyindən əziyyət çəkirdi. On altı yaşında Nyu-Yorka köçən Marqauks qısa zaman ərzində ABŞ-ın ən məşhur modellərindən biri olmuşdu. "Bir milyon dollarlıq kontrakt imzalayan ilk model" adı da ona məxsus idi. Heminqueyin "Vogue" və "Time" jurnallarının üz qabıqlarını bəzəməklə kifayətlənməyən nəvəsi kinoda da özünü sınayıbmış (Heminqueyin qohumlarının psixoloji xəstəlikləri, 2013).

Marielin "Maffet" adıyla tanınan digər bacısı Joan isə bipolyar pozuntu (emosiyaların iki əks qütblü dəyişiklikləri ilə səciyyələnən xəstəlik, bu xəstələrdə sevinc hissi sürətlə kədərlə, ya da əksi müşahidə olunur) adlanan psixi xəstəlik keçirib. Qeyd edək ki, lənətli bir nəslin davamçısı olduğunu etiraf edən, daha doğrusu bunu qəbul edib razılaşan Mariel Heminquey də həyatı boyu depressiyadan əziyyət çəkib. İki övlad anası dəfələrlə intihar haqda düşündüyünü etiraf edir. Heminquey bacılarının atası Jək əfsanəvi yazarın yeganə oğludur. Dörd dəfə evlənmiş yazar ilk həyat yoldaşı Hadley Riçardsondan olan oğlunu məktəbə göndərməyib evdə özü təhsil verirmiş. Jək on üç yaşına çatanda isə yazıçı onu yanına salıb fahişəxanaya aparıbmış. 2000-ci ildə ürək çatışmazlığından ölən yazıçı Jək Heminquey də arvadı Bira kimi alkoqolik idi. Atasının bacılarına cinsi təcavüz etdiyini düşünən Mariel öz xilasını anası Biranın xərçəng xəstəliyinə yoluxması ilə əlaqələndirir. Mariel on bir yaşından gecələri xəstə anası ilə bir yerdə yatdığına, on yeddi yaşında isə evdən qaçdığına görə atasının "qurban"ı ola bilməyib. "Oskar"a namizəd olmuş Mariel Heminqueyin qızları da analarının soyadını daşıyır. Mariel öz nəsli barədə belə deyir: "Təbii ki, qızlarım da axmaq deyillər, Heminquey soyadının həm lənət, həm də hədiyyə olduğunu bilirlər." (Heminqueyin qohumlarının psixoloji xəstəlikləri, 2013).

Ernest Heminqueyin də yaradıcılığı eyni Cek Londonun yaradıcılığı kimi onun həyatı ilə paralel inkişaf edib. Onun qəhrəmanları bəzən o qədər özünə bənzəyi və baş verənlər o qədər real həyatdan götürülür ki, kimin yaşanılmış, kimin düşünülmüş obraz olduğunu müəyyən etməkdə çətinlik çəkirsən. Yazıçı özü bu barədə "Yazıçı və müharibə" məqaləsində yazır: "Yazıçının vəzifəsi dəyişməzdir. Bu o deməkdir ki, yazıçı həmişə həqiqətin nə olduğunu dərk edərək yazmalı və onu elə təsvir etməlidir ki, oxucunun təfəkkürünə daxil olsun, həmçinin oxucu o həqiqəti şəxsi təcrübəsinin bir hissəsi bilsin."

A.Startsev Ernest Heminquey haqqında yazırdı: "Yazıçının özünün və ilk əsərlərinin qəhrəmanlarının simasında ümumi xüsusiyyətlər tapmaq asandır. Ona görə yazıçının bioqrafiyasından, həyatından gələn xarakterlər çox hallarda qəhrəmanının xarakterinin formalaşmasına xidmət edir." (Cabbarlı, 2006:129)

Psixi xəstəlikdən intihara adlayan Ernest Heminqueyin əvvəllər həyatı, daha sonra isə intiharı oxucuların və mətbuatın demək olar ki, həmişə diqqət mərkəzində olub. Haqqında yazılır ki, yaşlı olduğu vaxtlarda belə qocalıq və ölüm haqqında düşünmək istəməyib. Yazıçının həyatı hadisələrlə, cürbəcür macəralarla zəngin olub. Məsələn, Çikaqoda keçən şəhərdənkənar uşaqlıq illəri, italyanların hərbi kompaniyası zamanı Avropada hərbi müxbirlik, Afrikada ovlar, İspaniyada olan vətəndaş müharibəsinin təsiri ilə müharibə iştirakçısına çevrilmək... Pulitserov və daha sonra Nobel mükafatı...

Qeyd edək ki, onun əsərlərində bəzən problemlərin əlində qalan və hətta dəlilik həddinə çatan qəhrəmanlara da rast gəlmək mümkündür (Cabbarlı, 2006:131):

- Sizə nə olub?
- Mən dəliyəm!
- Yox, sizdə hər şey qaydasındadır.
- Yox, hər şey yox... Mən dəliyəm, qulaq as, sən nə vaxtsa dəli olmusan?
- Heç vaxt. Bu nədən belə olur ki?
- Bilmirəm... Baş verir və sən heç nə hiss etmirsən də... ("Çempion")

"Əcəl zəngi"ndə intihardan yazan yazıçı intihar etmiş yazıçıların bir çoxları kimi intiharın əleyhinə olub. Onun İspaniyaya səfəri zamanı tanış olduğu ispan yazıçısı Xuan Qoytisalo ilə etdiyi söhbətin mövzusu da bunu təsdiqləyir. Söhbət elə o dövrdə intihar etmiş məşhur italyan yazıçısı Çezare Pavezedən gedir və öz heyrətini ifadə edən Ernest Heminquey deyir ki, "yaxşı yazıçı idi, amma intihar etdi. Başa düşə bilmirəm ki, insan öz həyatına necə son qoya bilər?"

Həmkarı Çezare Paveze kimi intihara qarşı çıxan və intihar etməyi anomaliya, insan təbiətinə zidd bir hal hesab edən Heminquey gənc yaşlarında cəsarət və böyük şövqlə iştirak etdiyi müharibədə ağır yaralanmışdı və əlbəttə ki, Heminqueyin müharibədən aldığı yara yalnız cismani deyil, həm də

mənəvi-ruhi idi. Bu səbəbdən də məhz bu hadisə yazıçını bir ömür izləyən travma oldu və bu travma onun bilinaltına, təhtəlşüuruna, bir sözlə yazıçı beyninə nüfuz edərək zaman-zaman onu dəliliyə aparan qorxular şəklində ortaya çıxırdı. Bəlkə də növbəti illərdə, məsələn, 1930-cu ildə yazıçının Montana ştatında maşın qəzasına düşməsi, 1934-cü ildə dizenteriyanın ağır formasına tutulması, 1944-cü ildə Londonda hərbi müxbir vəzifəsində işləyərkən ağır avtomobil qəzasına düşməsi, 1954-cü ildə həyat yoldaşı ilə birlikdə Konqoya uçarkən təyyarədə qəzaya düşməsi də bu qorxu və travmaların nəticəsi və onu anbaan təqibi idi.

Müasir Amerika ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən olan Con Berrimen de intihar geni daşıyanlar sırasına daxildir. Belə ki, Conun atası intihar edəndə onun cəmi on bir yaşı var idi və bu faciə onun uşaq beynində dərin və xoşagəlməz izlər qoymuşdu. Atasının intiharı sonrakı illərdə Amerikanın çox məşhur şairinə çevrilmiş Con Berrimenin istər yaradıcılığına, istərsə də həyatına çox ciddi təsirlər göstərirdi. Belə ki, artıq yaşlı vaxtlarında alkoqolik aludəçiliyi olan və bu səbəbdən bir neçə dəfə xəstəxanaya yerləşdirilən Berrimen 1972-ci il yanvarın altısında Vaşinqton yaxınlığında, Minneapolisdə yerləşən körpüdən özünü ataraq intihar edir. Con Berrimenin yaradıcılığı olduqca maraqlıdır, lakin onun ən diqqətçəkən ədəbi mətni "Arzu nəğmələri" adı altında 1964-cü ildə çap olunan və Pulitzer mükafatına layiq görülən yetmiş yeddi nəğmədir. Sonralar o bu nəğmələrin sayını dörd yüzə qədər artırmışdır (John Berryman, t.y.).

NƏTİCƏ

İntihara meylli insanların bir sıra tiplərini fərqləndirirlər (Özünəqəsdin sosial-psixoloji amilləri, 2013: 8-9):

1. İmpulsiv tip- bu tipli insanlar müəyyən problemli və stress situsiyası yarananda qəfil bu cür dramatik həllə əl atırlar.
2. Kompulsiv tip- bu tip hər sahədə çox mükəmməl olmağa, uğur qazanmağa çalışır. Lakin bu bütün hallarda mümkün olmur. Onun iddiaları ilə imkanları reallıqda üst-üstə düşmür. Bu da nəticədə suisidə gətirib çıxarır.
3. Risk edən tip- ölümlə oyun oynayır. Bu insanlar ölüm təhlükəsi yaradan situasiyada ölümlə həyat arasındakı həddə olmağı çox sevirlər. Bundan zövq alırlar.
4. Reqressiv tip- emosional sahədə qeyri-yetkin, çox infantil və primitivdir. Psixoloji adaptasiya mexanizmi çox aşağıdır.
5. Asılı tip- daim başqalarında dəstək axtarır.
6. Qaçan tip- bu yolla böhranlı situasiyadan can qurtarmağa çalışır.

Nəticə olaraq onu qeyd edə bilərik ki, intihar edən insan tipləri istər intiharın səbəblərinə, istər intihar aspektlərinə, istərsə bu aktı törədən insanların şəxsi həyat və psixologiyasına görə fərqləndirilərək qruplaşdırılsa da, lakin bütün bu sadalananlar fikrimcə suisident qruplarının hər birində az və ya çox dərəcədə özünü göstərən xüsusiyyətlərdir. İntihar onu törədən insanın elə bir qarışıq psixoloji halıdır ki, burada aktı törətmə metodu fərqli ola bilər, lakin könüllü ölmək istəyən hər kəs bir şeyə, kimdənsə və nədənsə canını qurtarmağa nail olmaq istəyir.

Qeyd edək ki, bu aktla bağlı hər zaman mübahisəli fikirlərə rast gəlmək mümkündür. Belə ki, son dövrün tədqiqatlarına nəzər salsaq antropoloji nəzəriyyə tamamilə təqzib olunur, yəni inkar edilir və suisidentlərin intihar etməsində hansısa bir intihar geninin tətikləyici rolu rədd edilir. Fikrimcə isə, DNT-nin irsən keçən qabiliyyət və bacarıqlarımızda və ya bir çox irsi keçən xüsusiyyətlərimizdə olduğu kimi, məhz bu aktda da rolu var. Ola bilər ki, suisident nəsillər arasındakı irsilik "özünü öldürmək istəyi" yox, bu akta aparıb çıxaran hər hansı psixoloji problemdir. Bu baxımdan, Cek London, Ernest Heminquey, Con Berrimen və s. kimi yazıçıların intihar geni daşıyıcısı olması isə məntiqəuyğundur. Onu da qeyd edək ki, cəmiyyətin dibində çabalayan təbəqənin ağır həyat problemləri ədəbiyyatı daim narahat edir, XX əsrdə Amerikanın sadə adamlarının hüquqsuzluğu, onların əməyinin kapitalistlər tərəfindən istismar edilməsi, dollar hökmranlığı, hər kəsə, hətta uzaqdakılara belə xoşbəxtlik vəd edən "Amerika arzusu"nun puça çıxması, hökumət idarələrinin maliyyə və sənaye maqnatlarından asılılığı, alçaldılmış və təhqir edilmiş təbəqənin miskin həyat tərzi Amerika mühitində intiharı yaradan başlıca amillər olmaqla ilk növbədə öz öldürücü təsirini dövrünün sosial-mənəvi problemlərini, yaşadığı mühitin eybəcərliklərini görməzdən gələ bilməyən, bütün həssaslığı ilə qələmə alan ədəbiyyat nümayəndələrinin, yazıçıların əvvəl yaradıcılığında, sonra isə həyatlarında özünü göstərirdi.

ƏDƏBİYYAT

- Cabbarlı, N. (2006). Ədəbiyyatdan intihara. Bakı: VEKTOR nəşrlər evi.
- Чхартишвили Г. (2007). Писатель и самоубийство. Abecca Global Inc.
- ƏDƏBİ ADLAR: Cek London. (2018, 07 fevral). Şəfa, Ş. Link https://www.adalet.az/w143309/143309
- Hüseynov, A. (2001). İntihar (Suisid). Bakı: Adiloğlu nəşriyyatı.
- Heminqueyin qohumlarının psixoloji xəstəlikləri. (2013, 13 iyul). Ağaoğlu, E. Link https://kulis.az/xeber/senet/xeber_____-5775
- John Berryman. (t. y.) Link https://poets.org/poet/john-berryman
- London, J. (2014). İntihar. İstanbul: Tilki Kitap.
- London, J. (2016). Martin Eden. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları
- Özünəqəsdin sosial-psixoloji amilləri. (2013). Bakı: Elm və təhsil.
- Şıxlı, İ. (1974). XX əsr xarici ədəbiyyat tarixi. Bakı: Maarif.

FEUILLETON: MAIN CHARACTERISTICS AND THEMES

Gunel Ahmadova

PhD student, Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Literature named after Nizami Ganjavi, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

Feuilleton is a very significant genre. This is a genre that includes both literary and journalistic features. Irony, satire, humor, exposure, factuality, artistry, literary journalistic style, literary expressions, artistic expression of events are the main characteristics of feuilleton. Feuilletons are satirical works that include irony and exposure.

Feuilleton is a very important genre for literature. In some sources, the origin of feuilleton dates back to the XVIII century, and in some sources to the XIX century. We can note that the XVIII century was the period when the early examples of feuilleton were created, and the XIX century was the period when feuilleton was formed as a genre. Feuilleton originated in France at first and later became a world-famous genre.

Irony, satire, humor, exposure, exposing shortcomings of society, accuracy, factuality, artistry, literary expressions, literary journalistic style, artistic expression of events are the main characteristics of feuilleton.

Feuilleton has the satirical features. In satirical works, conveying the shortcomings of society to the readers is the main goal of the author. The main weapon of writers who saw the shortcomings of society was satire.

Irony has a wide range of uses in feuilletons to convey deep thoughts to readers in a veiled way. The feuilletons directed the people to progress and development, capturing the negative aspects of society in a fire of irony and satire.

J.Hicks mentions generalization as one of the main features of feuilleton.

Literary expressions are widely used in feuilleton. So, we can say feuilleton genre has considerable significance for literature.

The main themes of feuilleton are the oppression of the ruling class against the people, ignorance, the failure of the ruling class to contribute to the development of the motherland, educational issues and its importance for the people and etc.

Keywords: feuilleton genre, artistry, satire, irony, factuality

LIFESTYLE AND WORK OF ACADEMIC TEACHERS IN UNIVERSITY NARRATIVES

Dr Marzena Kraszewska
Tischner European University, College of Social Sciences and Humanities, Cracow, Poland

ABSTRACT
One of the aspects of academic communities worth discussing is how academic teachers live and work. It is common for professors' professional lives to include a variety of activities such as teaching students, organising academic events, coordinating activities, and conducting scientific research. They may also serve on committees or other teams at their universities or departments and collaborate with other scientists from around the world. It is distinct from a nine-to-five employment in that it gives them more flexibility in how they organise their time. In the previous three decades, university narratives have primarily focused on marital and career issues, and their action is rarely confined to the campus, but different aspects of academic life can be found in them.
For the purpose of my presenation, I will discuss how university narratives depict the academic lives of professors. I will concentrate on portrayals and renditions of teaching, mentoring, office hours, test checking, research, attending conferences, internships, and taking part in unofficial events.

Keywords: academic community, academic novels, college movies, university narratives

LAND DISPUTE RESOLUTION AND MANAGEMENT PRACTICES BY RURAL WOMEN: EXPERIENCE FROM SOUTH WOLLO ZONE, ETHIOPIA

Asrat Mulat Asegie
Wollo University, Ethiopia

ABSTRACT

Tenure security is one of policy objective and concern of the government. So far different land reform programs were undertaken in Ethiopia. However, women's realization of such policy reforms is underestimated. This study assessed the major land dispute resolution and management practices to realize their social and political empowerment in the study area. To achieve the objective, a multi-stage sampling technique was employed and 198 sampled households were drawn randomly. Both qualitative and quantitative data were collected from primary and secondary sources through questionnaires and interview schedules. These data were analyzed using descriptive and qualitative approaches. The result of the present study shows that about 36% of the respondents were faced the problem of land-related disputes. These numbers of households were solving the problems using different dispute management techniques such as court systems, local elders, and administrative methods. Through the implementation of these techniques, women are aware and realizing their social and political empowerment. Therefore, the government and other development practitioners should focus on integrating different dispute resolution mechanism. To this end, informal dispute resolution mechanisms should be given attention together with formal conflict resolution techniques.

Keywords: Dispute Resolution; Ethiopia; Land Tenure Security; Women

INDIGENOUS PEOPLES AND GENDER ROLES: THE CHANGING TRADITIONAL ROLES OF WOMEN OF THE KALANGUYA TRIBE IN CAPINTALAN, CARRANGLAN IN THE PHILIPPINES

Guillume Tamayo
Graduate School, Department of Public
Administration, Nueva Ecija University of Science
and Technology, Cabanatuan City Philippines

Arneil G Gabriel
Graduate School, Department of Public
Administration, Nueva Ecija University of Science
and Technology, Cabanatuan City Philippines

ABSTRACT
Part of the uniqueness of Indigenous Peoples is their rich culture and traditions which they have passed down from generation to generation. Focusing on the Indigenous Women of the Kalanguya Tribe in Capintalan, Carranglan, the study endeavors to learn and chronicle the traditional role of the Kalanguya women, how it has evolved through the years, and the factors that caused change. It compares the past and present roles of the Kalanguya women and delves into reasons why acculturation has taken place and why a radical shift in perspective has become evident not only in the Kalanguya women's way of thinking but also in their way of life.

Keywords: Indigenous Peoples, Traditional Roles, Gender Roles, Acculturation, Social Change, Adaptation, Paradigm Shift

MADRES SOLTERAS POR ELECCIÓN: BIENESTAR E INCLUSIÓN LABORAL

SINGLE MOTHERS BY CHOICE: WELFARE AND LABOR INCLUSION

Viviana Castellanos Suárez
Doctora en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Yasmín Isolda Alvarez García
Doctora en Estudios Jurídicos
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Rolando Castillo Santiago
Doctor en Estudios Jurídicos
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN

El modelo salutogénico aplicado al ámbito laboral permite conocer la percepción de bienestar en el trabajo, lo anterior sobre la eficacia en la constelacion de los derechos humanos, para ello se identifican factores laborales que obstaculizan y facilitan el bienestar laboral como madre soltera por elección, con ello determinar la percepción del grado de bienestar en el espacio de trabajo, el enfoque de la investigación es cualitativa de tipo descriptiva, a partir del intrumento de medición denominado, entrevistar a cierta poblacion activa con una dimension de análisis micro social a seis mujeres cuya participación fue por convocatoria pública y las cuales asistieron de forma voluntaria, el proceso de análisis de las narrativas obtenidas, permite distinguir los obstáculos que versan en resistencias sociales en el entorno laboral, dilemas o disyuntivas a resolver respecto a la conciliación de la vida laboral y personal, mientras que los facilitadores son el desarrollo del aspecto relacional y la flexibilidad organizacional que están dentro de los elementos del salario emocional. Se identifica que mientras existan obstáculos no se puede gozar en el trabajo de bienestar tomando en cuenta que la salutogénesis laboral comprende entre otras la promoción, prevención y atención de la salud en el trabajo ya sea en el área física, emocional, social, espiritual e intelectual, así como en la cultura y el liderazgo. Se concluye que el bienestar laboral se refiere a que el ambiente de actividad remunerativa y las condiciones en el ejercicio de las actividades sean agradables y no adversas para la persona, se requiere identificar factores que facilitan el bienestar en las madres solteras por elección para sostenerlos, mejorarlos, o en su caso, cambiar los que obstaculizan, se busca generar ambientes laborales promotores de bienestar e inclusión, entornos de realización personal y profesional saludables para las madres solteras por elección (MSPE).

Palabras clave: Madre soltera por elección (MSPE), salutogénesis laboral, bienestar e inclusión laboral.

ABSTRACT

The salutogenic model applied to the workplace allows us to know the perception of well-being at work, the foregoing on the effectiveness in the constellation of human rights, for this, labor factors that hinder and facilitate labor well-being as a single mother by choice are identified, with This will determine the perception of salutogenesis or degree of well-being in the workplace, the focus of the research is qualitative of a descriptive type, based on the measurement instrument called, interviewing a certain active population with a dimension of micro social analysis of six women whose participation was by public announcement and who attended voluntarily, the process of analysis of the

narratives obtained, allows to distinguish the obstacles that are related to social resistance in the work environment, dilemmas or dilemmas to resolve regarding the conciliation of life work and personal, while facilitators are the development of the relational aspect and the organizational flexibility that are within the elements of the emotional salary. It is identified that while there are obstacles to be remedied, the welfare state cannot be enjoyed in work, taking into account that occupational salutogenesis includes, among others, the promotion, prevention and care of health at work, whether in the physical, emotional, or physical areas. social, spiritual and intellectual, as well as in culture and leadership. It is concluded that work well-being refers to the fact that the remunerative activity environment and the conditions in the exercise of activities are pleasant and not adverse for the person, it is therefore required to identify the factors that facilitate well-being in single mothers by choice To sustain, improve, or, where appropriate, change those that hinder or hinder, the reality is that it seeks to generate work environments and environments that promote well-being and inclusion, personal and professional fulfillment, in itself healthy work environments for single mothers by choice (MSPE) .

Keywords: Single mother by choice (MSPE), Occupational salutogenesis, Well-being and employment inclusion.

INTRODUCCIÓN

En el ámbito del trabajo, como derecho humano se consolidan los principios rectores del bienestar, se ha buscado generar un ambiente laboral saludable en el cual las condiciones sean aptas y agradables, no solo en lo físico, sino también en las relaciones laborales, interpersonales, donde se fomentan valores, respeto y se evitan comportamientos que dañen el entorno laboral. Al respecto, la OMS expone que los entornos laborables saludables son un imperativo moral y de responsabilidad social corporativa, de ahí el hecho de crear un ambiente de trabajo que no haga daño a la salud física o mental, a la seguridad, el bienestar de los trabajadores, a la sustentabilidad del espacio y de la comunidad para mejorar la salud del trabajador, su familia y otros miembros de la comunidad, este entorno de trabajo saludable busca un profundo efecto en la salud del empleado e incluye el ambiente físico de trabajo, hábitos de salud y estilos de vida, factores psicosociales, establecer nexos con la comunidad y todo lo que pueda tener un profundo efecto en la salud del empleado [1].

En este sentido adquiere gran importancia el modelo salutogénico de la salud aplicado a la vida laboral o llamada también salutogénesis laboral, el desarrollo de la salud en el lugar de trabajo es una tarea compleja de lograr, ya que hay una serie de factores que van en contra de los fines, objetivos y valores de la organización o empresa. La teoría salutogénica de la salud o *SMH (Salutogenic Model Health*) [2], es basta, se entiende su etimología como *saluto* que se refiere a salud y *génesis* a los orígenes, es decir, los orígenes de la salud y con ello se analizan cuáles han sido las alternativas, interpretaciones y tipos de afrontamiento que la persona ha tenido hacia su estado de salud física, emocional y social, analizando y valorando los elementos que la mantienen y el tipo de afrontamiento ante esta.

Los conceptos desarrollados como es el sentido de coherencia, los recursos generales de resistencia, manejo de factores estresantes o sobrecargas y la tendencia a buscar el bienestar, son aplicables al ámbito laboral y apoyan a crear un entorno de trabajo saludable, al respecto se menciona que el camino patogénico del modelo Recursos Humanos ante las demandas del trabajo de salud, involucra proceso en el que las demandas laborales llevan a la pérdida y el deterioro de la persona dando como resultado una salud negativa por las demandas o cargas laborales, la salud negativa se define en este modelo como un deterioro físico, mental y social, un resultado tradicionalmente vinculado a la medicina clasificándolo en trastornos, siendo los más frecuentes los músculo esqueléticos, estados de ansiedad, estados de ánimo depresivos, y exclusión social por la enfermedad. El camino salutogénico describe un proceso en el que los recursos de trabajo conducen al crecimiento y desarrollo y por lo tanto a la salud positiva. La salud positiva se define como autorrealización física, mental y social

expresada por ejemplo en una aptitud de energía, alegría y felicidad, y el desarrollo de relaciones armoniosas y saludables. [3]

Entre las personas que trabajan están las madres solteras por elección o MSPE, son aquellas mujeres que deciden de manera consiente y convincente tener hijos sin estar casada y/o sin contar con el apoyo de una pareja para su crianza, algunas de ellas se insertan en espacios laborales formales o informales con sus respectivos valores organizacionales, ambiente laboral, cultural organizacional y condiciones de trabajo que en el mejor de los casos tiendan a promover el desarrollo de los recursos humanos y permiten que la persona se apropie de ellos, permanezca en la organización, se desarrolle de manera próspera, este grupo en específico cobra particularmente interés por ser estudiado, ya que se considera dentro de un grupo vulnerable debido a que en el mundo el 84% de los hogares monoparentales están conformados por madres solas que viven con sus hijos [4], al respecto se reconoce que:

"…las mujeres solteras con al menos un hijo nacido vivo, en general, presentan mayor vulnerabilidad que el resto de las mujeres en tanto que cuentan con menos redes de apoyo, y la desventaja puede incrementarse en las que ejercen la maternidad a edades tempranas" [5].

Así la presente investigación de corte cualitativo tiene como objetivo general determinar ¿Cómo ha sido la experiencia laboral para una madre soltera por elección?, identificando cómo objetivos específicos los siguientes identificar ¿Cuáles han sido los factores que han obstaculizado su trabajo?, señalar ¿Cuáles han sido los factores que han facilitado su trabajo?, de manera que conocer estos factores contribuyen a identificarlos, visibilizarlos y atenderlos para propiciar la construcción de espacios de trabajo seguros, saludables, así como reconocer los obstáculos para que estos a su vez se conviertan en áreas de oportunidad y promover el enfoque salutogénico en el ámbito laboral, el cual tiende a alejarse de lo patógeno o enfermo y acercase a estados de bienestar y prósperos.

Recapitular en el bienestar en el ambiente laboral para una madre soltera, permitirá conocer la situación de las madres solteras respecto a las oportunidades u obstáculos laborales que en ella ha vivido o se ha visto involucrada y con ello vislumbrar algunas posibilidades de mantenimiento o cambio de su situación, a nivel personal, socioeconómica, conocer las dificultades permite implementar buenos tratos, salarios y condiciones justas, fortaleciendo y contribuyendo a los estudios sobre las madres solteras por elección en México.

2. SALUTOGÉNESIS LABORAL

La salutogénesis es un concepto acuñado en los años 70 que este ayudó a entender cómo ha evolucionado el concepto de salud a lo largo del tiempo y lleva a comprender cómo el enfoque patogénico evolucionó al salutogénico y de ahí se forman nuevas características de implementación a la salud y el bienestar humano basadas en la forma de afrontar las adversidades, cambios o procesos de enfermedad, así la salutogénesis es un modelo de enfoque positivo en salud, que promueve el entendimiento de los mecanismos mediante los cuales las personas encuentran motivación para afrontar los desafíos que se les presentan durante su vida, es un enfoque adaptativo al buscar que el comportamiento se adapte al medio para poder alcanzar y reestablecer procesos de la salud y mejorar la calidad de vida, su modo de intervención es a la vez personal y social, ya que actúa sobre el individuo y la comunidad de la que forma parte el ser humano, sobre todo busca la participación activa de la persona para ver por su propia salud [6].

Un recorrido sobre sus postulados básicos del modelo salutogénico [7] giran entorno al sentido de coherencia y la relación entre salud, estrés y afrontamiento, los recursos generales de resistencia, así como las respuestas cognitivas de afrontamiento a los estresores psicosociales, proponiendo que existen factores que causan la salud y el desarrollo del bienestar, agregando que uno de los aportes de esta teoría se refiere a conocer los factores causan la salud pese a que existan elementos patógenos o de enfermedad, agregan que este postulado es muy certero, ya que cambia el paradigma salud enfermedad donde solo se aprecian los elementos patógenos, más no los de afrontamiento o resistencia, además de que cuenta con la característica de ser una teoría interdisciplinaria, ya que insta

a investigadores de diferentes profesiones a trabajar juntos en la metodología del conocimiento de la salud y a ofrecer soluciones, entre ellos médicos, sociólogos, psicólogos, enfermeras, epidemiólogos, arquitectos, organizadores comunitarios, administradores, criminólogos, por lo que los postulados no se quedan en el área de la salud si no tienen la característica de emigrar hacia otras áreas y otras ciencias, en sí a aquellas que quieren comprender y mejorar la adaptación y conocer capacidades del ser humano.

Los dos conceptos esenciales del modelo salutogénico son el Sentido de Coherencia por sus siglas SC y los Recursos Generales de Resistencia por sus siglas RGR. [8], [9],[10] refieren al respecto que el sentido de coherencia es la clave del modelo de salutogénesis y su intención radica en mejorar los niveles de calidad de vida, contar con un sentido de coherencia es indispensable para la salud positiva, e involucra la capacidad para responder en forma flexible y constructiva, también la manera de pensar, ser y actuar, en el cual se identifican tres subdimensiones: la comprensibilidad, la manejabilidad y la significatividad frente a factores de estrés y retos a los que se enfrenta el individuo en el mundo actual, por su parte los Recursos Generales de Resistencia son los recursos personales, interpersonales o contextuales a los que pueden recurrir los individuos para hacer frente a los desafíos, se tienen recursos físicos y bioquímicos, materiales como bienes, alimentos y ropa, cognitivos y emocionales tales como la inteligencia y el conocimiento, están también los valorativos que incluyen elementos actitudinales y de flexibilidad y finalmente los interpersonales y aspectos macro socioculturales.

Un ámbito de aplicación de la salutogénesis son las empresas o el área laboral, existe en ellas una vinculación de este enfoque salutogénico y el desarrollo de la salud organizacional sobre prácticas diarias y saludables en el lugar de trabajo, entre las que están equilibrio entre el trabajo y la vida personal, crecimiento, desarrollo y participación de los empleados, rediseño de trabajo y grupos de trabajo autónomos, promoción de la salud en la cultura empresarial, estas prácticas o intervenciones organizacionales se basan en el sentido de coherencia y enfoques participativos que involucran a empleados y líderes en mejorar en su organización, en cuanto a los recursos de resistencia generalizada, tanto las capacidades a nivel individual y organizacional implican una responsabilidad y sostenibilidad compartida para la organización con el fin de promover la cultura de la salud y bienestar organizacional [11].

Así el objeto de estudio de la salutogénesis es la salud y por lo tanto su alcance estratégico puede llegar a cualquier organización humana, en la cual se busque el bienestar como una elección que eleva la calidad y la satisfacción de vida, así la salutogénesis laboral comprende entre otras la promoción, prevención y atención de la salud en el trabajo ya sea en el área física, emocional, social, espiritual e intelectual y también en la cultura y el liderazgo, así dentro de los planes y programas de salud en el trabajo están la disminución de los factores de riesgo relacionados con el estilo de vida a través de cambios de hábitos, promoción de estilo de vida saludable, realización de actividad física, manejo del estrés y de adicciones, entre otros. [12].

Desde una perspectiva salutogénica se expone [13], que la salud en el lugar de trabajo puede definirse como la capacidad de la fuerza laboral para participar y ser productiva de una manera sostenible y significativa. La implementación de un enfoque salutogénico en el trabajo requiere la participación entusiasta de los empleados y la colaboración interdisciplinaria entre, por ejemplo, la administración, la gestión de recursos humanos, la seguridad, los profesionales del medio ambiente y la salud.

Se han explorado también las opiniones de los trabajadores relevantes al lugar de trabajo para la prevención de la salud a partir de los recursos de salud y la perspectiva salutogénica [14], apreciándose el proceso de la promoción de salud en el lugar de trabajo, entre otros resultados están los recursos de salud identificados relacionados con el lugar de trabajo, representados por los cuatro temas, recompensa, equipo, misión y contexto, en el caso de la recompensa incluye la alegría, satisfacción, confirmación, aprendizaje, calidad de vida privada, en el equipo se aprecian tanto sus

partes, el papel de uno mismo, así como de los líderes, la misión incluye tareas a realizar y procesos a seguir y el contexto que implica.
En sí, se trata de crear organizaciones, empresas, centros de trabajo con ambientes laborales salutogénicos, promotores de bienestar y de realización personal y profesional, en sí entornos de trabajo saludables que se definen como:
"Un lugar de trabajo saludable es un lugar donde todos trabajan juntos para lograr una visión acordada para la salud y el bienestar de los trabajadores y la comunidad circundante. Proporciona a todos los miembros condiciones físicas, psicológicas, sociales y organizativas que protegen y promueven salud y seguridad. Permite a los gerentes y trabajadores aumentar el control sobre su propia salud y mejorarlo y volverse más enérgico, positivo y satisfecho. A cambio, la fuerza laboral es más estable, comprometida y productiva" [15].
Ya sea un trabajo formal o informal el entorno saludable comprende la promoción y protección de la salud, ya que además se deriva de un derecho humano fundamental contar con un ambiente de trabajo seguro y saludable tal como lo afirma, la Declaración de Seúl sobre Seguridad y Salud en el trabajo. [16].

MADRES SOLTERAS POR ELECCIÓN

Si bien no es posible contar con estimaciones confiables de nacimientos ilegítimos en el pasado y del embarazo no nupcial, se han recogido en la historia y antropología patrones de ilegitimidad dando lugar el nombre de herederos legítimos o bastardos, afectando principalmente a mujeres indígenas, negras, campesinas, jóvenes migrantes, etnias bajas, como resultado, la paternidad era negada, atribuida a otro y los hijos se les quitaban o compartían el estigma al no llevar el apellido, la virtud de la mujer quedaba dudosa y con la responsabilidad ante el hecho, su condición solo era de sumisión, represión, dependencia, discriminación y estigmatizada, el embarazo daba cuenta de su actividad sexual y la visión patriarcal regulaba el estigma para ella, su familia y sus hijos. [17]. Hoy por hoy las condiciones sociales y jurídicas han cambiado al abordar el tema de la madre soltera, es difícil lograrlo sin topar con el estigma, las disyuntivas del nombre, las ideas preconcebidas, lo cual puede llevar a revulnerarlas, por lo que se buscará mostrar información descriptiva que apoye a entender la magnitud, importancia y diferencias de esta realidad, se conoce en datos duros, que la existencia de la madre soltera en México para el 2014, es de 33 de cada 100 mujeres de 15 a 54 años, las cuales tienen al menos un hijo nacido vivo, son solteras, y se identifica que el 53.0% no tienen instrucción o cuentan con una escolaridad de secundaria [18].
Respecto al mercado de trabajo se estima que la participación de las mujeres disminuye conforme aumenta su número de hijos, así la mitad de las mujeres de 15 años y más que tienen de uno a dos hijas o hijos (49.6%) participa en el mercado de trabajo, mientras al tener de 3 a 5 hijas e hijos disminuye a 41.4% y apenas 22.7% de quienes tienen 6 o más, así mismo se constata que las mujeres que son madres se insertan en el mercado laboral en condiciones de mayor adversidad que el resto de las personas, pues tienen que combinar la crianza de los hijos y los quehaceres domésticos con sus actividades laborales [19].
En esta misma esfera laboral existen polaridades para las madres solteras, por un lado han tenido que desarrollar distintas estrategias para sobrevivir y las jornadas de actividad diarias y de trabajo diario rebasan las 16 y 18 horas incluyendo fines de semana, donde la necesidad básica es la supervivencia económica con sus hijos y por otro lado existe el polo opuesto en los que el ingreso sobre todo para las mujeres en los estratos medio y alto no adquiere problemática alguna, siendo la relevancia creciente los componentes inmateriales como los sentimientos de soledad, la percepción del rechazo social y la discriminación hacia el niño y su manejo, entre otros[20].
Se ha identificado también que existen diferencias respecto a la concepción de la madre soltera [21], ser madre soltera no necesariamente implica el haber tenido un hijo fuera del matrimonio, existen al menos cinco casos y causas por lo que una mujer es madre soltera; en algunos casos se debe a que su

matrimonio terminó en un divorcio y debido a ello las madres se quedan a cargo de los hijos, existen casos que surgen en una relación de noviazgo en los que hubo abandono tras conocer o durante el embarazo, también existen madres que han quedado viudas y están solas en la manutención y crianza de los hijos por la muerte del cónyuge, consta entre los casos la maternidad por elección, con la característica de que cada vez hay más mujeres con mayor autonomía e independencia económica que no llegan o no desean establecer vínculos de pareja y sin embargo atienden a su deseo de ser madres, ejerciendo una maternidad en soltería y por último las víctimas de abuso sexual que en estos casos la maternidad se considera impuesta y forzada.

Lo cierto es que estas mujeres han decidido, de-construido y construido para sí mismas una forma de vivir la maternidad con su propio sentido y significado, en este sentido ser una madre soltera por elección, es aquella mujer que por su propia determinación decide tener hijos sin estar casada y sin la necesidad de contar con el apoyo de una pareja para la crianza, decidiendo incluso su propia relación filial al asentar sus mismos apellidos, tipo de reproducción, redes de apoyo con las que contará y la posibilidad de hacer compatible su vida personal, profesional y laboral.

Las madres solteras por elección, son incluidas en la diversidad de las familias monoparentales, es importante aclarar que la monoparentalidad no es la ausencia de un progenitor en el hogar, sino su inexistencia en la familia, de tal forma que si los hijos conviven con dos progenitores no estaría dentro de esta realidad [22], así se plantea la necesidad de diferenciarlas como familias monoparentales por elección o identificadas como madres solteras por elección, por sus siglas MSPE, e incluso la propuesta realizada por los colectivos que las llegan a representar es llamarlas marentales, ya que son madres solteras por elección más no por alguna adversidad de la vida como la muerte del cónyuge, divorcio, separación, etc., también se hace hincapié en las estrategias a sortear de su elección entre las que están la conciliación de la vida laboral, familiar y personal, económicas, socioeducativas, de ocupación del tiempo libre de los hijos, de tiempo residual para ellas, así mismo las mujeres dadas las escasas políticas públicas para conciliar la vida familiar y laboral, desarrollan estrategias como redes familiares, remunerar a una cuidadora, que los hijos mayores se encarguen de los menores, en el ámbito laboral optan por horarios de trabajo en jornadas flexibles o continuas, modalidades de contratación de tiempo parcial, que les permitan la conciliación de las jornadas escolares y laborales, así como por estrategias extremas llegan a faltar al trabajo cuando es absolutamente imposible compaginar las tareas de cuidadora y trabajadora.

Sin embargo, el estrés laboral, la sobrecarga de responsabilidades tanto en la esfera productiva como reproductiva y el consiguiente aislamiento social que potencialmente conlleva, son elementos que pueden causar inestabilidad emocional, se expone también que una de las características de las MSPE, al menos entre quienes disponen de mayores niveles de formación e ingresos, el acceso al mercado laboral es la precondición, no el resultado impuesto, de la conformación de una familia monoparental [23].

Se investiga también respecto a los proyectos familiares de las mujeres que han optado por la maternidad ya sea mediante la reproducción asistida, relaciones sexuales y/o la adopción [24], refiriendo un conflicto entre su estatus de ciudadanas de pleno derecho que han accedido, exitosamente, a la formación universitaria y al desempeño de empleos cualificados y el estatus de madres que aún está condicionado por el modelo convencional de familia nuclear, conyugal y biparental, en el cual tienen que luchar por defender su posición frente a las resistencias del entorno social, así mismo señalan factores positivos de esta maternidad responsable que ejercen una vez que reúnen las condiciones materiales como empleo, vivienda y salario y afectivas tales como estabilidad emocional que consideran necesaria para hacerse cargo de un hijo solas, calculan que pueden o no contar con ayuda, la decisión que toman de manera independiente, autónoma y autosuficiente las emancipa, ya que era un área que les hacía falta desarrollar y finalmente sus actos de elección las convierten en mujeres creadoras de nuevos modelos de maternidad, familia y parentesco.

Las MSPE o Madres Solteras por Elección [25], tienen ciertos rasgos definitorios como la planeación para convertirse en madres a edades maduras, tener un elevado nivel académico, ser económicamente solventes y comparten un conjunto de rasgos que tienen que ver con la manera en que construyen su proyecto familiar solitario, quedan fuera de la denominada monoparentalidad sobrevenida como es el caso de divorciadas, separadas o viudas, tampoco responden a aquellos otros casos en que la monoparentalidad no ha sido buscada de modo expreso y por ende es accidental pese a que haya sido plenamente asumida una vez que la mujer se ha quedado embarazada, agregan que el contexto económico, social e ideológico ha favorecido la emergencia de los proyectos familiares y en las estructuras familiares sobre todo en las clases medias, como consecuencia de las transformaciones legislativas, tecnológicas por el acceso a la reproducción asistida, socioeconómicas al tener más oportunidades de educación, incorporación al trabajo remunerado y culturales donde se aprecia el valor de individualismo, a la vez que hoy por hoy se permite separar sexualidad, reproducción y filiación y se han abierto nuevas posibilidades de vida y formas de ser y estar principalmente para las mujeres.

Un último elemento para considerar es el deseo, este lleva a la motivación y búsqueda de los que se gusta o desea, al respecto [26] se identifica este elemento y reconoce que ante el deseo de tener un hijo se dirigen a este con las mismas ganas y voluntad que han empleado en otros proyectos de sus vidas. El derecho humano al libre desarrollo a la personalidad, el derecho a un empleo digo y de acuerdo a sus condiciones físicas y psicológicas, son fundamentales en las políticas públicas de cada país y sociedad, lo anterior conmine en fortalecer los pilares de todas los sociedades [27], dentro de este esquema de análisis, al referirnos a los derechos reguladores en potenciar a la mujer, mediante los principios de equidad y de igualdad en el contexto laboral, corresponde a un equilibrio armonioso, pues desde una perspectiva sociológica, la plenitud de la mujer se trasmite a sus descendientes, esta plenitud concuerda con factores importantes en al desarrollo físico, psicológico y social de generaciones de hombre y sobre todo de mujeres libres de violencia pasiva o activa [28].

MATERIALES Y MÉTODOS

Se trata de una investigación de enfoque cualitativo, descriptivo e interpretativo basado en una combinación de los métodos [29],[30], [31], [32], utilizando para ello, la sociología jurídica, etnografía, historia critica y el análisis de casos, aplicando diversas técnicas para la recopilación y análisis de la información, refiriendo a la documental y la entrevista, en la primera se pretende recabar una breve historia afín al objetivo de la investigación, la segunda, trata de una entrevista semiestructurada, realizada en una sola sesión a seis mujeres, dentro del catálogo de preguntas se encuentran:

¿Has tenido algún obstáculo en tus trabajos por ser madre soltera por elección?, ¿Cuáles han sido?, ¿Has tenido alguna facilidad en tus trabajos por ser madre soltera por elección? ¿Cuáles han sido?, ¿Quisieras agregar algo?

Luego de recabar la información, se analiza la información a partir de la comparación por la similitud o diferencia de los casos, las categorías, el análisis y compresión de la información, el análisis interpretativo de las categorías prefijadas se realiza con base a la contrastación y argumentación teórica. La muestra de seis participantes voluntarias a partir de la técnica del muestreo no probabilístico conocida como bola de nieve, identificando así una a una de las mujeres potenciales para el estudio, mismas que son contactadas por el entrevistador a participar, con la finalidad de cumplir con los lineamientos éticos de investigación, se informa a las participantes sobre la investigación, el proceso, su aportación y derechos como son la protección de sus datos personales, para la posibilidad de su participación abierta y en ejercicio de su voluntad respecto al estudio sobre madres solteras por elección y su trabajo.

Una vez que los sujetos de estudios, conociendo los alcances y riesgos, aceptan se proceda a realizar las entrevistas en un consultorio particular de psicología, donde se recaban los relatos en una sesión de 60 minutos, teniendo la posibilidad de que si existía alguna incomodidad podían parar la entrevista en cualquier momento, se expuso también del manejo confidencial de los datos, con la finalidad de que la aceptación para formar parte del estudio fuera tácita, es decir, por escrito y luego de dar su consentimiento para el estudio, la toma de notas y entender que su participación contribuye al mejor entendimiento de la MSPE se procedió a tener una a una las entrevistas. Al finalizar se les preguntó sobre el sentir durante la entrevista y si conocen alguna persona con las mismas características para poder ser entrevistada.

Así se obtuvieron un total de seis casos, una limitación de la investigación radica en el número de las entrevistadas, por lo que valdría la pena contactar con alguna institución privada dedicada a la reproducción asistida o médicos ginecólogos que quieran apoyar e inviten a las participantes a este tipo de estudios.
La muestra se conformó por seis mujeres de edades entre 39 y 55 años, las cuales comparten como característica ser solteras, madres de un hijo de edades entre los 5 y 15 años, haber vivido la experiencia de ser Madres Solteras Por Elección y estar trabajando.
Para fines de confidencialidad y anonimato, se les asignó un seudónimo que los representará, se agregan otros datos como su edad, número de hijos, sexo, edades de estos, grado de estudios, tipo de trabajo y puesto, pero ninguno que permita saber sobre su identidad.
(MSPE 1. 50 años, 1 hijo de 11 años, empleada formal, maestría, puesto directivo)
(MSPE 2. 49 años, 1 hijo de 12 años, empleada formal, maestría, puesto administrativo)
(MSPE 3. 39 años, 1 hijo de 6 años, empleada formal, especialidad, puesto especialista)
(MSPE 4. 55 años, 1 hija de 15 años, autoempleo, licenciatura, negocio propio)
(MSPE 5. 40 años, 1 hijo de 5 años, autoempleo, licenciatura, negocio propio)
(MSPE 6. 40 años, 1 hijo de 12 años, empleo formal, maestría, puesto gerencial)

RESULTADOS

Se corrobora que la vía adoptada para ser madre es por elección propia, el proceso seguido para ello por la mayoría de ellas 5 de 6, es someterse a reproducción asistida con donante no conocido y solo una de ellas por relación sexual con intención de reproducción.
Dentro de las motivaciones para la elección y las concepciones sobre la maternidad, se aprecia que esta decisión se dio en un momento donde la trayectoria personal o de vida empato con la trayectoria profesional, haciendo un alto en esta trayectoria laboral para dar lugar a la maternidad, la reacción del entorno familiar, laboral, de amigos, fue de apoyo y también de curiosidad, se aprecia que tener hijos no era una meta que habían descartado, solo aplazado y que habitaba en su deseo, así se corroboran los rasgos definitorios [33] entre los que están, la planeación para convertirse en madres a edades maduras, tener un elevado nivel académico, ser económicamente solventes y construcción de su proyecto familiar.
"…decidí ser madre justo cuando me di cuenta de que ya había alcanzado mi meta de ser Directora general y pensé en mí área personal" (MSPE 1)
"…es algo que me dio mucha felicidad, desde pequeña sabia que tendría un hijo" (MSPE 2)
"…decidí embarazarme fue justo por que conocí a un doctor en el hospital que, hacia reproducción asistida, siempre he sido muy independiente y no creo en el matrimonio" (MSPE 3)
"…ser madre es una de los mejores regalos y oportunidades que la vida me pudo dar, pero también es un reto hacer un ser humano de bien, es algo que yo siempre había querido y lo logré." (MSPE 4)
"…desde siempre me propuse que cuando ya estuviera bien en muchos sentidos tendría a ese bebe y así fue." (MSEP 6)

En las narrativas se aprecia un manejo de ideología convencional [34], sus discursos encaminados a imponerse sin ser cuestionado, utilizando una especie de camuflaje y defensa contra las resistencias del entorno social, al mencionar en sus narrativas de legitimación frente al entorno social como la imagen naturalizada y esencialista de la maternidad en las expresiones como: siempre quise, siempre había querido, yo desde pequeña, etc., logrando con ella inclusión y aceptación.
Dentro de los aspectos que obstaculizaron su bienestar laboral, se encontraron dos problemáticas básicas que frenan su bienestar, estas son: resistencias sociales en el entorno laboral y dilemas/disyuntivas a resolver respecto a la conciliación de la vida laboral y personal, como son la posibilidad de dejar laboral o continuar laborando, buscar una mejora laboral o aplazar la búsqueda y resolver problemas de salud o enfermar, si bien los obstáculos se conviertan en áreas de oportunidad a trabajar, también es importante reconocer que mientras estos existan no se puede gozar en el trabajo de estados de bienestar tomando en cuenta que la salutogénesis laboral comprende entre otras la promoción, prevención y atención de la salud en el trabajo ya sea en el área física, emocional, social, espiritual e intelectual y también en la cultura y el liderazgo Tesoriero
Las resistencias del entorno laboral se aprecian al tener que asociar la maternidad con el emparejamiento, el matrimonio o la continuidad de prácticas hegemónicas y con ello dificultad de dar entrada y comprensión a la diversidad y la inclusión, entre las que figuran tener hijos para no estar solo en la vejez, tales como al momento de visibilizar la maternidad tienen que dar cuenta de cómo lo lograron, etc., estos logros le dan emancipación y empoderamiento más como mujeres que como madres [35], ellas mismas encuentran dificultades al compararse con familias biparentales con diferentes condiciones en los roles y tareas compartidas, así mismo trabajan en la reconfiguración de su identidad como madre, trabajadora, desarrollo de capacidades del manejo infantil y de las redes infantiles de convivencia, redes solidarias de colaboración, cuidado, apoyo y solidaridad, además de una interpretación de la maternidad naturalizada y esperada, quedando dispensadas, venciendo las resistencias del entorno laboral al quedar incluidas en él a partir de reconocer su trayectoria laboral de manera continua y responsable.

"*Cuando se notó mi embarazo, muchos en mi trabajo me dijeron que bueno, aplaudieron mi decisión, la mayoría mencionó que para que no me quedara solita en la vejez" (...), "...me preguntaban o querían saber cómo me había embarazado, sentí una intrusión en mi vida personal, que le asignaban la paternidad a algún compañero"(...), "Me molesta cuando me dicen que ahora si ya estoy completa por tener un hijo y me presionaban para un segundo hijo."* (MSPE 1)
"Cuando se me empezó a notar me preguntaron muchas cosas, hasta que yo les dije que no hablaran a tras de mí que les contaba cómo y dónde fue" (MSPE 2)
"...me preguntan por qué no me he casado y tengo un hijo, como que no les cuadra eso por que me dicen que aún estoy joven." (MSPE 3)
"...cuando hice planes para mi embarazo tuve que planear también que me había casado y hasta use un anillo de bodas" (...), "...trabajo en un taller de detallada automotriz por lo que estoy rodeada de hombres, así que para evitar preguntas o rumores planee lo que te digo." (MSEP 5)
"...eran comentarios respecto a que me cuidara mucho por mi edad, por que era una primigesta añosa, y todos me daban comida o me querían alimentar, que aquí le traje este licuado, vitaminas, etc." (MSEP 6)

En cuanto a los dilemas y disyuntivas, se logra apreciar cómo este tipo de maternidad tiene una incidencia en la carrera profesional / laboral y ha tenido impactos tales como aplazar por algún tiempo los logros profesionales o de mejora para lograr estabilidad laboral y bienestar para ella y su hijo, las disyuntivas son entorno al escoger entre el trabajo, la vida personal y la salud. Sin embargo, las decisiones que tome ante estos dilemas y su estado emocional estarán [36], directamente relacionados

con el bienestar de su hijo, pese a que con ello encuentre oposición en grupos minoristas de religiones dogmáticas o heteronormativas.

"*…algunos otros pensaron que dejaría la dirección por el embarazo y la crianza, pero no fue así.*" (MSPE 1)
"*…aunque me gustaría dejar mi trabajo e ir a otro y ganar más no lo puedo hacer por ahora, ya que perdería las libertades y confianza que me han dado*." (MSEP 2)
"No puedo viajar por la escuela de la niña y por estar pendiente de ella es una adolescente de 15 años, ya será momento" (MSEP 4)
"…me proponen moverme a otro estado," (…), "…yo no quiero, ya que aquí mi mamá me apoya con mi hijo que ya está entrando a la adolescencia." (MSPE 5)

Identifican que los aspectos que favorecen su bienestar laboral son de tipo emocional y no económico como tal, lo cual se conoce como salario emocional, apreciándose el desarrollo del aspecto relacional y la flexibilidad, el salario emocional en las organizaciones que se refiere a una flexibilidad en la organización que incide en la baja de estrés y aumento del estado de ánimo, bienestar individual y familiar y calidad de vida laboral, uno de los aspectos de este salario emocional es flexibilizar las jornadas de trabajo, de tal modo que los trabajadores puedan conciliar mejor su vida laboral con su vida personal, garantizando un mejor salario emocional que, indudablemente, mejorará su motivación, concentración y rendimiento y, por ende, facilitará la productividad y la rentabilidad y sustentabilidad [37], el salario emocional se define también como los elementos extrínsecos e intrínsecos del trabajo que generan emociones positivas [38].
"…mis clientes me han dado más trabajo, algunos me preguntan por mi hija, otros me han dado regalos para ella, se me han abierto nuevos proyectos" (MSPE 4)
"…mis jefes me pagan la maestra de apoyo que viene en la tarde aquí conmigo, ellos me lo ofrecieron, ellos reconocen mi trabajo y son considerados con la condición de mi hijo." (MSPE 2)
"…me han apoyado, la mayoría de las guardias me las dejan en el turno de la mañana." (MSPE 3)
"…la facilidad fue y también que contaba con gente de confianza en quien pude delegar mis funciones y él me administraba, eso estuvo bien por que aprendí a soltar el negocio y hasta a irme de vacaciones con mi hijo sin estar siempre allí" (MSPE 5)
"…la facilidad que tuve fue que mi jefe y sus hermanos hablaron conmigo y me dijeron que con toda confianza les dijera si necesitaba descansar o un poco de apoyo y así fue, me pusieron otra persona para que yo me apoyara en ella sobre todo por que yo estaba delicada de salud por el embarazo por que me dio anemia y me desmaye dos veces, pero fuera de allí ya comencé a sentirme mejor y a sentirme apoya, cuando nació mi hijo uno de ellos me pidió ser su padrino y ahora hasta compadres somos" (MSPE 6)
"Entienden cuando por alguna razón me ausento y es por causas personales, la facilidad que he tenido es poder modificar mis horarios de trabajo para pasar tiempo con mi hijo, acomodo de horarios de trabajo, han accedido a la reducción de horarios de trabajo, jornadas y aceptado en ocasiones el trabajo en casa" (MSPE 1)
"Horarios flexibles, confianza absoluta, puedo llevar a mi hijo al trabajo sobre todo por las tardes que tengo inconveniente de con quien dejarlo" (MSPE 2)
"…me dan permisos fácilmente sin descontarme, claro que yo hago muy bien mi trabajo y siempre doy más" (MSPE 3)

Se puede concluir que la pese a que la percepción salutogénica laboral por parte de las mujeres puede ser positiva, es decir pueden identificar factores que favorecen su bienestar laboral, estos aún están en desarrollo, ya que se perciben solo dos dimensiones de las cuatro propuestas para el salario emocional [39], que son la esfera biológica, que incluye la seguridad y salud (Salud objetiva); la esfera

psicológica que incluye pensamientos, sentimientos y emociones (Salud subjetiva), la esfera social mediante el plano relacional y que puede propiciar un entorno organizacional favorable (salud subjetiva) y la esfera espiritual, que incluye el arte y la cultura, los valores cívicos, éticos y familiares y el medio ambiente (salud subjetiva), los dos que se perciben son apoyo relacional y flexibilidad organizacional, pero faltan otros elementos para considerar una organización salutogénica que son los recursos personales, sociales y ambientales (recursos de resistencia general) que ofrecen coherencia (comprensible, manejable, y significativas) experiencias laborales y resultados organizacionales sostenibles[40].

5. CONCLUSIONES

El tema de las mujeres que deciden una maternidad soltera por elección o MSPE, abre brechas de investigación entorno a la gestión y visión de este tipo maternidad, así como al tipo de apoyo y oportunidades de mejora que ellas requieren en el área laboral, plano en la cual se ha distinguido que no requieren apoyo, al parecer esta resuelto, ya que son exitosas en las actividades que desempeñan ya sea de manera formal o en el emprendimiento, han aprendido a conciliar la vida personal y laboral, además de que su tipo de perfil corroborado como una mujer autónoma, independiente, empoderada, segura de sí misma y con alta capacidad empática que decide ser madre al parecer incluso desde su percepción no requiere de algún apoyo o requiere de apoyos mínimos, ya que ella sabe arreglar sus asuntos de manera personal y sus decisiones guiada por sí misma, sin embargo, desde que se hace visible su decisión de ser madre impacta en el entorno organizacional generando obstáculos o facilitadores que frenan o favorecen su bienestar y promoción de la salud desde el punto de vista salutogénico, los obstáculos que ellas aprecian en esta investigación versan en resistencias sociales en el entorno laboral y dilemas/disyuntivas a resolver respecto a la conciliación de la vida laboral y personal, mientras que los facilitadores distinguidos que favorecen su bienestar laboral son de tipo emocional y no económico como tal, lo cual se conoce como salario emocional, apreciándose el desarrollo del aspecto relacional y la flexibilidad organizacional.

La apreciación de estos resultados dan luz a esta realidad de las MSPE y permiten la oportunidad para trabajar ante las resistencias sociales en favorecer la inclusión de las diversidades familiares y personales en las organizaciones, ya que se aprecia que las resistencias sociales hegemónicas son parte de los obstáculos, así mismo se requiere apoyar los dilemas y disyuntivas que tengan que tomar a partir de contar con programas y proyectos en la flexibilidad organizacional y el desarrollo del salario emocional en las organizaciones, es decir aparecen juntos el problema y la solución, ante los dilemas y las resistencias sociales es menester que se valga la aplicación de la flexibilidad en la organización que incide en la baja de estrés y aumento del estado de ánimo, bienestar individual y familiar y calidad de vida laboral, y en desarrollar los aspectos de este salario emocional que no solo es flexibilizar las jornadas de trabajo para conciliar la vida laboral y personal o tener adecuadas relaciones sociales basadas en la confianza, incluye la esfera biológica, psicológica, social relacional, esfera de valores y medioambiental. En sí garantizar un mejor salario emocional que son factores extra salariales, indudablemente, mejorará percepción, motivación, concentración y rendimiento y, por ende, facilitará la productividad y la rentabilidad y sustentabilidad, en sí el bienestar laboral y con ello la salutogénesis en el ámbito laboral, no solo para ella, también para quienes la rodean, una vez más las madres solteras por elección marcan tendencia, son creadoras de nuevos modelos de maternidad y esta vez en la salutogénesis laboral.

BIOGRAFÍA

Viviana Castellanos Suárez es Profesora Investigadora de la División Académica de Ciencias de la Salud en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, doctora en métodos de solución de conflictos y derechos humanos por la UJAT, maestra en Psicología Jurídica y Criminología por el IUP, licenciada en Psicología por la Universidad Iberoamericana UIA, perito en Psicología. Ha desarrollado líneas de

investigación relacionadas con mujeres, violencia, psicología jurídica, derechos humanos y grupos vulnerables, cuenta con capítulos de libro, artículos y textos científicos en revistas de prestigio nacional e internacional, miembro del Sistema Nacional de Investigadores CONACYT nivel C, miembro del Sistema Estatal de Investigadores.

Yazmin Isolda Alvarez Garcia es Profesora Investigadora de la División Académica de Ciencias de la Salud en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Doctora en Estudios Jurídicos, Maestra en Derecho Constitucional, Amparo y Derechos Humanos, licenciada en derecho por la Universidad del Mayab. Desarrollo de líneas de investigación relacionadas con Propiedad Intelectual, vulneración de derechos en materia de derechos de autor y propiedad industrial, derechos humanos, violencia y grupos vulnerables, cuenta con capítulos de libros, artículos y textos científicos. Es parte del Grupo de Investigación Derecho, Psicología y otras ciencias: temas emergentes sobre vulnerabilidad y derechos humanos, miembro del Sistema Nacional de Investigadores CONACYT nivel C, miembro del Sistema Estatal de Investigadores.

Rolando Castillo Santiago es Doctor en Estudios Jurídicos, Licenciado y Maestro en Derecho, Profesor Investigador en la División Académica de Ciencias Sociales y Humanidades de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco con Reconocimiento como Profesor de Tiempo Completo con Perfil Deseable por el Programa para el Desarrollo Profesional Docente (PRODEP), miembro del Sistema Nacional de Investigadores CONACYT nivel Candidato. Perteneciente a la Academia Euroamericana de Derecho Familiar, incorporado a la Red de Esfuerzos para el Desarrollo Social Local, afiliado a la Asociación Iberoamericana de Derecho Privado (AIDDP) y miembro del Consejo Mexicano de Investigación Educativa A.C. Es autor de diversas obras nacionales e internacionales con su línea de investigación en el derecho privado de enfoque en grupos vulnerables y derechos humanos.

REFERENCIAS

[1]. OMS (2010) "Entornos laborales saludables: fundamentos y modelo de la OMS: contextualización, prácticas y literatura de apoyo." (2010). 1-107. pag 5. 14, 93.
Disponible en: https://www.who.int/occupational_health/evelyn_hwp_spanish.pdf

[2]. Antonovsky, A. (1979). Health, Stress, and Coping. *New Perspectives on Mental and Physical Well-Being*, 12-37.

[3]. Blanco, G. (2018) Approach to a positive vision of health in the workplace through the sense of coherence. *Revista Digital Postgrado*. 7(2): 35-39

[4]. ONU MUJERES Noticias (2019) Aunque hay avances las mujeres continúan sometidas en muchos países. Noticias ONU. Disponible en: https://news.un.org/es/story/2019/06/1458381

[5]. INEGI(2018). Estadísticas a propósito del día de la madre.1-9 p.4
http://www.inegi.org.mx/saladeprensa/aproposito/2017/madre2017_Nal.pdf

[6]. Amaro, J. M. R., Couto, M. D., y Díaz, N. (2015). Modelo salutogénico: enfoque positivo de la salud. Una revisión de la literatura. *Acta odontológica venezolana*, 53(3), 37-39.

[7]. Vinje, HF, Langeland, E. y Bull, T. (2017). El desarrollo de la salutogénesis de Aaron Antonovsky, 1979 a 1994. En *El manual de salutogénesis* (25-40). Springer, Cham.

[8]. Amaro, J. M. R., Couto, M. D., y Díaz, N. (2015). Modelo salutogénico: enfoque positivo de la salud. Una revisión de la literatura. *Acta odontológica venezolana*, 53(3), 37-39.

[9]. Mittelmark, MB y Bauer, GF (2017). Los significados de la salutogénesis. En *El manual de salutogénesis* (págs. 7-13). Springer, Cham.

[10].Vinje, HF, Langeland, E. y Bull, T. (2017). El desarrollo de la salutogénesis de Aaron Antonovsky, 1979 a 1994. En *El manual de salutogénesis* (25-40). Springer, Cham.

[11].Bauer, GF y Jenny, GJ (2017). La aplicación de la salutogénesis a las organizaciones. En *El manual de salutogénesis* (págs. 211-224). Springer, Cham

[12].Tesoriero, D., Martínez, F., Naveros, J., y Orlandini, S. (2007) El bienestar y la promoción de la salud como estrategia para la productividad sustentable. VII Congreso Nacional e Internacional de Administración, Consejo Profesional de Ciencias Económicas de la ciudad Autónoma de Buenos Aires. 2-18. Disponible en: https://www.researchgate.net/profile/Javier_Naveros/publication/270645619
[13].Vaandrager, L. y Koelen, M. (2013). Salutogénesis en el lugar de trabajo: construcción de recursos de resistencia general y sentido de coherencia. En *organizaciones salutogénicas y cambio* (págs. 77-89). Springer, Dordrecht.
[14].Bringsén, Å., Andersson, H. I., Ejlertsson, G., y Troein, M. (2012). Exploring workplace related health resources from a salutogenic perspective: Results from a focus group study among healthcare workers in Sweden. *Work*, *42*(3), 403-414.
[15].WPRO (1999). World Health Organization, Regional Office for the Western Pacific. Regional guidelines for the development of healthy workplaces. World Health Organization, Regional Office for the Western Pacific November 1999 p.11. https://www.who.int/occupational_health/regions/en/oehwproguidelines.pdf?ua=1
[16].Seoul Declaration on Safety and Health at Work. (2008) International Labour Organization, International Safety and Security Organization, Korean Occupational Safety and Health Agency. Available http://www.seouldeclaration.org/index.php
[17].Rico de Alonso, A. (1986). *Madres solteras adolescentes*. Plaza and Janés. Bogotá Colombia.
[18].INEGI(2018). Estadísticas a propósito del día de la madre 1-9 http://www.inegi.org.mx/saladeprensa/aproposito/2017/madre2017_Nal.pdf
[19].INMUJERES(2018). Instituto Nacional de las Mujeres. Las madres en cifras. Disponible en https://www.gob.mx/inmujeres/articulos/las-madres-en-cifras
[20].Rico de Alonso, A. (1986). *Madres solteras adolescentes*. Plaza and Janés. Bogotá Colombia.
[21].Astorga Camey A.M. (2011*). Nivel de ansiedad en madres solteras y casadas entre 20 y 30 años.* Tesis de Licenciatura. Universidad Rafael Landívar facultad de humanidades departamento de Psicología. Nueva Guatemala de la Asunción.
[22].Rivas, A. M., y Jociles, M. I. (2013). Las madres solteras por elección: quiénes son y cómo hemos investigado sus proyectos familiares. *MI Jociles y R. Medina Plana (Coords.), La monoparentalidad por elección. El proceso de construcción de un modelo de familia*, 11-40. Valencia: Tirant lo Blanc.
[23].Jociles, R., y Moncó, V. Díaz (2008). Una reflexión crítica sobre la monoparentalidad: el caso de las madres solteras por elección. Universidad de Huelva. Vol. 7 núm. 1 265-274
[24].Rivas, A. M., Jociles, M. I., y Moncó, B. (2011). Las madres solteras por elección. ¿Ciudadanas de primera y madres de segunda? *Revista Internacional de Sociología*, *69*(1), 121-142
[25].Rivas, A. M., y Jociles, M. I. (2013). Las madres solteras por elección: quiénes son y cómo hemos investigado sus proyectos familiares. *MI Jociles y R. Medina Plana (Coords.), La monoparentalidad por elección. El proceso de construcción de un modelo de familia*, 11-40. Valencia: Tirant lo Blanc.
[26].Rebollo, B. M. (2009). La maternidad en la red: el caso de las madres solteras por elección. *Feminismo/s*, (14), 123-141
[27].Harguindéguy, Jean-Baptiste. (2015). *Análisis de políticas públicas.* 2ª ed. Madrid: Tecnos.
[28].Sánchez Cordero, Olga María Del. (2016). *Sociología General y Jurídica.* Ciudad de México: Porrúa.
[29].Uwe, Flick. (2015). El diseño de investigación cualitativa, México: Morata.
[30].Maxwell, Joseph A. (2013). *Diseño de investigación cualitativa*. México: Gedisa.
[31].Quecedo Lecanda, R., y Castaño Garrido, C. M. (2002). Introducción a la metodología de investigación cualitativa. *Revista de psicodidáctica*. Núm. 14, 5-39 Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea Vitoria-Gazteis, España

[32].Sampieri, R. H. (2018). *Metodología de la investigación: las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta*. McGraw Hill México.
[33].Rivas, A. M., Jociles, M. I., y Moncó, B. (2011). Las madres solteras por elección. ¿Ciudadanas de primera y madres de segunda? *Revista Internacional de Sociología*, *69*(1), 121-142.
[34].Rivas, A. M., Jociles, M. I., y Moncó, B. (2011). Las madres solteras por elección. ¿Ciudadanas de primera y madres de segunda?. *Revista Internacional de Sociología*, *69*(1), 121-142.
[35].Rebollo, B. M. (2009). La maternidad en la red: el caso de las madres solteras por elección. *Feminismo/s*, (14), 123-141.
[36].Campoverde Chamorro, E. M. (2019). *Estado emocional de la madre soltera por elección*
[37].Restrepo, P. L. (2014). La flexibilidad laboral y el salario emocional. *Aglala*, *5*(1), 34-68.
[38].Rubio, S. M., Beltrán, C. A., Baltazar, R. G., y Gómez-Sánchez, R. V. (2020). El concepto de salario emocional. *Revista Científica Retos de la Ciencia*, *4*(1), 15-24.
[39].Rubio, S. M., Beltrán, C. A., Baltazar, R. G., y Gómez-Sánchez, R. V. (2020). El concepto de salario emocional. *Revista Científica Retos de la Ciencia*, *4*(1), 15-24.
[40].Vaandrager, L. y Koelen, M. (2013). Salutogénesis en el lugar de trabajo: construcción de recursos de resistencia general y sentido de coherencia. En *organizaciones salutogénicas y cambio* (págs. 77-89). Springer, Dordrecht.

VIVIENDA Y DERECHOS SOCIALES

Arq.Saúl Horacio Rodríguez de la Cerda
Universidad Juarez Autonoma de Tabasco

ABSTRACT
Durante la historia de México, las clases menos favoreceidas se han visto perjudicadas respecto a su espacio o bien su derecho a tener una vivienda donde les permita desarrollarse y ejercer todas las actividades que sean necesarias para su vida, de ahí que en la evolución de las políticas de vivienda se adaptan para satisfacer todas las nacesidades de vivienda de todas las personas en general, pero ¿Qué significar tener una vivienda? Así, un concepto de vivienda es lo siguiente*: "El conjunto de repertorios interiorizados (representaciones, valores, símbolos), a través de los cuales los actores sociales (individuales y colectivos) demarcan sus fronteras y se distinguen de los demás actores en una situación."*[1]

Así, cuando se aborda el tema de la vivienda se esta refiriendo a derechos sociales los cuales son derechos subjetivos de prestación positiva fáctica del estado.[2] De modo que, es responsabilidad del estado brindarle a las personas y principalmente a las personas desfavorecidas, una espacio y vivienda adecuada donde puedan vivir, por lo que el estado cumple con sus responsabilidad de llevar a cabo esa acción positiva al considerar todas la medidas necesarias para garantizar uno de los derechos humanos más importantes que tienen todas las personas, que es el disfrute a una vivienda digna y adecuada, lo que permitirá que este derecho social se expanda y sea garantizado para todos los humanos, lo que va a depender del desempeño y el esfuerzos de cada nación en sus políticas o programas.

Keywords: Social Rights; Human Rights; Living Place

[1] García García, Alejandro, Vivienda, Vivienda, Vivienda, familia, familia, familia, identidad La casa como prolongación de las relaciones humanas, vol. VII, núm. 17, enero-abril, 2005 p.45
2 Arango Rivadeneira, Rodolfo, *Derechos Sociales*, en Fabra Zamora, Jorge Luis Rodríguez Blanco, (eds.) Enciclopedia de Filosofía y Teoría del Derecho, UNAM volumen dos 2017, p.1677

IGUALDAD DE GÉNERO Y DERECHO A LA PROPIEDAD DE LA MUJER RURAL

Bertha Velázquez Jiménez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco (UJAT)Villahermosa, México

RESUMEN
En este artículo se hace una revisión de los las dificultades que aún persisten en lo referente del derecho a humano a la propiedad de las tierras para las mujeres en las comunidades rurales, pues con todo y que los artículos primero y cuarto de la Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos prohiben la discriminación a toda persona alguna y reconoce la igualdad del varón y la mujer ante la ley, así como también instrumentos internacionales como la Declaración Americana de los Derechos y Deberes del Hombre en su artículo vigésimo tercero señala que el derecho a la propiedad privada deberá cubrir de las necesidades esenciales de una vida decorosa y que contribuya al mantenimiento de la dignidad de la persona y del hogar, en el plano empírico es palpable la desigualdad latente que trasciende fronteras con un sistema y/o estructura sociocultural y legal donde los hombres tradicionalmente son quienes gozan una plenitud de derechos en el ámbito civil, económico y político.
Con motivo de lo anterior, se presentan algunos casos en que las mujeres han enfrentado obstáculos para la obtención de la propiedad de las tierras rurales, así como también se exponen teorías y propuestas para que los programas rurales y políticas públicas sean más efectivas en cuanto el combate de la desigualdad de género, aseverando que la tenencia de la tierra es segura cuando los derechos de su propiedad son integrales, solidos y duraderos.

Palabras clave: Derecho humano a la propiedad; igualdad de género; mujeres rurales; cultura; ley agraria.

MECANISMOS PARA EL ADELANTO DE MUJERES ANTE LA PANDEMIA DE COVID-19

Lily Lara Romero
Doctora en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos
Consejo de Ciencia y Tecnología del Estado de Tabasco

Viviana Castellanos Suárez
Doctora en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN

Los mecanismos de adelanto para las mujeres (MMA) son todas aquellas instancias, dispuestas desde el Estado y distribuidas a nivel nacional, regional y local, que coadyuvan a transversalizar la perspectiva de género en las políticas públicas, y que realizan acciones concretas para promover los derechos humanos de las mujeres y niñas, así como para erradicar de la violencia contra ellas. A partir de la disrupción de la emergencia sanitaria de la pandemia de COVID-19 se han manifestado en la vida de las mujeres vulneración de sus derechos humanos, así ha sido documentado en todo el mundo a través de los organismos de derecho internacional, regional y local. La pregunta de investigación se centra en determinar cuáles han sido los mecanismos de adelanto para las mujeres en México para promover el derecho humano de niñas y mujeres durante la emergencia sanitaria. Identificar si ante las vulneraciones de sus derechos en México, se han establecido políticas públicas de perspectiva de genero para promover los derechos humanos de las mujeres en confinamiento por razones sanitarias. El objetivo de este análisis es determinar cuáles han sido esos mecanismos de adelanto para las mujeres de las instancias mexicanas para promover los derechos de las mujeres y niñas ante la pandemia de COVID-19 y sus limitaciones. La metodología es exegético jurídica basada en la revisión de documentos jurídicos del estado mexicano, así como las acciones concretas para promover los derechos de mujeres y niñas para erradicar o en su defecto visibilizar la violencia contra ellas. Esta investigación permite reconocer las acciones del Estado para prevenir, erradicar y apoyar a las niñas y mujeres que sufren vulneraciones a sus derechos en el ámbito público y privado debido al confinamiento por la emergencia sanitaria del COVID-19.

Palabras clave: Mecanismos de adelanto para las mujeres, Covid-19, Derechos humanos de las mujeres, Violencia de género.

MECHANISMS FOR THE ADVANCE OF WOMEN IN THE COVID-19 PANDEMIC

ABSTRACT

Advancement mechanisms for women (MMA) are all those entities, arranged by the State and distributed at the national, regional and local levels, that contribute to mainstream the gender perspective in public policies, and that carry out concrete actions to promote the human rights of women and girls, as well as to eradicate violence against them. From the disruption of the health emergency of the COVID-19 pandemic, violations of their human rights have manifested in the lives of women, this has been documented throughout the world through international, regional and legal organizations. local. The research question focuses on determining what advancement mechanisms have been for women in Mexico to promote the human right of girls and women during the health emergency. Identify whether, given the violations of their rights in Mexico, public policies have been established from a gender perspective to promote the human rights of women in confinement for health reasons. The objective of this analysis is to determine what these advancement mechanisms have been for women in Mexican authorities to promote the rights of women and girls in the face of the COVID-19 pandemic. The methodology will be exegetical legal based on the review of legal

documents of the Mexican state, as well as concrete actions to promote the rights of women and girls to eradicate or, failing that, make violence against them visible. This research makes it possible to recognize the violations of the rights of girls and women in the public and private spheres due to confinement due to the health emergency of COVID-19.

Keywords: Advancement mechanisms for women, Covid-19, Human rights of women, Gender violence.

INTRODUCCIÓN

A partir de las medidas de confinamiento que se establecieron en diferentes países del mundo incluyendo México por la emergencia sanitaria de Covid-19, se presentaron problemáticas identificadas como violencias en contra de mujeres y niñas en los espacios privados. En los últimos años se han realizado visibilizando los diferentes tipos de violencia en el hogar en contra de mujeres y niñas. La legislación internacional, regional, estatal plantea la obligación de los estados parte de prevenir, atender, erradicar cualquier tipo de violencia en contra de las mujeres,

Debido al contexto de confinamiento doméstico y la disminución de la circulación de personas en las calles, organismos internacionales han señalado el aumento de los actos de violencia sexual y violaciones contra mujeres, niñas y adolescentes. Uno de ellos desde el ámbito regional la Comisión Interamericana de Derechos Humanos (CIDH), la cual hace un llamado a los Estados a incorporar la perspectiva de género en la respuesta a la pandemia del COVID-19 y a combatir la violencia sexual e intrafamiliar en este contexto [1].

El contexto de violencia contra las mujeres en México ya era grave antes de la emergencia sanitaria debido al COVID-19, y, además, fue aumentando a medida que la pandemia se expandía. Según cifras del Secretariado Ejecutivo del Sistema Nacional de Seguridad Pública (SESNSP), en 2019 se registraron 10.5 asesinatos de mujeres cada día, mientras que, de enero a marzo en 2020, la cifra ascendió a 10.6 mujeres asesinadas al día, en promedio [2].

En un primer diagnóstico de violencia la Encuesta Nacional sobre la Dinámica de las Relaciones en los Hogares (ENDIREH) señala: “de las mujeres de 15 años y más, 66% han enfrentado al menos un incidente de violencia por parte de cualquier agresor, alguna vez en su vida, este porcentaje aumenta a 69% en el caso de mujeres indígenas”. El 43.9% de las mujeres han sufrido violencia por parte de su actual o última pareja, esposo o novio, a lo largo de su relación. En 2016, 10.3% de las mujeres de 15 años y más, fue víctima de algún acto violento por parte de algún integrante de su familia diferente a su pareja. El 67.1% de la violencia familiar contra mujeres y niñas sucede dentro de su misma casa [3].

Una de las políticas públicas promovidas por el estado mexicano fue la denominada “Jornada Nacional de Sana Distancia”, a partir del mes de marzo de 2020, consistió en la suspensión de todas las actividades económicas no esenciales y el resguardo en casa. Asimismo, se implementó una amplia campaña para usar la línea de emergencia al 9-1-1 en caso de vivir algún acto de violencia. Los datos muestran que las llamadas de emergencia al 9-1-1 relacionadas con la solicitud de ayuda por violencia contra las mujeres durante el 2020 aumentaron en comparación con las registradas en el año anterior al pasar de 197,693 a 260,067 llamadas, un aumento aproximado de 31.5% [4]. Las llamadas de emergencia recibidas en el 911 se categorizaron como: violación, abuso sexual, acoso u hostigamiento sexual, violencia contra la mujer, violencia de pareja y violencia familiar. Por lo cual la CNDH reconoció que esto representa un vacío en la generación de información sobre las llamadas de emergencia, en tanto que si bien se define a qué refiere la violencia de pareja y la violencia familiar, no se puede saber en qué casos la violencia contra las mujeres fue registrada en un rubro diferente [5].

Otra de las recomendaciones de la CNDH señaló: la medida de quedarse en casa ha tenido repercusiones negativas en la vida de las mujeres, entre otras cuestiones, por la carga desproporcional en el trabajo de cuidados y el aumento de la violencia contra las mujeres. En este sentido, la violencia

contra las mujeres se ha agravado por otro problema de salud pública: el COVID-19, por ello, se puede afirmar que la pandemia por COVID-19 concurre con la pandemia por violencia contra las mujeres.

MATERIALES Y MÉTODOS

Para el análisis de los mecanismos para el adelanto de las mujeres ante la pandemia de COVID-19 en México se emplea el método exegético jurídico, el cual se basa en un esquema teórico que considera lo que está plasmado en los documentos legales, por eso es importante la exégesis como antecedente indispensable para todo ulterior trabajo sobre el derecho positivo. Las técnicas de investigación empleadas son la documental y el análisis comparativo para analizar las limitaciones del ejercicio de los mecanismos de adelanto para las mujeres en diferentes instituciones y organizaciones pertenecientes al ejercicio transversal del derecho a una vida libre de violencia de las niñas y mujeres del estado mexicano.

DEBER DEL ESTADO

El deber se entiende como una responsabilidad de tipo moral, un comopromiso y en sí una obligación inevitable que implica proceder bajo principios innamovibles como la justicia, la moralidad y en sí el bien común, en este sentido el deber del estado es resguardar a las personas y su derecho, dar protección y promover la participación igualitaria, preservando las oportunidades y en si el derecho a la calidad de vida y mejorar las condiciones de desarrollo, bienestar, convivencia armónica respetandose sus derechos.

Derivándose así que el deber del estado es actuar con la llamada debida diligencia, ante la violencia contra la mujer, hay dos tipos la diligencia, la diligencia debida individual y la diligencia debida sistémica, la individual se enmarca en las obligaciones del estado hacia la persona para prevenir, proteger, sancionar la violencia contra la mujer, mientras que la diligencia debida sistémica son obligaciones del estado de proveer un modelo denominado integral y sostenido de prevención, protección, sanción y reparación de los actos y daños de violencia contra la mujer [6].

Así ante un acto de violencia contra una mujer, resulta particularmente importante que las autoridades a cargo de la investigación la lleven adelante con determinación y eficacia, teniendo en cuenta el deber de la sociedad de rechazar la violencia contra las mujeres y las obligaciones del Estado de erradicarla y de brindar confianza a las víctimas en las instituciones estatales para su protección [7]. De ahí la importancia de brindar la atención oportuna justa y expedita de los responsables de las instituciones donde acuden las mujeres que viven situaciones de violencia.

Ciertamente, la ineficacia judicial frente a casos individuales de violencia contra las mujeres propicia un ambiente de impunidad que facilita y promueve la repetición de los hechos de violencia en general y envía un mensaje según el cual la violencia contra las mujeres puede ser tolerada y aceptada, lo que favorece su perpetuación y la aceptación social del fenómeno, el sentimiento y la sensación de inseguridad de las mujeres, así como una persistente desconfianza de estas en el sistema de administración de justicia [8]. Lo cual representa un flagelo en la construcción de una sociedad que pretende la erradicación de la violencia.

Ante un acto de violencia contra una mujer, resulta particularmente importante que las autoridades a cargo de la investigación la lleven adelante con determinación y eficacia, teniendo en cuenta el deber de la sociedad de rechazar la violencia contra las mujeres y las obligaciones del Estado de erradicarla y de brindar confianza a las víctimas en las instituciones estatales para su protección [9]. La impartición de una debida diligencia implica la atención de personal especializado como policia de género, fiscales especializados en perspectiva de género y hay avances de estudios para casos de justicia desde perspectiva de género desde la Suprema Corte de Justicia de la Nación.

Se recomienda en casos de violencia contra la mujer, al tomar conocimiento de los actos alegados, es necesario que se realice inmediatamente un examen médico y psicológico completo y detallado por

personal idóneo y capacitado, en lo posible del sexo que la víctima indique, ofreciéndole que sea acompañada por alguien de su confianza si así lo desea [10].
La estrategia de prevención debe ser integral, es decir, debe prevenir los factores de riesgo y a la vez fortalecer las instituciones para que puedan proporcionar una respuesta efectiva. Asimismo, los Estados deben adoptar medidas preventivas en casos específicos en los que es evidente que determinadas mujeres y niñas pueden ser víctimas de violencia. Todo esto debe tomar en cuenta que, en casos de violencia contra la mujer, los Estados tienen, además de las obligaciones genéricas establecidas en los artículos 8 y 25 de la Convención Americana, obligaciones específicas a partir del tratado interamericano específico, la Convención Interamericana para Prevenir, Sancionar y Erradicar la Violencia contra la Mujer (Convención de Belém do Pará) entre otros instrumentos vinculantes desde la legislación internacional.

MECANISMOS PARA EL ADELANTO DE MUJERES ANTE LA PANDEMIA DE COVID-19 EN MÉXICO

Los mecanismos de adelanto para las mujeres (MMA), son todas aquellas instancias dispuestas desde el Estado y distribuidas a nivel nacional, regional y local, que coadyuvan a transversalizar la perspectiva de género en las políticas públicas, y que realizan acciones concretas para promover los derechos humanos de las mujeres y las niñas, así como erradicar la violencia contra de ellas. Una de las acciones realizadas desde el inicio de la pandemia lo llevó a cabo el Instituto Nacional de las Mujeres (INMUJERES) quien estableció medidas implementadas en la Jornadas de Sana Distancia (23 de marzo al 31 de mayo) ante la emergencia sanitaria en los temas de cuidados, economía, salud y violencia.
Otras acciones realizadas como medidas de protección y prevención ante la emergencia sanitaria de Covid-19, se encaminaron a la atención de la violencia contra las mujeres:
Desde la Secretaria de Gobernación; los servicios ministeriales, administrativos y judiciales continuaron en funcionamiento y se declararon servicios esenciales; los refugios y centros de atención a mujeres víctimas de violencia se consideraron por el Consejo General de Salubridad como servicios esenciales y continuaron en funcionamiento; se fortaleció la línea de atención de emergencias 911 en las treinta y dos entidades, así como líneas telefónicas que brindan apoyo a las mujeres en casos de violencias; así como aplicaciones móviles de emergencia; se integró el Directorio Nacional de Servicios Integrales para la atención a las mujeres; se ejecutó una estrategia Integral Focalizada para el Acceso de las mujeres a una Vida Libre de Violencia del Emprendimiento, con el fin de incrementar las oportunidades de las mujeres que viven o han vivido violencia de género que se encuentran en una situación de vulnerabilidad, para emprender un micronegocio mediante el acercamiento a los programas “Tandas para el Bienestar” y “Abasto Rural a cargo de Diconsa” con la intermediación del INMUJERES; y se constituyó dentro del Grupo Interinstitucional un grupo de trabajo sobre estadísticas con el objeto de establecer un conjunto mínimo de indicadores que permitan monitorear de manera oportuna la violencia hacia las mujeres y por otro lado impulsar la mejora de las estadísticas en el tema. para que permitan conocer el contexto en que se desarrollan las violencias contra las mujeres, para que las autoridades cuenten con datos oportunos y con cortes de periodos más cortos, sobre la violencia que afecta a las mujeres en las condiciones de la contingencia [11].
Desde la Procuraduría General de la República se venía implementando un Directorio Nacional de Servicios Integrales para la Atención a las Mujeres considerado una opción institucional para la atención a víctimas de delitos de Violencia contra las mujeres además de la trata de personas, el directorio contempla información para la atención a víctimas en apoyo emocional, social, legal e instancias para iniciar denuncias. Una de las limitaciones que presenta el directorio es que los datos son meramente informativos proporcionados por instituciones públicas con fines de consulta y solamente en algunos estado de los 32 se cuenta con espacios de atención en cada municipio, se tienen

6 estados donde no hay información y en la consulta mediante la aplicación aparece el mensaje 'no se encontraron coincidencia a la búsqueda solicitada, registros devueltos: 0 [12].
Una acción acertada fue el incremento del presupuesto a los Centros de Atención para las Mujeres y Refugios, el país cuenta con 565 unidades de atención distribuidas en todos los estados, con diferentes capacidades y modalidades de atención, desde los módulos de orientación para víctimas hasta los más especializados y de protección, como los refugios especializados para mujeres víctimas de violencia por razón de género y sus familias. Con lo que respecta al 2021, se han atendido a más de 324 mil mujeres entre los meses de enero y agosto de este año, lo que se traduce en un promedio diario de atención de 1 mil 350 mujeres víctimas de violencia; esto es, cada hora se atienden a 56 mujeres víctimas de violencia de género en todo el país a través de estas instituciones públicas [13].
Otro mecanismo de adelanto para las mujeres lo representan los Centros de Justicia para las mujeres (CJUM), considerados espacios donde se concentran servicios especializados, integrales e interinstitucionales, que atienden a mujeres y niñas, así como niños hasta los 12 años, víctimas de violencia familiar y de género, garantizando su derecho a una vida libre de violencia. La atención tiene como base la perspectiva de género y el respeto a los derechos humanos [14]. Los servicios que se pueden encontrar en los Centros de Justicia para las Mujeres son los siguientes: atención psicológica, jurídica y médica; albergues temporales; ludoteca con expertas/os en temas de desarrollo infantil, y talleres de empoderamiento social y económico para apoyar a las mujeres a salir del círculo de violencia. Con respecto al presupuesto de los Centros de Justicia para las Mujeres (CJUM), pasó de 70.5 a 122.2 millones de pesos entre los años 2019 y 2021, lo cual implica un aumento del 73 por ciento. Además, el presupuesto para refugios y centros externos de atención, que están bajo la operación del Indesol, también presentaron un aumento del 17 por ciento para los mismos años, pues se pasó de 346.5 a 405 millones de pesos.
La Casa de la mujer indígena y afrodescendiente (CAMI) constituye una herramienta para el acceso a los derechos de las mujeres indígenas y afromexicanas, se consideran un espacio donde mujeres indígenas y/o afromexicanas brindan atención con pertinencia cultural, perspectiva de género y derechos humanos en las vertientes de derechos de las mujeres, prevención de violencia contra las mujeres, derechos sexuales y reproductivos. Se dirige a comunidades indígenas y consiste en impulsar acciones en beneficio de los derechos de las mujeres indígenas y afromexicanas. Sin embargo, debido a la emergencia de COVID-19 los recursos financiados por el gobierno federal tuvieron que redestinarlo a la atención de la emergencia sanitaria. Una de las consecuencias del cierre de estos espacios de atención narra, que cerró sus puertas al no tener recursos para darle comida y albergue temporal a quienes huían de la violencia machista o iban a tener a sus bebés con una partera, y que ahora tienen que ser redirigidas a un hospital, en pleno riesgo de contagios de coronavirus [15]. De acuerdo con un reporte de la red Nacional de CAMI, se ha alertado que "ya no pueden sostenerse las casas de San Mateo del Mar, Oaxaca, que durante la contingencia ha atendido a 212 mujeres; de Pátzcuaro y Zitácuaro, Michoacán, que han atendido a 100 y 30 mujeres; de Tijuana y San Quintín, Baja California, que han recibido 60 mujeres en estos dos meses; de Zongolica, Veracruz, a 35; Matías Romero, Estado de México, a 26 mujeres; y la de Monterrey, a 11 mujeres [16].
Una acción afirmativa desde la Secretaría de Seguridad y Protección ciudadana fue la incorporación del Protocolo Nacional de Actuación Policial en casos de violencia, a fin de que las instituciones con competencia de seguridad pública, implementen procedimientos que orienten a sus efectivos en el manejo de casos de violencia familiar y respondan a las necesidades de las víctimas mediante acciones concretas de prevención y atención, se emitió su aprobación el ocho de octubre del año dos mil veinte para su debida publicación y observancia. El Protocolo introduce elementos conceptuales, estrategias instrumentales y prácticas que facilitan el abordaje policial ante las situaciones de violencia familiar, con el fin de optimizar las respuestas que actualmente brindan a este fenómeno social. Se pretende también:

identificar de manera oportuna los casos de violencia familiar; implementar acciones tendientes a la protección y seguridad de las víctimas y aportar elementos necesarios a la autoridad ministerial que conozca de los hechos; mejorar sus habilidades de interacción con las víctimas, lo que permitirá entablar una comunicación efectiva que genere sensación de confianza y protección; identificar las principales necesidades de las víctimas, situaciones o problemas asociados a su situación, para brindar el apoyo necesario e inmediato; orientar y dar a conocer a la víctima alternativas institucionales o sociales que apoyen el enfrentamiento de su situación de violencia; evitar una segunda victimización al presentarles un trato y auxilio inmediato, respetuoso y digno, considerando los efectos del impacto de la violencia en las víctimas; salvaguardar la integridad física, emocional y sexual, mediante acciones de seguimiento que prevengan actos futuros de violencia familiar y/o posibiliten una intervención inmediata [17].

En el marco de la Estrategia Nacional para la Prevención y Atención de las Violencias en contra de Mujeres, Niñas, Niños y Adolescentes, el Protocolo Nacional de Coordinación Interinstitucional para la Protección de Niñas, Niños y Adolescentes Víctimas de Violencia fue elaborado por las áreas designadas por parte de: la Procuraduría Federal de Protección de Niñas, Niños y Adolescentes; la Fiscalía General de la República; el Secretariado Ejecutivo del Sistema Nacional de Seguridad Pública; la Guardia Nacional; la Secretaría de Seguridad y Protección Ciudadana; la Secretaría de Salud; y la Secretaría Ejecutiva del Sistema Nacional de Protección Integral de Niñas, Niños y Adolescentes [18]. Además, las autoridades federales lo remitieron a sus contrapartes en las entidades federativas para revisión, de las cuales se incorporaron las observaciones recibidas. Se aprobó el 12 de febrero de 2021 mediante el Acuerdo SIPINNA/02/VE/2021.

El objetivo del protocolo es garantizar la protección inmediata de niñas, niños y adolescentes víctimas de cualquier forma de violencia directa e indirecta, mediante un trabajo de coordinación interinstitucional, en los tres órdenes de gobierno, y apegado a los estándares de derechos humanos bajo el principio del interés superior de niñas, niños y adolescentes, contemplado en la Convención sobre los Derechos del Niño.

CONCLUSIONES

A pesar de la existencia de los mecanismos para el adelanto de mujeres ante la pandemia de COVID-19, todavía faltan acciones en los estados de la república mexicana, si bien la legislación es bastante robusta con los últimos dos protocolos de actuación relacionados con la prevención, atención y erradicación de violencia en contra de las mujeres, se requiere de capacitación del personal policial que atiende los llamados de emergencia. Las limitaciones de las acciones se relacionan con la ejecución de las políticas públicas diferenciadas en cada uno de los estados de la República Mexicana, a pesar de la existencia de Instituciones de Gobierno dirigidas a transversalizar las políticas de género todavía hay espacios de impunidad donde es imposible que se ejerza la debida diligencia a casos donde niñas y mujeres viven violencia en el hogar.

También se muestra deficiencia en la atención de espacios en los diferentes estados de la República, el Directorio Nacional de Servicios Integrales para la Atención a las Mujeres se encuentra incompleto, ya que hay estados donde no existen datos de atención a mujeres víctimas de violencia y mucho menos instancias de apoyo en los diferentes municipios. Lo cual es un impedimento al acceso a la justicia, mujeres víctimas de violencia carecen de los medios para trasladarse a la capital de su estado donde se brindan los apoyos interinstitucionales.

Otro mecanismo que presenta dificultades financieras son las Casas de las Mujeres Indígenas y Afrodescendientes, espacios que requieren seguir abiertos debido al incremento de violencia en espacios privados por confinamiento de la emergencia sanitaria.

BIOGRAFÍA

Lily Lara Romero es directora del Consejo Estatal de Ciencia y Tecnología del Estado de Tabasco, doctora en métodos de solución de conflictos y derechos humanos por la UJAT, maestra en educación por competencias por el CIPAC, licenciada en idiomas por la UJAT y profesora de educación secundaria con especialidad en la enseñanza de las matemáticas por el CAM. Ha desarrollado líneas de investigación relacionadas con el derecho de niños, niñas y adolescentes, derecho humano de mujeres y tecnología educativa. Ha publicado capítulos de libro, artículos y textos científicos en revistas de prestigio nacional e internacional. Forma parte de redes de investigación nacional e internacional.

Viviana Castellanos Suárez es Profesora Investigadora de la División Académica de Ciencias de la Salud en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, doctora en métodos de solución de conflictos y derechos humanos por la UJAT, maestra en Psicología Jurídica y Criminología por el IUP, licenciada en Psicología por la Universidad Iberoamericana UIA, perito en Psicología. Ha desarrollado líneas de investigación relacionadas con mujeres, violencia, psicología jurídica, derechos humanos y grupos vulnerables, cuenta con capítulos de libro, artículos y textos científicos en revistas de prestigio nacional e internacional. Forma parte de redes de investigación nacional e internacional.

REFERENCIAS

[1]. Comisión Interamericana de Derechos Humanos. (19 de mayo de 2020). La CIDH hace un llamado a los Estados a incorporar la perspectiva de género en la respuesta a la pandemia de covid-19 y a combatir la violencia sexual e intrafamiliar en ese contexto. [En línea]. Disponible: http://www.oas.org/es/cidh/prensa/comunicados/2020/074.asp?fbclid=IwAR08J3J0S-WT9I3KIskcGKL8-rg8gJc6Fp7kVvruADCm6yRPqSzrhUdEjg0 (fecha de consulta: 19 de mayo de 2020).

[2]. Comisión Nacional de Derechos Humanos, (2018). Recomendación 49/2018, Sobre el caso de violaciones a los derechos humanos a la seguridad jurídica, protección de la salud, acceso a la justicia en su modalidad de procuración, y al interés superior de la niñez en agravio de V, en San Luis Potosí. [En línea]. Disponible: https://www.cndh.org.mx/documento/recomendacion-492018.

[3]. INEGI. (2016). Encuesta Nacional sobre la Dinámica de las Relaciones en los Hogares (ENDIREH) 2016. [En línea]. Disponible: https://www.inegi.org.mx/contenidos/programas/endireh/2016/doc/endireh2016_presentacion_ejecutiva.pdf.

[4]. Instituto Nacional de las Mujeres. (2021). [En línea]. Disponible: http://cedoc.inmujeres.gob.mx/documentos_download/BA7N03%20Para%20Publicar%20con%20vo%20bo.pdf.

[5]. Comisión Nacional de Derechos Humanos. (2020). La violencia contra las mujeres en el contexto del COVID-19. [En línea]. Disponible: https://igualdaddegenero.cndh.org.mx/Content/doc/Publicaciones/COVID-Mujeres.pdf.

[6]. Rashida, Majoo (2013). Informe de la Relatora Especial sobre la violencia contra la mujer, sus causas y consecuencias, A/HRC/23/49 de 14 de mayo de 2013, párr. 70. [En línea]. Disponible: https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9775.pdf

[7]. Corte Interamericana de Derechos Humanos. (2018). Cuadernillo de jurisprudencia de la Corte Interamericana de Derechos Humanos Nº 4: Derechos Humanos y Mujeres. [En línea]. Disponible: https://www.corteidh.or.cr/sitios/libros/todos/docs/cuadernillo4.pdf.

[8]. Corte Interamericana de Derechos Humanos. (2018). Cuadernillo de jurisprudencia de la Corte Interamericana de Derechos Humanos Nº 4: Derechos Humanos y Mujeres. [En línea]. Disponible: https://www.corteidh.or.cr/sitios/libros/todos/docs/cuadernillo4.pdf.

[9]. Corte Interamericana de Derechos Humanos. (2018). Cuadernillo de jurisprudencia de la Corte Interamericana de Derechos Humanos Nº 4: Derechos Humanos y Mujeres. [En línea]. Disponible: https://www.corteidh.or.cr/sitios/libros/todos/docs/cuadernillo4.pdf.

[10].Corte Interamericana de Derechos Humanos. (2018). Cuadernillo de jurisprudencia de la Corte Interamericana de Derechos Humanos Nº 4: Derechos Humanos y Mujeres. [En línea]. Disponible: https://www.corteidh.or.cr/sitios/libros/todos/docs/cuadernillo4.pdf.
[11].Instituto Nacional de las Mujeres. (2021). [En línea]. Disponible: http://cedoc.inmujeres.gob.mx/documentos_download/BA7N03%20Para%20Publicar%20con%20vo%20bo.pdf.
[12].Procuraduría General de Justicia. (2021). Directorio Nacional de Servicios Integrales para la Atención a las Mujeres. [En línea]. Disponible: http://aplicaciones.pgr.gob.mx/dinceavit/Paginas/default.aspx.
[13].CONAVIM. (2021). Estrategia de Atención a Víctimas de Violencia. [En línea]. Disponible: https://www.gob.mx/conavim/prensa/fortalece-conavim-estrategia-de-atencion-a-mujeres-victimas-de-violencia-284339?idiom=es).
[14].Fiscalía General de Justicia. (2020). Servicios en línea: Centros de justicia para las mujeres. [En línea]. Disponible: https://www.fgjcdmx.gob.mx/nuestros-servicios/en-linea/mp-virtual/centros-de-justicia-para-las-mujeres).
[15].Instituto Nacional de los Pueblos Indígenas. (2020). Casas de la Mujer Indígena o Afromexicana de Continuidad. [En línea]. Disponible: https://www.gob.mx/inpi/acciones-y-programas/mas-informacion-casas-de-la-mujer-indigena-cami-de-continuidad.
[16].Arteta, Itxaro. (27 de mayo de 2020). Casas de la Mujer Indígena cierran por cancelación de presupuesto; Segob busca dinero en el extranjero. [En línea]. Disponible: https://www.animalpolitico.com/2020/05/casas-mujer-indigena-cierran-presupuesto-segob-busca-dinero-extranjero/.
[17].DOF. Protocolo Nacional de Actuación Policial para la Atención a la Violencia de Género contra las Mujeres en el Ámbito Familiar, 2020. [En línea]. Disponible: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/614682/DOF_-_PROTOCOLO_NACIONAL_DE_ACTUACI_N_POLICIAL_PARA_LA_ATENCI_N_DE_G_NERO_CONTRA_LAS_MUERES_EN_EL__MBITO_FAMILIAR_VF.pdf
[18].DOF. (12 de febrero de 2021). Protocolo Nacional de Coordinación Interinstitucional para la protección de niñas, niños y adolescentes víctimas de violencia. SIPINNA. [En línea]. Disponible: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/622678/Protocolo_Nacional_NNA-VF-MAR2021.pdf.
[19].CEDOC. (marzo 2021). Las mujeres y la violencia en tiempos de pandemia http://cedoc.inmujeres.gob.mx/Boletines.php.

THE IMPACT OF COVID-19 ON DOMESTIC VIOLENCE (OR INTIMATE PARTNER VIOLENCE)

Melani Dzhanaralieva
Master student at UMons (Université de Mons), student at ULB (Université Libre de Bruxelles) and UCLouvain, Belgium

Cut Meurah Habibur Rahman
Undergraduate student at Sakarya University (Sakarya Üniversitesi) Turkey

ABSTRACT
Domestic violence or intimate partner violence is defined by different types of abuse, for example physical, psychological and sexual abuse. It happens to both men and women, but women are the ones most affected by this violence which was accentuated during Covid-19. The obligation to stay at home during lockdown accentuated psychological and physical control of the man over the woman and the children. This relational hold is defined in particular by the control, surveillance, and coercion of the victim. According to UN Women organization, women can be confronted with the inability to seek help from organizations, family members or friends due to the lockdown and isolation. Covid-19 has increased gender inequality and impacted the situation of victims of any type of domestic violence worldwide. Furthermore, there is a need to promote awareness of this issue, make these centers more accessible and to create more shelter homes for those victims. The purpose of this study is to analyze the influence of Covid-19 on domestic violence, as well as to provide diverse information from research on this issue. The research method includes questionnaires with closed and open questions in order to better understand and analyze the general public's opinion on this phenomenon. The sample will be composed of men and women between 20 and 35 years old of different origins to include cultural diversity in this study. Our research showed us that 57.1% of people feel concerned about the issue of domestic violence. On the other hand, 4 out of 7 respondents answered that this Covid-19 situation had no impact on gender inequality. To conclude in overcoming violence against women and children during the COVID-19 pandemic, the authors suggest that there is a need for synergy from the government, society and families in protecting against acts of violence.

Keywords: domestic violence, victim, lockdown, gender inequality.

LAS SOLUCIONES AMISTOSAS EN LA COMISIÓN INTERAMERICANA DE DERECHOS HUMANOS

Maestro en Derecho Carlos Jesús Puerto de Dios
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
La función principal de la comisión interamericana es la promoción y defensa de los derechos humanos en el continente americano, esta labor la ejerce mediante visitas a los países parte de la Convención Americana sobre Derechos Humanos, la elaboración de informes sobre el status de los derechos humanos en alguno de los países o sobre una temática en particular, funge como garante-observador de la Corte Interamericana en los países para la adopción de las medidas cautelares dictadas por ella y como la etapa previa a la misma Corte para la atención de peticiones individuales.
Otra de las funciones trascendentales de la Comisión Interamericana es la de facilitar la solución amistosa de los asuntos que conoce, este como método alterno de solución de controversias en el ámbito internacional. Lo cual permite la existencia del diálogo entre los peticionarios y el Estado, siempre bajo la guía y verificación de la Comisión Interamericana, con la finalidad de llegar a un acuerdo para lograr medidas beneficiosas de compensación para las víctimas directas e indirectas de las presuntas violaciones a derechos humanos.
Gracias a los esfuerzos de la Comisión Interamericana, peticionarios y países, se han logrado firmar múltiples acuerdos de solución amistosa en decenas de presuntas violaciones a los derechos humanos. A julio de 2015, 121 de ellas fueron certificadas por la Comisión Interamericana de Derechos Humanos.
Por lo anterior, surge el interés del estudio del trámite y de los efectos que llevan a las partes interesadas en la celebración de este caso de resolución de problemas, por los cuales se llevará acabo un análisis de las que México a celebrado y cuales son los efectos en su régimen interior y los beneficios a las víctimas de las violaciones a derechos humanos.

Palabras Claves: Soluciones Amistosas – Métodos Alternos en sede internacional – Comisión Interamericana

THE RELATIONSHIP BETWEEN MARRIED WOMEN'S LEVEL OF SELF-EFFICIENCY AND GENDER PERCEPTION

Hanife Aygül ÇAYIR
Kumru State Hospital

Asts. Prof. Birsen ALTAY
Ondokuz Mayıs University

ABSTRACT

Aim: Gender perception, which is defined as personality traits, gender-specific attitudes and behaviors attributed to women and men by society, gets ahead of natural gender perception(1) and wants women and men to remain loyal to the roles assigned to them. Self-efficacy is defined as the ability to organize and apply the cognitive, behavioral or social skills necessary for the successful performance of a task(2). Self-efficacy reflects confidence in one's ability to control one's own motivation, behavior, and social environment. Self-efficacy is greatly influenced by the social environment and can vary from one experience to another depending on social inputs(3). The fact that people need to believe in their own abilities when ostracized by others simply because of their gender shows us that the relationship between gender and perceptions of self-efficacy is critically important. Bilgiz Ozturk et al. (2021), it is emphasized that the egalitarian gender role is an important variable on self-efficacy belief(4). There are a limited number of studies on gender and self-efficacy in the literature, while some studies indicate that individuals with high self-efficacy levels have a higher perception of gender (5). Some studies argue that there is no relationship between gender perception and self-efficacy(6,7,8). This research was conducted to determine the relationship between the self-efficacy level of married women and their perception of gender.

Material and Method: The population of this descriptive study consisted of married women aged 18 and over living in Ordu. The women who agreed to fill out the online questionnaire were included in the sample with out making a sample selection. It was aimed to reach the research group with the snowball sampling method. In the research, it was planned to reach the participants by making announcements on their social media accounts and by sending e-mails. The research sample consists of 315 married women who meet the criteria for inclusion in the research. Personal Information Form, General Self-Efficacy Scale(GSES) and Gender Perception Scale(GPS) were used as data collection tools. The General Self-Efficacy scale was adapted to Turkish culture by conducting validity and reliability studies by Aypay (2010) and high scores obtained from the scale indicate high general self-efficacy beliefs(9). The Gender Perception Scale, which was developed by Altınova and Duyan (2013) and whose validity and reliability studies were conducted, is a scale developed especially to be applied to adults, and it has the feature of measuring the attitudes of individuals about how they perceive their gender roles in different fields(10). The Kolmogrov-Smirnov test of normality was used for the normal distribution of the data. Independent two-sample t-test was used to compare two groups for normally distributed variables, and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA) was used to compare more than two means. Relationships between variables were evaluated with Pearson correlation analysis. $p<0.05$ was accepted as significant.

Results: In the study, the mean GSES score of married women was 3.22±0.58; The mean GPS score was found to be 4.12±0.60. It was determined that there was no relationship between the general self-efficacy levels of married women and their perception of gender ($p>0.05$).The fact that married women are 46 years of age or older, primary school graduates, working in the private sector and being married for 21 years or more affected the GSES score averages, married women were 18-25 years old, had a master's degree or higher, were civil servants, lived in the province for a long time, had no children, and were married for 0-3 years affected their GPS score averages ($p<0.05$).

Conclusion: There was no statistically significant relationship between the General Self-Efficacy Levels (GSES) of married women and the Gender Perception Scale (GPS). Accordingly, the increase in women's self-efficacy levels did not affect their gender perception levels. There is a weak and positive correlation between GSES and age, and a weak and negative correlation between GSES and educational status. There is a weak and negative correlation between GPS and age, and a positive moderate statistical relationship between GPS and education status. The generations to be raised by women who develop themselves, have a say in society and believe in their own power are the primary steps in reaching the position of leading countries in social, economic and scientific terms. In line with the research results, there are recommended that programs can be organized to increase the awareness of married women about the egalitarian gender perspective and policies can be developed to further increase the general self-efficacy levels of married women.

Keywords: married women, self-efficacy, gender perception

References

1. Erbay, H.(2019). Tarihsel süreçte Dünyada ve Türk toplumunda kadın algısı ve haklarının gelişimi üzerine bir değerlendirme, Ege Sosyal Bilimler Dergisi 2(1); 1- 25
2. Küçükali, A. (2013). Sosyo-ekonomik ve kültürel yapının kadınların çalışma hayatı üzerine etkileri: Erzurum örneği. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 1,1-19. Erişim adresi: http://sbad.gop.edu.tr/Makaleler/320752655_1.pdf
3. Mueller, S.L. & Dato-On, M.C.(2008). Gender-role orientation as a determinant of entrepreneurial self-efficacy. *Journal of DevelopmentalEntrepreneurship, 13(01), 3–20.* doi:10.1142/s108494670800082x
4. Bilgiz Öztürk, Ş., Balcı, A. ve Ay, İ. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinin öz yeterlik inançları açısından incelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 41(1), 91-113.
5. Özpulat, F. (2016). The relationship between self-efficacy level and gender perception of university students: Beyşehir example. International Journal of Human Sciences, 13(1):1222-1232. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3570
6. Aygör, H.,& Çayır, A. (2020). The effect of nursing students' general self-efficacy on gender roles. Research on Education and Psychology (REP), 4(1): 1-19
7. Özpulat, F.,and Bahar Özvarış, Ş. (2018). Thedetermination of the self-efficacylevelsandgenderperceptionamongthestudents of the Akşehir school of health. Sted, 28(2), 98-107. doi: 10.17942/sted.43101
8. Siti SalwaBte Md. Sawari, NorwatiBtMansor. (2013). A study of student's general self-efficacy related to gender differences.Internatıonal Journal Of Informatıve And Futurıstıc Research, 1(4).
9. Aypay, A. (2010). Genel öz yeterlik ölçeğinin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (2): 113-131.
10. Altınova, H.H., Duyan, V.(2013).Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. Toplum ve Sosyal Hizmet, 24(2):9-22.
11. Luszczynska, A.,Scholz, U. & Schwarzer R. (2005). The General Self-Efficacy Scale: Multicultural Validation Studies. TheJournal of Psychology, 139 (5), 439-457
12. Mashalpourfard M, Kavoosi M, Ebadi Z, Mousavi S. (2016). The Relationship between Self-efficacy and Marital Satisfaction among Married Students. Int J Pediatr, 4(8): 3315-21.
13. Kodan Çetinkaya, S. and Gençdoğan, B. (2014). The relationship between marital quality, attitudes towards gender roles and life satisfaction among the married individuals. Psy, Soc, &Educ, 6(2): 94-112.
14. Khorasani, N.,Hosseini, M., Matbouei, MandKhafri S. (2017). The Study of Relationship between Self – efficacy and Marital Satisfaction of Couples Referring to the Community Health Centers of Babol in 2015. British Journal of Medicine and Medical Research, 19(9): 1-9.

15. Buchanan, T.,&Selmon, N. (2008). Race and gender differences in self-efficacy: Assessingthe role of gender role attitudesandfamilybackground. SexRoles, 58(11-12), 822-836.

LA PREVENCIÓN DEL DELITO COMO MEDIO PARA PRESERVAR LA PAZ Y SEGURIDAD PÚBLICA

Mtro. Christian Miguel Tapia Chávez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
El delito se asume como un problema social, derivado de la ausencia o nula e inadecuada ejecución de políticas públicas, con especial enfoque en las políticas criminológicas y programas de prevención; por lo que la criminalidad es una de las incertidumbres que más inquietan a las sociedades. Es por eso que fondea la obligación de conocer, profundizar, medir y analizar la inseguridad desde sus diversos factores que pudiese llegar a tener. Ante tal urgencia es necesario programar y ejecutar programas encaminados a la disminución de conductas antisociales; lo que se puede traducir en la aplicación del acceso a la tutela judicial efectiva mediante los derechos humanos.
En los últimos años, de acuerdo con cifras proporcionadas por el Instituto Nacional de Estadística y Geografía (INEGI) la percepción de inseguridad de los mexicanos aumentó del 66.4% en marzo al 66.6% en junio de 2021, teniendo un crecimiento consistente y gradual en incidencia y alta criminalidad en relación con años anteriores, por lo que se considera pertinente exponer la importancia de acciones y propuestas tendientes a la disminución y contensión de la criminalidad y sobre todo la programacion y ejecución de políticas públicas que permitan prevenir la ejecución de delitos, posteriormente la aplicación regional y expansión de éstas para hacer frente a la delincuencia.

Palabras clave: Prevención del delito, acceso a la tutela judicial efectiva, derechos humanos

RESILIENCIA EN TIEMPO DE PANDEMIA. CONTEXTO EDUCATIVO
RESILIENCE IN TIMES OF PANDEMIC. EDUCATIONAL CONTEXT

Francisca Silva Hernández
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Germán Martínez Prats
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Ricardo Antonio Martínez Pérez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
El rol del ser humano en sus diversos contextos configura procesos de adaptación para su sobrevivencia, situaciones como la pandemia coronavirus SARS-COV2 que causó la enfermedad denominada COVID-19 a nivel global, suscitó cambios drásticos en todos los contextos. En el ámbito educativo sentó precedente en migrar de forma abrupta de un sistema escolarizado o semi escolarizado a espacios y plataformas totalmente virtuales, siendo un reto en el proceso de enseñanza aprendizaje en todos los niveles educativos para toda la comunidad escolar (estudiantes, profesores, padres de familia, autoridades educativas). Ante dicho escenario los procesos de adaptación y resiliencia convergieron de manera diversa para todos los actores de la comunidad estudiantil; dicha capacidad de adaptación y superación de circunstancias adversas ha permitido aprovechar y potencializar los recursos tecnológicos para mejorar las condiciones de su formación académica y personal. De igual forma ha constituido gestionar y proyectar en el sistema educativo acciones y medidas encaminadas a prevenir, formar, desarrollar y atender no sólo la pandemia sino también crisis derivado de ella. Lo antes expuesto en el resumen es desarrollado con base al marco del proyecto “Acciones post pandemia de formación resiliente en el nivel de educación media superior del estado de Tabasco" (PRODECTI-2020-01/055 CCYTET).

Keywords: educación, pandemia, resiliencia.

¿CÓMO AFECTA LA PRECARIEDAD LABORAL EN LA SALUD MENTAL?
HOW DOES JOB INSECURITY AFFECT MENTAL HEALTH?

María Esther Baeza Flores
Licenciada en Psicología Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC CONACYT
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco Villahermosa, Tabasco, México

Antonio Becerra Hernández
Doctor en Estudios Organizacionales Maestro en Administración de Recursos Humanos Maestro en Terapia Familiar Profesor Investigador de la División Académica de Ciencia de la Salud Universidad Juárez Autónoma de Tabasco Sistema Nacional de Investigadores CONACYT nivel C Villahermosa, Tabasco, México

RESUMEN
La Organización Internacional del Trabajo (OIT) identifica como "trabajo decente" aquel que debe ser un "buen trabajo o un empleo digno", una actividad humana que puede ser remunerada o no, para producir bienes o servicios, o que compensan las necesidades de una entidad o proporcionen los medios de sostén necesarios para las personas, donde se dignifique y se pueda desarrollar las propias capacidades. También, señala que no es decente un trabajo cuando se "realizan actividades sin respetar a los principios y derechos laborales fundamentales, el que no permite un ingreso justo y proporcional al esfuerzo realizado, implique discriminación de género o de cualquier otro tipo, ni el que se lleve a cabo sin protección social, ni aquel que excluye el diálogo social", entre otros factores. En la actualidad, se está viviendo una desigualdad laboral, el desempleo, los trabajos informales, la flexibilidad laboral, nos están llevando a una precariedad laboral cada vez más visible en los mercados de trabajo, por lo cual el individuo no pueda acceder a una vida digna, y esto repercute en su salud mental. El no poder encontrar empleo, o que las condiciones no sean las más favorables, trabajen más tiempo del establecido legalmente, no cuenten con todas las prestaciones a que por ley tienen derecho, o que su salario sólo les alcance para comer, pero no para otras necesidades de la vida diaria, que el ambiente laboral no cuente con las medidas de seguridad e higiene adecuadas, entre otros componentes, lleva siempre a una persona a vivir en incertidumbre y malestar, trayendo consigo problemas emocionales y afectaciones en su salud mental.

Palabras clave: Precariedad laboral, Salud mental, Salud emocional, Trabajo.

INCLUSIÓN Y CONVIVENCIA ESCOLAR. MENORES CON SÍNDROME DE ASPERGER EN GRUPOS DE EDUCACIÓN REGULAR.

Claudia Edith Gamas Castellanos
Licenciada en Ciencias de la Educación
Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Yasmín Isolda Alvarez García
Doctora en Estudios Jurídicos
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
En el presente trabajo se atiende la problemática de la convivencia e inclusión de los niños, niñas y adolescentes (NNA) con Síndrome de Asperger (SA) en un salón regular. La socialización que estos NNA necesitan desarrollar se ve vulnerada por la falta de empatía de los otros niños, ya que no tienen la información adecuada para la convivencia con ellos. Esta investigación tiene un enfoque empírico, el objetivo es señalar las desventajas y obstáculos que enfrentan los NNA con SA al ser incluidos y convivir con niños en instituciones educativas de nivel básico en la ciudad de Villahermosa, Tabasco, aun y a pesar de las políticas públicas en materia de educación, los principios y orientación pedagógica de la Nueva Escuela Mexicana (NEM), y los Objetivos de Desarrollo Sustentables (ODS) de los que México es parte, principalmente el principio 4 de los ODS de la agenda 2030, el cual señala "Garantizar una educación inclusiva, equitativa y de calidad y promover oportunidades de aprendizaje durante toda la vida para todos", y al referirse a todos, incluye a los NNA con SA sin distinción para el desarrollo pleno de la persona de manera individual y colectiva, logrando el goce del derecho humano a la educación consagrado en el artículo 3ro de la Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos. Es responsabilidad de la institución capacitar a los recursos humanos involucrados en el desarrollo de la sana convivencia de los alumnos, a fin de contar con las herramientas que permitan lograr la inclusión y convivencia de los NNA con SA en un salón regular.

Palabras clave: Asperger, inclusión escolar, convivencia.

INCLUSION AND SCHOOL COEXISTENCE. CHILDREN WITH ASPERGER SYNDROME IN REGULAR EDUCATION GROUPS

ABSTRACT
In the present work, the problem of coexistence and inclusion of children and adolescents (CA) with Asperger Syndrome (AS) is addressed in a regular classroom. The socialization that these children and adolescents need to develop is undermined by the lack of empathy of the other children since they do not have adequate information to coexist with them. This research has an empirical approach, the objective is to point out the disadvantages and obstacles that children and adolescents with AS face when being included and living with children in basic educational institutions in the city of Villahermosa, Tabasco, even and despite public policies in education, the principles and pedagogical orientation of the Nueva Escuela mexica (NEM), and the Sustainable Development Goals (SDG) of which Mexico is part, mainly principle 4 of the SDG of the 2030 agenda, which states " Guarantee an inclusive, equitable and quality education and promote lifelong learning opportunities for all ", and when referring to all, it includes

children with AS without distinction for the full development of the person individually and collectively, achieving the enjoyment of the human right to education enshrined in Article 3 of the Political Constitution of the United Mexican States. It is the responsibility of the institution to train the human resources involved in the development of healthy coexistence of students, to have the tools to achieve the inclusion and coexistence of children with AS in a regular classroom.

Keywords: Asperger, school inclusion, coexistence.

INTRODUCCIÓN

La educacionales igualitarias en todos los niveles para los niños, jóvenes y adultos con discapacidad en ambientes integrados, se estableció en "la Cumbre Mundial sobre Desarrollo Social, celebrada en Copenhague, donde los países deben asegurar las mismas oportunidades para todos, tomando en cuenta las diferencias individuales y las situaciones particulares". Siguiendo de esta manera al Modelo de Integración Educativa para la atención de personas con necesidades educativas especiales, con y sin discapacidad transitoriamente, asumiéndose como una pedagogía de intervención psicopedagógica, enfocada a atender las necesidades educativas especiales de los niños "integrados" en aulas regulares. [1].

Este esquema de integración educativa permitirá tener dentro de los centros educativos grupos de niños con NEE, los cuales la mayor parte del tiempo, se encuentran segregados del resto de los alumnos, y no tienen mayor convivencia. Por ello la NEM ve la necesidad de enfocar el programa, y se comenzó a apelar a un nuevo modelo educativo, el de la inclusión escolar, en el cual se plantearon los beneficios del aprendizaje en comunidades escolares heterogéneas, en la que conviven en el proceso de aprendizaje los niños "regulares" con niños con NEE y/o con discapacidad.

Se habla según el Consejo Nacional para el Desarrollo y la Inclusión de las personas con Discapacidad (CONADIS) que, en nuestro país, tenemos una sociedad inclusiva, sin embargo, resulta evidente la exclusión. se hace referencia a la exclusión de las oportunidades educativas. Es claro el desconocimiento de lo que implica la inclusión de personas con discapacidad (PCD), inclusión es más que colocar rampas mal diseñadas, letreros que anuncian la reserva de espacios y señalar asientos especiales en centros de entretenimiento. De acuerdo con la Organización Mundial de la Salud [2] las PCD representan alrededor del 15% de la población mundial, y, si lo trasladamos a las aulas esto, podemos darnos cuenta que la convivencia sana y pacifica no se da con facilidad ya que la mayoría de los alumnos en un salón regular no conocen el cómo tratar a los NNA con SA.

El Síndrome de Asperger es un trastorno generalizado del desarrollo, descrito por Hans Asperger en 1944, que se caracteriza por marcada alteración social, dificultades en comunicación, déficit en capacidad de juego y un rango de comportamiento e intereses repetitivos, sin un retardo significativo en el lenguaje, ni cognitivo [3]. Hans Asperger, describe cuatro chicos con habilidades sociales, lingüísticas y cognitivas nada habituales. Hace uso del término "psicopatología autista" para describir lo que él consideraba una forma de desorden de la personalidad. La incorporación del término autismo al significado actual se debe a Leo Kanner, tras la aparición en 1943 del que se puede distinguir como el artículo fundacional del autismo actual: "*Autistic disturbances of affective contact*"[4].

Las características de un niño con Asperger son notorias, tienen una pobre interacción social, no expresan sus emociones a menos que se haya trabajado en ello, no entienden el sarcasmo, para ellos la vida es muy literal. Tienen opresiones, desarrollan intereses especiales, una notable carencia de reacción (sensibilidad)

a otras personas y un severo deterioro del lenguaje - el clásico silencio y alejamiento de los niños. Paralelamente, estos niños también suelen tener capacidades impresionantes: una memoria mecánica excepcionalmente buena; intereses muy definidos pero limitados; un léxico extenso; conocimiento o habilidades profundas en las áreas científica o tecnológica [5].

Entonces, para que haya una sociedad integrada epistemológicamente hablando, nos referiremos a aquella en la cual las personas que integran una sociedad, se comporta según patrones socialmente aceptados en torno a la calidad de vida y existe un equilibrio entre las metas culturales, la estructura de oportunidades de que se dispone para alcanzarla y la formación de capacidades humanas para hacer uso de tales oportunidades" [6].

El elemento que es necesario y no debe de faltar para obtener en la balanza social es la educación, ya que en las escuelas son las formadoras de ciudadanos, los cuales son instruidos diariamente en la formación de hábitos, carácter, valores, equidad, justicia y el amor a la patria; formando así lo que la NEM [7] plantea.

En la cita que hace PSICOPSI [8], nos da la referencia que hace Vigotsky al considerar que es crucial para el aprendizaje que el medio social; ya que es ahí donde se hace la interacción del ser humano y se va formando la sociedad. Al estar integrados a una sociedad, se van haciendo los cambios en la conciencia, influye cognitivamente en el desarrollo ya que se está en una cultura, lenguaje y nuevos hábitos que van formando las nuevas generaciones. La integración social en la educación de una persona con discapacidad debe partir de la definición de la participación requerida y el esfuerzo que debe darse al logro de la inserción, encontrándose por un lado la parte que corresponde a la individualidad y en un segundo momento lo que corresponde a la perseverancia social. Es por ello que la integración de los NNA con SA en un salón regular los hará ser parte de una sociedad productiva.

Realmente el problema que de verdad tienen los NNA con SA es la capacidad de no poder expresar sus emociones, por tal motivo sus compañeros en un salon de clases regular no pueden entablar con facilidad una convivencia sana y pasifica, ya que al no conocer sus caracteristicas pueden parecerles raros los movimientos esteriotipados que ellos hacen para autoregularse cuando estan en un momento de mucho ruido u olores fuertes alrededor[10]. Para que tengan una idea de que es lo que pasa los NNA con SA, Imaginen estar en una conferencia donde hay personas de Turquía y la única persona extranjera es usted, no le sería fácil la comunicación con ellos ya que se encuentra en una cultura muy distinta a la suya; no conocen y mucho menos hablan el idioma, por lo tanto, no se pueden comunicar con las personas a su alrededor, aunque lo intente nadie les hace caso ya que visten diferentes y hablan diferente. No entiende la forma en que se saludan, se relacionan. Si alguien se acercara a usted, y le hablara, usted no sabría qué hacer y como contestar el saludo o entablar una conversación ya que son dos idiomas diferentes. Seria confuso; no entiende las costumbres ni algunas formas de comportarse y aunque intente hacer lo mismo que ellos, no sabrá bien por qué terminan ignorándole o rechazable.

Está claro que algo estamos haciendo mal, pero qué; con el tiempo no es de extrañar que de seguir así preferiría relacionarse lo menos posible. Algo similar es lo que viven las NNA con SA día a día. se sienten perdidos, sin terminar de entender en profundidad lo que ocurre a su alrededor y frustrados por terminar siendo rechazados a pesar de sus numerosos intentos. Si se estuviera en una situación como la del ejemplo, se llevaría con esfuerzo y en un tiempo considerable aprender todas las formas culturales y sociales de ese grupo para poder entender su forma de hablar y sus costumbres. Pasaría tiempo en acostumbrarse a la convivencia de nuevas personas y tal vez se cometería errores ya que cada cultura es diferente. Los NNA

con SA carecen de estas habilidades y estrategias para poder comunicarse ya que no comprenden los tipos de indicios verbales y no verbales, sus conclusiones y análisis de las cosas son literales. Ya conocemos sus problemas con la empatía para imaginar lo que otra persona pueda tener en su mente y con el déficit en coherencia central los hace que tampoco se les dé bien sacar ideas y conclusiones de lo que observan. Cuando una estrategia no les funciona, se les complica en función ejecutiva, también les impide generar alternativas y por último, toda información implícita, como lenguaje no verbal, tonos de voz, gestos, expresiones faciales, etc. les pasa totalmente desapercibida. El radar natural que todos tenemos para este tipo de información a ellos no les funciona. Sin todas estas habilidades, se quedan en el primer punto que describíamos de desconcierto e incomprensión de lo que les rodea [11].

CONCLUSIONES

En las escuelas mexicanas, surge la necesidad del tema de convivencia sana y pacífica, por tal razón se crea en el 2015 un manifiesto que da a conocer por primera vez el concepto en el *Marco de Referencia sobre la Gestión de la Convivencia Escolar desde la Escuela Pública* [12].

Como podemos darnos cuenta, todavía se tiene que trabajar mucho con respecto a la inclusión de los NNA con SA en un salón regular, pues, ya que el resto de la población del nivel básico no tiene la perspectiva de análisis de la violencia escolar lo que permitió dar el giro hacia la gestión de la convivencia y "abrir la lente para dejar de enfocar la violencia directa como el asunto central de la discusión" [13].

El resultado de los procesos sociales y políticos en las escuelas, se vuelve complejo, ya que involucran a múltiples actores que toman decisiones, las cuales responderán a lo que sea representado como un problema a atender y, en el caso de la política educativa, se integran en un discurso social y educativo legitimado por el Estado, volviéndose así como un problema común que se ha detectado en el diseño de políticas implica la desarticulación entre la toma de decisiones y su implementación [14].

BIOGRAFÍA

Claudia Edith Gamas Castellanos es Licenciada en Ciencias de la Educación con terminal en Psicología Educativa por la Universidad Del valle Del Grijalva en Pichucalco Chiapas, Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNCP- CONACYT por la UJAT. Su línea de investigación se enfoca en la Inclusión de los niños, niñas y adolescentes con Síndrome de Asperger en escuelas regulares del nivel básico. Ha sido ponente en congresos nacionales e internacionales.

Yazmín Isolda Álvarez García es Profesora Investigadora de la División Académica de Ciencias de la Salud en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Doctora en Estudios Jurídicos, Maestra en Derecho Constitucional, Amparo y Derechos Humanos, licenciada en derecho por la Universidad del Mayab. Desarrollo de líneas de investigación relacionadas con Propiedad Intelectual, vulneración de derechos en materia de derechos de autor y propiedad industrial, derechos humanos, violencia y grupos vulnerables, cuenta con capítulos de libros, artículos y textos científicos. Es parte del Grupo de Investigación Derecho, Psicología y otras ciencias: temas emergentes sobre vulnerabilidad y derechos humanos, miembro del Sistema Nacional de Investigadores CONACYT nivel C, miembro del Sistema Estatal de Investigadores.

REFERENCIAS

[1]. Lay, Tonatiuh y Anguiano Suárez, María E. (2014). La inclusión educativa de niños con necesidades educativas especiales. El caso de los niños con síndrome de Asperger en el nivel básico en la zona

metropolitana de Guadalajara (México), Revista Investigaciones en Educación Universidad de la Frontera, Vol. 14, Núm 2, Chile.
[2]. WHO (2014). WHO Global disability action plan 2014-2021. Ginebra: WHO
[3]. Naranjo Flórez, R. A. (2014). Avances y perspectivas en Síndrome de Asperger. NOVA. Publicación Científica en Ciencias Biomédicas, 12(21), 81-101.
[4] Kanner, L. (1943). Autistic disturbances of affective contact. Estados Unidos.
[5]. Ponce, Á. (7 de Septiembre de 2017). El reto de integrar el síndrome de Asperger en el. Obtenido de El país:
https://elpais.com/elpais/2017/09/06/mamas_papas/1504706424_738220.html#:~:text=Un%20ni%C3%B1o%20con%20Asperger%20puede,sin%20duda%20van%20a%20contribuir
[6]. Fonseca, R. S. (29 de Noviembre de 2001). Programa de las Naciones Unidas Para el Desarrollo. Recuperado el 29 de Diciembre de 2011, de http://www.undp.un.hn
[7]. Secretaria de Educación Pública (2019) La Nueva Escuela Mexicana, principios y orientaciones pedagógicas, Consultada el 31 de octubre de 2021, México.
[8]. PSICOPSI, (2006) Aporte de Vigotsky a la educación: Ley de la doble formación. Consultado 2 de noviembre de 2021. http://www.psicopsi.com/desarrollo-individuo-ligado-sociedad/
[9]. Liliana Ruiz (2012) Integración social del niño con trastorno generalizado del desarrollo no especificado en primaria regular, [Tesis] España.
[10]. Coto Montero (2013) Síndrome de Asperger, Guía práctica para la intervención en el ámbito escolar, Asociación Sevillana de Síndrome de Asperger, España.
[11] Secretaria de Educación Pública (2015), Marco de Referencia sobre la Gestión de la Convivencia Escolar desde la Escuela Pública, México.
[12] Fierro, Cecilia. (2013). "Convivencia inclusiva y democrática. Una perspectiva para gestionar la seguridad escolar". Sinéctica, núm. 40. Consultado el 5 de marzo de 2017. http://www.sinectica.iteso.mx/articulo/?id=40.
[13] Guerra, Marcelino. (2010). Política pública y educativa en gestión de la educación básica. Referentes, reflexiones y experiencias de investigación. México: SEP/UPN.

DISTORSIONES COGNITIVAS GENERADAS EN LA NIÑEZ DURANTE EL COVID-19

María Antonia Hernández-Hernández
Licenciada en Psicología
Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC CONACYT
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
Villahermosa, Tabasco; México

Carlos Mario Estrada Álvarez
Licenciado en Psicología
Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC CONACYT
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
Villahermosa, Tabasco; México

Lily Lara Romero
Doctora en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos
Consejo de Ciencia y Tecnología del Estado de Tabasco

RESUMEN

Los comportamientos generados por la niñez debido al confinamiento emitido en todos los países a causa de la pandemia de COVID-19 están relacionados con el miedo: al contagio, a confrontar la propia muerte, a la muerte de los familiares y amigos, así como padecer la sintomatología que desarrolla el virus, etc. El confinamiento ha propiciado nuevas maneras de convivencia y desarrollo social, los adultos se han adaptado a esta disrupción de su modus vivendi adecuando protocolos de seguridad y protección establecidos oficialmente, sin embargo, se desconoce cómo la niñez ha percibido estas nuevas formas de convivencia social a su vida a partir de la denominada pandemia declarada y las integra como experiencias de vida. Esta investigación se realiza para identificar las experiencias en torno a la capacidad del pensamiento abstracto, el catastrofismo y la maximización-exageración de los afectos negativos en torno a lo que conocen y desconocen del virus y su implicación e inserción en las nuevas pautas de convivencia social. Se pretende demostrar cómo en la niñez se estructura el pensamiento y a partir de eso determinar si se presentan distorsiones cognitivas que interfieran en su capacidad de interactuar con los demás generando en ellos ciertas vulnerabilidades tales como la indefensión aprendida. La técnica de obtención de datos será un cuestionario aplicado a diez participantes. La intención se basa en el reconocimiento del derecho a la salud mental de la niñez además de cuidar la información que se les brinda en torno a la actual pandemia evitando predisponerlos a futuros eventos ya que esto genera un daño a su bienestar emocional

Palabras clave: Catastrofismo, Covid-19, Distorsión Cognitiva, Exageración de los afectos, Indefensión aprendida, Pensamiento Abstracto

COGNITIVE DISTORTIONS GENERATED IN CHILDREN DURING COVID-19

ABSTRACT

The behaviors generated by children due to the confinement issued in all countries as a result of the COVID-19 pandemic are related to fear: of contagion, of confronting one's own death, of the death of

family and friends, as well as of suffering from the symptoms that the virus develops, etc. Adults have adapted to this disruption of their modus vivendi by adapting officially established security and protection protocols; however, it is not known how children have perceived these new forms of social coexistence in their lives since the so-called pandemic declared and how they have integrated them as life experiences. This research is carried out to identify the experiences around the capacity of abstract thinking, catastrophism and the maximization-exaggeration of the negative effects around what they know and do not know about the virus and its implication and insertion in the new patterns of social coexistence. The aim is to demonstrate how children structure their thinking and from that to determine if there are cognitive distortions that interfere in their capacity to interact with others, generating in them certain vulnerabilities such as learned helplessness. The data collection technique will be a questionnaire applied to ten participants. The intention is based on the recognition of the right to mental health of children as well as taking care of the information provided to them about the current pandemic avoiding predisposing them to future events as this generates damage to their emotional well-being

Keywords: Catastrophism, Covid-19, Cognitive Distortion, Affect Exaggeration, Learned Helplessness, Abstract Thinking.

INTRODUCCIÓN

La actual pandemia de Covid-19 causada por el coronavirus SARS-CoV-2 ha sido en pleno siglo XXI la causante de una severa crisis global, que ha golpeado el sector económico, social, la salud física y mental. Este virus mutante se reportó por primera vez en la cuidad de Wuhan, China extendiéndose así a numerosos países en el mundo [1]. La Organización Mundial de la Salud lo declaró oficialmente una nueva pandemia y emergencia global que impacta en la salud pública [2].

Algunos países establecieron medidas como el confinamiento y el aislamiento social como una estrategia utilizada para separar a las personas contagiadas de las personas sanas, quienes eran sospechosas de contagio para evitar la propagación y quienes presentaban síntomas posibles del Covid-19 [3]; esto se llevó a cabo para el cierre total de los establecimientos y restricción del desplazamiento de la población. En otros países como en Cuba se estableció la reclusión domiciliaria voluntaria y la cuarentena en caso de surgimiento de rebrote de la enfermedad [4]. La mayoría de los Gobiernos aplicaron estas medidas para evitar el movimiento de las personas que de algún modo se exponían ante los espacios públicos y evitar los contagios de un virus invisible e incontrolable.

Actualmente se ha permanecido viviendo rodeado de restricciones que han limitado hasta cierto punto la libertad y la posibilidad de moverse en diferentes espacios, las familias se han visto obligadas a utilizar estas medidas impuestas como una forma de salvaguardar la vida ante el virus eminente, han adecuado los espacios en casa, en algunos casos se ha adaptado el trabajo desde el hogar, la educación ha migrado al ambiente virtual, se ha limitado el contacto con los demás aislándose en ciertos puntos donde no hay aglomeración de personas ni transito alrededor de sus espacios.

El confinamiento ha sido la causa de múltiples efectos psicológicos que han desfavorecido la salud mental, por una parte, suele aparecer el miedo a infectarse originando elevados malestares como estrés y ansiedad, temor que está relacionado al contagio de sí mismo y la posibilidad de contagiar a familiares u otras personas cercanas [4]. La Organización Mundial de la Salud señala que la pandemia ha incrementado la demanda de los servicios de salud mental pues el duelo ante la pérdida humana, la

falta de ingresos económicos, así como el miedo a lo incontrolable y desconocido de la Covid-19 han agravado la salud mental [5].

En América Latina la Covid-19 ha afectado la salud física y mental de niños, niñas y adolescentes, esto lo señala la Organización Panamericana de la Salud OPS pues según durante el 2020 más de 1.5 millones se han registrado como casos en la región, mientras que en los últimos nueve meses de 2021 la cifra ascendió a 1.9 millones, añade que esta población solo presenta síntomas leves, sin embargo, no se descarta que puedan desarrollar una enfermedad grave [6].

La población infantil ha experimentado ciertas conductas durante el tiempo de pandemia, según datos de la UNICEF [7] 1 de cada 7 niños ha vivido el confinamiento de forma obligatoria, es decir, un poco más de 332 millones de niños y niñas han estado gran parte de los meses desde el inicio de la pandemia en resguardo en sus hogares debido a las recomendaciones a nivel mundial sobre políticas de confinamiento, lo que a su vez implica un riesgo en la salud mental y el bienestar psicosocial de los niños y las niñas.

Durante la pandemia en la niñez se han presentado dificultades que han repercutido en su rutina tales como estrés, miedo, tristeza duelo y pérdidas, frustración y aburrimiento [8]. Estas sensaciones han aumentado los comportamientos y cambios en el apetito, la preocupación o incluso aburrimiento y fatiga por largos periodos. Estas conductas se han catalogado como normales ante enfrentarse al peligro eminente de salir, ante esta realidad la infancia está sumergida en un proceso difícil de comprender, por eso cuestionan lo que sucede y en consecuencia su estado de ánimo se ve afectado.

Los comportamientos que se han presentado en menores de edad ha sido consecuencia del aislamiento social, cambios en los estilos de vida y el estrés psicosocial [9]. Desafortunadamente esta inconstancia será la causa del daño en la vida adulta de los niños y niñas que han estado confinados [10].

En el caso de los menores, estos se adaptan a las distintas circunstancias por múltiples razones, una de ellas es la capacidad de pensamiento abstracto, pues durante el confinamiento los infantes asumen las condiciones de cuidado para poder salir del encierro. La capacidad de pensamiento abstracto de acuerdo a Piaget (1954ª) es la capacidad lógica y compleja con la que el menor hace inferencias sobre los sucesos y realidades que acontecen a su alrededor, para conocer más al respecto, Piaget en su teoría sobre el desarrollo cognitivo infantil describe el uso de este tipo de pensamiento en la etapa de operaciones concretas [11].

También se podrían esperar conductas que devengan de algún sesgo cognitivo que ocasione que los niños imaginen los peores escenarios posibles, que les conducen a alimentar una serie de creencias imaginarias, estas son visiones catastróficas o de catastrofización, que puede provenir de un pensamiento de tipo imaginario, semejante al pensamiento preoperatorio que señala Piaget. [12]. Otro de los errores cognitivos señalados es la tendencia o maximización de los afectos la cual consiste en la valoración exagerada de los elementos ya sean negativos o positivos [13].

A partir de lo expuesto en el contexto de esta investigación se cuestiona lo siguiente: ¿Cuál es la percepción de la niñez de la actual pandemia por Covid-19? ¿Existe la posibilidad que se estén adaptando a las nuevas formas de convivencia? ¿Cómo han formulado su pensamiento abstracto durante la pandemia Covid-19? ¿Se percibe la idea catastrófica en los niños y niñas durante la pandemia Covid-19? ¿La pandemia por Covid-19 tendrá efectos en su capacidad socioafectiva? Para ello, la investigación se desarrolla con la intención de saber lo que los menores conocen y desconocen de la pandemia Covid-19 por medio de una entrevista que analiza los resultados vinculándolo a categorías tales como: pensamiento abstracto, catastrofismo, y la exageración de los afectos negativos

con el fin de encontrar evidencia si existen distorsiones cognitivas en la estructura del pensamiento infantil.

MÉTODO

Se estimó realizar entrevistas a profundidad a una población de diez niños en un contexto urbano, de nivel socioeconómico medio a medio bajo, de edad oscilatoria entre los 6 a 12 años, edad cronológica correspondiente al nivel educativo de primaria; por cuestiones personales de un tutor que accedió al estudio en un primer momento, no otorgó el permiso para hacer públicos los datos del participante en cuestión, por lo que se procedió a realizar el análisis de las entrevistas a solo nueve de ellos. La entrevista a profundidad es un método que ayuda a elaborar entrevistas personales, directas y no estructuradas, con el fin de realizar una investigación exhaustiva que logre que los participantes hablen de manera libre y expresen de forma detallada sus motivaciones, creencias y sentimientos sobre la temática [14].

Entre los participantes cinco son del sexo masculino y cuatro del sexo femenino, una vez establecida la manifestación del consentimiento informado de los tutores se procedió a realizar las entrevistas a profundidad, se buscó realizar preguntas que arrojaran manifestaciones de pensamiento, conductas y sentimientos desarrollados en torno a la experiencia vivida por los infantes en pandemia. Estas manifestaciones fueron analizadas y vinculadas a la capacidad del pensamiento abstracto, el catastrofismo y la exageración de los afectos.

RESULTADOS

Los resultados muestran que en los infantes el pensamiento abstracto ayuda a la comprensión del entorno que les rodea, en este caso la pandemia la perciben como una enfermedad, un virus contagioso, que se expande con rapidez; un peligro inminente que puede llevar a la hospitalización o a morir, sin embargo al mismo tiempo muestran comprensión del fenómeno derivado de la pandemia, al brindar conocimientos nocionales en torno al cuidado de la salud, manifiestan que el virus puede terminarse sí: las personas se vacunan, si utilizan cubrebocas, gel antibacterial e incluso guantes, gracias al lavado de manos regularmente, si se evitan conglomeraciones, el cuidado de la sana distancia, si no se sale del hogar, etc. Un participante manifestó que existían cuidados post-contagio como el uso de los tanques de oxígeno.

Inclusive una participante sostuvo una premisa que, de acuerdo con su edad, 9 años, tenía lógica y sentido, cuando se le preguntó cómo se había adaptado a la nueva normalidad empezó a describir sus rutinas de cuidado y manifestó que, si el jabón mataba el virus, entonces las vacunas las hacían de jabón. Bajo esta noción del cuidado los menores dejan de manifiesto que existe una posibilidad morir sin embargo no desde una perspectiva catastrófica sino como una consecuencia real de la enfermedad.

Los pensamientos catastróficos se registraron muy pocas veces y sobre todo en menores de 7 años, podríamos suponer que esta cuestión se presenta debido a que de acuerdo con Piaget (año) menores de seis a siete años recrean imágenes mentales que les ayudan a comprender el contexto en el que se desarrollan. El pensamiento mágico a estas edades está presente, algunos ejemplos de estas manifestaciones consistieron en que los participantes reconocían el virus y advenimiento de la pandemia como un monstruo que devoraba gente o como una especie que provenía de otro planeta que ya había infectado otros y que había llegado a la tierra con el fin de destruirla. Un tipo de pensamiento simbólico fue el expresado por un participante de 6 años quien al momento de preguntarle como se

había sentido cuando se declaró la pandemia en el mundo, este respondió "como si un hilo se rompiera".
En cuanto a la exageración de los afectos, sin duda los niños manifestaban ciertas emociones, sentimientos y estados de ánimo vinculados a la molestia, el enojo, la tristeza, el aburrimiento y el miedo, sin embargo, no expresaron conductas o estados de ánimo maximizados que pudieran interferir en su desarrollo cotidiano. Por su parte si había preocupación en torno a la muerte de los otros, más no a la propia, bajo este sentir había un sentido de responsabilidad de autocuidado con el fin de salvaguardar a los otros.
En el estudio al constatar las actividades que desarrollaban los menores en tiempo de pandemia se reveló que la mitad de los participantes ya acudían a clases presenciales, pero limitando el número de estudiantes dentro de la escuela; la otra mitad de los participantes continuaban su educación en modalidad virtual, esto se debe a las restricciones del desplazamiento de algunas zonas. Los infantes que ya acuden a clases presenciales tienen una percepción de autocuidado (uso del cubrebocas, gel antibacterial) y cuidado de los demás (no estar cerca, no jugar cerca, no poder compartir sus alimentos a la hora del receso más desarrollada que quienes aún no acuden a clases no dejando de manifestar la preocupación de cuidar la distancia con los otros que interactúan dentro y fuera del aula, el deber de no tener contacto físico (saludo de mano, saludo de beso, abrazos entre otras).
Los estudiantes que todavía presenciaban sus clases de manera virtual denotaban mayor tristeza y aburrimiento en casa, debido a las afectaciones en cuanto a la capacidad de socializar, expresando así extrañar a sus amigos, no poder acudir a su escuela, no poder jugar e interactuar con los demás, así como reconocer que la virtualidad limitaba las expresiones de afecto entre sus pares y solo se veían por las videollamadas de clases. Algunos de los participantes de decían que aunado a no ir a la escuela algo que les hacía sentirse mal, aburridos o enojados era que tampoco podían acudir a recrearse en parques o plazas comerciales o ir al super con sus padres, cuestión que aunada al encierro en casa afectó su estado de ánimo y su percepción de auto salvaguardarse pues algunos interpretaban el salir con la posibilidad de contagio y propagación del virus.
En el ámbito familiar la mayoría de los participantes demostraban tranquilidad y estabilidad emocional al concluir que el encierro los había unido más a sus familiares, pasaban más tiempo con sus cuidadores, ya fuese viendo películas, jugando con ellos, una atención más personalizada hacia ellos, convivir con otros miembros en el caso de las familias extensas o simplemente viéndolos más en casa.
Algunas de las interacciones familiares negativas que se observaron en algunos participantes transcurrían en torno a que en el confinamiento no podían visitar a otros familiares aledaños, el contagio de estos familiares cercanos a ellos le afectaba al grado de sentir que ya no los podrían volver a ver, se manifestaban angustias en torno a lo que pasaría con su tío, abuelo(a) o incluso sus padres, por ello tampoco podían correr el riesgo de visitar a quienes más querían. En cuanto a índices de violencia había más regaños, y una participante declaró que su mamá le pegaba, asumiendo que lo hacía por su "bien".

Si bien la niñez se caracteriza por esta etapa fundamental en que el pensamiento se va formando, es importante resaltar que estas distorsiones cognitivas como experiencias subjetivas del infante se presentan con el fin de dar significado y sentido a la experiencia vívida. Se puede inferir entonces que entre más pequeños sean, mayor será la probabilidad de experimentar estas situaciones percibidas desde un sentido catastrófico, sin embargo, la función de regular emocionalmente recae en los

cuidadores quienes enfrentan la situación desde la visión adulta pero siempre buscando tener seguros a sus hijos.
Los niños y niñas más grandes presentan más complejas estructuras de pensamiento que aportan significados profundos a lo que la pandemia implica, en ellas se ve involucrado un sentido de responsabilidad propia, la moral prevalece más que en los menores, aunque en todos los niños se observe este sentido de cuidado de la salud, que es fundamentado conforme a lo que dictaminan los padres, los medios, los profesores e incluso amigos con los cuales mantienen algún tipo de contacto.

CONCLUSIONES

En este estudio se puede visualizar una diferencia clave en la percepción de las vivencias en torno a la pandemia por la COVID-19, una diferencia sustentada en las diferentes etapas del desarrollo cognoscitivo; menores de 7 años manifestaban ambiguas formas de pensar que se relacionaban con un tipo de pensamiento simbólico y mágico con respecto a lo experimentado en la pandemia; mientras que participantes mayores de 8 años mostraban estructuras de pensamiento más complejas en cuanto a su perspectiva de vida en medio del confinamiento.
Las categorías fijadas: pensamiento abstracto, catastrofismo, exageración de los afectos, se encontraron muy fuertemente implícitas en los resultados de las entrevistas, algunas en mayor grado que otras, por ejemplo, el pensamiento abstracto se presentó en todos los casos, sobre todo cuando los participantes intentaban responder al cuestionamiento ¿Qué era la pandemia por COVID-19? Algunos en menor grado que otros, pero siempre complejizando la conceptualización del fenómeno. Otras manifestaciones se desarrollaban en torno a los cuidados.
Pensamientos más centrados al catastrofismo se asociaban a respuestas que trataban de dar sentido a la realidad pandémica con explicaciones imaginarias o fantasiosas y se observó que quienes más lo desarrollaban eran menores de 7 años. Estas percepciones si bien alteran la explicación de la realidad del sujeto en cuestión no vulneran su capacidad para el desarrollo de los mecanismos de defensa. Por el contrario, la imaginación en esta etapa es un mecanismo propio de la construcción de su realidad.
Sin embargo si se halló un resultado vinculado a la indefensión aprendida externa del contexto de la pandemia, una participante al manifestar los cambios en la interacción familiar, comentó que su mamá le pegaba y su papá le regañaba; la distorsión cognitiva se percibe cuando la participante menciona "… de hecho así son los padres, pero… pues si… lo bueno es que tenemos a unos padres" normalizando una conducta de violencia como cotidiana en su vida, que muy probablemente distorsione sus capacidades defensivas más adelante.
Bajo estos hallazgos con esta muestra poblacional se rescata que en poblaciones urbanas los niños tienen más acceso a información con respecto a la COVID-19, que si bien no puede ser comprendida desde su capacidad cognitiva los tutores a cargo están fungiendo como reguladores emocionales e informativos, sin embargo, la pandemia es un factor que posiblemente desencadene distorsiones cognitivas que vuelvan vulnerables psico emocionalmente al sector infantil debido a las afectaciones que han vivido en torno a sus interacciones sociales y familiares que han fluctuado constantemente, y muy probablemente seguirán cambiando de acuerdo a los lineamientos que las políticas impongan en torno al fenómeno de la pandemia, estas afectaciones psicoemocionales puede que a largo plazo generen indefensión aprendida en cuanto a la habilidad socioemocional con sus pares.
Se sostiene entonces que si los padres fungen como reguladores emocionales estos tiendan a informar de la manera óptima de acuerdo a la edad a sus hijos e hijas, por tal hecho se infiere que la atención a la información oportuna, verificada y eficaz está siendo introyectada en los menores de edad, de

acuerdo el desarrollo cognitivo propio de las edades. Estos esquemas nocionales que resignifican lo que es la pandemia y el virus desde su experiencia ayuda a la niñez a poder sobrellevar la angustia que la pandemia genera. Se infiere que los niños están teniendo pleno goce del derecho a una información clara y oportuna por parte de los padres y los medios de comunicación a los que se encuentran expuestos.

Una de las acciones del gobierno para informar a la niñez sobre la prevención del COVID-19 fue la creación de un personaje llamado: "Susana Distancia", es una heroína de pinta caricaturesca quien figuro como protagonista en la campaña de los principales cuidados a tener en esta pandemia, reflejan que el gobierno a través de los medios de comunicación tienen una visión que contempla la explicación de los cuidados tanto a chicos como a grandes, la tv, medio por el cual se transmitió durante el primer año las clases estrictamente virtuales, reproducía estos comerciales con el fin de que los niños y niñas comprendieran las medidas básicas del autocuidado y cuidado de los demás. Sin embargo, no todos los niños tienen acceso a estas instancias o campañas de salud gubernamentales, tales como quienes viven en zonas rurales o que no tienen acceso a estos recursos.

BIOGRAFÍA

María Antonia Hernández Hernández es Licenciada en Psicología por la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, diplomada en Psicoterapia Familiar y de Pareja, Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC-CONACYT por la UJAT. Su línea de investigación se enfoca en estilos de crianza, parentalidad y violencia infantil. Ha sido ponente en congresos nacionales e internacionales.

Carlos Mario Estrada Álvarez es Licenciado en Psicología por la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC-CONACYT por la UJAT, perteneciente al Padrón Estatal de Nuevos Talentos PENT por el Consejo Estatal de Ciencia y Tecnología del Estado de Tabasco, autor de artículos Científicos. Ha sido ponente en congresos nacionales e internacionales.

Lily Lara Romero es directora del Consejo Estatal de Ciencia y Tecnología del Estado de Tabasco, doctora en métodos de solución de conflictos y derechos humanos por la UJAT, maestra en educación por competencias por el CIPAC, licenciada en idiomas por la UJAT y profesora de educación secundaria con especialidad en la enseñanza de las matemáticas por el CAM. Ha desarrollado líneas de investigación relacionadas con el derecho de niños, niñas y adolescentes, derecho humano de mujeres y tecnología educativa. Ha publicado capítulos de libro, artículos y textos científicos en revistas de prestigio nacional e internacional. Forma parte de redes de investigación nacional e internacional.

REFERENCIAS

[20].Maguiña Vargas, Ciro, Gastelo Acosta, Rosy y Tequen Bernilla, Arly. (2020). El nuevo Coronavirus y la pandemia del Covid-19. Revista Medica Herediana, 31 (2), 125-131. https://dx.doi.org/10.20453/rmh.v31i2.3776

[21].OMS. (2020). Alocución de apertura del Director General de la OMS en la rueda de prensa sobre la COVID-19 celebrada el 11 de marzo de 2020. https://www.who.int/es/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020

[22].Red Todos somos Todos. (2020). Confinamiento y aislamiento. Plena Inclusion España. Madrid.

[23].Broche-Pérez, Yunier, Fernández-Castillo, Evelyn, & Reyes Luzardo, Darlyn Alejandra. (2020). Consecuencias psicológicas de la cuarentena y el aislamiento social durante la pandemia de COVID-19. Revista Cubana de Salud Pública, 46(Supl. 1), e2488. Epub 20 de noviembre de 2020. Recuperado en 31 de octubre de 2021, de http://scielo.sld.cu/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0864-34662020000500007&lng=es&tlng=es.
[24].Organización Mundial de la Salud. (2020). Los servicios de salud mental se están viendo perturbados por la COVID-19 en la mayoría de los países, según un estudio de la OMS. https://www.who.int/es/news/item/05-10-2020-covid-19-disrupting-mental-health-services-in-most-countries-who-survey
[25].Organización Panamericana de la Salud. (2021). Los niños, niñas y adolescentes están profundamente afectados por la pandemia de COVID-19, afirma la directora de la OPS. https://www.paho.org/es/noticias/15-9-2021-ninos-ninas-adolescentes-estan-profundamente-afectados-por-pandemia-covid-19
[26].UNICEF. (2021). Por lo menos 1 de cada 7 niños y jóvenes ha vivido confinado en el hogar durante gran parte del año, lo que supone un riesgo para su salud mental y su bienestar. https://www.unicef.org/es/comunicados-prensa/1-cada-7-ninos-jovenes-ha-vivido-confinado-hogar-durante-gran-parte-ano
[27].Del Castillo, R. P., & Velasco, M. P. (2020). Salud mental infanto-juvenil y pandemia de Covid-19 en España: cuestiones y retos. Revista de psiquiatría infanto-juvenil, 37(2), 30-44. https://www.aepnya.eu/index.php/revistaaepnya/article/view/355
[28].Vallejo, R. A. (2021). Trastornos emocionales y efectos de la pandemia en la conducta de los niños: Una Revisión. Social Innova Sciences, 2(3), 6-16. https://socialinnovasciences.org/ojs/index.php/sis/article/view/60/73
[29]. Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J., y Jiang, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. The Lancet, 395 (10228), 945-947. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30547-X
[30].Ramírez-Trejo, D. A. (2021). Teoría del Desarrollo Cognitivo. *Uno Sapiens Boletín Científico de la Escuela Preparatoria No. 1*, *4*(7), 18-20.
[31].Martínez, I. P., & Amar, J. A. (2006). Distorsiones cognitivas en los grupos de drogodependientes con diagnóstico dual. *Psicogente*, *9*(15).
[32].Rodríguez Testal, J. F., Carrasco Ortiz, M. Á., Barrio Gándara, V. D., & Catalán Mahindo, M. C. (2002). Errores cognitivos en jóvenes y su relación con la sintomatología depresiva. *Anuario de psicología, 33 (3), 409-432.*
[33].Scribano, A. O. (2008). El proceso de investigación social cualitativo. Prometeo Libros Editorial.

MEDIACIÓN ESCOLAR PARA CREAR UNA VISIÓN RESILIENTE

Larissa Gisela Gutiérrez Góngora
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
Hoy en día las personas enfrentan conflictos violentos en sus hogares, en las escuelas y la comunidad, resultando como fenómeno de estudio la carencia de un mecanismo efectivo que fomente la resiliencia en el aula, lo anterior, para que se tenga una debida protección al interés superior de los niños, niñas y adolescentes. Por otra parte, la atención a la salud física, mental y emocional es el correcto abordaje ante toda circunstancia compleja que vivan, con lo anterior, tendrán una sana convivencia la cual esté libre de prejuicios, donde prepondere la armonía e inclusión. Es por ello un mecanismo eficaz como la mediación escolar, colaborará para que se tenga resiliencia y una sana convivencia libre de violencia, por lo tanto, esta herramienta les auxiliará para la mejora de las relaciones sociales, pero sobre todo para sanar episodios traumáticos que han vivido y puedan continuar con sus vidas con la mejor actitud, con la visión de romper con el paradigma de centrarse en los problemas, y desarrollar la capacidad de adaptarse a las circunstancias adversas con resultados positivos, que les ayude a tener una vida digna.

Palabras clave: Mediación escolar, Resiliencia, Armonía.

EDUCATION AND RESILIENCE IN THE POST-COVID-19 EDUCATIONAL LAG IN MEXICO

Ricardo Antonio Martínez Pérez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Doctor en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos

RESUMEN
Resilience is that ability or capacity that a person has to deal positively with the adversities that arise in his life, which makes him strong and adapt to the environment in order to develop successfully. Resilience in education presents challenges for all educational actors and this is where the teacher must be that promoter of praxis, the educational lag is not only the task of teachers, but they turn out to be an example to follow, therefore it is ideal that they are resilient people in order to provide their students with a series of strategies that will shape them to continue forward. You must be aware that there are factors that negatively affect the attitude of students such as marginalization, violence at home, no communication, low self-esteem, etc. in which you have to assume a new role. With those we live today worldwide, it makes us reflect on how important we are for the development of resilience in students, and that for this we must know resilient strategies or methodologies that can be applied in the classroom; To be a true promoter of this capacity we must try to demonstrate confidence in the tools of positive contexts, have good self-esteem and security, be empathetic and demonstrate those values that make us an ethical person. Educational institutions must reinforce the self-esteem and autonomy of each student through interrelationships with their classmates, but also, by the teacher's own motivation through positive phrases that help them to improve in their areas of opportunity. Working on resilience in the classroom according to Herrera, Mendoza and Guillén (2014) should "empower the human being from their early stages of life and forge teachers with high capacities to establish links beyond the formative and traditional". Strengthening those resilient pillars, with the practice of positive attitudes, healthy routines at home, setting limits, etc., where the initial level is that gap through which we can start with the students and transmit it to the parents, and thus, reinforce protective factors to minimize negative effects of adversity and provide meaningful opportunities. It is necessary that we know how to identify the risk factors that could be affecting our students and we can offer a timely solution with the use of strategies; Faced with the new post-Covid-19 normality, each promoter of education can achieve students in a resilient life, to make students full of great opportunities for their adult lives.

Keywords: resilience, educational lag and post Covid-19

PERCEPCIÓN DE LA SATISFACCIÓN ACADEMICA DEL ESTUDIANTES UNIVERSITARIOS EN TIEMPOS DEL COVID-19: CASO DACEA/UJAT

Dra. Deisy María Jerónimo Jiménez
Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

M.A. William Baldemar López Rodríguez
Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

Dra. Martha Rosalía Sierra Bulnes
Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

RESUMEN
Objetivo: Analizar la satisfacción académica en el estudiante universitario y su impacto en el rendimiento escolar y salud debido a la migración de modelo de enseñanza: presencial a virtual como consecuencia de la pandemia COVID-19.
Material y método: Estudio cuantitativo, no experimental a una población 153 estudiantes de la UJAT/DACEA de ambos sexos, se empleó un instrumento de 22 ítems, de los cuáles cuatro son sociodemográficos, y 18 están relacionados a las experiencias y satisfacción que sienten ante esta nueva forma de tomar sus clases en línea, algunas preguntas de dicotómicas y otras en escala de Likert. Se procesaron y presentaron los datos utilizando SPSS.
Resultados: De los encuestados el 53.59% eran mujeres y el 46.41% eran hombre, la realizo regresión lineal entre variables sociodemográficas y conectividad sobre la variable dependiente Experiencia en Línea el valor de R cuadrado .154, encontrándose una relación directa en experiencia en línea y conectividad en un 35.7%, y una ANOVA sig < .05. Por último, se realizó otra regresión lineal con el aprendizaje en el sistema virtual, y se encontró que el aprendizaje en línea tiene una relación directa con el Género y la Conectividad.
Conclusiones: los estudiantes en un 58.17 % consideran que no han tenido ningún problema de salud por cambio de modalidad de presencial a virtual sin embargo el 41.83 % consideran que si entre los síntomas que han presentado son dolor de cabeza, estrés, vista cansada, dolor de espalda y ansiedad. Se encontraron tendencias asociadas entre aprendizaje en línea y conectividad y género, y entre experiencia en línea y conectividad.

Palabras claves. Satisfacción académica, pandemia covid-19, modelo educativo.

EL DERECHO HUMANO A SER ESCUCHADO DEL MENOR EN LOS JUICIOS DE GUARDA Y CUSTODIA

Janet Rodríguez López
Estudiante del Doctorado en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos

ABSTRACT
Los menores cuando se encuentran en un conflicto de guarda y custodia o todo aquel procedimiento judicial en donde tengan interés de ser escuchados por parte del juzgador, se debe a razones de garantías de derechos humanos que la constitución y los tratados internacionales establecen para que los menores puedan emitir su opinion respecto al conflicto familiar que se está suscitando, de modo que, el Comité sobre los derechos del niño en su observación general número 12 de 2009, elabora un análisis a fondo y menciona que el artículo 12 de la convención de los derechos del niño establece el derecho de cada uno de los niños de expresar su opinión de forma libre en todos aquellos asuntos que los afectan, asimismo, otro derecho es que esas opiniones se consideren en función de la edad y la madurez del niño.[1]

Los procesos familiares suelen ser tediosos para las partes, sin embargo, el juzgador en virtud de los principios procesales que le deben asistir y para que haya una verdadera defensa adecuada, es sumamente importante analizar por parte del juzgador y de los peritos, quien sera el más apto para otorgarle la custodia, y para proceder a considerar quien sera el padre o la madre adecuada para su cuidado permamente, por lo tanto, es necesario remitirse a lo que opina el menor sobre los padres, y la manera en como convive con cada uno de ellos, lo que dará la pauta para que se consideren todos los elementos en el momento de dictar sentencia en los asuntos de guarda y custodia de menores.

Keywords: right to be heard; childs; guard and custody

[1] Comité sobre los Derechos del Niño; *Observación General número 12*, El derecho del niño a ser escuchado; 2009, párrafo 15.

APLICACIÓN DE IMPUESTOS AMBIENTALES

Itzel Alejandra Olán Herrera
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
Los tributos están reconocidos en el sistema jurídico mexicano como una obligación para contribuir a los gastos públicos con la finalidad de satisfacer una necesidad pública de manera indirecta, es decir, que lo recaudado se aplique para el pago de diversos servicios públicos. En la última década se introdujeron nuevos tributos como el ambiental o verde, debido al cambio climático y la contaminación ambiental que constantemente genera el ser humano y las empresas, los cuales se han convertido en factores importantes para la creación de las políticas públicas, con el fin de controlarlos y prevenirlos. En el caso de México, falta integrar elementos que constituyan un Estado que priorice respecto al cuidado y mejora de las condiciones del ambiente, así como disponer de medidas que coadyuven dichas condiciones.

Palabras claves: ambiente, contribución, impuestos ambientales, tributo.

OBSTÁCULOS QUE SE PRESENTAN PARA LA APLICACIÓN DE LA JUSTICIA RESTAURATIVA EN LA JUSTICIA JUVENIL EN TABASCO

Arturo Enrique Jasso Rodríguez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Integrantes del GI "Estudios transdiciplinarios, Jurídicos y de administración", de la DAMRIOS

Jesús Antonio Ramos Ferrer
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Integrantes del GI "Estudios transdiciplinarios, Jurídicos y de administración", de la DAMRIOS

Hilda Guadalupe Alperte Rodriguez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Integrantes del GI "Estudios transdiciplinarios, Jurídicos y de administración", de la DAMRIOS

Angela Pérez Hernández
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Integrantes del GI "Estudios transdiciplinarios, Jurídicos y de administración", de la DAMRIOS

Javier Pérez Montejo
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Integrantes del GI "Estudios transdiciplinarios, Jurídicos y de administración", de la DAMRIOS

RESUMEN
Esta investigación pretende identificar los obstáculos para no utilizar la justicia restaurativa a través de modelos de reunion tales como reunion adolescente con victima, junta restaurativa y circulos en la fase de ejecuion de la medida de sancion impuesta al adolescente en Tabasco, para ello, se utilizó el método deductivo con un enfoque cualitativo y un diseño no experimental. Haciendo uso de las técnicas de investigación como la revisión documental y las encuentas . En este sentido, el artículo 17 párrafo quinto de la Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos garantiza el derecho humano de acceso a la justicia alternativa lo que permite la posibilidad de llevar a cabo una forma de solución de una manera distinta a la justicia tradicional como sucede en la problemática que se aborda donde se identifica la falta de aplicación de la justicia restaurativa a pesar de existir un reconocimiento en la Ley Nacional del Sistema Integral de Justicia Penal para Adolescentes, dado que se advierten diversos factores que conllevan a visualizar los obstáculos que se presnetan para que los adolescentes o las victimas u ofendidos, puedan acceder a estos modelos de reunion que habran de permitir sanar las heridas emocionales que en algun momento se pueden presentar por la comisión de una conducta contraria a la norma penal por el adoelscente. Se concluye que la falta de capacitación por pate de operadores jurídicos y de los facilitadores, dado que estos requieren de una doble certificación, la desinformación y el desconocimiento que se tiene por parte de la ciudadanía con respecto a la justicia restaurativa ha generado que estos puedan reflejarse en obstáculos que impiden la aplicación de la JR en fase de ejecución de la medida de sanción impuesta al adolescente en Tabasco.

Palabras clave: facilitador, justicia, restauración.

MIGRACIÓN DE MUJERES ADOLESCENTES CENTROAMERICANAS POR LA FRONTERA SUR EN TIEMPOS DE PANDEMIA: VULNERABILIDADES

Héctor Manuel Lázaro Hernández
Licenciado en Psicología
Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNCP CONACYT
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
Villahermosa, Tabasco, México

Sarilin Ronzón Alamilla
Licenciado en Psicología
Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNCP CONACYT
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
Villahermosa, Tabasco, México

Viviana Castellanos Suárez
Doctora en Métodos Alternos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos.
Maestra en Psicología Jurídica y Criminología.
Profesor Investigador de la Facultad de Psicología
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco.
Sistema Nacional de Investigadores CONACYT nivel C
Villahermosa, Tabasco, México

RESUMEN

El presente artículo surge a partir de una revisión bibliográfica, documental, registrada y sistemática que permite reflexionar sobre las vulnerabilidades para la migrante mujer adolescente, ya que se han convertido en sujetos activos de este fenómeno, tiene como objetivo conocer las particularidades sobre su situación de vulnerabilidad en consideración al género, edad y las causas que las obligan a migrar especialmente del llamado triángulo norte de Centroamérica, es decir Guatemala, Honduras y El Salvador, tomando en cuenta además el contexto amenazante y continuo estresor de la pandemia por COVID-19, la pregunta de investigación versa en conocer cuáles son estas vulnerabilidades y con ello visibilizarlas, para ello se determinaron tres particularidades: 1) causas de migración en las adolescentes 2) tipos de violencia identificados y lesiones a su integridad personal y 3) el contexto de la pandemia. Se logra concluir que que la situación de violencia en la que están inmersas las mujeres migrantes abarca el área colectiva e interpersonal de la violencia, lo que deriva en hechos de violencia extraordinarios, manteniendo a las adolescentes migrantes más allá de los límites de tolerancia, idientificándose daños a su integridad y dignidad personal ya que esta se ve severamente comprometida, por lo que será importante visibilizar este tipo de migración que vulnera a todas luces a la dignidad como un valor intrínseco e inherente a ser humano, pero además revulnera a las migrantes mujeres adolescentes ante la amenaza intermitente de la pandemia y ante la falta de acciones concretas para proteger la migración que han emprendido tanto la geográfica como la personal ya que estan en busqueda de su identidad personal y de un territorio donde puedan logar un desarrollo pleno de si mismas y de un plan y proyecto de vida libre de violencia y de vulnerabilidad.

Palabras clave: Migración mujeres adolescentes, Diferencias de género, Violencia, Covid-19.

MIGRATION OF CENTRAL AMERICAN ADOLESCENT WOMEN ACROSS THE SOUTHERN BORDER IN TIMES OF PANDEMIC: VULNERABILITIES

ABSTRACT

This article arises from a bibliographic, documentary, registered and systematic review that allows us to reflect on the vulnerabilities for migrant adolescent women, since they have become active subjects of this phenomenon, its objective is to know the particularities about their situation of vulnerability in consideration of gender, age and the causes that force them to migrate, especially from the so-called northern triangle of Central America, that is, Guatemala, Honduras and El Salvador, also taking into account the threatening and continuous stressful context of the COVID-19 pandemic, The research question is about knowing what these vulnerabilities are and thus making them visible, for this three particularities were determined: 1) causes of migration in adolescents 2) types of violence identified and injuries to their personal integrity and 3) the context of the pandemic. It is possible to conclude that the situation of violence in which migrant women are immersed covers the collective and interpersonal area of violence, which results in extraordinary acts of violence, keeping migrant adolescents beyond the limits of tolerance, identifying themselves damage to their integrity and personal dignity since it is severely compromised, so it will be important to make visible this type of migration that clearly violates dignity as an intrinsic and inherent value of the human being, but also reinfringe women migrants adolescents in the face of the intermittent threat of the pandemic and in the absence of concrete actions to protect the migration that both geographical and personal migration have undertaken since they are in search of their personal identity and a territory where they can achieve a full development of themselves and a plan and project for a life free of violence and vulnerability.

Keywords: Migration of adolescent women, Gender differences, Violence, Covid-19.

INTRODUCCIÓN

La migración es definida por algunos investigadores como un traslado o cambio de residencia a cierta distancia, que es significativo y de vital importancia para la persona, así como que sea permanente en el tiempo. Suelen ser subjetivas, ya que dependen de las percepciones que cada persona posee ya sea de ventaja o desventaja, además pueden ser de manera voluntaria o forzada.

La migración de personas es tan antigua como el mismo ser humano, presentando cambios en el tiempo, sobre todo en el tipo de perfil de quien cruza una frontera y las motivaciones que lo llevan a hacerlo. Hoy día se da por la pobreza, la violencia y falta de empleo de sus países de origen. Se entiende por migración "los desplazamientos de personas que tienen por intención un cambio de residencia desde un lugar de origen a otro de destino, atravesando algún límite geográfico que generalmente es una división político-administrativa" [1].

La Organización Internacional para las Migraciones (OIM) define a un migrante como: "cualquier persona que se desplaza, o se ha desplazado, a través de una frontera internacional o dentro de un país, fuera de su lugar habitual de residencia independientemente de: 1) su situación jurídica; 2) el carácter voluntario o involuntario del desplazamiento; 3) las causas del desplazamiento; o 4) la duración de su estancia" [2].

La complejidad del fenómeno migratorio también se da porque en ella interactúan diversas sociedades, su cultura, su territorio y las personas mismas, pero podemos agregar además de los mencionados al género puesto que es determinante en el trato hacia las personas por este hecho en sus vulnerabilidades.

Según la Organización Internacional para las Migraciones (OIM), el género "se refiere a las funciones y las relaciones, los rasgos de personalidad, las actitudes, los comportamientos, los valores, el poder e

influencias relativos, configurados socialmente, que la sociedad adscribe a las personas en función del sexo que se les ha asignado. El género encierra asimismo un aspecto relacional en tanto que se refiere no solo al hombre, a la mujer o a otros grupos de género, sino también a la relación entre ellos. Si bien la noción de género está profundamente arraigada en todas las culturas, también cambia con el tiempo y presenta amplias variaciones en el seno de una misma cultura y entre distintas culturas" [3].

Acorde con la Entidad de las Naciones Unidas para la Igualdad de Género y el Empoderamiento de las Mujeres (ONU Mujeres), "el género no se refiere únicamente a las mujeres. Cabe destacar que el concepto de género no es equiparable al de mujeres. El género se refiere a las mujeres, los hombres [y otros grupos de género] y a las relaciones a menudo desiguales entre ellos. [...] En la práctica, los debates sobre género suelen centrarse en las mujeres porque ellas, como grupo, han sido las más afectadas por la desigualdad de género. Sin embargo, [todos los grupos de género] tienen un importante papel que desempeñar para lograr la plena igualdad. Por consiguiente, una perspectiva de género no significa una perspectiva de las mujeres" [4].

La migración hoy día visibiliza otros actores en este caso las adolescentes migrantes, que suelen tomar decisiones por sí mismas, asumiendo los riesgos que esto conlleva y establecen estrategias para afrontarlas. Esta toma de decisiones va a depender de las circunstancias, los recursos con los que cuenten y los objetivos propios, no sólo de los establecidos por sus familias, con quienes pueden llegar a tener vínculos o puede que haya una ruptura total con ellos.

En definitiva para los menores migrantes en su travesía por el llamado corredor migratorio desde Centroamérica hasta Estados Unidos [5] encuentran violencia ejercida por distintos actores, luego de huir de la violencia y situaciones de precariedad en sus comunidades de origen y de decidir como estrategia de sobrevivencia migrar los menores en su totalidad enfrentan desafíos, riesgos y violencias que van desde enfermedades, condiciones insalubres, hambre, violencia psicológica, abusos de poder, accidentes en el camino, hasta posibles violaciones, torturas, abusos físicos, secuestros, la posibilidad de caer en redes de trata, comercio sexual y esclavitud infantil, e incluso la muerte, del vacío de la acción estatal de los países de origen, tránsito y destino.

Los cuestionamientos surgen y reclaman una respuesta y giran en torno a conocer ¿Qué lleva a las mujeres adolescentes a migrar?, ¿De qué manera se ve comprometida la integridad personal en este grupo de personas? ¿Qué tipo de violencia enfrentan? Y con base en la emergencia sanitaria que actualmente atravesamos, ¿las vulnera o re vulnera?

MATERIALES Y MÉTODOS

Para el análisis de las causas de migración de migrantes mujeres adolescentes y para identificar los tipos de violencia que han vivido y así como la vulnerabilidad de la pandemia Covid-19, se emplea el enfoque de la investigación cualitativa, las técnicas de investigación empleadas son la documental y el análisis de estos para el tema en cuestión y a partir de ellos determinar areas de análisis y reflexión.

CAUSAS DE LA MIGRACIÓN EN LAS ADOLESCENTES.

Dentro de la segunda década de la vida, el ser humano pasa por la etapa de la adolescencia; es en ella que sucede uno de los cambios más importantes, la transición de la infancia a la adultez. Algunos autores la denominan como "una tormenta hormonal, emocional y de estrés", debido a que es en la pubertad que aparecen las hormonas gonadales y las glándulas suprarrenales, hay aumento de masa ósea y muscular y es como se logra la talla adulta; todo esto se refleja en los cambios físicos y también en los cambios emocionales y psicosexuales.

Lo que hace que esta etapa sea tan especial es por el desarrollo evolutivo que el individuo experimenta, comienza el desarrollo de la personalidad, así como la autonomía evolutiva. Pubertad proviene del latín

“pubere” que significa pubis con vello; se considera que las niñas inician la pubertad normal a la aparición de la telarquia entre los 8-13 años y los niños cuando aumenta el tamaño de sus testículos, entre los 9-14 años.

La adolescencia proviene del latín “adolescere”, del verbo adolecer y tiene dos significados: tener cierta imperfección o defecto y también significa crecimiento y maduración. En los últimos años ha aumentado la duración de esta etapa debido al comienzo más precoz de la pubertad y al aplazamiento del periodo de formación escolar y profesional. Según la Organización Mundial de la Salud la adolescencia empieza entre los 10-19 años y la juventud entre los 19-25 años de edad. Por otra parte, la Sociedad Americana de Salud y Medicina de la Adolescencia la ubica entre los 10-21 años; la primera fase es la adolescencia inicial entre los 10-14 años, la adolescencia media entre los 15-17 años y la adolescencia tardía entre los 18-21 años [6].

Algunos de los objetivos principales en esta etapa de desarrollo es lograr la independencia, aceptar su imagen corporal, entablar relaciones con amigos y obtener una identidad; es en la adolescencia inicial en la que el joven empieza a tomar distancia de sus padres, busca pasar más tiempo con sus amigos, pone en dudas los valores religiosos, morales y sexuales paternos, así mismo el comportamiento del adolescente suele reflejar la sociedad en la que le tocó vivir, actualmente, la familia y el entorno han tenido diversos cambios, algunos de manera radical. [7]

Es sabido que los problemas sociales a los que se enfrentan los jóvenes pueden prevenirse disminuyendo así los factores de riesgo que comprometen la salud, calidad de vida y en si la vida, mientras que los factores protectores promueven un desarrollo exitoso y fomentan los elementos de protección o resiliencia. [8] Los resilientes son quienes están expuestos a diversos factores de riesgo y tienen la capacidad de utilizar factores protectores para salir adelante ante la adversidad, poder crecer y desarrollarse adecuadamente a pesar de los pronósticos desfavorables. Sin embargo, ¿Qué pasa con las adolescentes que deciden migrar? ¿A pesar de estar expuestas a factores de riesgos, también suelen ser resilientes al intentar salir adelante?

Los adolescentes que migran están migrando doblemente lo cual complica el panorama, están migrando ellos mismos desde la niñez a la adultez y están migrando geográficamente con una alta presencia de factores de riesgo y de vulnerabilidad definida como una condición de susceptibilidad y riesgo, advirtiéndose así que el riesgo en la migración de adolescentes es a partir de la ocurrencia de prácticas y comportamientos sociales que aprovechan de la predisposición de la niñez y la adolescencia, para exponerla en una situación de desprotección, descuido, abuso y negligencia [6], lo cual hasta quiza lleve acelerar el proceso de maduración de la adolescencia generando pseudomaduraciones o llamadas tambien pseudofortalezas [9], lo cierto que al estar expuestos a conductas y riesgos reales y de violencia el adolescente corre el riesgo de tener consecuencias en su salud mental y psíquica.

En si existen diversas razones por las que las mujeres adolescentes deciden migrar, todo gira en torno a los factores socioeconomicos, familiares y laborales. Puede ser que el migrar sea una elección del resultado de que por causas de fuerza mayor, la persona, a pesar de no esta totalmente convencida, toma la decisión de irse hacia otro país por la necesidad e impulso de sobrevivencia. Algunas situaciones son los conflictos sociales o desastres naturales, sin embargo, las mujeres se enfrentan a desafíos específicos a comparación de los hombres [10].

La pobreza es una de las principales causas para migrar, la falta de recursos y bienes en países bajos, es lo que orilla a que esta población se traslade de un lugar a otro; algunas mujeres deciden migrar debido a que es más facil conseguir trabajos dedicados al cuidado, ya sea del hogar, como personal de higiene, niñeras o cuidados de personas de la tercera edad o con algun padecimiento médico. Ellas, al demostrar que tienen un mayor compromiso familiar, garantizan el envío de remesas por mayor valor y con más constancia. Por otro lado, los varones suelen a desentenderse más fácil de su familia de origen, sobretodo cuando crean

nuevas relaciones en el país de destinos [11] Particularmente hablando de las mujeres latinoamericanas migrantes, suelen ser las principales proveedoras o jefas de familia y también se han vuelto en las pioneras en la trayectoria migratoria [12].

Por otro lado, con base en los resultados del estudio Adolescentes mexicanos migrantes en retorno de Estados Unidos y uso de drogas, realizado por Centros de Integración Juvenil A.C. en el 2017, se observa que la motivación principal para que las mujeres adolescentes decidieran migrar fue para reunirse con sus familiares (51%), las adolescentes son más atraídas por enocntrarse con sus familias en otros países que los varones, estos últimos son motivados por la necesidad de ser proveedores o ayudar en el gasto y manuntención familiar y por lo tanto buscan ser parte de la fuerza laboral. [13]

Algunas mujeres deciden migrar debido a que es más facil conseguir trabajos dedicados al cuidado, al demostrar que tienen un mayor compromiso familiar, garantizan el envío de remesas por mayor valor y con más constancia. Por otro lado, los varones suelen a desentenderse más fácil de su familia de origen, sobretodo cuando crean nuevas relaciones en el país de destinos [14]. Particularmente hablando de las mujeres latinoamericanas migrantes, suelen ser las principales proveedoras o jefas de familia y también se han vuelto en las pioneras en la trayectoria migratoria [15]. Otros autores mencionan que una de las razones para migrar es haber sufrido de violaciones, matrimonio precocez o forzado, mutilación genital femenina o acoso sexual [16].
Otras mujeres adolescentes migran debido a que las mandan a traer sus padres, es decir por reunificación familiar [17]. Otra de las posibles razones para que las jóvenes se trasladen de sus hogares de orígenes, son para continuar con sus estudios; esto implica que se insertan en un nuevo mundo social, escolar, lingüistico y simbólico que entra en conflicto con el mundo internalizado con el que crecieron [18] por lo que tanto las costumbres, comportamientos y actitudes se ven modificadas basandose en su nuevo entorno.

De manera generalizada en la región centroamericana la migración de menores [19] se da por factores multiples pero prodomina la violencia económica, violencia física, sexual y psicológica, debido a la explotación del trabajo infantil sobre todo como recolectores de café, ser sujetos a castigos físicos, tratos crueles, inhumanos o degradantes, incluyendo la violencia sexual al presentarse relaciones sexuales forzadas en adolecsentes mujeres además de explotación y esclavitud sexual lo cual imposibilita o limita el ejercicio del derecho al desarrollo, al goce de todos los derechos o la vida de los menores.

TIPOS DE VIOLENCIA IDENTIFICADOS Y LESIONES A SU INTREGRIDAD PERSONAL

Según los datos del último Informe sobre las Migraciones en el Mundo 2020 [20] señalan que en el año 2019 había en el mundo 272 millones de migrantes internacionales (equivalentes al 3,5% de la población mundial). El 52% de estos migrantes internacionales eran varones, mientras que el 48% eran mujeres.
Si bien pareciera que la llamada feminización de la migración es algo reciente, podemos rastrear este fenómeno desde la década 1960, donde el 47% de los migrantes internacionales eran mujeres, se podría hablar entonces de un aumento cualitativo de la migración femenina [21], pero la experiencia de la migración en ambos grupos son diferentes y así también en la actual pandemia se enfrentan a diversos desafíos que pueden colocar a las mujeres, niñas y refugiadas, incluyendo mujeres LGBT en una mayor vulnerabilidad.
La motivación de salir de del país en el caso de las mujeres centroamericanas generalmente son cuestiones de violencia sexual, feminización de la pobreza, son cuasi forzadas por estor factores, se recalca la asociación sobre los estereotipos de género que pueden determinar una de las causas de la migración pues en el caso de los hombres predomina la obligación de ser proveedor de la familia, mientras que las

mujeres los factores pueden ser los matrimonios forzados, la violencia doméstica, el rechazo social al ser madres solteras, discriminación étnica o la orientación sexual [22].
Hasta antes de los años 80, la participación de la mujer en las migraciones correspondía a la dependencia del marido, pues se hacían notar más estos últimos por el estereotipo de género, creyéndose con más libertad de movimiento y ellas solo seguían a sus parejas haciéndose cargo de la familia y el hogar [23], pues el tipo d personal requerido en esos años era más para el campo industrial.
En años recientes con el cambio en la economía global y el proceso de envejecimiento de la población en los países desarrollados, se incrementó la demanda de mano de obra para las labores domésticas, de servicio y cuidado [24]; podemos observar los sesgos de género que tienen cabida en posiciones laborales más precarias para las mujeres. Otros sectores que embullen la mano de obra femenina, en Europa y estados unidos son la agricultura, ganadería, hostelería y las fábricas de textiles. Caracterizados también estos últimos por los bajos salarios y jornadas de trabajo prolongadas [25].
Analizando las condiciones migratorias de las mujeres notamos como el género se cruza con esta estructura jerarquizada de la sociedad como la edad, nacionalidad, clases social, origen étnico y como estos impactan en la experiencia de la migración [26].
A pesar de que la violencia sexual y de género es considerada una de las razones por las que las adolescentes deciden migrar, este tipo de experiencias suelen acompañarlas en el camino y en ocasiones, incluso llegan a padecerla estando ya instaladas en sus destinos. El 10% de las mujeres migrantes centroamericanas que se desplazan a través del tren “La Bestia”, lo hacen por cuestiones de inseguridad, el 80% de ellas lo hacen se organizan en pequeños autobuses para sentirse más seguras; las mujeres migrantes de Nicaragua prefieren moverse hacia Europa porque consideran que ir hacia Estados Unidos es más peligroso. [27].
La violencia sexual también incluye las infecciones de transmisión sexual, el VIH, los embarazos no deseados y abortos forzosos de alto riesgo. Se estima que seis de cada 10 mujeres han sufrido abusos al salir del Triángulo Norte de Centroamérica en su camino hacia México [28].
Otro tipo de violencia que padece este grupo de personas, es la violencia económica, debido a su situación financiera, legal y familiar, los trabajos que suelen conseguir se asocian con la ausencia o baja calidad del empleo, en ocasiones por falta de dominio del segundo idioma [29] y la escasez de capital humano con la dependencia financiera y/o legal. Esta dependencia también las lleva a padecer de una inseguridad habitacional [30] y a la mendicidad [31].
Podemos darnos cuenta que un factor determinante en la migración de mujeres adolescentes es la violencia que como señala la 49° Asamblea Mundial de la Salud 1996 (WHA49.25) [32], es un importante problema de salud pública en todo el mundo y el informe mundial sobre la violencia y salud señala que la violencia es una de las principales causas de muerte en todo el mundo para la población de 15 a 44 años de edad. La organización mundial de la salud define a la violencia como El uso intencional de la fuerza o el poder físico, de hecho, o como amenaza, contra uno mismo, otra persona o un grupo o comunidad, que cause o tenga muchas probabilidades de causar lesiones, muerte, daños psicológicos, trastornos del desarrollo o privaciones. Además, elaboro una tipología de la violencia donde caracteriza los diferentes tipos de violencia y sus vínculos entre ellos:

Figura 1.1
Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, A. y Zwi, A. (2003) Informe mundial sobre la violencia y la salud.

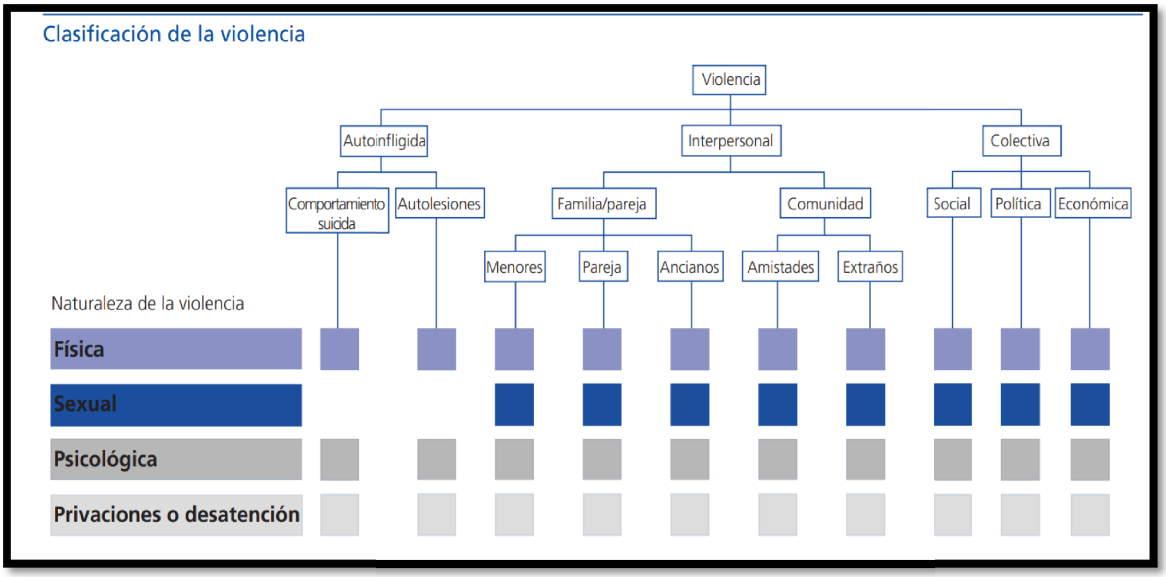

[33]

Como se observa en la figura 1.1 los tipos de violencia: autoinfligida, interpersonal y colectiva, y la naturaleza de estas: física, sexual, psicológica y privaciones y desatención, con esto podemos ubicar que la situación de violencia en la que están inmersas las mujeres migrantes abarca toda el área colectiva y la interpersonal lo que deriva en hechos de violencia extraordinarios, manteniendo a las personas migrantes más allá de los límites de tolerancia para una persona común.

Es así como su integridad y dignidad personal se ve comprometida, entendemos por integridad a la totalidad de la vida que no debe ser destruida, una esfera personal y privada [34] y la dignidad como un valor intrínseco e inherente a ser humano, que es otorgada como expresión de reconocimiento de la moral construida en las relaciones humanas.

La integridad personal o también llamada incolumidad, que lo conforma la parte física, psíquica y moral, que es considerada esencial para el existir del ser humano y que no puede ser menoscabada [35], por mencionar que la parte física se trasgrede cuando aparecen los golpes físicos y privaciones a las que pueden ser sometidas las adolescentes migrantes, la parte psíquica junto a la moral cuando son obligadas o manipuladas a actos contra su voluntad, es decir son objetos de un trato cruel e inhumano.

Así la integridad personal de las adolescentes migrantes se ven menoscabada a través de la violencia sexual que sufren en su tránsito hacia Estados Unidos, y que puede derivar a enfermedades de transmisión sexual, infecciones de transmisión sexual, embarazos no deseados y abortos forzosos de alto riesgo, [36].

EN EL CONTEXTO DE LA PANDEMIA

El vínculo entre pandemia y migraciones es parte importante de la epidemiologia, la salud pública y las ciencias sociales, por lo tanto la migración es un fenómeno social que también impacta en cómo se desarrolla una pandemia, los migrantes tienen más posibilidades de ser contagiados por enfermedades infecciosas [37], edemas de exacerbar er sus vulnerabilidades, así como el incremento de la xenofobia por parte de las poblaciones receptoras [38].

En los primeros meses del 2020 el mundo vio expandirse el SARS-Cov2, virus causante de la enfermedad COVID-19; en “México el primer caso confirmado se dio el 28 de febrero” [39]; se implementaron diversas medidas como distanciamiento social, cierre de negocios no esenciales, suspensión de actividades

en masa y disminución de la movilidad. Al igual que México los países centroamericanos cerraron sus fronteras para imposibilitar la propagación del virus.

Mientras las medidas de contención permanecen, también se incrementa los riesgos e intensidad de la violencia, entre las mujeres migrantes el riesgo de explotación sexual es mayor ya que pueden no contar con una red de apoyo y al estar en situación irregular temen ser descubiertas y arrestadas o que ocurra su deportación por lo que denunciar no es considera una opción [40]. Así mismo la pandemia ha desfavorecido los servicios de atención y prevención de la violencia, así como la de salud sexual y reproductive incidiendo en la mortalidad u morbilidad materna y la tasa de embarazo adolescente, y otras enfermedades de transmisión sexual, reiterando el riesgo de explotación sexual.

El riesgo no solamente es en el tránsito, una vez instalado en el lugar de destino, pues la violencia de género o sexual puede trasladarse en su hogar, sin contar con redes de apoyo, en aislamiento social que ya han alertado diversas organizaciones [41], si bien la violencia no distingue entre personas, pueden agravarse al ser mujeres y niñas migrantes por dos motivos:

1. No cuenta con redes de apoyo en los países donde llegan, en medio de la pandemia la dificultad de integración se incrementa, teniendo mayor vulnerabilidad, si la condición migratoria es irregular tendrá mayor desconfianza a denunciar por miedo a ser deportadas.
2. Un mayor trato discriminatorio y xenófobo que tienden a limitar el acceso a la salud

Si se diera el caso de contagio por el virus COVID-19 de un migrante, su acceso a los servicios de salud serán deficientes, aumentando el estigma y discriminación, así como el "racismo mediático" [42].

La pandemia también causo que los flujos migratorios se limitaran por lo que las afectaciones fueron múltiples en las regiones de crisis previas estas se intensificaron, aparejando altas cifras de recesión económica, desempleo, mayor informalidad laboral, pobreza extrema y hasta hacinamiento [43], también se aprecia que la contingencia desencadena complejidades que afectan a los menores migrantes por la precariedad de la vivienda, altos niveles de hacinamiento, ademas de precariedad material que no da espacios para la privacidad, el descanso o el juego y en caso de contagiarse del virus COVID-19 acceden a servicios sanitarios públicos deficientes. [44].

Los y las trabajadoras del hogar migrantes llegan a enfrentar situaciones de vulnerabilidad como los mecanismos de contratación precarios, la ausencia de medios de asistencia y protección adaptados a su situación, el aislamiento social y cultural en el país de destino, la falta de conocimientos acerca de la legislación laboral y de su cobertura, además de las responsabilidades y cargas de cuidado, entre otras situaciones, [45] las mujeres adolescentes trabajadoras se convierten en la parte débil de una cadena de contagios pues no siempre pueden atender las recomendaciones de salud y prevención por la necesidad de salir a trabajar para subsistir o salir a cumplir con requisitos administrativos de su situación migratoria.

CONCLUSIONES

La vulnerabilidad de las mujeres en la adolescencia puede incrementarse debido a las restricciones de movilidad que establecieron los países y a la enfermedad misma, soslayando la integridad personal de cada una, así como su libre tránsito, el acceso a la salud y servicios básicos son mermados, sobre todo en su calidad de migrantes irregulares en los países de acogida.

La incertidumbre generada por el contexto de pandemia puede afectar a los migrantes incrementando las conductas discriminatorias pues se podría pensar en ellos como vectores de este virus, afectando del mismo modo sus derechos, el impacto ha sido social, económico y sanitario, profundizando las desigualdades de género, en la parte económica teniendo menos ingresos y trabajos precarios o inexistente, así como quedar a merced de su cuidador sin una red de apoyo.

Las migrantes mujeres adolescentes pueden llegar a enfrentar retos distintos a los hombres ya que las mujeres se enfrentan a violencia sexual, embarazos no deseados, ETS, son blanco fácil de trata de

personas con explotación sexual o laboral y corren el riesgo de contraer COVID-19, incidiendo acerca de que ruta tomar y su medio de desplazamiento, que generalmente usan autobuses para sentirse más seguras y pocas veces el tren más usado por los hombres.

Se requiere crear las condiciones necesarias para garantizar el derecho a migrar y en esta crisis sanitaria sugerimos una serie de propuestas para un mejor transito:

- Hacer más accesible la información sobre el COVID-19 y que esta sea confiable, para así disminuir la discriminación hacía las y los migrantes.
- Colocar y promover espacios de denuncia en las que las migrantes expongas sus quejas, sin que esto implique detención de parte de las autoridades, sino más bien se refuercen sus derechos personales.
- Reforzar los programas existentes sobre apoyos para las y los trabajadores que fueron creados durante la emergencia sanitaria y asegurar que no se excluya a las mujeres migrantes.

BIOGRAFÍA

Héctor Manuel Lázaro Hernández es Licenciado en Psicología por la Universidad Popular de la Chontalpa. Diplomado en TCC. (SAPM), curso intensivo Análisis de la conducta. (ITECOC), curso psicología forense especializada en niñas, niños y adolescentes. (SCJN, UNICEF), Webinar Conductas asociadas al suicidio ¿Qué podemos hacer? (UNAM), Cursos: Pruebas psicológicas para adolescentes y adultos, Pruebas específicas para la detección del abuso sexual infantil. (CEEP), Seminario Intervención psicológico en niños con trastorno del espectro autista. (CEFAPSIC), Curso Análisis criminológico de agresores sexuales. (ICCF). Actualmente es maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC por la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco. Su línea de investigación enfocado a migración, justicia social y derechos humanos.

Sarilin Ronzón Alamilla es Licenciada en Psicología egresada de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco. Actualmente es maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC por la UJAT, su línea de investigación enfocada en procesos y subjetividad: niños, adolescentes y mujeres.

Viviana Castellanos Suárez es Profesora Investigadora de la División Académica de Ciencias de la Salud en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, doctora en métodos de solución de conflictos y derechos humanos por la UJAT, maestra en Psicología Jurídica y Criminología por el IUP, licenciada en Psicología por la Universidad Iberoamericana UIA, perito en Psicología. Ha desarrollado líneas de investigación relacionadas con mujeres, violencia, psicología jurídica, derechos humanos y grupos vulnerables, cuenta con capítulos de libro, artículos y textos científicos en revistas de prestigio nacional e internacional. Forma parte de redes de investigación nacional e internacional.

REFERENCIAS

[1] Ruiz, A. (2002)) Migración oaxaqueña: una aproximación a la realidad. Oaxaca en macha, gobierno del estado de Oaxaca.

[2, 20] OIM (2019). Glossary on Migration. Ginebra: Organización Internacional para las Migraciones

[3] OIM (2014). IOM Outlook on Migration, Environment and Climate Change. Ginebra: Organización Internacional para las Migraciones.

[4] Glosario del Centro de Capacitación de ONU Mujeres, 2017.

[5] Álvarez-Velasco, S., & Glockner-Fagetti, V. (2018). Niños, niñas y adolescentes migrantes y productores del espacio. Una aproximación a las dinámicas del corredor migratorio extendido Región Andina, Centroamérica, México y US. EntreDiversidades. Revista de ciencias sociales y humanidades, (11), 37-70.

[6, 7, 8] Güemes-Hidalgo, M., Ceñal González-Fierro, M. J., & Hidalgo Vicario, M. I. (2017). Desarrollo durante la adolescencia. Aspectos físicos, psicológicos y sociales. Pediatría integral, 21(4), 233-244.

[9] Hernández, A. S. (2015). Estrategias de tránsito de adolescentes centroamericanos independientes: enfrentando la frontera vertical en México. REMHU: Revista Interdisciplinar da Mobilidade Humana, 23, 99-117.
[10] Ibáñez, M. (2013). El estudio del apego y la función reflexiva: Instrumentos de diagnóstico e intervención terapéutica en salud mental. Temas de psicoanálisis , 5 , 1-26.
[11, 16, 27] Isabel Granada, Paola Ortiz, Felipe Muñoz, Andrea Saldarriaga Jiménez, Cristina Pombo, Laura Tamayo. La migración desde una perspectiva de género: ideas operativas para su integración en proyectos de Desarrollo. (2021)
[12, 14, 23, 24] Bastia y Skeldo, 2020; Castilla Vázquez, 2017; Herrera, 1st Edition Routledge Handbook of Migration and Development 2005
[13] Centros de integración juvenil. (2017). adolescentes mexicanos migrantes en retorno de estados unidos y uso de drogas. segundo semestre del 2016. México: centros de integración juvenil, dirección de investigación y enseñanza, subdirección de investigación
[10, 15] Rivas, A. y Gonzálvez, H. (2009). Familias transnacionales colombianas. Transformacionesy permanencias en las relaciones familiares y de género. Madrid: Catarata. Año 2009 ISBN: 978-84-8319-473-7
[17] García, M. J. F., & Sánchez, J. B. 2019). El riesgo en la formación de niñas y niños centroamericanos migrantes. Revista Latinoamericana de Estudios Educativos (México), 49(2), 153-184
[18] Carrillo Cantú, E., & Román González, B. (2021). De reversa y llegando por primera vez a México. Rasgos sociodemográficos de niños y adolescentes que migran de Estados Unidos a México. Estudios demográficos y urbanos, 36(1), 193-223.
[19] Gativa López, G. A. (2016). Niñez migrante desde Centroamérica: los rostros de la baja inversión social pública. Revista Rupturas, 6(1), 90-122.
[21] Zlotnik, Hania (2003), The Global Dimensions of Female Migration, http://www.migrationinformation.
[22, 26] PÉREZ OROZCO, D. PAIEWONSKY Y GARCÍA DOMÍNGUEZ, M. (2008): Cruzando fronteras II Migraciones y desarrollo desde una perspectiva de género.
[25] Palacios Valencia, Y. (2016). Perspectiva de género en los fenómenos migratorios: estudio desde Europa y América Latina. CES Derecho, 2, 145–162. https://doi.org/10.21615/cesder.7.2.10
[28] (Médicos Sin Fronteras [MSF], 2020, p. 12)
[29] Maher, J. y Segrave., M. (2018). Family Violence Risk, Migration Status and 'Vulnerability': Hearing the Voices of Immigrant Women. Journal of Gender-based Violence, 2(3), 503-518
[30] Nygaard, C. (2011). International Migration, Housing Demand and Access to Homeownership in the UK. Urban Studies, 48(11), 2211-2229.
[31] Thurston, W. E., Roy, A., Clow, B., Este, D., Gordey, T., Haworth-Brockman, M. y Carruthers, L. (2013). Pathways into and out of Homelessness: Domestic Violence and Housing Security for Immigrant Women. Journal of Immigrant & Refugee Studies, 11(3), 278-298.
[32] Organización Mundial de la Salud (1996). 49° Asamblea Mundial de la Salud, Ginebra, 20-25 de mayo [Documento en línea]. https://apps.who.int/iris/handle/10665/203895
[33] Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, A. y Zwi, A. (2003) Informe mundial sobre la violencia y la salud.
[34] Rendtorff J, Kemp P. Basic ethical principles in European bioethics and biolaw. Instituto Borja de Bioética. Barcelona 2000.
[35] María Isabel Afanador "El derecho a la integridad personal. Elementos para su análisis" Reflexión Política Año 4 No 8 ISSN 0124-0781, UNAB,Colombia/Convergencia N° 30,2002, ISSN 1405-1435, UAEM. México

[36] Ikeda, J. M. (2013). Risk of Sexually Transmitted Infections Among Mayan Women in Rural Guatemala Whose Partners Are Migrant Workers. AIDS and Behavior, 18(1), 32-36.
[37] Carballo, M. & Nerurkar, A. (2001). Migration, Refugees, and Health Risks. Emerging Infectious Diseases, 7(7), 556-560.
[38] BENGOCHEA, J., CABEZAS, G., GANDINI, L., HERRERA, G., LUZES, M., MONTIEL, V., PRIETO, V., VERA ESPINOZA, M. y ZAPATA, G.P. (2020): "COVID-19 y población migrante y refugiada. Análisis de las respuestas políticoinstitucionales en ciudades receptoras de seis países de América Latina", en VERA, F. et al. (dir.): Inmigrando. Comprender ciudades en transición, Washington D.C., BID, pp. 749-782.
[39] La Fuente, J. (2020). México confirma el primer caso de coronavirus en el país. El País. Disponible en: https://elpais.com/sociedad/2020/02/28/actualidad/1582897294_203408.html
[40] Orozco (2007). Serie Género, Migración y Desarrollo. Documento de Trabajo 2: Cadenas globales de cuidado. Consultado en http://www.un-instraw.org
[41] Wenham, C., Smith, J. y R. Morgan. 2020. "COVID-19: the gendered impacts of the outbreak". The Lancet, vol. 395
[42] Póo, X. (2020, abril 23). Migración y pandemia: Cuando los medios son un peligro-Instituto de la Comunicación e Imagen-Universidad de Chile (en línea). http://www.icei.uchile.cl/noticias/migracion-y-pandemia-cuando-los-medios-son-un-peli-gro.htmlTERCERAS_SociedadEInfancias4.indd 262TERCERAS_SociedadEInfancias4.indd 26215/7/20 19:2215/7/20 19:22
[43] Bogado Bordazar, L. L. (2021). El impacto de la pandemia en las migraciones regionales latinoamericanas. Nueva Serie Documentos de Trabajo.
[44] Soto, I. P., Godoy, D. P., & Valderrama, C. G. (2020). Infancia migrante y pandemia en Chile: inquietudes y desafíos. Sociedad e Infancias, (4), 259-262.
[45] https://www.ilo.org/global/topics/labour-migration/policy-areas/migrant-domestic-workers/lang--es/index.htm

MIGRACIÓN Y DERECHOS HUMANOS

Oscar Eduardo Cornelio Landero
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

ABSTRACT
En México se ha presentando el fenómeno de la migración que ha sido polémica respecto a la forma de regulación, lo que origina una incertidumbre en la forma en como las autoridades llevan a cabo a la forma de control sobre las personas extranjeras irregulares que provienen de otras naciones, y la manera en como se les deben de tratar en su entrada y salida de México, así, el control de la migración se basa en garantizar los derechos humanos en los diferentes tipos de migración que día a día se van acrecentando en el estado mexicano, así dentro del contexto, existen migraciones de retorno, o bien de tránsito donde el estado tiene la facultad de que a los migrantes se les respeten toda la gama de derechos que les ofrecen la constitución y los tratados internacionales, así por migración se entiende: *"la migración humana es, prima facie, el movimiento de un ser humano o de un grupo de seres humanos que van de un espacio sobre la tierra a otro."*[1]

Dentro de ese movimiento, los migrantes pasan por diversos riesgos durante su tránsito, por lo que se hace necesario que las autoridades mexicanas lleven a cabo una buena actuación en el momento de garantizar sus derechos humanos, tanto los de aspecto procesal como los de carácter sustantivo, de ahí la importancia de reforzar las medidas necesarias para la protección de los migrantes.

Keywords: migration; human rights; migrant
Palabras clave: migración; derechos humanos; migrante

[1] Flor Patiño, Y. Imanol de la, *¿Realidad o discurso? Los derechos humanos de los migrantes centroamericanos en México*, Universidad Nacional Autónoma de México, México, 2014, p.5.

RELACIÓN DEL MENSAJE HUMORÍSTICO, LA CONFIANZA DEL GRUPO Y LA PARTICIPACIÓN EN UNA UNIVERSIDAD TABASQUEÑA

Jhoana Morales Balcázar
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Mtro. Hugo Angulo Fuentes
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Mtra. Martha Libny Xicoténcatl Valencia
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN

Se analizaron resultados afines de cuatro estudios realizados en años distintos en una universidad sureña, todos aluden a la interacción docente-alumnos y entre pares de las Licenciaturas en Comunicación, Idiomas y Ciencias de la Educación. Desde el análisis comparativo de resultados en cada una de las investigaciones, el objetivo consistió en inferir la relación entre las siguientes variables: 1) la noción freudiana del chiste intencional, 2) otras reflexiones teóricas del humor aplicable en clase y 3) sus efectos supuestos que acercan o distancian la confianza interpersonal y la participación oral. La correspondencia de estas variables se ha evaluado y pensado poco en la enseñanza superior tropical, donde el humor constituye un rasgo identitario que debe seguir explorándose como objeto de estudio, lo cual representa un aporte que distingue a este trabajo. Concluimos que la actitud de los participantes debe ser autocrítica al construir e irradiar mensajes humorísticos, en función de qué dicen, cómo lo dicen, qué hacen, qué proyectan, cómo identifican la atmósfera afectiva del grupo al momento y cómo definen su responsabilidad social como universitarios. No queda duda que se aprende en ambientes alegres y confiables y que no hay rendimiento en climas de tensión y miedo.

ESTRATEGIA PARA EL MEJORAMIENTO DEL APRENDIZAJE DEL CURSO DE HERRAMIENTAS FINANCIERAS Y EVALUACIÓN DE PROYECTOS A PARTIR DEL USO DE *SECOND LIFE-SL*

Carlos Alberto Gómez Cano
Corporación Unificada Nacional de Educación Superior – CUN

Verenice Sánchez Castillo
Universidad de la Amazonia

Edwin Eduardo Millán Rojas
Universidad de la Amazonia

ABSTRACT

La presente investigación parte de la dificultad que se tiene para lograr un aprendizaje activo en espacios académicos en las áreas financieras, a partir de la educación por mediación virtual. El objetivo fue evaluar una estrategia para el mejoramiento del aprendizaje del Curso de Herramientas Financieras y Evaluación de Proyectos-HFEP, a partir del uso de la plataforma Second Life-SL. La pesquisa se desarrolló con estudiantes del curso mencionado, el enfoque de investigación fue mixto y los datos fueron procesado empleando el programa Excel, Atlas ti y Ucinet.

Dentro de los resultados del ejercicio, se obtuvo que, a pesar de que en la actualidad es inevitable el uso de las TIC en el aprendizaje, cerca del 70% de los estudiantes, no conocían la herramienta, ni habían visto una clase en un espacio 3D. Sin embargo, una vez la conocieron, el 69,6% de estos calificó su manejo con un nivel de dificultad entre bajo y medio. Así mismo, asociaron el uso de SL con elementos de tipo actitudinal, pedagógico y tecnológico; siendo frecuentes expresiones como: "*interesante*", "*entretenido*", "*novedoso*". Finalmente, consideraron que para el curso de HFEP la herramienta resulta de gran utilidad, pues les permite mejor comprensión en temas como: tiempo, presupuesto, y alcance del proyecto.

Con ocasión de la pandemia, el uso de las TIC en los procesos de enseñanza se diseminó por todo el mundo; sin embargo, las herramientas más empleadas son las de uso tradicional; los estudiantes están abiertos a nuevas experiencias, consideran que la mediación virtual en su enseñanza es monótona. Uno de los retos de los procesos educativos en la virtualidad, es lograr un aprendizaje activo y que las herramientas que se implementen en la enseñanza contribuyan a generar habilidades para ello; el uso de SL, contribuye en gran medida a esta intención.

LA VISIÓN DEL DESARROLLO HUMANO EN LA ACTIVIDAD DOCENTE. EL CASO DE VILLAHERMOSA

Luis Otilio Díaz López
Universidad Autónoma de Guadalajara, Campus Tabasco

Cristel del Carmen Plata Domínguez.
Universidad Autónoma de Guadalajara, Campus Tabasco

RESUMEN
La falta de competitividad en materia de Educación Superior está relacionada con el desempeño de los profesores respecto a las cuatro actividades sustantivas que realizan: docencia, investigación, vinculación y tutoría. Otro de los problemas esenciales tiene que ver con la falta de una efectiva vinculación del profesor con los sectores educativo, productivo y social. Tales problemas de la educación pueden ser abordados desde la visión del desarrollo humano planteada por el profesor Amartya Sen, premio nobel de economía en 1998, quien plantea un nuevo paradigma para la gestión individual y colectiva del ser humano, es decir una perspectiva de la administración con visión humanista. Así podemos analizar el quehacer educativo desde los conceptos de agencia educativa, habilitaciones educativas, funcionamientos y capacidades educativos teniendo como caso de estudio a la educación superior que se imparte en Villahermosa.

Palabras claves: Desarrollo Humano, Desempeño docente, Gestión.

THE VISION OF HUMAN DEVELOPMENT IN TEACHING. THE CASE OF VILLAHERMOSA

ABSTRACT

The lack of competitiveness in higher education is related to the performance of teachers in terms of the four essential activities they perform as teaching, researching, linking, and tutoring. Another major problem is the lack of an effective link between teachers and the educational, productive, and social sectors. These problems of education can be addressed from the perspective of human development proposed by Professor Amartya Sen, Nobel Laureate in Economics 1998, who establishes a new paradigm for the individual and collective management of the human being, that is, a perspective of the administration with a humanistic vision. Thus, we can analyze the educational work through the concepts of educational agency, educational qualifications, educational operations, and educational facilities, taking as a study case higher education in Villahermosa.

Keywords: Human development, Teaching performance, Management.

FORMAS DE ENTENDER LA CULTURA DE LA PAZ EN LA EDUCACIÓN SUPERIOR

Dalila Vera Hernandez
Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

RESUMEN
Las Organizaciones No Gubernamentales (ONG), siendo agentes de desarrollo, contribuyen a generar espacios de participación política para formular proyectos de cambio, una de estas acciones de sensibilización es lograr la solidaridad humana a través de proyectos educativos donde se realicen prácticas efectivas en razón de favorecer a los países más pobres para vincularlos al orden económico y social más justo, bajo este enfoque algunas consideraciones de las ONG han sido el trabajo de la educación para la paz, para la salud, ambiental que han producido el desarrollos social del país. El objetivo primordial de la ONG es la paz y la seguridad en ambientes educativos.

En los últimos dos años la cultura de la paz se ha vislumbrado por un acompañamiento en vigilar y sancionar las trasgresiones a los derechos humanos en los diferentes contextos sociales, educativos, culturales y de salud, en ese sentido se busca a través de la cultura de la paz conseguir la protección universal y la no violencia en el mundo. Ahora bien, la Declaración del Milenio señala seis valores fundamentales para lograr las relaciones internacionales en el siglo XXI: la libertad, la igualdad, la solidaridad, la tolerancia, el respeto de la naturaleza y la responsabilidad común definiendo esta último como la responsabilidad de la gestión del desarrollo económico y social en el mundo, lo mismo que en lo que hace a las amenazas que pesan sobre la paz y la seguridad internacional.

Palabras claves: Educación, Paz, Responsabilidad.

CUERPOS SILENCIADOS, CUERPOS MANCILLADOS.UN ACERCAMIENTO A LA REALIDAD DE LAS MUJERES TRANS EN TABASCO

José Rogelio Naranjo García
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

Carlos Arturo Olarte Ramos
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México

ABSTRACT
Durante siglos, la única forma de percibir al género había sido mediante el sistema binario, donde únicamente se reconoce la existencia de lo masculino y lo femenino, invisibilizando todas aquellas identidades que no entran en lo socialmente establecido; como consecuencia, esta dualidad genera exclusión, marginación y discriminación, tal como es la realidad que viven las mujeres trans o personas trans femeninas al ser víctimas de la violencia. Ninguna acción u omisión, basada en el género, debe causar sufrimiento o detrimento físico, económico, patrimonial, sexual, psicológico o la pérdida de la vida, ya sea en el ámbito público o en el privado; por lo que las mujeres trans, al ser humanas, tienen el derecho a una vida libre de violencia. El presente trabajo tiene como propósito analizar cómo las mujeres trans son expuestas, frecuentemente, a una serie de violaciones de sus derechos humanos, que incluye la violencia física, psicológica, sexual e institucional. Exponer tal realidad resulta imprescindible debido al no reconocimiento de los derechos humanos de las mujeres trans que, de acuerdo con el principio de universalidad de la ONU, merecen por el simple hecho de ser humanas.
Palabras clave: violencia, derechos humanos, mujeres trans

INTRODUCCIÓN
La comunidad de Lesbianas, Gays, Bisexuales, Transgéneros, Travestis, Transexuales, Intersexuales, Queers (LGBTTTIQ) es considerada uno de los grupos minoritarios en los que la violencia es una situación que enfrentan en lo cotidiano. Aunque la totalidad de este colectivo es víctima de distintas formas de transgresión, pareciera que las identidades *trans* son las que más se encuentran expuestas a dicho fenómeno, sobre todo porque son construcciones invisibilizadas por una estructura de poder patriarcal que solo reconoce el binarismo[1] sexual y de género, así como por un sistema heteronormativo[2] que rechaza las orientaciones y preferencias sexuales consideradas disidentes. En palabras de Fournier (2018), los orígenes de la violencia surgen de la clase, el género, la sexualidad; y el capitalismo se une al patriarcado creando un arma letal en contra de las mujeres trans.
En este texto se utilizará el término *trans* para referirnos a la población cuyas identidades son disidentes a la estructura binaria. Considerando la *Cartilla diversidad sexual y derechos humanos, publicada por la Comisión Nacional de los Derechos Humanos* (CNDH, 2018), los y las *trans* incluyen a las personas travesti (visten atuendos y/o se comportan contrario a su construcción biológica, pero que pueden o no seguir identificándose con el sexo de nacimiento), transgénero (su identidad y expresión de género difiere de la asignado en su nacimiento, sin que haya una

[1] El binarismo es la categorización de dos únicas formas de existir, que serían: hombre/masculino y mujer/femenino, excluyendo a todo aquello que no concuerde con estas construcciones (Sagen 2019, p. 7).
[2] La heteronormatividad es la forma de ver el mundo a partir de dos sexos, dos géneros, y legitimando a la heterosexualidad como la única orientación sexual aceptada social y culturalmente (Wittig, 2006).

transformación corporal de sus genitales) y transexual (la identidad sexual está basada en la transformación corporal de genitales, lo que significa una transición permanente al sexo con el que se identifica).

Las y los travestis utilizan prendas que normalmente usaría el otro género en su cultura, y se puede dar desde una vestimenta hasta el travestismo total; generalmente se sienten cómodos(as) con su sexo asignado al nacer, y este es una forma de expresión de género ya que no es indicador de la orientación sexual (APA, 2013). En relación con las personas transgéneros y transexuales, es solo la persona en cuestión la que se identifica con cada término, ya que se puede dar el caso de una persona que se identifique como transexual pero no haya iniciado los tratamiento médicos o quirúrgicos para lograr la concordancia con su identidad de género y su apariencia corporal, ya sea por cuestiones económicas o de cualquier otra índole, pero su fin último es conseguir el cambio total de su apariencia física. En algún momento de la vida, las personas transgéneros y transexuales pudieron haberse considerado travesti por la falta de los conocimientos de los términos e inclusive por los constructos erróneos que la sociedad brinda al término, al utilizarlo normalmente como palabra ofensiva.

De esta forma, un hombre es *trans* cuando al nacer se le asignó el sexo femenino pero vive y se identifica como hombre y puede o no alterar su cuerpo mediante tratamientos médicos o quirúrgicos para asemejar su unidad corpórea lo más real posible a la identidad de género decidido para sí; y una mujer *trans* es una persona a la cual se le asignó el sexo masculino al nacer pero vive y se identifica como mujer, y puede o no alterar su cuerpo mediante tratamientos médicos o quirúrgicos para asemejar su cuerpo lo más real posible a su identidad de género (APA, 2013).

Estas construcciones que rompen con lo socialmente establecido para las categorías sexo y género generan conflictos diversos para su entendimiento y aceptación, por lo que las personas *trans* son sujetos de violencia en todo momento. El presente artículo tiene como objetivo explorar la situación que viven las mujeres *trans* (conocidas también como *trans* femeninas) en el estado mexicano de Tabasco, analizando los riesgos y amenazas a las que continuamente se enfrentan y que afectan su dignidad humana, calidad de vida e integridad como persona, repercutiendo de manera directa en su salud física y mental.

La mayoría de las personas *trans* viven como indocumentadas en sus propios países, porque muchas veces no se reconoce su identidad de género con un documento que las avale; solo disponen de nombres impuestos que no coinciden con el género que han decidido para identificarse, situación que las expone a una circunstancia de vulneración, propensas a discriminación (Salinas, 2017). Al respecto, es necesario que se reconozca su identidad de género para su inclusión social.

RETOS Y DATOS A NIVEL MUNDIAL

En muchas partes del mundo, las mujeres *trans* son criminalizadas[3]; en países como Brunei, Gambia, Indonesia, Jordania, Kuwait, Líbano, Malawi, Malasia, Nigeria, Omán, Sudán del Sur, Tonga y los Emiratos Árabes Unidos, existen leyes específicas que castigan de manera directa a las personas que trasgreden las normas del binarismo, al identificarse y expresarse como *trans*.

[3] La criminalización es un proceso de construcción social en el cual se le da la categoría de criminal o delincuente a una persona y se presenta cuando las personas son hostigadas de manera arbitraria bajo un abanico de leyes, como la molestia pública, la indecencia, las buenas costumbres y la moralidad, los delitos de estupefacientes, la vagancia, el merodeo, la mendicidad, la usurpación de identidad, los delitos relacionados con el trabajo sexual y las relaciones sexuales consensuales entre personas del mismo sexo (Chiam Z. et al. 2019, p.10).

En nuestro país no existen "leyes de *cross-dressing*[4]", es decir, normatividad que castigue de manera directa a las personas trans, sin embargo, hay ausencia de una libertad plena; las mujeres *trans*, en específico, son criminalizadas cuando las detienen y arrestan bajo los fundamentos jurídicos de alteración del orden público, conductas relacionadas con el trabajo sexual o consumo de estupefacientes, por mencionar algunas situaciones; en muchos casos no se les llega a comprobar los delitos de los que se les acusa, por lo que se convierten en víctimas, además de la violencia, de la impunidad al no existir recursos legales para protegerse.

De acuerdo con el Observatorio de Personas Trans (TMM, 2020), 350 personas *trans* y de género diverso[5] fueron asesinadas en el periodo que comprenden del 1 de octubre de 2019 al 30 de septiembre de 2020, lo que representa un incremento de los asesinatos en 6% en comparación con lo reportado en el periodo 2018 a 2019; además, 98% de esas personas asesinadas en todo el mundo eran mujeres *trans*, y 62% a las que se le conocía su profesión eran trabajadoras sexuales; la mayoría de los asesinatos registrados ocurrieron en América del Sur o América Central alcanzando 82% del total de las muestres reportadas, 38% de esos asesinatos ocurrieron en las calles y 22% en el domicilio de la persona asesinada; la edad media de las personas asesinadas es de 31 años.

Es indudable el incremento que ha existido en relación con los asesinatos, sin embargo, tales cifras no se encuentran completas debido a que la mayoría de los países no tienen un sistema para la recolección de dichos datos[6]; además, los medios de comunicación, las autoridades e inclusive los familiares de las víctimas, no respetan la identidad de género de las personas, trayendo como consecuencia que muchos casos no sean reportados. El informe de la TMM (2020) indica que Brasil, México y Estados Unidos ocupan los primeros lugares de países con asesinatos a personas *trans*, con 152, 57 y 28 casos respectivamente; asimismo se reportan 3664 casos en 75 países y territorios de todo el mundo en lo que va del 1 de enero de 2008 al 30 de septiembre de 2020 (TMM, 2020).

En el territorio mexicano las cifras son de igual manera alarmantes, ya que el informe del Observatorio Nacional de Crímenes de Odio contras personas LGBT (2020) nos muestra que:

157 de las personas asesinadas fueron asociadas con el sexo masculino mientras que 43 con el femenino. Sin embargo, respetando la identidad de género, identificamos que 93 eran mujeres *trans*, 85 hombres, 11 mujeres, 2 hombres *trans* y 2 personas *trans*; de 16 personas no se tiene información al respecto. (p. 21)

Tales cifras reflejan que, así como en muchas partes del mundo, en México las mujeres *trans* son las que más mueren por crímenes o delitos de odio por identidad de género que derivan de la transfobia[7]; es por ello que el término transfeminicidio debe ser tomado en cuenta, ya que en la mayoría de las ocasiones los asesinatos suelen incluir mutilaciones, laceraciones, torturas, violaciones, y se necesita una tipificación en donde estos actos puedan ser castigados y no queden impunes. Al respecto, Sagen

[4] El cross-dressing es un término de habla inglesa que significa cruzar o atravesar la vestimenta y que se utiliza para amortiguar el concepto travesti ya que en muchas ocasiones es utilizado para agredir u ofender a una persona (Tasso, 2018).

[5] El género diverso es un término que se utiliza para describir la evolución constante de las etiquetas que las personas utilizan cuando su identidad de género, expresión de género o incluso su percepción va en contra del sistema binario (Rafferty, 2021)

[6] México carece de un sistema confiable de datos respecto al asesinato de mujeres, considerando que hay delitos que no se reportan, aquellos que se reportan pero que no se tipifican como violencia de género, y otras situaciones en las que se minimiza la transgresión al derecho a la vida.

[7] La transfobia es la experimentación de emociones o sensaciones tales como miedo, incomodidad, desconfianza u odio hacia las personas trans, que provoca que estas no puedan vivir de una manera plena y segura (Planned Parenthood Federation of America Inc., s. f.)

(2019) indica que al analizar los asesinatos de las personas travestis desde un óptica política, al igual que se hizo con el femicidio, en donde la sociedad mata o deja morir a estas personas por el solo hecho de expresar su identidad de género, el Observatorio de Género de la ciudad de Buenos Aires ofreció la siguiente definición: el travesticidio/transfeminicidio comienza cuando a la persona se le expulsa de su hogar, se excluye del sistema educativo y del sector salud, se le aísla del mercado laboral y como consecuencia el trabajo sexual deriva como única opción y que pone a la persona en situación de riesgo al ser más propensa de contraer enfermedades de transmisión sexual y de sufrir criminalización, estigmatización social, patologización, persecución y violencia policial. (p.47)

Tal concepción brinda una visión general desde donde se origina el trasfeminicidio, así como un recorrido desde los espacios públicos y privados, mostrando que el hecho es el resultado de un conjunto de factores que se unen entre sí y terminan en la muerte de las mujeres *trans*.

REALIDAD EN TABASCO

Desde en 2014 la Asamblea Legislativa del Distrito Federal reconoció jurídicamente a las personas trans a través de un trámite administrativo (Bustamante, 2021); actualmente en 2021, es posible cambiar legalmente la identidad de género en el país en 14 de sus 32 estados: Ciudad de México, Coahuila, Colima, Chihuahua, Hidalgo, Jalisco, Michoacán, Nayarit, Oaxaca, Puebla, Quintana Roo, San Luis Potosí, Sonora y Tlaxcala; solo Jalisco[8] y Oaxaca[9] contemplan que menores de edad puedan realizar dicho trámite.

Para el estado de Tabasco esta realidad pareciera muy lejana todavía, ya que aún no existe una ley que permita a las personas *trans* llevar a cabo el cambio de identidad de género de una manera más accesible como en los estados antes mencionados; sin embargo, existen personas que han podido realizar dicho cambio a través de un amparo hacia el registro civil, pero es un procedimiento tardado puesto que el trámite tarda alrededor de seis meses o más. Tal es el caso de Alexandra Morales, activista *trans* quien, de acuerdo con Ángel Vega (2021), es la cuarta mujer *trans* en el estado de Tabasco y la primera en el municipio de Centro en conseguir el cambio de identidad en sus documentos oficiales.

Pero el cambio de identidad de género para las personas *trans* en Tabasco es apenas la punta del *iceberg* en relación con la situación que viven, ya que la gran mayoría ha tenido experiencias de rechazo y discriminación por parte de las personas, empresas e inclusive por las y los servidores públicos, tal como lo relata la activista Alexandra Morales en una entrevista publicada en un periódico del estado:

Cuando hice mi acta de nacimiento sufrí violencia por parte del municipio porque me querían poner en la nota marginal toda la parte de la elaboración de la demanda, y por qué motivo me cambio, lo cual es una violencia, porque nadie puede cuestionar qué fui anteriormente; es respetar mi identidad como persona dentro de Tabasco. (Vega, 2021, párr. 11)

En el estado también existe casos de transfeminicidios, aunque como se mencionó anteriormente no se cuenta con un registro oficial de las víctimas, sin embargo, una forma de comprender estos sucesos es a través de las noticias por parte de medios de comunicación locales, como es el caso del feminicidio por identidad de género de la activista Gabriela "N", quien participaba en movimientos en pro de los

[8] Por medio de una reforma al reglamento del registro civil, el estado de Jalisco se sumó al reconocimiento de las identidades trans al establecer que cualquier persona con acta de nacimiento que lo avale como mexicano puede realizar dicho trámite.

[9] Oaxaca fue el primer estado en 2020 que aprobó que las niñas, niños y adolescentes pudieran realizar el cambio de identidad de género.

derechos humanos y el trabajo sexual a nivel estatal y nacional; su cuerpo fue encontrado en la calle con golpes en la espalda y rostro, además, con varios impactos de bala (Sánchez, 2020).

Una de las formas en que los medios influyen a que estos datos tan importantes pasen desapercibidos es la manera en cómo difunden la notica, al no respetar la identidad de género de las víctimas:

Los cuerpos sin vida de dos travestis fueron localizados… las víctimas, que llevaban puesto vestimentas de mujer, estaban amordazados y presentaban el tiro de gracia en la cabeza…luego de la manipulación de los cuerpos, trascendió que las personas sin vida eran dos masculinos, aparentemente homosexuales, restos que presentaban múltiples abrasiones en el rostro, brazos y pierna, producto de la tortura a la que fueron sometidos por sus captores. (Hernández, 2021)

Es evidente y lamentable la falta de tacto y de conocimiento en materia de diversidad sexual e identidad de género al momento de difundir este tipo de notas, que conlleva a la desinformación de la población y contribuye a que la sociedad continue replicando formas de violencia y discriminación hacia las mujeres *trans*

CONCLUSIONES

Las mujeres *trans* que viven en Tabasco, un estado localizado en el sureste de México, registran un alto nivel de censura con relación al libre desarrollo de su persona; exclusión y constante discriminación ante la carencia de políticas públicas que ayuden a resolver sus problemáticas y necesidades en pro de sus derechos humanos. Dar visibilidad a esta realidad es de suma importancia para que de alguna manera se busque el reconocimiento e inclusión de las identidades *trans* en Tabasco, a partir del respeto a su persona y la garantía al pleno goce y disfrute de sus derechos humanos.

Sus cuerpos son silenciados y mancillados ante la cerrazón de la población frente a las identidades no binarias, que refleja un alto grado de ignorancia en cuanto a los derechos humanos, sobre todo los derechos a la vida, libre decisión, vida libre de violencia y a la salud. Quedarnos en un estado de oscuridad frente a una realidad donde la voz y presencia de las personas *trans* es cada vez más evidente, significa omisión convertida en violencia.

En este acercamiento al panorama que viven en específico las mujeres *trans,* se identifica cómo la estructura de poder patriarcal y heteronormativo silencia a quienes no están de acuerdo con el sexo de nacimiento y el género impuesto por la cultura donde viven. En Tabasco impera un vacío en la reglamentación, por lo que las personas *trans* carecen de protección y seguridad para vivir y desarrollarse con dignidad; de igual manera, cuando se frena el avance de leyes tan importantes en el estado como lo es la Ley de Identidad de Género, que permitiría a las personas *trans* un mejor y fácil acceso al derecho humano del libre desarrollo de su personalidad en el momento que puedan vivir y asumirse con el género decidido para sí, se gesta un panorama desalentador para quienes no comulgan con las ideas del binarismo y cierran sus posibilidades de reconocimiento social. El que exista políticas públicas que protejan a las personas *trans*, como el hecho de permitirles documentos oficiales con el nombre decidido, indudablemente se contribuiría a mitigar la discriminación y el difícil camino para hacer valer sus derechos humanos.

Son mancilladas por la falta de oportunidades escolares y laborales; por el difícil acceso para la atención en el sector salud y seguridad social; por la cantidad de violencia estructural, simbólica, comunitaria, institucional, física, psicológica, social a la que se encuentran expuestas todos los días, donde lamentablemente terminan, en muchas ocasiones, en la pérdida de la vida a través del feminicidio por identidad de género o, dicho de otra manera, por el transfeminicidio.

Por tales motivos, es importante que la población en general, las autoridades gubernamentales, las instituciones como los medios de comunicación, centros de salud, escuelas, además del sector privado, fomenten, promuevan, respeten y garanticen los derechos humanos de las personas *trans*, coadyuvando en la creación de políticas públicas que garanticen la protección y seguridad, atendiendo las demandas sociales de acuerdo a su pertinencia, promoviendo y difundiendo campañas de sensibilización en relación a la problemática, creando protocolos de actuación e intervención psicosociales para la atención de las problemáticas de las mujeres *trans*.

No podeos asumir una realidad en la cual no se brinden las mismas oportunidades a todas las personas, porque de tal manera formaríamos partes del sistema que contribuye y permite la continuidad de más muertes de mujeres *trans*.

REFERENCIAS

[1]. (2020) sitio web del TMM. [En línea]. Disponible: https://transrespect.org/es/tmm-update-tdor-2020/

[2]. American Psychological Association. (2013). página web sobre Las personas trans y la identidad de género. [En línea]. Disponible: https://www.apa.org/topics/lgbtq/transgenero

[3]. Chiam Z. *et al.* (2019). INFORME DE MAPEO LEGAL TRANS, [Archivo PDF]. https://ilga.org/es/mapeo-legal-trans. (p.10)

[4]. Comisión Nacional de los Derechos Humanos. (2018). Cartilla diversidad sexual y derechos humanos. [Archivo PDF]. http://appweb.cndh.org.mx/biblioteca/archivos/pdfs/36-Cartilla-Diversidad-sexual-dh.pdf. (pp.16-17)

[5]. Fournier Pereyra M. (2018). LA VOLUNTAD DE EXISTIR: HISTORIAS DE VIOLENCIA, [Archivo PDF]. https://exaequo.apem-estudos.org/files/2019-01/05-mar-fournier-pereira.pdf. (p.70)

[6]. Hernández, C. M. (2021, 26 abril). Matan a par de travestis. *Tabasco HOY*. https://www.tabascohoy.com/matan-a-par-de-travestis/

[7]. Migueles Ramírez P. D. (2020), Observatorio Nacional de Crímenes de Odio contra personas LGBT en México, [Archivo PDF]. http://www.fundacionarcoiris.org.mx/wp-content/uploads/2020/07/Informe-Observatorio-2020.pdf. (p.21)

[8]. Planned Parenthood Federation of America Inc. (s. f.). página web sobre ¿Qué es la transfobia?. [En línea]. Disponible: https://www.plannedparenthood.org/es/temas-de-salud/identidad-de-genero/trans-e-identidades-de-genero-no-conforme/que-es-la-transfobia

[9]. Rafferty, J. (2021, 30 agosto). página web sobre Niños transgénero y de género diverso. [En línea]. Disponible: https https://www.healthychildren.org/Spanish/ages-stages/gradeschool/Paginas/Gender-Diverse-Transgender-Children.aspx

[10]. Sagen. G.A. (2019) FAMICIDIO, TRAVESTICIDIO O TRANSFEMICIDIO, [Archivo PDF]. http://www.pensamientopenal.com.ar/system/files/2019/08/doctrina47916.pdf. (p. 7,47)

[11]. Salinas, G. G. (2017). Falta de reconocimiento de la identidad de género en personas trans; estigmatización y vulnerabilidad. [Archivo PDF]. https://humanitas.uanl.mx/index.php/ah/article/view/167 (pp. 179-209)

[12]. Sánchez, C. (2020, 1 julio). Indignación y luto en la comunidad LGBT de Tabasco. *El Heraldo de Tabasco*. https://www.elheraldodetabasco.com.mx/policiaca/indignacion-y-luto-en-la-comunidad-lgbt-de-tabasco-5434310.html

[13]. TASSO, V. (2018). página web sobre ¿Qué es el "cross-dressing"? [En línea]. Disponible: https://blogs.mujerhoy.com/sexo-y-placer/2018/04/06/cross-dressing-que-es.html

[14]. Vega, Á. (2021, 19 octubre). Mujer trans tabasqueña denuncia discriminación de feministas transexcluyentes. *El Heraldo de Tabasco.* https://www.elheraldodetabasco.com.mx/local/mujer-trans-tabasquena-denuncia-discriminacion-de-feministas-transexcluyentes-7359027.html
[15]. Wittig, M. (2006). El pensamiento heterosexual y otros ensayos. Barcelona: Egales.
[16]. BUSTAMANTE HERNÁNDEZ, J. (2021.). ¿Qué sucede en México con las personas trans?. *EL UNIVERSAL.* https://confabulario.eluniversal.com.mx/diversidad-sexual-mexico-trans/

José Rogelio Naranjo García: Licenciado en Psicología por la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco (UJAT). Diplomado en Atención Integral de la Sexualidad Humana por la UJAT. Secretario de la Diversidad Sexual e Identidad de Género de la A.C. Vida Tabasco. Maestrante en Ciencias en Intervención Psicosocial PNPC CONACYT. Excolaborador de la Comisión Estatal de los Derechos Humanos de Tabasco. La línea de investigación que desarrolla es sobre mujeres trans y derechos humanos.

Carlos Arturo Olarte Ramos: Doctor en Psicología y Maestro en Psicología y Desarrollo Comunitario, por la Universidad Veracruzana (UV); Licenciado en Psicología y en Comunicación, por la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco (UJAT). Es candidato a investigador nacional por el Consejo Nacional de Ciencia y Tecnología (Conacyt); se desempeña como profesor investigador en la Licenciatura en Comunicación de la UJAT y docente en el Colegio de Bachilleres de Tabasco (Cobatab). Es responsable técnico de la investigación "Prisioneros de la pandemia: varones, emociones y relaciones interpersonales en la nueva normalidad; análisis en la periferia de Villahermosa", financiada por el Consejo de Ciencia y Tecnología del Estado de Tabasco (CCYTET), y forma parte del proyecto "Factores psicosociales asociados al consumo de drogas en adolescentes de los estados del Golfo de México", en la UV. La línea de investigación que desarrolla es sobre varones, masculinidades y comunicación afectiva.

LOS SINDICATOS Y SUS OBLIGACIONES EN MATERIA DE ACCESO A LA INFORMACIÓN

Elia Méndez Díaz,
Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

Maestra En Derecho
Universidad Juárez Autónoma De Tabasco

RESUMEN
El derecho de acceso a la informacion pública, se encuentra reconocido en el artículo 6° constitucional desde 1977, aunque sus bases y principios fueron regulados hasta su reforma del 20 de julio de 2004, así como el catálogo de sujetos obligados, sin embargo, en la reforma del 07 de febrero de 2014, se amplió digho catálogo, agregando a los sindicatos como sujetos obligados en materia de acceso a la informacion, en el supuesto de que estos reciban y ejerzan recursos públicos y en ese caso, estos deben de cumplir con las obligaciones establecidas en la ley general de transparencia y acceso a la información pública, es decir, deben de cumplir con las obligaciones especificas, generales y comunes que establece la ley, como sujetos obligados directamente y no a traves de terceros como hasta ahora, violando el derecho humano de acceso a la informacion de todos los ciudadanos.
Por lo que, para cumplir con esas obligaciones, deben habilitar una página de internet para subir la informacion de acuerdo a la tabla de aplicabilidad aprbada por el instituto nacional de transparencia, acceso a la información y protección de datos personales, cuenten con una unidad de transparencia y un comité de transaperencia, para dar atención y dispongan de la infraestructura tecnológica para el uso y acceso a la plataforma nacional.[1] y deben cumplir los objetivos previstos en el artículo 2° de la ley federal de transparencia y accesos a la información pública.

Palabras Claves: Acceso A La Información, Obligaciones, Sujeto Obligado

[1] Kurczyn Villalobos, Patricia, "La transparencia sindical en el ejercicio de recursos públicos", *Revista Latinoamericana de Derecho Social*, México, número 22, julio-diciembre de 2016, pág.343-358.

EXTINCIÓN DE LAS LENGUAS: UNA REALIDAD CONTEMPORÁNEA

M.C.E. Marilyn Sarai Avalos Huesca
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN

Actualmente existen alrededor de seis mil setecientas lenguas en el mundo, sin embargo, más de la mitad de ellas se encuentran en peligro de desaparecer. La vida de una lengua no es infinita. Debido a diversos factores, van apareciendo nuevas variantes de la misma, las cuales a su vez pueden resultar en lenguas nuevas. En resumen, es normal que diversas lenguas vayan desapareciendo a lo largo de la historia, sin embargo, lo que no debe normalizarse es que estas lo hagan como resultado de la marginación y la discriminación que viven las comunidades y los pueblos que las utilizan.

Al morir una lengua, muere una manera de ver el mundo, una construcción propia de una comunidad, ideas e historias. Las lenguas no son solo palabras, encierran la cosmovisión de sus hablantes, sus realidades y sus orígenes. Es imperante reconocer los derechos de los hablantes y darle apertura a los mismos para que se comuniquen en su lengua materna en diversos contextos, inclusive fuera de su comunidad. En México y en el mundo existen diversas leyes y decretos que trabajan en pro de la preservación de las lenguas, uno de ellos es el artículo 2 de la Constitución Mexicana, la cual vela por la pluriculturalidad en dicha nación. Sin embargo, en varios casos, los hablantes de diversas lenguas han disminuido sin que esto se pueda revertir.

Palabras claves: lenguas indígenas, derechos humanos, lingüística

DESAPARICIÓN COMETIDA POR PARTICULARES EN MÉXICO: UN CASO *SUI GENERIS* DE DESAPARICIÓN FORZADA

Mtro. Julio Alberto Domínguez Vázquez
Estudiante del Doctorado en Métodos de Solución de Conflictos y Derechos Humanos (PNPC) en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, Maestría en Administración y Dirección de Empresas en el Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey, Licenciado en Derecho en la Universidad Iberoamericana

RESUMEN
La presente ponencia versa sobre el nuevo tipo penal denominado por el Estado Mexicano como "Desaparición cometida por particulares", siendo está la principal categoría de análisis. Este tipo penal se conceptualiza bajo un ejercicio de tropicalización de la jurisdicción mexicana, mediante el cual se trata de incorporar un término jurídico establecido en el derecho internacional, a través de la adaptación de los elementos constitutivos de la desaparición forzada. De esta forma, se adultera el concepto original consagrado en los tratados internacionales, teniendo como resultado una figura jurídica incompleta y deficiente, que dista de los estándares internacionales para la protección del derecho humano a la vida. Para estar en condiciones de hacer un análisis adecuado, se revisan los contenidos internacionales que rigen la desaparición forzada, y contrastarlos con la legislación doméstica nacional. A efecto de robustecer el presente estudio, se profundiza concepto de responsabilidad de los actos cometidos por particulares, mediante un ejercicio de realismo jurídico, al interpretar diversos criterios del sistema regional de protección a los derechos humanos. De igual manera se incorpora a las ciencias jurídicas, el concepto de "tropicalización", un término que ha tenido su desarrollo dentro de las ciencias administrativas, lo anterior con el objetivo de explicar el fenómeno mediante el cual se implementó el tipo penal "Desaparición cometida por particulares". Finalmente, se hace una reflexión sobre la pertinencia de tropicalizar el tipo penal de referencia.

Palabras clave: Desaparición forzada, Desaparición cometida por particulares, Tropicalización.

LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN COMO ACTORES POLÍTICOS DENTRO LOS PROCESOS ELECTORALES. ESTUDIO DE CASO SOBRE LAS ELECCIONES PRESIDENCIALES DE 2006 Y 2018 EN MÉXICO

Mtro. Juan Carlos León Olán
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
Dentro de todo proceso electoral confluyen actores que juegan un papel determinado en el funcionamiento de la democracia. En este sentido, los medios de comunicación detentan el rol de transmitir los mensajes de los actores políticos a la ciudadanía para que ésta tenga conocimiento del contenido programático de los partidos políticos y sus candidatos. Este mismo rol desarrollado por los *mass media*, ha sido una constante preocupación en el ámbito internacional que se ha expresado por diversas instancias internacionales que defienden la libertad de expresión en los procesos democráticos, pero también advierten sobre la responsabilidad de los medios de comunicación en dichos procesos. Con el objetivo de estudiar el comportamiento mediático y su papel en la orientación de la opinión pública en los procesos electorales de México, se realizó una investigación de tipo documental y cualitativa utilizando el método descriptivo bajo el cual se analizó el monitoreo de medios realizado por el Instituto Federal Electoral, a través de la empresa IBOPE para la elección presidencial de 2006; mientras que, para estudiar este mismo fenómeno en la elección presidencial de 2018, se analizó el monitoreo de medios realizado por el Instituto Nacional Electoral. Los hallazgos de esta investigación revelan que en ambos momentos electorales hubieron tendencias hacia la presentación negativa de una propuesta política particular y la presentación positiva de otras opciones políticas, respondiendo así a los intereses propios del establecimiento de una agenda político-mediática.

Palabras clave: medios de comunicación, Agenda Setting, procesos electorales, democracia.

DEL FOTOEPIGRAMA BRECHTIANO AL ANONIMATO DEL E-MEME POLÍTICO

Gabriela Martínez Reyes
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Mtro. Hugo Angulo Fuentes (UJAT)
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Mtra. Martha Libny Xicoténcatl Valencia (UJAT)
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
Por encima de la noción biológica y genética generadora de mimesis que se atribuye a Richard Dawkins, para explicar el fenómeno contemporáneo del e-meme, y más allá de la manera en que Pérez Salazar define a estas imágenes dotadas de humor como "expresiones de cultura popular"; este trabajo parte de dos bases principales sobre las cuales deriva el arte crítico, primero, el malestar por la injusticia, el cinismo y la barbarie; y segundo, el nivel de la mirada y posicionamiento del exiliado con la que un compositor le abre paso a la verdad desde su procedencia, en medio de la selva en tempestad en que prevalece la incongruencia y sinrazón de la realidad. Georges Didi-Huberman, filósofo y prestigioso historiador del arte contemporáneo, inspirado principalmente en los testimonios de Bertolt Brecht, dramaturgo y poeta, y en segunda importancia imbuido por Walter Benjamin, filósofo, escritor y fotógrafo; este texto da cuenta del camino metodológico que siguió el artista durante la persecución que sufrió en tiempos de la Segunda Guerra Mundial, para erigir fotoepigramas, cuyo proceso es familiarmente similar a los actuales e-memes, en cuyos contenidos el panorama político, así como el humor irónico y crítico constituyen una constante combativa, que adquiere comunión generalizada, como si se tratase de un efecto multiplicador, cuyo origen recae en el malestar.

Palabras clave: Fotoepigrama – e-Memes políticos – Redes sociales – Humor crítico

LOS DAÑOS PUNITIVOS EN MÉXICO

Manuela Silvano Vázquez
Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

RESUMEN
Los daños punitivos tienen su origen en los Estados Unidos de América, la implementación de la figura en México es un tema relativamente reciente. Es hasta el año 2013 que adquiere un verdadero auge a través de los amparos directos 30 y 31 del año en mención, con la sentencia emitida por la Primera Sala de la Suprema Corte de Justicia de la Nación correspondiente al caso del hotel Mayan Palace, mediante la cual, el alto tribunal sustenta su postura con auxilio del derecho comparado.

El impacto de la aplicación de los daños punitivos se centra en sancionar la conducta reprochable y negligente de un sujeto de acuerdo con su capacidad económica. Se busca persuadir y mostrar, mediante el ejemplo, las consecuencias reales y costosas que conlleva el no atender los deberes legales adquiridos, con el fin último de prevenir futuros hechos similares, de tal forma que su aspecto punitivo no concierne únicamente a una mera sanción, sino más bien, busca una cultura de responsabilidad mediante la cual se fortalezca el respeto a los intereses de quienes puedan resultar perjudicados y refuerza la idea de un sistema legal justo.

Palabras claves: daños punitivos, cultura de responsabilidad, prevención.

STRESS, DEPRESSION, ANXIETY, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, AND LIFE SATISFACTION OF FATHERS AND MOTHERS OF INTELLECTUALLY DISABLED CHILDREN

Dr. Naeema Arzeen
Department of Psychology, University of Peshawar, Pakistan

Dr. Saima Arzeen
Department of Psychology, University of Peshawar, Pakistan

ABSTRACT

Objective: The purpose of current study was to examine stress, depression, anxiety, perceived social support, and life satisfaction of fathers and mothers of intellectually disabled children.

Methods: Cross-sectional research design was used; for the data collection purposive sampling technique was used. Data was collected from Peshawar and Punjab. Sample of this study was consisted of (N=150; 75fathers & 75mothers) intellectually disabled children's parents. Instruments such as Depression Anxiety Stress Scale, Multidimensional Scale of Perceived Social Support, and Satisfaction with Life Scale were administered.

Results: Findings indicated that fathers' mean scores were lower on depression anxiety stress scale (M=44.78; SD=14.55) as compared to mothers (M=97.32; SD=34.14). Fathers mean scores were higher on perceived social support (M=43.15; SD=9.30) than mothers (M=25.18, SD=14.36). On life satisfaction fathers means scores (M=17.36, SD=4.42) were also higher than mothers mean scores (M=9.74, SD=6.06).

Conclusion: The study results indicated that in Asian culture fathers of the disabled children reported better perceived social support and life satisfaction while mothers experienced higher psychological distress (depression, anxiety, and stress). The role of parents in the children's lives is concerning area because ignoring such parents' mental health issues can triggers a lot of problems in society.

Keywords: Psychological Distress; Perceived Social Support; Life Satisfaction.

CURRENT RECORDS ON DIFFERENT IMPAIRMENTS OF CHILDREN AND ADOLESCENTS ENROLLED IN THE SPECIAL EDUCATION SYSTEM

Magdalena Bughirică Georgescu
National University of Physical Education and Sports, Faculty of Physical Education and Sport, Bucharest, Romania

Corina Rodica Ionescu
Secondary Special School No. 2, Bucharest, Romania

ABSTRACT
Introduction: In recent years, the number of healthy school-age children has declined. A large number of students are place "between health and illness". They have certain functional deficiencies, which have not reached the threshold of disease, but the increased risk of developing morbid conditions persists. The correct position of students is condition by a multitude of factors. The spine is the axis around which the other body segments are position for a harmonious body.
The purpose of this study is to identify the incidence of impairments in students with intellectual disabilities selected in the physical therapy program conducted in secondary special schools in Bucharest. The research sample was composed of 259 students enrolled in special education in Bucharest. The criteria for forming working groups were mental deficiencies, the degree of disability, gender and level of education (primary or secondary).
Conclusions: The incidence of the disease is different in students with intellectual disabilities enrolled in primary and secondary education. For students with severe / profound mental deficiencies, the most common condition is kypholordosis followed by kyphosis and neurological disorders.

Keywords: impairments, mental disabilities, spinal disorders, special education system.

ÇƏTİN TƏRBİYƏ OLUNAN YENİYETMƏLƏRİN DAVRANIŞLARININ SƏCİYYƏVİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Zoya Velibayova
Baku, ADPU

ÖZET
Elmi məqalədə çətin tərbiyə olunan yeniyetmələrin davranışlarının səciyyəvi xüsusiyyətləri açıqlanarkən ilk növbədə bu yaş dövrü, uşaq şəxsiyyətinin inkişaf dinamikasında yaranan psixoloji xüsusiyyətlər tədqiqata cəlb olunmuşdur. İlk növbədə bu yaş dövründə olan yeniyetmələrin ünsiyyət formaları, dostluq münasibətləri, islaholunmazlığı və bunu əmələ gətirən səbəblər aşkara çıxarılmışdır. Çətin yeniyetmələrin qrupu: davranışlarındakı problemləri özünün emosional-iradi inkişafı ilə şərtləndirən yeniyetmə, pedaqoji baxımdan baxımsız və sonda əxlaqi təsəvvürlərə malik olmayan yeniyetmə, düzgün şəraitin və tərbiyəçinin iş görə bilməməsinin təsiri ilə "çətin" olan yeniyetmə, uyğun olmayan münasibətlərlə şərtlənən və ya xüsusi olaraq çətin tərbiyəedilənlər olaraq sübuta yetirilmişdir. Daha sonra psixi deformasiyaların xarakterinə görə "çətin" uşaqlar qrupu:xarici amillərin (mühit və tərbiyə şəraitinin) əlverişsiz təsiri ilə psixi deformasiyaya uğramış uşaq və yeniyetmələr, daxili amillərin (əsəb sisteminin) təsirilə psixi deformasiyaya uğramış uşaq və yeniyetmələr, psixi cəhətdən səbatsız, lakin müəyyən qabiliyyətə malik uşaqlar müəyyən olunmuşdur.
Tədqiqat nəticsində o da məlum olmuşdur ki, yeniyetmələrin neqativ davranışları müəyyən səbəblərlə bağlı olur. Məsələn, şəxsiyyətin yanlış irad olunması, maraqlar və məqsədlər, tələbat və mənafelər. Bu tələbatların düzgün ödənilməməsi onlarda psixoloji narahatlığa şərait yaradır. Müəyyən bir səbəbdən psixoloji narahatlığı olan yeniyetmələrdə müəyyən reaksiyalar görülə bilər. Bu reaksiyalar daxili və xarici reaksiyalardır. Daxilə yönəlmiş reaksiyalar və davranışlar bu cür reaksiya göstərən yeniyetmələrdə əsasən gərginlik, qorxu, günahkarlıq duyğusu, özünə inamsızlıq oyadır. Xaricə yönəlmiş uyğunsuz davranışlarda yalan, uğursuzluq, aqressivlik və s. hallar özünü göstərir. Neqativ davranışlar uşaqlardakı yetərsizlik, sayılmama və dəyər verilməmə hisslərindən ortaya çıxır. Yeniyetmələrin davranışındakı əyintilər-pedaqoji nəzarətsizliyin onu əhatə edən və ona pozucu təsir göstərən ətraf mühitin nəticəsidir. Eyni zamanda qloballaşan dünyada baş verən siyasi, iqtisadi, sosial və mənəvi proseslər cəmiyyətin həyatının bütün sahələrində olduğu kimi, uşaq, yeniyetmə və gənclərin həyatında da ciddi dəyişmələrlə müşayiət olunur. Yad mədəniyyətlərin təsirinin genişlənməsi, inteqrasiya proseslərinin sürətlənməsi cəmiyyətimizdə dəyərlər sisteminin məzmununa ciddi təsir göstərir, gələcək nəslin təlimi və tərbiyəsi məsələlərinin həyata keçirilməsinə əngəl törədən yeni problemlər doğurur.
Eləcə də burada delinkvant və deviant davranışlı yeniyetmələr və onların davranışlarının, psixoloji xüsusiyyətləri və bunu əmələ gətirən səbəblər də ortaya çıxarılmışdır.

Açar sözlər:çətin , uşaq, yeniyetmə, səbəb, psixoloji, təlim

THE PERSONAL ASPECTS OF THE BEHAVIOR OF THE SEVERELY DISCIPLINED TEENAGERS

ABSTRACT
While describing the characteristics of the behavior of adolescents who are difficult to bring up in a scientific article, first of all, the psychological features of this age, the dynamics of the development of the child's personality are involved in the study. First of all, the forms of communication, friendships, incorrigibility of adolescents at this age and the reasons for this were revealed. A group of difficult adolescents: a teenager who causes behavioral problems with his emotional and volitional development, a teenager who is pedagogically neglected and ultimately has no moral ideas, a teenager who is "difficult" due to the right conditions and inability of the tutor to work, conditioned by inappropriate relationships proved to be foster children. Then there is the group of "difficult" children due to the nature of mental

deformities: children and adolescents with mental deformities due to adverse effects of external factors (environment and upbringing), children and adolescents with mental deformities due to internal factors (nervous system), mentally unstable but certain gifted children have been identified.
The study also found that adolescents' negative behaviors are associated with certain causes. For example, misrepresentation of personality, interests and goals, needs and interests. Failure to meet these needs properly can lead to psychological distress. Adolescents with psychological disorders for some reason may experience certain reactions. These reactions are internal and external. Inward reactions and behaviors mainly provoke tension, fear, guilt, and low self-esteem in adolescents who react in this way. Lying, failure, aggression, etc. in inappropriate behaviors directed abroad. circumstances manifest themselves. Negative behaviors result from children's feelings of inadequacy, disregard, and underestimation. Adolescents' behaviors are the result of the lack of pedagogical supervision and the environment that surrounds and disrupts them. At the same time, the political, economic, social and spiritual processes taking place in the globalized world are accompanied by serious changes in the lives of children, adolescents and young people, as well as in all spheres of society. The expansion of the influence of foreign cultures, the acceleration of integration processes have a serious impact on the content of the value system in our society, creating new problems that hinder the implementation of the issues of education and upbringing of the next generation.
It also identifies adolescents with delinquent and deviant behavior and their behaviors, psychological characteristics, and causes.

Keywords: difficult, child, adolescent, reason, psychological, training

Hər bir kəsin ailəsində, qohumlarımızda və ətrafımızda yeniyetməlik dövründə olan uşaqlara rast gəlirik. Yeniyetməlik dövrü təxminən 11-12 yaşdan başlayır və 14-15 yaşa kimi – ümumtəhsil məktəbininV-VIII sinif şagirdlərinə şamil olunur. 11-13 yaşlıları əsasən balaca yeniyetmə, 13-15 yaşlılara isə adətən böyük yeniyetmə deyirlər. Bu dövr özünün praktiki baxımdan əhəmiyyəti, pedaqoji çətinlikləri və uşaq şəxsiyyətinin dinamikasında yaranan psixoloji xüsusiyyətləri ilə diqqəti cəlb edir. Bu müddətdə əmək fəaliyyəti, eləcə də xüsusi ünsiyyət forması olan intim-şəxsi ünsiyyət meydana çıxır və inkişaf edərək aparıcı fəaliyyət rolunu oynayır. Ünsiyyətin bütün formalarında yoldaşlığın özünəməxsus kodeksinə tabe olmaq münasibəti müşahidə olunur. Ünsiyyətin bütün formalarında yoldaşlığın özünəməxsus kodeksinə tabe olmaq münasibəti müşahidə olunur.
Kiçik yeniyetməlikdən (11-13 yaş) böyük yeniyetməliyə (13-15), ilkin gəncliyə (16-17yaş) qədər olan dövrü -əsas keçid yaş dövrü hesab etmək olar. Yəni, həmin yaş mərhələsində uşaqlıq yaş dövründən erkən gənclik yaş mərhələsinə keçid prosesi baş verir. Başqa sözlə, uşaqlıq, yəni, yetkin olmamaq dövründən yetkinlik dövrünə keçid nəzərdə tutulur. Bu dəyişiklik xüsusilə yeniyetmələrin fiziki göstəriciləri baxımdan imkanlarını daha da artırır. Yeniyetməyə elə gəlir ki, onun bu dünyada hər bir şeyə gücü yetər. Bildiyimiz kimi yeniyetməlik sanki insanın çevrilməsi, dəyişməsi dövrüdür. Bu dövrdə yeniyetmələrin ailəsi və dostları tərəfindən sevildiyinə, ona ehtiyac hiss edildiyini bilməlidir. Əks hal baş verərsə cəmiyyət çətin yeniyetmə deyilən şəxslə üzləşəcəkdir.
"Çətin" yeniyetmələr ifadəsinə psixoloji və pedaqoji ədəbiyyatda tez-tez rast gəlinir. S. Seyidov, M.Ə.Həmzəyev, T. Ə. Mustafayev kimi pedaqoqların qənaətinə görə "xarakter və davranışında çatışmazlıqlar olan uşaq və yeniyetmələr "çətin" hesab edilirlər. Çətin uşaqlar həm özləri, həm də başqaları ilə münasibətdə çətinlik hiss edirlər. Çox zaman çətin yeniyetmələrin sırasına sözə qulaq asmayan, şıltaq, tərs, intizamsız, kor-kobud, tənbəl, yalançı və s. uşaqlar daxil edir və bunları assosial uşaqlar olaraq xarakterizə edirlər. Bu cür yeniyetmələrin pedaqoji baxımsızlıqdan baş verdiyini xüsusilə qeyd edirlər. Əsasən, çətin uşaqların xarakterləri ən çox yeniyetməlik zamanı bürüzə edir. Bu dövr uşaqlarda "çətinliyin" yaranmasına təkan verir."(3, s.520)

Müasir ədəbiyyatda, adətən o uşaqlar çətin olaraq göstərilir ki, onların davranışı ümumiyyətlə qəbul edilmiş normalardan kəskin şəkildə uzaqlaşır və mükəmməl tərbiyəyə maneçilik törədir. Ona görə sinonim kimi "çətin tərbiyə olunan uşaqlar" terminindən də istifadə edilir. Çoxsaylı tədqiqatlar göstərmişdir ki, əgər formalaşan şəxsiyyətə adekvat bir yanaşma olarsa, onda çətin yaş dövrüdə bir o qədər münaqişəsiz keçə bilər. Bu səbəbdən bəzən qarşılaşdığımız çətin yaş dövrü anlayışı şərtidir; inkişaf prosesində yaş xüsusiyyətlərinin nəzərə alınması bir sıra çətinliklərdən uzaqlaşmağa imkan verir ki, bunlar da müəyyən yaş dövrünə nisbətən daha çox fərdi inkişaf şəraitinə xasdır.

Çətin uşaqlar anlayışı, öz təbiətinə görə pedaqoji təcrübə sayəsində meydana gəlmiş və ilkin olaraq uşaq inkişafı çərçivəsindən kənara çıxan bütün hadisələri özündə ehtiva edirdi. Daha sonrakı birgə elmi-praktik axtarışlar zamanı yeni istiqamətlər aşkar edildi və islaholunmazlığın psixoloji, pedaqoji bir hadisə kimi predmeti bir daha dəqiqləşdirilmiş və dərinləşdirilmişdir. Bəziləri bunu tərbiyəçilərin, psixoloqların, pedaqoqların, hüquqşünasların və təbiblərin əsərlərində uşaq islaholunmazlığına dair növlərinin mahiyyəti və meyarları, onların fərqləndirilməsi dərin və hərtərəfli şəkildə təhlil olunur, onun səbəbləri açıqlanır.
Əslində, çətinlik fəaliyyətlə bağlıdır: fəaliyyətin tələbləri ilə insanların imkanları arasında uyğunsuzluğun yaşanması və ya başa düşülməsi deməkdir. Fəaliyyətdəki çətinlik isə fəaliyyətin mürəkkəbliyini əks etdirən onun subyektiv atributudur. Bu mənada "çətinlik" uşağın təbiəti ilə yox, daha çox onunla tərbiyəçi arasındakı münasibətlə, pedaqoji fəaliyyətlə bağlıdır. Başqa sözlə, bəzi psixoloq və pedaqoqların dedikləri kimi, çətin uşaq yoxdur, böyüklərlə uşaqların münasibətlərində çətinlik vardır, çətin həyat şəraitinə düşmüş uşaqlar vardır. Biz də onu ikinci mənada işlədirik. Çətin uşaqların yaranması bir çox səbəblərlə bağlıdır:
-irsi amillər: orqanizmin psixo-fizioloji xüsusiyyətləri;
-psixi əyintilər və deformasiyalar, xəstəliklər, zehni inkişafda ləngimələr və s.
-ailədə və ailə tərbiyəsindəki nöqsanlar: uşağa qarşı kobudluq, laqeydlik, haqsızlıq, uşağa hədsiz sərbəstlik verilməsi, nəzarətsizlik, uşağın yanlış həyat mövqeyi, maraq və adətlərin formalaşdırılması, uşağın ətraf aləmdən, sosial əhatədən təcrid edilməsi, aqressivlik, ailədə intizam və qayda-qanunun, vacib tələblərin olmaması, natamam ailədə uşağın ata və ya ana tərbiyəsindən məhrum olması, ailədə lazımi ünsiyyət mühitinin olmaması və s.
-küçənin, KİV-nin, təsadüfi kitab, televiziya verilişləri və internet saytlarının mənfi təsiri.
-məktəbdə təlim-tərbiyə işinin lazımi səviyyədə qurulmaması, uşaq və yeniyetmələrlə düzgün münasibətin yaradılmaması, onlara qarşı haqsızlıq, kobudluq göstərilməsi və s.
Psixoloji araşdırmalar "çətin" yeniyetmələrin qrupunu müəyyənləşdirmişlər:
1) Davranışlarındakı problemləri özünün emosional-iradi inkişafı ilə şərtləndirən yeniyetmə;
2) Pedaqoji baxımdan baxımsız və sonda əxlaqi təsəvvürlərə malik olmayan yeniyetmə;
3) Düzgün şəraitin və tərbiyəçinin iş görə bilməməsinin təsiri ilə "çətin" olan yeniyetmə;
4) Uyğun olmayan münasibətlərlə şərtlənən vəya "xüsusi olaraq çətin tərbiyəedilənlər".
Sosial pedaqoji ədəbiyyatda çətinliyin səbəblərindən –psixi deformasiyanın mənbəyindən asılı olaraq uşaqlara differensiv yanaşma imkanları nəzərdən keçirilir. Psixi deformasiyaların xarakterinə görə "çətin" uşaqlar 3 qrupa bölünür:
1)Xarici amillərin (mühit və tərbiyə şəraitinin) əlverişsiz təsiri ilə psixi deformasiyaya uğramış uşaq və yeniyetmələr
2)Daxili amillərin (əsəb sisteminin) təsirilə psixi deformasiyaya uğramış uşaq və yeniyetmələr
3)Psixi cəhətdən səbatsız, lakin müəyyən qabiliyyətə malik uşaqlar.
Çox vaxt "çətin" yeniyetmələrin əmələ gəlməsinə səbəb yeniyetməlik dövründə onlarda ruhi problemlərin olması ilə izah olunur. Yeniyetməlik dövründə uşaqların çoxunda fiziki-bioloji və hissi yönümlü problemlərlə üzləşdiyi məlumdur. Məsələn: sərbəstlik istəyi bəzən yeniyetmənin ailədən ayrılması ilə nəticələnir. Böyüklər tərəfindən anlaşılmaması, hədsiz təzyiq göstərilməsi yeniyetməni depressiyaya məruz qoyur. Onlara qarşı yönələn xoşagəlməz bir söz və ya davranış hətta intihara cəhdlə nəticələnə bilər. Ailəsinin ona güvəndiyini hiss edən gənc, özündən asılı olmayan bir hadisə olmasa, heç vaxt bədbinliyə qapılmaz.

“Çətin” yeniyetmələrə xas olan daha bir cəhət- yeniyetmələrin neqativ vərdişlərə yiyələnmələridir. Yeniyetməlik dövrünün əsas problemlərini müəyyən etmək lazımdır ki, çətin yeniyetmələrə onları həll etməkdə individual kömək etmək mümkün olsun. Hər bir çətin yeniyetmənin bu dövrdə yaşadığı problemlərin əsas cəhətlərini bildikdən sonra çətin yeniyetmələr, valideynlər, məktəb kollektivinin birgə səyi ilə çətin yeniyetmələrin qarşılaşdığı problemləri dəf etməyə və onların yaranma səbəblərini aşkara çıxarmaq mümkün olacaqdır.

Yeniyetməlik dövrü uşaqların hirsli olması, tələbatlarının müzakirəsiz qarşılanması tələbləri ilə özünə diqqəti çəkərək fəqlənir. Uşaqlarda səbəbsizlik, höcətlik meydana gəlir. Tez-tez həmyaşıd və yaşlılarla mübahisələr edir, davaya meyil edirlər. Elə məhz buna görə həmin yaşda uşağı onun idarəetməsinə qoymaq olmaz. Ancaq uşağın idarə edilməsində sərt formada israr etmək də düz hesab edilmir. Ana-ata nəzarətə almaq şərtilə uşağı bu mərhələləri keçən müddətə kimi uşaqla mütəmadi münasibətdə olmalı, onunla ünsiyyət saxlamalı, istəklərinin mümkünlüyü və mümkünsüzlüyü barədə onun başa düşəcəyi ana qədər izah etməlidir.

Bu dövrün böhranının rahat və problemsiz keçməsi məqsədilə bəzən ata-analar övladlarının bütün arzularını ödəyir. Onlarla ünsiyyətdən uzaqlaşır. Dəqiqdir, bu zaman böhran sakit və mübahisələrsiz başa vurulur. Amma sonda uşaq 15-16 yaşdan başlayan zaman özünə və çevrəsinə aid aldığı qərarlarda heç kimin fikrini öyrənmir, ancaq özünə aid olan formada davranacaqdır. Bu xoş sayılmayan hallarla qarşılaşmamaq məqsədilə ən mühüm üsul valideynlərin uşaqlarını diqqətdə saxlamağı, lazım olan zaman onları psixoloq məsləhətlərinə götürmək və təbii ki qayğı göstərmək çox vacibdir.

Yeniyetmələrin neqativ davranışları müəyyən səbəblərlə bağlı olur. Məsələn, şəxsiyyətin yanlış irad olunması, maraqlar və məqsədlər, tələbat və mənafelər. Bu tələbatların düzgün ödənilməməsi onlarda psixoloji narahatlığa şərait yaradır. Müəyyən bir səbəbdən psixoloji narahatlığı olan yeniyetmələrdə müəyyən reaksiyalar görülə bilər. Bu reaksiyalar daxili və xarici reaksiyalardır. Daxilə yönəlmiş reaksiyalar və davranışlar bu cür reaksiya göstərən yeniyetmələrdə əsasən gərginlik, qorxu, günahkarlıq duyğusu, özünə inamsızlıq oyadır. Bəzi yeniyetmələrdə çox utancaqlıq, alçalmışlıq kimi duyğular olur. Xaricə yönəlmiş uyğunsuz davranışlarda yalan, uğursuzluq, aqressivlik və s. hallar özünü göstərir. Neqativ davranışlar uşaqlardakı yetərsizlik, sayılmama və dəyər verilməmə hisslərindən ortaya çıxır. Bu səbəbdən müəllim, ata-ana ona dəyər verdiyinin vacibliyini fürsət olduqca hiss etdirməlidir.

Yeniyetmələrin davranışındakı əyintilər-pedaqoji nəzarətsizliyin onu əhatə edən və ona pozucu təsir göstərən ətraf mühitin nəticəsidir. Eyni zamanda qloballaşan dünyada baş verən siyasi, iqtisadi, sosial və mənəvi proseslər cəmiyyətin həyatının bütün sahələrində olduğu kimi, uşaq, yeniyetmə və gənclərin həyatında da ciddi dəyişmələrlə müşayiət olunur. Yad mədəniyyətlərin təsirinin genişlənməsi, inteqrasiya proseslərinin sürətlənməsi cəmiyyətimizdə dəyərlər sisteminin məzmununa ciddi təsir göstərir, gələcək nəslin təlimi və tərbiyəsi məsələlərinin həyata keçirilməsinə əngəl törədən yeni problemlər doğurur.

Konkret elmi tədqiqatların nəticələrinə görə, məktəb yaşlı uşaq və yeniyetmələrin 12%-25%-də müxtəlif mənşəli davranış pozğunluqlarına təsadüf olunur. Bu göstərici qızlara (15%) nəzərən oğlanlarda (85%) dəfələrlə yüksəkdir. Elmi statistikaya görə, müasir dövrdə psixoloji problemləri, keçici emosional və davranış pozğunluqları olan uşaqların sayı 1970-ci illərlə müqayisədə iki dəfə artmışdır. Dərsdən yayınan, evdən qaçan, dilənçilik edən, oğurluq edən, siqarət çəkən, spirtli içkilər içən, yaşlıların tələblərinə qarşı çıxan, aqressiv, məsuliyyətdən boyun qaçıran, dikbaş, ədəbsiz, destruktiv davranışlı uşaq və yeniyetmələr müasir dövrdə risk qrupuna aid edilir.

Ə.Ə.Ağayev, Y.T. Rzayeva, T.M.Hüseynova və T.Ə. Vahabovanın qənaətinə görə “Davranışında əyintilərin olması uşaqlar üçün təhlükə yaradır, onlar qəsdə cəhd edir, təlimdən uzaqlaşır, öz gələcəklərini düşünmürlər. Onların həyat tərzi sağlamlıqları üçün təhlükəyə çevrilir; erkən cinsi əlaqələr qızlar və oğlanlar üçün təhlükə olub cinsi davranışda pozğunluğa gətirib çıxarır”.(1, s.149)

Müasir elmi və pedaqoji ədəbiyyatın təhlilinə əsasən, çətin uşaqlar konsepsiyasının məzmununu təşkil edən üç əsas xüsusiyyətləri ayırmaq olar: Birinci əlamət uşaqlarda və yeniyetmələrdə normadan kənara çıxan davranışların olmasıdır. Bu davranışı xarakterizə etmək üçün xüsusi terminlərdən istifadə olunur: deviant və delinkvant. Yeniyetməlik dövründə qarşıçıxma, dağıdıcı, hiperaktiv, antisosial və ya cinayət

tərkibli davranışlar deviant və delinkvant davranışlar kimi qarşımıza çıxa bilirlər. Deviant davranışlı yeniyetmələrin davranışında aqressiya mühüm yer tutur. Bəzi uşaqlarda tez-tez rast gəlinən aqressiya təcavüz reaksiyaları güclü sosial problemləri əks etdirir. Digər tərəfdən, aqressiya bir bərabərləşdirmə ehtiyacını, yaxud çatışmazlıq hisslərini təmsil edir. Həddindən artıq aqressiv olan uşağın məqsədi vəziyyətə hakim olmaq, özünə qoyulan maneəyə qalib gəlmək, yaxud nəyisə xarab etməkdir. Fərdləri aqressivliyə sövq edən hirs, nifrət onlarda qisqanclıqda, hücumda, müdafiədə, itaətsizlikdə, narahatçılıqda olduğu kimi xoş olmayan gərginliklərlə əlaqədar ola bilər. Deviant davranışlı yeniyetmələrin başqa bir özəlliyi isə özünütəsdiqə meyil göstərməkdir. Təlim uğurları və başqa uğurlarla özünü təsdiqləməyən yeniyetmə bacardığı formada bunu etməyə cəhd göstərəcəkdir. Bu cür davranışa sahib uşaqların tez-tez sinifdə özündən zəif olan kəslərə, müəllimlərə qarşı pis davranmaları ilə diqqəti üzərilərinə çəkmişlər. Bu yeniyetmələr özünü təsdiq etməyə meyillidirlər. Xüsusi ilə müasir dövrdə bu davranışa sahib uşaqların davranışında davaya meyillilik daha geniş vüsət almışdır. Uşaqlar səbrsiz və aqressiv olduqları üçün sinif yoldaşları, müəllimlər və həmçinin vəzifəli kəslərlə insidentə daxil olurlar. Həmin uşaqlar tez-tez sinifdə münasibətləri alovlandıran tərəf olaraq çıxış edərək, insidentlərin başlamasının başlıca sahibkarı kimi çıxış edirlər. Onlar rəhbər kəslərin tələblərini etmir və bir sıra zamanlarda isə dərsləri pozmağa və dərsi əyləncəyə döndərməyə cəhd etmişlər. Valideynlər çox vaxt bildirilər ki, bu cür uşaqlar ailədə valideynlərlə, bacı-qardaşları ilə, başqa kəslərlə və s. tez-tez münaqişəyə daxil olurlar. Bu cür hallar olduqdan bir müddət sonra isə bu uşaqlar, yeniyetmələr çox vaxt evi tərk edirlər. Bu zaman valideynlər üçün daha acınacaqlıdır. Valideynlər bildirilər ki, valideynləri daha çox incidən fakt sırf uşaqların evi tərk etmələridir. Bir sıra zamanlarda qüsurlu uşaqlar sosial, ictimai, ailə və sonda təlim, tədris normalarını pozurlar. H. Xəlilov belə hesab edir ki, "deviant davranışa sahib yeniyetmələr ətraf mühit qaydalarını nəzərdə saxlamırlar. Çox zaman ailədə valideynləri ilə konflikt yaradır və kobudluq göstərirlər. Sərbəst olmağa, çoxlu asudə vaxt keçirməyə və əlavə tələbatlar tələb edirlər."(2, s.152)

Çətin uşaq böyüklərin az məşğul olduğu uşaqlardır. Onlar özləri böyüyürlər. Çox vaxt uşaqlar yoldan keçənlərə yalvarırlar, avaralıqla, oğurluqla məşğul olurlar. Onlar təcavüzkar, həyəcanlı, həyatın kölgəli tərəfləri ilə tanış olurlar. Onlar, mütəşəkkil dəstələrə qoşularaq, oğurluq, soyğunçuluq edirlər, hətta adam öldürürlər. Bu hallarda uşaqların davranışları delinkvant termini ilə xarakterizə olunur. Delinkvant davranış dedikdə kiçik qanun pozuntuları, eyni zamanda, cinayət məsuliyyəti doğuran qanun pozuntuları və ağır cinayətlər başa düşülür. Delinkvant davranışa nümunə olaraq, şəxsi əşyaya ziyan vurmaq, qəsdən yanğın törətmək, oğurluq, narkotik vasitələrdən istifadə, maşın qaçırma, içkili avtomobil idarə etmə, insana ziyan yetirmə, yaralama, birini döymə, təhdid edərək zorla birindən nəyisə alma, silah gəzdirmə, dalaşma, dövlət əmlakına zərər vurma, məktəbdən qaçma kimi ümumi olaraq qəbul edilmiş qaydalara və hakimiyyətə tabe olmamağı əhatə edən və təməlində aqressiyanın da olduğu davranışlar diqqətimizi cəlb edir. İkincisi, bu cür uşaqlar və yeniyetmələrin davranışları asanlıqla düzəldilməyən pozuntulardır. Burada çətin uşaqların və pedaqoji baxımsız uşaqların anlayışlarını ayırmaq lazımdır. Pedaqoji cəhətdən laqeyd uşaqlar həmişə çətin deyil və təkrar təhsilə asanlıqla uyğunlaşırlar. Üçüncüsü, çətin uşaqlara tərbiyə və diqqət baxımından xüsusi olaraq fərdi yanaşmaq lazımdır. Bir qrup uşaqlarda bu dövrdə depressiya halları özünü büruzə edir. Özünə inam məsələsi, əks cinslə yaşanan problemlər, məktəb və ailə daxilində çətinliklər buna nümunə ola bilər.Ümumi götürdükdə, bu formada depressiyalar qısa zaman müddətində yaranır və buna qarışmaq elə də vacib deyildir. Yeniyetmə özünü üzgün hiss edir, lakin adi həyatına davam edə bilir. Ruhi sarsıntı içərisində olan yeniyetmələrdə isə depressiyanın daha ağır tipləri yaranarsa və bu cür psixoloji halın qarşısı alınmayacaqsa yeniyetmə intihar etməyə qədər məsələni uzadar. Misal üçün, belə bir hal kimi, özünü mənəvi baxımdan dəyərsiz hiss etməni göstərmək olar. Bunun başlıca səbəbləri arasında ətrafını incitmək, ölümün varlığını olduğunu hiss etmək, təklik hissi, balacalıqdan gələn sevgi əksikliyi, ölüm, ayrılıq və s. kimi travmatoloji məsələlər vardır. Sadaladığımız bütün bu davranışları ümumiləşdirsək onları:

-sosial-psixoloji baxımdan: hiperaktiv, deviant davranış, assosial uşaq, riskli davranışlara meyilli, sosial təhlükəli vəziyyətdə olan;

-hüquqi baxımdan isə: kriminal, hüquq pozuntusu, cinayət törədən uşaqlar adlandırsaq da, ümumi halda "çətin tərbiyə olunan uşaqlar" kimi qeyd edə bilərik.

N. Çələbiyev yazır: “Aydındır ki, yeniyetməlik və erkən gənclik yaş dövrləri sosial-psixoloji cəhətdən ən mürəkkəb dövrlər sayılır. Həmin yaş ərzində sinir-psixi pozğunluqlar arasında “deviantlıq” yaxud davranış pozğunluğu hissi birinci pillədə durur. Bu cür davranış əksər zamanlarda alkoqol və ayrı-ayrı toksiki tərkibli maddələrdən istifadə ilə müşayət edilir.”(4)
Psixi inkişaf mərhələsi keçən hər bir uşaq müəyyən müddət çətin olur. Lakin bu müəyyən dərəcədə və qısa müddət ərzində müşahidə oluna bilər. 10 yaşdan aşağı uşaqlarda deviant davranışlar (ərköyünlük, aqressivlik, dalaşqanlıq, kobudluq və s.) olsa da, çox hallarda ailədə aparılan düzgün yönümlü tərbiyə, sonda həmin uşaqların yeniyetməlik dövründə heç bir problem yaratmır. Necə deyərlər ailə bu problemin öhdəsindən özü gəlir. Buna görə tədqiqatda uşaqlarda yaranan problemlərə 10-11 yaşdan-yeniyetməliyə qədəm qoyduğu vaxtdan baxmalıyıq. Qanunu pozan çətinyeniyetmələr özlərini məktəbə, kollektivə qarşı hesab edirlər. Uşaqların maraqları qeyri-sağlam, ümumi məqsədləri toplum üçün təhlükəli olur.
Cəmiyyətə zidd davranış formalarının, yeniyetməni əhatə edən mühit, onun şəxsiyyətinin fərdi xüsusiyyətləri ilə şərtlənir. Etdiyi cinayət münasibətlərinə görə, 4 yerə bölünürlər:
1.İlk qrupa qanun pozan uşaqların təxminən 25-35%-i daxildir. Həmin qrupa aid qanun pozanların cinayəti təsadüfi xarakter hesab edilir. Beləki bu cinayətkarın şəxsiyyəti ilə əlaqədar deyil. Daha doğrusu, onun şəxsiyyətinin məzmun və istiqamətindən doğmur. Törədilmiş cinayət yetkinlik yaşına çatmayan yeniyetmənin şəxsiyyətinə əksdir və bu cəhətdən təsadüfi xarakter daşıyır.
2.İkinci qrupa qanun pozan uşaqların 25-30%-idaxildir. Həmin qrupa daxil olan qanun pozanların şəxsiyyəti özünün qeyri sabitliyi ilə səciyyələnir. Belə yeniyetmələr imkan düşdükcə cinayətə meyl edirlər. Yəni, onların cinayətkar davranışına konkret şəraitin böyük təsiri vardır.
3.Üçüncü qrupa qanun pozan uşaqların təxminən 30-40%-idaxildir. Həmin qrupdan olan uşaqların cinayətkar davranışı onların şəxsiyyətinin ümumi mənfi istiqaməti ilə sıx şəkildə əlaqədardır, daha dəqiqi onun nəticəsidir. Burada kənar mənfi təsirlərin də rolu olduqca böyükdür.
4.Dördüncü qrupa qanun pozan yeniyetmələrin 10-15 %-i aid edilir. Bu qrupa aid edilənlərdə cinayətkar meyillər formalaşır. Onlarda davamlı antisosial davranış tərzi və münasibətlər yaranır. Ona görə də belə qanun pozan uşaqlar cinayətkar fəaliyyət etmək, cinayət etmək məqsədilə imkan və şərait axtarırlar. Belə yeniyetmələrdə cinayətkar davranış onların məhz cinayətkar psixologiyasından irəli gəlir. Qanun hansı halda uşaqların azadlıqdan məhrum edilməsini mümkün sayır? -sualına aydınlıq gətirək:
Cinayət Məcəlləsinə görə, uşaqlar 16 yaşından cinayət məsuliyyətinə cəlb oluna bilər. Lakin ağır cinayətlərdə uşaqlar üçün cinayət məsuliyyəti 14 yaşdan başlayır. Psixoloji anlamına uyğun olaraq, yeniyetmələr və böyüklərin cinayəti arasında böyük fərq mövcuddur. Həmin fərq ilk olaraq cinayətin motivinə daxildir. Yeniyetmələrin cinayət işlətməsinin iki mühüm səbəbi vardır:
-Birincisi, onun şəxsi keyfiyyətlərindən, yəni psixoloji xüsusiyyətlərindən yaranan səbəblər;
-İkincisi, xarici mühitin əks təsiri-sosial səbəbləri ilə bağlıdır. Qanunpozan, bu cür çətin tərbiyə olunan yeniyetmələrdə aşağıdakı ümumi cəhətlər özünü göstərir:
1.Yeniyetmələrin həm ümumi və həm də dərrakə maraqları aşağı pillələrdədir.
2.Yeniyetmələrin şəxsiyyətinin təşəkkül etməsinə, həyat ideyalarının inkişaf etməsinə təcrübəli, yaşlı cinayət törədənlərin böyük təsiri olmasıdır.
3. “Çətin yeniyetmələrin” şəxsi keyfiyyətləri daxilində:
a) tənbəllik etmək;
b) iradəsizlik göstərmək;
c) məsuliyyətsiz yanaşmaq;
ç) konformizim-digər kəslərin təsirinə düşmək;
d) kobudluq, nəzakətsizlik;
e) aqressivlik və s. kimi mənfi göstəricilər vardır.
Problemli yeniyetmələrin davranış xüsusiyyətləri sahəsində çox maraqlı tədqiqatlar aparılmışdır. Onlar aşağıdakı qruplara bölünür:
I qrupa-öz həmyaşıdlarından həm fiziki, həm də cinsi inkişafda geri qalan, psixi cəhətdən geriliyi olan uşaqlar aiddir. Belə uşaqlar özünə qapanan olub, məsuliyyətsiz, hissləri keçici və maraqları sabit deyil. Belə uşaqlar məktəbdən yayınır, üsyankarcasına heç nəyə tabe olmur, dərs oxumurlar.

II qrupa-sürətli cinsi inkişafı və yüksək affektli, çılğın, aqressiv yenilikləri olan uşaqlar aiddir. Onlar həm valideynlərinin, həm də tərbiyəçilərinin hər bir qadağasına çox çılğın reaksiyalar verirlər.

III qrupa-cinsi pozğunluq, avaraçılıq, narkotiklərin qəbulu ilə məşğul olan uşaqlar aiddir. Bunlar adətən valideynləri asosial həyat tərzi sürən, daim münaqişədə yaşayan ailədən çıxırlar. Onlar çox kinli, aqressiv, tez özündən çıxandırlar. Davranışda olan bu əyintilər pedaqoji cəhətdən nəzarətsiz olan yeniyetmələr üçün səciyyəvidir. Həmçinin davranışdakı əyintilər, pozuntular orqanizmin anomal inkişafının nəticəsidir. (1, s.149)

Ədəbiyyat siyahısı

1.Ağayev Ə.Ə., Rzayeva Y.T., Hüseynova T.M., Vahabova. Sosial pedaqogika. Bakı, ADPU, 177 səh.

2.Xəlilov H. Uşaq və yeniyetmələrin inkişafının sosial-psixoloji məsələləri. Bakı, 2012, 152 səh.

3.Seyidov S.İ., Həmzəyev M.Ə. Psixologiya., Mustafayev T.Ə. Psixologiya. Bakı, 2007, 662 səh.

4.Çələbiyev N. Uşaq və yeniyetmələrin davranış qüsurları və onların aradan qaldırılmasının pedaqoji-psixoloji imkanları http: //www. sheki. adpu. az/ attachments / article /301/)

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛИЦ ОСУЖДЕННЫХ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВОЙ НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ ДЕТЕЙ

ЕЛЕНА АЛЕКСАНДРОВНА ЕВДОКИМОВА
доктор психологических наук, профессор, заведующая кафедры социологии и психологии,
Харьковский национальный университет внутренних дел

АЛЛА АНДРЕЕВНА ШИЛИНА
кандидат психологических наук, доцент кафедры социологии и психологии, доцент,
Харьковский национальный университет внутренних дел

ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ ФИЛОНЕНКО
кандидат психологических наук, доцент кафедры социологии и психологии,
Харьковский национальный университет внутренних дел

РЕЗЮМЕ

В Украине, проблема преступлений, совершенных против детей, вызывает не только резонанс общественности, но и предопределяет необходимость проведения комплексного исследования.

За первое полугодие 2021 года в Украине было зарегистрировано 239 посягательств на половую свободу и неприкосновенность детей. Новостные украинские сайты пестрят информацией о преступлениях сексуального характера, совершенных против детей и подростков.

Исследование и понимание механизмов и факторов под влиянием которых формируется аномальное сексуальное поведение, является важным по целому ряду причин. Знания о природе сексуальных девиаций могут и должны лежать в основе разработки методов их диагностики, профилактики и терапии.

Целью данного исследования было выявление психологических характеристик лиц, обвиняемых в преступлениях против половой неприкосновенности несовершеннолетних.

В качестве методов выступили следующие методики: Методика «Темная триада» (адаптация М. С. Егорова, М. А. Ситникова, О. В. Паршикова) которая объединяет три психологические черты - макиавеллизм, нарциссизм и психопатии. Шкала «Отчуждение моральной ответственности» (Я.А. Ледовая, Р. В. Тихонов, А. Н. Боголюбова, Е. В. Казенная, Ю. Л. Сорокина).

Наибольший показатель в группе испытуемых осужденных по методике «Темная триада» был зарегистрирован по шкале «макиавеллизм», практически одинаковые показатели были выявлены за шкалами «нарциссизм» и «психопатия».

Это означает, что испытуемые склонны к манипулированию людьми в собственных целях с помощью обмана, им свойственно проявление цинизма, снижение эмпатии, ориентация на стремление доминировать; проявлять демонстративность, ситуативное восприятие критики в свой адрес; им присущи высокомерие, импульсивность и асоциальное поведение.

Наибольший балл по методике «Отчуждение моральной ответственности» был получен по шкале «Атрибуция вины». Таким образом, человек, который осуществляет жестокий поступок, описывает себя как «жертву» настоящей жертвы, указывая на «провокацию».

Показатели по другим шкалам описывают человека, который совершив аморальный поступок утверждает, что «закалил» потерпевшего. В этом случае совершенные им действия объясняются социальным давлением, минимизируя собственную активность.

Применение этих механизмов основывается на использовании оправданий, чтобы обосновать нравственность своих поступков.

Данные результаты свидетельствуют, что осужденным присуща дезадаптация, механизмы которой требуют дальнейшего изучения.

Ключевые слова: макиавеллизм. моральная ответственность, нарциссизм, несовершеннолетние, отчуждение, преступления, психопатии.

QUALITY OF LIFE, PSYCHOLOGICAL INTERVENTIONS AND SUPPORT PROGRAM IN ELDERLY TUBERCULOSIS PATIENTS IN CORRECTIONAL FACILITIES (Azerbaijan case)

Gulshan Aliyeva
PhD student,Azerbaijan, Baku State University, Gender and applied psychology department.

ABSTRACT
Objective: The concept of psychosomatic relationships in pulmonary tuberculosis has a long tradition. Numerous empirical data confirm the presence of psychological factors in the development and treatment of this disease. In recent years, psychological rehabilitation measures have become in demand in the system of organizing anti-tuberculosis care. Until now, tuberculosis in our world remains one of the most serious medical and social problems, which is determined by the high incidence, prevalence and mortality rate from tuberculosis. The personal profile of patients was characterized by emotional instability, a tendency to self-blame and anxiety-depressive reaction, low tolerance towards frustration, and increased criticality towards others.
Methods: The systematic review of research and policy papers, articles that published on QOL and TB, also effective programs outcomes were conducted. The main symptoms of the problem were measured with special checklist and questionnaires.
Results: The elderly TB inmates experience emotional instability; tendency to self-accusations; anxiety-depressive response; low tolerance for frustration; mistrust and heightened criticism of others; increased verbal aggression; avoidant behavior; low level of volitional regulation; intra and interpersonal conflict.
A systematic approach in psychological work with patients suffering from pulmonary tuberculosis, with the phased use of psychotherapeutic targets, allows for the transition from a symptomatic to a personality-oriented level of psychological impact. Psychological emotional support can renew their hope on life, influence positive outcomes of the medical treatment. According to the results of repeated psychological research, the patient's condition was characterized by positive dynamics: the level of psychological distress and the intensity of psychological distress significantly decreased, the general internality of the personality increased, as well as the subjective assessment of personal well-being.
Conclusion: It is necessary to focus the attention of specialists on the advisability of using psycho-educational programs in a prison environment, providing information about future positive and negative prognosis of the disease. Such programs, used at the initial stages of work with patients, contribute to the creation of motivation for personal psychotherapy and significantly increase its effectiveness.

Introduction: The growing number of older prisoners with complex physical problems has become one of the global challenges. International Red Cross Committee highlighted a disproportionate growth in the number of older prisoners. Many nations experience an increasing number of older prisoners, as Turkey, Argentina, Spain, the United Kingdom, the United States, China, and others (ICRC, 2016). The committee also focuses on the prison health care system, complex chronic medical, and social care for older prisoners. Moreover, tuberculosis (TB) in prison is a major public health issue; its notification rate ranges from 11 to 81 times higher than in the population (ICRC, 2016). Inmates, in this case elderly inmates are at high risk of TB infection and TB disease. Prison settings-overcrowding, late detection and treatment of infection may facilitate transmission.

World Health Organization (WHO) realized and implemented different longitudinal research and programs on this issue. WHO concentrate TB care towards a people-centered model, and adapted

according to each specific country's context (WHO, 2017). Counseling and psychological support is one of the components of WHO model of TB care.

RQ1: What are the main factors that influence quality of life elderly inmates who suffer TB?

RQ2: What kind of psychological symptoms observed in their daily mood?

The rest of the paper is structured as follows: Section 1 provides an overview of the literature regarding the various practice, strength and challenges and main moments of TB control program in Azerbaijan context; Section 2 presents research methodology and explains the research model and data used; Section 3 presents research results; Section 4 discusses the findings and provides conclusion.

1. Material and methods:

Description of the good practice of Azerbaijan

According to WHO estimates, Azerbaijan is one of the nine countries with a high burden of DR-TB in the region. Key points of successful detection are sufficient technical and human resources in the laboratory service, quality performance, full coverage with the laboratory examinations and using work algorithms. In subsequent years, thanks to political will, and cooperation with government and other partners, the laboratory service has developed its structure, human resources, and capacities (WHO, 2018).

In 1995, with the support of the ICRC, the penitentiary system launched a pilot project on implementation of the DOTS strategy, the components of which were implemented very quickly. In 1998, the implementation of the full-scale TB control program was begun in all penal institutions. In the same year, one of the prisons was reorganized and a specialized medical facility for the treatment of TB patients established. In subsequent years, the material and technical capacities of this facility were strengthened in a targeted and step-by-step manner, various departments were equipped and the living conditions of the inmates were improved. In 2001, work on strengthening the laboratory service started, followed by an extension of the list of available laboratory examinations.

In 2006 the incidence of TB was still 2625 per 100000 of population, prevalence was 4585 per 100000 and mortality was 340 per 100000 people (WHO, 2018). Significant efforts have been made to ensure the early detection of TB cases. Detention centers have been equipped with digital fluorography machines for screening individuals on admission. In 2006, the average age of the personnel was 40–45 years. The ICRC provided training (including on-site training) to the staff of the TB service. Good performance and continuing reforms in the penitentiary system have been highly esteemed by international and national experts. As a result of consistent activities over the past 10 years, TB incidence has gone down more than twofold, TB prevalence 3.5-fold and TB mortality more than fourfold.

The Ministry of Justice, together with partners, consistently ensures the implementation of international strategies (DOTS, Stop TB, End TB) and the recommendations for TB control and prevention, as well as the necessary structural, financial and human resource reforms.

Since 2017, in the framework of the current Global Fund project, the staff of the WHO collaborating centre has been giving training sessions on topical issues in TB control for physicians from other ministries and departments. Continuity of training and level of knowledge of the personnel are key to the successful implementation of the TB control programme in penitentiary facilities.

The courses on case detection, prompt diagnosis, adequate chemotherapy and infection control, which are based on the WHO standards and recommendations, have had an indirect impact on the performance of the TB control programme in the penitentiary system in Azerbaijan.

Recent decades have been remarkable for the treatment of TB in the community due to the rapid development of new diagnostic tools, drugs and treatment options. Whenever necessary, WHO has issued updates to its guidelines with recommendations for interventions. TB control programmes are, however, innovating far faster than the expected rate of implementation and introduction of the new tools and new drugs in day-to-day practice.

Sustainability of the practice

One of the essential prerequisites for the effective implementation of TB control programmes is the availability of a sound system for human resource management which ensures a balanced number of staff with proper training, education and continuing professional development. The availability of the training centre at the specialized medical facility and its status as WHO collaborating centre is contributing to the present and future successful human resources policy in the penal system of Azerbaijan.

2. Methods: 12 elderly inmates' cases (from Medical Centre for TB patients) were examined in the research. Considering the ethical guidelines the survey and measurement scales were realized.

QOL measurement scale was used among 12 older prisoners, in facility, it was Likert scale, and consists of 26 questions related to 4 domains: physical health, psychological, social relationships, and environment. Before the survey each of the inmates had been informed about the main target of research and asked their permission to use these results, and publish.

The survey is divided by 8 following components related to the prison life and relationships:

1) The environmental factors in prisons,
2) Health conditions
3) Level of interpersonal relationships with prison staff and other inmates
4) Level of support and communication with family members,
5) The type visits (short and long visits),
6) Daily mood,
7) Depression level,
8) Hope for future

Long-lasting and with moderate or severe intensity, depression may become a serious health condition. It can cause the affected person to suffer greatly and function poorly at work, at school and in the family. At its worst, depression can lead to suicide (WHO, 2018). Considering that it is short and easy for respondents, and can be applied in multiple patient populations, so Patient Health Depression Questionnaire (PHQ-9) was used to determine depression level of inmates.

All of them had Azeri nationality, and participants' mean age was 63,5 ±5,5 (range 57-69).

Table 1. Socio-demographic factors of inmates

Socio demographic factors		
Age	57-69 (63,5±5,5)	
Nationality (Azeri)	12	100%
Religiousness (Islam)	12	100%
Partner/married		100%
Married	7	58,3%
Divorced	3	25%
single	2	16,6%
	Criminological factors	
Previous incarceration	12	100%
First incarceration	-	-
Offence against person	4	33,3%
Crimes Against property	2	16,6%
Drug related crimes	5	41,6%
Sexual offence	1	8,3%
	Clinical factors	
Previous illness	12	100%

Limitations:

As in any research, limitations of this study must be noted. First, this research was conducted in prison hospital for TB patients in Azerbaijan, so those findings cannot be extrapolated to other groups or geographic areas. Second, only male inmates participated in the research, generalization to female inmates cannot be made. The last limitation was participants' numbers; limited number of them, only 12 patients conducted to survey and support program.

3. Results: literature review analyzing about Azerbaijan TB treatment experience give us a lot of successful facts on treatment and medical practice. This research focused on psychological approach to elderly prisoners who suffered TB. So each of the cases analyzed and the support program made based on the elderly inmates' cases. Analyzing each of the survey questions, the interpersonal relationship and its influence chosen as a main factor, and tried to find its effect to their daily mood, and course of the treatment.

Criminological factor – previous incarceration was observed each of them.

Each of them was satisfied the treatment and staff members' attitude, they didn't have any displeasure about officers' and medical staff's relationship. Although they declared family members and relatives' support, during the next questions about regularly visit, only 5 inmates informed that their relatives visit and made empathy with them.

Depression and anxiety rates were found to be high in TB patients compared to the general population (Shen et al.,2014). Besides clinical status, social and individual's personal aspects increase psychological distress in TB patients (Vidyullatha P., 2016). These factors include social status, poverty, education, support from the family and friends, marital status, drug, smoking and alcohol consumption (Peltzer et al, 2012; Pachi et al, 2013; Masumoto et al.,2014; Feng and Xu, 2015). The depression score 10,92±2,6 (min.9; max.15).

Table 2. Depression level of TB elderly inmates (%)

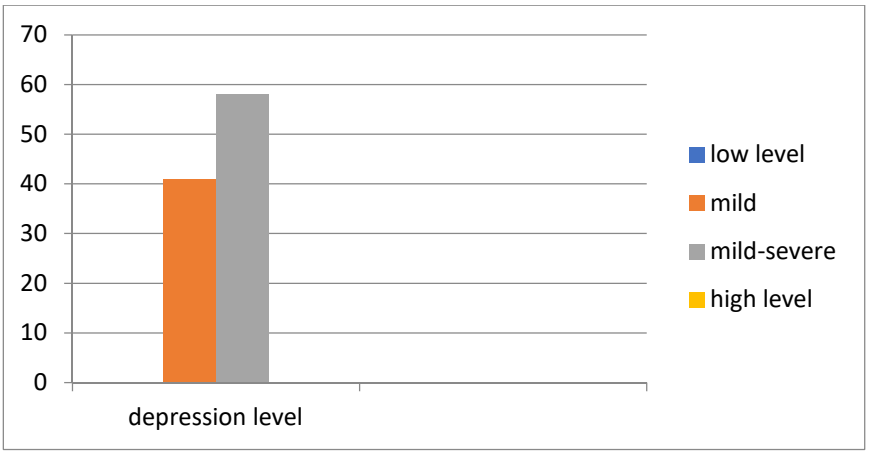

The next question of the survey was about hope the future, and any plans. Unfortunately none of the case hope or future plan was noticed. Depression score and hopelessness of them confirmed the urgency of the intervention and psychological support.

The next stage QOL questionnaire was used in elderly patients, and the some of the items were described on the table.

Question 1- how you would rate your quality of life?

Question 6- what extent do you feel your life to be meaningful?

Question 19 – how satisfied are you with yourself?

Question 20 – how satisfied are you with your personal relationship?

Table3. QOL questionnaire items

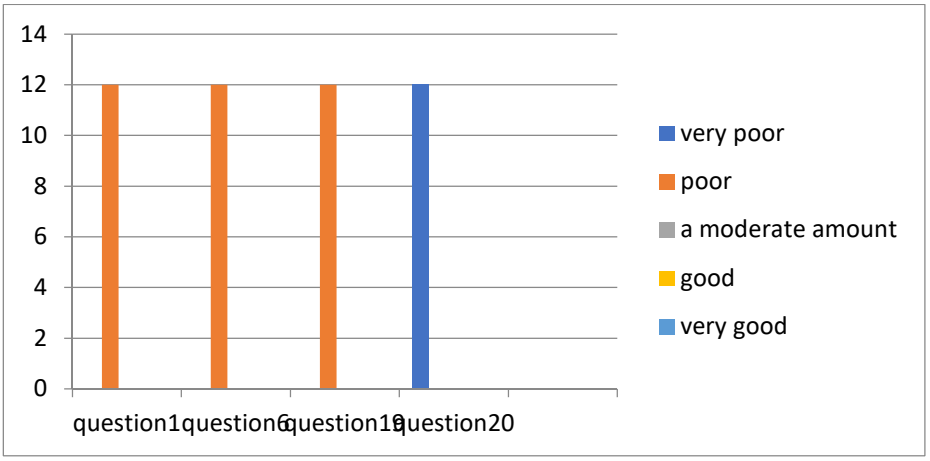

The majority of the participants rate their quality of life poor, couldn't announce any meaningful of life, none of them was satisfied their lives and personal relationships ($p<0,005$).

The last question of the survey focused negative feelings of patients and its frequency (How often do you have negative feelings such as blue mood, despair, anxiety, depression?).

Figure 1. Negative feelings frequency

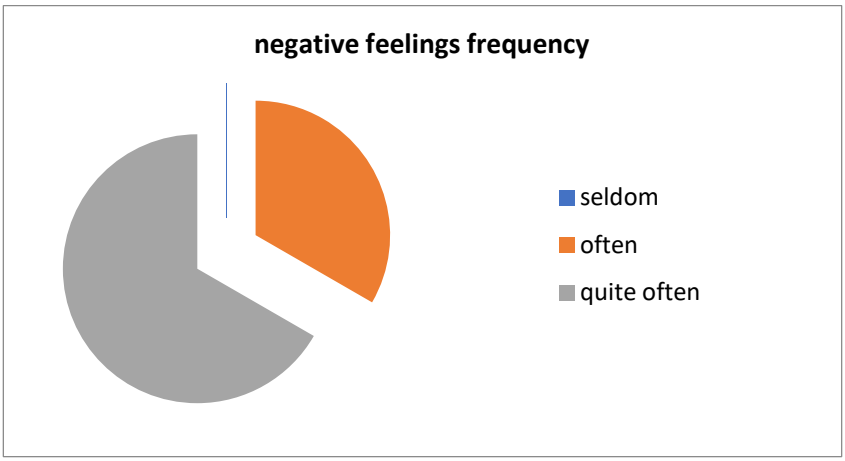

The figure determined that majority of them suffer emotional problems, and those negative feelings observed most of the days ($x^2=64$, $df=16$, $p<0,005$).

Psychological support program stages

The psychological interventions for TB are more complicated than other diseases, because of the negative perception and stigma toward this disease, especially toward prison population in the society, on the other side the biological complexities of TB. A literature review of about 170 research articles indicated stigmatization due to this disease (Courtwright and Turner, 2010).

According these facts, enlightenment, awareness-raising activities included support program as the first step.

The experience of psychological work in a prison setting shows that many offenders are sufficiently aware of the medical aspects of pulmonary tuberculosis, but the absolute majorities have no idea about

the psychological factors of the disease and its effective treatment. The first step of the program was carried out in the form of conversation-discussions in accordance with the following thematic blocks:
- Psychosomatic aspects of pulmonary tuberculosis
- The role of intrapersonal conflicts in the development of neurotic and somatic disorders;
- Emotional stress and its consequences;

During the conversations and discussions, attention was paid not only to explaining the relationships "personality-situation-illness", but also conditions were created to stimulate the patient's reflexive position, to involve him in an active dialogue.

The tasks of psychological assistance at second stage were determined by the need to increase the psychological resources of the patient's adaptation against the background of inpatient treatment. The data obtained in the course of the conversation with the patients made it possible to conclude that the source of anxious feelings against the background of the treatment of the disease was his inherent distrustful and suspicious attitude towards others. Patients experienced continuous anxiety and suspicion about the course of the disease. Such attitudes significantly increased the level of stress load and had a negative impact on the psychological status.

The third stage focused on the pathogenesis effect was the main one in the work with the presented patient. The tasks at this stage were formulated as follows.
1. Awareness of one's own dysfunctional attitudes, stereotypes of pathogenic emotional responses, maladaptive models of behavior and their negative consequences.
2. Increased understanding of other people's behavior.
3. Formation of ways and means of resolving intra- and interpersonal conflicts, teaching an adequate change in personal positions.

An increase in awareness of the main problem areas of the personality took place in the course of therapeutic dialogues, the main content of which was a joint discussion with him life stories, various conflict situations and experiences.

The patient's determination of the personal meaning of the disease has become a key moment for the transition to the solution of the following tasks related to teaching an adequate change in personal positions.

4. Conclusion

The practice of Azerbaijan has been fully endorsed through strong commitments, both political and of resources, from the government and the Regional Office and has proved its sustainability throughout the years.

One of the keys to the success of Azerbaijan practice is the openness of the prison system to collaboration with national and international partners, its readiness to innovate and its willingness to share experience gained and lessons learned. WHO has provided strong technical support to the program to control TB in prisons since it started, helping to strengthen the programmatic management of DR-TB, improve TB drug management, expand access to rapid diagnostics and further develop the laboratory network. WHO has acknowledged the successful implementation of the most up-to-date TB care in prisons in Azerbaijan and recommended it as a model for other countries with similar backgrounds. The training centre has carried out around 50 local training courses for 600 medical and nonmedical participants as well as six international training courses with over 100 participants from all over the world. Together with training, it promotes the implementation of WHO's guidelines through technical assistance to the NTP in Azerbaijan and far beyond. One of its main activities is dissemination of experience with the implementation of TB control in prisons through: the development and organization of study tours for delegates from regional and worldwide TB control programs; input to annual WHO events; contributions to WHO newsletters and the wider community

media; regular updates of the Ministry of Justice website regarding WHO Collaborating Centre activities and provision of appropriate information (articles, health education materials, photographs and training plans); and cooperation with other WHO collaborating centers.

Direct interaction with TB elderly prisoners and literature review was conducted and tried to answer RQ.

The 1st research question (RQ1) was addressed to determine main factors those influence elderly TB inmates QOL. Authors declined various factors such as social status, poverty, education, support from the family and friends, marital status, drug, smoking and alcohol consumption that affect TB patients' mental health(Peltzer et al, 2012; Pachi et al, 2013; Masumoto et al.,2014; Feng and Xu, 2015). In this case depression score was 10,92±2,6 (min.9; max.15). According this score, I want to notice that incarceration, lack of family and relatives support, low level of education affect depression score of elderly TB inmates.

The 2nd research question (RQ2) was addressed main psychological symptoms of elderly TB inmates:

- Emotional instability;
- Propensity to self-confession;
- Anxiety-depressive response;
- Low tolerance for frustration;
- Distrust and increased criticism of the surrounding;
- Increased verbal aggression;
- Low level of voluntary regulation;
- Intra and interpersonal relationship and others.

High prevalence of depressive symptoms, a strong relationship between older inmates' unmet physical health needs and depression in older prisoners was discovered in different researches (Kate O'Hara et al.,2016). In this study depression level of participants fluctuated mild and mild-severe level, the score 10,92±2,6 (min.9; max.15).

Until 2004, more than 60 researches were retrieved that addressed the QOL in TB patients (Chang et al., 2004). The most common outcomes of previous studies were lower levels of QOL and physical pain. According to this outcomes, and prison regime conditions, we can conclude that elderly TB inmates experience stigmatization, social isolation, depressive symptoms, lack of interpersonal relationship and poor support by relatives. These physical, psychological and social factors contribute to the decreased QOL indicators.

Psychological support program consists of 3 stages was realized with 12 elderly inmates. According to the results of repeated psychological research, the patient's condition was characterized by positive dynamics: the level of psychological stress and the intensity of psychological distress significantly decreased, the general internality of the personality increased, as well as the subjective assessment of personal well-being.

Such kind of programs let them improve following skills and abilities:

- formation of the ability to verbalize their needs, emotions, feelings;
- strengthening confidence in the world, developing empathy and tolerant attitude towards the actions of others;
- mastering adaptive strategies for overcoming life problems;
- restoration of the picture of future events and expansion of the system of life goals.

It is also necessary to focus the attention of specialists who will work with elderly TB inmates. Such programs, used at the initial stages of working with patients, help to create motivation for personal psychotherapy and significantly increase its effectiveness.

Implications and Future directions:

Despite some limitations, this study is the first step about psychology of elderly inmates who suffer TB. The increased number of aging inmates, their vulnerability in both of physical and mental health,

interpersonal relationship problems, lack of family members' and relatives' support demand solutions programs, research and policy papers to this growing problem. These findings can be used for future applied procedures and investigations.

Acknowledgements
My deepest gratitude is extended to my advisor, Associate Professor, Elmina Kazimzadeh who has always been a motivator, an instructor, and a good friend throughout each stages of my PhD research. She motivated me in times of despair, guided me in times of confusion, and helped in times of hesitation. Without her support and enlightenment, it would not have been possible for me to complete not only this article, and previous works and future plan. I am extremely appreciative of her constant support over the 4 years, both personal and academic.
Finally, I wish to thank my dearest family, my parents, my husband for their constant patience and understanding.

References
Aday,R.H. (2003). *Aging prisoners:Crisis in American corrections.* Westropt, CT:Praeger
https://www.researchgate.net/publication/292936890_Older_and_geriatric_offenders_Critical_issues_for_the_21st_century
"Assessment following self-harm in adults Council Report CR122" *Royal College of Psychiatrists London* October 2004 (Approved by Council: January 2004)
"Ageing prisoners: An introduction to geriatric health-care challenges in correctional facilities". International Review of the Red Cross, 2016.
Aldwin, C. M., Levenson, M. R., & Gilmer, D.F. (2004). Interface between mental and physical health. In C. M., Aldwin, & D. F. Gilmer (Eds.), Health, illness, and optimal aging: Biological and psychosocial perspectives (pp. 227–253). Thousand Oaks, CA:Sage.
Ageing and imprisonment, Summary report, ICRC, June, 2018.
Blazer, D. G., Hybels, C. F., & Pieper, C. F. (2001). The association of depression and mortality in elderly persons: A case for multiple, independent pathways. Journals of Gerontology: Medical Sciences, 65A, M505–M509.
Brie A. Williams, James S.Goodwin, Jasques Baillargeon, Cyrus Ahalt and Louise C.Walter, "Addressing the Aging crisis in U.S. Criminal Justice Health Care", *Journal of the American Geriatric Society*, vol.60,No.6, 2012.
Marcelo T.Berlim, and Marcelo P.A.Fleck, "Quality of life and Major Depression", 2007.
Metzner JL, "Class action litigation in correctional psychiatry". *J Am Acad Psychiatry Law* 2002; 30: 19-29
Mokdad, A. H., Markes, J. S., Stroup, D. F., & Gerlerding, J. L. (2004). Actual cases of death in the United States, 2000. Journal of the American Medical Assn., 291, 1238–1245.
Ronald H. Aday and Jennifer J. Krabill, "Older and Geriatric Offenders: Critical Issues for the 21st Century" *Special Needs Offenders in Correctional Institutions, Edited by: Lior Gideon*
<https://www.researchgate.net/publication/292936890>
Spiro, A., III (2001). Health in midlife: Toward a life span view. In M. E. Lachman (Ed.), Handbook of midlife development (pp. 156–187). New York: Wiley.
The WHO Guidelines on Integrated Care for Older People (ICOPE). World Health Organization Publication, 2017(ISBN: 9789241550109).
https://www.academia.edu/24584497/Aging_Prisoners_Treatment_Selection_Does_Prospect_Theory_Enhance_Understanding_of_End_of_Life_Medical_Decisions?email_work_card=title

KAZAKHSTAN WITHIN THE MILITARY-INDUSTRIAL COMPLEX SYSTEM OF THE USSR: SOCIAL AND MORAL-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE PROBLEM

Saule Baidildina
Associate Professor, Almaty University of Power Engineering and Telecommunications named after Gumarbek Daukeev, (Almaty, Kazakhstan)

ABSTRACT
During the World War II and post-war period, Soviet Kazakhstan began to turn into the largest link in the military-industrial complex of the USSR.
By the end of the 1940s - mid-1950s, the first and largest facilities of the USSR military-industrial complex were built in the republic, such as the largest nuclear test site in the world - the Semipalatinsk test site, the first cosmodrome in the world - Baikonur, the first and only anti-missile range in Eurasia - Saryshagan, military factories and many others. During the Cold war about 50 enterprises of the country's defense industry were located in the territory of the Kazakh SSR.
The vast territories of Kazakhstan were ideal places for testing missile and nuclear weapons along with other types of mass destruction weapons. Gigantic territories were allocated in favor of these objects.
Only the territory of the Saryshagan anti-missile range occupied (81,200 km²) approximately the same territory as modern Austria (83,879 km²) - the birthplace of the famous Mozart. And the cosmodrome (6717 km ²) is provided with the territories of the UN member states, such as Luxembourg, Mauritius, Singapore, Bahrain, Malta, Maldives (6719 km ²). Approximately the territory of Israel is allocated to the Semipalatinsk nuclear test site.
These objects posed a huge threat to the flora and fauna of Kazakhstan, accordingly, significant harm to the health of the local population. There is no doubt that these closed facilities have changed the life of the population, which were accompanied by physiological and moral-psychological stressful influences on the inhabitants of certain regions.
A gene mutation, a decrease in the birth rate due to fear, an increase in incurable diseases and diseases of unknown etiology, an increase in mortality, respectively, a reduction in average life expectancy could not but affect the demographic situation in the regions of the republic. This question also remains open.
Archival documents and scientist's works are the methodological basis for the study of social and moral-psychological aspects of the problem. By analyzing visual content (photographs, newsreels, museum exhibitions) and narrative studies (stories, interviews of living witnesses-victims of military-industrial complex objects and direct participants in those events, media materials, documentaries) will also contribute to the study of this problem.
According to the OSCE, the Soviet Union carried out 715 tests between 1949 and 1990. Of these, only 456 are at the Semipalatinsk nuclear test site in Kazakhstan, which is 46%. There were other nuclear test sites in Kazakhstan like Azgir and Taisogan.
Today this topic remains one of the "blank spots" of the Soviet period in the history of Kazakhstan.
There are many aspects of the problem that require careful study and analysis.
- Were these giant lands ownerless, unsuitable for grazing livestock and human habitation, as numerous commissions and representatives of the central authorities confirmed then?
- What were the socio-demographic and moral-psychological consequences of the military-industrial complex for the regions of the republic?
- Why were the territories of Kazakhstan chosen for the first experiments? If you look at the map of the former Soviet Union, you can see that there was enough land in the USSR.

Keywords: Degelen, KazakSSR, military enterprises, Semipalatinsk test site, nuclear weapons.

PANDEMIC AND VIOLENCE AGAINST HEALTHCARE WORKERS

Gökçe ÖZKILIÇCI
Fenerbahçe University Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of Psychology

Gizem AKALP
Bursa Uludağ University Vocational School of Technical Sciences, Department of Property Protection, Occupational Health and Safety Program

Serpil AYTAÇ
Fenerbahçe University Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of Psychology

ABSTRACT
In recent years, with the impact of the Covid-19 pandemic, there has been a significant increase in attacks on hospital staff. In particular, health personnel who deal directly with patients and their relatives are faced with various risks in terms of violence. Violence, which is a global public health problem as well as in terms of occupational health and safety, emerges as an important issue to be prevented. According to the World Health Organization, violence is defined as the voluntary use or threat of physical force against oneself or another person, a group or society, resulting in injury, death, psychological harm, adverse development or exhaustion. The purposeful application of physical coercion, use of force or threat.

Employees in health institutions are faced with problems such as working for a long time, excessive workload, working under time pressure, insufficient rest breaks, staying up for a long-time during treatment applications, according to the intensity of service, insomnia during shifts, and eating disorders. In short, the existence of psychological, social and physical bad working conditions also reveals risk factors related to stress.

According to studies, it has been determined that the problem of workplace violence, which aims to cause physical or psychological harm to the person, is intense among health personnel, and the probability of violence in this occupational group is 16 times higher than those working in other service sectors.

In this study, the types of violence faced by health professionals from different professions working in a public hospital in a city were interpreted using multivariate statistical analyzes according to depression, anxiety, stress symptoms and job satisfaction. According to the findings obtained from 327 people, it was observed that exposure to all kinds of violence in the workplace reduces job satisfaction, depression, anxiety and stress mean scores are higher than those who are not exposed to violence, and these differences are statistically significant.

Keywords: Healthcare Professionals, Stress, Depression, Anxiety, Job Satisfaction

INTRODUCTION
An According to the World Health Organization, violence is “a situation where the intentional use of physical force against oneself or another person, a group or community results in injury, death, psychological harm or exhaustion” [1], [3]. Workplace violence is a major source of inequality,

discrimination, stigma and conflict in the workplace, affecting the dignity of millions of people around the world. At the same time, workplace violence is a serious threat to the productivity and success of organizations, but also an increasingly emerging human rights issue [3],[6], [8].

Violence in the workplace is defined as “an event where an employee is abused or attacked by a person or persons related to his/her job and is generally defined as “a problem related to the work or workplace that adversely affects the productivity or safety of employees” [4], [5]. Workplace violence has increased in recent years and has become a global public health problem [6]. According to the European Commission, workplace violence is defined as “accidents related to work or between work and home that directly or indirectly affect the safety and health of the person negatively” [7]. According to the US Department of Workplace Health, workplace violence is defined as “physical assault or threat of attack against staff members [2], [8].

Although physical violence is the first thing that comes to mind when violence in the workplace is mentioned, the scope of violent behaviors is quite wide. Accordingly, workplace violence can be physical, verbal, emotional and/or psychological. Violence has many aspects such as threats, harassment, racial and sexual harassment, mobbing and stalking, and includes bullying and intimidating language or behavior [9]. Violent behavior can come from one person or several individuals or from a group.

Violence in the health sector is defined as "a threatening act, verbal abuse, physical assault and sexual aggression from the patient, patient's family or a third person, which poses a risk to the healthcare worker" [10]. In the health sector, excessive workload, time pressure, difficult or complex tasks, insufficient break times, nutritional irregularity, monotony and physically unsuitable working conditions, heat, lighting and lack of working space, etc. situations such as these can cause stress and pose a risk for health workers [10],[11]. In addition, during medical treatment, depending on the intensity of the work to be done, health workers can stand for a long time, and they may suffer from fatigue and insomnia due to long working hours.

Violence is an act that aims to cause physical or psychological harm. In a study conducted in the USA, it was determined that the probability of being exposed to violence among healthcare workers is 16 times higher than those working in other sectors [12]. Especially in 2019, the Covid-19 epidemic, which emerged in Wuhan, China, and emerged all over the world in a short time, increased the workload of health workers and in this process, health workers, as the most worn-out occupational group, lost many lives because they were exposed to the contagious effect of the virus. On the other hand, they became ill because they were exposed to violence by the patients and their relatives [13], [17]. Although some studies report that nurses are exposed to violence three times more by a patient or a relative than other healthcare workers, it is a known fact that doctors are also victims of violence [14], [51], [52].

Violence in the workplace is a situation that has many negative consequences on employees and causes physical, psychological and social losses.

Although all workers are at risk of being exposed to violence, studies show that the risk of exposure to workplace violence among healthcare workers is quite common and high in all countries of the world, regardless of their level of development [13]-[20], [48]-[50].

Being exposed to violence can cause serious mental, emotional and behavioral problems, threaten the health, right to life and human rights of the person, and can bring social and economic burdens to the individual, his family and the society in general. Studies show that exposure to violence or aggression in the workplace causes financial losses as well as reduced capacities of individuals in the society,

family problems, loneliness, low self-esteem, and the possibility of anxiety, stress, depression, exhaustion and suicide, which shorten the life span of the person [9], [21]-[23]. In addition, violence can reduce employees' job performance, increase their intention to leave their current organization, negatively affect employees' attitudes towards work, job satisfaction and work commitment [13], [24], [25]. Therefore, violence, regardless of its form, is accepted as a social crime and health problem that should not be tolerated [26]-[28], [39].

In this study, it was aimed to investigate the violence that health workers, who are an important risk group, are exposed to during the pandemic period.

MATERIAL and METHOD

The aim of this study is to determine whether health workers working in a State University Hospital in Turkey are exposed to negative behaviors such as physical violence, emotional pressure, intimidation behavior, verbal assault, sexual harassment and the effect of this on job satisfaction, depression, anxiety and stress.

The sample of the study consisted of doctors, nurses, secretaries, assistant staff, etc. working in different positions in the hospital. It consisted of 327 people in total. Questionnaire forms were distributed in closed envelopes according to the stratified sampling method through the head of Human Resource Department, but the forms were returned by filling in a total of 284 participants. The return rate of the surveys is 87%. Participants answered the questionnaires on a voluntary basis and anonymously.

Questionnaire technique was used as a data collection tool in the research. In the first part of the prepared questionnaire, there are questions to measure the demographic characteristics of the participants (gender, marital status, age, work experience, etc.). The second part of the questionnaire consists of job satisfaction, depression, anxiety, and stress scales, as well as questions about measuring workplace violence. The following tools were used to collect data in this study.

1. Developed by the International Labor Organization (ILO) and the World Health Organization (WHO), Aytaç et al. [21] translated into Turkish and revised *Workplace Violence Questionnaire* [69]. The survey measures whether employees have been exposed to three different dimensions of violence in the past year, including physical violence, verbal violence, and harassment. Participants asked, “Have you been subjected to a physical intervention? Have you been attacked at your workplace in the past year? answers such questions as "yes", "no" or "I don't know".

2. *Job Satisfaction Scale* consisting of 5 items developed by Blayfield and Rothe [29] and adapted into Turkish by Bilgin [30]. The Turkish validity-reliability study of the reinterpretation of the job satisfaction scale developed by Brayfield and Rothe (1951) and shortened by Judge, Locke, Durham, and Kluger [31] was conducted by Başol and Çömlekci [32].Responses to statements such as "I am very satisfied with my current job" range from "1 = strongly disagree" to "5 = strongly agree", and it is a five-point Likert type scale. The Cronbach's alpha coefficient of the scale is 0.80.

3. Depression Anxiety and Stress Inventory 42 (DASS-42), developed by Lovibond and Lovibond [33] and adapted into Turkish by Uncu, Bayram and Bilgel [34]. The 42-question scale has 3 sub-dimensions, each consisting of 14 items. The Depression scale measures dysphoria, hopelessness, devaluation of life, self-deprecation, lack of interest/involvement, anhedonia, and inertia. The Anxiety scale measures autonomic arousal, skeletal muscle effects, situational anxiety, and subjective experience of anxious affect. The Stress scale is sensitive to levels of chronic non-specific arousal.

Cronbach Alpha coefficients that represent the weight of each scale on the overall factor (total score) are 0.90 for depression, 0.91 for anxiety, and 0.93 for stress.
Reliability coefficients of all scales vary between 0.80 and 0.93, and all coefficients are within acceptable limits in social sciences.
Study data were analyzed using descriptive statistics, correlation analysis and t-test through the SPSS 24 package program.
A total of 86.7% of the participants are women. Looking at the education level, it is seen that 83% of them are university graduates. In addition, the ages of the participants ranged from 20 to 59, with a mean age of 31.8 ± 7.1 years (mean ±St. Deviation). The duration of the study ranged from 1 to 30 years, with a mean of 9.5 ± 7.2 years (Mean ± St. deviation). 9% of the respondents (26 people in total) are medical doctors, 80% (227 people) are nurses and health technicians.
In the last year, 53.8% (152 people) of the participants stated that they were victims of any type of violence.
The distribution of respondents according to their occupations and exposure to violence is given in Table 1.

Table 1. Distribution of Participants by Occupation and Exposure to Violence

Profession	**Any type of violence**		
	Exposed	**Not exposed**	**Total**
Doctor	**15**	11	26
	57.7%	42.3%	100.0
Nurse and Technician	123	104	227
	54.2%	45.8%	100.0%
Administrative staff	14	17	31
	45.2%	54.8%	100.0%
Total	**152**	**132**	**284**
	53.8%	46.2%	100.0%

As seen in Table 1, it is noteworthy that doctors (57.7%) are the victims of violence the most among occupational groups.
In the correlation analysis performed to measure the relationship between the variables, a strong negative correlation was found between job satisfaction and depression, and anxiety and stress, with a statistical significance level of 1%. However, a positive and significant relationship was found between job satisfaction, age and working time. There was an inverse relationship between exposure to all kinds of violence and job satisfaction, and a significant relationship in the same direction between depression, anxiety and stress levels. In other words, when healthcare workers are exposed to any form of physical, verbal, emotional or sexual violence in the workplace, they are likely to experience decreased job satisfaction and increased levels of depression, anxiety and stress. However,

no significant relationship was found between gender and job satisfaction, depression, anxiety and stress in the correlation analysis.

Table 2. Correlation Between Variables

	Job Satisfaction	**Depression**	**Anxiety**	**Stress**
Depression	-.512**			
Anxiety	-.368**	.799**		
Stress	-.403**	.826**	.797**	
Age	.209**	-.128*	-.137*	-.039
Duration of employment	.143*	-.139*	-.144*	-.048
Gender	-.074	.057	.094	.052
Violence	**-.132***	**.196****	**.124***	**.197***
**** p < 0.05; ** p < 0.01.*** ***Gender:*** *1=Men; 2= Women.* ***Exposure to any type of violence****: 1= Yes; 0=No*				

An independent sample t-test was conducted to examine the effects of violence on participants' job satisfaction, depression, anxiety and stress levels. Table 3 shows the results of the t-test.

Table 3. Exposure to Violence and t-Test Results

Scales	**Any Type of Violence**							
	Not exposed			**Exposed**				
	N	Mean	S.D.	N	Mean	S.D.	**t**	**p**
Job Satisfaction	152	18.6	4.2	132	16.7	4.4	2.79	**.006**
Depression	153	8.4	6.8	130	11.5	9.0	-3.37	**.001**
Anxiety	152	8.2	6.4	131	9.9	7.3	-2.12	**.004**
Stress	150	12.6	6.6	132	15.5	7.5	-3.46	**.001**

(P <0.05), S.D: standard deviation

While the average job satisfaction score of the participants who were not exposed to violence was 18.6, the average score of the group exposed to violence was 16.7. This difference between job satisfaction levels is statistically significant (t = 2.79, p= 0.006). The depression, anxiety and stress

mean scores of the participants who are victims of violence are higher than those who are not victims of violence, and these differences are statistically significant. This situation reveals that exposure to workplace violence causes depression, anxiety, and stress levels to increase and reduces job satisfaction.

RESULTS and DISCUSSION

Today, violence is common in all cultures. Violence, which includes unacceptable behaviors, occurs in a wide range of events from civil conflicts and wars to interpersonal conflicts in every part of society, in all areas of life [23], [27], [28].

Since the epidemic, which started in Wuhan, China in December 2019 and spread in January 2020, was declared as a global epidemic (pandemic) by the World Health Organization (WHO) on March 11, 2020, the struggle of healthcare professionals has been given the necessary appreciation, gratitude, and appreciation all over the world. has received the praise. However, while the heavy and long duration of the pandemic process and the uncertainties about the future increased the anxiety and fear in the society, the working conditions of the health workers began to deteriorate day by day, and the negativities that existed before the pandemic continued to increase in this period. Violence, which existed before and was seen as a problem area for health workers, has increased by gaining different dimensions during the pandemic period and continues to increase [71]. Violence, which is a global public health problem as well as in terms of occupational health and safety, draws attention as an important issue to be prevented [2].

Long working hours, contact with patients, often not complying with the physical distance rule due to the work conditions, insufficient amount and quality of personal protective equipment, heavy working conditions, insufficient and balanced nutrition, decrease in sleep duration and deterioration of sleep quality, under intense physical and mental stress. Due to reasons such as working, the incidence of Covid-19 and death cases in healthcare workers have increased gradually. On the other hand, depending on the pandemic process, violence in the society, especially domestic violence, tended to increase, and the lives of health workers, who were applauded all over the country in the first days, were threatened due to both the virus and violence [38].

With the effect of the pandemic, uncertainties, restrictions, new rules, and barriers for the future have increased discontent, anxiety, and fear in the society, leading to a significant increase in physical attacks, psychological and verbal violence against healthcare workers [70].

As it is understood, healthcare professionals who are in direct contact with patients and their relatives are faced with various risks in terms of violence. Health workers may experience violence not only from patients and their relatives, but also from their colleagues due to excessive workload and stress [42], [43], [64], [66].

Violence is a global problem that negatively affects the physical and mental health of healthcare workers. Studies show that violence against healthcare professionals is widespread in the world, and healthcare professionals are exposed to violence first by their relatives, then by the patients themselves, and finally by other staff in the hospital [17], [35], [36], [40], [41], [45].

In developing countries such as Turkey, health workers are exposed to more violence in parallel with the increasing expectations due to the problems in the health system. According to many studies conducted in Turkey, healthcare workers are victims of physical, verbal, and psychological violence [13], [19]-[22], [37], [44], [46], [47], [53]-[56], [58], [59].

CONCLUSIONS

It is seen that exposure to violence has serious negative effects on employees. In this study, the relationship between the prevalence of violence against healthcare workers and job satisfaction, depression, anxiety and stress in a University Hospital in Turkey was investigated. As a result of the analysis, it was understood that more than half of the hospital staff (53.6%) had been exposed to violence in the last year. A strong positive correlation was found with stress, depression and anxiety. The results of the research show that the experience of violence reduces the job satisfaction levels of the employees. The findings obtained are also similar to other research results in the literature [16], [19], [24], [25], [57], [59], [60], [62], [63].

The results of this research show that violence is a serious problem for health workers. The data revealed by these results reveal that violent incidents are very common and precautions should be taken so that health workers can work more efficiently.

As in the rest of the world, many incidents of violence are not reported in our country. A study conducted in İzmir showed that 83.5% of the violence cases were not reported and 63.7% of the reported ones did not result in criminal sanctions [61].

Considering that exposure to violence negatively affects physical and mental health, it is seen that violence is a problem that needs to be solved urgently. In this context, it is clear that the measures taken to prevent violence should be implemented more effectively. With the implementation of violence prevention programs, it will be possible to create healthy and safe workplaces, to change and prevent learned behaviors such as aggression and violence. It will be possible to minimize violence by identifying risks related to workplace violence, operating the security system in an effective and systematic manner, making changes to prevent violence, and developing a written policy with participation. Interdisciplinary studies should be conducted on the causation, prevention and control of violence. Preventing patients' relatives from entering the emergency services, placing security cameras in work units, rapid breathing, impulsive movements, shouting, scolding, etc. Being educated about observable behavior and body language change and teaching what to do in such cases will contribute to the prevention of violence. Also, periodic training of emergency personnel can help reduce violence. To help prevent violence and deal with it when it occurs, every hospital needs to have strict protocols that include administrative and legal regulations as well as a safe working environment. Implementing appropriate reporting systems and establishing social support mechanisms to prevent violence, strengthening in-house communication channels, informing health workers about violence through in-service training will make significant contributions to the fight against violence.

Some studies show that violence against healthcare workers has increased greatly in recent years and that the measures taken to prevent it are insufficient [65]-[68]. Studies on this subject in our country are not enough. Future studies on the causes of violence and possible risk groups are likely to help develop more effective programs to prevent violence.

As a result, written policies regarding occupational health and safety unit, occupational accident report and occupational safety should be established. Occupational accident reports should be reviewed regularly, necessary changes and institutional arrangements should be made for protection. In order for health workers to be more productive, sufficient number of doctors, nurses and paramedics should be employed and security measures regarding violence should be increased. In order to increase life satisfaction, socio-cultural and in-service activities in the workplace are not sufficient, but appropriate social policies should be introduced to prevent violence, and criminal sanctions should be applied to those who show violence. It is of great importance for the state to protect its protective hand during the

pandemic process, to maintain its social support and to use a communication language that is inclusive of the masses, to reduce the damage caused by the pandemic and to combat violence.

ACKNOWLEDGMENTS

I would like to thank the Hospital Human Resources Management Department for their contributions to data collection and all participants who participated in the research.

REFERENCES

[1]. WHO, World Health Organization. World Report on Violence and Health, Ed. E. G. Krug [et al.]. WHO, Geneva, ISBN 92.4154561 5;5. World Health Organization [WHO]. World Report on Violence and Health: Summary. 2002 [cited 2021 April 12. [Online]. Available: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf

[2]. U.S. Department of Labor & Occupational Safety and Health Administration. OSHA. Elements Of a Violence Prevention Program for Healthcare Workers. *Journal of Healthcare Protection Management*,13(2), 60-75. 1997

[3]. WHO World Health Organization. Public Services International Framework Guidelines for Addressing Workplace Violence in the Health Sector, 2002. Geneva.

[4]. L. J., Warshaw, & J. Messite, Workplace Violence: Preventive and Interventive Strategies. *Journal of Occupational Environmental Medicine, 38,* 993-1006. 1996

[5]. T. A. Fletcher, S. J. Brakel, & J. L Cavanaugh. Violence In the Workplace: New Perspectives in Forensic Mental Health Services in the USA. British Journal of Psychiatry, 176, 339-344. 2000.

[6]. World Health Organization. (WHO). "*Preventing Violence: A Guide to Implementing the Recommendations of the World Report on Violence and Health"*. Geneva 2004: ISBN 92 4 159207 9. [Online]. Available: VIPprev (who.int)

[7]. ILO, "Programme on Safety and Health at Work and the Environment (SafeWork)". 2008, [Online]. Available: http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/violence/intro.htm

[8]. International Labor Organization (ILO), International Council of Nurses (ICN), World Health Organization (WHO), Public Services International (PSI). Guidelines on Workplace Violence in The Health Sector. Comparison of Major Known National Guidelines and Strategies: United Kingdom, Australia, Sweden, USA (OSHA and California). Geneva: Joint Programme on Workplace Violence in the Health Sector, 2003. [Online]. Available: http://www.icn.ch/SewWorkplace/WPV_HS_ComparisonGuidelines.pdf

[9]. Di Martino V. *Relationship Between Work Stress and Workplace Violence İn The Health Sector.* Geneva: ILO, 2002,

[10].J. C. Saines. "Violence and Aggression in A&E: Recommendations for Action". *Accidental Emergency Nursing, 7,* 8-12. 1999

[11].S. Hanh, V. Hantikainen, I. Needham, G. Kok, T. Dassen, , R.J. Halfens. "Patient and visitor violence in the general hospital, occurance, staff interventions and consequences: a cross-sectional survey. J. Adv. Nur., 68:12, 2685-99. 2012. [Online]. Available: http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2012.05967.x

[12].Violence, Occupational Hazards in Hospital. CDC, NIOSH; DHHS (NIOSH) Publication No 202-101, 2002; 3. 3 [Online]. Available: http://www.cdc.gov/niosh/2002-101.html#whatis

[13].M. Akbolat, C. Sezer, Ö. Ünal, *et al.* "The Effects of Direct Violence And Witnessed Violence on The Future Fear of Violence and Turnover İntention: A Study Of Health Employees". *Current Psychology* 40, 4684–4690. 2021. [Online]. Available: https://doi.org/10.1007/s12144-019-00410-x

[14].M. Kingma. “Workplace Violence in The Health Sector: A Problem of Epidemic Proportion”, *International Nursing Review, 48*, 129-130. 2001.
[15].B. Kaplan, RE Pişkin, B. Ayar. “Violence against health care workers”. *Med. Journal Is W Ac. Science;* 21(1): 4-10. 2013.
[16].J. Liu, Y. Gan, H. Jiang, L. Li, R. Dwyer, K. Lu. et al. “Prevalence of Workplace Violence Against Healthcare Workers: A Systematic Review and Meta-Analysis”. *Occupational Envir Med;* 76:927-37. 2019.
[17].Y. Du, W. Wang, DJ. Washburn, S. Lee, S.D. Towne, H. Zhang, et al. “Violence against healthcare workers and other serious responses to medical disputes in China: Surveys of patients at 12 public hospitals”. BMC *Health Service Res;* 20: 1-10. 2020.
[18].S. Vento, F. Cainelli, A. Vallone. “Violence Against Healthcare Workers: A Worldwide Phenomenon with Serious Consequences”. *Front in Public Health,* 8: 1-4. 2020.
[19].T. Pinar, C. Açıkel, G. Pınar, E. Karabulut, M. Saygun, E. Barışkin, et al. “Workplace violence in the health sector in Turkey: A national study”. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(15):2345-65. 2017.
[20].N. Hamzaoğlu, B. Türk. “Prevalence of physical and verbal violence against health care workers in Turkey”. *International Journal of Health Service*, 49(4): 844-61. 2019.
[21].S. Aytaç, V. Bozkurt, N. Bayram, S. Yıldız, M. Aytaç, S.F. Akıncı, et al. “Workplace violence: A study of Turkish workers”. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics;* 17(4): 385-402. 2011.
[22].S. Aytaç, S. Dursun, & G. Akalp. “Workplace violence and effects on turnover intention and job commitment: A pilot study among healthcare employee in Turkey”. *European Scientific Journal, ESJ,* 12, 458–465. 2016.
[23].M. D. C. Pérez-Fuentes, J. J. Gázquez, M. D. M. Molero, N. F. Oropesa, and Á. Martos, “Violence and Job Satisfaction of Nurses: Importance of a Support Network in Healthcare”. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context, 13*(1), 21-28. 2020. [Online]. Available: https://doi.org/10.5093/ejpalc2021a3
[24].N. Li, L. Zhang, G. Xiao, J. Chen, Q. Lu. The Relationship Between Workplace Violence, Job Satisfaction and Turnover Intention in Emergency Nurses. *International Emergency Nursing*; 45: 50-55. 2019.
[25].W. Liu, S. Zhao, L. Shi, Z. Zhang, X. Liu, L. Li, et al. Workplace Violence, Job Satisfaction, Burnout, Perceived Organizational Support And Their Effects On Turnover İntention Among Chinese Nurses İn Tertiary Hospitals: A Cross Sectional Study”. *BMJ Open*; 8:1-11. 2018.
[26].C. A. Shea, M. Mahoney & J. M. Lacey. “Breaking Through the Barriers to Domestic Violence Intervention”. *American Journal of Nursing*, 97, 6-34. 1997.
[27].K. Smith-Dijulio. “Families in Crisis: Family Violence. Foundations of Psychiatric Mental Health Nursing”. EM Warcarolis (Ed), Third edition, *W.B. Saunders Company*. 387-416. 1998.
[28].International Labor Organization (ILO), International Council of Nurses (ICN), World Health Organization (WHO), Public Services International (PSI)., “Framework Guidelines for Addressing Workplace Violence in The Health Sector”. Geneva: 2002, [Online]. Available: proof03a (who.int)
[29].H. Brayfield & F. Rothe Harold. “An Index of Job Satisfaction”, *Journal of Applied Psychology,* 35, 307-311. 1951.
[30].N. Bilgin, *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. 1995. Sistem Yayıncılık.

[31].T. A. Judge, E. A. Locke, C. C. Durham, & A. N. Kluger. "Dispositional Effects on Job and Life satisfaction: The Role of Core Evaluations". *Journal of Applied Psychology,* 83(1), 17-34. 1998.
[32].O. Başol & Çömlekçi, M. F. "İş Tatmini Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(2), 16-29. 2020.
[33].P. F. Lovibond & S. H. Lovibond. "The structure of negative emotional states: Comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories". *Behavior Research and Therapy,* 33, 335-343. 1995.
[34].Y. Uncu, N. Bayram, N. Bilgel. "Job Related Affective Well-Being Among Primary Health Care Physicians", *European Journal of Public Health,* Vol. 17, No. 5, 514–519. 2006.
[35].T. Gökçe, C. Dündar. "Samsun Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde çalışan hekim ve hemşirelerde şiddete maruziyet sıklığı ve kaygı düzeylerine etkisi". *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15, 25-8. 2008.
[36].Y. Erdem, & B. Ustun. "Hemsirelerin Calisma Ortaminda Karsilastiklari Siddet Durumlari: Gözden Gecirme". *Hacettepe Universitesi Hemsirelik Yuksek Okulu Dergisi, 4 (2),* 99-109. (1997).
[37].B. Al, S. Zengin, Y. Deryal, C. Gökçen, D. Yılmaz, C. Yıldırım." Increased violence towards health care staff". *JAEM,* 11, 115-24. 2012.
[38].M.M. Mello, J.A. Greene, J.M. Sharfstein. "Attacks on Public Health Officials During COVID-19". *Jama*. 324(8): 741–742. 2020; [Online]. Available: https://doi.org/10.1001/jama.2020.14423
[39].F. D. Hobbs. "Violence in General Practice: A Survey of General Practitioners' Views". *British Medical Journal, 302*, 329-332. 1991.
[40].M. R. Early, & R. A. Williams. (2002). Emergency Nurses' Experience with Violence: Does it Affect Nursing Care of Battered Women? *Journal of Emergency Nursing, 28,* 199-204.
[41].L. Quine. "Workplace Bullying in Junior Doctors: Questionnaire Survey". *British Medical Journal, 324,* 878-879. 2002.
[42].S. M. Adib, A. K. Al-Shatti, S. Kamal, et al. "Violence Against Nurses in Healthcare Facilities in Kuwait". *International Journal of Nursing Studies, 39,* 469-78. 2002.
[43].K. L. Hesketh, S. M. Duncan, C. A. Estabrooks, M.A. Reimer, P. Giovannetti, K. Hyndman, et al. "Workplace Violence in Alberta and British Columbia Hospitals." *Health Policy, 63*, 311-321. 2003.
[44].N. Akca, A. Yilmaz, & O. Işık. "Violence applied to health employees: An example of a private medical center". *Journal of Ankara Health Services, 13*, 1–11. 2014. [Online]. Available: https://doi.org/10.1501/ashd.v13i1.2074.
[45].British Medical Association. Violence in The Workplace - The Experience of Doctors in Great Britain, 2008. [Online]. Available: http://www.bma.org.uk/ap.nsf/Content/violence08
[46].S. G. Gerberich, T. R. Church, P. M. McGovern, H. E. Hansen, N. M. Nachreiner, M. S. Geisser, A. D. Ryan, S. J. Mongin, G. D. Watt. "An Epidemiological Study of The Magnitude and Consequences of Work-Related Violence: The Minnesota Nurses' Study". *Occupational Environmental Medicine, 61*, 495-503. 2004.
[47].B. Al, E. Sarcan, S. Zengi, C. Yıldırım, M. Doğan, & S. Kabul. "The public's view of increasing violence toward healthcare staff". *Journal of Academic Emergency Medicine, 14*(1), 19–25. 2015. [Online]. Available: https://doi.org/10.5152/jaem.2015.57855.
[48].S. Winstanley, & R. Whittington. "Aggression towards Health Care Staff in A UK General Hospital: Variation Among Professions and Departments". *Journal of Clinical Nursing, 13,* 3-10. 2004.

[49].M. J. Findorff, P. M. McGovern, M. Wall, et al. "Risk Factors for Work Related Violence in A Health Care Organization". *Injury Prevention, 10,* 296-302. 2004.
[50].T. Kowalenko, B. L. Walters, R. K. Khare, et al. "Workplace Violence: A Survey of Emergency Physicians in The State of Michigan." *Annals of Emergency Medicine, 46*, 142-147. 2005.
[51].T. Carmi-Iluz, R. Peleg, T. Freud, & P. Shvartzman. "Verbal and Physical Violence Towards Hospital-And Community-Based Physicians in The Negev: An Observational Study". *BioMed Central Health Services Research 5,* 54. 2005
[52].P. X. Wang, M. Z. Wang, G. X. Hu, & Z. M. Wang. "Study on the Relationship between Workplace Violence and Work Ability among Health Care Professionals in Shangqiu City". *Wei Sheng Yan Jiu 35,* 472-480. 2006.
[53].Z. B. Ölmezoğlu, K. Vatansever, A. Ergor. "İzmir Metropol Alanı 112 Çalışanlarında Şiddet Maruziyetinin Değerlendirilmesi". *Toplum ve Hekim, 1*4, (6). 420-425. 1999
[54]. E. B. Adas, O. Elbek, & K. Bakır, "Sağlik Sektöründe Şiddet: Hekimlere Yönelik Şiddet ve Hekimlerin Şiddet Algısı". *Gaziantep Kilis Tabip Odası Yayını.* 2008. [Online]. Available: http://www.gazianteptabip.org.tr/siddet.pdf.
[55].B. Piyal, M. Kaya, & U. Celen. "Occupational Correlates of Fear of Violence, Harassment And Threats Among 112 Emergency aid Health Workers (Ankara, Turkey)". *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, (*AJCI) 2007, 1,* 1-6. 2007.
[56].U. Ayrancı, C. Yenilmez, Y. Balcı, C. Kaptanoğlu, "Identification of violence in Turkish health care settings". *Journal Interpersonal Violence,* 21, 276-96. 2006. [Online]. Available: http://dx.doi.org/10.1177/0886260505282565
[57].D. Acquadro Maran, A. Varetto, M. Zedda, & N. Magnavita "Workplace violence toward hospital staff and volunteers: A survey of an Italian sample." *Journal of Aggression, Maltreatment&Trauma,27*(1),76–95. 2018. [Online]. Available: https://doi.org/10.1080/10926771.2017.1405314.
[58].U. Ayrancı. "Violence Toward Health Care Workers in Emergency Departments in West Turkey". *Journal of Emergency Medicine, 28,* 361-5. 2005.
[59].S. Dursun, S. S. Aytaç. "The Prevalence of Violence against Healthcare Workers in Turkey and Employee Job Satisfaction", *Pakıstan Journal Of Medıcal & Health Scıences,* P J M H S, June, Vol. 15, No. 6:1607-1610, 2021, [Online]. Available: https://doi.org/10.53350/pjmhs211561607
[60].T. Demiroğlu, E. Kilinc & E. Atay. "Violence towards health professionals: The case of Kilis City". *Journal of Health Sciences, 24*, 49–55. 2015.
[61].M. Serinken, A. Ergor, A. H. Cimrin & G. Ersoy. "İzmir İlindeki Acil Servis Hekimlerinin Tükenme Düzeyleri". *Toplum ve Hekim, 18,* 293-9. 2003.
[62].M.S. Talas, S. Kocaöz, S. Akgüç. "A survey of violence against staff working in the emergency department in Ankara, Turkey". *Asian Nurs Res.* 5:197–203, 2011, [Online]. Available: https://doi.org/10.1016/j.anr.2011.11.001
[63].T. Pinar, A. Cengizhan, P. Gul, K. Erdem, S. Meral, B. Elif, et al. "Workplace violence in the health sector in Turkey". *Eur Journal of Public Health.* 23 (Suppl1): 150, 2013; [Online]. Available: https://doi.org/10.1093/eurpub/ckt123.011.23 .
[64].D. Merecz, M. Drabek, A. Mościcka. "Aggression at the workplace-psychological consequences of abusive encounter with coworkers and clients." *International Journal Occupational Medicine and Environmental Health*; 22(3): 243-60. 2009.

[65].M. L. Williams, & K. Robertson. "Workplace Violence. Prevalence, Prevention, And First-Line Interventions." *Critical Care Nursing Clinics North America; 9,* 221-229. 1997.
[66].B. Babiarczyk, A. Turbiarz, M. Tomagová, R. Zeleníková, E. Önler, D. S. Cantus. "Reporting of workplace violence towards nurses in 5 European countries – a cross-sectional study." *Int J Occup Med Environ Health* 33(3):325–338, 2020; [Online]. Available: https://doi.org/10.13075/ijomeh.1896.01475
[67].N. Özcan Keser, H. Bilgin. ".Türkiye'de sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: Sistematik derleme". *Turkiye Klinikleri Journal Med Sci.,*31:6, 1442-56. 2011.
[68].K. Semple. 'Afraid to Be a Nurse': Health Workers Under Attack. *The New York Times*. April 27, 2020;. [Online]. Available:https://www.nytimes.com/2020/04/27/world/americas/coronavirus-health-workers-attacked.html.
[69].International Labor Organization (ILO), International Council of Nurses (ICN), World Health Organization (WHO), Public Services International (PSI). "Workplace Violence in The Health Sector Country Case Studies Research Instruments Survey Questionnaire," Geneva. Joint Program on Workplace Violence in the Health Sector, 2003. [Online]. Available: :http://icn.ch/proof3b.screen.pdf
[70].V. Bozkurt & S. Aytaç. "Life satisfaction and happiness during the pandemic period". Inbook, H. Gülerce, V. Nimehchisalem, V. Bozkurt, G. Dawes, & S. Rafik-Galea (Eds), *Society in the covid-19 pandemic: inequalities, challenges, and opportunities:* Chapter 16, 259-272. May 2021. Ankara, Turkey: Pegem Akademi.
[71].Insecurity Insight. "Violence against health care during the COVID-19 pandemic in 20201. March 2021. Geneva, Switzerland: Insecurity Insight. [Online]. Available: Violence-against-health-care-during-the-COVID-19-pandemic-in-2020-March-2021.pdf (reliefweb.int)

STUDY OF BURNOUT AMONG TEACHERS UNIVERSITY: FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY OF FRÈRES MENTOURI CONSTANTINE UNIVERSITY, ALGERIA

Mourad Amrani
Laboratory Transport Engineering and Environment, Institute of Hygiene and Industrial Safety, Ben Boulaid Batna2 University, Batna, Algeria

Rachid Chaïb
[2]Laboratory Transport Engineering and Environment, Mentouri Brothers University Constantine, Algeria

ABSTRACT
The working environment is a very important factor in safeguarding the worker's health and well-being. The constraints of working conditions have become a source of work-related stress which leads to occupational diseases. The burn-out subject of our study is an extreme form of long-term mental fatigue caused by work activity. In Algeria, the higher education sector, has experienced significant constraints in recent years, especially with the implementation of the new education reform. These constraints put more pressure on teachers, making their work more stressful than before. This has led to psychosocial risks such as burnout and occupational disease (overwork). The consequences of this syndrome are work-related illness, demoralization and health impairment for some university teachers. It has been found that at the organizational level, this pathology has reduced job satisfaction, involvement in organization and performance; it increases the desire to think about retirement or changing jobs as well as absenteeism. At the economic level, the cost of work stoppages due to the illness of teachers can be retained. In our work, we try to understand this pathology and find links with this new change. As a case study, we chose a population - a set to choose from- all the teachers of the Faculty of Science and Technology at the level of the University of the brothers Mentouri Constantine, Algeria. This study is a first of its kind in Algeria, it allows us to develop the relationship between this pathology and the academic environment, or what are the most influential factors on the burnout of university teachers, assess their job satisfaction and their level of exhaustion, or even propose an action plan.

Keywords: Burnout, academic education, assessment, stress and sustainable university.

1. INTRODUCTION

In Algeria, the higher education sector, has experienced significant constraints in recent years, especially with the application of the new LMD reform. This reform has created new constraints at the level of certain scientific institutions such as the number of subjects to be taught each semester, the large number of students in charge, teaching tasks and also scientific research: new education system. All these constraints put more pressure on teachers, which made their work more stressful than before. This situation has increasingly led teachers to be confronted with burn-out. These constraints have caused many changes that had repercussions on the teacher's profession and as consequences of occupational pathologies arise (Stress, overwork and depression). A commonplace and widespread notion, it serves to express a diffuse ill-being, increasingly perceived through the prism of medical and psychological knowledge [1]. The current university situation and burnout are now closely related [2]. Faced with the complexity and the extent of this syndrome, experienced unfortunately by so many individuals from very diverse professional backgrounds, it seemed to us essential to understand the work to transform it [3], to have the widest possible view on this syndrome. Measurement and monitoring activities are central to the establishment of sustainable development practices. To achieve the targeted objectives, the problem will be tackled along three main lines:

- Burn-out from the point of view of the individual, in particular by looking at risk factors prior to and after health problems as well as individual prevention;

- The burn-out from the point of view of the collective, and the link with the organization of work by investigating which prevention is implemented at this level;

Exhaustion syndrome

↓

Depersonalization (alienation, cynicism)

↓

Lack of efficiency/performance reduction

Figure 1: Sequence of typical burn-out symptoms

From now on, the sustainable development movement has parallel aspects to the security and business ethics promotion movements of past years. Research in these areas indicates that organizations need to implement a variety of practices to fully implement desired changes [5]. Because of the wide choice, we determined from the outset which population we would be most interested in. As fields of application, we chose the teachers of the Faculty of Technology Sciences of the University of the Brothers Mentouri Constantine, Algeria.

2. WORKING METHODS

Our research objective is to provide strategic decision support for the risk management faced by teaching staff. These risks have led to many changes that have had an impact on the teacher's profession and as a result of occupational pathologies (Stress, overwork and depression). That is why this work is intended to be an information, awareness and mobilization tool for better prevention within our universities.

The working method consists of the development of a questionnaire based on dependent variables and their indicators related to the assumptions and objectives of our work. It includes open, closed, and direct questions that collect information that can verify the assumptions made. These various elements provide clues for prioritizing improvement actions within a global program [6]. The proposed approach will therefore make it possible to develop the relationship between this pathology and the university environment, or even what are the most influential factors in the burnout of university teachers, assess their job satisfaction and their level of exhaustion, or even propose effective actions to improve the identified weaknesses. As fields of application, we chose the teaching staff of the Faculty of Science and Technology of the University of the Brothers Mentouri Constantine1. Our survey is carried out at the level of the various departments of the faculty, table 1.

- Burn-out from an economic and political point of view, that is, on a general structural level by exploring the progressive deterioration of working conditions and by comparing the evolution of the world of work with the increase in stress and thus the possible increase in burn-out.

Now, no one disputes that the main symptom of burn-out remains exhaustion, and it can affect all dimensions of the human being (cognitive, emotional, motivational and physical exhaustion). This results in depersonalization (one is no longer one self, others perceive us as more distant, more negative, sometimes cynical) and a decrease in performance, Figure 1 [4]. However, exhaustion in the form of energy loss is also a central symptom of depression (depression, sadness, loss of thought, loss of interest, loss of initiative).

total number	
Master Assistant Class B	
Master Assistant Class A	
Conference Master B	
Conference Master A	
professor	
department	

Table 1: number of teachers by grade and department of membership.

civil engineering	11	07	10	25	12	65
climatic engineering	06	01	05	15	02	29
Electronique	28	14	22	12	10	86
Electrotechnique	09	03	17	07	04	40
mechanical engineering	14	08	11	09	09	51
Transportation Engineering	08	01	09	17	08	43
total number	76	34	74	85	45	314

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

In carrying out this work, we distributed a questionnaire to all the teachers working in the Faculty of Science and Technology. Only 164 teachers responded to our questionnaire, a rate of 52.2%. The questionnaire used in our work is the one most used to measure burnout syndrome. We essentially relied on the MBI: Maslach Burn out Inventory [7] in its original version (MBI–human services survey MBI-HSS). It is an instrument that is both simple to use and whose psychometric qualities have been extensively studied and are very satisfactory, both at the level of the original scale [7,8] and its French version [8,9]. This scale consists of 22 items, each item represents a facet of evaluation that can be done of its work.

The frequency with which each symptom is experienced is described on a Likert scale of 7 gradations. The tool is subdivided into three sub-scales such as:

- Emotional exhaustion (SEP)
- Depersonalization (SD)
- Career Achievement (SAP)

We will now describe the socio-professional situation of teachers in the Faculty of Science and Technology. The essential component is male (65%), they are considered as young people ranging in age from 30 to 40 years with a percentage that is around 40%. The majority of the teachers interviewed are married (71%) with a seniority in the field of education not exceeding 10 years of service. Class B lecturers and Class A lecturers are the two grades that the majority of teachers have with percentages of 38% and 47% respectively.

To study the burnout of teachers, we looked at the relationship between the different actors that make up the university: administration, students and of course teachers. 74% of the respondents said that the working environment is limited. As a result, we have noted that teachers are reserved and keep their distance from everyone in this case the horizontal (between them) and transversal (direction and students). This situation can lead to considerable stress, coping and even depersonalization. It can also be said that the nature of teachers' employment makes them subject to burnout.

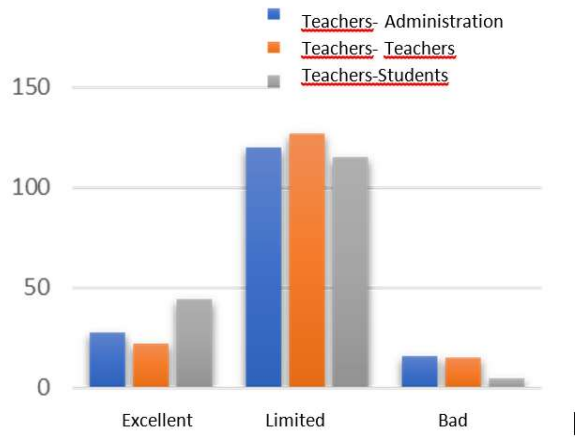

Figure 2: Atmosphere between teachers and the various actors in the faculty

The graphs below show the results of the scores of each teacher according to the scales established by MASLACH. As a reminder, a teacher is considered to be burnout-prone when all three scales SEP (>30), SD (>12) are in a high state and SAP in a low state (<33).

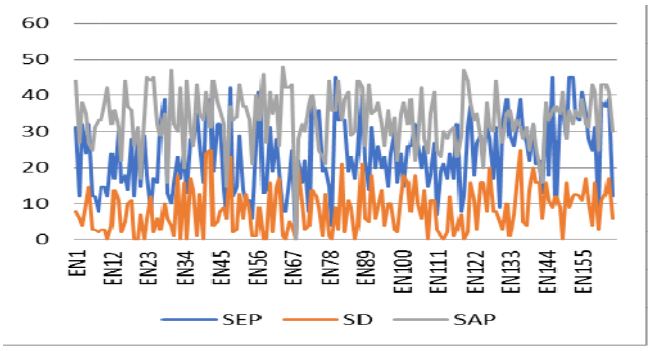

Figure 2: Masclach burn out inventory MBI curve

Based on the work of Demerouti et al. [10], we have identified, through cluster analyses, five configurations:

• one group not exhausted,

• a group exhausted professionally and

• three other groups called "incomplete burnout," which are characterized by the presence of only one of the three symptoms of burnout, respectively.

Based on the graphical curves and calculation results of SEP, SD, and SAP for each teacher and by carrying out in our analysis a methodology that consists of grouping, first, the three groups «incomplete burnout», and second, the group "professionally exhausted". Then the four groups were grouped under the name 'teacher exhausted' and the other group that remains called teacher not exhausted. The results were as follows:

127 faculty staff are exhausted out of a total of 164 or a rate of 77% figure 3. This shows that the level of stress in this faculty is high, as well as from what we found previously that the majority of reserved teachers are subject to burnout.

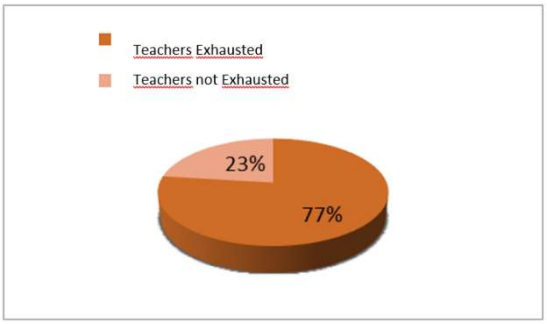

Figure 4: THE EXHAUSTED TEACHERS

The percentage of teachers affected by burnout is 74%, which is explained by the fact that teachers working at this level are subject to daily stress due to working conditions (high load, conflicts, lots of copies to correct, coaching, some illnesses, and other).

3.1 SEP SD and SAP score curves for exhausted teachers:

The curves shown below show only the scores of exhausted teachers.

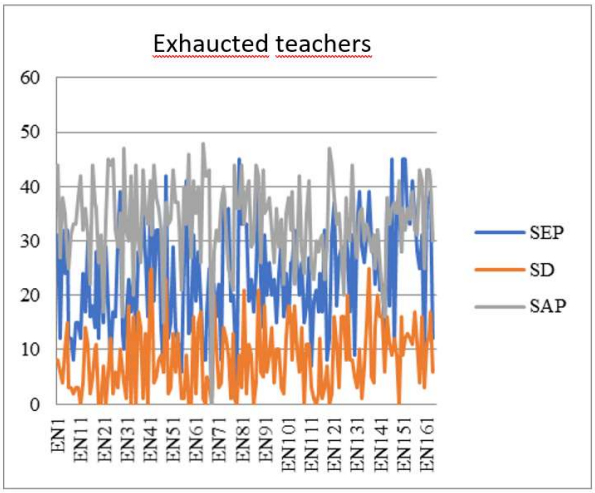

Figure 5: Masclach burn out inventory curve

3.2 SD, SEP, SAP SCORE RESULTS

After we have all the curves of the results of Maslach Burnout Inventory, we were interested to see the number of teachers completely exhausted, that means that are reached total burnout and not partial. The following tables show the total number of teachers exhausted:

Table 2: The scores of the most exhausted teachers

Ens / *Scores*	*GCV16*	*GCV29*	*ELC37*	*ELC36*	*ELC21*	*GT23*	*GT15*	*GM9*	*GM22*	*GM26*
SEP	**39**	**32**	**39**	**36**	**32**	**33**	**33**	**32**	**45**	**35**
SD	**25**	**20**	**25**	**15**	**15**	**12**	**21**	**18**	**12**	**17**
SAP	**31**	**32**	**31**	**33**	**27**	**32**	**33**	**22**	**32**	**32**

It can be seen that the total number of teachers totally exhausted (full burnout) in the Faculty of Technology Sciences is 10 teachers.

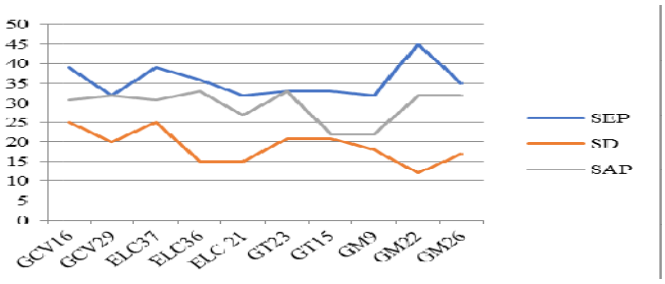

Figure 6: Curve of teacher scores fully exhausted

We note that the most exhausted teachers have reached all the scales of total burnout. The trajectory of this burnout is typical: it began with burnout towards depersonalization, once teachers have the feeling of depersonalization feel a low professional achievement. This is true for all departments except for that of the Climate Engineering Department where there was no evolution of teachers reaching both burnout scales (SEP and SD) towards low professional achievement.

In carrying out this work, we found that each department has its own specificity, because we find in departments where teachers of the assistant master's degree are subject to burnout while the latter are young and they have an experience between 0 and 20 years. This can be explained by the fact that they are new in the field of teaching, and so they must put much more effort into mastering their fields, and even the task of preparing a course or a TD, requires considerable time to develop it. Lack of experience may be at their disadvantage, as they do not know how to behave with turbulent students, which can make them more stressful.

It is also interesting to note that teachers in burnout at the end of their training course develop a profile of emotional exhaustion at the beginning of their working life. They thus experience an improvement in their level of depersonalization and personal achievement that brings them out of a «complete» burnout. We can therefore wonder about the very conditions of training, about which our empirical observations give us some answers: the complaints of trainees are not uncommon about the work overload with regard to the given time to accomplish the work requested, the inconsistency of training that mixes conflicting discourses about the profession, or the poor relationship with tutors. And the reform of the education system, juxtaposing master's studies with the preparation of a competition, has probably only amplified this work overload.

4. CONCLUSION:

In this work, we have tried to address an issue that is of paramount importance to the health of university teachers and the quality assurance of university education. This is a subject that affects all sectors of activity, including the university. This problem is burnout (burnout) and its influence on teachers' performance.

Now, an exhausted teacher cannot be effective in his work, for various causes: stress, disengagement, fatigue, absenteeism, ...

We found that physical, behavioural, emotional, intellectual, and experimental disorders are all factors that lead to teacher burnout. These disorders have more or less important consequences for the health of teachers.

5. RECOMMENDATION:

Following our results, we propose a few areas of improvement to improve the situation of teachers in burnout and to prevent other teachers from falling into burnout.

- Improve the well-being of teachers;
- Raise awareness about the risk of burnout;
- Improve the working environment;
- Improve the relationship between teachers and their colleagues;
- Improve the relationship between teachers and management;
- Reduce the workload of teachers (avoid excessive numbers of students);
- The use of more developed technological means, such as data shows, microphones in theater amphis, in order to preserve the health of teachers;
- Replace all old boards with new boards that use markers instead of chalk;
- Motivate teachers so that they do not fall into depersonalization, and negativism;

A more specific action must be taken for teachers who suffer from burnout, especially for the category of professors, by reducing their teaching responsibilities and leaving them solely to take care of scientific research and the supervision of doctoral students.

We have seen in the results that the assistant teachers, despite being young and less experienced, are exhausted in some departments, which is explained by the efforts made by the latter to demonstrate their skills, So to do too much which leads to professional exhaustion from the beginning of their careers. So we must frame this category of teachers, guide them and guide them in their accomplishment of tasks.

6. REFERENCES

[72].[1] Marc Loriol. Time of Fatigue: Social Management of Workplace Ill-Being. Economica, pp.293, 2000, Sociologiques, Didier Fassin and Pierre Aiach.

[73].[2] Master's thesis; Eric Rangier, Alain Lancy, Claude Touche, les dimensions humaines du travail. Theories and practices of work psychology and organizations 2004.

[74].[3] Toni Brühlmann; Burnout and depression – overlap, delimitation; Privatklinik Hohenegg, Psychiatry, Psychosomatik und Psychotherapie, Meilen; Forum Med Suisse 2010;10(8):148–151.

[75].[4] Dr. Stephanie Bertelsancrer; Sustainable Development in Organizational Culture; A Practical Guide for Executives; Network for Business Sustainability; 2010.

[76].[5] M. Moulair ; La cartographie des risques, un outil de management des risques en établissement de santé ; RISQUES & QUALITÉ • 2007 - VOLUME IV - N°4.

[77].[6] Malach S, Leiter M.P.; Early predictors of job burnout and engagement; journal of applied psychology 93; 2008.

[78].[7] Maslach C, Jackson SE, Leiter MP. The Maslach Burnout inventory, Consulting Psychologists Press Inc, Palo. Alto. 1996. 3rd edition.

[79].[8] Catbébras P., Begon A., Laporte S.,Bois C.,Truchot D. Professional exhaustion among general practitioners. La presse médicale 2004, tome 33, n°22,1569 -74.

[80].[9] Dion G., Tessier R. Validation of translation of the Maslach and Jackson burnout inventory. Can J Behav Sci 1994. 26:210-27.

[81].[10] Demerouti,E., Bakker, A.B.,Vardakou, I.,& Kantas, A. (2003). 'The convergent validity of two burnout instruments: A multitrait-multimethod analysis', European Journal of Psychological Assessment, 18, 296-307].

[82].

EMOTION REGULATION, TIME ORIENTATION AND LOCUS OF CONTROL IN RELATION TO GENERALIZED ANXIETY SYMPTOMS

Assist. Prof. Başak Türküler AKA
Bahçeşehir University Psychology Department

M.A. Clinical Psychologist Sıla KARCI
Moodist Psychiatry and Neurology Hospital

ABSTRACT
Generalized Anxiety Disorder is the most common anxiety disorder in primary care settings. Although it is a prevalent disorder and it negatively affects economy and individuals' quality of life, a lot of inconveniencies occur on the process of diagnosing and treating individuals with Generalized Anxiety Disorder. Therefore, it is important to gain knowledge about the relational concepts that may help to understand generalized anxiety symptoms. The aim of the current study is to examine emotion regulation, time orientation and locus of control in relation to generalized anxiety symptoms. The data was collected from Turkish university students between the ages 18 and 25 (M = 21.5, SD = 2.03). Demographic Information Form, Difficulties in Emotion Regulation Scale, Zimbardo Time Perspective Inventory, Attitudes toward Future Scale, Generalized Anxiety Disorder-7 Scale, Locus of Control Scale and Beck Depression Inventory were used for the assessment. According to results, generalized anxiety symptoms were significantly predicted by emotion regulation, future time perspective, planful orientation towards future and positive orientation towards future when the depression symptoms were controlled. Results were discussed in the light of the related previous studies. Limitations and strengths of the present study were mentioned with the implications for future studies.

Keywords: Generalized anxiety symptoms, emotion regulation, time orientation, locus of control

İŞSİZLİK SÜRESİNİN KAYGI DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİSİ: MUĞLA İLİ ÖRNEĞİ

Merve ÇELİK GÖNÜLTAŞ
Arş.Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Hilmi ETCİ
Dr. Arş. Gör. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Çağlar ÖZBEK
Dr. Öğr. Üyesi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ÖZET

Geçmişi insanlığın var oluşuna kadar uzanan ve insan hayatının en merkezi alanlarından birini oluşturan çalışma, ilkel toplumlarda olumsuz bir uğraş olarak kabul edilmiş, Sanayi Devrimi ile birlikte dönüşüme uğramış ve çalışmayı hayatın tam merkezine oturtan bir kavram niteliğine bürünmüştür. Bu kavram, geçimin, gelirin ve insanların yaşama gayesi olmuştur. Çalışmak kişinin bir işe yaradığını hissetmesine yarayan en temel değerlerden birini oluşturmasının yanında, ekonomik bağımsızlık, aidiyet, toplum içinde saygınlık kazanmasına ve emeğinin karşılığını alma duygusunu yaşamasına imkân sağlamaktadır. Ancak, iş bulamama ya da mevcut olan işini kaybetme riski ile karşılaşan bireyin hayat standartlarında yaşanan düşüşle birlikte ortaya çıkan fiziki ve düşünsel değişiklikler de bir takım psikolojik farklılaşmaları beraberinde getirmektedir. İşsizliğin psikolojik boyutu işsizlik sürecinden yeniden istihdam edilebilirliğe kadar geniş etkileri olan bir konu olmakla birlikte özellikle işsizlik sürecinin uzaması işsizliğin ortaya çıkardığı psikolojik sorunları daha da derinleştirmekte ve işsizlik yapısal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

İş bulamama ve işini kaybetme duygusunun vermiş olduğu üzüntü ve ardından farklı kayıplarında gelebileceği düşüncesi zamanla yerini endişe, kendini yetersiz görme ve korkuya bırakmaktadır. Tüm bunlara ek olarak gelecek belirsizliği, çaresizlik ve umutsuzluk duygusu da eklenince durum daha da ağırlaşmakta ve içinden çıkılması zor bir durum almaktadır. İşgücü piyasasında var olan bu belirsizlik veya yüksek işsizlik oranları kişilerin geleceğe ilişkin planlarını birçok yönden etkilemekte ve olumsuz düşüncelere yol açarak kaygıya neden olmaktadır. Kaygı yalnızca hali hazırda çalışanları değil, iş arama durumunda olan veya eğitimini tamamlamamış yakın zamanda işgücü piyasasına girecek olan tüm bireylerin iş bulamama, sahip olduğu işi kaybetme veya istediği işte çalışamama gibi algıladığı risklerden kaynaklanan olumsuz duygularını kapsamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada işsizlik süresinin kaygı düzeyi üzerine olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda durumluk-sürekli kaygı düzeyi ile katılımcıların demografik özellikleri, iş arama süresi, aileden maddi destek alma durumu, kira vb. gelir halinin varlığı/yokluğu gibi değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik analizler yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Muğla İŞKUR'a kayıt yaptıran hâlihazırda iş arayan 210 kadın ve 171 erkek olmak üzere toplamda 381 işsiz oluşturmaktadır. İş alımlarının yoğun olduğu haftalar dikkate alınarak iş başvurusu yapmak için İŞKUR'a gelen kişiler ile yüz yüze görüşülmüştür. Anketlerin anlaşılırlığı açısından herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

İşsizlik süresinin kaygı düzeyini nasıl etkilediği sorusuna cevap aramak için C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Öner ve Le Compte tarafından (1983) yapılan "Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri" kullanılmıştır. Durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli (baskılı) durumdan dolayı hissettiği sübjektif korkuyu ifade etmektedir. Stresin yoğun olduğu zamanlar durumluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca düşme meydana gelmektedir. Sürekli kaygı ise, bireyin kaygı yaşantısına yatkınlığıdır. Buna, kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama ya da stres olarak yorumlama eğilimi de denilebilmektedir. Bu doğrultuda bireyin davranışlarını yaşamı süresince etkileyen ve bulunduğu durumdan bağımsız ve sürekli devam eden kaygı türü olup kişilerin yaşamlarında algılama ve dikkat bozuklukları, akademik

başarının düşmesi, sosyalleşmenin azalması gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu tür kaygı seviyesi yüksek olan bireylerin kolaylıkla incindikleri ve karamsarlığa büründükleri görülmektedir.
Araştırma verilerinin analizinde anket yoluyla elde edilen nicel verilerin yorumlanması için SPSS 24.0 istatistiksel analiz programı kullanılmıştır. Nicel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki fark için t-testi, değişkenler arasında ilişkilerin tespit edilebilmesi için ise Ki-kare (X^2) testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda Muğla İŞKUR'a başvuran işsizlerin orta düzeyde bir kaygıya sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Cinsiyet, doğum yılı, medeni durum, eğitim seviyesi, ikamet yeri, kira vb. herhangi bir gelirin varlığı değişkenleri ile iş arama süresi arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunamamıştır. Ancak 1 yıldan az süredir işsiz olanlar ile 1 yıldan fazla süredir işsiz olan katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun yanı sıra farklı değişkenler ile iş arama süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Katılımcıların cinsiyet, doğum yılı, eğitim süresi ve medeni durumu fark etmeksizin uzun süreli işsizliğin kaygı düzeyini artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Herhangi bir geliri olan kişilerde iş arama süresi için kaygı düzeyine bakıldığında gruplar arasında bir farklılık söz konusu değilken; geliri olmayan uzun süreli işsizlerin kaygı düzeyleri 1 yıldan az süreli işsizlere kıyasla daha yüksek çıkması bulgular arasında yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: İşsizlik, iş arama süresi, durumluk-sürekli kaygı, İŞKUR.

THE EFFECT OF UNEMPLOYMENT DURATION ON ANXIETY LEVEL: THE CASE OF MUĞLA PROVINCE

ABSTRACT

Working, which dates back to the existence of humanity and constitutes one of the most central areas of human life, was accepted as a negative occupation in primitive societies, transformed with the Industrial Revolution and became a concept that puts work at the center of life. This concept has been the purpose of livelihood, income and people's life.In addition to creating one of the most basic values that make one feel useful, working also provides the opportunity to gain economic independence, belonging, respect in the society and to experience the feeling of being rewarded for their labor. However, the physical and mental changes that occur with the decrease in the living standards of the individual who is faced with the risk of not being able to find a job or losing her/his current job also bring some psychological differentiations. The psychological dimension of unemployment is an issue with wide implications from the unemployment process to reemployment. In particular, the prolongation of the unemployment process deepens the psychological problems caused by unemployment and unemployment emerges as a structural problem.
The sadness caused by the feeling of not being able to find a job and losing one's job, and the thought that it may come with different losses, is replaced by anxiety, feeling inadequate, and fear over time. In addition to all these, when the uncertainty of the future, the sense of helplessness and hopelessness are added, the situation gets worse and becomes difficult to get out of. This uncertainty in the labor market or high unemployment rates affect people's future plans in many ways and cause anxiety by causing negative thoughts. Anxiety includes not only the current employees, but also the negative feelings of all individuals who are in a job search or who have not completed their education and will enter the labor market soon, arising from the perceived risks such as not being able to find a job, losing their job or not being able to work in the desired job. In this study, it was aimed to determine the effect of unemployment duration on the level of anxiety. For this purpose, analyzes were made on the relationship between the state-trait anxiety level and variables such as the demographic characteristics of the participants, duration of job search, financial support from the family, the presence/absence of income such as rent. The sample of the research consists of 210 women and 171 men, totally 381 unemployed who are currently seeking job and have registered to İŞKUR in Muğla.

Considering the weeks when job recruitment is intense, face-to-face interviews were conducted with the people who came to İŞKUR to apply for a job. No problems were encountered in terms of the comprehensibility of the questionnaires. The "State-Trait Anxiety Inventory" developed by C. D. Spielberger et al. (1970) and adapted into Turkish by Öner and Le Compte (1983) was used to seek an answer to the question of how the duration of job search affects the level of anxiety. State anxiety refers to the subjective fear that an individual feels due to the stressful (pressured) situation he is in. When the stress is intense, the level of state anxiety rises, and when the stress disappears, it decreases. Trait anxiety, on the other hand, is the tendency of the individual to experience anxiety. This can also be called the tendency of perceiving situations as stressful or interpreting them as stress. In this respect, it is a type of anxiety that affects the behavior of the individual throughout his life and is independent of the situation he is in, and results in perception and attention disorders, decreased academic success, and decreased socialization in people's lives. It is seen that individuals with such high levels of anxiety are easily hurt and become pessimistic.
SPSS 24.0 statistical analysis program was used to interpret the quantitative data obtained through the questionnaire in the analysis of the research data. The t-test was used to compare the quantitative data for the difference between the two groups, and the chi-square (X^2) test was used to determine the relationships between the variables. It was revealed that the unemployed who applied to İŞKUR in Muğla have a medium level of anxiety. There was no statistically significant correlation was found between duration of job search and variables as gender, year of birth, marital status, education level, place of residence, rent, etc. any income. However, there was a significant difference in the levels of state-trait anxiety levels between the participants who have been unemployed for less than 1 year and more than 1 year. In addition to this result, there were statistically significant differences according to the duration of job search and different variables. It is concluded that long-term unemployment increases the anxiety level of the participants, regardless of gender, year of birth, education period and marital status. Considering the level of anxiety about job search time in people with any income, there is no difference between the groups; The anxiety levels of the long-term unemployed without income were higher than the unemployed for less than 1 year.
Keywords: Unemployment, duration of job search, the state-trait anxiety, ISKUR.

1.GİRİŞ

Geçmişi insanlığın var oluşuna kadar uzanan ve insan hayatının en merkezi alanlarından birini oluşturan çalışma, ilkel toplumlarda olumsuz bir uğraş olarak kabul edilmiş, Sanayi Devrimi ile birlikte dönüşüme uğramış ve çalışmayı hayatın tam merkezine oturtan bir kavram niteliğine bürünmüştür. Bu kavram, geçimin, gelirin ve insanların yaşama gayesi olmuştur. Dolayısıyla Bozkurt (2011)'un da ifade ettiği gibi bireylerin hayatını devam ettirebilmesi için gelir sağlayıcı "ekonomik" bir kaynak olma özelliği sağlamaktadır. Ancak yalnızca gelir elde etmek amacıyla yapılan bir çaba olmayıp, kendini gerçekleştirme ve toplumsallaşma işlevleri de içeren bir faaliyet olarak nitelendirilmektedir. Bu çerçevede çalışma "maddi ihtiyaçları karşılama" veya "zenginlik yaratma" nın ötesinde bir "kimlik" kazandırmakta ve insanlara kendini gerçekleştirme fırsatı vermektedir (s. 327).

Günümüzde bir yandan gelir getirici işte çalışmanın ne kadar önemli olduğu kabul edilmekte diğer yandan iş bulup çalışmanın gittikçe zor bir hal alması sosyal haklar içerisinde olan çalışma hakkının giderek bir hak olmaktan çıkmasına sebep olmaktadır. Gorz, çalışmanın yapısında meydana gelen değişimi şu şekilde açıklamaktadır: İdeolojik mesaj "işin bir önemi yok, yeter ki ay sonunda maaş ödensin"den, yerini "maaşın ne kadar olduğunun önemi yok, yeter ki işimiz olsun" a bırakmıştır. Başka bir ifadeyle ise "bir işe sahip olmak ya da sahip olunan işi elde tutmak için, her türlü tavize, küçük düşmeye, boyun eğmeye, rekabete ve ihanete hazır olun; zira "işini kaybeden, her şeyi kaybeder". İş, bir mal; istihdam, bir ayrıcalık. Gittikçe az bulunan bir ayrıcalık, çünkü "iş kalmayacaktır" ve yetenekleriniz ne olursa olsun bir süre sonra işten "yoksun" kalabilirsiniz (Koray,

2008: 207-208). Çalışmak kişinin, bir işe yaradığını hissetmesine yarayan en temel değerlerden birini oluşturmasının yanında, kişinin ekonomik bağımsızlık, aidiyet, toplum içinde saygınlık kazanmasına ve emeğinin karşılığını alma duygusunu yaşamasına imkân sağlamaktadır. Ancak, iş bulamama ya da mevcut olan işini kaybetme riski ile karşılaşan birey hayat standartlarında yaşanan düşüşle birlikte ortaya çıkan fiziki ve düşünsel değişiklikler de bir takım psikolojik farklılaşmaları beraberinde getirmektedir. İş bulamama ve işini kaybetme duygusunun vermiş olduğu üzüntü ve ardından farklı kayıplarında gelebileceği düşüncesi zamanla yerini endişe, kendini yetersiz görme ve korkuya bırakmaktadır. Tüm bunlara ek olarak gelecek belirsizliği, çaresizlik ve umutsuzluk duygusu da eklenince durum daha da ağırlaşmakta ve içinden çıkılması zor bir durum almaktadır (Yılmaz vd., 2004: 167). İşgücü piyasasında var olan bu belirsizlik veya yüksek işsizlik oranları kişilerin geleceğe ilişkin planlarını birçok yönden etkilemekte ve olumsuz düşüncelere yol açarak kaygıya neden olmaktadır (Karcıoğlu ve Balkaya, 2018: 105).

Kaygı, bireyin tehdit veya tehlike olarak algıladığı bir uyarıcıya karşı bilişsel, duygusal, fiziksel ve davranışsal olarak yönelttiği sistemli bir tepkidir. Bu anlamda kaygı hem psikolojik hem de fizyolojik bir durumdur (Aydın ve Tiryaki, 2017: 715). Durumluk kaygı (state anxiety) ve sürekli kaygı (trait anxiety) olarak ikiye ayrılmaktadır. Çevresel stres faktörlerine bağlı geçici ortaya çıkan durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu durumdan dolayı sübjektif korku olarak belirtilmektedir. Diğer taraftan sürekli kaygı ise, bireyin davranışlarını yaşamı süresince etkileyen ve bulunduğu durumdan bağımsız ve sürekli devam eden kaygı türüdür. Ayrıca, sürekli kaygısı yüksek olan bireylerde davranışların aksaması, algılama ve dikkat bozuklukları, akademik başarının düşmesi, sosyalleşmenin azalması gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Yılmaz vd., 2014: 17). Her iki kaygı türünün temelinde bireyden bireye farklılık gösteren nedenler bulunmaktadır. Kaygı düzeylerinde etkili olan bu faktörler ailenin yaşam tarzı, beklentileri, davranışları, kardeş sayısı, okul başarısında aile beklentilerini karşılama durumu olup, bunların yanına genetik yapı, bilinçaltı, yetiştirilme tarzı, korkular ve fiziksel hastalıkları da eklemek mümkündür (Aydın ve Tiryaki, 2017: 715; Kula ve Saraç, 2016: 228).Yapılan çalışmalarda demografik özelliklerin (cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu, anne-baba eğitimi ve mesleği, okulda başarı durumu gibi) kaygı üzerinde etkili olduğunun sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu bağlamda kaygı yalnızca hali hazırda çalışanları değil, iş arama durumunda olan veya eğitimini tamamlamamış yakın zamanda işgücü piyasasına girecek olan tüm bireylerin iş bulamama, sahip olduğu işi kaybetme veya istediği işte çalışamama gibi algıladığı risklerden kaynaklanan olumsuz duygularını kapsamaktadır (Karcıoğlu ve Balkaya, 2018: 105).

Sosyal bir varlık olan insan için çalışma, hem gelir hem de düzenli ve anlamlı bir yaşama katkı sağlayan ilişkiler seti olarak ifade edilmektedir. Bunlardan mahrum kalan birey de stres ve endişe durumları ortaya çıkmaktadır (Elliot, 1997: 479). Beveridge (1944), işsizliğin yaratmış olduğu en büyük kötülüğün maddi zenginlik kaybı olmadığını; esas kötülüğün işsiz kalan insanlarda işe yaramaz ve istenmez hissini yaratması ve insanları korku ve nefret ortamına sürüklemesi olduğunu ifade etmektedir (s. 248). Dolayısıyla işsizliğin ardından getirdiği psikolojik etkilerden dolayı daha yıkıcı sonuçların doğması kaçınılmazdır. En temel ihtiyaçlarını karşılayamayan bireylerin psikolojik olarak sorunlar yaşadığı ve ihtiyacın karşılanmaması halinde organizmanın hayal kırıklığı ve çatışma içine girdiği ve engellenme sonucunda gerilim, stres ve saldırgan davranışların baş gösterdiği ve nihayetinde kaygının ortaya çıktığı görülmektedir (Aytaç ve Keser, 2002). Genel bir çerçevede ele alındığında işsizliğin psikolojik boyutu, işsizlik sürecinden yeniden istihdam edilebilirliğe kadar geniş etkileri olan önemli bir konudur. Özellikle işsizlik süresinin uzaması, işsizliğin ortaya çıkardığı psikolojik sorunları daha da derinleştirebilmekte, bireylerin iş bulma ümidini kırarak işgücü piyasasından uzak kalmalarına sebep olabilmektedir. İşsizlik süresi uzadıkça işsizlik problemi yapısal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma ile ülkemizde önemli bir sorun olan işsizliğin yol açtığı kaygı düzeyinin belirlenebilmesi ve işsizlik süresinin kaygı düzeyi üzerinde ne tür etkiler yarattığının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın temel konusu Muğla İŞKUR'a iş aramak amacıyla

başvuru yapan 381 işsizin yani TÜİK'in tanımına göre "referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan, kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler"in sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin ve kaygı düzeyi üzerinde etkili olan değişkenlerin belirlenmesidir. İşsizlik süresi uzadıkça kaygı seviyesinin daha yüksek çıkma olasılığı araştırmanın temel dinamiklerinden birini oluşturmaktadır.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma işsizlerin iş arama süresine göre kaygı düzeylerinin belirlenmesine yöneliktir. Bu amaç doğrultusunda Kasım 2019 ile Mayıs 2020 tarihleri arasında İŞKUR'a başvuran işsizlerden veriler toplanmıştır. Araştırma birimi olarak Muğla ilindeki İŞKUR'a kayıtlı işsizler seçilmiştir. Muğla'nın seçilmesinin nedeni ekonomisinin turizm, tarım ve madencilik sektörlerine dayanmasından dolayı mevsimlik işsizliğin yoğunlukta olmasıdır. Bu sebeple işsizlikte kaygı düzeyinin belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca Muğla İŞKUR'a başvuran işsizlerin yaş dağılımının ve eğitim durumunun yer aldığı resmi istatistiklere bakıldığında 2019 yılında Muğla İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 85.482 işgücü bulunurken; 17.188'i (%53,4) erkek ve 19.689'u (%46,6) kadın olmak üzere toplamda 36.877 başvuru yer almaktadır. Bu başvuruların yaş dağılımlarını ele aldığımızda ise 15-24 yaş grubu %32,9; 25-29 yaş aralığı %17,7; 30-34 yaş aralığı %12,0; 35-39 yaş aralığı %11,7; 40-44 yaş aralığı %10,6; 45-54 yaş aralığı %12,4; ve 55 yaş üstü %2,7 şeklindedir. Eğitim durumlarına yönelik dağılımlarda ise ilköğretim mezunu işsizlerin %35,9; ortaöğretim mezunları %28; lisans ve üstü başvuranların oranı ise %16,6 olarak dikkat çekmektedir (İŞKUR, 2019).

Çalışmanın amacına yönelik olarak belirlenen işsizlik süresinin kaygı düzeyini nasıl etkilediği sorusuna cevap aramak için oluşturulan anketin ilk kısmı, sosyo-demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik sorulardan ve ikinci kısmı ise Spielberger vd. tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Öner ve Le Compte tarafından (1983) yapılan ''Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri"nden meydana gelmektedir. Durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli (baskılı) durumdan dolayı hissettiği sübjektif korkudur. Stresin yoğun olduğu zamanlar durumluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca düşme olmaktadır. Sürekli kaygı ise, bireyin kaygı yaşantısına yatkınlığıdır. Buna, kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama ya da stres olarak yorumlama eğilimi de denilebilir. Bu tür kaygı seviyesi yüksek olan bireylerin kolaylıkla incindikleri ve karamsarlığa büründükleri görülür. Durumluk-sürekli kaygı envanterinin toplam değeri 20-80 puan arasında değişmekte ve puan seviyesinin artması yüksek kaygı düzeyine işaret etmektedir. Buna göre ölçekte puanın yüksek olması kaygı düzeyinin yüksekliğini, düşük puan seviyesi ise kaygı düzeyinin düşüklüğünü göstermektedir.

Anket formu Muğla ilinde İŞKUR'a başvuran işsizlere gönüllü katılım esasına göre bizzat geri dönüşler yapılarak uygulanmıştır. İş alımlarının yoğun olduğu haftalar dikkate alınarak iş başvurusu yapmak için İŞKUR'a gelen kişiler ile yüz yüze görüşülmüştür. Anketlerin anlaşılırlığı açısından herhangi bir sorunla karşılaşılmamış, ancak herhangi bir gelir durumunun olup olmadığı sorusunda bazı katılımcıların tedirginlik yaşadığı gözlemlenmiştir. Elde edilen verilerin gizliliği noktasında, gönüllü katılım gibi gerekli açıklamalar ile bu tedirginlikler giderilmeye çalışılmış ve toplamda 381 anket uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde anket yoluyla elde edilen nicel verilerin yorumlanması için SPSS 24.0 istatistiksel analiz programı kullanılmıştır. Nicel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki fark t-testi ile değişkenler arasında ilişkilerin tespit edilebilmesi amacıyla Ki-kare (X^2) testi uygulanmıştır.

3.ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışma kapsamında yer alan Muğla İŞKUR'a başvuran toplamda 381 işsiz katılımcının demografik özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler, seçilen örneklem hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca işsizlerin kaygı düzeylerini ölçmeye yönelik olan bu çalışmanın amacına uygun analizlerin yapılması olanağını da sunmaktadır. İşten ayrılma nedenleri, maddi destek ile çalışma hayatındaki sorunlar ile ilgili bilgiler de edinilerek çalışmanın amacına uygun çıkarımların sağlanması düşünülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	**Frekans**	**%**
Kadın	210	55,1
Erkek	171	44,9
Toplam	**381**	**100**

Doğum yılı	**Frekans**	**%**
1961-1980 arası	96	19,7
1981-2000 arası	285	80,3
Toplam	**381**	**100**

Medeni durum	**Frekans**	**%**
Evli	146	38,3
Bekâr	235	61,7
Toplam	**381**	**100**

Eğitim seviyesi	**Frekans**	**%**
İlkokul veya ortaokul	92	24,1
Lise	112	29,4
Önlisans, lisans veya üstü	177	46,5
Toplam	**381**	**100**

İkamet yeri	**Frekans**	**%**
Köy	84	22,0
Kasaba/ilçe	138	36,2
İl	159	41,7
Toplam	**381**	**100**

İş arama süresinin kaygı düzeyine olan etkisinin ortaya konulmasına yönelik olan çalışmaya dâhil edilen katılımcıların demografik özelliklerinin yer aldığı Tablo 1.'e göre, kadınların oranın erkeklere göre daha yüksek olduğu ve çoğunlukla 1981-2000 yılları arasında doğan bekârların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Muğla ili özelinde yapılan çalışmada katılımcıların çoğunluğu önlisans, lisans veya üstü eğitim seviyesine sahip olup, çoğu il veya ilçe merkezlerinde ikamet etmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların İş Arama Süreleri ve İşten Ayrılma Nedenleri

İş arama süresi	**Frekans**	**%**
1 aydan az	65	17,1
1-5 ay	151	39,6
6-11 ay	44	11,5
12-23 ay	44	11,5
24+ ay	77	20,2

Toplam	**381**	**100**
İşten ayrılma nedenleri	**Frekans**	**%**
İlk defa iş aramakta olanlar	**59**	**15,5**
İşyeri küçülmesi, kapanması veya devri, belirli süreli sözleşme, performans gibi gerekçelerle işten çıkarılanlar	109	28,6
Evlilik, sağlık, askerlik, doğum, emeklilik, yer değişikliği, eğitim gibi diğer özel durumlar	39	10,2
Ücret, sosyal güvence ve yan haklar gibi fırsatlar ile ilgili sorunlar	7	1,8
Çalışma süresi ve yoğunluğu, iş ortamı, iş tatminsizliği, sektör/iş alanı değişikliği gibi iş ile ilgili sorunlar	49	12,9
İşveren veya çalışanlar ile problem, uyumsuzluk gibi iş ilişkileri ile ilgili sorunlar	118	31,0
Toplam	**381**	**100**

Çalışmanın temel amacını yansıtan iş arama sürelerinin dağılımının yer aldığı Tablo 2.'de katılımcıların çoğunlukla 1-5 ay arasında iş aramakta oldukları dikkat çekmektedir. Ancak esas çarpıcı olan nokta, bir yıldan daha fazla süredir iş arayanların sayısıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Avrupa Birliği istatistik ofisi (EUROSTAT), Ekonomik Kalkınma ve Ticaret İşbirliği Örgütü (OECD) ve Türkiye İstatistik Kurumu bir yıl ve bir yılı aşkın süredir işsiz kalanları "uzun süreli işsiz" olarak tanımlamaktadır. Tablo bu tanıma göre değerlendirildiğinde çalışmaya katılan işsizlerin %31,7'sinin uzun süreli işsiz olarak görülmesi mümkündür. Burada nerdeyse iş arayan her 3 işsizden birinin uzun süreli işsiz olması dikkat çekmektedir. Aynı tabloda katılımcıların %15,5'i ilk defa iş ararken; çoğunlukla ilk iki sırada "işveren veya çalışanlar ile problem, uyumsuzluk gibi iş ilişkileri ile ilgili sorunlar" ve "işyeri küçülmesi, kapanması veya devri, belirli süreli sözleşme, performans gibi gerekçeler" işten ayrılma nedeni olarak belirtilmektedir. "Ücret, sosyal güvence ve yan haklar gibi fırsatlar ile ilgili sorunlar" katılımcıların işten ayrılma nedeni olarak en az belirttikleri sorun olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Gelir veya Aileden Maddi Destek Durumu

Kira vb. gelir	**Frekans**	**%**
Evet	33	8,7
Hayır	348	91,3
Toplam	**381**	**100**

Kira vb. gelirin varlığına ilişkin katılımcılardan elde edilen verilerde büyük bir çoğunluğunun herhangi bir gelire sahip olmadığı görülmektedir. Bu durumun kaygı durumunu etkileyici bir faktör olarak ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. Çalışma Hayatındaki Sorunlar

Çalışma hayatında sorunlar vardır.	**Frekans**	**%**
Evet	380	99,7
Hayır	1	0,3
Toplam	**381**	**100**
Çalışma hayatındaki önemli sorunlar*	**Frekans**	**%**
Ücretlerin yetersizliği	328	20,0
İşsizlik	283	17,2
Uzun çalışma süreleri	267	16,3

Emeklilik yaşının yüksekliği	184	11,2
İş güvencesinden yoksunluk	193	11,8
Yasal düzenlemelerin yetersizliği	154	9,4
Sosyal sigortaların yetersizliği	131	8,0
Sendikaların güçsüzlüğü	101	6,2
Toplam	**1641**	**100**

*Katılımcılara birden fazla şık işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

Ülkemizde çalışma hayatındaki sorunlara işsizlerin bakış açılarının ortaya konulduğu Tablo 4.'e göre hemen hemen tüm katılımcılar çalışma hayatında bir veya daha fazla sorunun var olduğunu belirtmektedirler. İşsiz olmalarına rağmen belirtilen sorunların başında ücretlerin yetersizliği gelirken; işsizlik sorunu ikinci sırada yer almaktadır. Daha sonrasında ise uzun çalışma saatleri gelmektedir. Buna göre istihdamla ilgili önemli bir sorun olarak uzun saatler çalışılmasına rağmen yeterli ücretin alınamadığı görülmektedir. Ayrıca diğer önemli sorunlar olarak iş güvencesi ve emeklilik yaşının da belirtildiğinin altını çizmek gerekmektedir.

Tablo 5. İş Arama Süresi İle Farklı Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Durumu

İş arama süresi	**Cinsiyet**			**X^2**	**SD**	**P**
	Kadın	**Erkek**	**Toplam**			
1 yıldan az	139	121	260			
1 yıl ve üstü	71	50	121	,908	1	**,341**
Toplam	**210**	**171**	**381**			
	Doğum yılı					
	1961-1980	**1981-2000**	**Toplam**			
1 yıldan az	59	201	260			
1 yıl ve üstü	37	84	121	2,725	1	**,099**
Toplam	**96**	**306**	**381**			
	Medeni durum					
	Evli	**Bekâr**	**Toplam**			
1 yıldan az	99	161	260			
1 yıl ve üstü	47	74	121	,021	1	**,886**
Toplam	**146**	**235**	**381**			
	Eğitim seviyesi					
	İlkokul veya ortaokul	**Lise**	**Önlisans, lisans veya üstü**	**Toplam**		
1 yıldan az	66	70	124	260		
1 yıl ve üstü	29	42	53	121	2,492	2	**,288**
Toplam	**92**	**112**	**177**	**381**		
	İkamet yeri					
İş arama süresi	**Köy**	**Kasaba-ilçe**	**İl**	**Toplam**		
1 yıldan az	58	85	117	260	4,933	2	**,085**

1 yıl ve üstü	26	53	42	121
Toplam	**84**	**138**	**159**	**381**

	Kira vb. gelir					
İş arama süresi	**Evet**	**Hayır**	**Toplam**			
1 yıldan az	24	236	260			
1 yıl ve üstü	9	112	121	,335	1	**,562**
Toplam	**33**	**348**	**381**			

İş arama süresinin Muğla ilinde İŞKUR'a başvuran işsizlerde farklı değişkenlerle bağımlılığının ele alındığı Tablo 5.'te cinsiyet, doğum yılı, medeni durum, eğitim seviyesi, ikamet yeri ile aileden destek veya kira vb. herhangi bir gelirin varlığı değişkenlerine göre istatistiksel olarak bir ilişki söz konusu değildir (cinsiyet X^2= ,908; p>0,05, doğum yılı X^2=2,725; p>0,05, medeni durum X^2= ,021; p>0,05, eğitim seviyesi X^2=2,492; p>0,05, ikamet yeri X^2=4,933; p>0,05, kira vb. gelir X^2= ,335; p>0,05).

C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılan "durumluk-sürekli kaygı envanteri ölçeği" kaygı düzeyinin ölçülmesi olanağını vermektedir. Daha önce belirtildiği üzere durumluk kaygı, kişinin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği kendine has olan kaygıyı tanımlanırken; sürekli kaygı, kişinin içinde bulunduğu durumu/durumları stresli olarak yorumlama eğilimi olarak ifade edilmektedir.

Tablo 6. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinin Güvenilirlik Katsayıları

Güvenilirlik Analizi	α	Madde Sayısı
Durumluk Kaygı Envanteri	0,909	20
Sürekli Kaygı Envanteri	0,867	20

Tablo 6.'ya göre durumluk kaygı envanterinin güvenilirlik katsayısı çalışmada 0,909 çıkarken; sürekli kaygı envanterinin ise 0,867 olarak görülmektedir. Güvenilirlik analizlerinin yapılmasından sonra elde edilen değerlerin yorumlanması için ölçütlere bakıldığında; 0 ile 1 arası değerler alan alfa değerinin (α) kabul edilebilir bir değer olması için en düşük 0.70 olması gerekliliği (Coşkun vd., 2015, s. 126) göz önüne alındığında değerlerin kabul edilebilir bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Durumluk-sürekli kaygı envanteri 40 maddeden oluşmakta ve değerlendirme aralıkları 1 (Hemen hemen hiçbir zaman), 2 (Bazen), 3 (Çoğu zaman), 4 (Hemen hemen her zaman) şeklinde yer almaktadır. Ölçekte doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları temsil etmektedir. 1, 6, 7, 10, 13, 16, 19. maddeler tersine dönmüş ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasındadır. Hesaplanan puanların yüksek olması kaygı düzeyinin yüksekliğini göstermektedir.

Tablo 7. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri Ortalamaları

İş arama süresi		N	$\overline{X}$	Ss	Min.	Maks.
1 yıldan az	Durumluk Kaygı Envanteri	260	38,43	10,478	20	66
	Sürekli Kaygı Envanteri	260	41,13	8,860	20	65

1 yıl ve üstü	Durumluk Kaygı Envanteri	121	44,16	11,700	20	72
	Sürekli Kaygı Envanteri	121	46,58	9,328	29	71

Yukarıdaki açıklamalar göz önüne alındığında 1 yıldan az süredir işsiz olan katılımcıların durumluk kaygı envanteri puan ortalaması 38,43 (standart sapması 10,478), sürekli kaygı envanteri puan ortalaması ise 41,13 (standart sapması 8,860) olduğu Tablo 7.'de görülmektedir. Aynı tabloda 1 yıldan fazla süredir işsiz olan katılımcıların puan ortalamaları durumluk kaygıda 44,16 (standart sapması 11,700), sürekli kaygıda ise 46,58 (standart sapması 9,328) çıkmaktadır. Burada belirtilen kaygı düzeylerinin iş arama süresine göre yorumlanabilmesi için yapılan hesaplamalarda 1 yıldan az süredir işsiz olanlar için durumluk kaygı envanteri puan ortalamasının bir standart sapma alt sınırı olan 27,95 puanın altında puanı olan katılımcıların (yani 20<Puan≤27,95) "kaygı düzeyi düşük"; durumluk kaygı envanteri puan ortalamasının bir standart sapma üst sınırı olan 48,90 puanın üstünde puan olan katılımcıların ise (yani 48,90<Puan≤66) kaygı düzeyi yüksek" olduğu kabul edilmektedir. Belirtilen alt ve üst puanlar arasında kalan durumluk kaygı envanteri puanına sahip katılımcıların ise (yani 27,95<Puan≤48,90) "kaygı düzeyi orta" olduğunu belirtmek mümkündür. Durumluk kaygı envanterinde olduğu gibi 1 yıldan az süredir işsizlerde sürekli kaygı envanterinde de benzer bir hesaplama yapılması gerekmektedir. Buna göre "20<Puan<32,27 kaygı düzeyi düşük"; "49,99<Puan≤65 kaygı düzeyi yüksek"; "32,27<Puan≤49,99 kaygı düzeyi orta"' seviyededir. Bu hesaplamalar 1 yıldan fazla işsiz olanlar için yapıldığında durumluk kaygı envanterinde "20<Puan≤32,46 kaygı düzeyi düşük"; "55,86<Puan≤72 kaygı düzeyi yüksek"; "32,46<Puan≤55,86 kaygı düzeyi orta" çıkmaktadır. Sürekli kaygı envanterinde ise aralıklar "20<Puan≤37,25 kaygı düzeyi düşük"; "55,90<Puan≤71 kaygı düzeyi yüksek"; "37,25<Puan≤55,90 kaygı düzeyi orta" olarak hesaplanmaktadır. Bu yapılan hesaplamalara göre Tablo 7. yorumlandığında 1 yıldan az ve daha fazla süreli işsizlerde durumluk-sürekli kaygı envanteri puan ortalamalarına göre orta düzeyde bir kaygıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmanın temel amacı olan işsizlik süresinin kaygı düzeyi üzerindeki etkisine yönelik farklılıklarının incelenmesi için Bağımsız Grup t testi (Independent Samples t Test) uygulanmaktadır.

Tablo 8. Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyinin İş Arama Süresi Değişkenine Göre Farklılaşması

	İş arama süresi	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**SD**	**t**	**P**
Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	260	38,43	10,478	379	-4,779	**,000**
	1 yıl ve üstü	121	44,16	11,700			
Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	260	41,13	8,860	379	-5,498	**,000**
	1 yıl ve üstü	121	46,58	9,328			

Her iki grup için orta düzeyde kaygının görüldüğü çalışma bulgularında durumluk ve sürekli kaygıda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Durumluk $t_{(379)} = -4,779$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(379)} = -5,498$; $p<0,05$). Buna göre Muğla ilinde 1 yıldan az süredir işsiz olan katılımcılar ile daha fazla süredir işsiz olan katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır. 1 yıl ve üstü süredir işsiz olanların kaygı düzeylerinin diğer gruba göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 9. Cinsiyete Göre İş Arama Süresinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyine Etkisi

Cinsiyet		İş arama süresi	N	$\overline{X}$	Ss	SD	t	P
Kadın	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	139	38,59	10,594	208	-3,048	**,003**
		1 yıl ve üstü	71	43,49	11,837			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	139	42,33	9,332	208	-3,304	**,001**
		1 yıl ve üstü	71	46,86	9,520			
Erkek	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	121	38,26	10,386	169	-3,791	**,000**
		1 yıl ve üstü	50	45,10	11,557			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	121	39,74	8,104	169	-4,550	**,000**
		1 yıl ve üstü	50	46,18	9,129			

Durumluk-sürekli kaygı envanteri puan toplamlarına göre Muğla'da İŞKUR'a başvuran kadın işsizlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinde iş arama süresi değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu Tablo 9.'dan anlaşılmaktadır (Durumluk $t_{(208)} = -3,048$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(208)} = -3,304$; $p<0,05$). Benzer şekilde erkeklerde de iş arama süresine göre farklılık görülmektedir (Durumluk $t_{(169)} = -3,791$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(169)} = -4,550$; $p<0,05$). Buna göre Muğla ilinde 1 yıldan fazla süredir işsiz olan kadın ve erkeklerin kaygı düzeyleri 1 yıldan az süredir işsizlere göre daha yüksek çıkmakta ve bu aradaki farklılık anlamlıdır.

Tablo 10. Doğum Yılına Göre İş Arama Süresinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyine Etkisi

Doğum yılı		İş arama süresi	N	$\overline{X}$	Ss	SD	t	P
1961-1980	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	59	41,69	10,854	94	-2,331	**,022**
		1 yıl ve üstü	37	47,16	11,701			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	59	44,00	8,977	94	-2,230	**,025**
		1 yıl ve üstü	37	48,32	9,667			
1981-2000	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	201	37,48	10,197	283	-3,888	**,000**
		1 yıl ve üstü	84	42,83	11,521			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	201	40,28	8,668	283	-4,830	**,000**
		1 yıl ve üstü	84	45,81	9,128			

Doğum yılı değişkenine göre iş arama süresinin kaygı düzeyine etkisinin ele alındığı Tablo 10.'da da anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (1961-1980 için Durumluk $t_{(94)} = -2,331$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(94)} = -2,230$; $p<0,05$; 1981-2000 için Durumluk $t_{(283)} = -3,888$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(283)} = -4,830$; $p<0,05$). Bu sonuca göre doğum yılı değişkeninde her iki grup için 1 yıldan fazla süredir işsiz olanların daha az süreli işsizlere göre kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Eğitim Seviyesine Göre İş Arama Süresinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyine Etkisi

Eğitim seviyesi		İş arama süresi	N	$\overline{X}$	Ss	SD	t	P
İlkokul veya ortaokul	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	66	41,21	9,642	90	-2,163	**,033**
		1 yıl ve üstü	26	46,46	12,404			

	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	66	43,17	7,892	90	-3,172	**,002**
		1 yıl ve üstü	26	49,50	10,104			
Lise	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	70	39,13	11,663	110	-2,543	**,012**
		1 yıl ve üstü	42	44,71	10,535			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	70	41,91	8,609	110	-2,325	**,022**
		1 yıl ve üstü	42	46,12	8,662			
Önlisans, lisans veya üstü	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	123	36,59	9,928	174	-3,425	**,001**
		1 yıl ve üstü	53	42,58	12,207			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	123	39,63	8,682	174	-4,033	**,000**
		1 yıl ve üstü	53	45,51	9,325			

Eğitim seviyesi değişkenine göre iş arama süresindeki değişimin kaygıyı nasıl etkilediği sorusuna ilişkin Tablo 11.'e göre gruplar arasında tüm eğitim seviyelerinde istatistiksel farklılıkların olduğu dikkat çekmektedir (İlkokul veya ortaokul için Durumluk $t_{(90)} = -2,163$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(90)} = -3,172$; $p<0,05$; Lise için Durumluk $t_{(110)} = -2,543$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(110)} = -2,325$; $p<0,05$; Önlisans, Lisans veya Üstü için Durumluk $t_{(174)} = -3,425$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(174)} = -4,033$; $p<0,05$). Buna göre eğitim seviyesi fark etmeksizin iş arama süresi 1 yıldan fazla olan işsizlerin kaygı düzeyleri diğer gruba göre daha yüksek çıkmaktadır.

Tablo 12. Medeni Duruma Göre İş Arama Süresinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyine Etkisi

Medeni durum		İş arama süresi	N	$\overline{X}$	Ss	SD	t	P
Evli	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	99	39,46	10,461	144	-3,357	**,001**
		1 yıl ve üstü	47	45,83	11,204			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	99	42,31	8,720	144	-4,357	**,000**
		1 yıl ve üstü	47	49,21	9,395			
Bekâr	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	161	37,80	10,471	233	-3,439	**,001**
		1 yıl ve üstü	74	43,09	11,958			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	161	40,40	8,893	233	-3,602	**,000**
		1 yıl ve üstü	74	44,91	8,951			

Kaygı düzeyine etkisinin olduğu düşünülen medeni durum değişkeni ile iş arama süresinin kaygıya olan etkisinin ele alındığı Tablo 12.'de diğer tablolarda olduğu gibi anlamlı farklılıkların olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Evli için Durumluk $t_{(144)} = -3,357$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(144)} = -4,357$; $p<0,05$; Bekâr için Durumluk $t_{(233)} = -3,439$; $p<0,05$; Sürekli $t_{(233)} = -3,602$; $p<0,05$). Eğitim seviyesine benzer şekilde medeni durumu ne olursa olsun iş arama süresi 1 yıldan fazla olan işsizlerin kaygı düzeyleri diğer gruba göre daha yüksektir.

Tablo 13. Gelir veya aileden maddi destek durumuna göre iş arama süresinin durumluk-sürekli kaygı düzeyine etkisi

Kira vb. gelir		İş arama süresi	N	$\overline{X}$	Ss	SD	t	P
Evet	Durumluk	1 yıldan az	24	43,29	8,625	31	,951	**,349**

	Kaygı Envanteri	1 yıl ve üstü	9	39,67	12,450			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	24	45,29	8,829	31	,547	**,588**
		1 yıl ve üstü	9	43,33	10,050			
Hayır	Durumluk Kaygı Envanteri	1 yıldan az	236	37,94	10,539	346	-5,260	**,000**
		1 yıl ve üstü	112	44,52	11,622			
	Sürekli Kaygı Envanteri	1 yıldan az	236	40,70	8,771	346	-5,986	**,000**
		1 yıl ve üstü	112	46,84	9,226			

Gelir veya aileden maddi destek alma durumuna göre iş arama süresinin kaygı düzeyine etkisini gösteren Tablo 13.'te herhangi bir geliri olan 1 yıldan az süreli işsizler ile 1 yıldan fazla süredir işsizlerin kaygı düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı değildir (Durumluk $t_{(31)}$ = ,951; p>0,05; Sürekli $t_{(31)}$ = ,547; p>0,05) Ancak herhangi bir geliri olmayanlarda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (Durumluk $t_{(346)}$ = -5,260; p<0,05; Sürekli $t_{(346)}$ = -5,986; p<0,05). Gelirin etkisini yorumlamak gerekirse herhangi bir geliri olan işsizlerde işsizliğin süresi ile ilgili gruplar arasında kaygı düzeyine göre bir farklılık söz konusu değilken; geliri olmayan uzun süreli işsizlerin kaygı düzeyleri 1 yıldan az süreli işsizlere kıyasla daha yüksek çıkmaktadır.

SONUÇ

Geçmişten günümüze varlığını koruyan işsizlik sorunu gelişme seviyesi ne olursa olsun tüm toplumların en önemli ortak sorunlarının başında gelmekte ve gündemde hala yerini korumaktadır. Küreselleşmeyle birlikte bu sorun uzun süreli yapısal bir niteliğe dönüşmüş ve süreci deneyimleyen kişilerde başa çıkılması zor durumları ortaya çıkarmıştır. İşsizlik ve sebep olduğu gelir kaybı, kişilere ve bakmakla yükümlü oldukları ailelere ve dolayısıyla topluma verdiği psikolojik zararlarla daha da ciddi boyutlara ulaşmıştır. Tek gelir kaynağı emek olan bireylerin hayatlarında tahribe yol açan en önemli problemlerin başında yer almakla birlikte, insan hayatına yaraşır bir işin yokluğu insanlığı yoksulluğa ve sosyal dışlanmaya sürüklemekte ve beraberinde kaygı, depresyon, suç eğilimi ve intihar gibi psikolojik sorunları da getirmektedir.

İşsizlik kadar bireylerin psikolojik sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerden bir diğeri ise işsizlik süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsiz kalma süresi uzadıkça işsizliğin neden olduğu psikolojik sorunlar artmakta ve bunun sonucunda bireylerin özgüven duygularını kaybettikleri ve zaman içerisinde işe yaramama sorunu ile karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Çünkü işsiz kalınan süre uzadıkça işsizlik problemi yapısal bir hal almakta ve işsizlik sorununun çözümü zorlaşmaktadır. İşsizlik süresinin uzaması ve bir yılı aşması kişilerin iş bulma ümidini kırmakta, mesleki becerilerinin körelmesine neden olmakta ve çalışma disiplininden uzaklaştırmaktadır. Uzun süreli işsizler belli bir süre sonra iş aramaktan vazgeçmekte ve bu durum işgücü piyasasında gücenmiş işgücü olarak yer almalarına neden olmaktadır.

Uluslararası ve ulusal literatüre bakıldığında işsizliğin ve işsizlik süresinin uzamasının psikolojik sağlık üzerinde ne tür etkiler yarattığına dair birçok çalışma bulunmaktadır. Murphy ve Athanasou's (1999)'un yapmış olduğu, 67'si çalışan bir karşılaştırma grubunu kapsayan toplam 104 çalışmayı içeren araştırmanın sonucuna göre, çalışan ve işsizler arasında psikolojik sağlık açısından orta büyüklükte kesitsel bir fark bulunmuştur. Ayrıca iş kaybının üzüntü ve stres semptomlarında önemli bir artışa sebep olduğu, hatta işsizliğin sadece üzüntü ve stresle alakalı olmayıp, aynı zamanda bu duruma da neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bireylerin psikolojik sağlıklarına etki eden önemli değişkenlerden bir diğeri olan işsizlik sürecine yönelik yapılan çalışmalarına bakıldığında; işsizlik süresi ile bireylerin psikolojik sağlıkları arasında ilişki ölçmeye yönelik 1963- 2004 yılları arasında gerçekleştirilmiş 237 makalenin incelenmesini içeren Paul ve Moser (2009)'ın araştırmalarında, öncelikle psikolojik sağlık ile çeşitli değişkenler (sıkıntı, depresyon, kaygı ve benlik saygısı) arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşsizler arasında psikolojik sorunları olan kişilerin oranı %34 iken, bu oran çalışanlar arasında %16 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, mavi yakalı çalışanlar ve erkeklerin, beyaz yakalı çalışanlar ve kadınlara göre işsizlikten daha fazla etkilendiği bulgular arasında yer almaktadır. İşsizlik süresi ile işsizliğin yarattığı psikolojik sonuçlar arasında fark anlamlı olup, insanlar ne kadar uzun süre işsiz kaldılarsa, işsizliğin psikolojik sağlık üzerindeki etkileri o derece belirgin olmuştur. Sonuçlar, işsizliğin birinci yılında psikolojik sağlık semptomlarında keskin bir atış olduğunu; ilk dokuz ay boyunca işsizliğin olumsuz etkileri yavaş seyir izlerken, dokuzuncu ay da zirveye ulaştığını göstermektedir. Ardından bir düşüş ve bir miktar dalgalanma sonrasında ikinci yıl ve işsizliğin üçüncü yarıyılı boyunca orta düzeyde olmaktadır. Medeni durum ve yaş gibi değişkenlerin de işsizliğin bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmediği yani anlamlı bir ilişkinin var olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Schaufeli ve VanYperek (1992)'in çalışmalarının bulgularına bakıldığında, işsizliğin süresi uzadıkça bireylerin psikolojilerinin de bu durumdan olumsuz etkilendiği ve özellikle iki yıldan fazla süredir işsiz olanlarda psikolojik sağlık açısından daha ciddi sonuçlar doğurduğu ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası literatür incelendiğinde, işsizlik süresinin uzamasının insan hayatı üzerinde önemli sayılabilecek çeşitli psikolojik sorunlara yol açtığı görülmektedir. Türkiye'nin de en önemli sorunlarının başında işsizlik gelmektedir. 1970'li yılların sonlarına doğru ekonomide; enflasyon oranında yaşanan artış, büyüyen dış ticaret açıkları, ithal ikameci sanayileşme politikasının tıkanması, endüstri ilişkileri ve grevlerde yaşanan bozulmalar nedeniyle ciddi oranda düşen kapasite kullanım oranları gibi önemli sorunların varlığı işsizlik oranlarında da artışı beraberinde getirmiştir (Biçerli, 2019: 434-435). 1980'li yıllarda ise neoliberal politikaların ortaya çıkışı yeni bir dönemi başlatmakla birlikte, söz konusu politikalar doğrultusunda özelleştirme, devletin küçülmesi, küreselleşme politikaları da yeni bir yönetim anlayışını ortaya çıkarmıştır. 1980 sonrasında küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle başlayan işsizlik oranındaki ciddi artışlar, 1990'lı yıllarda yüksek düzeylere ulaşmış ve 2001 krizi ile daha da hızlanmıştır. Kriz sonrasında ise ekonomik büyümedeki toparlanmaya rağmen istihdamdaki artış daha sınırlı kalmış ve işsizlik temel sorunlar arasında yer almaya devam etmiştir.

Kumaş (2001)'ın işsizliğin psiko-sosyal boyutu ve çalışma yaşamına yönelik değerlere etkisini araştırdığı çalışmasında, işsizlik süresi uzadıkça stres düzeyinin de arttığı, yaş ilerledikçe umutsuzluk duygusunun ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca yüksek eğitim düzeyi ve gelir varlığının gelecekten beklentileri artırdığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Dolayısıyla işsizlik süresinin uzamasının bireylerin geleceğe yönelik umutlarının tükenmesini beraberinde getirdiği tespit edilmiştir. Kanyılmaz-Polat (2015)'ın çalışmasında ise, işsizlik süresi 7-12 ay arasında olan bireylerin depresyonda olma riskinin, işsizliklerinin henüz ilk 6 ayında olan bireylerden daha yüksek olduğu sonucu dikkat çekmektedir. Ayrıca işsizliğin psikolojik sonuçlarının cinsiyet, yaş grupları, medeni durum açısından anlamlı bir farklılık göstermediği; eğitim düzeyleri arttıkça psikolojik sağlık ve depresyon riskinin de artış gösterdiği belirtilmektedir.

Yılmaz vd. (2004)'nin çalışıp daha sonra işsiz kalan ve işsizlik süresi 3 aydan daha uzun süren işsizlerle gerçekleştirdiği alan çalışmasında, işsizliğin erkekleri daha fazla etkilediği, işsiz kaldıklarında kendilerini "çaresiz" olarak nitelendirdikleri belirtilmektedir. Ayrıca işsizlikle beraber erkeklerin gelecekten beklentilerinin kalmaması ve özgüven duygularını yitirmeleri kadınlara nazaran yaşam istediğini daha çabuk kaybettiklerini göstermektedir. İşsizliğe karşı tutumlarına bakıldığında ise erkeklerin daha suçlayıcı ve isyankâr oldukları ve dolayısıyla işsizliğin sosyo-psikolojik yansımalarını

daha yoğun hissettikleri sonucuna ulaşılmaktadır. İşsizliğin sosyo-psikolojik etkilerini ve bunların işsiz bireyleri nasıl etkilediği üzerinde duran farklı bir çalışmada da işsizliğin erkeklerde kadınlara nazaran daha fazla psikolojik baskı oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer şekilde bu duruma da sebep toplumsal rol gösterilmektedir. "Aile reisi" veya "evin gelirini sağlayan kişi" olarak görülen erkekler geleneksel bir role sahip oldukları ve ailenin geçimini sağlamakla sorumlu tutulmaları erkeklerin kaygı düzeyine etki etmektedir (Ceyhan, 2004: 98- 99; Gizir, 2005: 209; Duman vd., 2009: 31).

Muğla ilinde İŞKUR İl Müdürlüğü'ne iş aramak amacıyla başvuru yapan 381 kişinin yer aldığı bu çalışmada, işsizlik sürecinin kaygı düzeyi üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında cinsiyet dağılımlarının birbirine yakın olduğu, 1981-2000 arası doğumluların ve önlisans, lisans veya üstü eğitim düzeyine sahip kişilerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. İŞKUR'a başvuran bir yıldan az süreli işsizler ile bir yıldan daha uzun süreli işsizler arasında orta düzeyde bir kaygının söz konusu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Durumluk ve sürekli kaygı çerçevesinde değerledirildiğinde ise her iki grup içinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Dolayısıyla 1 yıldan fazla süredir işsiz olanların kaygı düzeylerinin diğer gruba göre daha yüksek olduğu bulgular arasında yer almaktadır.

Katılımcıların cinsiyet, doğum yılı, eğitim süresi ve medeni durumu fark etmeksizin uzun süreli işsizliğin kaygı düzeyini artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Gelir etkisi ele alındığında ise, herhangi bir geliri olan kişilerde işsizliğin süresi ile ilgili gruplar arasında kaygı düzeyine göre bir farklılık söz konusu değilken; geliri olmayan uzun süreli işsizlerin kaygı düzeyleri 1 yıldan az süreli işsizlere kıyasla daha yüksek çıkmıştır. İş arama süresinin işsizler üzerindeki etkisi farklı değişkenler açısından ele alındığında, cinsiyet, doğum yılı, medeni durum, eğitim seviyesi, ikamet yeri ile aileden destek veya kira vb. herhangi bir gelirin varlığı değişkenlerine göre istatistiksel olarak herhangi bir ilişkinin var olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında katılımcıların çoğunlukla 1-5 ay arasında iş aramakta oldukları dikkat çekmektedir. Ancak esas çarpıcı olan nokta ise bir yıldan daha fazla süredir iş arayanların sayısıdır. Çalışmaya katılan işsizlerin %31,7'sinin uzun süreli işsiz olarak görülmesi mümkündür. Burada neredeyse iş arayan her 3 işsizden birinin uzun süreli işsiz olması çarpıcı noktalardan biridir.

Tarihsel süreç içerisinde Türkiye'de kırdan kente büyük kitlelerin göç etmesi ve işgücü piyasasının gerekleri ile uyuşmayan bir işgücünün varlığı kişilerin uzun süreli işsizlikle karşılaşmalarını beraberinde getirmekte ve kronik bir yoksulluk sorunu yaşamalarına neden olmaktadır (Aslan ve Aslan, 2017: 116). Günümüz Türkiye'sinde istihdam edilmeyi bekleyen ve uzun süreli işsizlikle mücadele eden binlerce insanın varlığı hem ekonomik hem de psikolojik sağlık açısından tehdit oluşturmaktadır. İşsizlik hem kadın hem de erkeğin çevresiyle ilişkilerini olumsuz etkilemekte, kendisini aciz konumda hissetmesine neden olmakta, özgüvenini duygusunu yitirmesine ve eğer kişiliği yatkınsa suça yönelik ve saldırgan tavırlar sergilemesini ve hatta intihar eğilimi gösterebilmesini beraberinde getirmektedir (Aytaç ve Keser, 2002). Dolayısıyla işsizlik süresinin uzaması sosyal sorunların da ön plana çıkmasına yol açmakta ve işsizlerin topluma ve sosyo-ekonomik düzene olan güvenlerini yitirmelerine neden olmaktadır. Ayrıca uzayan işsizlik süreci kişilerin mesleki becerilerinde deformasyonu ve kendilerine olan güvenlerini kaybetmeleri sonuçlarını ortaya çıkarmaktadır. Kanyılmaz- Polat ve Bacak (2018)'ın işsizlik süresi ile işsizliğin psikolojik sonuçları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; araştırmaya katılan işsizlerin %26,9'unun işsizlik süresi uzadıkça iş bulma ümidini kaybettiğinin ve çalışma arzusunda olmalarına rağmen, psikolojik etkenler nedeniyle iş sahibi olmayacağına kanaat getirip iş aramayı bıraktıklarının tespiti kanaatimizi destekler niteliktedir.

KAYNAKÇA

ASLAN, Harun ve ASLAN, Melda (2017). "*Uzun Süreli İşsizlik ve Etkileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz",* **MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 15(4), ss.103-132.
AYDIN, Aytaç ve TİRYAKİ Sebahattin (2017). "*Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma (KTÜ Örneği)",* **Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, 17(4), ss.715-722.
AYTAÇ, Serap ve KESER, Aşkın (2002). "*İşsizliğin Çalışan Birey Üzerine Etkisi: İşsizlik Kaygısı",* **İŞ,GÜÇ Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, 4(2).

BACAK, Bünyamin ve KANYILMAZ-POLAT,Ebru (2018). "*İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İşsizlik Süresi İlişkisi: Çanakkale'de Yükseköğrenim Mezunu İşsizler Üzerinde Bir Araştırma",* **Çalışma İlişkileri Dergisi**, 9(2), ss. 24-47.
BEVERIDGE, W. Henry (1944), **Full Employment in a Free Society**, http://pinguet.free.fr/beveridge44.pdf.

BİÇERLİ, M.Kemal (2019), **Çalışma Ekonomisi,** Beta Yayınları, İstanbul, 11. Baskı.
BOZKURT, Veysel (2011), **Değişen dünyada sosyoloji: temeller, kavramlar, kurumlar**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 6. Baskı.

CEYHAN, A. Aykut (2004). "*Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi",* **Sosyal Bilimler Dergisi**, 2004/1, ss.91-102.

DUMAN, Savaş, TAŞĞIN, Özden ve ÖZDAĞ, Selçuk (2009). "*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi"*, **Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi,** 11(3), ss.27-32.
ELLIOT, Robert,F. (1977), **Karşılaştırmalı Çalışma Ekonomisi**, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Yayın No: 210, Ankara Üniversitesi Basımevi.

G.C. MURPY, J.A. ATHANASOU (1999). "*The effect of unemployment on mental health",* **Journal of Occupational and Organizational Psychology,** 72, ss.83-99.

Gizir, C. Ali (2005). "*Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma",* **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1(2), ss.196-213.
İŞKUR, (2019). İstatistikler. https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/. Erişim Tarihi: 15.09.2021.

KANYILMAZ- POLAT, Ebru (2015), "*Yükseköğrenim Mezunlarında İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İş Arama Davranışlarına Etkisi: Çanakkale İli Örneği*", **Yayımlanmamış Doktora Tezi,** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
KARCIOĞLU, Fatih ve BALKAYA, Ensar (2018). "*Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRA1 Bölgesi Örneği",* **İŞ, GÜÇ Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, 20(3), ss.95-120.
KORAY, Meryem (2008), **Sosyal Politika**, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul.
KULA, Kamile Ş. ve SARAÇ, Turan (2016). "*Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı"* **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 13(33), ss.227-242.

KUMAŞ, Handan (2001). *"İşsizliğin Psiko-Sosyal Boyutu ve Çalışma Yaşamına İlişkin Değerler Üzerindeki Etkileri",* **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
ÖNER, Necla ve LE COMPTE, Ayhan (1983), ***Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı,*** *Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul.*

Paul, K.I.; Moser, K. (2009). "Unemployment Impairs Mental Health: Meta-Analyses". Journal of Vocational Behavior, 74(3), 264-282.

Schaufeli, W.B.; VanYperen N.W. (1992). “Unemployment and Psychological Distress Among Graduates: A Longitudinal Study”, Journal of Occupational Psychology, 65, 291-305.
Yılmaz, İ. A., Dursun, S., Güzeler, E. G. ve Pektaş, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Örnek Çalışma. Elektronik Meslek Yüksekokulları Dergisi, 4(4), 16-26.
Yılmaz, T., Fidan, F. ve Karataş, V. (2004). İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Sonuçları: Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Bireylerin Tutumları, İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları, 48.Kitap, İstanbul.

"SPATIAL SOCIOLOGY"- THE NEXT STEP TOWARDS CONNECT PEOPLE, CULTURE, PLACES AND LOCAL ENVIRONMENT

Dr. Abdul Razak Mohamed
Professor and Head, Dept of Planning, School of Planning and Architecture, S.No 4/4 ITI College Road, Vijayawada 520008, Krishna District, Andhra Pradesh, INDIA

Psychologists said "Face is the Index of Mind (FIM)" but
What I as a Sociologist Spatial Planner say "Space is the Index of Planning (SIP)"

ABSTRACT

Sociology deals with human interaction as individual, family, community and society at large universally. **Space** is the places which are in a given locality (local environment as a small residential neighbourhood one lives and as large as a village, town, and city) in any human live, work, travel, play, study, recreation, entertain, worship, and socialize oneself and with other fellow human beings. **People of Diverse Culture** (PDC) and **Space of Diverse Places** (SDP) are present in any Local Environment everywhere in the Globe where human habitation exists and continue to grow and develop in future. This is evident from the literature of traditional and modern and between **Pre-historic Age to the Digital Age** (PA-DA) where the traditional **People Connect and Interact Physically** (PCIP) and present generations **People Connect and Interact Virtually** (PCIV). It is visible from not as little but as great transformation of People, Culture and Local Environment where household lead a life. It is appropriate for me to say that lead **"Life Any Way"** rather than so called **"Way of Life"** due to fact that the people of the world experience living with pandemic situation which may have and end soon or latter.

Knowing and integration **People, Culture, Places with Local Environment** (CPCP-LE) could be the next step towards making of **"Spatial Sociology"** as an area of education, research, and training, consultancy activities and voluntary services. CPCP-LE as "Spatial Sociology" is very much essential and pre-requisite for every human being to live with people, culture, places and local environment. I would like to state that the main concern of the subject is an **essential and experiential learning from every individual point of view irrespective of discipline** such as science, social sciences, engineering, technology, management, medicine, town and country planning, architecture etc. It could be **junior to senor school education to university education.** Educationist should view the subject as the **driver of LIVING as well as ADJUSTIVE AND ADOPTIVE LIVING** (L-AAL) with people and spaces which is **individualized as well as family and community driven**.

This paper, the author is a student of Sociology with urban and regional planning as specialization acquired post graduation to Ph.D level from National and International learning and teaching environment. Here is an attempt by the author to establish the fact that the importance of the subject "Spatial Sociology" from the perspective of practical experience in teaching students of engineering, medicine, architecture, management and physical planning graduates, researchers, training, consultancy, voluntary activities and education at school.

ANALYSIS OF THE OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH PRACTICES OF PUBLIC ORGANIZATION IN THE PHILIPPINES

Olive Chester C. Antonio
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

Jocelyn PGabriel
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

Arneil G.Gabriel
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

ABSTRACT
Health and safety is indispensable in organization. This study analyzes the existing Occupational Safety and Health (OSH) Practices of the Nueva Ecija University of Science and Technology (NEUST). A Higher Educational Institution (HEI) in the Philippines. Survey questionnaire was based on the Joint Memorandum Circular (JMC) No. 1 s. 2020 of the Civil Service Commission, Department of Health and Department of Labor. Data collected are triangulated using field observation, documentary analysis and unstructured interview of the respondents. Results reveal that among the parameters of health practices, support facilities ranked last. Moreover, lack of personal protective gears is perceived by the respondents as the topmost source of injury in the workplace. Overall, respondents agreed that the university has existing OSH practices but they differ in their perception. Those from the rank and file most likely believe that the institution observes OSH practices compared to those in the teaching, technical, and supervisory positions as shown by the decreasing mean scores of the two groups of employees. The study recommended that strengthened adherence to policies be observed and an OSH Manual be drafted to govern the workplace setting.

Keywords: Occupational Safety and Health, Higher Educational Institution, OSH practices, Philippines, Nueva Ecija University of Science and Technology

MAINSTREAMING DISASTER RISK REDUCTION AND CLIMATE CHANGE ADAPTATION IN COMPREHENSIVE DEVELOPMENT PLANNING OF THE CITIES IN NUEVA ECIJA IN THE PHILIPPINES

Rose Marie Casimiro
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

Arneil G. Gabriel
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

Jocelyn P Gabriel
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

ABSTRACT

Recent scientific consensus suggests that climate-related disasters are becoming more frequent and destructive. Consequently, increasing importance is given to disaster risk reduction (DRR) and climate change adaptation (CCA) in global governance. The projected global warming at 1.5 oC and the climate variability that the Philippine archipelago experiences make DRR-CCA the key priorities of both the national and local government units. In this study, we assessed and measured the degree of mainstreaming of DRR-CCA in the comprehensive development plans (CDPs) of the five component cities in the province of Nueva Ecija in the Philippines. These are among the areas in Central Luzon that are susceptible to hydrometeorological and geologic hazards. We distributed survey questionnaires to 25 employees of the local government units in the five component cities in Nueva Ecija who are directly involved in planning activities. We triangulated their responses using archival data (review of written policies and plans). The main findings of the study indicate that in spite the presence of laws and policies on DRR-CCA, their implementation is only in the preliminary stages. The results also provide insights to policymakers and future researchers on the challenges and opportunities influencing the systemic mainstreaming of DRR-CCA in the province.

HOW DO MILLENNIAL MANAGERS LEAD OLDER EMPLOYEES? THE PHILIPPINE WORKPLACE EXPERIENCE

Rhomark Jardiel
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

Arneil G. Gabriel
College of Public Administration and Disaster, Management, Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City, Philippines

ABSTRACT
As millennial workers enter and dominate the global workforce by 2025, understanding their leadership styles is vital to bring about higher level of performance and productivity in the workplace. The Millennials, the next generation of leaders, are entering the workforce and assuming leadership positions in a relatively short period. More often, they found themselves leading employees that are older than themselves and yet their leadership traits and styles are not fully understood. The study explores factors affecting leadership styles of millennial managers and how they are manifested and applied in managing and resolving conflict involving older subordinates. Using a qualitative approach, it employs interviews, participant observation, and prolonged engagement with four millennial managers from the National Food Authority in the Philippines as they lead, manage, and interact with their older staff. Data collected were triangulated by document analysis and interview of the millennial managers' subordinates themselves. The results of the study show that the participants' leadership competencies are in the early stages of development. The participants consider building good impression and rapport highlighting the importance of soft skills in leadership, strong sense of respect, reverse mentoring, delegation of tasks, and the ability to handle expectations and performance as factors in managing older employees. This study draws the attention to examining the leadership attributes and potentials of Filipino millennial managers in the context of Philippine workplace culture using insights from Public Administration, Social Sciences, and Psychology.

Keywords: millennial, workplace management, human resource

ACCESS TO UNIVERSAL HEALTH CARE IN THE PHILIPPINES: THE CHALLENGES OF ETHNICITY, BARRIERS, AND INEQUITIES

Vilma Ramos
Nueva Ecija University of Science
and Technology, Cabanatuan City Philippines

Arneil G. Gabriel
Nueva Ecija University of Science
and Technology, Cabanatuan City Philippines

ABSTRACT

The Universal Health Care (UHC) Program is one of the cornerstones of the Philippine development directions. Its primary objective is to enhance health care programs by removing inequities in health outcomes. The study measures access to health care services of 371 Indigenous Peoples (IPs) from the three ethnic groups in Nueva Ecija. Data collected through interviews, focus group discussions, and surveys are used to determine further the efficacy of the UHC program in the province. The findings reveal that Indigenous Peoples occasionally access health care services, seldom access health care facilities, and occasionally access services provided by health care personnel. The results of the multiple regression analysis reveal significant positive relationship between income, education, ethnicity, and access to public healthcare services. The success of the universal health care program depends on its inclusivity and capacity to serve all Filipinos regardless of cultural background. Ethnicity continues to pose a challenge to the Philippine government and its ability to provide accessible universal health care services. The study recommends that healthcare services be standardized and consider the healthcare needs of Indigenous Peoples living in geographically isolated and disadvantaged areas (GIDAs).

Keywords: access; universal health care, healthcare services, healthcare facilities, healthcare personnel

OBSERVING AND PERPETUATING CULTURAL, SOCIAL AND RELIGIOUS PRACTICES INHERITED FROM THE ANCESTORS – ACHIEVEMENT PROSPECTS AND CHALLENGES: THE CASE OF BAPEDI PEOPLE OF GREATER SEKHUKHUNE DISTRICT MUNICIPALITY, LIMPOPO PROVINCE IN SOUTH AFRICA

Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka
University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Arts, Department of Creative Arts, South Africa

ABSTRACT
In Greater Sekhukhune District Municipality cultural, social and religious practices are an integral part of Bapedi cultural heritage and identity. Traditionally, Bapedi people are rooted in oral culture and tradition, and as a result they have esteemed good stories, and these stories have been inherited from their ancestors and have been woven out of the substance of human experience. There is a general belief among Bapedi people that culture is a symbolic system to be celebrated, respected, delineated and interpreted as the distinctive product of the Bapedi community. The main objective of this study was to examine the achievement prospects and challenges encountered by Bapedi people in the process of celebrating, respecting, delineating, and interpreting their culture. The study employed naturalistic and historical approaches, and the primary sources for data collection were literature reviews, informal interviews, observations and recordings. The primary questions the study addressed are: a) Do cultural, social and religious practices have a positive impact on Bapedi culture in promoting social cohesion? and b) what are the achievement prospects and challenges encountered by Bapedi people in the process of celebrating, respecting, delineating, and interpreting their culture? The results of this study have shown that Bapedi people's cultural, social and religious practices have gone through many challenges caused by historical, political, economic and socio-cultural evolutions that have been taking place since early periods up to the present day, without interruption. The results have further demonstrated that cultural, social and religious practices of the Bapedi people maintain Bapedi cultural heritage and identity and these practices are passed on from one generation to another.

Keywords: Bapedi people, cultural, social and religious practices, Bapedi society, Greater Sekhukhune District Municipality, Limpopo Province, South Africa.

A SOCIOLOGICAL SURVEY ON THE PREVALENCE OF MALNUTRITION AMONG PRESCHOOL CHILDREN IN RURAL NORTHERN KERALA

Dr. Jyothi.H
Assistant Professor in Food & Nutrition, Department of Homescience, Government College for Women, Trivandrum, Kerala, India

Dr. Mini Joseph
Assistant Professor in Food & Nutrition,Department of Homescience Government College for Women,Trivandrum,Kerala,India

ABSTRACT

The period of preschool children is an important stage for the formation and preservation of health in the future (Bergier et al., 2016). Undernutrition is one of the greatest problems for Indian childhood.

Objective The objective of the study is to assess the prevalence of malnutrition in the rural north of Kerala

Research Methodology A cross-sectional survey was carried out in the rural areas of Malappuram District, out of the total of 138 villages, 26 villages from 7 Taluks with judicious participation were selected randomly by considering inter-regional disparities in development.

Results It is noted that the height and weight were absolutely on par with the WHO median values up to 6 months of age. When age progresses the height and weight get deviated from the standard median values and falls below of it. The overall percentage of moderate underweight is 17.33, severe underweight is 1.78 pecent. The moderate stunting percentage was 23.33 and severe stunting observed was 8.67 percent. The moderate wasting was found to be 13.78 percent and severe wasting was 3.33 percent. The prevalence of malnutrition was 39.1 pecent (176/450) for the preschool children between 0 and 6 years. Further 10 percent of the children had deficit in either two of the anthropometric indicators.

Conclusion The inference that can be brought pertaining to the pattern of malnourishment among preschool children in Malappuram district is that the underweight (weight for age) condition progresses with increasing of age.

Keywords: Underweight, Stunting, Wasting, Malnutrition, Prevalence

ACADEMIC SABOTAGE AND THE AWARENESS OF PAKISTANI UNDERGRADUATES

Naseem Hyder Rajput
Shaheed Benazir Bhutto University, Shaheed Benazirabad, Pakistan

Prof. Dr. Tayyaba Zarif
Shaheed Benazir Bhutto University, Shaheed Benazirabad, Pakistan

ABSTRACT
Academic Sabotage is attempting to prevent others from completing their tasks successfully on time in academic settings. It's a subtype of academic dishonesty which is relatively under-researched when compared to other types of academic dishonesty (Cheating and Plagiarism). Research suggests that poor understanding of what constitutes academic dishonesty is a cause of its prevalence. Therefore, the central question that was answered through this cross-sectional survey was what proportion of undergraduates is aware of Academic Sabotage. The population of this study was 451 male and female final year undergraduates of two universities of Shaheed Benazirabad District. 391 undergraduates were from Shaheed Benazir Bhutto University (SBBU) and 60 were from the Shaheed Benazir Bhutto University of Veterinary and Animal Sciences (SBBUVAS). The sample consisted of 263 (228 from SBBU and 35 from SBBUVAS) male and female final year undergraduates which were selected through proportionate stratified sampling. The data were collected on WhatsApp through Google Form. A self-developed questionnaire containing multiple-choice items was used to collect the data. The data were analyzed to calculate the frequency and percentages of correct responses. The results of this study indicated that only 23.14 % of respondents knew what Academic Sabotage is. Based on these results it's recommended that the authorities of these universities should consider increasing awareness of their undergraduates about Academic Sabotage by organizing workshops and seminars.

Keywords: Academic Dishonesty, Academic Sabotage, Awareness, Undergraduates

1. Introduction

Academic dishonesty has become a common undergraduate practice in higher education and the prevalence of these anomalous behaviors challenges the idea that one of the goals of higher education is to develop moral and ethical leaders (Bertram Gallant, 2008; Callahan, 2004). In Pakistan, the phenomenon of academic dishonesty has been researched as an umbrella term and much of this research focused only on Cheating and plagiarism (Moin, Dahar and Yousuf, 2020; Ahmad, Islam, and Amin, 2020; Afridi, Khan, Khan, Khan, Bibi, and Khan, 2019; Aslam, Mahboob and Zahra, 2019; Javaeed, Khan, Khan, and Ghauri, 2019; Quraishi and Aziz, 2017; Shukr, Choudry, and Safdar, 2017; Ahmed, Ahmad, Merchant, and Nazir, 2017). This posits a gap in understanding lesser-known forms of academic dishonesty like Academic Sabotage. The concept of Academic Sabotage is different from the other forms of academic dishonesty because this behavior is in the hands of other students. According to Voth Schrag & Edmond (2017), Academic Sabotage is a collection of forceful controlling strategies that directly affect survivors ’efforts to obtain a degree.

Academic Sabotage has many manifestations and there is a variety of strategies used as Academic Sabotage which are identified by Voth Schrag, Edmond, & Nordberg (2020) and these include “purposively disrupting child care, expressing feelings of jealousy or resentment regarding the student’s new skills, emotional abuse tied to school or failing to be supportive, and using threats or manipulation to limit a student’s access to campus or other needed resources”. According to Aurich

(2012), Academic Sabotage can also be categorized as “aggressive” (theft or destruction of materials) or "passive-aggressive" (students being unwilling to share materials and/or withholding materials)
Academic Sabotage is well prevalent in the form of Intimate Partner Violence (IPV) as Breiding and colleagues (2008) noticed that "For both men and women, those who completed some college had a significantly higher prevalence than those who graduated from high school but never attended college which means that those who attend college, but do not graduate, are more likely to experience IPV than those who graduate from high school but never attend college" (p. 117). Wallace, Hogan, Noone, and Groarke (2019) conducted a study among academicians to investigate the cause and nature of Academic Sabotage. The results of this study revealed several causes of Academic Sabotage, namely: uncooperative behavior, abuse of power, dishonesty at work, lack of constructiveness, and poor performance. The investigation also highlighted the indirect causes of the Academic Sabotage. These include institutional culture, unnecessary pressure, self-control, personality traits, and personal issues related to the role itself.
Facing Academic Sabotage may be a major barrier to survivors’ attainment to education and experiencing it could lead to decreased educational attainment as several previous studies have identified Academic Sabotage as a potential barrier in the successful completion of educational programs (Raphael, 2000; Sanders, 2015). Voth Schrag, Edmond, & Nordberg (2020) identified several impacts of Academic Sabotage which included reduced focus in school and classwork, lessened academic achievement, emotional impacts, and instilling a desire to overcome.
Despite these negative impacts of Academic Sabotage and the fact that much has been studied from the outlook of Plagiarism and Cheating, the awareness level of undergraduates of higher education institutions of Pakistan about Academic Sabotage has not yet been empirically determined. Hence, a better understanding of Academic Sabotage among undergraduates is imperative and timely. As far as we know, this is the first study to examine Academic Sabotage awareness among undergraduates. No research in Pakistan has examined undergraduates' awareness of Academic Sabotage. Therefore, our study has the following objectives:

1. To ascertain what proportion of undergraduates is aware of Academic Sabotage

This study confirmed the low awareness about Academic Sabotage among undergraduates of higher education institutions of Pakistan. The information obtained through this research will provide administrations of Shaheed Benazir Bhutto University (SBBU) and the Shaheed Benazir Bhutto University of Veterinary and Animal Sciences (SBBUVAS) with practical information for designing awareness drives and proactively addressing and managing this Academic Sabotage through integrated awareness and training programs.

2. Materials and Methods

This study was descriptive by purpose, quantitative by method, and a cross-sectional survey was conducted. The population of this study was 451 male and female last semester undergraduates of Shaheed Benazir Bhutto University (SBBU) and the Shaheed Benazir Bhutto University of Veterinary and Animal Sciences (SBBUVAS). As a sample of this study, 263 respondents were selected through proportionate stratified sampling. The sample size was determined through Krejcie and Morgan's (1970) formula. The recommended sample size according to this formula turned out to be 210 but the researcher sampled 263 (25%) above the recommended sample size to deal with the problem of non-response bias and rejection of suspicious forms as data was collected online through Google form through Form Presenter Software.

Table 1. The Population and Sample for the study

S.No.	Name of University	Target Population	Sample
1	Shaheed Benazir Bhutto University	391	228
2	The Shaheed Benazir Bhutto University of Veterinary and Animal Sciences	60	35
Total		451	263

A self-developed, close-ended questionnaire containing multiple-choice questions was used to collect the data and. The data were collected through Google Form due to the COVID-19 pandemic. However, the researcher took every effort to ensure that questionnaire is filled as honestly as possible, and to ensure this an ad on the application named "Form Presenter" was sued to monitor the on-screen activities of the respondents. The filled forms received were 223 and the response rate for this survey was 84.79% but because eight (8) suspicious forms were deleted so the final analysis of data is based on 215 responses. Each correct response was awarded a "1" point and each incorrect response was awarded a "0" point and the data were analyzed to calculate the frequency and percentages of correct responses.

3. Results and Discussion

This study was set out to ascertain the proportion of undergraduates aware of Academic Sabotage. The following sections give an analysis of the data about awareness regarding Academic Sabotage.

1. Student "A" hides the notes/study materials of his/her class fellows to keep them disturbed during the lecture is an act of:

Table 2. Hiding the notes/study material of class fellows

Options	Responses (Frequency and Percent)		
	SBBU Undergraduates (n=183)	SBBUVAS Undergraduates (n=32)	Combined (n=215)
A. Plagiarism	68(37.16%)	12(37.50%)	83(30.60%)
B. Academic Sabotage	29(15.85%)	8(25%)	37(17.21%)
C. Violation of HEC Plagiarism Policy	46(25.14%)	4(12.50%)	55(25.58%)
D. Collusion	40(21.86%)	8(25%)	40(18.60%)

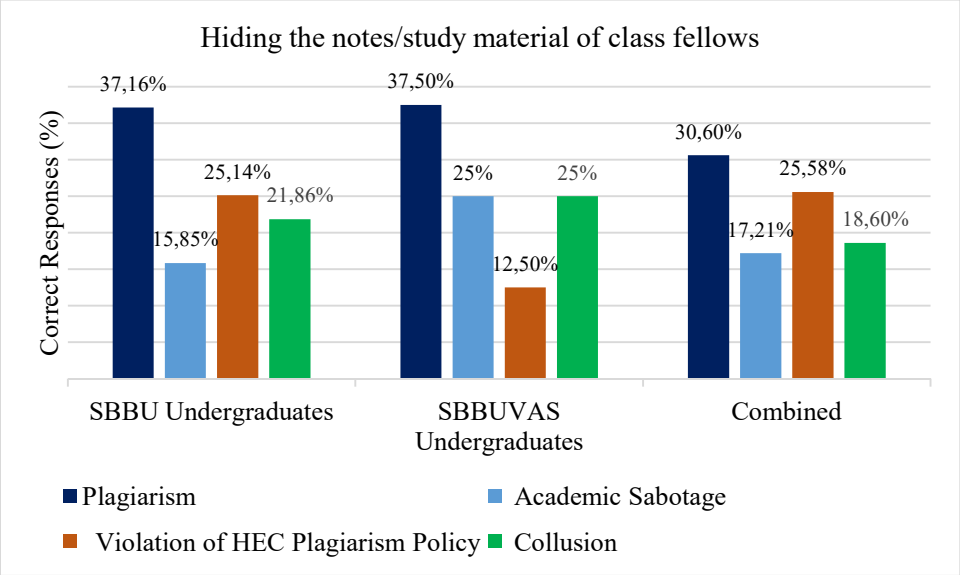

The results of MCQ 1, which ascertained the proportion of undergraduates aware that hiding the notes/study materials of class fellows to keep them disturbed during the lecture is Academic Sabotage, are shown in Table 2. These results exhibited that only 37 (17.21%) of the undergraduates knew that hiding the notes/study materials of class fellows to keep them disturbed during the lecture is Academic Sabotage. The majority of the undergraduates 82.79 % (178) were uncertain to acknowledge that hiding the notes/study materials of class fellows to keep them disturbed during the lecture is also Academic Sabotage. These results also exhibited that 29(15.85%) of SBBU and 8(25%) of SBBUVAS undergraduates identified that Academic Sabotage also happens if someone hides the notes/study materials of his/her class fellows to keep them disturbed during the lecture. The majority of 154(84.15%) of SBBU undergraduates also could not identify that this act is also Academic Sabotage. This was also the case with undergraduates of SBBUVAS where the majority 24(75%) also did not know that this is Academic Sabotage.

2. Trying to prevent class fellows from completing their classwork on time is

Table 3. Trying to prevent class fellows from completing their classwork

Options	Responses (Frequency and Percent)		
	SBBU Undergraduates (n=183)	**SBBUVAS Undergraduates (n=32)**	**Combined (n=215)**
A. Fabrication	36(19.67%)	6(18.75%)	55((25.58%)
B. Plagiarism	49(26.78%)	14(43.75%)	77(35.81%)

C. Academic Sabotage	38(20.77%)	4(12.50%)	42 (19.53%)
D. Collusion	60(32.79%)	8(25%)	41(19.07%)

Correct Responses (%)

1

SI

Table 3 shows the results for MCQ 2, which ascertained what proportion of undergraduates is aware that trying to prevent classmates from completing their classwork on time is Academic Sabotage. These results show that only 42 (19.53%) of the undergraduates know that trying to prevent class fellows' from completing their classwork on time is Academic Sabotage. The majority of the undergraduates 80.47 % (173) were uncertain to acknowledge that trying to prevent class fellows from completing their classwork on time is also Academic Sabotage. These results also illustrate that only 38 (20.77%) SBBU and 4 (12.50%) SBBUVAS undergraduates recognize that if someone tries to prevent their classmates from completing their tasks on time, there will also be Academic Sabotage. The majority 145(79.23%) of SBBU undergraduates also could not identify that this act is Academic Sabotage. This was also the case with undergraduates of SBBUVAS where most of them 28(87.50%) were not sure that this act will also fall under the category of Academic Sabotage.

3. Fail to contribute as required in a group work assigned by the course facilitator is:

Table 4. Failing to contribute as required in a group work

Options	**Responses (Frequency and Percent)**		
	SBBU Undergraduates (n=183)	**SBBUVAS Undergraduates (n=32)**	**Combined (n=215)**
A. Academic Sabotage	55(30.05%)	7(21.88%)	62(28.84%)
B. Collusion	40(21.86%)	10(31.25%)	47(21.86%)

C. Collaboration	28(15.30%)	12(37.50%)	41(19.07%)
D. None of the above	60(32.79%)	3(9.38%)	65(30.23%)

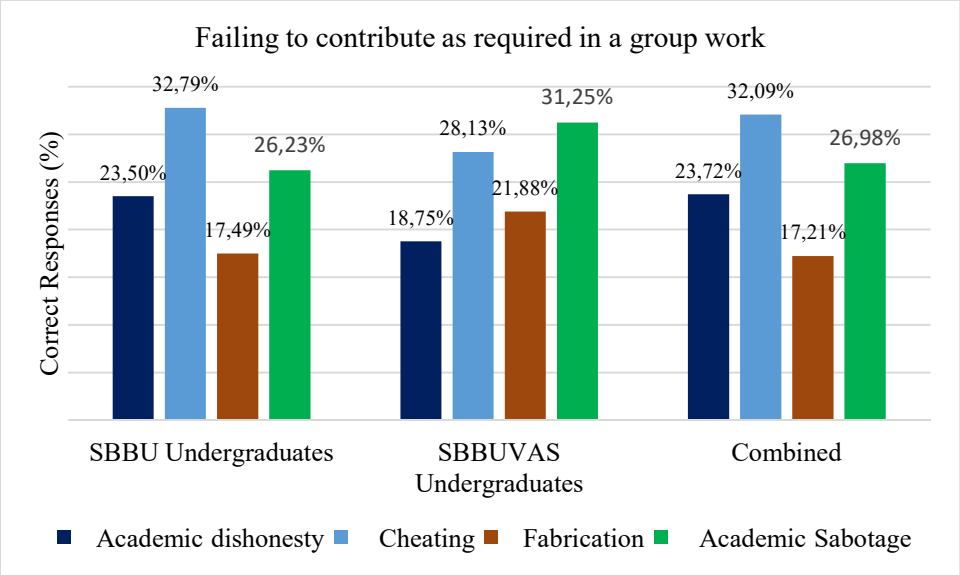

Table 4 shows the results for MCQ 3, which ascertained what proportion of undergraduates is aware that fail to contribute as required in a group work assigned by course facilitator is Academic Sabotage. These results show that only 62 (28.84%) of the undergraduates know that failing to contribute as required in a group work assigned by the course facilitator is Academic Sabotage and the majority of the undergraduates 71.16 % (153) were uncertain to acknowledge this act as Academic Sabotage. These results also reveal that only 55(30.05%) of SBBU and 7(21.88%) of SBBUVAS undergraduates know that if someone fails to contribute as required in a group work assigned by the course facilitator, there will also be considered as Academic Sabotage. The majority 128(69.95%) of SBBU undergraduates also could not identify that this act is Academic Sabotage. This was also the case with undergraduates of SBBUVAS where most of them 25(78.13%) were not sure that contributing group work as required is so important and its violation will also fall under the category of Academic Sabotage.

4. Student "X" frequently calls his/her class fellows during the test to avoid them completing the test/exam. Students "X's" this act is:

Table 5. Frequently calling class fellows during the test

Options	**Correct Responses (Frequency and Percent)**		
	SBBU Undergraduates (n=183)	**SBBUVAS Undergraduates (n=32)**	**Combined (n=215)**

A. Academic dishonesty	43(23.50%)	6(18.75%)	51(23.72%)
B. Cheating	60(32.79%)	9(28.13%)	69(32.09%)
C. Fabrication	32(17.49%)	7(21.88%)	37(17.21%)
D. Academic Sabotage	48(26.23%)	10(31.25%)	58 (26.98%)

The results of MCQ 4, which determined the undergraduates' awareness about frequently calling class fellows during the test to avoid them completing the test/exam as Academic Sabotage, are shown in Table 5. These results revealed that only 58 (26.98%) of the undergraduates knew that frequently calling class fellows during the test to avoid them completing the test/exam is Academic Sabotage. The majority of the undergraduates 73.02 % (157) were uncertain to acknowledge that frequently calling class fellows during the test to avoid them completing the test/exam is also Academic Sabotage. These results also illustrated that 48(26.23%) of SBBU and 810(31.25%) of SBBUVAS undergraduates identified that Academic Sabotage also happens if someone frequently calls his/her class fellows during the test to avoid them completing the test/exam. The majority 135(73.77%) of SBBU undergraduates also could not identify that this act is also Academic Sabotage. This was also the case with undergraduates of SBBUVAS where the majority 22(68.75%) also did not know that this is Academic Sabotage.

Table 5. Average Awareness about Academic Sabotage

Questions	**Responses (Frequency and Percent)**		
	SBBU Undergraduates (n=183)	**SBBUVAS Undergraduates (n=32)**	**Combined (n=215)**
1. Hiding the notes/study material of class fellows	29(15.85%)	8(25%)	37 (17.21%)
2. Trying to prevent class fellows from completing their classwork	38(20.77%)	4(12.50%)	42 (19.53%)
3. Failing to contribute as required in a group work	55(30.05%)	7(21.88%)	62 (28.84%)

4. Frequently calling class fellows during the test	48(26.23%)	10(31.25%)	58 (26.98%)
Average	23.23%	22.66%	23.14%

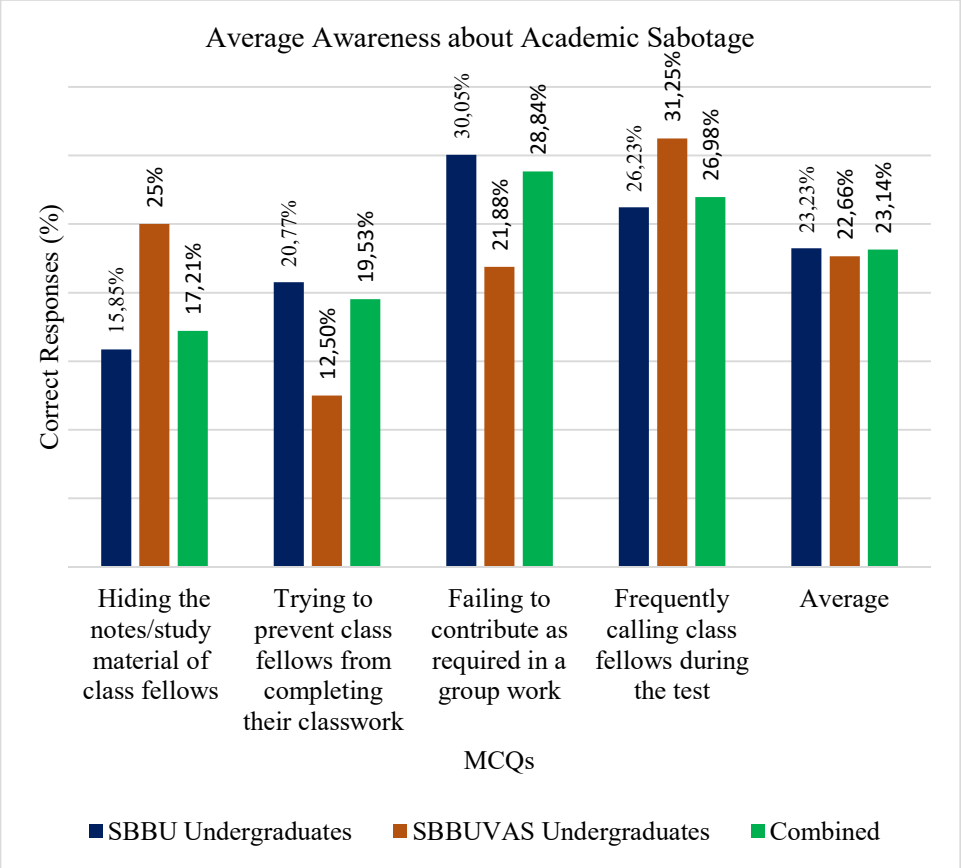

According to the data presented in table 6, on average 23.14% of all the undergraduates knew about what constitutes Academic Sabotage, while this percentage for undergraduates of SBBU and SBBUVAS stood at 23.23% and 22.66% respectively. These results are not in line with the results of the Academic Dishonesty studies conducted in other parts of Pakistan (Ahmed, Ahmad, Merchant, and Nazir, 2017; Aslam, Mahboob, and Zahra 2019). The first reason may be that in these researches plagiarism was studied. The findings of Ahmed, Ahmad, Merchant, and Nazir, (2017) study indicated that approximately 90% of the respondents knew about plagiarism with females knowing more (91%) about plagiarism than males knowing (88.5%). The possible reasons for the study conducted by Ahmed, Ahmad, Merchant, and Nazir (2017) may be that it was conducted in Karachi which is an urban center and a metropolitan city and is considered a center of good quality education. Further, the respondents of this study were medical students and house officers and this may also be a reason for this discrepancy as here in Pakistan the students having excellent CGPA and sound educational background prefer to join Medical Colleges and Universities to become Doctors. This may also be the case with the study by Aslam, Mahboob, and Zahra (2019) which also looked at the views and involvement of medical students from private medical colleges about academic dishonesty and found that 63.2% of those surveyed were aware of the rules of academic dishonesty. Another reason may be the enactment of the Higher Education Commission of Pakistan (HEC) Plagiarism Policy that requires

Higher Education Institutions of Pakistan to inform their undergraduates about the definition, implication, and consequences of engaging in plagiarism. Because Plagiarism is heavily researched, well documented and already established as a phenomenon in Higher Education Institutions of Pakistan so these may also account for the difference of this research with previous studies. Of course, further research is required to settle these discrepancies.

4. Conclusion

Academic Dishonesty is a vast field and has many domains. In Pakistan, the most researched domains of Academic Dishonesty are Plagiarism and Cheating, and its lesser-known forms like Academic Sabotage are relatively overlooked. Academic Sabotage is any act that is intended to prevent others from completing their tasks successfully on time. Because electronic detection of Academic Sabotage is not possible and requires observation and monitoring of undergraduates so this research was aimed at ascertaining the proportion of undergraduates aware of this Academic Sabotage. Research suggests that academic dishonesty sometimes happens because of its unawareness among undergraduates. Sometimes, undergraduates do not know what constitutes Academic Dishonesty and they unknowingly indulge in it. This study explored the lesser-known domain of Academic Dishonesty in the form of Academic Sabotage and found that only a small proportion (less than one-fourth) was aware that what constitutes Sabotage in academics. These results require the administration of SBBU and SBBUVAS to uplift the awareness of their undergraduates about Academic Sabotage.

5. Recommendations

Based on the above conclusions, the authorities of these universities should consider increasing the awareness of their undergraduates about Academic Sabotage by:

- The establishment of academic integrity centers
- Organizing workshops and seminars in the first semester
- Apprising students through awareness walks, poster competitions, distributing brochures, inserts, and stickers

References

Afridi, N., Khan, A., Khan, H. A., Khan, L., Bibi, M., & Khan, B. (2019). Attitude of final year physical therapy students towards plagiarism studying in Peshawar; a cross sectional survey. *Rehman Journal of Health Sciences*, *1*(2), 28-32.

Ahmad, S., Islam, M., & Amin, M. (2020). A Study of Pakistani Students' Perceptions about Academic Dishonesty at University Level. *Journal of Research & Reflections in Education (JRRE)*, *14*(1).

Ahmed, S. Z., Ahmad, F., Merchant, M. S., & Nazir, M. A. (2017). Knowledge and practice of understanding plagiarism by students from Baqai medical university. *Pakistan Journal of Public Health*, *7*(3), 169-173.

Aslam, F., Mahboob, U., & Zahra, Q. (2019). Medical students' perception and involvement in academic dishonesty: A cross-sectional study in Lahore, Pakistan. *Health Professions Educator Journal*, *2*(2), 18-26.

Aurich, D. M. (2012). *Academic integrity, academic sabotage, and moral disengagement in higher education*. The University of Alabama.

Bertram Gallant, T. (2008). Moral panic: The contemporary context of academic integrity. *Academic integrity in the twenty-first century* (pp. 1-143). doi: 10.1002/aehe.3305

Breiding, M. J., Black, M. C., & Ryan, G. W. (2008). Prevalence and Risk Factors of
Callahan, D. (2004). *The cheating culture.* Orlando, FL: Harcourt.
Intimate Partner Violence in Eighteen U.S. States/Territories, 2005. *American*
Javaeed, A., Khan, A. S., Khan, S. H., & Ghauri, S. K. (2019). Perceptions of plagiarism among undergraduate medical students in Rawalpindi, Pakistan. *Pakistan journal of medical sciences*, *35*(2), 532.
Journal of Preventive Medicine, 34(2), 112-118.
Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610.
Moin, M., Dahar, M. A., & Yousuf, M. I. (2020). *Evaluative Study of Plagiarism in Post Graduate Research in Punjab, Pakistan. Global Social Sciences Review*, V (II), 10 – 21. https://doi.org/10.31703/gssr.2020(V-II).02
Quraishi, U., & Aziz, F. (2017). Academic Dishonesty at the Higher Education Level in Punjab, Pakistan. *Journal of Research & Reflections in Education (JRRE)*, *11*(1)
Raphael, J. (2000). *Saving Bernice: Battered women, welfare, and poverty*. Boston, MA: Northeastern University Press.
Sanders, C. K. (2015). Economic Abuse in the Lives of Women Abused by an Intimate Partner: A Qualitative Study. *Violence against Women*, 21 (1), 3 – 29.
Shukr, I., Choudry, A., & Safdar, A. (2017). PROPOSED SANCTIONS FOR PROFESSIONALISM LAPSES BY THE STUDENTS AND THE STAFF IN TWO PAKISTANI MEDICAL COLLEGES. *PAFMJ*, *67*(2), 303-07.
Voth Schrag, R. J., & Edmond, T. (2017). School sabotage as a form of intimate partner violence: Provider perspectives. *Affilia*, *32*(2), 171-187.
Voth Schrag, R. J., Edmond, T., & Nordberg, A. (2020). Understanding school sabotage among survivors of intimate partner violence from diverse populations. *Violence against women*, *26*(11), 1286-1304.
Wallace, E., Hogan, M., Noone, C., & Groarke, J. (2019). Investigating components and causes of sabotage by academics using collective intelligence analysis. *Studies in Higher Education*, *44*(12), 2113-2131.

BASIC EDUCATION TEACHERS AND WORKPLACE BULLYING IN THE PHILIPPINES: AN ORGANIZATIONAL PRISM

Corinthian Obispo
Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City Philippines

Arneil G. Gabriel
Nueva Ecija University of Science and Technology, Cabanatuan City Philippines

ABSTRACT
Work place bullying when left unchecked would cost high both in terms of human and material capital. Teachers who are bullied exhibit certain behavioral patterns. The study aimed at determining whether there is correlation between the respondents' personal attributes and their perspectives on the existence of factors antecedent to workplace bullying. It also determined the existence of a formal organization structure to prevent bullying and determine if there is a need for training and seminar on workplace bullying. By using questionnaire survey as a tool to gather data, the study measured, through their "lens" four factors antecedent to workplace bullying. The study area is in Nueva Ecija, Philippines. The study revealed that there is a weak correlation between the respondents' personal attributes and descriptors of workplace bullying. Except on the presence of injustice in promotion where majority of elementary and secondary school teachers considered present in the workplace. The factor of injustice in promotion is culture laden. In general, factors leading to workplace bullying is not rampant in the respondents' workplaces. But the organization is not completely free from behaviors antecedent to workplace bullying. Majority of the respondents considered that formal organizational structure to prevent workplace bullying is established likewise majority claimed that they have not experienced attending a school sponsored training and seminar on workplace bullying.

MISIR SORUNU SIRASINDA KIBRIS ADASI: BAF VE KARPAS'TA İSYAN (1833)

Adem KARA
Doç. Dr. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET
Osmanlı Devleti için 19. Yüzyıl her bakımdan ilginç karakteristik özellikler taşımaktadır. Devlet bir taraftan Selim III. Zamanında başlayan yenileşme çabalarını üstüne koyarak devam ettirmekte diğer taraftan da devletin içinde bulunduğu duruma ilişkin çözümlere dair adımlar atmaya çalışmaktadır.
Aynı zamanda, Fransız İhtilali ile başlayan milliyetçi hareketlenmenin çok uluslu yapısında yarattığı sarsıntı ile baş etmek için de gerekli tedbirleri almak zorunda da kalacaktır. Bu dönemin en önemli gelişmelerinden birisi elbette Mehmet Ali Paşa'nın başlatmış isyan sonrası devletin karşılaştığı problemdir. İsyanın ülkede yarattığı kaosa ilişkin yazılmış çalışmalar olmakla birlikte bu çalışma Kıbrıs Adasında özellikle Baf ve Kapras'ta 1830-1833 yılları arasında yaşanan hadiselere değinmeye çalışacağız.
Devletin Mehmet Ali Paşa isyanı sebebi ile Ada'da aldığı tedbirler, ordunun ihtiyacı için bölge halkından beklentileri ile yaşanan gelişmeleri ifade etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Ali Paşa, İsyan, Kıbrıs, Mısır, Osmanlı Devleti

ABSTRACT
For the Ottoman Empire, the 19th century has interesting characteristics in every respect. The state on the one hand, Selim III. It continues the innovation efforts that started on time, and on the other hand, tries to take steps towards solutions regarding the situation of the state.
At the same time, it will have to take the necessary measures to cope with the shock in the multinational structure of the nationalist movement that started with the French Revolution. One of the most important developments of this period is, of course, the problem faced by the state after the rebellion initiated by Mehmet Ali Pasha. Although there are studies written on the chaos created by the rebellion in the country, this study will try to touch on the events that took place in the island of Cyprus, especially in Paphos and Kapras, between 1830-1833.
We will try to express the developments experienced with the measures taken by the state on the island due to the Mehmet Ali Pasha rebellion, the expectations from the people of the region for the needs of the army.

Keywords: Mehmet Ali Pasha, Revolt, Cyprus, Egypt, Ottoman Empire

GİRİŞ
XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'ni meşgul eden pek çok sorun mevcuttu ve bu sorunlardan biri 12 Şubat 1821 tarihinde Mora'da başlayan Rum isyanıydı. Osmanlı bu dönemde içinde bulunduğu durumdan dolayı isyanı bastırmak için Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemişti. Mehmet Ali Paşa, Mora kaybedilince II. Mahmut'tan (1808-1839) Suriye Valiliği'ni istemiş ancak kendisine sadece Girit Valiliği verilmişti. Mehmet Ali Paşa Suriye'yi almak için 1831 yılının sonlarına doğru oğlu İbrahim Paşa ile Süleyman Paşa'yı 24 bin kişilik bir kuvvetle Akka üzerine göndermişti. İbrahim Paşa, Filistin üzerine yürümüş önemli bir direnişle karşılaşmadan kıyı şehir ve kasabaları almıştı. Mehmet Ali Paşa'nın Suriye'yi işgal etme girişimi karşısında II. Mahmut, Mart 1832'de Mısır Valisi'ni ve oğullarını asi ilan ederek Edirne Valisi Ağa Hüseyin Paşa'yı Mısır üzerine sefer düzenlemekle görevlendirmişti. İbrahim Paşa temmuz ayı başında Belen ve Humus'ta Osmanlı

ordusunu yenmişti. Bu galibiyetten sonra Mehmet Ali Paşa, İbrahim Paşa'nın ilerlemesini durdurmuş ve Osmanlı'ya Suriye'nin tamamının kendisine bırakılması koşuluyla uzlaşmaya hazır olduğunu bildirmişti. II. Mahmut bu teklifi kabul etmeyerek bu kez Reşit Mehmet Paşa komutasında bir kuvveti İbrahim Paşa'nın üzerine göndermişti. Diplomasi kanallarının tıkanmasıyla birlikte İbrahim Paşa Anadolu'ya girerek Konya'yı işgal etmiş ve ardından Kütahya'ya kadar ilerlemişti.[1]

Mehmet Ali Paşa, aslında Suriye'yi işgal için en uygun zamanı seçmişti. Osmanlı İmparatorluğu yıkıcı bir savaştan henüz çıkmış, Mora ve Cezayir gibi iki değerli toprağını kaybetmişti. İçte ise ülkenin her tarafında, Suriye'de dahil, isyanlar çıkmıştı. Büyük Avrupa devletleri ise, 1830 ihtilalleri ve etkileri yüzünden Avrupa sorunları ile uğraşıyordu.

Mehmet Ali Paşa isyanı sadece Osmanlı Devleti'ni ilgilendirmemiş aynı zamanda uluslararası bir sorun haline gelmişti. İsyan sırasında Suriye ve çevresinde, bilhassa Lübnan'da hâkimiyet kuran Mehmet Ali Paşa ve oğlu İbrahim Paşa bölgede hakimiyet kurmak adına Kıbrıs'ın da içinde olduğu stratejik bölgede doğrudan ve dolaylı eylemlere girişmiştir. 1830'lu yıllar Osmanlı Devleti'nin bir yandan Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın çıkardığı isyana karşı mücadele ederken Kıbrıs özelinde ise Adanın Mısıra yakın olması münasebetiyle bölgede çıkan isyan hareketlerine karşı almaya çaba sarf ettiği tedbirlerle geçmektedir.

Karpas ve Bafta Çıkan İsyanlar

Mehmet Ali Paşa isyanı patlak verdiğinde devletin önceliği Akdeniz sahillerinin muhafazasının sağlanması olmuştur. Akdeniz sahillerinin güvenliği savaş bölgesindeki askerlere iaşe ve mühimmat gönderilebilmesi için büyük önem arz etmekteydi. Ayrıca alınan ihbarlara göre Mısır gemileri Akdeniz'de idi. Bu gerekçelerle Osmanlı donanması 1832 yazında Akdeniz'e çıkarılmıştır. Donanmanın güvenlik açısından öncelikle Kıbrıs'a uğraması; ardından İskenderun sahiline gitmesi planlandı. Bu kapsamda Kıbrıs Muhassılı Mehmet Emin Ağa'ya, donanmanın Kıbrıs'a güvenli bir şekilde yanaşabilmesi için yüksek tepelere karakollar kurularak Mısır filolarının takibi ve eğer olumsuz bir gelişme sezilirse karakollarda ateşler yakılarak vaziyetin donanmaya uzaktan ihbar edilmesi görevi verildi.[2]

Mısır Valisi ile Sayda Valisi Abdullah Paşa arasında meydana gelen sürtüşme sonrasında Mısır Valisi'nin Mısır ordusu ile Akka üzerine harekete geçtiği, Kıbrıs Muhassılına kendi görev mahallini muhafaza etmesi ve gelişmelerden elde ettiği bilgileri an be an merkeze iletmesi hakkında gönderilen emir üzerine Kıbrıs'ta zahirede bolluk olduğu ve Kıbrıs limanlarına zahire talebiyle bir Mısır saldırısı gerçekleşirse söz konusu emir üzerine muhafaza edileceği ve zahire verilmeyeceği hakkında bilgi verilmiştir.[3]

Fakat bir yıl sonrasına ait başka bir belgede Ada'da bu noktada sorunların peyda olduğunu görmekteyiz. Donanmanın ihtiyacı olan peksimedin karşılanması için kendisine emir gönderilmiş olan Kıbrıs muhassılı Hacı Mehmed Emin Ağa ve Kıbrıs Kadısı Mustafa Hilâli Efendilerin; geçen sene zahirede kıtlık olduğu, bu sene bolluk var ise de henüz ne kadar mahsul elde edilip edilemeyeceği ise kesinleşmemiş olduğu, halkın gücü oranında eldeki zahirenin başkalarının eline geçmeden devlet tarafından satın alınarak kalelerdeki mahzenlerde depo edilmek üzere satın alınması hakkında gönderilen emre uygun davranılacağı hakkında alınan tedbirleri ifade ettiği ariza merkeze gönderilmiştir.[4]

Kıbrıs Muhassılına kendi görev mahallini muhafaza etmesi ve gelişmelerden elde ettiği bilgileri an be an İstanbul'a iletmesi hakkında gönderilen emre istinaden gereken bütün tedbirlerin alındığı ve

[1] Abdullah Ekinci, (2020). "Bir Yol Ayrımına Doğru: Lübnan'da Mehmet Ali Paşa Yönetimi", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 26, Sayı: 44,231-232.
[2] Güven Dinç, (2016)."Mehmet Ali Paşa İsyanının Antalya'ya Etkileri (1831-1833)". *Belleten*. LXXX-289:864.
[3] BOA, HAT, 366/20250, 7 Receb 1247 / [12 Aralık 1831]
[4] BOA, HAT, 375/20442-B, 11 Zilhicce 1247 / 12 Mayıs 1832.

Kıbrıs'ta Devlet-i Aliyye'nin her türlü hukukunun muhafaza edileceği ve tüm gelişmelerin anında bildirileceği hakkında Kıbrıs Muhassılı tarafından bilgi verilmiştir.[5]

1832-33 yıllarına tarihlenmiş belgede, Osmanlı ordularından İbrahim Paşa komutasındaki birliklerin hazırlıkları hakkında çıkan haberlerin çoğunun asılsız olduğu, Tuzla'da ikamet eden Fransa Konsolosunun bu konuda en son ve doğru bilgilere ulaşmış olduğu ve bunları Kıbrıs Muhassılına bildirdiğini anlaşılıyor. Elde edilen bu bilgiler Osmanlı ordusu birliklerinin Konya ve İzmir üzerine gitmek üzere oldukları ancak sonradan birliklerin Tarsus'a kaydırıldığı, yeni asker kaydı ve masraflar için yeni vergilerin ise halkta büyük bir hoşnutsuzluğa yol açtığı belirtilmektedir.[6]

Kıbrıs Başpiskoposu ve Kocabaşılarının İstanbul'a giderek sunmuş oldukları dilekçeler üzerine Tersane-i Amire Nazırının hazırlamış olduğu takrirde taleplerin bazılarının (piskoposların görevden alınış ve atamalarının yapılmasının Kıbrıs Muhassılının keyfî uygulaması şeklinde olmaması gibi) uygun olduğu ama bazılarının görünüşte herhangi bir mahzuru yokmuş gibi olduğu ancak derinlemesine incelendiğinde sakıncalı hususları içerdiği (yabancılara toprak satılması gibi) ve Kıbrıs adasını ilgilendiren vergi tahsili uygulamalarında gerek Müslümanlara gerek reayaya zulmedilmemesi hususlarındaki şikayetlerini arz etmişlerdir.[7]

Kıbrıs Muhassılının merkeze yolladığı arzda, Kıbrıs'ta başlayan isyan ateşine Karpas Kazası reayasının da katıldığı ve Tarsus'tan otuz kadar Arnavut'un da onlara iştirak etmek üzere hareket ettikleri ve sekiz yüz kadar bir kuvvetle Karpas boğazını tutarak isyan bayrağını açtıkları, çevre kazalara da kağıtlar göndererek isyana iştirak ettikleri bunun üzerine aslında Baf'ta isyan etmiş olan eşkıya için hazırlanmış olan birliklerin Lefkoşa defterdarı Hüseyin Ağa komutanlığında bölgeye gönderildiği meydana gelen çarpışmalarda isyancı kuvvetlerin dağıtıldığı ve isyancı reislerinden Ayasergili Eci Andoni oğlu Yorgi'nin tutuklanarak Lefkoşa'ya gönderildiği, on dört kadar Arnavut ile isyana liderlik edenlerden Keşiş Bankiyos'un ise kaçmış olduğu Mesarya kazasının Pirga köyü yakınlarında yapılan muharebede ele geçirilerek idam edildiği ve bölge halkının ileri gelen ulemadan nasihatçilerin telkinleri sonucu devlete bağlılıklarının yeniden temin edildiği hakkında bilgi verilmektedir.[8]

Magosa Miralayı Ebubekir'in hazırladığı raporda bölgede yaşanan hadiseler ve tedbirlerden bahsedilmektedir. Tuzla tarafından Karpas'a giderek isyancılara katılacak olanların üç yüz kişi kadar oldukları, bu asilerin çevre köylere de kendilerine katılmaları hakkında çağrılarda bulundukları, beş yüz kişi kadar olduklarında boğazı keserek gelip geçenleri soymaya başladıkları, Sikirasi köyü sakinlerinden Osman Ağa üzerine saldırı düzenleyeceklerinin Osman Ağa tarafından işitilmesi üzerine Osman Ağa'nın eşyalarını toplayarak Magosa'ya firar ettiği, Tuzla'da toplanan eşkıyaların Lefkoşa'ya saldırıya geçecekleri Tuzla'da bulunan devlet casusları tarafından haber verildiği ve Mesarya tarafına yedi yüz kadar asker gönderildiği belirtilmektedir. [9]

Kıbrıs'ta başgösteren isyanın elebaşlarından olup ele geçirilerek idam edilmiş Papas Haçinik'in Mesarya kazası'nın Prasyo isimli köyünde sakin mühtedi Osman'a göndermiş olduğu Rumca evraklarda ele geçirilmiş merkeze rapor edilmiştir.[10]

Magosa Miralayı Ebubekir tarafından merkeze gönderilen arzda, Karpas Kazası eşkıyalarından Ayailya Köylü Papas'ın yanında bulunan Arnavutların kötü niyetle Karpas'a hareket ettikleri ve amaçları hakkında Prasyo köyünden Osman Ağa'ya Rumca mektup gönderdikleri, Osman Ağa'nın ise durumu derhal yetkililere haber verdiğini görüyoruz.[11]

---

[5] BOA, HAT, 375/20442, (1249/1833)
[6] BOA, HAT, 363/20145-C
[7] BOA, HAT, 538/26518, (1249/1833)
[8] BOA, HAT, 693/33444-A, G.
[9] BOA, HAT, 693/33444-D, 11 Rebiulâhir 1249 /28 Ağustos 1833.
[10] BOA, HAT, 693/33444-C, 15 Rebiulevvel 1249 / 2 Ağustos 1833.
[11] BOA, HAT, 693/33444-F, 9 Rebiulevvel 1249 / 27 Temmuz 1833.

Kıbrıs Muhassılı'nın verdiği bilgiye göre, Kıbrıs Adası'nda başlayan isyanın bastırılabilmesi için gayret edildiği, alınan tedbirlerle ilgili olarak Fransa Konsolosuna bilgi verildiği, gönül alma yoluyla halkın yeniden devlet tarafına meyletmesinin sağlanmaya çalışıldığı ve bundan sonra bu tür isyanların cereyan etmemesinin temenni edildiği belirtilmektedir.[12]

Kıbrıs Muhassılı, Karpas'ta başlayan isyana bütün Karpas reayasının katılmış oldukları, Devlet tarafından asker ve memur gönderilmiş olduğu, Padişahın hiç kimsenin zarar görmeden halkın gönlünün alınarak isyanın sona erdirilmesine gayret edilmesi emrine uygun hareket edildiği, ancak gelişen olaylar sonucu isyanın büyümesi üzerine asker sevk edilmek ve bazı yerlerde muharebeye girişilmek zorunda kalındığını bildirmektedir.[13]

Lefkoşa Kadısı Mustafa Hayâli'nin yazdığı arizada ise, Kıbrıs'ın Karpas kazasında reayanın isyan etmiş olmaları üzerine asker sevk edilmiş ve dağıtılmış ve elebaşlarından dördü idam edilmiştir. İsyanın yayılmaması için gönderilen emirlerde reayanın gönlünün alınması için fermanlar ve nasihat heyetleri gönderilmiş olmasına rağmen isyancıların söz dinlememesi, bugüne kadar bölgeden vergi tahsil edilememesi, Karpas eşkıyası ile Baf eşkıyasının birleşme ve Lefkoşa'yı tehdit etme tehlikesi baş göstermiş olduğundan askerî harekat yapılmak zorunda kalınmış ve muharebeden uzak durmaya çalışılarak itaate girenlerin affedilecekleri ile ilgili buyrulduların yayılması ama en nihai olarak muharebe gerektiğinde ise en az zararla işin önüne geçilmesi ve diğer bölgeleri yayılmasının önlenmesi hakkında gelen emirlere uyulduğu belirtilmektedir.[14] Kıbrıs Muhassılı Hacı Mehmed'in arizasında da aynı hususların zikredildiğini görüyoruz.[15]

Lefkoşa Muhassılı Hacı Mehmed'in arzında, Kıbrıs'ın Baf kasabası taraflarında ortaya çıkan isyanın ortadan kaldırılması, elebaşılardan Deli İmam adlı eşkıya ve yandaşlarının yakalanarak zararlarının önüne geçilmesi için askeri harekât yapılmak zorunda kalındığı, Deli İmam'ın Pavli limanında bulunan bir adet Çamlıca gemisini gasp ederek kaçtığı, ahalinin itaat altına alındığı ve üzerlerine düşen vergiyi vermeyi taahhüt ettikleri, harekâta katılan askerlerden bir kısmının ise bölgeyi muhafaza etmek amacıyla yerlerinde bırakılarak önlemler alındığı hakkında merke bilgi verilmiştir.[16]

Olayların artması ile birlikte merkezden gönderilen emirler uyarınca alınan tedbirler işe yaramış görünmektedir ki Kitima'da yaşayan halk yazdıkları toplu dilekçe ile padişaha bağlılıklarını arz etmektedir. Dilekçede özetle, Kitima'da ikâmet eden Baf reayasının, İmam isimli bir eşkıyanın Kitima'da kaldığı süre zarfında hiç kimseye kanunsuz bir harekette bulunmadığı, ancak Eci Nikola isimli bir hırıstiyanı kendisine muhalefet ettiği için idam etmesi nedeniyle Kitima halkı sağa sola dağıldığını, bu sebeple Lefkoşa Alaybeyi Hüseyin Ağa kumandasındaki askerler ve Baf Alaybeyi Mehmed Ağa ile birlikte Kitima'ya gelerek Avusturya vatandaşı olup konsolos vekili olan Apostoli Fetkoviç'in evine giderek kendisine hakaret ve küfür edip elindeki belgeleri aldıktan sonra kendisini kurşuna dizip katletmişler ve cesedini köpek leşi gibi sokağa atmışlardır. Bundan sonra Alaybeyi Mehmet Ağa emrindeki askerlere emir vererek evde bulunan bütün eşya ve mücevherler yağma ettirilmiştir. Apostilinin evinde bulunan eşyalar daha önce eşkıya İmam'dan korumaları düşüncesiyle Kitima ahalisinin bu evde emanet olarak bıraktıkları eşyalar olduğunu belirtmektedirler. Baf Alaybeyi Mehmed Ağa bununla da yetinmeyip halkın evlerini basarak yağmalamış ve askerlerine gördükleri hırıstiyanları öldürmelerini emretmiştir. Apostili'nin evinde bulunan nakit mücevher ve eşyaların tutarı iki yüz bin kuruştan fazladır, yapılan bu uygunsuz hareketleri gizlemek için bu evde bulunan bütün evrak ve deliller yok edilmiştir. Kitima halkı olarak padişahımıza bağlıyız ve onun emrindeyiz, fakat bu asiler aynı zamanda padişahımıza da isyan etmişler ve böylece halka zulüm ve baskı yapıyorlar, bu vesile ile bizler toplu bir dilekçe ile hakikatleri padişahımıza arz ediyoruz demektedirler. [17]

---

[12] BOA, HAT, 835/37695, (1249/1833).
[13] BOA, HAT, 835/37695-A ve 835/37695-B, 14 Rebiülâhir 1249 / 31 Ağustos 1833.
[14] BOA, HAT, 835/37695-C, 13 Rebiulâhir 1249/30 Ağustos 1833.
[15] BOA, HAT, 835/37695-F, 13 Rebiulâhir 1249 /30 Ağustos 1833.
[16] BOA, HAT, 835/37695-D ve 835/37695-E, 14 Rebiülâhir 1249 / 31 Ağustos 1833.
[17] BOA, HAT, 1198/47052-A, 15 Safer 1249-4 Temmuz 1833.

Baf'da bulunan İngiltere konsolusu tarafından Avusturya konsolusuna gönderilen mektupta ise hadise şu şekilde rapor edilmektedir. İmam isimli bir eşkıyanın Kitima'da bulunduğu ihbarı üzerine Kitima'ya gelen Lefkoşa Alaybeyi Hüseyin Ağa kumandasındaki askerler ve Baf Alaybeyi Mehmed Ağa ile birlikte Kitima'da ikamet eden ve Avusturya vatandaşı olup konsolos vekili olan Apostoli Fetkoviç'in evine giderek kendisine hakaret ve küfür edip elindeki belgeleri aldıktan sonra kendisini kurşuna dizip katletmişler ve cesedini köpek leşi gibi sokağa atmışlardır. Bundan sonra Alaybeyi Mehmet Ağa emrindeki askerlere emir vererek evde bulunan bütün eşya ve mücevherler yağma ettirilmiştir. Apostilinin evinde bulunan eşyalar daha önce eşkıya İmam'dan korumaları düşüncesiyle Kitima ahalisinin bu evde emanet olarak bıraktıkları eşyalardır, Baf Alaybeyi Mehmed Ağa bununla da yetinmeyip halkın evlerini basarak on sekiz hırıstiyanı öldürmüşlerdir. Olayın duyulması üzerine buradaki sorumlular Kıbrıs muhassılına düzmece mektuplar yazarak yaşanan bu hadiseyi inkar etmekte olduğu vurgulanmıştır.[18]

İstanbul'da bulunan Avusturya elçisi tarafından Sadarete gönderilen yazının tercümesinde; Baf'da bulunan Avusturya Konsolos vekilinin idam edilmesi, Osmanlı devletinin Baf'da ikamet eden reayasana yapılan zulüm ve katliam hakkında, Baf'daki İngiltere konsolos vekili tarafından Avusturya konsolosuna gönderilen mektup ve Baf halkının gönderdiği toplu dilekçeleri padişaha sunulmak üzere Sadarete takdim edildiğini görmekteyiz.[19] Baf'da bulunan Avusturya Konsolos vekilinin idam edilmesi, Osmanlı devletinin Baf'da ikamet eden reayasana yapılan zulüm ve katliam hakkında, Baf'daki İngiltere konsolos vekili tarafından Avusturya konsolosuna gönderilen mektup, Baf halkının gönderdiği toplu dilekçeleri ve İstanbul'da bulunan Avusturya elçisinin gönderdiği yazının çok abartılı olduğu, fakat yapılan bu kanunsuz işlerin sorumlularının cezalandırılması gerektiğine dair, Kıbrıs muhassılığına irade gönderilmiştir.[20]

Eski Kıbrıs Muhassılı Seyyid Hacı Mehmed tarafından yapılan tahkikatta; Baf kasabasında eşkıya takibi sırasında Selanikli eşkıya olup ve Avusturya vatandaşı olan Apostol'un öldürüldüğü ve daha önce gönderilen toplu dilekçe ve konsolos mektuplarında bu kişinin Avusturya konsolos vekili olduğu söylenmiş ise de yabancı ülke konsoloslarının Baf'da ikamet etmediği, Konsolosların Tuzla kazasında ikamet ettikleri, asıl Avusturya konsolosu olan Kayrara'nın da Tuzla'da ikamet ettiği ve bu konuda daha önce verilen bilgilerin asılsız olduğunun yapılan tahkikat neticesinde ortaya çıkarıldığı belirtilmektedir. [21] Baf kasabasında eşkıyanın ve çıkan kargaşanın halledildiği Kıbrıs'ta bulunan piskoposlar, re'âyâ vekîlleri ve kocabaşıları ve sair ahalinin konuyu toplu dilekçe ile padişaha arz ettikleri de başka bir belgede görülmektedir.[22]

Avusturya'nın İstanbul'da bulunan elçisi tarafından Sadarete gönderilen yazıda ise, Kıbrıs'ın Baf kasabasında eşkıya takibi sırasında öldürülen Apostolo'nun Selanik doğumlu Avusturya vatandaşı olduğu ve kendisinin ticaretle meşgul olduğundan konsolos vekilleri tarafından kendisine belge ve bandıra verildiği, ayrıca Osmanlı devleti tarafından yol emri verilmiş olduğu halde bu belgeler dikkate alınmayarak öldürülmüş olduğu iddia edilmiştir. Devleti adına katillerin ortaya çıkarılıp cezalandırılmasını, aksi takdirde bu durumu kendi devletimin kralına bildireceğimi arz ederim demektedir.[23]

SONUÇ

Çalışmamızda, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın başlatmış olduğu isyan sonrasında devletin maruz kaldığı malumumuz olan sorunlar haricinde, Kıbrıs Adasında ortaya çıkan hadiseler ele alınmıştır.

---

[18] BOA, HAT, 1198/47052-B, 24 Muharrem 1249-13 Haziran 1833.
[19] BOA, HAT, 1198/47052-C, 2 Rebiulahir 1249-19 Ağustos 1833
[20] BOA, HAT, 1198/47052-Ç, (1249/1833).
[21] BOA, HAT, 1198/47052-D, (1249/1833).
[22] BOA, HAT, 1198/47052-E, F, G. (1249/1833).
[23] BOA, HAT, 1198/47052-Ğ, 13 Cemaziyelevvel 1249-28 Eylül 1833.

Ada'da ordunun ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli malzemenin temini için yapılan çağrıların yanı sıra, var olan durumdan istifade ile hareketlenmeye çalışan grupların eylemleri hakkında bilgiler verilmiştir. Kıbrıs Adasında baş gösteren isyan teşebbüsleri karşında alınan tedbirler çalışmamızda ifade edilmektedir.

Kaynakça

1- Arşiv Belgeleri

HAT, 363/20145-A, B, C.
HAT, 366/20250.
HAT, 375/20442-A, B.
HAT, 538/26518
HAT, 693/33444-A, B, C, D, E, F, G.
HAT, 835/37695- A, B, C, D, E, F.
HAT, 1198/47052-A, B, C, Ç, D, E, F, G, Ğ.

2- Kitap-Makale

Ekinci, Abdullah. (2020). "Bir Yol Ayrımına Doğru: Lübnan'da Mehmet Ali Paşa Yönetimi", Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl: 26, Sayı: 44, ss.225-240.

Dinç, Güven. (2016). "Mehmet Ali Paşa İsyanının Antalya'ya Etkileri (1831-1833)". Belleten.LXXX-289:857-886.

EKLER

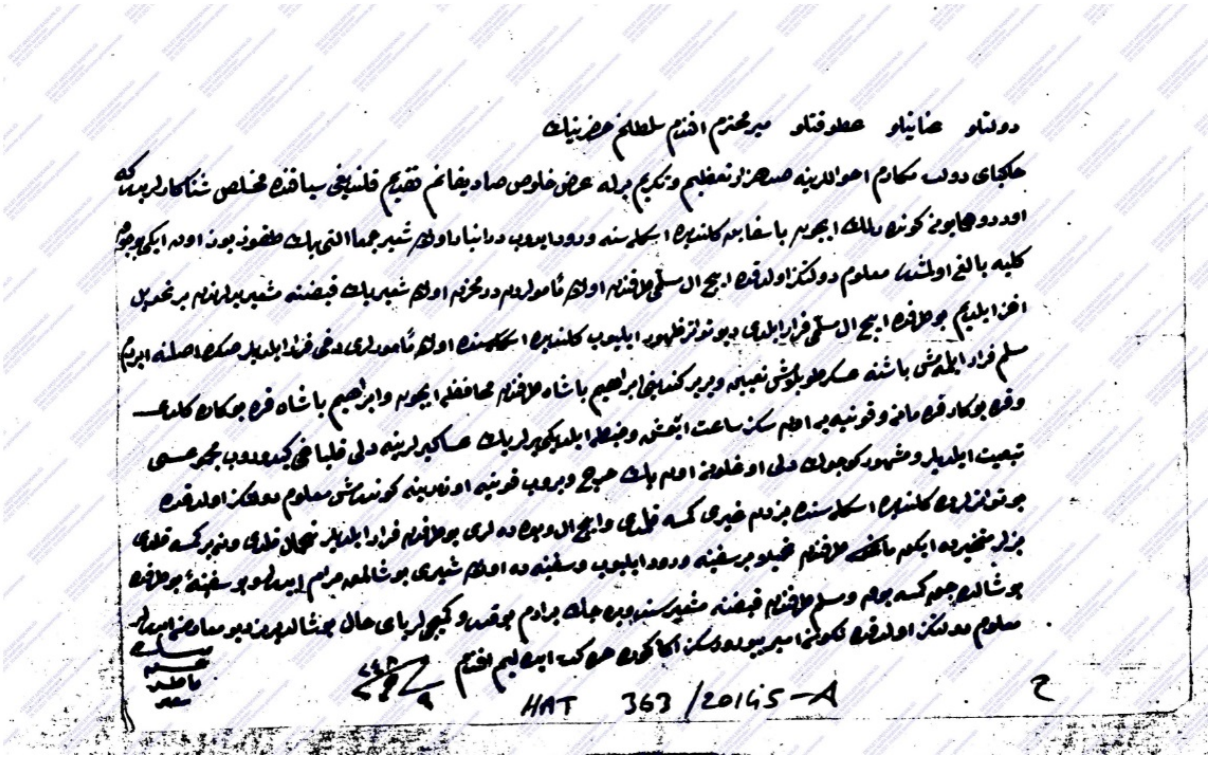
HAT 363/20145-A

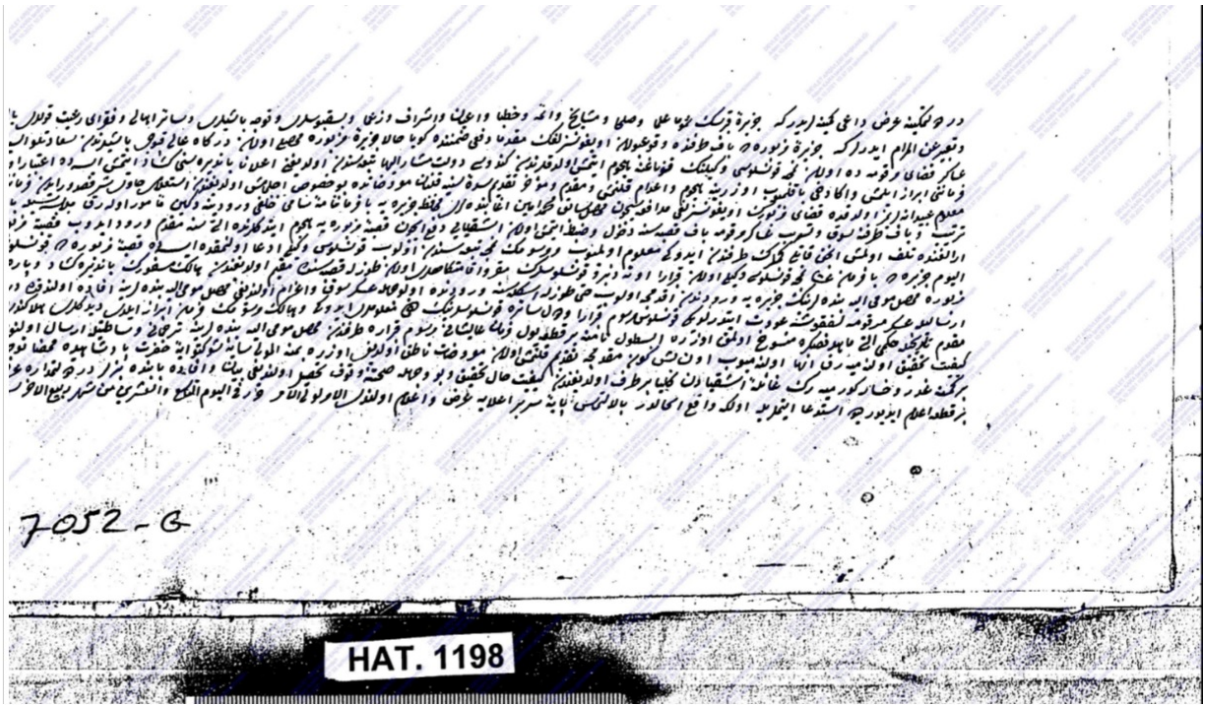
7052-G
HAT. 1198

İSLAM TARİHİ VE DÖNEMLERİ ÜZERİNE

Doç. Dr. Vesile ŞEMŞEK

ÖZET

İslam tarihi, İslam dininin 7. yüzyılda ortaya çıkışından ve İslam devletinin kurulmasından başlayarak modern zamanlara kadar uzanan ve içinde bulunduğumuz dönemi de kapsayan bir süreçtir. Nitekim İslam dinini benimseyen bölge ve toplumlar ile bu toplumların İslam çatısı altında toplayarak ortaya konulan ve barındıran tarihin bir kolu olarak değerlendirebilir. Ayrıca İslam tarihi, İslam inancını hem bir din, hem de bir toplumsal müessese olarak ele alır, olay ve keşifleri bu bağlamda sonuca ulaştırır.

Dünya tarihi içinde 14 asırlık bir geçmişe sahip İslam tarihi, genel anlamda hakimiyet bakımından iki büyük devreye ayrılır; 1. Arap -İslam devri. (11/ 632- 449 /1058). 2. Türk İslam Devri. (449 / 1058- /1924).

Bu dönemlerden ilki, Hz. Muhammed peygamberin vefatının akabinde Raşit halifeler ile başlayıp 426 yıl sürmüştür. Abbasi halifesi Kaim bin Emrullah'ın 24 Ocak 1058 de Bağdat'ta yapılan muhteşem bir törenle her türlü siyasi hak ve hukukun Tuğrul beye devretmesi ile birlikte Türk İslam dönemi başlamıştır. Bu tarihten itibaren Türkler siyasi liderliği ele almış oldular. Araplar ise sadece dini-ruhani hakimiyete sağlamışlar. Bir diğer dönem ise, Türk- İslam devridir. Bu dönem de kendi içinde ikiye bölünür; 459 yıl süren ilk dönem 1058'den 1517'e kadar sürdü. Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethinden itibaren başlayan ikinci dönem ise 407 yıl sürerek 1924 yılına kadar sürdü. Bu süreçte hem dini hem siyasi liderlik Türklerin hakimiyetine geçti ve hilafet tamamen Türkler tarafından yönetildi.

Genel olarak, İslam Tarihi denilince, Hz. Muhammed'in ölümüne kadar devam eden ve İslami kaynaklarda *Asr-ı Saadet* (Saadet Devri) olarak adlandırılan ilk dönem akla gelmektedir. Son olarak İslam Tarihi dört farklı- Hz. Muhammed dönemi, hilafet dönemi, daha sonraki saltanat devletleri dönemi ve modern zamanlarda ortaya çıkan yeni akım ve durumlar olarak sıralanabilir. Bu çalışmanın amacı, İslam tarihinin dönemlerine dair dair genel bilgi vermek ve ilim dünyasına konu ile ilgili katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: din, tarih, İslam, dönem.

ABOUT THE PERIODS OF ISLAMIC HISTORY

Assoc. Prof. Dr. Vesile SEMSEK

ABSTRACT

The history of Islam is a process that stretches from the emergence of the religion of Islam in the 7th century and the creation of an Islamic state to the present day and covers the present period. In fact, it can be assessed as a branch of history that was discovered and accepted by regions and societies that adopted the religion of Islam, and the unification of these societies under the auspices of Islam. In addition, the history of Islam views the Islamic faith as a religion and as a social institution, and in this context, it concludes events and discoveries. The history of Islam, spanning 14 centuries of world history, is divided into two main periods in terms of overall domination; 1. Arab-Islamic era. (11 / 632-449 / 1058). 2. Turkic-Islamic era. (449 / 1058- / 1924).

The first of these periods began under the Rashid caliphs after the death of the Prophet Muhammad and lasted 426 years. The Turkic-Islamic period began with the transfer of all kinds of political rights and laws to Tugrul Bey with a magnificent ceremony held in Baghdad on January 24, 1058, by the Abbasid Caliph Qaim bin Emrullah. From that day on, the Turks took over the political leadership. On the other hand, the Arabs achieved only religious and spiritual domination. Another period is the Turkic-Islamic period. This period is also divided into two; The first period, which lasted 459 years, lasted from 1058 to 1517. The second period, which began after the conquest of Egypt by Sultan

Yavuz Selim, lasted 407 years and lasted until 1924. In this process, both religious and political leadership was under the rule of the Turks, and the caliphate was completely under the rule of the Turks.
In general, when the history of Islam is mentioned, the first period comes to mind, which lasted until the death of Muhammad and which in Islamic sources is called Asr-i Saadet (the Age of Bliss). Finally, in the history of Islam, four different periods can be distinguished - the period of Muhammad, the period of the Caliphate, the period of the later sultanates, and new trends and situations that have arisen in our time.
The purpose of this study is to provide general information about the periods of Islamic history and to contribute to the world of science on this issue.

Keywords: religion, history, Islam, period

О ПЕРИОДАХ ИСЛАМСКОЙ ИСТОРИИ

Доц. Др. Весиле ШЕМШЕК

АННОТАЦИЯ

История Ислама- это процесс, который простирается от появления религии ислама в 7 веке и создания исламского государства до наших дней и охватывает нынешний период. Фактически, это может быть оценено как ветвь истории, которая была открыта и принята регионами и обществами, принявшими религию Ислама, и объединением этих обществ под эгидой Ислама. Кроме того, история Ислама рассматривает Исламскую веру как религию и как социальный институт, и в этом контексте завершает события и открытия.
История Ислама, насчитывающая 14 веков мировой истории, делится на два основных периода с точки зрения господства в целом; 1. Арабо-Исламская эпоха. (11 / 632-449 / 1058). 2. Туркско-Исламская эпоха. (449 / 1058- / 1924). Первый из этих периодов начался при халифах Рашидов после смерти пророка Мухаммеда и длился 426 лет. Туркско-Исламский период начался с передачи всех видов политических прав и законов Тугрул-бею с великолепной церемонии, проведенной в Багдаде 24 января 1058 года халифом Аббасидов Каимом бин Эмрулла. С этого дня турки взяли на себя политическое руководство. С другой стороны, Арабы достигли только религиозно-духовного господства. Другой период- Туркско-Исламский период. Этот период также делится на два; Первый период, длившийся 459 лет, длился с 1058 по 1517 год. Второй период, начавшийся после завоевания Египта султаном Явузом Селимом, длился 407 лет и длился до 1924 года. В этом процессе как религиозное, так и политическое руководство находилось под господством Турок, а халифат полностью находился под властью Турок.
Вообще, когда упоминается история ислама, на ум приходит первый период, который длился до смерти Мухаммеда и который в Исламских источниках называется Аср-и Саадет (Эпоха Блаженства). Наконец, в истории Ислама можно выделить четыре разных периода- период Мухаммеда, период халифата, период более поздних султанатов и новые тенденции и ситуации, возникшие в наше время.
Цель этого исследования- дать общую информацию о периодах Исламской истории и внести свой вклад в мир науки по этому вопросу.

Ключевые слова: религия, история, Ислам, период.

A COMPARISON ON CHARISMATIC LEADERSHIP: MUSTAFA KEMAL ATATURK IN TURKEY AND LAZARO CARDENAS IN MEXICO

Dr. Ayşe YARAR
Suleyman Demirel University, History Department

ABSTRACT
Mustafa Kemal Ataturk and Lazaro Cardenas are two prominent figures in their respective countries in terms of charismatic leadership style with modernizing authoritarian politics. Both Turkey and Mexico were tried to transform into modern, secular and developed nation-states under their leaderships. Although authoritarian manners, great masses of people believed and supported their ideals. Strong, self-confident and extraordinary influential personalities, non-fascist inclusionary nationalist ideologies and non-traditional, revolutionary populist opinions and visionary policies of Ataturk and Cardenas created motivation and mobilization in their followers. Both of them, as revolutionary political leaders fought against traditional and religious structures. During their presidential terms in Turkey (1923-1938) and Mexico (1934-1940), Ataturk and Cardenas shaped the politics as main policy makers in accordance with their own beliefs and views to create a new nation and citizen. It was a policy including making rapid changes in non-western and undeveloped traditional societies to reach western style ones. Thus many laws in numerous fields such as economy, politics and education were put into effect; developmentalist and modernizing policies were carried out to change Turkey and Mexico permanently. Preliminarily, both leaders united all different forces in the society to create a modern nation; the main mechanism to reach this aim was the official state parties that emerged from the revolutionary processes in Turkey and Mexico. CHP (Republican People's Party) in Turkey and PNR (National Revolutionary Party) in Mexico were the political parties that dominated these two countries as single parties during the revolutionary eras. Ataturk and Cardenas sought to consolidate new regimes and to provide institutionalization of the revolutionary ideas through the one party rule of these revolutionary political parties. These two charismatic leaders' principles and reform programmes for their own countries were referred as Kemalism and Cardenismo. As national and revolutionary string of ideas, Kemalism and Cardenismo were also based on pacifist and non-interventionist foreign policies in international relations. Although they had military careers before being presidents, Ataturk and Cardenas had championed the peace strongly until they passed away. As a result of their policies and political activities, they were beloved and considered as heros by their own people.
In this presentation the rules and ruling styles of these charismatic leaders are analyzed comparatively to understand the details of foundation of a new (modern) order by strong leaders in non-western societies during the 1920s and 1930s.

Keywords: charismatic leadership, revolutionary, authoritarian, modernizing, nationalist, Mexico, Turkey, Cardenismo, Kemalism, PNR, CHP.

THE WATERERS IN EGYPT IN THE ROMAN ERA. A STUDY IN THE LIGHT OF TERRACOTTA FIGURINES

Mustafa Muhammad Qandil Zaied
Professor of History of Ancient Civilization King Khalid University, KSA
& Professor Of Classical Archaeology Ain Shams University, Egypt

ABSTRACT

The terracotta art is rich in innovation whether in hand-made figurines or those modeled. It is also rich as far as variety of themes is concerned. However, this art represents the lowest class in society. Meanwhile, the terracotta art is likewise skillfully-produced and is even superior to other arts as regards the diversity of its themes.

This essay aims at spotting light on a collection of terracotta, which represent irrigation theme, and preserved in the Egyptian Museum at Cairo. Actually, their artistic features reveal that they belong to the Roman era. The most eye-catching feature of this group is that it has never been studied or published before. These figurines depicted by the artist while practicing their professions or carrying tools that refer to the nature of the profession they practice. In fact, this group was selected because depicting waterers in the terracotta art was very rare compared to the figurines of other professions that represented a remarkably common feature of the terracotta art during the Roman and Greek eras.

In addition, depicting professions and occupations is closely related to a great extent to the terracotta art, which is more properly described as the street art. Besides, the irrigation profession was specifically selected by this study because of their physical nature that requires them to make a living through such professions and occupations. As a matter of fact, male of this profession are more mobile and moving into streets than females who used to practice their in-home housework except in rare circumstances where they would practice an outside work.

These figurines can be analytically and descriptively studied. Moreover, an attempt shall be made to define their history based on their artistic features or models, through comparing them to their peers whose chronology is known or according to the place where these pieces were excavated. For example, there could be coins that were discovered with them in one excavate or the like. In the conclusion, the research tries to conclude the potential participations of the study or the probable indications that might introduce something new or affirm previous information suggested by a previous literature.

THE DREAM OF HERACLIUS
A STUDY ON LATIN, EAST CHRISTIAN AND ARABIC SOURCES

Abdelaziz Ramadan
Professor of Medieval History
Ain Shams University, Egypt

ABSTRACT
At early stage of Byzantine-Arab confrontation, Arab authors present Emperor Heraclius as being expert in astrology and ascribed to him a series of dreams that predicted the emergence of Islam and its future expansion. In the most famous of these dreams he saw a new conqueror of the world arising from amongst the circumcised.There is no Greek evidence, as far as I know, referring to the issue, but there is a Latin one that presents a striking parallel to the Arabic story. According to the mid-seventh century Merovingian chronicle of Fredgar, Heraclius discovered, through the practice of astrology, that "his empire was to be laid waste by circumcised races", so he ordered the baptizing of Jews throughout his empire, and sent to the Frankish king Dagobert requesting to do the same. This parallel led Benjamin Kedar to suggest a direct transmission of the story from the Orient to Gaul.
Whatever the validity of Kedar's hypothesis, which needs answers for many essential questions, this parallel extends to cover other Latin historical narratives. According to the Chronicle of 741, Heraclius warned his brother Theodore not to fight against the Saracens, for being expert in astrology he could foretell disaster. In the Chronicle of 754, Heraclius was forewarned through astrological prediction and a dream that "he would be ravaged mercilessly by rats from the desert". All these accounts and their dates, including the Arabic ones, may simply imply another different path of borrowing. Later, the story of Heraclius' astrological prediction/dream and his decree of baptizing the Jews would appear again in the Eastern Christian sources, nearly as Fredgar narrated it without the Arab rectifications.
The aim of this study is to analyze the all available source accounts on the story,
either Latin, Arabic or East Christian. It also tries to suggest a path of borrowing and the impact of the story on late sources.

Keywords: Byzantine- Arab- Heraclius- Dream- Latin-Arabic- East Christian.

TARIH DERS KITAPLARINDA DÜNÜ/BUGÜNÜ İLE "SALGIN", "PANDEMI", "BULAŞ YOLLARI", "VIRÜS", "MIKROP" KAVRAMLARI ÜZERINE BIR İNCELEME

Doç. Dr. Yusuf ARSLAN
Batman Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

ÖZET

İlk olarak Çin'de başlayan corana virüs pandemisi bütün dünyada toplumsal hayatı durma noktasına getirmiştir. Bu makalenin yazıldığı tarih itibariyle pandemi nedeniyle 3,5 milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir. Pandemi her ne kadar tıbbın konusu gibi görünse de eğitim ile ilişkisi de bulunmaktadır. Özellikle tarih eğitimi ile. Pandemi gibi ölümcül bir durum karşısında mazideki diğer salgın ve pandemi vakalarına ilişkin bilgileri öğretmediysek bireylerden bugünkü durumu anlamlandırabilmeleri, muhakeme etmeleri, tutarlı davranışlar sergilemelerini beklemek rasyonel olur mu? Hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığınız bir olayla karşılaştığınızda tepkileriniz nasıl olurdu? Bir şeyin geçmişteki parçalarıyla ilgili enformasyon verilip, bütünü hakkında yeterince bilgi sahibi olamadıysanız hatayı nerede aramak gerekirdi? Nitel araştırma yöntemi baz alınarak yapılan bu araştırmada doküman incelemesi tekniği ile veriler toplanmış, analiz ve değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmaya örneklem teşkil eden dokümanlar 2019-2020 yılı Zorunlu ve Seçmeli Ortaöğretim Tarih Ders kitapları ile sınırlanmıştır. Dolayısıyla araştırmanın bulgu ve sonuçları yalnızca söz konusu yıllardaki ders kitapları ile sınırlı olup, diğer dönem ve sınıf kitaplarını kapsamamaktadır. Eldeki sonuçlara göre tarih ders kitaplarında geçmişteki salgın, pandemi, bulaş yolları, mikrop, virüs vakalarını kapsayan konular üzerinde yeterince durulmadığı anlaşılmıştır. İlaveten; salgın, pandemi, bulaş yolları, mikrop, virüs konularının mazideki benzerleri hakkında öğrencilere yeterli tarih bilgisi verilmediği için bu konuda belleklerinin neredeyse boş bırakıldığı vurgulanmıştır. Günümüzdeki pandemi koşullarında insanların sergilediği birbirinden farklı tepkilerin temelinde salgın, pandemi, bulaş yolları, mikrop, virüs hakkında okul sistemlerinin mezunlarını yeterli bilgiyle donatamayıp, geleceğe hazırlayamamış olmasının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih dersleri, corona virüs, tarih ve salgın hastalıklar, holistik tarih.

AN ANALYSIS ON PAST-TODAY AND THE CONCEPTS OF "EPIDEMIC", "PANDEMIC", "WAYS OF TRANSMISSION", "VIRUS", "MICROBE" IN HISTORY TEXTBOOKS

ABSTRACT

The corana virus pandemic, which first started in China, has brought social life to a standstill all over the world. More than 3,5 billion people have died due to the pandemic as of the date this article was written. Although the pandemic may seem like the subject of medicine, it is also associated with education. Especially with history education. If we haven't taught you information about other cases of epidemics and pandemic in the past in the face of a deadly condition, would it rational to expect individuals to understand today's situation, reason, and exhibit consistent behaviors? What would your reactions be like when you encountered an event where you don't know enough about it? If you were given information about parts of something and didn't know enough about the whole, where should you have called the error? In this research, which was based on the qualitative research method, data were collected with

the document analysis technique, analysis and evaluations were made. The documents constituting a sample for the research are limited to the 2019-2020 Compulsory and Elective Secondary Education History Textbooks. Therefore, the findings and results of the research are limited only to the textbooks of the mentioned years and do not cover other semester and class books.

Keywords: History lessons, corona virus, history and pandemic, holistic history.

QAZQULU NEKROPOLU, KEŞIKÇIDAĞ KURQANLARI VƏ ONLARDA DƏFN ADƏTLƏRI

GAZGULU NECROPOLIS, KESHIKCHIDAGH MOUNDS AND BURIAL CUSTOMS IN THEM

Musa Mursaguliyev
"Keşikçidağ" Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğunun direktoru,
Azərbaycan Respublikası, Ağstafa şəhəri,
Director of the "Keshikchidagh" State historical and cultural reserve,
Azerbaijan, Aghstafa district,

Saadat Aliyeva
"Avey" Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğunun direktoru,
Pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Respublikası, Qazax şəhəri,
Director of the "Avey" State historical and cultural reserve, PhD. in Pedagogy,
Azerbaijan,Gazakh district,

ABSTRACT
İnsan və təbiət, təbiət və cəmiyyət, onların bağlılığı və vəhdəti çox qədim dövrlərdən insanları düşündürən məsələlərdən olmuşdur. Hələ Antik müəlliflər təbii-coğrafi amillərə üstün yer verərək qədim dövrlərin bir çox hadisələrini bilavasitə təbii mühitlə əlaqələndirirdilər. Yunan alimləri Demokrit və Hippokrat hər bir xalqın həyat tərzində, adət və ənənələrində iqlim şəraitini, şirin su ehtiyatlarını, bitki örtüyü, eləcə də relyefin təsirinin güclü olduğunu öz əsərlərində qeyd etmişlər. Tarixçi Ksenofont cəmiyyətin yaranması və möhkəmlənməsini birbaşa təbii şəraitlə bağlamışdır. Maraqlıdır ki, arxeologiya anlayışını dünya elminə bəxş edən, şərqin qüdrətli filosofu Platon isə əksinə təbiətdəki tarazlığın pozulmasında insanı günahkar sayırdı.

Aparılan arxeoloji tədqiqatlar zamanı ölkəmizin ərazisində tunc dövrünə aid edilən və maddi-mədəniyyət qalıqları ilə zəngin olan xeyli sayda kurqan aşkarlanmışdır. Bu qəbir abidələrindən əldə edilmiş materiallar onları istehsal etmiş insanların həyat tərzini, təsərrüfatını, sənətkarlığını, ibtidai dini təsəvvürlərini öyrənmək üçün əvəzedilməz sübutlardır.

Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində əsasən də qərbində son tunc-erkən dəmir dövrünə aid kurqanlar üstünlük təşkil edir. Tovuz rayonunda yerləşən Qazqulu nekropolu hövzənin və bölgənin digər qəbir abidələri içərisində sahəsinə, dəfn adətlərinə, eləcə də əldə olunan maddi-mədəniyyət bazasına görə seçilir. Keşikçidağ mağaralar kompleksinin ətrafındakı kurqan tipli qəbirlər bir neçə hektar ərazini əhatə edir. Kurqanların örtüyünün diametri bəzən 10-12 m-ə yaxınlaşır. Kurqanın örtükləri çay daşlarından ibarətdir. Keşikçidağın ərazisində 10 km cənubda daha onlarla aşkar kurqan edilmişdir. Bunların Keşikçidağ yaxınlığındakı kurqanlardan fərqi ondan ibarətdir ki, onların örtükləri hündür olub, daha iri həcmlidirlər. Onlardan birinin örtüyünün ətəyində üst Paleolit dövrünə aid obsidiandan hazırlanmış alətlər aşkar edilmişdir. Görünür, burada hələ daş dövründən qədim insan düşərgəsi mövcud olmuş, tunc dövründə isə kurqan qurulmuşdur. Bir sıra fərqli, lokal dəfn adətlərinə malik olan Qazqulu və Keşikçidağın qəbir abidələri dərin araşdırmalar aparıldıqdan sonra Azərabaycan arxeologiyasında özünəməxsus yer tutacaqdır.

Keywords: climatic conditions, mound, eathenware pot.

TERSANE VE LİMAN İŞLETMELERİNDE KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLAR

Alper Bayır
Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Murat Yorulmaz
Kocaeli Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, Kocaeli, Türkiye

ÖZET
Ulusal ve uluslararası ticaret ile deniz ulaştırmasının önemli bir parçası olan tersane ve limanlar, bünyelerinde birden farklı çalışma alanı bulunan çok kapsamlı işletmelerdir. Bu işletmelerde iş sağlığı ve güvenliğini tehdit edebilecek fazla sayıda unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar tekdüze bir iş alanında olmadığı için her yapılan iş için spesifik bir önlem alınması gerekmektedir. İş kaynaklı tehditlerin önce toplu korunma yöntemleriyle sonra da bireysel olarak kişilere özel koruma yöntemleriyle korunması gerektiğini, bu gerekenlerin sağlanması içinse iş sağlığı ve güvenliğinin tüm sektörlerde olduğu gibi tersane ve liman özelinde de geliştirilmesi, araştırılması, ulaşılan sonuçların uygulanması gerekmektedir. Bu tehdit unsurlarının birey bazında korunmasını sağlamak kişisel koruyucu donanımla mümkün olmaktadır. Kişisel koruyucu donanımlar iş sağlığı ve güvenliğinin toplu korumadan bireye indiği, iş sağlığı ve güvenliğinin son adımı olmasına karşın kişiye özel koruma sağlayan bir unsurdur ve önemi kesinlikle göz ardı edilemez. Bu çalışmanın amacı, tersane ve liman işletmeleri özelinde kişisel koruyucu ekipmanları tanıtarak, söz konusu ekipmanların kullanımının neler değiştirdiğini, neler kattığını ve ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik olarak yapılan literatür çalışmasından yola çıkılarak tersane ve liman işletmelerindeki yöneticilere iş sağlığı ve güvenliği kapsamında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Koruyucu Donanım, Kişisel Koruyucu Donanım Uygulamaları, Tersaneler ve Limanlar.

PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENTS IN SHIPYARD AND PORT BUSINESS

ABSTRACT
Shipyards and ports, which are an important part of national and international trade and maritime transportation, are very comprehensive enterprises with more than one different working area. There are many factors that can threaten occupational health and safety in these enterprises. Since these elements are not in a uniform business area, a specific measure must be taken for each work done. Work-related threats should be protected first with collective protection methods and then with individual protection methods, and in order to meet these requirements, occupational health and safety should be developed, researched and the results obtained should be applied in the shipyard and port as in all sectors. Ensuring the protection of these threat elements on an individual basis is possible with personal protective equipment. Although personal protective equipment is the last step of occupational health and safety, where occupational health and safety comes down to the individual from collective protection, it is an

element that provides personal protection and its importance cannot be ignored. The aim of this study is to introduce personal protective equipment in shipyard and port enterprises, and to reveal what the use of said equipment changes, what it adds and how important it is. Based on the literature study conducted for this purpose, suggestions were made to the managers in the shipyard and port enterprises within the scope of occupational health and safety.

Keywords: Occupational Health and Safety, Personal Protective Equipment, Shipyards and Ports.

1.GİRİŞ

Ekonomik koşulların dünyada zorlaşmasından dolayı varlıklarını sürdürmek isteyen işletmelerin rekabet edebilme ve değişen koşullara uyum sağlayabilme konularında başarılı olmaları oldukça önemlidir. İş hayatında ki giderek artan fazla çalışma arzusu ve stresi, çalışan bireyler için bir tehdit unsuru haline gelmiştir. Bu gelişimin yanında getirdiği iş sağlığı ve güvenliği sorunları azımsanmayacak seviyededir. İş kazalarının oluş şekilleri %88 oranında tehlikeli davranış ve işçinin güvensiz hareketleri sebebiyle meydana gelmektedir [Andersson. R. 2012] Bu oranlar sektörlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda hala yetersiz olduğunu, çalışan personellerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimine ihtiyaç duyduğunu ve bu konuda çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu yüzden kazaların gerçekleşme şekillerine ve sebeplerine baktığımızda ülkemizde, iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, kişisel koruyucu donanım eğitimlerinin yetersiz seviyede olduğu söylenebilir. Eğitim içeriği ve metodu belirlenirken ilk olarak çalışanların iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı bilgileri saptanmalı, eksiklikleri göz önünde bulundurularak eğitime yön verilmelidir. İlk önce iş sağlığı ve güvenliğinin ne olduğuna bakılmalıdır. Bu eğitimlerin iş kazalarını ve meslek hastalıklarına olumlu etkisi Amerika Birleşik Devletleri sağlık ve güvenlik idaresinin 1999yılında düzenlediği, 2000 yılında uygulamaya geçirdiği çalışanlara zorunlu iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş kazaları ve meslek hastalıklarına etkisi araştırmasında gözlemlenmiştir. 1995-2006 dönemini zaman serisi yöntemiyle analiz eden çalışma, kaza sonucu sürekli iş göremezlik risk oranının zorunlu eğitim düzenlemesinden sonra %41 (risk oranı: 0,591, CI= (kazanın 1 üzerinden gerçekleşme olasılığı) =0,529, 0,661) oranında düştüğünü ortaya koymuştur [Monforton C.Vd. 2010] Eğitim her zaman çalışanlara güvenlik kültürü oluşturmayı amaçlamalıdır. Aslında genel olarak İş sağlığı ve güvenliği (İSG) tehlikelerin öngörülmesi, tanınması, değerlendirilmesi, işçilerin sağlığına ve refahına zarar verebilecek işyerindeki unsurları, çevredeki topluluklar üzerindeki olası etkiyi hesaba katarak bunların toplamının iyileştirilmesi ve düzeltilmesi için yapılan çalışmalar bütünüdür. Bu bütün, doğası gereği çok geniştir ve büyük bir alanı kapsamaktadır. Farklı sektörlerde çok sayıda işyeri ve çevresel tehlikeleri barındıran İş sağlığı ve güvenliğinin kapsamı yavaş yavaş ülkemizde gelişimine devam etmekte ve sosyal, politik, teknolojik ve ekonomik değişiklikleri içinde barındıran büyük bir alan haline gelmektedir. Son yıllardaki dünya ekonomilerinin küreselleşmesi ve dünyadaki değişimler iş hayatında köklü değişimlere neden olmaktadır. İş hayatı ve dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği kapsamı artık küresel bir hale gelmiştir. Dünya ticaretinin liberalleşmesi, hızlı teknolojik ilerleme, taşımacılıkta önemli gelişmeler ve iletişim, değişen istihdam modelleri, işteki değişiklikler organizasyon uygulamaları, kadın ve erkeklerin farklı istihdam modelleri, yeni teknolojilerin boyutu, yapısı ve yaşam döngüleri hesaba katıldığında hepsi yeni tehlike, maruz kalma ve risk türleri oluşturabilir. İş sağlığı ve güvenliği multidisipliner yapısı gereği sürekli gelişmeye açık olan çalışmalar bütünüdür. Bu gelişmeler kanunlara uygun olmalı ve bilimsel dayanaklara sahip olmalıdır. Özellikle iş kazası hükümleri

konusunda çalışanların bilgilendirilmesi, kanunu tanıması sağlanmalıdır. Kanuna göre iş kazaları tanımlamaları öğretilmeli ve eğitimlerde yer verilmelidir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında iş kazası şöyle tanımlanmıştır;

"a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının

(a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olay" olarak hüküm altına alınmıştır [SGK, 2006]. Bu eğitim sırasında sadece iş kazaları değil, meslek hastalıkları konusunda çalışan personeli bilgilendirmek ve eğitmek gerekmektedir. Meslek hastalığı; İş faaliyetleri sırasında risk faktörlerine maruz kalmayla oluşan kronik yahut akut hastalıklardır. Genel olarak, benzer maruziyetlere sahip bir grup insan arasında, nüfusun geri kalanından daha yüksek sıklıkta meydana gelen sağlık durumları veya rahatsızlıkları meslek hastalığı olarak kabul edilir. Kanun'da; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 14. maddesine göre "Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir" [SGK, 2006]. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 3/l hükmüne göre ise "Meslek hastalığı: Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı ifade eder" [SGK, 2012]. Meslek hastalıkları istatistikleri ülkemizde diğer ülkelere kıyasla daha düşüktür. Bunun sebebi meslek hastalığının olmaması değil, bildirilmemesidir. Çalışan personel bu konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı için özellikle işçilerin kas-iskelet hastalıklarının fazla olmasına alışmaları, çalışan personel işten kaynaklı sebeplerden ötürü değil, dış faktörler yahut genetik faktörlerden dolayı bu durumun oluştuğunu var saymaktadır. Bu çalışmanın amacı kişisel koruyucu donanımların iş sağlığı ve güvenliğindeki etkisinin ne denli büyük olduğunu göstermek, kişisel koruyucu donanımlar üzerine farkındalığı arttırmaktır. Bu çalışma sayesinde ileride yapılacak araştırmalarda tersane ve liman özelinde kişisel koruyucu donanımların getireceği olumlu sonuçları önceden göreceğiz ve saha uygulamalarında kişisel koruyucu donanım aksiyonunu alabiliriz.

2. KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM

Koruyucu giysinin fonksiyonel unsurlarını bir giysi faydası olarak tanımlayan çalışmalar ve bu giysilerin ergonomik olarak personelin kullanılabilirliğine ait çalışmalar yapılmıştır. Akbar-Khanzadeh ve diğerleri 1995; Boorady ve diğerleri 2009; Huck ve diğerleri. 1997 Türkiye'de madencilik üstüne yapılan çalışmalarda kişisel koruyucu donanımların işçi üzerinde olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir. [ÇSGB, 2015; Yıldızgören ve ark., 2015]. Kanunda KKD ''Kişisel Koruyucu Donanım (KKD), bir veya birden fazla sağlık ve güvenlik riskine karşı korunmak için kişilerce giyilmek, takılmak veya taşınmak amacıyla tasarlanmış herhangi bir cihaz, alet veya malzemedir'' olarak tanımlanmıştır [T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2021]. Kişisel koruyucu donanımlar iş sağlığı ve güvenliğinin toplu korumadan

bireye indiği, iş sağlığı ve güvenliğinin son adımı olmasına karşın kişiye özel koruma sağlayan bir unsurdur ve önemi kesinlikle göz ardı edilemez. Küreselleşen dünya ekonomisinde şirketlerin var olma hırsıyla birlikte çalışanlarına karşı tutumları değişmiştir. Bu değişimin sonucunda çalışanlar üzerinde baskı ve stres oluşmuştur. Bunlar iş kazalarına sebebiyet veren psikolojik risk etmenleridir. Bu kazaları önce toplu korunma yöntemleri ile çalışan personeli koruyacak, sağlığını göz önünde bulundurarak önlemek amacındadır. Kişisel koruyucu donanımlar 10 türdür. Bunlar; Baş koruyucuları, kulak koruyucuları, göz ve yüz koruyucuları, solunum sistemi koruyucuları, el ve kol koruyucuları, ayak ve bacak koruyucuları, cilt koruyucuları, gövde ve karın bölgesi koruyucuları, vücut koruyucuları ve tartışmaya açık olarak bazı durumlarda haberleşme aygıtlarıdır. Baş koruyucuları özellikle Türkiye için kişisel koruyucu donanımların öncüsü olarak görülmektedir. Baş koruyucularının başlıca örneği barettir. Kulak koruyucuları yüksek sesli maruziyet seviyesinin üstüne çıkıldığı durumlarda kullanılan kişisel koruyucu ekipmanlardır. Duruma göre kullanılan bu koruyucular 10 desibelden 100 desibele kadar sesi azaltabilmektedir. Uzun vadede meslek hastalığına veya kronik işitme kaybına sebep olan yüksek sesi engellemek amaçlı kullanılır. Bazı durumlarda sadece ses değil basınç içinde kullanılmaktadır. Göz ve yüz koruyucuları özellikle parça atması, sıçraması olabilecek ya da sıvı sıçraması olabilecek işlerde kullanılan gözlük, yüz siperliği, vizör altı gözlük, maske gibi koruyucu ekipmanlardır.[The Texas Department of Insurance] Bu ekipmanlarla birlikte sık kullanılan solunum sistemi koruyucuları diğer koruyuculara göre daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu koruyucular üst ve alt solunum yollarını korumaya yönelik birden fazla çeşide sahiptir. Çeşitli yapıda olmalarından dolayı yapılan işe göre koruyucu ekipmanın özellikleri değişim göstermektedir [C. Sungyeul Vd. 2015]. El ve kol koruyucuları fiziksel olarak çalışılan her alanda kullanıldığı gibi tersane ve liman özelinde yapılan çalışmalarda sıçrama, kesilme, yanma gibi risklerin etkilerini ortadan kaldırma veya azaltma için kullanılmaktadır. Yaşanılan kazaların oranlarına ve oluş şekillerine bakıldığında el sıkışması, ezilmesi, yanması, parça batması gibi kazalar sıklıkla yaşanmaktadır. El ve kol koruyucuları bu kazaların sonuçlarını en aza indirmek için geniş çaplı bir kullanım alanına sahiptir [E. Kozlowski, 2019]. Ayak ve bacak koruyucularıysa el ve kol koruyucuları gibi en sık kullanılan koruyuculardan biridir. Sebebiyse çalışma alanında düşme, ezilme, malzeme batması gibi durumlar için işe uygun koruyucu iş ayakkabısı giyilmesinden dolayı en sık kullanılan kişisel koruyucu donanımdır. Ayak ve bacak koruyucuları sadece ayakkabı olarak değil kaynak işi yapan yahut parça sıçraması, yanması tehlikesine karşın bacak koruyucularına da sahip bir kişisel koruyucu donanım türüdür. Her alanda kullanılmayan fakat spesifik olarak bazı işlerde kullanılan cilt koruyucuları tersane ve liman işlerinde yanma, zararlı ışınlardan etkilenme gibi faktörlerden korunma veya maruziyet azalma amaçlı kullanılır. Örneğin açık havada çalışan bir işçinin zararlı güneş ışınlarından etkilenmemesi için kullanacağı bir güneş kremi kişisel koruyucu donanım sınıfına girmektedir [B.Walkoszh vd. , 2010]. Yine çalışma alanlarında sık kullanılan kişisel koruyucu donanım türlerinden biri olan gövde ve karın koruyucuları işçinin konumunu belli etmeye, sıçramalara, delinmeye, yanmaya karşı koruma sağlamak üzere kullanılmaktadır. Bunlara örnek olarak deri kaynak önlükleri, reflektörlü yelekler, titreşim maruziyetini azaltmak için tüm vücut koruyucuları, makinelerden korunmak için kullanılan koruyucu yelekler örnek verilebilir [W. Li Vd. , 2015]. Özellikle yüksekte çalışma ya da vücut bütünlüğünün maruz kalacağı durumlarda kullanılan kişisel koruyucu donanım türü olan vücut koruyucuları gövde ve karın koruyucularıyla kısmen aynı sınıfı barındırmaktadır. Elle çalışmayla yapılan işler, yüksekte yapılan çalışmalar, malzeme taşınması işleri, nakliye işleri, yük kaldırma sevk etme işleri bunlara örnek olarak verilebilir. Kişisel

koruyucu donanım türleri olarak tam vücut emniyet kemeri, bel tipi emniyet kemeri, iskelet desteği, paraşüt tipi emniyet kemeri örnek olarak verilebilir [C. Murray Vd. 2015].

3. TERSANE VE LİMANLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Türkiye'de, Türkiye Liman ve Tersane İşçileri Sendikası, 2007, Türkiye Deniz Mimarları Odası, 2007, Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, 2008 yılında bazı kaza istatiskleri ve iş kazalarının oluş şekillerine göre bilgiler verilmiştir; fakat bu bilgiler dönemin Türkiye şartlarında karşılaştırılabilirlik ve verilerin doğruluğunun teyit edilememesi durumuyla sınırlıdır. Bazı araştırmacılar gemi inşa sektörünün iş sağlığı ve güvenliği açısından risklerini tespit etmek üzere çalışmalar yapmıştır. [Çelebi vd., 2009; Çelebi vd., 2010). Uluslararası çalışmalarda iş sağlığı ve güvenliğinin tersane ve limanlardaki iş kazaları ve riskleriyle ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. (Baginsky, 1976, Ferris ve Heimann, 1976, Petronio, 1984, Näsänen ve Saari, 1987, Arcaleni ve diğerleri, 1990, Moll Van Charante ve diğerleri, 1991, Krstev ve diğerleri, 2007]. Tersane ve limanlarda iş sağlığı ve güvenliği değerlendirmek için ilk önce burada yapılan çalışmaları ve bu çalışmalar için alınacak önlemler belirlenmelidir. Yapılan çalışmalar, ısıl işlemler, kaldırma ve taşıma işleri, yüksekte yapılan işler, kapalı ve tehlikeli atmosfer içinde bulunulan alanlarda çalışma, yüzey hazırlama, depolama ve atölye işleri olarak kabaca sınıflandırabiliriz [Michigan Occupational Safety & Health Administration Consultation Education & Training (CET) Division, Michigan Department of Licensing and Regulatory Affairs, Job Safety Analysis.
]. Bu yapılan çalışmalar üzerinde alınması gereken önlemler tersane ve limanlarda iş sağlığı ve güvenliğinin temelini oluşturmaktadır. Her yapılan iş için ayrı bir önlem ve korunma yöntemi belirlenmeli bu belirlenen yöntemler kendi içerisinde sürekli gelişmeye açık bir şekilde konumlandırılmalıdır. Tersane özelinde ağır sanayi, risk etmenleri barındıran büyük bir alandır. Bu alan içerisinde yapılan faaliyetleri önce toplu korunma yöntemleriyle sonra da kişisel korunma yöntemleriyle korumamız gerekmektedir. Gemi yapımı son derece karmaşık bir iştir, bu işe paralel olarak büyük miktarda görev gerçekleştirilmektedir. Yeterli miktarda donanım ve malzemenin depolanması için alan sağlanmalıdır. Çeliğin işlenmesi ve işlenmesi için gerekli üretim süreçleri çok fazla sayıda tesisin oluşmasına sebep olmaktadır. Sadece çeliğin üretim sürecinde bile çeliği; inceltme, depolama, astarlama, kesilme, montaj, kaynak, taşıma, birleştirme işlemleri gerçekleşmektedir. Bu kadar işlemin yapılmasına karşın yapılan işlerin taahhüt süreleri oldukça kısadır ve eğer bu taahhüt süresini sağlayamazsa üretici firma yahut şirket büyük yaptırımlara maruz kaldığından dolayı işlemleri süratle yapmaya ve iş güvenliğini ikinci plana atmaktadır. [R. Eom vd. , 2021] Bu çalışan personele ve alt yüklenici firmaların üzerinde bir baskı oluşturmakla beraber bu baskının sonucunda psikolojik risk etmenleri oluşmaktadır. Uluslararası olarak, gemilerle ilgili çalışmalar yapılan tersanelerde bu risk etmenleri işçiler üzerinde iş kazası sonucu oluşturmaktadır. Ölüm oranı ortalama olarak Türk gemi inşaa sanayinde 2000-2009 yılları arasında 55.4 olarak belirlenmiş ve aynı dönemde diğer tüm sektörlerin ölüm oranı 16 olarak belirlenmiştir. Tersanelerde belirlenen bu ölüm oranı diğer sektörlerin tamamının ortalamasından 3.5 kat daha yüksektir [B. Barlas, 2012]. Türk tersanelerinde ve limanlarında meydana gelen iş kazaları sınıflandırıldığında beş ana kategori oluşmaktadır; yüksekten düşmek, elektik çarpması, yangın ve / veya patlama, çarpma veya çarpmaya bağlı yaralanmalar ve son olarak sıkışma, ezilmedir [B. Barlas, 2013]. 2000'lerin başından bu yana en sık karşılaşılan kaza güverteden düşerken meydana gelen düşme kazaları olmuştur. İskelelerden, kaynak, püskürtme ve boyama sırasında ya da yürürken düşme sık karşılaşılan iş kazası olmuştur. Bunların yanında pres makinaları arasında sıkışma, ezilme,

vinçlerle yapılan taşımalarda malzeme düşmesi sık karşılaşılan kazalardan olmuştur [B. Costa vd., 2018]. Çeşitli araştırmalar kazaların ciddiyetini etkileyen faktörleri yaş, iş deneyimi, şirketteki çalışma süresi, işin kategorisi, şirketin büyüklüğü, kazanın türü, kazanın zamanı, hava ve iklim olarak belirlemiştir. Bu kadar fazla değişken ve kendi içerisinde farklı dallara ayrılan gemi inşaası ve liman yönetimi iş sağlığı güvenliği açısından çok fazla önem teşkil eden bir sektör haline gelmiştir [M. Valentino vd. , 2003].

4. TERSANE VE LİMANLARDA KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM

Tersane ve limanlarda yapılan çalışmalar özelinde kişisel koruyucu donanımlar, yapılan işe uygun, riskleri ve tehlikeleri en aza indirecek seviyede seçilen, ekstra tehlike arz etmeyen ekipmanlar olmalıdır. Bunlar çalışılan ortam bazında değerlendirilip, gerekli ölçümler ve tetkikler yapılarak seçilip uygunluğu kontrol edildikten sonra kullanıma sunulmalıdır. Yapılan çalışmalarda tersanede kaynak işleri yapan işçilerin kişisel koruyucu donanım kullanan ve kullanmayan olarak ikiye ayrılan grupta aynı şekilde maruz kalınan gaz ve diğer risk etmenleri sonucunda kişisel koruyucu donanım kullananların %98 oranında daha az etkilendiği ortaya konulmuştur [C. Shu vd. , 2020]. Genel çalışma koşullarında tersane ve limanlarda yüksekten çalışma, en yüksek risk barındıran durumdur. Bu durumda giyilen emniyet kemerleri ve kullanılan kişisel koruyucu donanımlar ve bu donanımların eğitiminin verilmesi kazaları büyük oranda azaltmıştır [M. Rosen vd. , 2011]. Bu azalmanın sadece yüksekte çalışma yapılan işlerde değil tersane geneline yayabileceğimizi söyleyebiliriz. Kişisel koruyucu donanımların bilinçsiz kullanımı tersane ve liman gibi yüksek tehlikeli iş yerlerinde faydadan çok zarar meydana getirebilmektedir. Çalışan personele iş kazalarının sıklıkla yaşandığı yüksekte çalışma sırasında kişisel koruyucu donanım eğitimi, püskürtme gibi benzer çalışmaları yapan işçilere ve kalan tüm çalışma alanlarında iş başı kişisel koruyucu donanım eğitimi verildiğinde iş kazalarında gözle görülür bir azalma olmuştur [C. Monforton vd. , 2010]. Sadece kişisel koruyucu donanımın eğitimini vermiş olmuyor aynı zamanda tehlikeli davranış biçimlerini psikolojik olarak engellemiş oluyoruz. Sektörde ileri gelen firmaların kişisel koruyucu donanım harcamalardan kaçmayarak şirkete ileriye dönük yatırım yapması sonucunda büyük maliyetlere ve cezai işlemlere maruz kalmadığı görülmüştür [G. Chawla vd. , 2020]. Firmalar çalışan personellerine kişisel koruyucu donanım almayı maliyet olarak değerlendirdiğinde ileriye dönük daha büyük harcamalar, cezalar ve şirket itibarını düşürecek olaylara maruz kalmaktadır. Bu nedenle tersanelerde ve limanlarda kişisel koruyucu donanım kullanımı azami ölçüde olmalı, çalışan personelin içinde bulunduğu durum iyileştirilmelidir. Yapılan çalışmalarda personeller arasında eğitim seviyesinin kişisel koruyucu donanım kullanımını etkilediği görülmüştür [M. Einarsdottir vd. , 2020]. Bu etkinin iş kazalarına oranı net olarak verilerle ortaya koyulmasa bile kişisel koruyucu donanımların kullanımının kazaları ve kazaya sebebiyet durumları önlediği bilinmektedir. Bazı durumlarda kişisel koruyucu donanımlar sadece giyilebilir ekipmanların dışına çıkıp, takılabilen materyaller haline dönüşebilir. Düşüş durdurucu yoyo bunlara örnek olarak gösterilebilir. Yüksekte çalışma yaparken personellerin her birini düşüş durdurucu yoyoya bağlayarak çalıştırmak kişisel koruyucu önlemdir. Çoğu zaman iş ayakkabıları yerine demir uçlu, kaymaz tabanlı, su geçirmez uzun çizme kullanılsa bile tersane ve limanlarda yapılan çalışmalarda işe göre uygun kişisel koruyucu donanım değişebilmektedir. Tersane ve liman işletmelerinde sert tulum sıklıkla kullanılan bir kişisel koruyucu giysidir. Gemi yıkaması yaparken kullanılan su jetlerinin sallanmasını önleyecek whipcheck makinenin tabanca kısmının elinden düşüp serbest salınım yapmasını önleyen kişisel koruyucu önleyicidir. Aynı zamanda otomatik tetik kesici kişisel koruyucu donanımların farklı türlerine örnek olarak verilebilir.

Özellikle vizör altına takılan goggle tip koruyucu gözlük bu tür durumlarda tam yüz siperliğiyle birlikte kullanıldığında olabilecek en iyi korumalardan birini sağlayabilmektedir; bu en yaygın korumalardan birisidir. Kapalı alanda raspa işlemi sırasında aynı şekilde whipcheck, zincir, hava destekli maske, megafonlu maske, telsizli maske mutlaka kullanılması gereken kişisel koruyucu donanımlardandır. Kapalı alan çalışmalarında iş izni alınıp çalışılacak ortam belirlendikten sonra, kişisel ve toplu koruma olarak alınan önlemlerden biriside mobil gaz ölçüm cihazlarının omuz hizasında sabit bir şekilde durmasıdır. Bu şekilde çalışan personel anlık olarak ortamda bulunan havanın durumunu takip edip kendisine zarar vermeyecek şekilde önlem alabilir. Kimyasal çalışmaların olduğu alanlarda kullanılan maskelerin filtreleri yapılan işe göre değişmekte olsa bile yaygın olarak ABEK1-ABEK2 (Organik gazlar için A, inorganik gazlar için B, sülfürlü gazlar için E ve amonyaklı gazlar için K tipi filtreler kullanılır.)filtreleri kullanılmaktadır. Bu filtreler solunum yolu maruziyetlerini tersane ve liman işleri özelinde en aza indirmek için üretilmiştir.

5. SONUÇ

Yeni Dünya düzeninde ve gelişmekte olan tüm sektörlerin birleştiği insan sağlığına daha fazla önem verme konusu, kazaların yüzdelik oranda azalışı tersane ve liman özelinde de artık ciddi bir öneme sahip olduğunu göstermektedir [Sgk Kaza İstatistikleri. 2007]. İnsan sağlığına verilen değerin önemli parçalarından biri olan kişisel koruyucu donanımlar kullanıldığı ve yaygınlaştığı zamandan beri faydaları, katkıları bu çalışma alanında görülmeye devam etmektedir. Tersane ve Liman gibi ağır sanayi işlerinin yapıldığı, yoğun operasyon süreçlerinin gerçekleştiği ve genel surette zamanla yarışıldığı bir çalışma alanında kişisel koruyucu donanımlar bireysel korumanın en iyi noktaya gelmesini sağlamıştır. Yapılan her işin bir tehlikesi olmasına karşın tersane ve liman özelinde durum değerlendirildiğinde bu tehlikelerin diğer sektörlere göre fazla olduğu bu yüzden bu sektör özelinde daha fazla çalışma yapıp her gün daha iyiye gitmeyi amaçlamalıyız[Sgk Kaza İstatistikleri. 2007]. Elimizde olan verilere ve bilgilere baktığımızda önümüzde uzun bir yol olduğunu görüp, kişisel koruyucu kullanımı bir kültür haline getirip, yaşadığımız bu acı kazaların bir daha yaşanmaması için elimizden geldiğince çaba göstermeliyiz. Bu sektörde çalışan firmaların yöneticileri kişisel koruyucu donanımların işçiyi birey bazında yapılabilecek en verimli koruma yöntemi olduğunu anlayabilecektir. Kişisel koruyucu donanım personellerin inisiyatifiyle kullanılan bir koruyucu/önleyici uygulama olduğu için en büyük amacımız işçilere iş sağlığı ve güvenliği kültürünü aşılamaktır. Her işe özgü, kendine ait korunma yöntemleri bireye indirildiğinde bu sadece kişisel koruyucu donanımlarla mümkün olmaktadır. Çalışan personellerin kişisel koruyucu donanım kullanması, onları iş güvenliği kültürüne daha yatkın olmaya ve bu sayede sadece kişisel koruyucu donanım değil olay bütününe dâhil etmektedir. Yukarıda vermiş olduğumuz bilgiler dâhilinde bunun ne derece doğru olduğu kanıtlanmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda kişilerle yapılacak birebir çalışmalarda onların görüşleri ve deneyimleriyle bu unsurların gerçekliği iyice anlaşılacaktır.

KAYNAKÇA

[1] Andersson. R., 2012 The role of accident theory in injury prevention - time for the pendulum to swing back, International Journal of Injury Control and Safety Promotion; 19, 209–212,

[2] Monforton C. , Windsor R. , 2010 An Impact Evaluation of a Federal Mine Safety Training Regulation on Injury Rates Among US Stone, Sand, and Gravel Mine Workers: An Interrupted Time-Series Analysis, American Journal of Public Health, 100; 1334-1340.

[3] Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006. Madde 13. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060616-1.htm
[4] Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006. Madde 14. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060616-1.htm
[5] İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012. Madde 3/L. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf
[6] Michigan Occupational Safety & Health Administration Consultation Education & Training (CET) Division, Michigan Department of Licensing and Regulatory Affairs, Job Safety Analysis.
[7] The Texas Department of Insurance HS02-021C(7-08) Division of Workers' Compensation (TDI, DWC) Workplace Safety Job Safety Analysis
[8] C. Sungyeul, W. Yong Lim, K. EunA. 2015. Effect of Respiratory Protector Intervention Among Indium Reclaiming Workers, American Journal of Industrial Medicine; 12, 1319-1320.
[9] E. Kozlowski, 2019. Selection of Earmuffs and Other Personal Protective Equipment Used in Combination, International Journal Of Environmental Research and Public Health. 16 , 9.
[10] B.Walkoszh, D. Buller, M. Buller, A. Wallis, R.Meenan, G.Cutter, P. Andersen, M. Scott. 2018. Sun Safe Workplaces Effect of an Occupational Skin Cancer Prevention Program on Employee Sun Safety Practices, Journal of Occupational and Enviromental Medicine. 60, 990-997.
[11] W. Li, M. Zhang, Lv. Guomin, H. Quingyu, G. Yuanjin, W. Yan, T. Qiato, M. Zhang, Y. Yixun, L. Zengyong. 2015. Biomechanical response of the musculoskeletal system to whole body vibration using a seated model, International Journal of Industrial Ergonomics. 45, 91-97.
[12] C. Murray, P. Jenkins, S. Miller. 2015. Protective equipment for small-scale laboratory explosive hazards. Part 1: Clothing for hand and body protection, Journal of Chemical Health and Safety. 22, 15-38.2
[13] R. Eom, Y. Lee. 2021. A three-dimensional shoulder protector based on ergonomics for workers, International journal of clothing scicence and technology.
[14] B. Barlas. 2012. Shipyard fatalities in Turkey, Elsevier Science. 50, 1247-1252
[15]B. Barlas. 2013. Occupational Fatalities in shipyards: Analysis in Turkey, Brodarski Inst. 63, 35-41.
[16] B. Costa, C. Jacinto, A. Teixeira, C. Guedes Soares. 2018. Casual analysis of accidents at work in a shipyard complemented with bayesian nets modelling, Progress in maritime technology and engineering. May, 421-430
[17] M. Valentino, V. Rapisarda, C. Fenga. 2003. Hand injuries due to high-pressure injection devices for painting in shipyards: Circumstances, management, and outcome in twelve patients, American Journal of Industrial Medicine. 43, 539-542.
[18] C. Shu, P. Chih-Hong. 2020. Chronic exposure to metal fume on inflammation and stress hormone Cortisol in shipyard workers: a repeated measurement study, Journal of Ecotoxicology and Environmental Safety. 215, 1-7.
[19] M. Rosen, J. Caravanos, D. Milek, I. Udasin. 2011. An Innovative Approach to Interdisciplinary Occupational Safety and Health Education, American Journal of Industrial Medicine. 54, 515-520.
[20] C. Monforton, R. Windsor., 2010 An Impact Evaluation of a Federal Mine Safety Training Regulation on Injury Rates Among US Stone, Sand, and Gravel Mine Workers: An Interrupted Time-Series Analysis, American Journal of Public Health, 100; 1334-1340.

[21] G. Chawla, N. Abrol, K. Kakkar. 2020. Personal Protective Equipment: A Pandoras Box, Indian Journal Of Critical Care Medicine. 24, 371-372.
[22] M. Einarsdottir, A. Snorrattir. 2020. Occupational Health and Safety and Safety training of teenage workers in Iceland, American Journal of Industrial Medicine. 63, 188-198.
[23] Sgk Kaza İstatistikleri. 2007. http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

XƏLIL RZA ULUTÜRKÜN HƏYAT VƏ YARADICILIĞI VƏTƏNPƏRVƏRLIK TƏRBIYƏSININ MÜHÜM VASITƏSIDIR

Quliyeva Ayişə Zahid qızı
Bakı Mühəndislik Universiteti
Ümumi pedaqogika, pedaqogika və təhsilin tarixi

ÖZET
Xəlil Rza Ulutürk irsinin təlim və tərbiyə prosesində öyrənilməsi müstəqillik dövrünün aktual problemlərindəndir. Xüsusilə də siya si mədəniyyət tərbiyəsi, vətənpərvərlik tərbiyəsində onun irsi əvəzolunmaz vasitədir. Mübariz şairin əsərləri müstəqillik dövrümüzün himnidir.
Əsrlərin mübarizəsini özündə qoruyub saxlayan, bu mübarizələrin müqəddəs nəticəsi olan müstəqilliyimizi gələcək nəsillərə ötürən doğma yurdumuz Azərbaycan, uğrunda neçə-neçə igidlərin bir an belə tərəddüd etmədən canlarından keçərək şərəfini qoruduğu müqəddəs diyarımız, vətənimizdir. Kimisi qılıncla, kimisi silahla, kimisi sadəcə bir qələmlə, lakin qılınc qədər kəsərli bir qələmlə aparmışdır azadlıq mübarizəsini bu vətəni qorumaq üçün. Məhz bu cür azadlıq mübarizlərimizdən biri böyük istiqlal şairi Xəlil Rza Ulutürkdür. O, vətənpərvərlik rəmzidir.
Xəlil Rza Ulutürk yaradıcılığından bəhs edən zaman ağla ilk gələn sözlərdən biri məhz türkçülükdür. Amansız sovet əsarətindən qurtulan ölkəmizdə keçən əsrin sonlarından etibarən millilik ideyalarının qığılcımları xalqımız arasında gündən - günə daha da artmağa başlamış, bu azadlıq ideyalarını öz qələmi ilə gücləndirən şairlərdən biri də məhz Xəlil Rza olmuşdur. Yazdığı şeirlərində vətənpərvərlik ideyalarını ən nümunəvi şəkildə təbliğ edən şair eyni zamanda tariximizin unudulmaz hadislərini də böyük məharətlə qeydə almağı bacarmışdır

Açar sözlər: Milli özünüdərk , vətənpərvərlik, istiqlal, müstəqillik**.**

THE LIFE AND WORK OF KHALIL RZA ULUTÜRK ARE AN IMPORTANT MEANS OF PATRIOTIC EDUCATION

Guliyeva Ayisha Zahid gizi
Baku Engineering University
General pedagogy, pedagogy and history of education

ABSTRACT
The study of Khalil Rza Uluturk's legacy in the process of training and education is one of the urgent problems of the independence period. His legacy is an invaluable tool in the education of political culture, especially in the education of patriotism. The works of the struggling poet are the anthem of our independence.
Our native Azerbaijan, which has preserved the struggle of centuries and passed our independence, which is the sacred result of these struggles, to future generations, is our sacred land, our homeland, for which many brave people sacrificed their lives without hesitation. Some fought with swords, some with

weapons, some with just a pen, but with a pen as sharp as a sword to defend this country. One of our freedom fighters is the great poet of independence Khalil Rza Uluturk. It is a symbol of patriotism.
One of the first words that comes to mind when talking about Khalil Rza Ulutürk's work is Turkism. Since the end of the last century, the sparks of national ideas in our country, which got rid of ruthless Soviet slavery, have been growing day by day among our people, and Khalil Rza was one of the poets who strengthened these ideas of freedom with his pen. The poet, who propagated the ideas of patriotism in the most exemplary way in his poems, also managed to record the unforgettable events of our history with great skill.

Keywords: national self-awareness, patriotism, independence, independence.

Xəlil Rza Ulutürk 1932-ci il oktyabr ayının 21- də Salyan rayonunun Pirəbbə kəndində dünyaya göz açmışdır. Yoxsul bir ailədə doğulması sanki Xəlil Rzanın keşməkeşli həyat yolunun ilk xəbərçisi idi. Ailə dolanışıq səbəbilə Salyan qəzasına köçmüş və Xəlil 2 nömrəli şəhər məktəbinə qəbul olunaraq təhsil fəaliyyətinə qədəm qoymuşdur. Artıq uşaqlıq illərindən yaradıcılıq qığılcımları görülməyə başlamış Xəlilin ədəbiyyata, şeir və sənətə olan marağı onu yaşıdlarından fərqləndirmişdir. Bu maraq onun bütün uşaqlıq illərini əhatə etmiş və sonralar tələbəlik illərində özünü daha dolğun şəkildə göstərməyə başlamışdır. Belə ki, çətin keçən uşaqlıq illərinin ardınca Xəlil Rza həyatını oxumağa həsr etmiş, 1949-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə daxil olmuşdur. İlk olaraq prof. Cəfər Xəndanın, daha sonralar isə şair Bəxtiyar Vahabzadənin rəhbərlik etdiyi ədəbiyyat dərnəyinin üzvü olması Xəlil Rzanın yaradıcılıq dövrü üçün böyük stimul mənbəyi olmuşdur. Yazdığı şeirlərilə az bir vaxtda böyük oxucu kütləsini özünə heyran buraxan gənc şairin əsərlərinin mətbuatda çap olunması getdikcə müntəzəm xarakter almağa başlamışdır. Beləliklə, X. R. Ulutürkün şair kimi fəaliyyətinin ilk uğuru, onun 1954-cü ildə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqına üzv qəbul edilməsi olmuşdur.

Bir neçə illər sonra şair Yazıçılar İttifaqının məsləhəti ilə Moskvaya getmiş, orada bir zamanlar Ə. Kürçaylı, Qabil, M. Araz, N. Xəzri kimi görkəmli şəxsiyyətlərin də təhsil aldığı M. Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunun nəzdində fəaliyyət göstərən Ali Ədəbiyyat kurslarında iştirak etmişdir. Moskva şəhərində əldə etdiyi zəngin təcrübə şairin sonrakı həyatına müfəssəl şəkildə təsir etmişdir. Belə ki, Pablo Neruda, Nazim Hikmət kimi tanınmış yaradıcılıq insanları ilə şəxsən ünsiyyətdə olmaq Xəlil Rzanın yaradıcılıq fəaliyyətinə öz töhfəsini verməyə bilməzdi. Moskva şəhərində dissident gənclərin əhatəsində təhsil alması isə şairin şəxsiyyətinə müsbət mənada təsir etmişdi.

Təhsilini uğurla başa vuran şair vətənə qayıdır və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda çalışmağa başlayır və eyni zamanda institutun aspirantura pilləsində təhsilini davam etdirir. 1963-cü ildə namizədlik dissertasiyasını uğurla müdafiə edən Xəlil Rza bir tərəfdən də yaradıcılığı üzərində çalışır, yazdığı şeirlərilə az bir zamanda özünə geniş oxucu kütləsi qazanmağı bacarır.

Yaradıcılığının ilkin mərhələsində şair əsərlərini mövcud sovet hakimiyyətinin qaydalarına uyğun olaraq kommunist əhval-ruhiyyəsində yazmışdır. Xəlil Rzanın ilk şeirlər kitabı 1957-ci ildə nəşr olunmuşdur. " Bahar gəlir " adı altında çap olunmuş bu kitabda dövrün tələblərinə uyğun olaraq Oktyabr hadisələri, Lenin, 26-lar kimi mövzular şairin əsərlərinin ana xəttini təşkil etmişdir.

60 - cı illərdə yazılan şeirlərdə isə kommunist ideyalarının tərənnümü nisbətən zəif hiss olunur. Belə ki, vətənpərvər və istedadlı şair Xəlil Rza eyni zamanda kəskin tənqidçi olmuşdur. Məhz buna görədir ki, şairin azadlıq istəyinin, milli özünüdərk ideyalarının ilkin qığılcımları bu illərdə yazılan əsərlərdə öz əksini tapır. X. R. Ulutürkün bu illərdə yazdığı şeirlər məna və məzmun etibarilə geniş bədii

zənginliyə malik olmaqla, əsasən təbiət təsvirinə həsr olunmuşdur. Onun bu əsərləri də estetik tərbiyə baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Yaradıcılığının hər anını olduqca yüksək dəyərləndirən şair şeirin, sənətin əhəmiyyətinə böyük önəm verir, hiss və düşüncələrin qələm vasitəsilə obrazlı şəkildə canlandırılmasını son dərəcə qiymətli tərbiyə vasitəsi hesab edirdi.

70 - ci illərdən etibarən Xəlil Rzanın vətənpərvərlik duyğuları şeirlərində daha kəskin şəkildə təcəssüm olunur. Artıq amansız sovet əsarətinə qarşı qəti surətdə barışmaz mövqedə dayanan şair, bir tərəfdən də doğma ana dilimizə qarşı olan həssaslığı ilə diqqət çəkmişdir. Belə ki, şair insanların gündəlik danışıq zamanı lüzumsuz olaraq əcnəbi sözlərin işlətməsinə qəti şəkildə etiraz edirdi. Bu isə Xəlil Rzanın təqibə alınması üçün sovet hökumətinə bəhanə olaraq kifayət edirdi. Belə ki, artıq şairin müəllimlik fəaliyyətinə müdaxilə olunaraq iş saatları azaldılır, Yazıçılar İttifaqı vasitəsilə keçirilən görüşləri isə nisbətən məhdudlaşdırılır. Bir müddət bu cür təqiblərə məruz qalan Xəlil Rzanın işdən azad olunmağı isə onun həyat şəraitinə öz mənfi təsirini göstərməyə başlamışdır. Buna baxmayaraq şair ümidini itirmir, çoxsaylı müraciətindən sonra Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutuna baş elmi işçi vəzifəsinə qəbul edilir. Çalışdığı müddətdə öz yaradıcılığına davam edən X. R. Ulutürk bir tərəfdən tərcüməçiliklə məşğul olmuş, həmçinin " Məqdsud Şeyxzadənin bədii yaradıcılığı və Azərbaycan- özbək ədəbi əlaqələrinin aktual problemləri" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək qarşıya çıxmış çətinliklərə sanki bu şəkildə cavab vermişdir.

Ötən əsr istər siyasi baxımdan, istərsə də mənəvi baxımdan tariximizdə bir çox izlər buraxmışdır. Xalqımıza qarşı yönəldilən haqsızlıqlara üsyan edən bir çox şair və yazıçılarımız öz sözlərini məhz yaradıcılıqları ilə söyləmiş, yazdıqları əsərlərlə minlərlə vətəndaşın içindəki azadlıq yanğısını oyandıra bilmişdilər. Bu şairlər arasında ən ön sıralarda yer alan Xəlil Rza Ulutürk sanki bir azadlıq təcəssümü olaraq yaşamış, həyat və yaradıcılığını sözün həqiqi mənasında bu torpaqlara həsr etmişdir.

Keçmişdən müasir dövrümüzə qədər Məhəmməd Hadi, Əhməd Cavad və daha bir çox dəyərli şair və yazıçılarımız Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda mübarizələrinə öz yaradıcılıqları ilə həyat vermiş, neçə-neçə qiymətli əsərlər yazmaqla sanki, vətən azadlığının keşiyində durmuşlar. Bu mübarizələrin ən yüksək həddi isə Xəlil Rza Ulutürk timsalında öz əksini tapmışdır.

X. R. Ulutürk sələfləri Məhəmməd Hadi və Əhməd Cavad kimi istiqlal şairi olmuşdur. Milli ideal uğrunda var gücü ilə mübarizə aparmış şairin son hədəfi millilik timsalında türkçülüyü təbliğ etmək olmuşdur. Şairin mübarizə əzmi yazdığı şeirlərdə açıq-aydın hiss olunmuşdur. Belə ki, yaradıcılığının ilkin və orta dövrlərində lirik-epik üsluba üstünlük verən şairin müstəqillik dövrünə yaxın yazdığı əsərlərdə cəmiyyətə qarşı daha tələbkar, qorxaqlığı, zəifliyi, azadlıq uğrunda mübarizədən boyun qaçıranlara qarşı tənqidi mövqeyi kəskin şəkildə hiss olunmuşdur.

Xəlil Rza Ulutürk yaradıcılığından bəhs edən zaman ağla ilk gələn sözlərdən biri məhz türkçülükdür. Amansız sovet əsarətindən qurtulan ölkəmizdə keçən əsrin sonlarından etibarən millilik ideyalarının qığılcımları xalqımız arasında gündən - günə daha da artmağa başlamış, bu azadlıq ideyalarını öz qələmi ilə gücləndirən şairlərdən biri də məhz Xəlil Rza olmuşdur. Yazdığı şeirlərində vətənpərvərlik ideyalarını ən nümunəvi şəkildə təbliğ edən şair eyni zamanda tariximizin unudulmaz hadislərini də böyük məharətlə qeydə almağı bacarmışdır. Sovet əsarətinin istər maddi, istərsə də mənəvi baxımdan xalqımızın üzərində buraxdığı izləri qələmə alan şairin əsərləri həm də siyasi səciyyə daşıdığına görə tarixi bir mənbə kimi olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan X. R. Ulutürkün irihəcmli gündəliklərini xüsusilə vurğulamaq lazımdır. Belə ki, şairin görüşdüyü insanlarla söhbətlərindən tutmuş səyahət etdiyi şəhərlərdə əldə etdiyi xoş təəssüratlara kimi bir çox nüansı özündə əks etdirən bu yazılar eyni zamanda dövrün siyasi

vəziyyətini də ehtiva etmiş, şair şahidi olduğu hadisələri, siyasi gərginlikləri burada ən düzgün tərzdə ifadə etməklə özündən sonra böyük bir tarixi irs qoyub getmişdir.

İlk nəzərdə diqqət cəlb edən, düşüncələrə xoş təsir bağışlayan və gələcək üçün olduqca təkrarolunmaz ümid vəd edən Sovet ideologiyasının əslində nə qədər böyük bir cəfəngiyat olduğunu başa düşən şair buna qarşı səssiz qala bilməzdi. Yaradıcılığının ana xəttini təşkil edən bu mübarizədə şair istər canı bahasına, istərsə də öz sevdiklərinin həyatı bahasına ardıcıl surətdə savaşmış, bir çox digər dəyərli elm xadimləri kimi, xalqımızın məchul bir gələcəyə sürüklənməsinə əsla izn verməmişdir. Xəlil Rza Ulutürkün yaradıcılığında vətənpərvərlik tərbiyəsi türkçülük tərbiyəsi ilə çulğalanır ki, bu da bir millət iki dövlət ideyalarının gənc nəslə çatdırılmasında müstəsna rol oynayır.

Xəlil Rza Ulutürkü fərqləndirən ən mühüm xüsusiyyətlərindən biri də, onun sadəcə azərbaycançılıq deyil, eyni zamanda türkçülük anlayışına qarşı həssas mövqe tutmasıdır. Xüsusilə ölkəmizdə milli-azadlıq hərəkəti başlanan zaman şair yadelli işğalçılara qarşı dəfələrlə etdiyi üsyankar çıxışları ilə yanaşı, öz əsərlərində də türkçülüyə, azərbaycançılığa qarşı vətənpərvər münasibətini ən bariz şəkildə qələmə almışdır. Yazdığı monoqrafiyalar, əlyazmalarla tanış olan zaman aydın hiss olunur ki, şair vətən deyərkən yalnız Azərbaycanı deyil, bütün türk dünyasını nəzərdə tutmuşdur. Belə bir şəxsiyyətin millətçi olaraq görülüb təqibə alınması isə o zamankı dövrün hakim dairələrinin nə qədər məhdud və dar düşüncəli olduğunu başqa bir sübuta ehtiyac duymadan aydın şəkildə əks etdirir. X. R. Ulutürk irsinin şagirdlər tərəfindən öyrənilməsi prosesində aşağıdakıları diqqət mərkəzində saxlamaq tərbiyə prosesini daha səmərəli edir:

Bitməz-tükənməz yaradıcılıq alovu ilə yazıb yaradan şair Xəlil Rza Ulutürkün yaradıcılığını xronoloji baxımdan üç dövrə bölmək olar. Belə ki, şairin yaradıcılığının böyük qismi ölkəmizdə Sovet hakimiyyətinin hökm sürdüyü illərə təsadüf edir. 1950-ci illərdən başlayaraq 1988-cı illərə qədərki dövrü əhatə edən bu zaman ərzində X. R. Ulutürk kommunist şair olaraq başladığı yaradıcılıq fəaliyyətinə bir neçə il sonra azadlıq carçısı və istiqlal şairi olaraq davam etmişdir. 1990-cı illərdə milli azadlıq hərəkatının başlaması ilə X. R. Ulutürkün yaradıcılığı da yeni məzmun kəsb etməyə başlayır. Nəhayət, ölkəmiz müstəqillik əldə etdikdən sonrakı dövr isə şairin yaradıcılığının sadəcə bir neçə ilini əhatə etmişdir.

Keçən əsrin 80-ci illərindən etibarən milli demokratik hərəkatın geniş vüsət alması ilə türkçülük ideyaları özünü daha açıq şəkildə göstərməyə başlamışdır. Milli özünüdərk problemi dövrün digər ictimai xadimləri kimi Xəlil Rzanı da dərindən düşündürmüş, o, bu yolda mümkün ola biləcək ən vacib işləri görmüşdür. Xalqın istər ziyalı təbəqəsinə, istərsə də sadə xalq kütləsinə xitab edilən bir çox şeirin müəllifi olan X. R. Ulutürk sadəcə yazmaqla kifayətlənməmiş, yazdıqlarını xalqa çatdırmaq üçün nitqlər söyləmiş, çoxlu sayda insanlarla canlı söhbətlər təşkil etmiş, dövrün məşhur Azadlıq radiosunda çıxışlar edərək vətənpərvərlik duyğularının daha dərindən başa düşülməsi üçün var gücü ilə çalışmışdır.

Xalqımızın başına gətirilən qanlı yanvar müsibətlərini bütün dünyaya duyurmağa çalışmaq Xəlil Rza kimi vətənpərvər şair və yazıçıların öhdəsinə düşən sanki bir vətəndaşlıq borcu idi. "Qanlı cəllad Mixail Sergeyeviç Qorbaçova" şeiri ilə hadisələrin siyasi mahiyyətini geniş şəkildə əks etdirən şair düşmənlərimizin gizli və xain münasibətlərini xalqımıza açıqlamış, zərbənin haradan gəldiyini bildirmək üçün öz canı bahasına olsa da, bir an belə tərəddüd etmədən özünün mübarizə fəaliyyətini davam etdirmişdir. Belə ki, artıq uzun müddət əvvəldən təqib olunmağa başlamış Xəlil Rzanın bu cür qəti mübarizəsinə mövcud sovet hökuməti biganə qalmamış, yazılan əsərləri, söylənilən nitqləri dəlil kimi önə sürülərək şairin guya milli ədavəti qızışdırması səbəb göstərilərək haqqında cinayət məcəlləsi açılmış və şair həbs edilmişdir. Moskva şəhərinin Lefortovo həbsxanasında dustaq olması isə nəinki Xəlil Rzanın mübarizə əzmini qırmış, əksinə onun qəlbindəki vətənpərvərlik duyğularını daha dərin, daha hərarətli bir

şəkildə alovlandırmışdır. Şairin "Lefortovo zindanında" şeir toplusu gənc nəslin vətənpərvərlik tərbiyəsində xüsusi rol oynayır. "Lefortovo zindanında" adı altında yazılan şeirlər toplusunda yaşadığı çətinlikləri lirik bir şəkildə ifadə edən şair eyni zamanda şahidi olduğu hadisələri bütün gerçəkliklərilə əks etdirmişdir. Kitabın bütöv şəkildə nəşri şairin vəfatından sonra İmran Xəlilovun redaktorluğu ilə həyata keçirilmişdir.

Məşəqqətli keçən məhbəs həyatı başda şairin həyat yoldaşının apardığı mübarizə olmaqla, edilən bir çox müraciətlər əsasında sona çataraq azadlığa buraxılması ilə nəticələnmişdir. Lakin taleyin acı sınağı yenə də Xəlil Rzadan yan keçməmiş, şair bu dəfə səhhətində yaranan narahatlıqlar səbəbilə çətinliklərlə qarşılaşmışdır. Həyat yoldaşı ilə birlikdə müalicə məqsədilə Türkiyə, Fransa və Almaniyada olmasına baxmayaraq xəstəliyinin müalicəsi tam uğurla həyata keçirilməyən Xəlil Rza şəkər xəstəliyi səbəbilə vəfat etmişdir. Görkəmli şairimiz vəfatından bir il sonra ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Öz vətəndaşlıq nümunəsi ilə hər zaman seçilən şair əsərlərində yaratdığı lirik qəhrəman obrazı ilə oxucuların qəlbini fəth etmiş, onlara unudulmaz və əvəzedilməz ədəbi irs qoyub gedə bilmişdir. Müasir ədəbiyyatımızda dərin iz buraxan Xəlil Rza Ulutürk öz əyilməzliyi, qorxmazlığı, istər vətən azadlığı üçün, istərsə də doğma ana dilimiz uğrunda apardığı mübarizədə sarsılmaz şəxsiyyətilə böyük bir vətənpərvərlik nümunəsidir. Bu gün biz Azərbaycan gəncləri olaraq fəxr etməliyik ki, məhz belə bir ölməz yaradıcılıq dühasını yetişdirən vətənin övladlarıyıq.

DIALOGUE AND CONSENSUS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AS A WAY TO RESOLVE CONFLICTS

Ph.D. Associate Professor Humeyra Mustafayeva
Azerbaijan State University of Economics (UNEC), Department of "Humanities"

ABSTRACT
Globalization is one of the most common terms in our modern life. Globalization affects all areas of our lives to one degree or another. Of course, in modern times, globalization manifested more in science and technology. The areas we have mentioned are an integral part of our society. However, along with science, morality, religion and culture also play a decisive role in the life of society. These areas are not leave out of the global problems, but inevitably join this trend. The person who is an indicator of society is at the centre of these problems. In modern times, the formation of national and spiritual consciousness, the morality of the individual, the acquisition of moral qualities are among the important factors in the development of society, including such qualities as tolerance, respect for others, empathy. Culture is an indicator of the creative potential of individuals and individual intellects of peoples.
The process of understanding the ideas of tolerance in the context of modern cultural diversity takes place in two directions. On the one hand, the expansion of globalization makes it necessary for different countries and cultures to live in a common and close peace and tranquillity, on the other hand, the issue of national self-determination and ethnic identity is becoming more active and relevant. Tolerance, the object of interdisciplinary research, is viewed as a value, a means, a goal, and finally normative in the context of multiculturalism and pluralism. The establishment of tolerance in multinational countries is possible through the adoption of cultural diversity, multilingualism and multiculturalism. In the era of global transformations, tolerance is the optimal common ground between cultural diversity and unity.
Society is a set of connections and relations of different nature between individuals, social groups and collectives, as well as national-ethnic associations.
One of the distinctive features of modern times is the growing diversity in society. The formation of existing ethnic and cultural differences in society depends on objective and subjective factors. One of these factors is the proper establishment of interstate relations.
From the earliest times of history, people of different civilizations have lived in the same place or in neighbouring areas and have been in close contact with each other. With the rise of great empires, these different cultures became closer within one state. Because of these relations, humankind has always witnessed the deepening of differences, as well as mutual benefit, influence and counter-influence. That is, the interaction and benefit of different cultures is a process that has been going on for thousands of years. As a result, our modern world has a colourful ethno-cultural flavour, as representatives of different cultures are able to maintain their existence in the same space.
History has shown that without multicultural values, there could be no great human culture. Because any culture that is isolated and closed within certain boundaries is doomed to decline. In the era of globalization, no country can escape the influence of multiculturalism. Because any culture that is isolated and closed within certain boundaries is doomed to decline. Opinions in the West about the crisis or collapse of multiculturalism in modern times are unambiguously not accepted. Multiculturalism, which the West views as an ideology, accepted as a way of life in many places, including Azerbaijan. People regard the multicultural life they have lived for thousands of years as a treasure.

Multicultural values condition a tolerant attitude to different cultures, religions and civilizations. Multiculturalism, which exists only in a tolerant society, leads to the mutual enrichment of cultures and the formation of a system of values that unites different peoples. In this case, a topical question arises that makes the modern world think. Today, Europe declares the defeat of multiculturalism. How realistic are the views voiced by political leaders and intellectuals in Western society about the defeat of multiculturalism? Has multiculturalism not justified itself as a Western ideology or as a way of life?

Conflicts between different social groups in modern times caused by the unequal position they hold in the unions that bind them imperatively, because some people lead these unions, while others forced to obey and follow instructions. Conflicts usually stem from government issues. The recent rise of ethnic, religious radicalism, xenophobia, anti-Semitism, and Islamophobia in a number of countries has led to major conflicts in societies. In particular, issues such as the intensification of interstate conflicts and the emergence of new conflicts on national grounds have created urgent concerns for humankind.

Over centuries, representatives of different nations and religions have lived together in Azerbaijan as one family and contributed to the development of our country by working together. Today, this process continues successfully. In Azerbaijan, all minorities and ethnic groups, regardless of nationality, taken care of, and religious minorities treated with special attention and respect. Along with mosques, there are dozens of Catholic and Orthodox churches and synagogues in Azerbaijan, as well as other religious temples. Azerbaijan is one of the most tolerant countries in the world, inhabited by a small number of peoples, a unique society. For thousands of years, different peoples and ethnic communities, regardless of nationality, have played an important role in his life, living in peace, mutual respect and understanding. About 80 ethnic groups and representatives of different religions live in peace and tranquillity in our country. The rights and freedoms of all, regardless of ethnic, racial or religious diversity, must been respected. In order to avoid conflicts, every citizen has equal rights in society to develop their culture, religion, traditions, ethnic and religious values, to open a school in their mother tongue, and to publish newspapers and magazines. Under such conditions, different cultures, religions, and languages coexist in the same environment. From this point of view, native language taught in the primary grades of secondary schools in the areas where ethnic minorities live compactly in Azerbaijan, textbooks, folklore and poetry collections and fiction be published in these languages; newspapers and magazines are also published, state national theatres and art groups operate.

It is clear that in modern times it is impossible to achieve progress without participating in the integration process and taking advantage of its opportunities. On the other hand, joining these processes directly contributes to the establishment of mutually beneficial cooperation. In a globalizing world, cultural cooperation has become a very important issue. They sometimes try to soften the Cold War between any two countries through cultural cooperation. Even modern political scientists emphasize the special role of cultural policy in the prevention of international conflicts and confrontations. This innovation is primarily a political manifestation of global processes in the cultural sphere.

In view of the above, we note that the existence of serious problems in any society and in international relations related to language, race, religion and culture, as well as the failure to solve these problems has a negative impact on society, including economic progress. By developing and supporting intercultural dialogue, we must examine the sources that in some ways influence the formation of conflicts and try to eradicate it.

Keywords: globalization, society, interreligious dialogue, conflict resolution, ethnic groups, tolerance, development

REFERENCES

1.Abdullayev K.M.Azərbaycanın müstəqilliyi illərində multikulturalizm və tolerantlıq.Müstəqillik yolla-rında.Bakı,2016,. 517s
2.Əhmədov E.İ.Azərbaycanın xarici siyasəti:beynəlxalq təhlükəsizlik və əməkdaşlıq institututları ilə mü-nasibətlər.Bakı,'Letterpress" nəşriyyat evi.2013. 408s
3.Nıftıyev N.T.Azərbaycanda birgəyaşayış və multikulturalizm.Bakı,2015,408s
4.Zeynalov Ş.F.Siviliazasiyalararası münasibətlər:problemlər və perspektivlər.Bakı.Gənclik nəş.2014,240s
5.Kızılabdullah Şahin.Dinlerde barışın teolojik temelleri:Yahudilik,Hıristiyanlık ve İslam.Ankara Dini Araşdırmalar,sayı 21, 218 s
6.Dayl R.,Ways of War and Peace; Realize,Liberalize and Socialize.New-York,1997.218 p
7.Jameson,F (2000)."Globalization and Political Stategy''. New Left Review 4, July-August,pp. 49-68
8.Zayani M (2011).Media,cultural diversity and qlobalization:challenges and opportunities.J.Cult Divers 2011.Summer,18(2): 48-54
9.Удовик.С.Л Глобализация:семиотические подходы.М Рефл бук.2002.461.с
10.Дойч М.Разрешение конфликта (Конструктивные и деконструктивные процессы) // Социально-Политический журнал.1997,№1,с. 202-212

COMPARISON OF TURKISH TEACHER CANDIDATES' ATTITUDES TOWARDS INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS

Assoc. Prof. Dr. Handan Ürek
Balıkesir University, Turkey

ABSTRACT
Recently, societies seem to be more sensitive about the individuals with special needs. For their educational needs, teachers should have sufficient knowledge and skills to support those children's learning. At this respect, teachers' attitudes are believed to play an important role during their education period. Hence, teacher candidates take "Special Education" courses at the education faculties. In this research, it was aimed to investigate Turkish teacher candidates' attitudes towards individuals with special needs. Also, it was intended to make comparisons among the teacher candidates in terms of the gender and department variables. A total of 208 students who were studying their third year at a governmental university which was in the west part of Turkey participated in the study. Departments of the participants were Science Teaching, Classroom Teaching, Music Teaching, and English Language Teaching Departments. All the participants had taken 'Special Education' course before the research. To answer the research questions, a survey study was conducted. Data of the study was collected with the help of "Attitudes Scale towards Individuals with Special Needs" which was developed by Yaralı (2015). Data obtained from the scale was analyzed in terms of quantitative methods via SPSS 21.0. The findings showed that there was not a statistically significant difference among teacher candidates in terms of their departments. In another words, teacher candidates had similar attitudes towards individuals with special needs. In addition, there was not a significant difference among them in terms of the gender variable. On the other hand, significant differences were determined among the participants in terms of the gender and department variables when comparisons were made considering the sub-scales of the data gathering instrument. The study concludes with several recommendations at this respect.

Keywords: Attitudes, special education, teacher candidates

INTRODUCTİON
Recently, societies seem to be more sensitive about the individuals with special needs. Individuals with special needs require special education to live an independent life in the society [1]. Accordingly, special education makes it necessary to develop staff who is expert at this field. There are departments which focus on the development of special education teachers at education faculties in the universities. In addition, all teachers should have sufficient knowledge and skills to support those children's learning. So, teacher candidates study "Special Education" courses at the education faculties to obtain knowledge about them. Attention deficiency and hyperactivity disorder, autism, mental impairment, visual impairment, hearing impairment, physical impairment, and giftedness can be listed among special needs.
Teachers are reported to carry the biggest responsibility in the education and gaining social living skills of the individuals with special needs [2]. Every teacher might encounter a child with special needs in his/her class. So, special education does not only take place in special classes and schools, but it also involves handicapped children with appropriate qualities to have education with their friends in the mainstream

classrooms [3]. Hence, teachers' attitudes are believed to play an important role during the education period of such children [4].

The literature involves several studies which addressed teacher candidates' attitudes towards the students with special needs. In their study, Uçar, Yıldızer, Özböke, Yılmaz and Kocaekşi [5] investigated the attitudes of teacher candidates who studied at the departments of arts education, sports education, English Language education, guidance, computer education and instructional technologies, mathematics education, social sciences education, mental impairment education and hearing impairment education at a university located in the middle part of Turkey. The study showed that teacher candidates who studied at the art education and sports education departments possessed attitudes towards such students which were similar to average students. On the other hand, teacher candidates who took more detailed courses about special education were determined to have different attitudes than the others. However, Sanders [6] stated that there were no differences in knowledge between regular education teacher candidates versus special education teacher candidates. In another study, Sarı and Bozgeyikli [7] made research with final year teacher candidates who took and who did not take special education course. The researchers concluded that there were significant differences among them in terms of their feelings about self-sufficiency on teaching children with special educational needs, identifying their needs, selecting appropriate places to educate them, developing their programs, and integrating them in mainstream settings. However, no differences were reported among the participants in terms of gender, having handicapped person in their families and having handicapping conditions on self. Rakap, Parlak-Rakap and Aydın [8] compared the attitudes of Turkish and American preservice teachers towards inclusion. The study showed that the teacher candidates possessed similar attitudes and their attitudes were positive. In addition, working with children with severe physical disabilities was determined to be more favourable among both groups than working with children who had severe cognitive and behavioural disabilities.
Several studies focused on the effect of an intervention on teacher candidates' attitudes, perceptions, or opinions on this subject. Szocik, Gerry and Nagro [9] examined the impact of a graduate-level course on teacher candidates' perceptions of individuals with disabilities. The study resulted in a significant difference on teacher candidates' perceptions on the individuals with disabilities. Also, Leana-Taşçılar [10] conducted research to determine the contribution of an informational undergraduate course to the opinions of teacher candidates towards special education qualifications. The research indicated positive gains in most of the groups. In their study, Rakap, Cig and Parlak-Rakap [11] focused on the effect of two special education courses on preschool teacher candidates' general attitudes towards inclusion. The researchers indicated that both courses had positive effects on teacher candidates' attitudes adding that the effects of the second course were much larger.
As can be seen above, several courses make positive influences on teacher candidates' attitudes towards individuals with special needs and their education. However, there are differences in teacher candidates' attitudes on special education.

1.1 Aim and Significance of the Study

In this research, it was aimed to investigate a group of Turkish teacher candidates' attitudes towards individuals with special needs by making comparisons with respect to the variables, gender, and department. Also, the study intended to make comparisons in each department with respect to the gender variable. Thus, it will be possible to present teacher candidates' perspectives towards an important and popular issue in the educational field and make recommendations.

1.2 Research Questions

The following questions were investigated in the present study:

1. Is there a statistically significant difference among participants' attitudes towards individuals with special needs
   a. With respect to their department?
   b. With respect to their gender?
2. Is there a statistically significant difference in participants' attitudes towards individuals with special needs with respect to their gender
   a. Among Science Teaching students?
   b. Among Classroom Teaching students?
   c. Among Music Teaching students?
   d. Among English Language Teaching students?

METHODS

2.1 Study Design

A survey study was conducted to answer the research questions. Survey studies aim to examine the participants' opinions, interests, talents, or attitudes on relatively larger samples [12].

2.2 Study Sample

A total of 208 teacher candidates participated in the study voluntarily. They consisted of third year education faculty students studying at a governmental university in the west part of Turkey. The departments of the participants were Science Teaching (ST), Classroom Teaching (CT), Music Teaching (MT) and English Language Teaching (ELT) departments. At this respect, easily accessible sampling was used to form the study sample to provide efficiency in time and energy for the researcher [12]. Table 1 shows the distribution of the sample with respect to the gender and department variables.

Table 1. Distribution of the sample with respect to the gender and department

	f (%)				
	ST	CT	MT	ELT	Total
Male	13 (19.4%)	14 (20.9%)	24 (35.8%)	16 (23.9%)	67 (100.0%)
Female	37 (26.2%)	55 (39.0%)	20 (14.2%)	29 (20.6%)	141 (100.0%)
Total	50 (24.0%)	69 (33.2%)	44 (21.2%)	45 (21.6%)	208 (100.0%)

All the participants had taken 'Special Education' course which was offered in their program at the time of the study.

2.3 Data Gathering Instrument

Data of the study was collected with the help of 'Attitudes Scale towards Individuals with Special Needs' (ASTIWSN) which was developed by Yaralı [13]. ASTIWSN is a Likert-5 type scale which consisted of 13 items and 3 sub-scales (admiration, sensitivity and negative attitudes). Cronbach Alpha coefficient of the scale was reported to be .841 in the original study. In the present study, Cronbach Alpha coefficient was determined to be .892 which meant that data was reliable for the whole scale.

2.4 Data Analysis

For data analysis, students' responses were coded with '5' to '1' for 'totally agree' to 'totally disagree'. A reverse scoring was made for the items which belonged to the negative attitudes sub-scale. Then, collected data was examined in terms of normality. Hence, each data set was analysed whether it showed normal distribution with the help of SPSS 21.0. Table 2 demonstrates the results of normality tests obtained from the total scale as well as the sub-scales.

Table 2. Normality analysis of data

		Kolmogorov-Smirnov[a] (K-S)			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	p	Statistic	df	p
Total Scale	Attitudes	.146	208	.0001	.830	208	.0001
Sub-scales	Admiration	.136	208	.0001	.940	208	.0001
	Sensitivity	.244	208	.0001	.707	208	.0001
	Negative Attitudes	.210	208	.0001	.758	208	.0001

a. Lilliefors Significance Correction

As can be seen in Table 2, data did not show normal distribution when the results of K-S tests were considered for the study sample ($p<.05$). Also, data sets obtained from ST, CT, MT, and ELT showed distribution which differed from normal distribution ($p<.05$) for the total scale and sub-scales. Hence, non-parametric statistics (Kruskal Wallis H tests and Mann Whitney U tests) were conducted to examine study data.

RESULTS AND DISCUSSION

The results obtained from the study were presented under two main headings: (i) Results obtained from comparisons among groups (ii) Results obtained from comparisons in groups

3.1 Results Obtained from Comparisons among Groups

When the participants' attitudes were compared with Kruskal Wallis H test with respect to their departments, the findings in Table 3 were obtained.

Table 3. Comparison of participants' attitudes with respect to the department

Department	n	Mean Rank	sd	χ^2	p
ST	50	116.13	3	4.853	.183
CT	69	94.91			
MT	44	112.45			
ELT	45	98.50			

According to Table 3, participants' attitudes towards individuals with special needs were similar to each other considering the p value ($p>.05$). However, department was detected to be a statistically significant factor on teacher candidates' attitudes at this respect in the previous research [2, 5, 7]. Significant differences were found between special education and pre-school education students [2] as well as the significant difference between psychological counselling and guidance students and chemistry teaching students; geography teaching students, and English Language teaching students [7]. Moreover, Çetin and Şahan [14] specified several differences among teacher candidates considering their departments when

their opinions about inclusion education were investigated. From six sub-scales, the researchers pointed out significant differences favouring pre-school education students considering three sub-scales.

In the present study, taking Special Education course might have caused the similarity of the participants' attitudes towards individuals with special needs. Leana-Taşçılar [10] specified that an under-graduate course program resulted in the development of the participants' opinions about special education in a statistically significant manner. This result was obtained for 9 of 11 different fields. On the other hand, no such differentiation was determined in the control group.

When the attitudes were investigated for the sub-scales, it was also seen that different departmental attitudes were similar to each other for the sub-scales, admiration and sensitivity ($p>.05$). Besides, Yaralı [13] stated that there was no significant difference among teacher candidates' attitudes in terms of admiration and sensitivity sub-scales. On the other hand, the present study showed that participants' negative attitudes demonstrated a statistically significant differentiation with respect to their departments ($p<.05$). At this respect, there was a meaningful difference between MT and CT students; MT had more negative attitudes. In addition, there was a significant difference between ST and CT students; ST students had more negative attitudes ($p<.05$). This finding contradicted with what was found from Yaralı's (2015) research. The researcher found similar attitudes in terms of the sub-scale, negative attitudes with respect to the department variable as in the previous sub-scales of ASTIWSN.

Table 4. Comparison of participants' attitudes with respect to the gender

Gender	n	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Male	67	93.82	6286.00	4008.00	.077
Female	141	109.57	15450.00		

Table 4 depicted that gender was not a significant variable on the participants' attitudes towards individuals with special needs ($p>.05$). The results obtained from previous research also indicated similar results in terms of the relationship between gender and attitudes towards individuals with special needs [2, 7]. In addition, Çetin and Şahan [14] reported that there were no significant differences among teacher candidates in terms of their gender when their opinions about inclusion education were considered. On the other hand, the studies of Uçar et al. [5] and Rakap et al. [11] determined that female teacher candidates had higher attitudes towards those children.

When the analysis was conducted for the sub-scales, similarly, female, and male students had similar attitudes in terms of sensitivity and negative attitudes ($p>.05$). On the other hand, a significant difference was determined between females and males in terms of the sub-scale, admiration which favoured females ($p<.05$). This result differed from Yaralı's [13] finding. The researcher reported no significant difference between female and male teacher candidates in terms of the sub-scales, admiration, and negative attitudes whereas female teacher candidates were determined to have higher attitudes than males in terms of the subscale, sensitivity.

3.2 Results Obtained from Comparisons in Groups

3.2.1 Results Obtained from ST Students

When ST students' attitudes were analysed with the help of Mann Whitney U test in terms of gender, the findings in Table 5 were obtained.

Table 5. Comparison of ST students' attitudes with respect to the gender

Gender	n	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Male	13	18.50	240.50	149.500	.043

Female	37	27.96	1034.50		

According to Table 5, there was a meaningful difference between male and female ST students' attitudes towards individuals with special needs. Female ST students were determined to have higher attitudes considering the mean rank and p value (p<.05). This result is similar to the findings of Uçar et al. [5] and Rakap et al. [11].

3.2.2 Results Obtained from CT Students

Table 6 demonstrates Mann Whitney U test results which compared male and female CT students' attitudes.

Table 6. Comparison of CT students' attitudes with respect to the gender

Gender	n	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Male	14	31.00	434.00	329.00	.402
Female	55	36.02	1981.00		

As can be seen in Table 6, male and female CT students had similar attitudes (p>.05). This result is similar to what was obtained from the whole application. As indicated in the previous research [2, 7], gender has no statistically significant impact on CT students' attitudes towards individuals with special needs.

3.2.3 Results Obtained from MT Students

Table 7 shows Mann Whitney U test results which compared male and female MT students' attitudes.

Table 7. Comparison of MT students' attitudes with respect to the gender

Gender	n	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Male	24	20.60	494.50	194.500	.282
Female	20	24.78	495.50		

According to Table 7, there was not a statistically significant difference between male and female MT students' attitudes (p>.05). Similar to the finding obtained from CT and previous research [2, 7], gender has no meaningful effect on MT students' attitudes in the present study.

3.2.4 Results Obtained from ELT Students

Table 8 shows Mann Whitney U test results which compared male and female ELT students' attitudes.

Table 8. Comparison of ELT students' attitudes with respect to the gender

Gender	n	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Male	16	20.53	328.50	192.500	.348
Female	29	24.36	706.50		

Similar to the findings obtained from CT and MT students, there was not a meaningful difference between male and female ELT students' attitudes (p>.05) which is similar to the previous literature [2, 7].

CONCLUSIONS

To conclude, department of the participants was not a significant factor on teacher candidates' attitudes towards individuals with special needs. This result might be because all the participants had taken Special Education course at the time of the study. Obtaining similar results from all fields might show the efficiency of the course. On the other hand, there were significant differences in their negative attitudes with respect to the department factor although no such differences were determined for the sub-scales,

admiration, and sensitivity. This result indicates that there is a need to improve the negative attitudes of the participants' attitudes towards those children considering the participants' department.
Similar to the department factor, gender had no significant impact on the participants' attitudes. Also, gender was not affective on the attitudes considering the sub-scales, sensitivity, and negative attitudes. However, females were determined to have higher attitudes in terms of the affection sub-scale. When the participants' attitudes were investigated in their departments considering the gender variable, CT, MT and ELT had similar attitudes. On the other hand, female ST students had significantly higher attitudes than male ST students at this respect. It is recommended to conduct activities to raise male ST students' attitudes towards individuals with special needs.

REFERENCES

[83].Ö. Altındağ Kumaş and S. Süer, "Öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algıları," Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, vol. 16, no. 28, pp. 1076-1101, August. 2020.
[84].Y. Çikilli and M. A. Karaca, "Examination of teacher candidates' attitudes, emotions, and anxieties regarding inclusive education by different variables," European Journal of Special Education Research, vol. 4, no. 1, pp. 115-130, 2019.
[85].A. Aydin and S. Kuzu, "Teacher candidates' attitudes towards inclusion education and comparison of self-compassion levels," US-China Education Review B, vol. 3, no. 6, pp. 470-479, June. 2013.
[86].Ş. Fırat Durdukoca, "Özel eğitim dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi," International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, vol. 10/11, pp. 651-666, Summer. 2015.
[87].D. E. Uçar, G. Yıldızer, C. Özböke, İ. Yılmaz and S. Kocaekşi, "Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının öğretmenlik branşları ve cinsiyetleri açısından incelenmesi: Anadolu Üniversitesi örneği," İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD), vol. 6, no. 1, pp. 1-13, 2019.
[88].P. Sanders, "Teacher candidates' knowledge of special education law," Journal of the American Academy of Special Education Professionals, vol. Fall, pp. 96-108, 2011.
[89].H. Sarı and H. Bozgeyikli, "Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: Karşılaştırmalı bir araştırma," Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, vol. 9, pp. 183-204, 2003.
[90].S. Rakap, A. Parlak-Rakap and B. Aydin, "Investigation and comparison of Turkish and American preschool teacher candidates' attitudes towards inclusion of young children with disabilities," International Journal of Inclusive Education, vol. 20, no. 11, pp. 1223-1237, 2016.
[91].K. Szocik, M. A. Gerry and S. A. Nagro, "The impact of reflective practice on teacher candidates' attitudes towards individuals with disabilities and professional identity," Reflective Practice, 2021.
[92].M. Z. Leana-Taşçılar, "The contribution of education to the special education qualifications and needs of teacher candidates," Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, vol. 11, no. 22, pp. 135-155, 2014.
[93].S. Rakap, O. Cig and A. Parlak-Rakap, "Preparing preschool teacher candidates for inclusion: Impact of two special education courses on their perspectives," Journal of Research in Special Educational Needs, vol. 17, no. 2, pp. 98–109, 2017.
[94].Ş. Büyüköztürk, E. Kılıç Çakmak, Ö. E. Akgün, Ş. Karadeniz and F. Demirel, Bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara, Türkiye: Pegem Yayınları, 2014.

[95].D. Yaralı, “Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi,” Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, vol. 17, no. 2, pp. 431-456, June. 2015.
[96].M. Çetin and H. H. Şahan, “Determining the competency levels and views of prospective teachers concerning inclusive education practices,” Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), vol. 14, no. 2, pp. 988-1039, December. 2020.

ROMANIAN STUDENTS' ENGAGEMENT WITH DIGITAL PLATFORMS DURING THE PANDEMIC: USES, GRATIFICATIONS AND RISKS

Georgiana UDREA, PhD - Senior Lecturer
National University of Political Studies and Public Administration (Romania)

Gabriela GUIU, PhD Student - Teaching Assistant
National University of Political Studies and Public Administration (Romania)

Adina-Alexandra CHIRIȚOIU, MA Student
National University of Political Studies and Public Administration (Romania)

ABSTRACT

Over the last decades, the Internet has not only been perceived as a rich source of information, but it has equally provided multiple opportunities for continuous self-development. Technology is an integral part of our lives and education systems are adapting to new technologies at a fairly rapid pace. Furthermore, given the current pandemic times, new e-learning instruments and techniques have emerged and brought along plenty of new possibilities for the users in front of their screens. In this context, by means of 15 semi-structured in depth interviews, we aim at investigating the use of various digital tools (such as communication or videoconferencing platforms and social media networks) to support the teaching-learning activities. Since students around the world are increasingly using these tools for academic purposes, we believe that it is important to understand the complexities of these uses along with the main rewards and risks that can be triggered by them. While it is true that the integration of technology in education can be revolutionary, we argue that it must be used consciously and responsibly by each student.

Keywords: digital platforms in academia, uses and gratifications, online learning tools, covid-19 pandemic, Romanian students

THE MEDIATING ROLE OF WORK ENGAGEMENT ON THE EFFECTS OF ETHICAL LEADERSHIP ON ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR IN HEALTH INSTITUTIONS

Prof. Dr. Ebru AYKAN
Kayseri University, Faculty of Applied Sciences, Department of Human Resources

Lect. Sermed DOGAN
Kayseri University, Vocational School of Social Sciences, Health Institutions Management Program

ABSTRACT

Health institutions and organizations are businesses with a multidisciplinary structure that differ in their level of specialization. Because of this feature, it is important that the behaviors exhibited by the managers are perceived as ethical by the subordinates. In this type of service, whose output is human health, ethical leaders tend to prioritize ethical values and principles in their relations with their subordinates. Ethical leaders, who have the potential to exert a strong influence on their subordinates, also assist their subordinates in achieving organizational goals and objectives. It is thought that this situation is effective in providing the identity unity of the subordinates with the organization and internalizing organizational values. On the other hand, work angagement is expressed as "employees adopt the goals of the business and expending all their efforts in line with the objectives of the business". It is emphasized that work angagement also effect ethical leaders who try to guide their subordinates and organizational citizenship behaviors of subordinates within the framework of ethical values. In this context, the aim of the research is to determine the mediating role of work engagement in the effect of ethical leadership on organizational citizenship behavior in health institutions. The population of the research consists of the employees of Kayseri State Hospital. In the research findings, the concepts of ethical leadership, organizational citizenship behavior and work engagement are significantly and positively related to each other. As a result of hierarchical regression analysis, it was determined that the concept of work engagement has a full mediating role in the relationship between ethical leadership and organizational citizenship behavior. From this point of view, it has been concluded that ethical leadership is an important leadership theory in displaying organizational citizenship behavior of subordinates who work hard in health institutions, and that subordinates' cognitive and emotional identification with the organization is a factor in exhibiting organizational citizenship behavior.

Keywords: Health Institutions, Ethical Leadership, Organizational Citizenship Behavior, Work Engagement

INTRODUCTİON

A leadership style that prioritizes ethical principles in its corporate activities and life and adopts the principles of work and duty rather than focusing on personal interests in its relations with subordinates is pointing ethical leadership. Subordinates describe ethical leaders as individuals who exhibit appropriate characteristics such as careful, reliable, honest, principled, and fair (Freire ve Bettencourt, 2020:320). The relationship between ethical leaders and

subordinates is be based on the ground of trust. Ethical leaders motivate their subordinates by giving responsibility and understanding their individual development needs in order to trust their subordinates and increase the importance of the work (Sarwar et al., 2020:2011). When subordinates, are be treated fairly and respectfully by their leaders, they are likely to reciprocate by putting extra effort in their work through greater dedication and a willingness to participate more actively (Engelbrecht vd., 2017:370; Engelbrecht vd., 2014:2). The positive attitude of the leaders towards their subordinates creates a sense of obligation in the subordinates and directs make them to return positively (Naeem vd., 2020:66). For this reason, work engagement is perceived as a unique source of motivation and is expressed as linking subordinates their selves to job roles in terms of physical, cognitive same time emotional energy (Cheng vd., 2014:819; Asif vd., 2019:4).

Organizational citizenship behavior includes actions that are not officially expected from employees or that are not included in their job/duty and responsibilities, but encourage the organization to continue its activities efficiently. Since it is not a concept that can be imposed on subordinates, it is not out of question to impose a penal sanction on those who do not exhibit organizational citizenship behavior. Thus, organizational citizenship behavior includes discretionary activities that subordinates undertake outside of job requirements and possibly without reward or remuneration (Organ, 1988). By applying an organizational system based on fair principles, the ethical leader reveals the subordinates' sense of psychological ownership towards the organization (Lu, 2014:381). For this reason, subordinates who perceive their leader as ethical, feel indebted to the organization and respond with extra role behaviors that are beneficial to the organization, such as organizational citizenship (Mayer vd., 2009; Kacmar vd., 2011; Wang ve Sung, 2016:119).

Within the scope of the information obtained from the literature is an important concept ethical leadership for subordinates to exhibit both work engagement and organizational citizenship behavior. In addition, ethical leadership encourages work engagement, while work engagement has an effect that increases citizenship behavior (Den Hartog ve Belschak, 2012:38). However, despite examining the effect of ethical leadership on different attitudes and behaviors, subordinate work engagement is a subject that receives less attention (Ahmad ve Gao, 2018:1991) and is neglected in the ethics literature (Demirtaş, 2015:273). Based on this theoretical infrastructure, the aim of the research is to determine the mediating role of work engagement in the effect of ethical leadership on organizational citizenship behavior. In this direction, the hypotheses to be examined in the research;

H_1: Ethical leadership has a positive effect on the organizational citizenship behavior of subordinates.

H_2: Ethical leadership has a positive effect on the work engagement behavior of subordinates.

H_3: Work engagement behavior mediates the relationship between ethical leadership and organizational citizenship behavior.

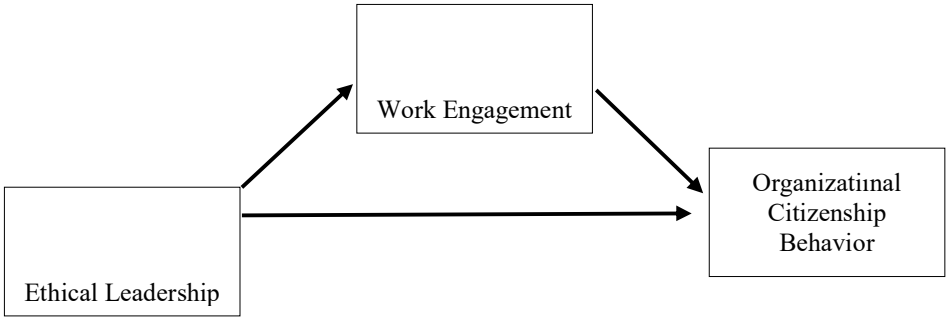

Figure 1 Research Model

METHOD

Sample

The population of the research consists of the employees in Kayseri State Hospital. A total of 222 questionnaires were included in the scope of the research with the convenience sampling method. 67.6% of the participants are female and 32.4% are male. Among age groups, 64.9% are while in the age range 36-45, while 50% have a bachelor's degree. In terms of the duties undertaken in the health institution, 9.9% are doctors, 14% are nurses, 15.3% are midwife, 42.8% are administrative staff and 18% are health officers. While 76.1% of the participants have a working period of 10 years or more, 42.3% have an income level of between 412,11-515,14 USD.

Measures

Questionnaire technique was used to reach the research data. The questionnaire form presented to the participants consists of four parts. It includes ethical leadership scale (Brown et al., 2005), work engagement scale (Schaufeli et al., 2002), organizational citizenship behavior scale (Niehoff & Moorman, 1993) and items expressing demographic characteristics.

Ethical Leadership Scale: Ethical leadership scale Brown et al. (2005) developed by 10-item scale was used. A five-point-Likert scale (1= strongly disagree, 5= strongly agree) was used to measure the expressions in the scale. The reliability coefficient for the scale was determined as (α) 0.95.

Work Engagement Scale: A 17-item scale developed by Schaufeli et al.(2002) was used to measure the work engagement of the survey participants. A seven-point-Likert type (1=Never, 7=Always) scale was used in scoring. According to the results of the analysis, the reliability coefficient of the work engagement scale was determined as (α) 0.95.

Organizational Citizenship Behavior: The scale developed by Niehoff and Moorman (1993) was used to measure organizational citizenship behavior. There are 20 items in the organizational citizenship behavior scale. A 7-point Likert scale (1 = Strongly Disagree, 7 = Strongly Agree) was used to score organizational citizenship statements. The reliability coefficient for the scale was determined as (α) 0.79.

RESULT

Statistical analyzes were carried out by entering the data obtained within the scope of the research into the SPSS 22.0 package program. Before testing the hypotheses, the skewness and

kurtosis coefficients of the variables were have been looked at. It was determined that the data showed normal distribution and parametric tests were used in the analysis of the data. It was located that the data showed normal distribution and parametric tests were used in the analysis of the data. Pearson Correlation analysis was made to reveal the relationship between the variables. The mean and standard deviation values belonging scales are presented in the correlation table. Regression analysis was applied to determine whether ethical leadership has an effect on organizational citizenship behavior and work engagement concepts. Hierarchical regression analysis was take advantage of to determine the mediating role of work engagement in the effect of ethical leadership on organizational citizenship behavior.

In the analysis, first of all, correlation analysis was performed to reveal the level of relationship between ethical leadership, organizational citizenship and work engagement variables. The relationship between the variables is presented in Table 1. Ethical leadership is positively associated with organizational citizenship behavior (0.262, $p<0.01$) and work engagement behavior (0.479, $p<0.01$). In addition, it was determined that there was a positive relationship between work engagement and organizational citizenship behavior (0.386, $p<0.01$).

Table 1 Mean, standard deviation and correlation values of related to variables

	Mean	SD	1	2	3
Ethical leadership	3,24	1,02	(0,95)		
Work engagement	4,81	1,38	0,479**	(0,95)	
Organizational citizenship behavior	5,26	0,69	0,161*	0,265**	(0,79)

*p < 0.05, **p < 0.01

Table 2, is seen that ethical leadership has a positive effect on organizational citizenship behavior (β=0.16, $p<0.01$) and work engagement (β=0.48, $p<0.001$). Accordingly, the first and second hypotheses assumed were accepted.

It was included in the analysis together with ethical leadership aimed at to determining the mediating effect of work engagement and its effect on organizational citizenship behavior was examined. As a result, when work engagement, which was added as a mediator variable, was included in the analysis, it was determined that the effect of ethical leadership on organizational citizenship behavior decreased from β=0.16 to β=0.04 and the significant effect disappeared. Therefore, the disappearance of meaningfulness demonstrate that work engagement fully mediates the relationship between ethical leadership and organizational citizenship behavior.

Table 2 Regression analysis for the mediation variable

Dependent variable			
	Organizational Citizenship Behavior (OCB)		
Variables	Step 1 EL-WE (β)	Step 2 EL-OCB (β)	Step 3 EL/WE-OCB (β)
Independent variable			
Ethical leadership	0.479**	0.161*	0.044
Mediator			
Work engagement			0.244**
Adjusted R^2	0.225	0.022	
F change	65.33**	5.86*	10.81**

*p < 0.05, **p < 0.01

Note EL(Ethical leadership), WE(Work Engagement), OCB(Organizational citizenship behavior)

Conclusion and Discussion

Within the scope of the research, it was determined that ethical leadership has a positive and significant effect on work engagement and organizational citizenship behavior. This result shows that with a high level of ethical leadership perception, the subordinate may exhibit attitudes such as belonging to the job, adopting the job, and active participation in the job. It will also determine whether the subordinate takes on an extra role such as organizational citizenship behavior without any reward in expectant. As a result of the literature review, it is seen that there are results that support the effect of ethical leadership on work engagement and organizational citizenship.

Kuo and Cheung (2014) stated that work engagement is associated with ethical leadership and mediates the voice behavior of subordinates. Mostafa and El-Motalib (2018), in a research conducted in a public institution, emphasized a positive relationship between ethical leadership and work engagement. In the research of Philipp and Lopez (2013), it is stated that organizational citizenship behavior will be positively affected by a high perception of ethical leadership. Yang et al., (2016) analyzed that leader-member exchange has a significantly mediating effect on this model, in which there is a relationship between ethical leadership and organizational citizenship behavior.

There is also a positive and significant effect between work engagement and organizational citizenship behavior. This result is supported by the literature. Marić et al., (2019) examined the mediating role of work engagement in the relationship with organizational citizenship that job resources and job challenges. The findings show that formal job resources and job difficulties are related to subordinates' organizational citizenship behavior and this relationship is mediated by work engagement. Ginsburg et al., (2016) detected that job engagement and psychological empowerment are related to employee outputs such as job satisfaction, turnover intention, and organizational citizenship behavior.

Another hypothesis that was worked to be measured in the research model was to determine the mediating effect of work engagement on the relationship between ethical leadership and organizational citizenship behavior. As a result of the hierarchical analysis, it by showing the full mediation effect of work engagement and reduces the effect of ethical leadership on organizational citizenship behavior. In line with the variables examined in the study, it can be stated that not only ethical leadership is effective on organizational citizenship behavior, but also work engagement mediates this model.

REFERENCES

Ahmad, I., & Gao, Y. (2018). Ethical leadership and work engagement: The roles of psychological empowerment and power distance orientation. Management Decision.

Asif, M., Qing, M., Hwang, J., & Shi, H. (2019). Ethical leadership, affective commitment, work engagement, and creativity: Testing a multiple mediation approach. *Sustainability*, *11*(16), 4489.

Brown, M. E., Treviño, L. K., & Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational behavior and human decision processes*, *97*(2), 117-134.

Cheng, J. W., Chang, S. C., Kuo, J. H., & Cheung, Y. H. (2014). Ethical leadership, work engagement, and voice behavior. *Industrial Management & Data Systems*.

Demirtas, O. (2015). Ethical leadership influence at organizations: Evidence from the field. Journal of Business Ethics, 126(2), 273-284.

Den Hartog, D. N., & Belschak, F. D. (2012). Work engagement and Machiavellianism in the ethical leadership process. *Journal of Business Ethics*, *107*(1), 35-47.

Engelbrecht, A. S., Heine, G., & Mahembe, B. (2014). The influence of ethical leadership on trust and work engagement: An exploratory study. *SA Journal of Industrial Psychology*, *40*(1), 1-9.

Engelbrecht, A. S., Heine, G., & Mahembe, B. (2017). Integrity, ethical leadership, trust and work engagement. *Leadership & Organization Development Journal*.

Freire, C., & Bettencourt, C. (2020). Impact of ethical leadership on job satisfaction: the mediating effect of work–family conflict. *Leadership & Organization Development Journal*.

Lu, X. (2014). Ethical leadership and organizational citizenship behavior: The mediating roles of cognitive and affective trust. Social Behavior and Personality: an international journal, 42(3), 379-389.

Mayer, D. M., Kuenzi, M., Greenbaum, R., Bardes, M., & Salvador, R. B. (2009). How low does ethical leadership flow? Test of a trickle-down model. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 108, 1–13.

Naeem, R. M., Weng, Q., Hameed, Z., & Rasheed, M. I. (2020). Ethical leadership and work engagement: A moderated mediation model. *Ethics & Behavior*, *30*(1), 63-82.

Niehoff, B. P., & Moorman, R. H. (1993). Justice as a mediator of the relationship between methods of monitoring and organizational citizenship behavior. Academy of Management journal, 36(3), 527-556.

Organ, D. W. (1988). Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome. Lexington, MA: Lexington.

Sarwar, H., Ishaq, M. I., Amin, A., & Ahmed, R. (2020). Ethical leadership, work engagement, employees' well-being, and performance: a cross-cultural comparison. *Journal of Sustainable Tourism*, *28*(12), 2008-2026.

Schaufeli, W. B., Salanova, M., González-Romá, V., & Bakker, A. B. (2002). The measurement of engagement and burnout: A two sample confirmatory factor analytic approach. *Journal of Happiness studies*, *3*(1), 71-92.

Wang, Y. D., & Sung, W. C. (2016). Predictors of organizational citizenship behavior: Ethical leadership and workplace jealousy. Journal of Business Ethics, 135(1), 117-128.

CIVIL SOCIETY AND STATE IN HEGEL

Doktorant Gülçin Sağır Keskin
Ankara Unıversıty Instıtute Of Socıal Scıences Faculty Of Communıcatıon Department Of Journalısm Cebecı / Ankara, Turkey

ABSTRACT
The aim of this study is to discuss the theoretical prerequisites of Hegel's dilemma of state and civil society. In the study, theoretical discussions determined on the basis of the working principles of Hegel's Philosophy of Law will be carried out. First, the concepts contained in Hegel's scheme of arguments will be revealed, and then the duality of state and civil society will be discussed through these concepts. In this direction, the state impulse in Hegel's methodology will be analyzed as a result of which practices have been weakened, and civil society will try to position the state of primary state and secondary with specific predecessors. At the moment, it will be possible to understand the contradictions in Hegel's philosophy about the field of civil society and the political proposals he has presented for these contradictions. Second, a discussion will be held on the question of how family, civil society (area of particularities) and the state (space of universality), which are the subjects of the concept of sittlichkeit (ethical life), realized the morality characteristic of the modern period. The system of requirements, judicial power and public administration in which exchange relations are regulated, as well as the continuity and breakdowns that corporations have created in the concept of civil society, will be discussed. An analysis of what Hegel's theory of the universal state is will be carried out, which has implemented its own methodology using a dialectical method. A problematic will be developed on why the concept of bürgergesellschaft (civil society) has been accepted as a prerequisite for Hegel. In this way, the framework of our problem will be drawn through Hegel's dichotomy, which we can accept as a representative theorist of the concept of civil society.

Keywords: Bürgergesellschaft, Civil Society, Hegel, State, Sittlichkeit.

HEGEL'DE SİVİL TOPLUM VE DEVLET

Doktorant Gülçin Sağır Keskin
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Cebeci /Ankara, Türkiye

ÖZET
Bu çalışmanın amacı, devlet ve sivil toplum dikotomisine dair Hegel'in kuramsal öncüllerini tartışma gayreti taşımaktadır. Çalışma içerisinde Hegel'in Hukuk Felsefesinin Prensipleri adlı eseri temel alınarak belirli kuramsal tartışmalar yürütülmeye çalışılacaktır. İlk olarak Hegel'in argümantasyonlar şemasında yer alan kavramların neler olduğu ortaya koyulacak ardından bu kavramlar aracılığıyla devlet ve sivil toplum ikiliği tartışılacaktır. Bu doğrultuda Hegel'in metodolojisindeki devlet itkisinin hangi pratikler neticesinde zayıflamış olduğu analiz edilerek sivil toplumun birincil devletinse ikincil olma durumu spesifik öncüllerle konumlandırılmaya çalışılacaktır. Şu halde Hegel felsefesindeki sivil toplum alanına dair çelişkiler ile bu çelişkilere yönelik sunmuş olduğu siyasal önerilerin neler olduğu anlaşılabilecektir. İkinci olarak Sittlichkeit (etik yaşam) kavramının uğrakları olan aile, sivil toplum (tikellikler alanı) ve devletin (evrensellik alanı) modern döneme özgü bir ahlaklılığı nasıl gerçekleştirmiş oldukları sorusu üzerinden bir tartışma yürütülecektir. Gereksinimler sistemi, mübadele ilişkilerinin düzenlenmiş olduğu yargı gücü ve kamu yönetimi ile korporasyonların sivil toplum kavramında meydana getirmiş oldukları süreklilikler ve kopuşların neler olduğu ele alınacaktır. Diyalektik bir yöntem kullanarak kendi metodolojisini gerçekleştirmiş olan Hegel'in evrensel devlet teorisinin ne'liği üzerinden bir analiz gerçekleştirilecektir. Bürgergesellschaft (sivil toplum) kavramının Hegel için neden bir ön koşul olarak kabul edilmiş olduğu üzerine bir sorunsal geliştirilecektir. Böylelikle sivil toplum kavramının temsili kuramcısı olarak kabul edebileceğimiz Hegel'in dikotomisi üzerinden problematiğimizin çerçevesi çizilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bürgergesellschaft, Devlet, Hegel, Sittlichkeit, Sivil Toplum.

DERİ SEKTÖRÜNÜN SWOT ANALİZİ: SEKTÖR RAPORU TARTIŞMASI

Hatice ER
Dr. Öğretim Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Çorlu Meslek Yüksekokulu Deri Teknolojisi Bölümü

ÖZET
Deri sektörü, 1970'lerden beri Türkiye ekonomisinde giderek artan önemde bir role sahip olmuştur. Özellikle son 15-20 yılda, sektör hızla gelişmesini sürdürmüş ve yurtiçi geniş ham deri kaynaklarının yanı sıra, önemli ölçüde ithal ham madde kaynaklarını da kullanarak yüksek tutarda deri ürünleri ihracatı gerçekleştirilmiştir. Bu sektörün bir diğer özelliği de tedarik zincirinde yer alan birçok sektörle iç içe olması ve mobilya, otomotiv gibi sektörler ile de endüstriyel uyum içinde olmasıdır. Bu ilişkiler sektörlerin önemini daha da artırmaktadır.
Her sektör gibi 2009 yılında yaşanan ekonomik krizden etkilenen deri ürünleri sektöründe talep azalması sonucu bir düşüş yaşanmış, ancak 2010 sonrası tekrar bir toparlanma gözlemlenmiştir. 2012 yılında 146 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen dünya deri ürünleri ihracatı, 2013'de 5,5 milyar dolar artarak 152 milyar dolar olmuştur. En büyük deri ürünleri ihracatçısı %21,4 payla yine Çin olmuştur. Ülke bazlı ihracat sıralamasında Türkiye 21. sıradadır.
İthalat ve ihracat konusunda ülkemizin önde gelen sektörlerinden biri olması nedeniyle dersi sektörü hem kendi için hem de ilişkide bulunduğu diğer sektörler için analiz edilmeye yapılan analizler sonucunda kendini güncellemeye ihtiyaç duymaktadır.
Sektörün önemli merkezlerinden biri olan Uşak ilinde faaliyet gösteren Uşak Ticaret ve Sanayi Odası bünyesinde 2020 yılında hazırlanan sektör raporunun baz alındığı bu çalışmada, raporda yer alan SWOT analizi incelenmiştir. Analizin her bir maddesi ayrıntılı şekilde ele alınmış, doğruluğu tartışılmış ve güncel verilerle desteklenmiştir. Kurum ve kuruluşlarla sektörlerin SWOT analizi sırasında ezber niteliğinde bazı cümlelerin kurulduğu düşünüldüğünde, ekonomik anlamda böylesine önemli bir sektörün SWOT analizinin gerçekçi şekilde incelenmesi, sektörde faaliyet gösteren firmalara, sektörle ilgili yeni yasal düzenlemelerin yapılmasında kanun yapıcıları ve nihai tüketiciyi doğru yönlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Deri Sektörü, Sektör SWOT Analizi, Dericilik

SWOT ANALYSIS OF THE LEATHER INDUSTRY: INDUSTRY REPORT DISCUSSION

ABSTRACT
The leather industry has played an increasingly important role in the Turkish economy since the 1970s. Especially in the last 15-20 years, the sector has continued to develop rapidly and a high amount of leather products have been exported by using important domestic raw leather resources as well as imported raw material resources. Another feature of this sector is that it is intertwined with many sectors in the supply chain and is in industrial harmony with sectors such as furniture and automotive. These relations increase the importance of the sectors even more.
Like every sector, the leather products sector, which was affected by the economic crisis in 2009, experienced a decrease as a result of the decrease in demand, but a recovery was observed after 2010. World leather products exports, which were at the level of 146 billion dollars in 2012, increased by 5.5 billion dollars in 2013 and reached 152 billion dollars. The largest exporter of leather products was again China with a share of 21.4%. Turkey ranks 21st in the country-based export ranking.
Since it is one of the leading sectors of our country in terms of import and export, the course industry needs to be analyzed both for itself and for the other sectors it is in contact with, and to update itself as a result of the analyzes made.

In this study, which is based on the sector report prepared in 2020 within the body of Uşak Chamber of Commerce and Industry operating in the province of Uşak, one of the important centers of the sector, the SWOT analysis in the report was examined. Each item of the analysis was discussed in detail, its accuracy was discussed, and it was supported by up-to-date data. Considering that some sentences are memorized during the SWOT analysis of institutions and organizations and sectors, a realistic examination of the SWOT analysis of such an economically important sector will guide the companies operating in the sector, the lawmakers and the final consumer in making new legal regulations related to the sector.

Keywords: Leather Industry, Sector SWOT Analysis, Leatherwork

DEVELOPMENT AND GEOGRAPHICAL DISTRUBITION OF NATURAL LEATHER INDUSTRY IN TURKEY

Dr. Murat KARTAL
Istanbul Universıty, Institute Of Socıal Sciences

ABSTRACT
Leather is one of the materials that man has used since ancient times to protect himself from adverse climatic conditions. Originally, leather products used in its most natural form. Then it was made more durable with increasing knowledge and the development of methods (vegetable tanning) and found use in other areas of daily life together with clothing. Thus, leatherworking was developed into a craft by many civilizations. Although the history of leather goods manufacturing goes back to the ancient Egyptian civilization, the most important developments in leather works were made among the Turkic peoples of Central Asia. With the migration from Central Asia to Anatolia, the information in the field of leather processing was transferred to Anatolia and the development of leather processing in Anatolian geography was ensured.
Leather business in Turkey began with the dilapidated leather establishments that had been taken over from the Ottoman Empire. The leather processing in Turkey, which was run with simple methods and tools until the 1950s, continued to develop as a branch of an industry thanks to the Five-Year Plans implemented in the 1960s. Production for the local market was also developed for foreign markets until the 1980s. In the 1990s and later, leather companies operating in many cities and towns in Turkey gained popularity due to proximity to markets, convenient transportation, water resources, etc. For these reasons, they started to operate in the leather parks which were established in the Marmara and Aegean regions. Today, the Turkish leather industry occupies an important place in the Global leather market thanks to its high quality leather products, Despite the various problems it faces (lack of high quality raw leather, lack of funds and skilled labor, etc.). The Turkish leather industry plays a significant role in Turkey's foreign trade with the jobs it provides to thousands of people and its contribution to the economy.

Keywords: Turkey, Leather Industry, Historical Development, Geographical Distribution.

Introduction

Although the history of leather goods manufacturing dates back to the ancient Egyptian civilization, the most important developments in leather manufacturing were carried out by Turkic communities in Central Asia (Kartal, 2021). With the migrations from Central Asia to Anatolia, the information in the field of leather processing was transferred to Anatolia and the development of leather processing in Anatolian geography was ensured (Özdemir, 2007). While leather processing was one of the most important activities in the Seljuk period, it was developed in the Ottoman period with different techniques and methods in the 16th and 17th centuries. Leather processing in Turkey was continued in dilapidated leather factories that were taken over from the Ottoman Empire in the first years of the Republican period (Semiz ve Toplu, 2019). The leather business, which was conducted with simple methods and tools until the 1960s, developed into an industry after the 1960s. While production was mainly for the domestic market until 1980, production activities for foreign markets were developed after 1980. While leather enterprises operating in Turkey were scattered over many cities and towns in Turkey until 1990, they were consolidated after 1990 (due to proximity to markets, convenient transport links, water resources, etc.) in the leather parks which were established in the Marmara and Aegean regions.

The study consists of 2 parts. In the first part, “Historical Development of the Natural Leather Industry in Turkey" and in the second part, "Geographical Distribution of Natural Leather Industry Organizations in

Turkey" are discussed. Various geographical methods and techniques (such as field studies, observations, surveys, interviews, etc.) were used in the preparation of the study.

1. NATURAL LEATHER INDUSTRY IN TURKEY

1.1. Historical Development Of Natural Leather Industry In Turkey

Although the leather business in Turkey was mainly conducted in Kazlıçeşme (Istanbul) during the period between 1923 and 1950, Sumerbank Beykoz Leather and Shoe Factory was the only institution representing the Turkish leather business in the world markets. Beykoz Leather and Shoe Factory has become a milestone that has accelerated the development of the leather industry in Turkey, being the oldest institution in the field of footwear and leather processing in Turkey. At that time, the industrial heritage left by the Ottoman Empire to the Republic of Turkey consisted of a few state-owned enterprises such as Feshane, Bakırköy, Beykoz Leather and Shoe Factory, which were in ruins. Among them, Beykoz Leather Factory continued its production after the proclamation of the Republic and met the diverse needs of the army during the Republican period (Yerlitaş, 2013).

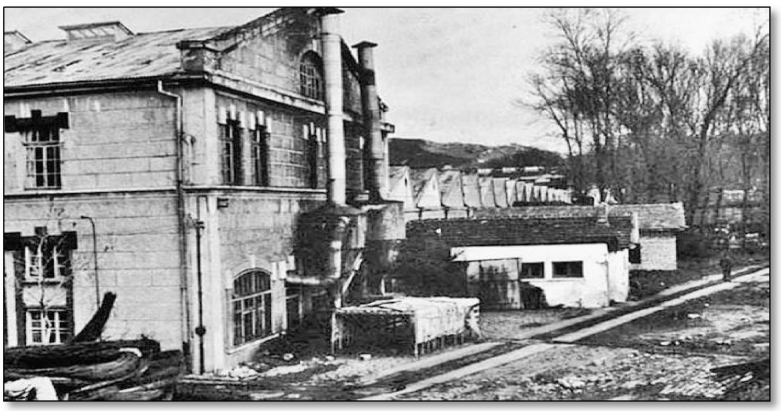

Figure 1: A View From Beykoz Leather and Shoe Factory, 1914 (Topoğlu, 2021)

The financial difficulties that appeared worldwide in 1929 prompted the government to give more weight to domestic production. Thus, more attention was paid to promotional activities for domestic goods and attempts were made to reduce the state's dependence on foreign countries. In this process, Beykoz Leather Shoe Factory, which took the lead in the leather industry, was financially supported by the government and with the increasing demand for leather products, remarkable increases in the sales of leather products were recorded over time (Kartal, 2021). During this period, innovative studies were also carried out in the leather industry. For this purpose, various technological tools such as emerizing, gluing, curling, sewing, shaving and brushing machines, which are particularly necessary in leather production, were imported from Western countries such as Germany, France and England to meet the needs of the Turkish leather industry (Yerlitaş, 2013).

Thanks to the innovative studies conducted in the period between 1950 and 1980, important developments were achieved in the Turkish leather industry. In this context, the production model based on handicraft in the leather industry, has left its place to production based on motorized leather machines in the 1950s (Mater ve Gönençgil, 1995).

Figure 2: Advertising Posters of Beykoz Leather And Shoe Factory, 1950 (Topoğlu, 2021)

The period between 1980 and 1990 was the time when the Turkish leather industry experienced real development. During these years, many leather companies started to shift their investments to developing countries because of the environmental regulations in force in Western producing countries such as England, USA, France and Germany. With the above-mentioned changes in the geographical distribution of the leather industry, China, Turkey, Indonesia and Pakistan have started to play a more active role in the Global leather trade (ISO, 2015), while Western manufacturers have started to direct their investments towards leather chemicals and the production of leather machinery with higher yields. The fact that fur garments made of cold-resistant sheepskin are in high demand in the Soviet Union has allowed the Turkish leather industry to focus mainly on the production of fur garments. This situation has made Turkey one of the biggest players in the world markets for sheepskin processing and clothing (ISO, 2004).

Turkey, which focused on the policy of opening up to Global markets since the 1990s, tried to maintain its position in Global markets due to financial difficulties in the 2000s and had to compete with the largest producing countries such as Italy, China, India and Vietnam. Today, Turkey has managed to become one of the biggest players in the Global leather market. For example, it is one of the largest producing countries in the world sheepskin market (It ranks second after Italy in Europe). Processed and semi-processed leather products occupy an important place among the goods that have gained continuity in Turkish imports in the leather sector (DPT, 2005). It is one of the forecasts of this period that the import of these goods, which is almost completely in line with the demand of the textile and leather industries, will continue in the coming years. The reason is that there are no effective measures to increase the production volume of these animal products in the country. For this reason, supporting animal husbandry in the country, ensuring the transition to intensive animal husbandry and shifting animal slaughter to slaughterhouses are the best steps to support the development of the leather industry in the country (DPT, 2007).

The Turkish leather industry remains one of the most important industries in Turkey with its experience, competitiveness and high production capacity. As of 2020, the Turkish leather industry is also technologically advanced and has reached a level that enables it to export its knowledge and experience. Thanks to this feature, it is able to compete with many leading countries in Global markets. Especially considering its infrastructure, technology and export-oriented performance, Turkey has become one of the largest producers and exporters in the Global leather market.

1.2. Geographical Distribution Of Natural Leather Industry In Turkey

The facilities such as market, transportation, fund, labor, raw materials, energy, water resources, government incentives, and personal choices have determined the current geographic distribution of leather organizations operating in Turkey. Depending on whether the influence of some of these factors has increased or decreased over time, the geographical distribution of leather companies has changed. The first of these changes occurred

when Western manufacturers began to withdraw from the leather processing sector. Thus, Turkey began to pursue an export-oriented policy in the leather industry and started to export leather products to Global markets at an increasing rate. In a short period of time, huge increases in production volume were recorded in the industrial areas of various Turkish cities such as Kazlıçeşme, İzmir, Gerede, Çorlu, Gönen, Çanakkale and Manisa. The second change in the geographical distribution of the leather industry in Turkey occurred after the Russian economic crisis in 1998. As a result of the financial crisis in Russia, Turkish leather industrialists lost the Russian markets and turned to the European markets. Due to the many advantages of being close to European markets, it was decided to establish new leather parks and the Marmara and Aegean regions were chosen as the most ideal locations for establishments. Thus, tanneries in different regions of the country, which had the opportunity to develop in the 1980s, began to move their investments to the new leather parks, which are located on the main roads and have easy access to the ports in the Marmara and Aegean regions.

In a short period of time, huge production increases have been recorded in the industrial areas of various Turkish cities such as Kazlıçeşme, İzmir, Gerede, Çorlu, Gönen, Çanakkale and Manisa. The second change in the geographical distribution of the leather industry in Turkey occurred after the Russian economic crisis in 1998. As a result of the financial crisis in Russia, Turkish leather industrialists lost the Russian markets and turned to the European markets. Due to the many advantages of being close to European markets, it was decided to establish new leather parks areas and the Marmara and Aegean regions were preferred as the most ideal locations for establishments. Thus, tanneries in different regions of the country, which had the opportunity to develop in the 1980s, began to move their investments to the new leather parks, which are located on the main roads and have easy access to the Marmara and Aegean ports.

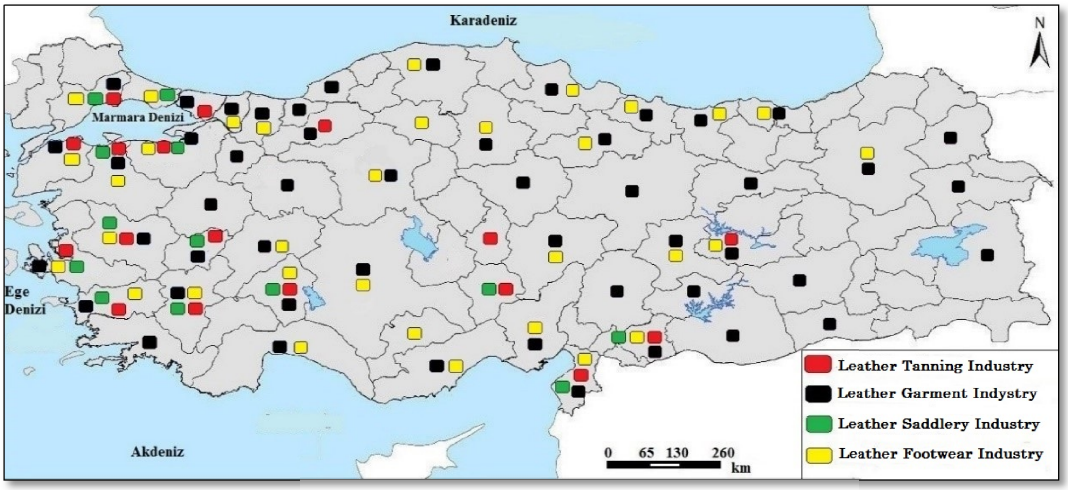

Figure 3: Geographical Distribution of Natural Leather Industry in Turkey, 2021.

The leather processing industry is very important because it supplies processed leather to other subsectors of the leather industry. Consequently, in the regions where the leather processing industry has developed, the production plants for saddlery, clothing and footwear have also been located. However, for market reasons, garment and footwear production facilities may be located in places far away from leather processing plants. Today, about 80% of the leather industry plants operating in Turkey are located in leather parks outside of the city. The leather parks in question have attracted leather companies with many benefits such as credit facilities, tax breaks, public services and energy rebates.

CONCLUSION

In the early years of the Turkish Republic, the leather business was established with the dilapidated leather factories inherited from the Ottoman Empire. During this period, leather factories were produced in different

parts of Anatolia, especially in Kazlıçeşme, to meet the country's demand for leather products. Although various decisions were made to develop the leather industry in Turkey until the 1960s, the economic bottlenecks in the country prevented this. The development of leather activities in terms of the industry could only be realized with Five-year development plans. The inclusion of the development of the leather industry in the Five-Year development plans has led to significant developments in the leather industry of Turkey. The evolution of the country's economic structure from agriculture to industry over time and the acceleration of the urban development process have increased the demand for leather products. Thus, developments in the leather industry, which began in the 1970s and gained momentum in the 1980s, enabled the export of leather products from Turkey to Global markets and to meet demand in local markets.

Today, a large proportion of leather companies operating in Turkey are located in the Marmara and Aegean regions. While leather associations and other affiliated organizations operating in Turkey continued their activities scattered in many cities and towns in Turkey until the 1980s, after 1980 they tended to gather in leather parks established mainly in Marmara and Western Anatolia. In addition to the environmental protocol introduced in the 1980s (leather companies were forced to move away from urban settlements), various incentives for leather companies also had an impact. As local market and transportation conditions in the Marmara and Aegean regions have become more favorable since the 1980s, many leather companies operating in the inner regions have moved their operations to these regions.

Today, nearly 10 thousand leather companies operate in Turkey, although the exact number is not known. Most of them are medium and small enterprises. The vast majority of leather companies operating in leather parks are industrial companies with sufficient technological infrastructure and large-scale production. These companies account for 85% of the total production of the Turkish leather industry and 95% of exports to world markets.

REFERENCES

DPT, (2000). Deri ve Deri Mamulleri Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

DPT, (2005). Dünyada ve Türkiye'de Deri ve Deri Ürünleri Sanayiinin Gelişme Eğilimleri ve Geleceği, Ankara.

İstanbul Sanayi Odası, (2004). Deri ve Deri Ürünleri Ayakkabı: Ayakkabı Yan Sanayii ve Suni Deri Sektörü, Türkiye Kalkınma Bankası A. Ş. Yayınları, İstanbul.

İstanbul Sanayi Odası, (2015). Deri ve Deri Ürünleri İmalat Sanayi, İstanbul.

İstanbul Sanayi Odası, (2004). Deri ve Deri Ürünleri: Ayakkabı, Ayakkabı Yan Sanayi ve Suni Deri Sektörü, İstanbul.

Kartal, M. (2021). Türkiye'de Tabi Deri Sanayisinin Coğrafi Dağılışı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

Mater, B. & Gönençgil, B. (2014). Biga'da dericiliğin çevresel yükü ve çözüm önerileri. Türk Coğrafya Dergisi, 0 (30) , 7-11.

Özdemir, M. (2004). Geçmişte ve Günümüzde El Sanatları Çerçevesinde Üretilen Deri Ürünleri Üzerinde Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara.

Semiz, Y. & Toplu, G. (2019). Cumhuriyet Döneminde Devlet Tarafından Kurulan İlk Sanayi Kuruluşu Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi , (45) , 29-59.

Yerlitaş, O. (2013). Osmanlıdan Cumhuriyete Sümerbank Beykoz Deri Kundura Fabrikası. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Topoğlu, O. (2021, Novamber 7). Sümerbank Yerli Mallar Pazarı. Available online: https://www.oguztopoglu.com/2012/04/sumerbank-yerli-mallar-pazar-beykoz.html?spref=pi

MARKALI İÇERİKLERE YÖNELİK TÜKETİCİ ETKİLEŞİMİ: ETKİLEYEN FAKTÖRLERE YÖNELİK BİR ANALİZ

Yasemin Bozkurt
Pamukkale Üniversitesi İletişim Fakültesi, Kınıklı Yerleşkesi, Denizli, Türkiye

GİRİŞ

Sosyal medya platformları, kullanıcıları olarak marka ya da tüketici olması farketmeksizin farklı profildeki kullanıcılarına sunduğu çok farklı ortam ve uygulamalar nedeniyle, kullanıcı sayısını her geçen gün arttırmaktadır. Örneğin Türkiye'de nüfusun %70,8'i (60 milyon) aktif sosyal medya kullanıcısı olmasına karşılık, son bir yılda 6 milyon yeni sosyal medya kullanıcısı önceki kullanıcıların arasına katılmıştır. Üstelik bu platformlarda geçirdikleri süre dikkate alındığında, günlük yaşantılarının yaklaşık 3 saatini sosyal medyada geçirmesi bir başka çarpıcı sonuçtur (https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey?rq=Turkey). Sosyal medya platformları bu kadar yoğun kullanıcı sayısı ve kullanım düzeyine sahip olunca, hedef kitlelerine ulaşmak isteyen markalar da artık sosyal medya platformlarında varlıklarını belirgin bir biçimde göstermeye başlamıştır. Markalar yalnızca bu platformlarda reklam, halkla ilişkilere dayalı iletişim uygulamalarıyla değil; tıpkı diğer tüketici kullanıcılar gibi birer sosyal medya kullanıcısı olarak kişisel hesaplar açıp, bu hesaplar aracılığıyla kendi ürettikleri içerikleri paylaşmakta, hedef kitleleriyle birlikte içerikler üretmekte ve yine bu paylaşımlar üzerinden etkileşim gerçekleştirmektedir.

Markalar, farkındalıklarını ve bilinirliklerini oluşturarak var olan müşterileriyle güçlü ilişkiler kurmak; aynı zamanda potansiyel müşterilere ulaşarak yeni ilişkiler başlatmak için bu platformlardan faydalanmaktadırlar. Bunların yanı sıra hedef kitleleri hakkında bilgi toplamak ve onlara bu bilgilerden yola çıkarak en etkileyici yol ve uygulamalarla ulaşmak için de sosyal medyayı tercih etmektedirler. Ayrıca markalar marka değeri ve anlam yaratmak, yaratılan bu algı sayesinde etkileşimi ve katılımı sağlamak amacıyla, kendi sosyal medya hesaplarından paylaştıkları marka gönderileri gibi, dijital platformlarda markalı içerikler üretip bu içerikleri hedef kitleleriyle paylaşmaktadır. İçerik pazarlamasına dayanan bu yaklaşım aracılığıyla ağızdan ağıza iletişimin gerçekleşerek markanın farkındalığının yayılması ve benimsenmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durum markaya duygusal kazanımın yanı sıra yüksek gelir ve kar olarak maddi kazanımı da beraberinde getirmektedir (Cvijikj & Michahelles, 2013:845).

İçerik pazarlaması "açıkça tanımlanmış bir kitleyi çekmek, elde tutmak ve sonucunda karlı müşteri davranışlarını yönlendirmek için değerli, alakalı ve tutarlı içerik oluşturmaya ve dağıtmaya odaklanan stratejik bir pazarlama yaklaşımı" olarak tanımlanmaktadır (Content Marketing Enstitüsü, 2018). Dijital içerik pazarlaması ise, ifade edilen bu stratejik pazarlama yaklaşımının dijital ortamlara uyarlanmış halini temsil etmektedir. Holliman ve Rowley (2014), dijital içerik pazarlamasını "tüketiciler, müşteriler, paydaşlar, işletmeler ve markaları için değeri olan dijital içeriğin yaratılması, iletilmesi, dağıtılması ve değiş tokuş edilmesiyle ilgili faaliyetler" olarak tanımlamıştır (Holliman ve Rowley, 2014: 287). Dijital ortamlardan birisi olan sosyal medya platformlarında kullanılan stratejilerin ve uygulamaların temeli, dijital içerik pazarlamasına dayanmaktadır.

Diğer taraftan markalar için sosyal medya platformlarının en önemli getirilerinden birisi bu platformlardaki gönderilere yönelik tüketici katılımına yüksek düzeyde olanak vermesidir. Tüketici katılımı, "tüketicinin bilişsel, duygusal ve davranışsal faaliyetleri" olarak tanımlanmaktadır (Hollebeek, 2011: 555). Sosyal medyaya bu cümleyi uyarladığımızda ise tüketicilerin kullandıkları sosyal medya platformlarında karşılaştıkları markalı içeriklere yönelik tüketicilerin tepki göstermesi diyebiliriz. Bu tepkinin anlamı, markalı içeriği beğenmesi, paylaşması, yorum yapması, gönderinin mesaj üretimine katılması, markalı içerikte yer alan teşvik edici eyleme davranışsal olarak cevap vermesi gibi tüketicinin markalı gönderiye yönelik gerçekleştirmiş olduğu tüm bilişsel, duygusal ve davranışsal faaliyetlerdir.

Yukarıda açıklanan bilgiler doğrultusunda markalar için sosyal medya platformları aracılığıyla paylaştıkları marka gönderilerine yönelik takipçilerinin, dolayısıyla marka topluluklarının katılım göstermeleri oldukça önem taşımaktadır. Markalar tüketicilerin katılımını kazanmak için sosyal medya hesaplarından sürekli olarak değerli, yaratıcı, doğru ve etkileyici içerikler sunarak ağızdan ağıza iletişimi gerçekleştirerek takipçi ve müşteri sayılarını artırabilir, bağlı ve sadık müşteriler oluşturabilir, farkındalık ve bilgi durumunu artırabilir, güven ve güvenirlik oluşturabilir ve çok önemli düzeyde etkileşim ve erişim elde edebilirler. Bu nedenle markaların tüketici katılımını nasıl sağlayabileceklerini ve yüksek katılım düzeyine nasıl ulaşabileceklerini bilmeleri önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu çalışmayla, markaların kendi sosyal medya hesaplarından paylaştıkları markalı içeriklere ait özelliklerin önemi vurgulanarak, sosyal medya platformlarından birisi olan Twitter'da tüketici katılımını etkilediği düşünülen bu özelliklerle tüketici katılımı ilişkisini ayrıntılı biçimde ortaya koymak amaçlanmaktadır. Dolayısıyla tüketicilerin hangi içerikle karşılaşmaları gerektiğini bilmek, markaların gönderilerini tasarlarken dikkat etmeleri gereken noktalarda yol gösterici olacaktır.

LİTERATÜR ANALİZİ

Markaların tüketicilerle kurduğu çevrim içi iletişim yolu: Sosyal medyadaki markalı içeriklerin paylaşımı

Markalar arasındaki farklılaştırıcı ürün/hizmet özelliklerinin her geçen gün azaldığı, birçok konuda yaşanan değişim ve dönüşüm süreçlerine bağlı olarak markaların güçlü rekabet ortamında üstünlük sağlayabileceği kavramlarda da bir takım değişikliklerin yaşandığı görülmektedir. Son dönemlerde rakiplerden sıyrılmayı sağlayabilecek ve rekabet etme gücü kazandırabilecek en önemli faktörlerden birisi, markaların hedef kitleleriyle kurduğu iletişim biçimi, kullandığı iletişim stratejileri ve uygulamalarıdır. Bu nedenle markalar, günümüzün aktif tüketicisiyle, teknolojinin sunduğu olanaklardan faydalanarak farklı ortam ve uygulamalarla iletişim kurmaya çalışmaktadır. Sosyal medya platformları, sahip olduğu özellikler ve kullanıcılarına sunduğu olanaklar nedeniyle markaların hedef kitlelerini etkilemek, harekete geçirmek ve güçlü ilişkiler kurmak için faydalandıkları en önemli ortamlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medya platformları, insanların kendi genel profillerini oluşturmalarının yanı sıra, platformu kullanan diğer kullanıcılarla bağlantı kurmasına ve yorum, resim, video, fotoğraf, bağlantı gibi içerikleri başkalarıyla paylaşmasına olanak tanıyan internet tabanlı bir hizmettir (Boyd & Ellison, 2007; Lin ve Lu, 2011). Bu platformlar, zaten sahip oldukları teknik olanaklar, yarattığı sosyolojik ve psikolojik etkiler üzerine; bilgi ve iletişim teknolojilerindeki inovatif gelişmeler sonucunda yeni özellik ve donanımlarıyla kullanıcılarına çok farklı, etkileyici ve çarpıcı olanaklar sunmaktadır. Dolayısıyla başta tüketiciler olmak üzere kullanıcılarının birçok ihtiyacını karşılama vaadinde bulunmakta, düzeyi ne olursa olsun çeşitli tatminler ve faydalar sağlamaktadır.

Örneğin markayla ilgili bilgi arayışında olan tüketicilerin %54,5'i ihtiyaç duydukları bu bilgileri sosyal medya platformları üzerinden araştırmaktadır. Bilgi edinmek için markaların kendi sosyal medya hesapları üzerinden yaptıkları ve markalar tarafından üretilip paylaşıldığı markalı içerikleri kullanabildikleri gibi, bu gönderilere yorum yapan marka takipçilerinin öneri ve değerlendirmelerinden de faydalanabilmektedir.

Sosyal medya platformları, örneğin Twitter, kullanıcılarını örgütleyebilme ve mesajı yaygınlaştırabilme gücüne sahiptir. Kullanıcılar birbirini etiketleyerek ya da marka gönderilerini doğrudan paylaşarak yayılmasını ve gündeme gelmesini, daha fazla insana ulaşmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca kişileri etiketleyerek ağızdan ağıza iletişimin gücünden de önemli düzeyde faydalanabilmektedir.

Markalar yeni ürünlerini ilk olarak Twitter'da paylaşarak marka müşterilerinin sabırsızlıkla bekledikleri bir içerikle bu platformda buluşturma heyecanını yaşatabilmektedir. Böylece marka topluluklarına dönüşen marka takipçileri bu paylaşım karşısında kendilerini özel hissedebilmekte, markayla daha samimi, içten ve doğal bir ilişki içerisine girerek bağlılık duyguları artabilmektedir. Bu ilişki markanın gönderilerine ya da markayla ilgili yapılan gönderilere katılım davranışları göstermelerini de beraberinde getirmektedir.

Markaların sosyal medya hesapları açarak marka gönderilerini paylaşabilmeleriyle ilgili bir başka önemli nokta; markaların önemli zamanlarda kendini doğru ve herhangi bir aracı mesaj aktarıcısına ihtiyaç duymadan hedef kitlesine aktarabilmesine ve istediği ya da gerektiği gibi iletişim kurmasına olanak vermesidir. Özellikle kriz zamanlarında, örneğin günümüzdeki zorlu pandemi koşullarında, sosyal medyadaki markalı gönderiler özgün mesaj tasarımları aracılığıyla bilgi vermek, eğitmek, eğlendirmek, etkileşim kurmak isteyen vb markalara önemli katkılar sunmaktadır.

Sosyal medyada tüketici katılımını anlamak: Katılım kavramı ve önemi

Brodie, Ilic, Juric ve Hollebeek (2013: 3) "sanal marka topluluğunda tüketici katılımının, tüketiciler ve marka ve/veya topluluğun diğer üyeleri arasındaki belirli etkileşimli deneyimleri içerdiğini. ..." ifade etmektedir. Bu çalışmanın odak noktasını oluşturan sosyal medyada tüketici katılımı, markaların kendi sosyal medya hesaplarından paylaştıkları markalı içeriklere ya da reklamlara yönelik sosyal medya etkileşimlerini ifade etmektedir. Beğenme, paylaşma, gönderme, takip etme, abone olma, yorum yapma vb davranış biçimleri, sosyal medyada tüketici tepkileri ve etkileşimini ifade etmektedir. Tüketicilerin birbirleri ve markalar ile bilgi verici ya da eğlenceli deneyimleri sayesinde o markayı tanıması ve sürekli kullanım niyeti oluşması mümkün olmaktadır.

Markalar sosyal medya hesapları aracılığıyla paylaşım yaparak hedef kitlelerini bu paylaşımlara tepki vermeye ve katılım davranışlarını yapmaya çalışmaktadır. Böylece ağızdan ağıza iletişim aracılığıyla marka daha fazla görünür olarak gündeme gelmekte, daha fazla kişi mesaja maruz bırakılarak mesajın yayılması sağlanmaktadır. Bu aşamaların gerçekleşmesi de olumlu ilişki ve müşteri bağlılığını, dolayısıyla tekrar ya da yeni satın almaları sağlayacağı için yüksek gelir ve kar anlamına gelmektedir (Cvijikj & Michahelles, 2013: 845). Yapılan araştırmalar müşteri bağlılığının memnuniyet (Bowden, 2009), tüketici değeri (Schau, Muñiz ve Arnould, 2009), güven ve sadakat gibi olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir (Bowden, 2009; Casalo, Flavian ve Guinaliu,2007). Müşteri bağlılığını kazanan markalar, markanın hayatta kalmaktan öte daha fazla büyümesini ve güçlenmesini sağlayarak üstün rekabet gücü kazandıracaktır.

Global Web Index tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'deki sosyal medya kullanıcılarının %91,4'ü bir önceki ay sosyal medya içeriklerine aktif olarak katılım göstermiştir. Diğer taraftan bu katılımı sağlamak hiç kolay değildir. Çünkü sosyal medya platformlarını çok iyi kullanan ve içerik üreten, aynı zamanda karşılaştıkları içeriklere yönelik seçici ve eleştirel yaklaşan sosyal medya kullanıcılarının varlığı söz konusudur. Karşılaştıkları her içerikle etkileşime girmeyen, hatta görmezden gelebilen kullanıcılar, bu içeriklere yönelik olumsuz tepkiler de gösterebilmektedir. Bu durum sosyal medya platformlarını tüketici kitlesiyle olumlu ilişkiler ve etkileyici iletişim kurma amacıyla kullanan markaları, zaman zaman oldukça zor durumda bırakabilmektedir.

Bu nedenle markalar sosyal medya ortamlarında yaptıkları markalı içeriklere önem vermekte, daha da önemlisi içerikler aracılığıyla tüketicileriyle etkileşim kurmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla hedeflerine ulaşabilmek için tüketicilerinin oluşturdukları bu markalı içeriklere katılım düzeyini arttırmanın arayışı içerisindedirler.

Önceki yapılan araştırmalara bakıldığında, sosyal medya platformlarındaki markalı içerikle tüketici etkileşimini etkileyen faktörlerin markalı içeriklerin özellikleri çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Öncelikle bu araştırmalarda markalı içeriğin medya türünün ve markalı gönderinin içerik özelliklerinin, çevrim içi tüketici katılımı üzerinde etkisi olduğu ifade edilmektedir. Medya türü, marka gönderisinin biçimini ifade etmektedir (Baresch, Knight, Harp ve Yaschur,2011). Literatürde medya türünün ise hareketlilik derecesi (markalı içeriğin durağan/sabit – fotoğraf, metin, link gibi ya da hareketli - video gibi) ve interatiflik içerik (yönlendirilen katılım davranışının ne olduğu- örneğin yarışmaya katılım çağrısının yapılması gibi) faktörlerden oluştuğu ifade edilmektedir (De Vries, Gensler ve Leeflang, 2012; Sabate, Berbegal-Mirabent, Cañabate ve Lebherz, 2014). Bu çalışmada medya türünün içeriğini oluşturan bu faktörlerin yanı sıra, format türü de (gönderinin biçimi – fotoğraf, video, metin, link vb biçimlerden oluşması da) dahil edilmiştir. Çünkü sosyal medya

kullanıcılarının, karşılaştıkları gönderinin formatına göre katılım düzeylerinde farklılıklar olabileceği, dolayısıyla bu iki kavramın birbiriyle ilişkili olduğu tahmin edilmektedir.

Yapılan araştırmalar markalı içeriğin medya türünün yanı sıra gönderinin içerdiği temaları veya konuları ifade eden içerik türünün de tüketici katılımıyla arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Cvijikj & Michahelles,2011; Kwok & Yu,2013; Thongmak, 2015). Bu çalışmalarda içerik türleri kapsamında ürün/hizmetle ilgili bilgiler (özellikleri, içerikleri vb) yer almaktadır. Nitelik, fiyat, satış noktaları gibi ürün/hizmetle ilgili bilgiler, tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamaları noktasında onlara yol gösterebilecek önemli bir unsurdur. Ayrıca bu bilgiler markayı ürün/hizmetle ilgili olarak temsil eden faktörlerdir. Dolayısıyla tüketicinin katılım davranışını etkileyebilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada da içerik türü faktörü ve bu faktörün altında ürün/hizmet bilgisi başlığı yer almaktadır.

Diğer taraftan içerik türüyle ilgili olarak sosyal medyada yapılan markalı içeriklerde sadece ürün/hizmetlerle ilgili bilgiler aktarılmamaktadır. Bu içeriğin yanı sıra, marka kimliğiyle ilgili, dünya ve/veya ülkemizde kabul görmüş önemli, özel günlere dair ya da sıradan bir günde pozitif bir ilişkiyi kurabilecek günlük mesajlar (örneğin markanın gönderisinde "ne güzel bir gün" paylaşımı yapması) da marka gönderisinin içeriğini oluşturabilmektedir. Sadece ürün/hizmetle ilgili bilgilerin ele alınmasının, yüksek tüketici katılımının hangi içerikle ilişkisi olduğunu, bu katılımda hangi içeriğin farklılık yaratabileceğinin belirlenmesinde yetersiz kalacağı düşüncesiyle yukarıda ifade edilen konular da bu çalışmada marka gönderisinin mesaj içeriği türünün altında değerlendirilmektedir.

Gönderi içeriğiyle ilgili olarak katılıma yön verebileceği düşünülen faktörlerden ikisi eğlence ve değer içeriğidir. Eğlence her daim insanların dikkatini çeken ve bulunduğu ortamdan keyif alınmasını sağlayan çok önemli bir histir. Birçok insan eğlenmekten hoşlanır, bu nedenle de eğlencenin olduğu her ortam ve şeyin içerinde bulunma eğilimi gösterebileceği düşünülmektedir. Bir gönderinin eğlence içeriğine sahip olmasının, katılımcıların o gönderiyle ilişki kurmasında ve etkileşime başlamasında, devam ettirmesinde etkili olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca bir gönderinin işlevsel ya da hedonik değer içeriğine sahip olup olmamasının da katılımın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği noktasında ilişkili olacağı düşünülmektedir. Bilgi içerikli marka gönderisinin mi tüketicileri o gönderiye yönelik davranışa yöneltebileceği yoksa, daha haz, eğlence ve duygusal içerikli marka gönderisinin mi tüketicileri davranış göstermeye yönlendireceğinin markalar tarafından bilinmesi gereken önemli bir başka konudur. Çünkü markalar bu bilgi aracılığıyla içeriklerini tasarlarken katılıma en fazla yön verebilecek içeriği dikkate alarak hedeflerine ulaşabilmesi mümkündür. Bu bağlamda içerik türleri faktörü altında eğlence ve değer içerikleri de dahil edilerek bu araştırmada incelenecektir.

Ayrıca gönderinin içerikte kullanıcıları doğrudan katılıma teşvik etmesi, bu teşviğin düzeyi, teşviğin mesajda ön plana çıktığı içerik öğesi ve gönderide katılıma yönlendiren hashtag, emoji, link gibi eklentilerin varlık durumu da, tüketicilerin bu gönderiye yönelik davranışa geçip geçmemesinde; geçecekse de hangi katılım düzeyini tercih edeceğiyle doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin kullanıcıları gönderiye yönelik davranış gerçekleştirmelerinde yüksek düzeyde teşvik etme durumu söz konusuysa, tüketiciler baskı hissedip rahatsız olabilir, dolayısıyla katılım göstermeyebilir. Ya da yorum yapmak yerine sadece beğenip geçebilir. Bu noktada gösterilen davranıştan yola çıkarak tüketicileri anlamak mümkün olabileceği için, doğru markalı içerik tasarımları ve üretimleri gerçekleştirmek mümkün olabilecektir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında içerik kategorisinin içerisine yukarıdaki özellikler de dahil edilerek analiz edilmiştir.

Literatür taramasında marka gönderisinin özellikleri ve tüketici katılımıyla ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Ayrıca yüksek tüketici katılımını nasıl daha fazla sağlayacağını bilme arayışında olan markalar için, hangi gönderi özelliklerinin yüksek katılım getirebileceği konusunda da hala yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışma yüksek tüketici katılımı kazanmış, hedef kitleleriyle başarılı etkileşim düzeyini yakalamış markaların paylaşımlarından yola çıkılarak bulgulara ulaşılmıştır. Bu bağlamda güçlü temele dayalı sonuçlar ve öneriler elde edilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada elde edilen sonuçlar, yüksek tüketici katılımı sağlayabilecek marka özelliklerini daha iyi anlamalarını ve hangi özelliklerin yüksek katılım getireceğinin farkına varmalarını sağlayacaktır. Bu

farkındalık da sosyal medya hesapları için markalı içeriklerini tasarlarken daha doğru ve etki yaratabilecek kararları almalarına yardımcı olacaktır.

Ayrıca markaların ve tüketicilerin en çok kullandığı sosyal medya platformlarından birisi Twitter olmasına, marka takipçilerinin katılım düzeylerinin markaların bu sosyal medya platformunu kullanma nedeni açısından çok önemli olmasına rağmen; Twitter'da yapılan markalı içerikleri ve katılım konusunu inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca her sosyal medya platformunun kendine özel dünyası, kültürü, doğası ve kullanıcı kitlesi vardır. Bu nedenle her bir platform için katılımı etkileyen faktörlerin ve katılıma yön veren unsurların incelenerek analiz edilmesi, markaların bu platformlardan daha doğru ve etki gücü yüksek biçimde faydalanmasını ve kullanmasını sağlayacaktır.

1. AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, markaların kendi Twitter hesaplarından paylaştıkları markalı içeriklerden yola çıkarak yüksek tüketici katılımı gerçekleştiren marka gönderilerinin özelliklerini belirlemek ve bu katılımın gerçekleşmesi için gönderinin bu özellikleriyle tüketici katılım türleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda araştırma soruları aşağıdaki gibi geliştirilmiştir:

Araştırma Sorusu 1: Yüksek düzeyde tüketici katılımına sahip marka gönderilerinin genel özellikleri nasıldır? Bu özelliklerin tüketici katılım türleriyle nasıl bir ilişkisi vardır?

1.a. Yüksek düzeyde tüketici katılımı sağlayan marka gönderisine ait format biçimi hangisidir?

- Marka gönderisinin format biçimi ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?

1.b. Yüksek düzeyde tüketici katılımı sağlayan, marka gönderisine yönelik interaktiflik içerik hangisidir?

- Marka gönderisinin interaktiflik içeriği ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?

1.c. Yüksek düzeyde tüketici katılımı sağlayan marka gönderisinin hareketlilik özelliği nasıldır?

- Marka gönderisinin hareketlilik özelliği ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?

1.d. Hangi mesaj içeriğine sahip marka gönderisi yüksek düzeyde tüketici etkileşimi sağlamaktadır?

- Marka gönderisinin mesaj içeriği ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?

1.e. Hedonik ya da işlevsel değer açısından bakıldığında hangi değere sahip marka gönderisi yüksek düzeyde tüketici katılımı kazandırmaktadır?

- Marka gönderisinin değer içeriği ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?

1.f. Tüketicilerin paylaşıma yüksek katılım göstermeleri için, gönderi içeriğinin katılıma teşvik edici özelliği nasıl olmalıdır?

- Marka gönderisinin eğlence içeriği ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?
- Marka gönderisinin yönlendirici düzeyi ve yönlendirici içerik özellikleri ile tüketici katılım türleri arasında ilişki var mıdır?

Bu araştırma sorularının cevaplarına ulaşabilmek için tasarlanan kavramsal çerçeve aşağıda görüldüğü gibidir:

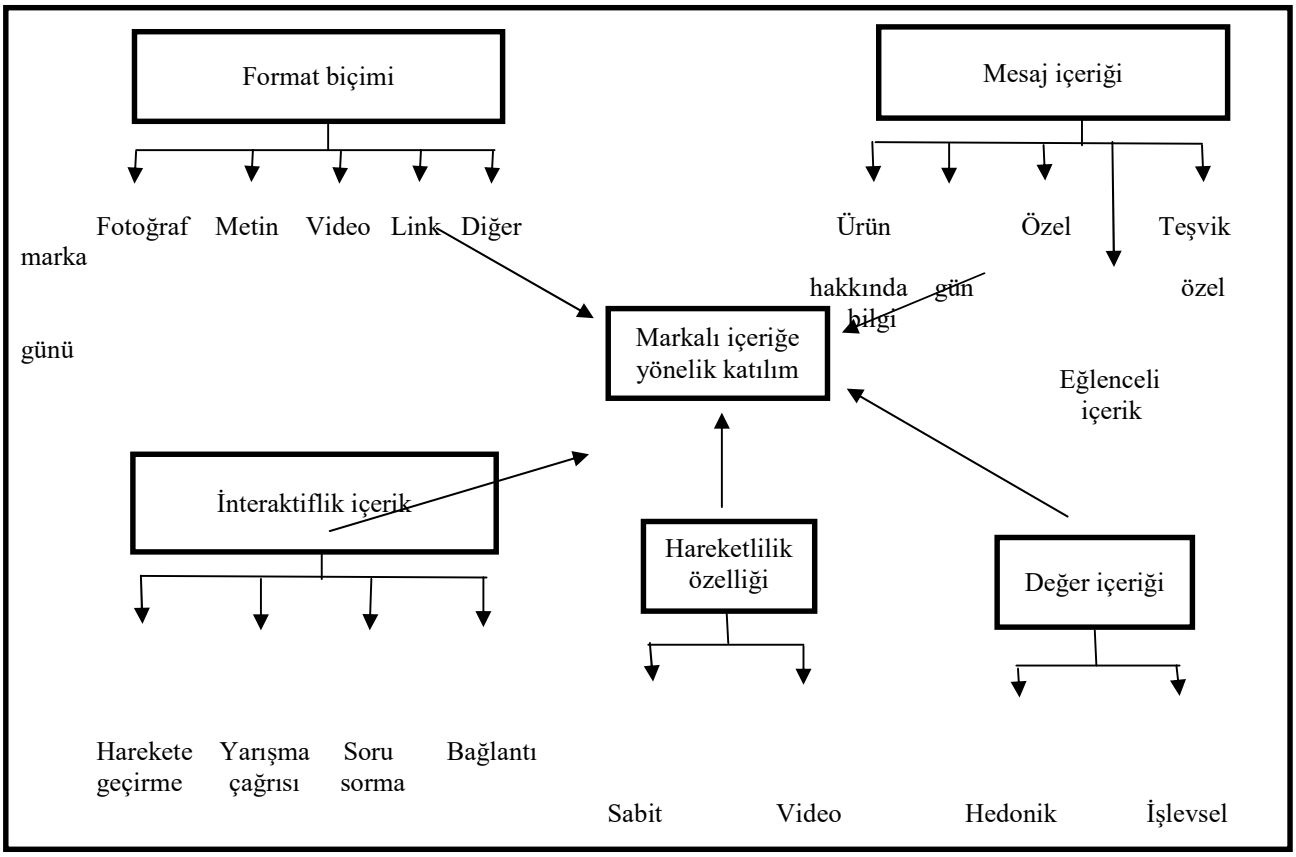

Şekil 1. Kavramsal Çerçeve

YÖNTEM

Araştırma sorularına cevap bulabilecek verilere ulaşmak amacıyla, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sosyal medyayı en iyi kullanan markaların kendi Twitter hesaplarından paylaştıkları gönderilere, nitel araştırma yöntemleri kapsamında bulunan içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi yöntemi, "iletişimin yazılı/açık içeriğinin, objektif, sistematik ve sayısal tanımlarını yapan bir araştırma tekniği" olarak tanımlanmaktadır (Wimmer ve Dommick, 1997: 112). Bu veri toplama yöntemi, iletişim çalışmalarında ve araştırmaların sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Çünkü alanda üretilen iletişim ürün ve hizmetler ile bunların içeriklerinin incelenmesinde, içerik analizi oldukça uygun bir yöntemdir.

ÖRNEKLEM

Araştırma kapsamında, NetFlix, English Home ve Kelebek markalarının kendi Twitter hesaplarında paylaştıkları marka gönderileri analiz edilmiştir. Bu markaların seçilme nedeni, Social Brands[24] tarafından 1-30 Eylül 2021 tarihleri arasında sosyal medyayı en iyi kullanan 3

[24] Social Brands, markaların sosyal medya performansını tarafsız ve objektif şekilde ölçümleyen bir puanlama platformudur. BoomSocial Sosyal Medya Ölçümleme ve Analiz platformunun verilerini ve BoomSonar Suite'in teknolojilerini kullanan SocialBrands, markalar için en popüler sosyal medya kanalları olan Facebook, Twitter ve Instagram'da yer alan 59 binden fazla marka hesabını incelemektedir. Tüm hesaplar ve sayfalar için takipçi sayısı, takipçi artışı, sayfa yapısı, sayfa bilgileri, ay boyunca paylaşılan tüm iletiler, ileti türleri, paylaşılan iletilere gelen beğeni, yorum, paylaşım ve Retweetler, ileti başı etkileşim oranı, hashtag ve mention kullanımı, bulunduğu sektördeki karşılaştırmalı durumu gibi birçok farklı, herkese açık performans verisi analiz edilmektedir. Kanala özel anahtar araçların kullanımı gibi birçok bileşenin sayfa başarısındaki etkileri belirlenerek kanal geneli ve sektör özelinde, yine istatistiksel olarak belirlenmiş katsayılar kullanılarak puanlandırılmaktadır.

marka olarak belirlenmesidir (https://www.boomsocial.com/social-brands). Araştırma örneklemi, amaca dayalı örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Social Brands'in markaların sosyal medya performanslarını değerlendirirken göz önüne aldığı kriterler arasında takipçi sayısı, etkileşim/katılım türlerine ait veriler, takipçi artışı, gönderi başına etkileşim oranı gibi bu araştırmanın amacına uygun alt yapı özelliklerini taşıyan kriterler bulunmaktadır. Örneklem oluşturulurken, tekrarlanan ve takipçilerinin gönderilerini ekleyerek onlara cevap veren gönderiler dışarıda bırakılmıştır. Araştırmanın analiz birimi, markaların Twitter gönderileridir.

DEĞİŞKENLERİN OPERASYONELLEŞTİRİLMESİ

Araştırmada incelenen bağımsız değişkenler, iki medya türü değişkeni ve altı içerik türü değişkeninden oluşmaktadır. Medya türü bağımsız değişkenleri, markalı gönderinin hareketlilik özelliği ve interaktiflik durumu olarak belirlenmiştir. İçerik türü değişkeninin içerisinde ise, ürün/hizmetle ilgili bilgiler, marka kimliğine ait bilgiler, promosyon, özel gün, ürün/hizmetle ilgili olmayan normal günlük paylaşım ve değer içeriği değişkenleri bulunmaktadır. Araştırmanın temel bağımlı değişkeni ise, sosyal medyadaki marka içeriğine yönelik tüketici katılımdır. Tüketici katılımı, gönderiyi beğenme, yorum yapma ve paylaşım (retweet) sayısı olarak belirlenmiştir. Bu üç etkileşim biçimi, sosyal medya platformlarında markalı içeriklere yönelik tüketici katılım performansıyla ilgili performans ölçüm metrikleri olarak kullanılmaktadır. Değişkenlere ait açıklamalar ve kodlama bilgileri, Tablo 1'de ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

Tablo 1. Değişkenlerin kodlama kriterleri

Değişken	Tanım	Kodlama
Format türü	*Gönderinin fotoğraf, video, metin, link olarak tasarlanması*	1=Fotoğraf 3=Metin 5=Diğer 2=Video 4=Bağlantı
Hareketlilik durumu	Gönderinin fotoğraf, metin, link gibi sabit olarak ya da video gibi akışkan biçimde tasarlanması	1= Sabit görsel 2= Akışkan görüntü
Gönderi içeriği	Paylaşım içeriğinde ürün/hizmet ile ilgili bahsedilmesi ya da bahsedilmemesi	0= Ürün/hizmetle ilgili 1= Ürün/hizmetle ilgili değil
Mesaj içerisinde aktarılan değer	Hedonik değer: Bir tüketicinin bir gönderiyi okurken, izlerken yaşadığı keyif, eğlence ve duygular İşlevsel değer: Bir tüketicinin bir gönderiyi okurken, izlerken bilgilenmesi ve içeriğe inanması	1= Hedonik değer 2= İşlevsel değer
İnteraktiflik	Gönderi içerisinde link kullanılması; harekete yönlendirme (örneğin şimdi satın al, harekete geç, mağazayı ziyaret et, linki tıkla); yarışma/ödül kazanmaya çağrı (örneğin ödül kazanmak için cevapla); sadece soru (örneğin bugün günün nasıl geçti,	0= İnteraktif değil 1= İnteraktif

	nasılsın)	
Ürün/hizmetle ilgili bilgiler (ÜHB)	İçerik, ambalaj gibi ürün/hizmetin nitelikleri, fiyatı, kulanım özellikleri, satış noktası bilgileri ya da tariflerinin gösterilmesi, anlatılması.	0= ÜHB yok 1= ÜHB var
*Marka kimliğine ait bilgi (*MKB)	*Marka kimliğine ait bilgiler, yıldönümü kutlaması, markanın ödül alması vb*	0= MKB yok 1= MKB var
Teşvik mesajı	Anahtar kelimeler: Etkinliğe katılım, ücretsiz, indirim, çekiliş, sınırlı teklifler; yılbaşı, bayram, kadınlar günü, babalar günü gibi özel gün nedeniyle yapılan promosyon çalışmaları.	0= TM yok 1= TM var
Özel gün	Babalar günü, anneler günü, sevgililer günü, dini ve milli bayramlar gibi Türkiye'ye özgü ya da evrensel olarak kabul edilen kutlama, anma günleri.	0= ÖG yok 1= ÖG var
Ürün/mizmet/markayla ilgili olmayan günlük içerikler	Gönderinin içerisinde herhangi bir şekilde ürün/hizmet ya da markayla ilgili bilgiler yerine takipçilerle iletişimi sürdürmek için aktarılan günlük mesajlar.	0= ÜHMB yok 1= ÜHMB var
Twitter gönderi beğenisi	Twitter katılımının birincil ölçümü, alınan her bir gönderinin beğenilme sayısıdır.	Sayı
Twitter gönderisi yorumları	Katılımın birincil ölçülerinden birisi, her bir gönderiye yapılan yorumların sayısıdır.	Sayı
Twitter gönderisi paylaşımı	Katılımın birincil ölçülerinden bir diğeri, her bir gönderinin takipçi tarafından başkalarına ulaştırmak için yapılan paylaşım sayısıdır.	Sayı
Olumlu katılım	Her bir gönderinin takipçi tarafından beğenilmesi, olumlu yorum yapılması, paylaşılmasının (retweet yapılması) toplam sayısıdır.	Sayı
Markaların takipçi sayısı	Markaların kendi Twitter hesaplarından takip eden kişi sayısı.	Sayı

Kaynak: : Soey Sut Ieng Lei, Stephen Pratt & Dan Wang (2016): Factors influencing customer engagement with branded content in the social network sites of integrated resorts, Asia Pacific Journal of Tourism Research, s.7, DOI: 10.1080/10941665.2016.1250792.

Hughes, C., Swaminathan, V., & Brooks, G. (2019). Driving Brand Engagement Through Online Social Influencers: An Empirical Investigation of Sponsored Blogging Campaigns. Journal Of Marketıng, 83(5), s. 84 78-96. https://doi.org/10.1177/0022242919854374.
https://www.boomsocial.com/social-brands.

KODLAMA FORMU VE VERİLERİN TOPLANMASI

İçerik analizi için hazırlanan kodlama formu, ağırlıklı olarak literatürden faydalanarak hazırlanmış (Lei, S. S.; Pratt, S. & Wang, 2016; Hughes, C., Swaminathan, V. & Brooks, G. 2019); diğer taraftan araştırma amacına ve sorularına bağlı kalarak araştırmacı tarafından da eklemeler yapılmıştır. Kodlama formunun kontrolü, ana çalışmaya dahil edilmeyen 60 marka gönderisi üzerinden yapılmıştır. Hem pilot hem de ana araştırma iki kodlayıcı tarafından yapılmıştır. Pilot çalışma öncesinde gerekli bilgilendirmenin yapılmasının ardından pilot çalışma uygulanmış, bu süreçte yaşanan problemler kodlayıcılarla birlikte gözden geçirilerek fikir paylaşımlarıyla giderilmiştir. Kodlama formuna yapılan Kappa güvenirlik analizi analizi sonucunda, güvenirlik oranı %80 olarak belirlenmiştir. Bu oran, Landis ve Koch (1977) tarafından önemli uyum düzeyi olarak kabul edilmektedir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde yüksek tüketici katılımına sahip ve sosyal medyayı en iyi kullanan markalara ait Twitter gönderilerinin genel özellikleri ile Twitter kullanıcılarının göstermiş olduğu katılım türleri arasındaki ilişkilere dair elde edilen bulgular ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Gönderinin format türü, hareketlilik durumu, gönderinin içeriği, değer içeriği, teşvik etme düzeyi ile tüketicilerin katılım türleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Test; interaktiflik özelliği, mesaj içeriği, katılıma teşvik içeriği, teşviğin öne çıktı mesaj yeri, katılıma yönlendiren hashtag, emoji ve linkin varlığı ile tüketicilerin katılım türleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için de Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova Testi) uygulanmıştır. İlişki testlerini yapabilmek için marka gönderilerine yapılan katılım türlerine ait sayısal veriler, aralıklı ölçeğe dönüştürülmüştür. Aralarında anlamlı ilişki bulunan ve bulunmayan değişken ile katılım türlerine ait bulgular hem tablo hem de metinsel olarak ifade edilmiştir.

Öncelikle bu çalışmada Twitter gönderileri incelenen markalara ait bilgiler aktarılmıştır.

Tablo 1. Marka Gönderisinin Format Türü ile Gönderiye Yapılan Tüketici Katılım

İncelenen Marka	Takipçi Sayısı	Tweeter'a katılım tarihi
Netflix	700.000	Ocak 2016
English Home	88.100	Ocak 2012
Kelebek	20.800	Eylül 2013

Tablo 1'de görüldüğü gibi çalışma kapsamında Netflix, English Home ve Kelebek markalarına ait Twitter gönderileri analiz edilmiştir. Netflix markası, Twitter'a Ocak 2016'da katılmıştır ve günümüze kadar 700.000 takipçisi olmuştur. İkinci marka olan English Home, Ocak 2012'de Twitter'da yerini almıştır. Toplamda 88.100 takipçisi bulunmaktadır. Eylül 2013'te Twitter'a katılan Kelebek markası ise, 20.800 kişi tarafından takip edilmektedir.

Marka Gönderisinin Format Türü İle Katılım Türleri İlişkisi

İlişkiler açısından çalışmada ilk değerlendirilen konu gönderinin format türü ile bu gönderiye yapılan katılım türü arasındaki ilişkidir. Format türü fotoğraf, video, metin, link ve diğer şeklinde analiz edilmiştir. Tablo 2'de marka gönderisinin format türü ile tüketicilerin bu gönderiye yaptıkları katılım türleri arasındaki ilişkiye dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Marka Gönderisinin Format Türü ile Gönderiye Yapılan Tüketici Katılım Türü İlişkisi

	BEĞENİ		RETWEET		YORUM	
Fotoğraf	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Var	1,47	,382	1,1074	,958	1,2314	,288
Yok	1,60		1,1111		1,1111	
Video	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Var	1,6275	,435	1,0784	,606	1,0000	,001*
Yok	1,4901		1,1192		1,2450	
Metin	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Var	1,5156	,565	1,1146	,002*	1,1927	,001*
Yok	1,7000		1,0000		1,0000	

Not:*P < 0,05, ** P < 0,001

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, bir markalı gönderinin sadece videodan oluşması ile yorum yapma katılımı (0,001 anlamlılık düzeyi, P<0,001) arasında anlamlı farklılık olduğu, retweet (0,958 anlamlılık düzeyi, P>0,05) ve beğeni (0,382 anlamlılık düzeyi, P>0,05) katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle bir marka gönderisine yorum yapma davranışının bu gönderinin videodan oluşup oluşmamasına göre değiştiği, retweet ve beğenme davranışlarının ise değişmediği tespit edilmiştir. Ayrıca videodan oluşmayan markalı gönderilere yorum yapma (X=1,24) davranışı 1'in üzerindedir. Bu bulguya göre, videodan oluşan markalı gönderiye yönelik Twitter kullanıcıları daha az yorum yapmayı tercih etmektedir. Diğer taraftan mesaj içeriği sadece metinden oluşan marka gönderisi ile retweet etme (0,002 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,001 anlamlılık düzeyi, P<0,001) katılım düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği; beğenme (0,565 anlamlılık düzeyi, P>0,05) davranışının ise anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı görülmüştür. Bunun anlamı, bir marka gönderisini retweet etme ve yorum yapma katılım düzeyinin bu gönderinin metinden oluşup oluşmamasına göre değişim gösterdiği, beğenme davranışında ise herhangi bir değişiklik olmamasıdır. Retweet etme ve yorum yapma davranışında gerçekleşen değişimin ayrıntılarına bakıldığında ise, retweet etme katılımının (X=1,11) ve yorum yapma katılımının da (X=1,19) 1'in üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, Twitter kullanıcılarının metinden oluşan marka gönderilerini Retweet edip paylaşmakta ve bu gönderilere yorum yapmaktadır. Sonuncu format türümüz olan fotoğrafa bakıldığında ise, fotoğraftan oluşan bir gönderi ile beğenme (0,382 anlamlılık düzeyi, P>0,05), gönderiyi paylaşma (0,958 anlamlılık düzeyi, P>0,05) ve gönderiye yorum yapma (0,288 anlamlılık düzeyi, P>0,05) arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Başka bir ifadeyle gönderinin fotoğraftan oluşup oluşmamasına bağlı olarak gösterilen katılım türü değişmemektedir.

Marka Gönderisinin İçeriği ve Bu Gönderinin Mesaj İçeriği ile Katılım Türleri İlişkisi

Çalışmada katılım türleriyle ilişkisi ele alınan ikinci gönderi özellikleri, markalı gönderisinin içeriği ve bu gönderide aktarılan mesaj içeriğidir. İlk olarak incelenen özellik olan gönderi içeriği, bu gönderideki mesajın ürün/markayla ilgili olup olmamasını ifade etmektedir. Elde edilen bulgulara göre; gönderi içeriği ile beğeni (0,115 anlamlılık düzeyi, P>0,05), retweet etme (0,580 anlamlılık düzeyi, P>0,05) ve yorum yapma (0,459 anlamlılık düzeyi, P>0,05) katılım düzeyleri arasında herhangi bir anlamlı ilişki yoktur (Tablo 3). Başka bir ifadeyle

markanın gönderisinde ürün/markayla ilgili içerik paylaşıp paylaşmaması, katılım düzeyleri arasında herhangi bir farklılık yaratmamaktadır.

Tablo 3. Marka Gönderisinin İçeriği ve Mesaj İçeriği ile Gönderiye Yapılan Tüketici Katılım Türü İlişkisi

	BEĞENİ		RETWEET		YORUM	
Gönderi içeriği	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Ürün/Marka ile İlgili	1,4643	,115	1,1250	,580	1,2143	,459
Ürün/Marka ile İlgili Değil	1,8750		1,0313		1,0313	
Belirsiz	1,0000		1,0000		1,0000	
Mesaj içeriği	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Ürünle ilgili bilgiler	1,7527	,000*	1,0538	,330	1,0108	,000*
Özel gün	1,0000		1,0000		1,0000	
Promosyon	1,0172		1,1724		1,6207	
Marka imajı	1,0000		1,0000		1,0000	
Günlük mesaj	2,3333		1,2917		1,0000	
Diğer	1,1250		1,0000		1,0000	
Belirsiz	1,1818		1,0000		1,0000	

Not:*P < 0,05, ** P < 0,001

Gönderideki mesaj içeriğine göre kullanıcıların katılım türleri arasında farklılığın var olup olmadığına yönelik tespit edilen bulgular ise; gönderinin mesaj içeriği ile beğeni (0,00 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,00 anlamlılık düzeyi, P<0,001) katılım türleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu; diğer taraftan retweet etme (0,330 anlamlılık düzeyi, P>0,05) katılım davranışıyla herhangi bir farklılığın olmadığını göstermektedir (Tablo 3). Bunun anlamı, gönderinin mesaj içeriğine göre katılım davranışlarının farklılıklar göstermesidir. Ayrıntılarına baktığımızda ise; gönderinin mesaj içeriği normal günlük mesaj (X=2,33) ve ürünle ilgili bilgiler (X=1,75) olduğunda beğenme katılımının 1'in üzerinde olduğu görülmektedir. Twitter kullanıcıları markaların tweetlerinde normal günlük mesaj içeriğiyle ve ürünle ilgili bilgilerle karşılaştıklarında, daha fazla beğenme davranışı göstermektedir. Diğer taraftan gönderinin mesaj içeriğinde promosyon/özel kampanya (X=1,62) bilgileri olduğunda, yorum yapma davranışının da 1'in üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, promosyonla ilgili marka tweetleri söz konusu olduğunda kullanıcılar bu gönderilere daha fazla yorum yaptığını ifade etmektedir.

Marka Gönderisinin Eğlence ve Değer İçeriği ile Katılım Türleri İlişkisi

Tablo 4'te marka gönderisinin eğlence ve değer içeriği ile bu gönderiye yapılan tüketici katılım türleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

Tablo 4. Marka Gönderisinin Eğlence ve Değer İçeriği ile Gönderiye Yapılan Tüketici Katılım Türü İlişkisi

	BEĞENİ		RETWEET		YORUM	
Eğlence içeriği	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Evet	1,9286	,000*	1,1786	,221	1,1667	,827
Hayır	1,2389		1,0619		1,2035	
Belirsiz	1,2000		1,0000		1,0000	
Değer içeriği	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Hedonik	1,8871	,005*	1,1129	,835	1,0000	,057*
İşlevsel	1,3759		1,1128		1,2782	
Belirsiz	1,1429		1,0000		1,0000	

Not:*P < 0,05, ** P < 0,001

Bu aşamada çalışmada öncelikle gönderinin eğlence içeriği incelenmiştir. Tablo 4'te görüldüğü üzere, markalı içeriğin eğlenceli olup olmamasıyla beğenme (0,00 anlamlılık düzeyi, P<0,001) katılım davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı söz konusuyken; bu gönderiyi paylaşma (0, 221 anlamlılık düzeyi, P>0,05) ve gönderiye yorum yapma (0,827 anlamlılık düzeyi, P>0,05) arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Bu bulgu, marka gönderisinin eğlenceli olup olmamasının Twitter kullanıcılarının bu gönderiyi beğenme davranışında değişim yaratırken, paylaşma ve yorum yapma davranışını değiştirmediğini göstermektedir. Ayrıca değişimin ayrıntısına bakıldığında da, gönderi eğlence içeriğine sahip olduğunda (X=1,92) beğenme davranışının 1'in üzerinde olduğu görülmektedir. Yani bir gönderi ne kadar eğlenceli olursa o kadar fazla beğenilmektedir.

Tablo 4'te yer alan diğer bulgular, marka gönderisinde sunulan değer içeriğiyle ilgilidir. Marka gönderisinde hedonik ya da işlevsel değer içeriği sunup sunmaması ile retweet (0,835 anlamlılık düzeyi, P>0,05) davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; beğenme (0,005 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,057 anlamlılık düzeyi, P<0,001- anlamlılık düzeyine çok yakın olduğu için kabul edilmiştir) katılım türleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, gönderinin sunduğu değer içeriğine bağlı olarak Twitter kullanıcılarının beğenme ve yorum davranışlarının değişiklik gösterdiğini; retweet davranışının ise etkilenmediğini ifade etmektedir. Değişikliğin ayrıntılarına bakıldığında ise; hedonik değer içeriği (X=1,88) söz konusu olduğunda beğenmenin 1'in üstünde; işlevsel içerik (X=1,27) olduğunda ise yorum yapmanın 1'in üzerinde olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle eğer gönderi hedonik değere sahipse, Twitter kullanıcıları bu gönderiyi daha fazla beğenmekte; işlevsel değere sahipse daha daha fazla yorum yapmaktadır.

Marka Gönderisinin Hareketlilik Özelliği, Katılıma Teşvik İçeriği ve Katılıma Teşvik Düzeyi ile Katılım Türleri İlişkisi

Bu bölümde markalı içeriğin üç özelliği ile katılım türleri arasındaki ilişki değerlendirilmektedir. Bu özelliklerden ilki, çalışmada incelenen bir diğer konu olan; marka gönderisinin durağan mı yoksa hareketli bir tasarım özelliğine mi sahip olduğunu ifade eden hareketlilik özelliği ile kullanıcıların bu gönderiye gösterdikleri katılım davranışı arasındaki ilişkidir. Tablo 5'te bu ilişkiye dair bulgular yer almaktadır. Bu bulgulara göre, marka gönderisinin durağan ya da hareketli olup olmamasıyla hiç bir katılım türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (beğeni için 0,729 anlamlılık düzeyi, P>0,05; retweet için 0,878 anlamlılık düzeyi, P>0,05 ve yorum yapma için 0,165 anlamlılık düzeyi, P>0,05'dir.) Diğer bir deyişle gönderinin hareketli ya da durağan bir tasarım formatında olması, Twitter kullanıcılarının katılım davranışlarını değiştirmemektedir.

Markalı gönderinin takipçileri gönderiye yönelik katılım göstermesine yönelik teşvik edici içeriğe sahip olması söz konusu olduğunda durum farklılaşmaktadır (Tablo 5). Bu bağlamda teşvik içeriği ile beğenme (0,001 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,016 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışları arasında anlamı farklılıklar olmasına karşılık, retweet etme (0,822 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu bulgulara göre, takipçileri katılıma teşvik eden içeriğin varlığına göre, takipçilerin beğenme ve yorum yapma davranışları etkilenirken; bu gönderiyi paylaşma davranışı etkilenmemektedir. Katılım türlerinin nasıl etkilendiğine bakıldığında, gönderide teşvik edici içerik olmadığında (X=1,86) Twitter kullanıcılarının gönderiyi daha fazla beğenme davranışı gösterdiği, içerik olduğunda ise (X=1,31) takipçilerin daha fazla yorum yapma davranışı sergilediği görülmektedir.

Tablo 5. Marka Gönderisinin Hareketlilik Durumu, Katılıma Teşvik İçeriğinin Varlığı ve Katılıma Teşvik Düzeyi ile Gönderiye Yapılan Tüketici Katılım Türü İlişkisi

	BEĞENİ		RETWEET		YORUM	
Hareketlilik	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Durağan içerik	1,4934	,729	1,1184	,878	1,2434	,165
Hareketli içerik	1,6122		1,0816		1,0000	
İkisi birden	2,0000		1,0000		1,0000	
Teşvik içeriği	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Evet	1,3190	,001*	1,1207	,822	1,3190	,016*
Hayır	1,8625		1,1000		1,0000	
Belirsiz	1,0000		1,0000		1,0000	
Katılıma teşvik düzeyi	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Yüksek	1,4091	,007*	1,2121	,128	1,5606	,000*
Orta	1,3182		1,0000		1,0000	
Düşük	1,1290		1,0000		1,0000	
Katılıma yönlendirme yok	1,8193		1,0964		1,0000	

Not:*P < 0,05, ** P < 0,001

Bu başlık altında son olarak gönderinin takipçileri katılıma ne kadar teşvik ettiği ile katılım düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda gönderinin katılıma teşvik düzeyi ile beğeni (0,007 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,000 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışları arasında anlamı farklılıklar olmasına karşın, retweet etme (0,128 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Yani teşvik düzeyi, gönderiyi beğenme ve bu gönderiye yorum yapma davranışlarında farklılıklara neden olurken, retweet davranışında hiçbir değişiklik oluşturmamaktadır. Farklılıklara yönelik açıklamalar ise şöyle ifade edilebilmektedir: Markalı içerikte takipçiyi katılıma yönlendirmediğinde (X=1,81) beğenme davranışı 1'in üstünde; tam tersi içerikte yüksek düzey katılıma teşvik etme varsa (X=1,56), yorum yapma katılımı 1'in üzerine çıkmaktadır. Bu bulgunun anlamı, takipçiyi katılıma yönlendiren bir içeriğin olmamasının bu gönderiyi beğenen kişi sayısının, diğer taraftan yüksek katılım teşviki olduğunda ise yorum yapan takipçi sayısının artmasıdır.

Marka Gönderisinin Katılıma Teşviği Öne Çıkardığı Mesaj Öğesi ve İnteraktiflik İçeriği ile Katılım Türleri İlişkisi

Tablo 6'da marka paylaşımının takipçileri hangi içerikle katılıma teşvik ettiği ve ne tür katılıma yönlendirdiği ile katılım düzeyleri arasındaki ilişki görülmektedir.

Tablo 6. Marka Gönderisinin Katılıma Teşviği Öne Çıkardığı Mesaj Öğesi ve İnteraktiflik İçeriği ile Gönderiye Yapılan Tüketici Katılım Türü İlişkisi

	BEĞENİ		RETWEET		YORUM	
İnteraktiflik	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Harekete geçme	1,4130	,000*	1,1739	,249	1,6522	,000*
Yarışmaya katılma çağrısı	2,0000		1,4286		2,0000	
Sadece soru sorma	2,5000		1,2500		1,0000	
Bağlantıya yönlendirme	1,0816		1,0204		1,0000	
Diğer	1,1111		1,0000		1,0000	
İnteraktiflik yok	1,7590		1,0964		1,0000	
Teşviğin öne çıktığı içerik	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Görsel içerik	1,3333	,059*	1,0000	,946	1,0000	,016*
Görsel sözlü	1,2667		1,1333		1,4000	
Sözlü	1,5577		1,1538		1,4423	
diğer	1,2353		1,0588		1,0000	
Hepsi	1,0588		1,0588		1,1176	

Teşvik eden yok	1,7750		1,1000		1,0000	

Not:*P < 0,05, ** P < 0,001

Teşviğin öne çıktığı içerikten kast edilen şey; markalı gönderide mesajın hangi öğesi aracılığıyla takipçilerin katılıma teşvik edildiğidir. Teşvik içeriği görsel, sözel, hem görsel hem de sözel, diğer (emoji, link vb) ya da hepsinde aktarılması gibi 5 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak burada incelenen konu, teşviğin öne çıktığı mesaj öğesi ile takipçi katılım türleri arasında nasıl bir ilişki olduğudur. Elde edilen bulgulara göre öne çıkan öğe ile beğenme (0,59 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,016 anlamlılık düzeyi, P<0,001) arasında anlamlı bir ilişki tespit edilirken; gönderiyi paylaşma (0,128 anlamlılık düzeyi, P<0,001) arasında anlamlı herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Teşviğin öne çıktığı öğenin varlığı, takipçilerin beğenme ve yorum yapma davranışında farklılıklar yaratırken; paylaşım yapmasında herhangi bir farklılık oluşturmamıştır. Ayrıca teşvik sözlü olarak vurgulandığında hem beğenme (X=1,55) hem de yorum yapma (X=1,44), 1'in üstünde olmaktadır. Bunun anlamı, gönderide teşvik sözlü olarak ifade edilirse, takipçiler gönderiyi daha fazla beğenme ve yorum yapma davranışı göstermektedir.

Tablo 6'da yer alan bir başka bulgu, gönderinin interaktiflik içeriğiyle ilgilidir. Tabloda görüldüğü üzere, gönderinin takipçiyi yönlendirdiği katılım davranışıyla, retweet yapma (0,249 anlamlılık düzeyi, P<0,001) arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; beğenme (0,000 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,000 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Katılım anlamında takipçilerin yapmaları istenildiği davranışlara göre beğenme ve yorum yapma davranışları farklılık göstermektedir. Bu davranışların ne olduğuna bakıldığında ise; sadece soru soran gönderilerde beğenme davranışının 1'in üzerinde olduğu; yarışmaya davet edilmesi gibi içeriğe sahip gönderilerde yorum yapma davranışının 1'in üzerinde olduğu görülmüştür.

Marka Gönderisinde Teşvik Edici Emoji, Hashtag ve Linkin Bulunması ile Katılım Türleri İlişkisi

Tablo 7 bu araştırma kapsamında incelenen son marka gönderisi özelliklerini ve bu özelliklerin katılım türüyle ilişkisini göstermektedir.

Tablo 7. Marka Gönderisinde Teşvik Edici Emoji, Hashtag ve Linkin Bulunması ile Katılım Türleri İlişkisi

	BEĞENİ		RETWEET		YORUM	
Yönlendirici hashtag	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Evet	1,5238	,359	1,1905	,823	1,0952	,684
Hayır	1,6933		1,0800		1,1200	
Belirsiz	1,0000		1,0000		1,0000	
Hashtag kullanılmamış	1,4095		1,1143		1,2476	
Yönlendirici emoji	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Evet	1,0952	,134	1,1905	,683	1,5714	,008*
Hayır	1,6338		1,0845		1,2817	
Emoji kullanılmamış	1,5364		1,1091		1,0455	
Yönlendirici link	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**	**Ort.**	**Anl.**
Evet	1,0426	,002*	1,0213	,139	1,0851	,469
Hayır	1,7879		1,0303		1,1212	
Link kullanılmamış	1,6393		1,1639		1,2377	

Not:*P < 0,05, ** P < 0,001

Öncelikle çalışmada marka gönderisinde yönlendirici hashtag eklentisinin olmasıyla katılım ilişkisi ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, yönlendirici hashtagle beğeni (0,359 anlamlılık düzeyi, P<0,001), retweet (0,823 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,684 anlamlılık düzeyi, P<0,001) katılım türleri arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulunmadığını

göstermektedir. Bir başka ifadeyle gönderide tüketiciyi katılıma yönlendirici hashtag olup olmaması, tüketicilerin göstereceği herhangi bir katılım davranışını etkilememektedir. Diğer taraftan markalı gönderinin içeriğinde tüketiciyi katılıma yönlendirici emojinin varlığı ile katılım düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; yönlendirici emojiyle yorum yapma (0,008 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışı arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenirken; retweet (0,683 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve beğenme (0,134 anlamlılık düzeyi, P<0,001) katılım davranışları arasında ise herhangi bir anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bulguların anlamı, tüketicileri katılıma yönlendiren emojinin gönderide var olması, yorum yapma davranışında farklılık yaratırken, beğenme ve retweet etme davranışlarında herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır.
Son olarak marka gönderisinde katılıma yönlendirici link ile katılım türleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bulgular, yönlendirici link ile beğenme (0,002 anlamlılık düzeyi, P<0,001) davranışı arasında anlamlı ilişkinin varlığını gösterirken, retweet (0,139 anlamlılık düzeyi, P<0,001) ve yorum yapma (0,469 anlamlılık düzeyi, P<0,001) katılım davranışları arasında anlamlı herhangi bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Yani diyebiliriz ki, tüketiciyi katılıma yönlendirici linkin varlığı, beğenme davranışını etkilerken, retweet etme ve yorum yapma davranışlarında herhangi bir etki oluşturmamaktadır.

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Markalar sosyal medya platformlarında tüketicileriyle ilişki ve etkileşim kurmak istemektedir. Dolayısıyla tüketicilerin marka gönderilerine yönelik katılımını/etkileşimini arttırmaya çalışmaktadırlar. Ancak katılım istiyorlarsa gönderi özelliklerine dikkat etmeleri gerekmektedir.

Öncelikle çalışmada elde edilen sonuçlar, markaların bekledikleri ve istedikleri yüksek tüketici katılımını elde edebilmeleri için sosyal medya hesaplarında paylaştıkları gönderilerin özelliklerinin nasıl olması gerektiği ve gönderi özelliklerinin katılım türlerini nasıl etkilediklerini, dolayısıyla hangi katılım düzeyini elde etmek istiyorlarsa o özellikleri gönderi tasarımında kullanmaları gerektiği, ya da başka bir ifadeyle hangi özelliklerin nasıl katılım getireceğini bilme konusunda önemli bilgiler sunmaktadır.

Yüksek katılım gösteren markalı içeriklerin format türüne bakıldığında, fotoğraftan oluşan marka gönderilerinin tüketicilerin katılım gösterip göstermemesinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan yüksek etkileşimli gönderilerde kullanıcıların videodan oluşan marka gönderilerine daha az yorum yaptığı belirlenmiştir. Bu durumun nedeni olarak Twitter kullanıcılarının karşılaştıkları videolu marka içeriklerini açıp izlemeye daha az istekli olabilecekleri, akış esnasında açmadan atlayıp geçme eğilimine sahip olabilecekleri tahmin edilmektedir. Sonuç olarak takipçilerin izleseler bile yorum yapmaktan kaçınma davranışını yapmayı tercih ettikleri belirlenmiştir.

Bir diğer araştırma sonucu marka gönderisinin içeriğinin ürün/hizmetle ilgili olup olmamasının katılım davranışlarına nasıl yansıdığıyla ilgilidir. Sonuçlar, gönderi içeriğinde ürün/hizmetle ilgili bilgi olup olmamasının, katılım gösterilmesinde önemli olmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle Twitter kullanıcılarının gönderiye yönelik katılım göstermesinde, gönderinin ürün/hizmet içeriğiyle ilgili bilgi aktarmasının herhangi bir ilgisi yoktur. Farklı içeriklere yönelik de katılımda bulunmaktadırlar. Diğer taraftan marka gönderisinin mesaj içeriğine baktığımızda, tüketicilerin beğenmesi ve yorum yapmasıyla mesaj içeriğinde ne aktarıldığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Gönderinin içeriğine göre, tüketicilerin tepkileri farklılaşmaktadır. Eğer gönderi içeriği normal günlük mesajlar gibi oluşturulursa, tüketicilerin bu gönderileri daha fazla beğendiği görülmüştür.

Markalar tüketicilerin beğenisini kazanmak istiyorlarsa, normal günlük mesajlar üretip paylaşarak istedikleri beğeni etkileşimini elde edebilmektedir. Ayrıca Twitter takipçilerinin promosyon, özel kampanya önerileri gibi marka içerikleriyle karşılaştıklarında, bu içeriklere daha fazla yorum yaptıkları belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak tüketici gönderideki yönergeyi yaparsa elde edeceği faydadan kaynaklı olarak yorum yapmayı kabul ettiği tahmin edilmektedir. Örneğin arkadaşını etiketlediğinde indirim kazanacağı ifade ediyorsa gönderide, o indirimi kazanmak için yorum yapmayı göze almaktadır.

Marka gönderisinin eğlence içeriğine sahip olmasıyla tüketicilerin katılım davranışları arasındaki ilişkiye bakıldığında, Twitter kullanıcılarının eğlenceli bir markalı içerikle karşılaştıklarında sadece beğendikleri; retweet etmeleri ya da yorum yapmalarında herhangi bir etkiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Cvijikj ve Michahelles (2013) 100 marka sayfasını inceledikleri araştırmalarında, eğlenceli içeriğin daha yüksek katılım sağladığını belirlemiştir. Bu sonuçla birleştirildiğinde, yüksek katılım gösterilen davranış türünün de beğeni olduğu söylenebilmektedir. Eğlence içeriğine sahip markalı içerikler daha çok, beğenilmektedir. Değer içeriğine bakıldığında ise, haz odaklı markalı içerikler tüketiciler tarafından daha çok beğenilirken, işlevsel yani bilgilendirici içeriğe sahip gönderilere ise daha çok yorum yapılmaktadır. Eğer markalar etkileşim düzeyini artırmak ve tüketicilerle ilgili bilgi toplamak istiyorlarsa bilgilendirici içerikte gönderileri tasarlamaları önerilmektedir. Cvijikj ve Michahelles'ın (2013) yaptığı çalışma sonucu da bu araştırmadan elde edilen sonucu desteklemektedir.

Bir başka araştırma sonucu, marka gönderisinin durağan ya da hareketli yapıda olup olmamasının, Twitter kullanıcısının o gönderiye katılım göstermesiyle hiçbir ilişkisi bulunmadığıdır. Bu sonuç, katılımı sağlayan başka gönderi özelliklerinin olduğunu göstermektedir. Markaların hedef kitle özelliklerini dikkate alarak o kitlelerin beklentilerine uygun tasarımlar yapması önerilmektedir. Diğer taraftan marka gönderisinde takipçilerini katılıma yönlendirici içerik bulundurmaları, tüketicilerin bazı katılım düzeylerini etkilemektedir. Etkilenen katlım davranışlarıyla ilgili bilgiler ise şu şekildedir: Katılıma yönlendiren marka gönderileri Twitter takipçileri tarafından beğenilmezken, yönlendiren gönderilere daha fazla yorum yapılmaktadır. Bu durum yönlendirici içeriklerden hoşlanmadıkları, yorum yapmalarını ise gönderiye yapacakları yorum karşılığında hediye, ödül gibi kazanç elde etmek olduğu tahminine götürmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde eğer sonunda herhangi bir kazançları olmayacaksa, Twitter takipçilerinin mağazayı ziyaret et, linke tıkla gibi davranış yapmaya yönlendirici içeriklerle karşılaşmak istemedikleri sonucuna götürebilir.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri, marka gönderisinin katılıma yönlendirme düzeyinin, tüketicilerin yapacağı katılım davranışlarını etkilemesidir. Yüksek düzeyde katılıma yönlendiren marka gönderilerini Twitter kullanıcıları daha fazla beğenmekte ve yorum yapmaktadır. Bu durum şöyle açıklanabilir: yüksek düzey, doğrudan bir davranışı yap yönergesi anlamına gelmektedir. Örneğin "bu gönderinin altına bir saat içerinde yorum yap" gibi net davranış beklentisi olan gönderiler, eğer bu davranış karşısında ödül, hediye gibi bir fayda sağlayacaksa bu tarz markalı içerikler beğenilip, buradaki yönerge yorum yapılarak yerine getirilmektedir. Sonuç olarak burada katılım davranışlarının olması, kazanacağı faydaya bağlı olmaktadır.

Marka gönderisinin interaktiflik özelliğiyle ilgili sonuçlara bakıldığında, gönderinin interaktif özelliği ile Twitter takipçilerinin katılım düzeyleri arasında farklı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Twitter kullanıcılarını interaktif olmaya davet eden gönderilere kullanıcılar

katılım göstermektedirler. Marka gönderisinin içeriğinde sadece soru sorup cevap vermeleri istenildiğinde daha yüksek düzeyde beğenildiği, hemen ardından ise yarışmaya katılma çağrısında bulunulan içeriklerin beğenildiği belirlenmiştir. Ayrıca yarışmaya katılmaya davet edilen gönderilere yorum yapma davranışının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kısaca soru sorup cevap bekleyen beğenilirken; yarışmaya davet edilen gönderiler ise hem beğenilip hem de yorum yapılmıştır.

Twitter kullanıcılarını gönderiye katılmaya sözlü olarak davet eden marka gönderilerine kullanıcıların katılım gösterdiği belirlenmiştir. Yazılı olarak bu katılım daveti yapıldığında tüketiciler bu daveti okumakta, beğenip yorum yapmaktadır. Bu konuda özellikle video içerikli gönderilere, yüksek katılım düzeyi yapmaktan kaçındıkları görülmektedir. Bunun nedeni olarak da, daha önce aktarıldığı gibi metni okumaktan daha uzun olduğu için videolu içerikleri izlemekten kaçınma olduğu, gönderiyi hemen sürükleyip geçme isteği olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle markalara Twitter gönderileri hazırlarken sözlü içerikler oluşturmaları önerilmektedir. Ayrıca Twitter sosyal medya platformunun en belirgin özelliği gönderilerdeki metin tasarımının ağırlığıdır. Kullanıcıların beklentileri de platformun doğasına uygun hareket edilmesi beklentisi olabilir.

Son olarak ele alınan konu, marka gönderisinin içeriğinde yönlendirici eklentilerin olması ve katılım türü ilişkisidir. Öncelikle marka gönderisinde yönlendirici hashtagin yer almasının, kullanıcıların marka gönderisine katılım gösterip göstermemeleriyle herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır. Ayrıca marka gönderisinde tüketicileri katılıma yönlendiren emoji varsa, Twitter kullanıcıları gönderiye yorum yaparak katılım göstermeyi tercih etmektedir. son dönemlerin iletişimin yeni dili olan emojilere yönelik tüketicilerin tepkilerinin olumlu olduğu ve bu içeriklere yüksek katılım düzeyi gösterdikleri söylenebilmektedir. Diğer taraftan linkler için olumsuz bir durum söz konusudur. Tüketicileri katılıma yönlendiren link içeren marka gönderileri, Twitter kullanıcıları tarafından beğenilmemektedir.

KAYNAKÇA

Baresch, B., Knight, L., Harp, D., & Yaschur, C. (2011). Friends who choose your news: An analysis of content links on Facebook. Paper presented at *the ISOJ: The Official Research Journal of International Symposium on Online Journalism*, Austin, TX.

Bowden, J. L.-H. (2009). The process of customer engagement: A conceptual framework. *The Journal of Marketing Theory and Practice*,17(1), 63–74.

Casaló, L., Flavian, C., & Guinaliu, M. (2007). The impact of participation in virtual brand communities on consumer trust andloyalty: The case of free software. *Online Information Review*,31(6), 775–792.

Content Marketing Institute (2018), "What is content marketing?". http://contentmarketinginstitute.com/what-is-content-marketing/. Erişim tarihi:14 Eylül 2021.

Cvijikj, I. P., & Michahelles, F. (2013). Online engagement factors on Facebook brand pages. *Social Network Analysis and Mining*, 3(4), 843–861.

De Vries, L., Gensler, S., & Leeflang, P. S. H. (2012). Popularity of brand posts on brand fan pages: An investigation of the effects of social media marketing. *Journal of Interactive Marketing*,26(2), 83–91.

Hughes, C., Swaminathan, V., & Brooks, G. (2019). Driving brand engagement through online social influencers: An empirical investigation of sponsored blogging campaigns. *Journal Of Marketıng*, 83(5), 78-96. https://doi.org/10.1177/0022242919854374.

Holliman, G. and Rowley, J. (2014). Business to business digital content marketing: Marketers' perceptions of best practice". *Journal of Research in Interactive Marketing*, Vol. 8 No. 4, pp. 269-293.

Hollebeek, L. D. (2011). Exploring customer brand engagement: Definition and themes. *Journal of Strategic Marketing*, 19 (7), 555–73.
Kwok, L., & Yu, B. (2013). Spreading social media messages onFacebook an analysis of restaurant business-to-consumercommunications. Cornell Hospitality Quarterly,54(1), 84–94.
Landis, J, R., & Koch, G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. Biometrics, 33, 159-174.
Lei, S. S.; Pratt, S. & Wang, D. (2016). Factors influencing customer engagement with branded content in the social network sites of integrated resorts, Asia Pacific Journal of Tourism Research, 1-15, DOI: 10.1080/10941665.2016.1250792.
Sabate, F., Berbegal-Mirabent, J., Cañabate, A., & Lebherz, P. R.(2014). Factors influencing popularity of branded content in Facebook fan pages. *European Management Journal*, 32(6),1001
Schau, H. J., Muñiz, A. M. Jr, & Arnould, E. J. (2009). How brand community practices create value. *Journal of Marketing*,73(5), 30–51
Thongmak, M. (2015). Engaging Facebook users in brand pages: Different posts of marketing-mix information. Paper presented at the *International Conference on Business Information Systems*, Poznan, Poland.
https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey?rq=Turkey,11 Şubat 2021 raporu. Erişim tarihi: 13.09.2021.
https://globalwebindex.com, Q3, 2020 raporu. Erişim tarihi: 13.09.2021.
https://www.boomsocial.com/social-brands, Ekim 2021 değerlendirmesi. Erişim tarihi: 13.10.2021.

CONSUMER ENGAGEMENT ON BRANDED CONTENT: AN ANALYSIS OF AFFECTING FACTORS

Yasemin BOZKURT
Pamukkale University, Communication Faculty, Denizli, Turkey

EXTENDED ABSTRACT
Brands are trying to communicate with today's consumers, who are very active intellectually, emotionally and behaviorally, in different environments and applications by taking advantage of the opportunities offered by technology. Social media platforms emerge as one of the most important environments that brands use to influence their target audiences, mobilize them and establish strong relationships. Because while social media platforms offer brands the opportunity to produce content in different content and design formats that can directly reach their consumers through their own social media accounts; on the other hand, it enables consumer interaction/participation for these branded contents. Therefore, brands try to communicate and interact with their target audiences through the content they produce through their own social media accounts. The fact that this level of interaction is high and positive contributes significantly to the formation of strong bonds between brands and their consumers and to the achievement of the goals of the brands. On the other hand, there are social media users who use social media platforms very well and produce content, and who are also selective and critical of the content they encounter. Users who do not interact with or even ignore every content they encounter may also show negative reactions to these content. This situation can sometimes put brands that use social media platforms to establish positive relations and effective communication with the consumer audience in a very difficult situation. The results obtained provide important information for brands to develop strategies that can ensure that the content they produce has a high level of interaction.

In this context, **the aim of the study** is to determine the characteristics of the brand posts that have high consumer engagement based on the branded content shared by the brands from their own Twitter accounts and to reveal the relationship between these characteristics of the post and the types of consumer participation in order for this participation to occur. Accordingly, the research questions were developed as follows:

Research Question 1: What are the general characteristics of brand posts with high consumer engagement? How do these characteristics relate to consumer engagement types?
Based on this research question, sub-questions were developed.

Content analysis, which is within the scope of qualitative research methods, was applied to the posts shared by the brands that use social media best from their Twitter accounts. Within the scope of the research, the brand posts shared by NetFlix, English Home and Kelebek brands on their Twitter accounts were analyzed. The reason for choosing these brands is that they were determined by Social Brands as the 3 brands that use social media best between 1-30 September 2021 (https://www.boomsocial.com/social-brands).

Brands want to engage and interact with their consumers on social media platforms. Therefore, they are trying to increase the participation/interaction of consumers towards brand posts. However, if they want participation, they should pay attention to the post features. The **research results** are as follows:

Looking at the format type of branded content with high participation, it is seen that brand posts consisting of photographs have no effect on whether consumers participate or not. On the other hand, it has been determined that users comment less on brand posts consisting of videos in highly interactive posts. Another research result is about how the content of the brand post is related to the product / service or not, how it is reflected in the participation behaviors. The results show that whether there is information about the product/service in the content of the post is not important for participation.

On the other hand, when we look at the message content of the brand post, it has been observed that consumers like these posts more if the content of the post is created like normal daily messages. In addition, it has been determined that Twitter followers comment more on brand content such as promotions and special campaign suggestions.

When we look at the relationship between the entertainment content of the brand post and the participation behaviors of the consumers, it is seen that Twitter users only like when they encounter a fun branded content; It was determined that they did not have any effect on retweeting or commenting. When we look at the value content, while pleasure-oriented branded content is liked more by consumers, more comments are made on posts with functional, that is, informative content.

Another research result is that whether the brand post is static or animated has nothing to do with the Twitter user's participation in that post. This result indicates that there are other post features that drive engagement. On the other hand, the fact that they include content that encourages their followers to participate in the brand post affects some of the participation levels of the consumers. The information about the affected participation behaviors is as follows: While the brand posts that lead to participation are not liked by Twitter followers, more comments are made to the posts that lead.

Another result of the research is that the level of directing participation of the brand post affects the participation behaviors of the consumers. Twitter users like and comment more on brand posts that lead to high participation. When the results about the interactive feature of the brand post are examined, it has been determined that there are different relationships between the interactive feature of the post and the participation levels of Twitter followers. Users participate in posts that invite Twitter users to be interactive. It was determined that the content of the brand post was liked at a higher level only when they were asked to ask questions and answer, and immediately afterwards, the content that was called to participate in the competition was liked. In addition, it has been determined that the behavior of commenting on the posts invited to participate in the competition is high. While asking a short question and waiting for an answer, it is appreciated; The posts invited to the contest were both liked and commented on.

It has been determined that users participate in brand posts that verbally invite Twitter users to participate in the post. When this invitation to participate is made in writing, consumers read, like and comment on this invitation. The last issue discussed is the presence of guiding plugins in the content of the brand post and the relationship between the type of participation. First of all, the presence of the leading hashtag in the brand post has no relation with whether the users participate in the brand post or not. In addition, if there is an emoji in the brand post that prompts consumers to participate, Twitter users prefer to participate by commenting on the post. On the other hand, there is a negative situation for links. Brand posts containing links that direct consumers to participation are not liked by Twitter users.

As a result, the research provides important information on how the features of the posts they share on their social media accounts should be in order for brands to achieve the high consumer participation they expect and desire.

Keywords: Branded content, online consumer interaction, content production.

References

Baresch, B., Knight, L., Harp, D., & Yaschur, C. (2011). Friends who choose your news: An analysis of content links on Facebook. Paper presented at *the ISOJ: The Official Research Journal of International Symposium on Online Journalism*, Austin, TX.

Bowden, J. L.-H. (2009). The process of customer engagement: A conceptual framework. *The Journal of Marketing Theory and Practice*,17(1), 63–74.

Casaló, L., Flavian, C., & Guinaliu, M. (2007). The impact of participation in virtual brand communities on consumer trust andloyalty: The case of free software. *Online Information Review*,31(6), 775–792.

Content Marketing Institute (2018), "What is content marketing?". http://contentmarketinginstitute.com/what-is-content-marketing/. Erişim tarihi:14 September 2021.

Cvijikj, I. P., & Michahelles, F. (2013). Online engagement factors on Facebook brand pages. *Social Network Analysis and Mining*, 3(4), 843–861.

De Vries, L., Gensler, S., & Leeflang, P. S. H. (2012). Popularity of brand posts on brand fan pages: An investigation of the effects of social media marketing. *Journal of Interactive Marketing*,26(2), 83–91.

Hughes, C., Swaminathan, V., & Brooks, G. (2019). Driving brand engagement through online social influencers: An empirical investigation of sponsored blogging campaigns. *Journal Of Marketıng*, 83(5), 78-96. https://doi.org/10.1177/0022242919854374.

Holliman, G. and Rowley, J. (2014). Business to business digital content marketing: Marketers' perceptions of best practice". *Journal of Research in Interactive Marketing*, Vol. 8 No. 4, pp. 269-293.
Hollebeek, L. D. (2011). Exploring customer brand engagement: Definition and themes. *Journal of Strategic Marketing*, 19 (7), 555–73.
Kwok, L., & Yu, B. (2013). Spreading social media messages onFacebook an analysis of restaurant business-to-consumercommunications. Cornell Hospitality Quarterly,54(1), 84–94.
Landis, J, R., & Koch, G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. Biometrics, 33, 159-174.
Lei, S. S.; Pratt, S. & Wang, D. (2016). Factors influencing customer engagement with branded content in the social network sites of integrated resorts, Asia Pacific Journal of Tourism Research, 1-15, DOI: 10.1080/10941665.2016.1250792.
Sabate, F., Berbegal-Mirabent, J., Cañabate, A., & Lebherz, P. R.(2014). Factors influencing popularity of branded content in Facebook fan pages. *European Management Journal*, 32(6),1001
Schau, H. J., Muñiz, A. M. Jr, & Arnould, E. J. (2009). How brand community practices create value. *Journal of Marketing*,73(5), 30–51
Thongmak, M. (2015). Engaging Facebook users in brand pages: Different posts of marketing-mix information. Paper presented at the *International Conference on Business Information Systems*, Poznan, Poland.
https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey?rq=Turkey,11 Şubat 2021 raporu. Accessed date: 13.09.2021.
https://globalwebindex.com, Q3, 2020 raporu. Accessed date 13.09.2021.
https://www.boomsocial.com/social-brands, Ekim 2021 değerlendirmesi. Accessed date 13.10.2021.

IMPACTS OF COMPETENCY OUTCOME ASSESSMENT ON ORIENTAL STUDIES UNDERGRADUATE TRAINING PROGRAM DEVELOPMENT

Phan Thi Yen
University of Foreign Languages Studies, The University of Danang, Viet Nam

Le Thi Phuong Loan
University of Foreign Languages Studies, The University of Danang, Viet Nam

Nguyen Thi Thanh Nhan
University of Foreign Languages Studies, The University of Danang, Viet Nam

ABSTRACT
The undergraduate program in Oriental Studies provides students with knowledge of social sciences and humanities with a focus on Oriental Studies with different minors namely Northeast Asian Studies; Southeast and South Asian Studies, etc. The employment of graduates can be very diverse in terms of fields and positions, i.e. staff in government agencies, foreign affairs units, research institutes, press agencies, foreign embassies in Viet Nam, international organizations, travel companies, private and foreign enterprises in Viet Nam, international organizations in Viet Nam, and teachers at schools as well. The students' competency outcomes reflect quality of the university's training process, hence, universities have been paying special attention to training qualified human resources in terms of competitiveness and capacity to participate in international labor markets. In this study, we assessed the competency outcomes of graduates majoring in Oriental Studies in Viet Nam based on their self-assessment, lecturer's evaluation, and employer's evaluation. The research findings are the basis for determining impacts of the competency outcome assessment on the improvement and development of the Oriental Studies undergraduate training program; thereby recommending solutions for the educational institution to adjust the training program in accordance with the labor needs.

Keywords: Oriental Studies; learning outcomes; competency outcome; development; undergraduate training program

INTRODUCTION
The assessment of learners' competency outcomes, not only the last stage of a teaching process but also the beginning of further study, is an indispensable step. Because of its importance, the Viet Nam Ministry of Education and Training issued "Guidelines for developing and publishing outcome standards of training programs" in 2010. Then, in 2021, the Ministry issued a new circular on program learning outcomes; and constructing, evaluating and publishing undergraduate training programs, which regulates that all educational institutions have to review and improve their training programs to ensure all training objectives, knowledge blocs, program structure, content, and assessment of each course, major, training level, and outcome standards would be incordance with Viet Nam National Qualification Framework [97]. This is a key mission contributing to improving the training quality and strengthening quality commitment to the society.

The assessment of learner's competency outcomes is necessary to evaluate their achievement level to meet the published learning outcomes. Competency outcome assessment of Oriental Studies's graduates is the evaluation of the competency to apply the knowledge and skills acquired at school into the work place. In other words, learner's cognitive skills, performance, values and feelings can be assessed altogether through task completion in a certain real-life situation. However, the assessment of

competency is not solely based on a curriculum like the asessment of knowledge and skills since competency is a combination of knowledge, skills, attitude, emotion, moral values, etc. shaped from many fields of study and from the natural social development of a person.

Building and developing training programs have been of great attention by a number of scholars. In particular, the comprehensive model of building and developing training programs based on three main data sources: learners, society and subject-related issues published by Ralph W. Tyler (1949) infered that the goals of training program should be focused in order to meet the needs of learners and society [104].

Author Taba (1962) proposed a basis for developing a training program consisting of 5 steps including: 1) Identify the needs to establish objectives of the training programs, then select the content in line with these objectives. 2) Examine the training programs when put into practice; 3) Amend and consolidate the training program; 4) Develop training program framework 5) Apply formally and communicate to other units [103]. While Taba's model focuses on the development process of a training program, Tyler's one highlights factors related to that process.

The outcome of the training process is an improvement in the knowledge, skills, attitude and competency of the learners. Therefore, learners' competency depends mainly on the training process and content. According to research by Gloria Rogers (2003), university training programs must ensure the achievement of 7 indicators: 1) Intelligence Quotient (IQ); 2) Creativity Quotient (CQ); 3) Emotional Quotient (EQ) ; 4) Moral Quotient (MQ); 5) Passion Quotient (PQ); 6) Digitization Quotient (DQ) (knowledge and competency to use information technology in study and work); 7) Internationalization Index (InQ) (including understanding of languages, ethnic groups, cultures, world civilizations, globalization trends, competency to exchange and cooperate, etc.) [102]. This is a general requirement for competency outcomes, which helps learners achieve future career goals when it is fulfilled.

The assessment of competency outcomes is the process of matching learners' compentency with the published outcomes in order to create favourable conditions for learners to identify their own capacity, to be confident in job-seeking and self-employment. Therefore, learners need to be assigned with a series of tasks during the learning process with different assessment purposes ranging from low to higher levels. Tasks performed by learners including exercises, projects, multiple-choice tests, essays, etc. would enable lecturers to conclude whether they have acquired a certain competency contributing to the achievement of the program outcomes as stated in the matrix of expected learning outcomes of the traning program.

Design and methodology

Research design

Designing a set of assessment tools including 10 competencies criteria (NL[1]1: General cognitive competencies, NL2: In-depth cognitive competencies, NL3: Competencies to apply professional knowledge, NL4: Competencies to perform professional activities, NL5: Core working competencies, NL6: Information and communication technologies competencies (ICT), NL7: Communication competencies, NL8: Autonomy competencies, NL9: Responsibility competencies; NL10: Law enforcement competencies) and 35 indicators reflecting one's competency to survey employers' opinions and self-assessment of Oriental Studies graduates about the achievement level of competency outcomes. The study has collected opinions from 171 Oriental Studies graduates of cohorts 2015, 2016 and 2017.

[1] NL=Conpetency

Research methodology

Analyzing, collecting, systematizing and generalizing contents related to learning outcomes, competency outcomes, and Oriental Studies training programs help identify graduates' competency outcomes. Two types of questionnaire survey respectively used for graduates and employers help determine the achievement degree of competency outcomes.

Competency outcome evaluation of Oriental Studies graduates is carried out through surveys of employers' opinions and self-assessment of Oriental Studies graduates. MS Excel, SPSS, AMOS software are employed to analyze the collected research data, to evaluate the scale reliability, and to evaluate the correlation for the purpose of determining the foreign language competency of Oriental Studies graduates.

FINDINGS and Discussion

Competency Framework of Graduates of Oriental Studies

We study the expected learning outcomes of the Oriental Studies training program and provide a competency framework for final-year students including 10 prerequisite competency, which they must achieve before graduation. Competencies 1, 2, 3 and 4 therein are specialized characteristics of students majoring in Oriental studies. Details are shown in Table 1.

Table 1. Competency Framework of Oriental Studies Graduates

Competency	Criteria
1. General cognitive competency	Explain the basics of Social Sciences and Humanities
	Explain knowledge of political science, national defense - security, policies and laws of the State
	Distinguish popular scientific research methods in international relations
2. Professional cognitive competency	Present perspectives on economic, political, cultural and social issues of Northeast Asian, South Asian and Southeast Asian countries
	Generalize knowledge related to history, foreign policy and international relations of Northeast Asia, South Asia and Southeast Asia's countries
	Have knowledge in international relations teaching and research
	Competency to assess the movement of political, economic, cultural and social trends in Asia and the world
3. Professional knowledge applicable competency	Apply knowledge in the fields of social science, political science, defense - security to work and real life
	Apply knowledge of economic, political, cultural – social aspects of Northeast Asian, South Asian and Southeast Asian countries to work and real life.
	Apply knowledge related to history and international relations of Northeast Asian, South Asian and Southeast Asian countries to work and real life
	Apply knowledge of law, profession, ethics, citizenship rights and obligations to real life
4. Professional activities performance competency	Have the competency to analyze the requirements and perform work in the professional field
	Competency to conduct scientific research projects related to history, culture, economy, politics, international relations of Northeast Asian, South Asian and Southeast Asian countries
	Competency to evaluate job development trends in regional and international contexts
	Competency to organize events related to political, cultural, social and media activities

5. Core working competency	Competency to work independently and as part of a team in an international, multicultural and multiracial environment
	Have the skills to lead, start a business, create jobs for oneself and for others
	Have critical and creative thinking to propose and employ alternative solutions
	Have skills to evaluate quality of work after completion and performance of team members
	Have skill in guiding others in the workplace; transfer and disseminate knowledge and skills in performing specific or complex tasks
6. ICT competency	Competency to apply ICT in designing work
	Competency to apply ICT in implementing work
	Competency to apply ICT in work evaluation and management
7. Communication competency	Competency to communicate in Vietnamese with superiors, colleagues, customers and partners
	Competency to communicate and process information
	Competency to negotiate and debate
	Competency to communicate in English and one of these foreign languages: Korean, Japanese, Chinese, and Thai at work
8. Self-control competency	Competency to self-study and self-research in Oriental studies or related disciplines
	Competency to develop and implement a personal development plan
9. Responsibility competency	Have a sense of self-responsibility
	Have a sense of organization, discipline and responsibility at work
	Have a sense of responsibility for the community
10. Law enforcement competency	Have professional ethics and be ready to take on any work
	Be professional and proactive at work
	Comply with the laws, guidelines and policies of the government

The outcome assessment results of Oriental Studies graduates are delivered from lecturers' assessment, students' self-assessment and the employers' evaluation.

Reliability test

With the use of SPSS to evaluate reliability of the survey, the results are as follows in Table 2.

Table 2. Reliability of the scale

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Self Assessment	0,796	0,793	35
Employer's assessment	0,833	0,831	35

The reliability of the scale through employers and graduate' survey have suitable reliability. Reliability results for all observed variables range from 0.78 to 0.83. All observed variables would be accepted and used in analyzing other components.

Results of the analysis of competency structure of Oriental Studies Graduates

Analysis the fit of the research model shows that:

Table 3. Model fit measures evaluation indicators with research data

Measure	Estimate	Estimate	Threshold	Interpretation
	Self Assessment	Employer's assessment		
CMIN	787,554	782,495	--	--

DF	515,000	515,000	--	--
CMIN/DF	1,529	1,519	Between 1 and 3	Excellent
CFI	0,921	0,911	>0,95	Acceptable
RMSEA	0,056	0,055	<0,06	Excellent
PClose	0,111	0,134	>0,05	Excellent

Based on the above table, shown that CMIN/DF=1,529 (<2), TLI, CFI, GFI greater than 0.9; RMSEA= 0.056 (< 0.06) are suitable. Therefore, the model fits or is compatible with the research data. In addition, it is necessary to consider some more issues of scale reliability, convergent validity, monism and discriminant validity.

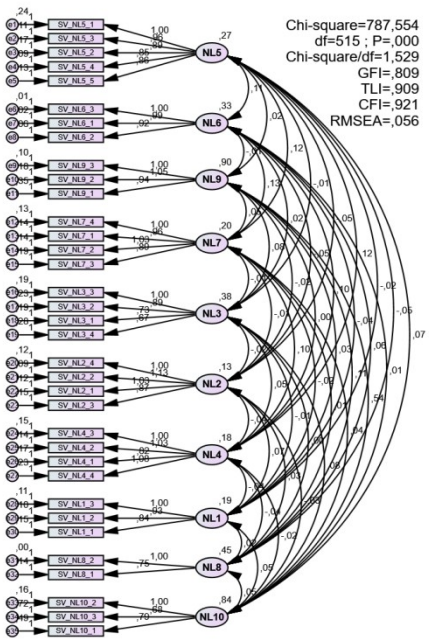

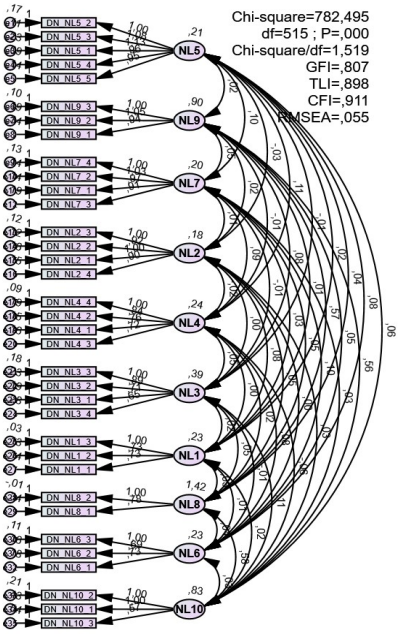

Figure 1. CFA model of Self assessment resultFigure 2. CFA model of Employer's assessment result

The results in two confirmatory factor analysis (CFA) models show that the competencies are classified into 10 groups and the impact indicators are within the statistical range and are consistent with the research hypothesis.

Quartile analysis of two respective groups: Oriental Studies graduates' self-assessment and employers' assessment about competency outcomes show that there is a correlation between the collected data.

Table 4. Model fit measures evaluation indicators with research data

		Statistics	
		Self assessment	**Employer's assessment**
N	Valid	171	171
	Missing	0	0
Mean		3,68	3,67
Median		3,68	3,71
Mode		3,72	3,88
Std. Deviation		0,26	0,32
Variance		0,07	0,10
Range		1,51	1,58

Minimum		2,84	2,86
Sum		628,97	626,86
Percentiles	25	3,50	3,43
	50	3,68	3,71
	75	3,86	3,88

The values are quite close with each other, the mean and mode values of the self-rated group are equal, and the median is equal to the 50% percentile value.

The average score of competency outcome of Oriental Studies graduates

Graduates self-assess their competency outcomes and employers rate the achievement level of competency outcomes of graduates according to 35 performance indicators on a scale from 1 to 5, the results are in table 5.

Table 5. Average results of competency according to groups

Competency group	**Graduates' self assessment**	**Employers' assessment**
NL1	3,626	3,474
NL2	3,525	3,580
NL3	3,721	3,575
NL4	3,693	3,689
NL5	3,692	3,590
NL6	3,636	3,606
NL7	3,702	3,599
NL8	3,594	3,635
NL9	3,745	3,328
NL10	3,850	3,807

Graduates self-assessed 10 groups of competencies with levels ranging from 3.52 to 3.85 points; while employers rated the score lower and ranged from 3.32 to 3.8.

Comparison of graduates and employer's assessment on graduates' competency outcomes

Table 6. Comparison of competency outcomes assessed by graduates and employers

Paired Samples Test									
		Paired Differences							
					95% Confidence Interval of the Difference				
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Lower	Upper	t	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1	**SV_NL1 - DN_NL1**	**0,15205**	**0,65700**	**0,05024**	**0,05287**	**0,25123**	**3,026**	**170**	**0,003**
Pair 2	SV_NL2 - DN_NL2	-0,05556	0,59581	0,04556	-0,14550	0,03439	-1,219	170	0,224
Pair 3	**SV_NL3 - DN_NL3**	**0,14532**	**0,76515**	**0,05851**	**0,02982**	**0,26083**	**2,484**	**170**	**0,014**
Pair 4	SV_NL4 - DN_NL4	0,00439	0,20014	0,01530	-0,02583	0,03460	0,287	170	0,775
Pair 5	SV_NL5 - DN_NL5	0,10292	0,68474	0,05236	-0,00044	0,20629	1,966	170	0,051
Pair 6	SV_NL6 - DN_NL6	0,02924	0,45567	0,03485	-0,03955	0,09803	0,839	170	0,403
Pair 7	**SV_NL7 - DN_NL7**	**0,10234**	**0,66734**	**0,05103**	**0,00160**	**0,20308**	**2,005**	**170**	**0,047**
Pair 8	SV_NL8 - DN_NL8	-0,04094	1,24313	0,09506	-0,22859	0,14672	-0,431	170	0,667

Pair 9	**SV_NL9 - DN_NL9**	**0,41698**	**1,35067**	**0,10329**	**0,21309**	**0,62087**	**4,037**	**170**	**0,000**
Pair 10	SV_NL10 - DN_NL10	0,04288	0,41944	0,03208	-0,02043	0,10620	1,337	170	0,183

With the assumption that H0 is the mean value of graduates=employers, the comparison results show that from NL2 and L7 Mean values of graduates < employers, graduates self-assess their competency lower than that of employers. with levels ranging from -0.05556 to -0.04094. The remaining competencies have Mean value of graduates > employers, graduates self-assess their capacity higher than enterprises.

According to table 6, pairs of NL1, NL3, NL7, NL9 have Sig value. <0.05 meaning the competency outcomes assessed by employers are different from those assessed by graduates. Sig value. of the remaining competencies > 0.05 means that there is no difference between the assessment of graduates and employers. However, the difference between the two assessed subjects is not too large, the difference margin is not high.

The competency outcome assessment results which converted according to the scale and rating, shown in Table 7.

Table 7. Results of competency outcomes

		The employer's assessment						**Total**
		Good		Very good		Excellent		
		No.	%	No.	%	No.	%	No.
Graduate's self-assessment	Good	15	62,5	9	37,5	0	0,0	24
	Distinction	24	16,6	113	77,9	8	5,5	145
	Excellent	0	0,0	2	100,0	0	0,0	2
Total		39	22,8	124	72,5	8	4,7	171

The assessment result match between graduates' self-assessment and employer's assessment of competency outcomes of students graduating from Oriental Studies at a good level, accounting for 62.5%; the distinction level accounts for 77.9% (calculated on each category) and based on the total number of assessments, the matching rate of the good level accounts for 8.77% (15/171 students) and the distinction level accounts for 66.08% (113 students) /171 students).

From the results in Table 7, compare with the evaluation results of lecturers during the learning process of students majoring in Oriental Studies.

Table 8. Cross-comparison of competency outcomes and graduation ratings of Oriental Studies Graduates

Lecturer's assessment			**Employer's assessment**			**Total**
			Good	Very good	Excellent	
Average	Graduate self-assessment	Good	3	0		3
		Very good	0	4		4
	Total		3	4		7
Good	Graduate self-assessment	Good	12	7	0	19
		Very good	22	95	4	121
	Total		34	102	4	140
Very good	Graduate self-assessment	Good	0	2	0	2
		Very good	2	14	1	17
	Total		2	16	1	19

Excellent	Graduate self-assessment	Very good		0	3	3
		Excellent		2	0	2
	Total			2	3	5
Total	Graduate self-assessment	Good	15	9	0	24
		Very good	24	113	8	145
		Excellent	0	2	0	2
	Total		39	124	8	171

As can be seen from Table 8, there are 4 graduates who are at good level, 14 students at distinction level in all 3 groups. In addition, academic performance of those good students accounted for the highest percentage, while the competency outcome assessed for the distinction group accounted for the highest percentage. However, the competency outcomes of Oriental Studies graduates have not yet reached expectations of educational institutions and employers.

CONCLUSIONS

Impacts of competency outcome assessment on training program development

Developing a training program is a process in training activities and learner's competency outcome assessment is a step to determine quality of the training program for quality improvement. The assessment results show that the scale ranges from 3.47 to 3.8/5 points, which is not high. Especially the groups of general cognitive competency, professional cognitive competency, competency to apply professional knowledge; responsibility competency; communication skills are highly appreciated by employers. This is the basis for adjusting the training program to meet employers' needs. In addition, employers proposed a few contents for expected competencies of Oriental Studies graduates.

Solutions to develop Oriental Studies training program

Regarding the competency outcome assessment results, the training program needs to be adjusted to increase the length of student's internships to ensure they can gain more experience before graduation. Adjusting teaching methods for soft skills and foreign language courses to help students develop comprehensively their core competencies at work.

In summary, developing the Oriental Studies training program should be done with the following steps: Analyze the training context and needs; Review the training program; Evaluate and improve training program. The competency outcome assessment of Oriental Studies graduates is a step in this process. Research results have reflected the importance of assessing competency outcomes in the training process of an educational institution.

ACKNOWLEDGMENT

This study is sponsored by Science and Technology Development Fund of the University of Foreign Languages Studies, The University of Danang, Vietnam with the Registered No. T2021-05-07

REFERENCES

[97]. Bloom, B., Englehart, M. Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York, Toronto: Longmans, Green

[98]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021). *Thông tư Quy định về chuẩn chương trình đào tạo; xây dựng, thẩm định và ban hành chương trình đào tạo các trình độ của giáo dục đại học.* Thông tư số 17/2021/TT-BGDĐT ngày 19 tháng 05 năm 2017 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.

[99]. Dave, R. H. (1975). Developing and Writing Behavioural Objectives. (R J Armstrong, ed.) Educational Innovators Press
[100]. Trần Khánh Đức (2013). Nghiên cứu nhu cầu và xây dựng mô hình đào tạo theo năng lực trong lĩnh vực giáo dục, Đề tài Trọng điểm ĐHQGHN, mã số: QGTĐ.
[101]. Trần Khánh Đức (2017). *Năng lực học tập và đánh giá năng lực học tập*, Nxb Bách Khoa, Hà Nội
[102]. Gloria Rogers, Ph.D – ABET (2003). *Assessment for Quality Assurance*, Rose-Hulman Institute of Technology
[103]. Taba, H. (1962). *Curriculum development; theory and practice*, New York,: Harcourt Brace & World
[104]. Tyler, R. W. (1949), Basic principles of curriculum and instruction, Chicago, IL: University of Chicago Press

ANALYSIS OF THE EFFECT OF POEMS IN DEVELOPING VOCABULARY IN ENGLISH LANGUAGE EDUCATION

Çağlar Demir
Balıkesir University, School of Foreign Languages, Dr.Eng.Instructor

ABSTRACT
Various teaching tools have been used in English language education to improve speaking, reading, writing and reading skills. Word knowledge is of considerable importance for linguistic competence and performance. Literary works such as stories, novels and poems not only help readers understand the culture, the feelings and the events people have experienced but also to learn the language used in these literary pieces. Language is reflected in words which convey the intended message. Language learners need to have command of vocabulary in order to express themselves properly. That is why, word retention, receptive and productive knowledge, motivation of the students in learning new words are crucial in terms of producing the words in the new language accurately and fluently. The purpose of this study is to revisit existing sources of information related to the usefulness of the poems in teaching vocabulary in English language under the light of existing academic works done on the topic in question. This study also seeks to shed light upon the significance of poems in developing vocabulary and its effect on learners's motivation to learn new words, word retention, activation of comprehensible input, enlarging vocabulary knowledge, accuracy of pronunciation, and activation of receptive and productive vocabulary knowledge.

Keywords: English Language Education, Poems, Vocabulary, Foreign Language learners

INTRODUCTION
The English language has become the common denominator of the worldwide business community. It is thus unsurprising that global corporations (such as Microsoft, Nokia, SAP, Samsung and even Renault) have stipulated that English be used as their corporate language (Northrup,2013). This hegemony of English has generated a global demand for English teaching services, and English as a Second Language (ESL) learning services have become a substantial industry. To what extent has the range of materials available to teachers and trainers been modified and enlarged in recent times? The covid crisis has done much to accelerate this and the tools of the trade have undergone metamorphosis; the blackboard has become a screen, the pen a keyboard and the teacher's voice a microphone. As for material, a vast and much unexploited range of material is available on the internet, radio and television. These have changed the whole educational experience for teachers as well as for learners.
In foreign language education in today's world, English teachers tend to make use of all kinds of teaching materials in the classroom to enhance students' learning. One of these teaching tools is literature (Wilkins & Urbanovic, 2014). It is of great significance in terms of conveying the culture of the target language to students and facilitating students' learning of vocabulary and grammar. The significance of the portrayal of culture by the use of literature cannot be underestimated (Adam, Barratt-Pugh & Haig, 2019). English literature has long been a staple diet of the teaching world to substantial but questionable effect and the time has perhaps come to re-visit its usefulness in this rapidly changing environment. There is no doubt that literature provides students with a strong basis

for expanding students' vocabularies, allowing them to become accustomed to commonly-used grammatical structures and to acquire an insight into cultural norms and values that may be different to their own, especially in the ESL context (Levy, 2016).

Various forms of literature and literary work exist, ranging from dictionaries, diaries, fables, and poetry. This article seeks to place greater emphasis on the use of poetry within the ESL classroom, and will seek to analyze how important and useful poetry is within the ESL classroom in language acquisition. This article shall generally examine the usefulness of poetry as a tool, but it must be borne in mind that poetry can also help to create a positive, happy and stimulating classroom atmosphere, which can be further conducive to learning and enhance language-acquisition (Bell, 1998).

In essence, poetry is a category of literature. Poems can be accepted as written or oral artforms, which convey emotions, views, imagination worlds by playing with the words in a rhythmical way. They "evoke a concentrated imaginative awareness of experience or a specific emotional response through language chosen and arranged for its meaning, sound, and rhythm" (Britannica, 2021). A key element of poetry is that poetry means drawing pictures with words. As Greek poet, Simonides (cited in Boran, 1981) remarks, they are ' speaking pictures.' For the poet plays with words beautifully and sometimes in a funny way. Thus, many learners enjoy reading them (Bell, 1998).

Poems are the reflection of all kinds of emotions, anger, hatred, love, longing for and sincere thoughts which will be transmitted to all people in the world for ever. Metcalf (2018) asserts that 'words have power and that concurrently poetry is powerful because it can talk to people in an unconventional way. From the words we choose to the way we choose to write them, poems have a beat or rhyme (or both) that can stick in people's minds. Because poems tend to be short, people can enjoy several in one sitting. What attracts me most is a poem's ability to say so much in so few words.'

Good vocabulary knowledge is the food of speaking, reading and writing and listening. New Existing research on the teaching of new vocabulary through poems seems to be a somewhat neglected area in the field of language education and appears to be generally uncodified. There is likely to be a benefit in codifying existing sources of information and also supplementing them further with this article. There is no doubt that poetry plays an important role in second language acquisition, in the accuracy of pronunciation (Reilly, 2012) promoting motivation, creativity and self-expression along with multi-skill development and interaction among learners (Gönen, 2018), developing meaningful literacy (Hanauer, 2012). Further, studies have shown that the use of poetry in ESL teaching has a demonstrable causative effect on test scores (Özen & Mohammadzadeh, 2012). Owing to the substantial use of testing within the educational systems across the world, it is evident that anything which may give students a boost to their test scores is welcome (Scogin, Kruger, Jekkals & Steinfeldt, 2017).

Vocabulary teaching doesn't mean introducing and teaching students the meanings of new words. Effective vocabulary teaching can be carried out under four principles as they are defined by Graves (2000);

1. wide or extensive independent reading to expand word knowledge
2. teaching specific words to enhance comprehension of texts containing those words
3. teaching with independent word-learning strategies,
4. teaching with word consciousness and word-play activities to motivate and enhance learning

The Affectiveness of Poems in Building Vocabulary

The harmony of words which expresses emotions and thoughts of human beings can only be displayed in the poems. Once the readers and learners realize the pleasure of beautifully designed lines, they

become eager to understand the meanings of the unknown words for poems also arouse learning interest for the intended message. In that respect, Poems are precious tools to be used as vocabulary builders. The affectiveness of poems can be analysed under five points:

1- Increase motivation to learn new words.
2- Empower retention of vocabulary.
3. Enlarge vocabulary knowledge, not only daily used but literary words.
4. Repetition of words by vocalizing poems over and over ignites cognitive process and causes internalization of the words learnt in the poems.
5. Effect on the accuracy of pronuncation of the words.
6. Help activation of comprehensible input and master productive knowledge.

1-Poems can be used as motivating tools in language teaching. World of emotions is best expressed through poems. When a learner reads a line which expresses his or her emotions in a simplified, short, and meaningful way, the learner gets motivated to read and keep the words in mind. Smart states that poems are great motivators in language classes for they are rich in cultural references and they present a wide range of learning opportunities. Poem based lessons enhance foreign language learning and boost motivation (Bagherkazemi, M.& Alemi, ,M. 2010).
Motivation is a major factor in foreign language acquisition, the learning experience being a dynamic process of numerous aspects. The learning environment, peer-groups, available technology, family and of course the teacher; all these are variables which affect a student's motivation. A major consideration is the choice of teaching material and the way it is used. A student's ability to relate to the material can have either a positive or a negative effect.

Atwell (1998) claims an increase in students' motivation by making use of poems. Students are asked to contribute elements of their own background and experience in order to interpret and enrich their concept of the poem being read and discussed. The resulting relationship between the student and the material creates a richer and more enriching context favourable for language acquisition. This is not exclusively in the area of reading; a student's motivation to read carries over into a more general level of achievement and especially in comprehension and vocabulary acquisition.

In the language courses, writing poems also ignites motivation. Students are encouraged to write a poem which does not need to be perfect for generally speaking, it is seen as a challenging task. It can be argued that writing a poem may seem as hard work which can lead to demotivation. In contrast, the joy of writing a poem of one's own means more than motivation for a language learner. In particular, teachers and advanced English learners can write poems by using simple expressions. Sheridan (2001) wrote the following poem and expressed that he was so proud of himself for he had been afraid of writing poetry for a long time;
Mrs.Hedden
You were so weird in fourth grade
With your parfüme and flouncy dresses
And curled hair, ı imagined you
Hanging bat like in the evenings
Upside down in the cloakroom

Above abondoned galoshes and torn notebooks.
You emerged in the morning with more
Homework: maps of South America
To trace and color and label
Wth 'Principal products' poems
And stories to read, family trees
Spelling and endless long devision.

Reading, writing or interpreting poems can not be more satisfying and enjoyable than experiencing it. Even though the learners have great fears about writing poetry, it is not so difficult to 'get students to write poems. Once that is accomplished, nearly everything else about poetry starts to seem possible' (Sheridan, 2001, 206). It goes without saying that trials on creating poems force students to look up in the e-dictionaries in their mobile phone applications. Finding the right word, reading its meaning and using it in the line is a satisfying and rewarding process in terms of creating a literary work.

2. Poems empower the retention of vocabulary for the readers read them over and over for they see the beauty and playfullness of words and enjoy the taste of repeating the lines again and again. Without any written forms, in the civilization process of humanity, poems have been transmitted from ears to ears for 'sound patterns provide salient organizational frameworks for lyrical material' (Rubin, cited in Atchley, 2013). Poems provide schemas which help recalling randomly distributed information. That is to say, poems are the organization of summarized information. Organized knowledge can easily be recollected by the memory of human brain when it is repeated. Repetition fosters memory and memory recalls the rhytmic sounds and patterns in the poems.

Form-based schemas enable sound patterns to be anticipated and provide structure through rhythmic constraints (Rubin 1995, cited in Atchley, RM, 2013). Atchley (2013) also remarks that 'Humanity's oral traditions have often emphasized form in the past, and this long-standing practice suggests that form may lend an advantage to memory for spoken words. However, form must be rhythmic, relevant to the material, and heard aloud in order to be remembered. Our findings indicate that there is enduring memory for form in the context of poetry, that poetic sound structures are learned schematically… Memory for form is retained in poetry.'

3.Poems enlarge vocabulary knowledge. There is no question that well combination and elaboration of words in the poems attract the readers' attention for they also address their feelings and thoughts. Accordingly, the learners try their best to understand each word in the poems to understand the poem well. The learners learn the words which define their emotions and thoughts through poems. Poems teach us daily words and sophisticated words. Real world of language is brought to learners through poems.

4. There is no doubt that learning language is a dynamic process. Once a learner or ESL speaker do not practise it, they experience difficulty in remembering the new words they have learnt in the texts, videos and lessons. Poems function as a remedy for word-forgetting illness for foreign language learners and speakers for repetition of words through poems activates cognitive process. The rhythm and structure of poetry communicate far more than simply presenting information; the construction of imagery and choice of specific words is as meaningful as the content (Csikszentmihalyi, 1996). Understanding a poem requires a great deal of cognitive effort which helps the learners deconstruct the complex lines or sentences.

5- Pronunciation is the vocalization of the sounds of the speech and sounds are significant because

because it is used to achieve meaning in contexts of use (Dalton, 1994). Focusing on areas such as syllable length, linking, weak forms and stress placement, tasks and poems allow students to practise the understanding and production of fast, natural speech (Rees, 2010). Poems' effect on accuracy and pronouncation is of significance for good articulation and expression in all languages provide optimum understanding and linguistic performance for the language speakers. There is a significant study done by Khaleghi (2020), which explores the efficiency of poems on the pronounciation of the English words. It is stated that 'In a quasi-experimental study conducted at a Saudi university, a randomly selected group of 60 undergraduate EFL learners were given training in accent, rhythm, and intonation in connected speech using metrical, rhymed poetry, over a period of three weeks. A comparative analysis of the participants' pre- and post- test speech samples revealed that learners made noteworthy progress in their accent, rhythm, and intonation in connected speech'

6.Activation of Comprehensible Input

Learners of a foreign language need to transmit their message to other people. But this message should be understandable, which means that learners have not internalized the words taught or learnt yet. What receptive knowledge of the words means is that we read and understand the words' meanings in the text. At the receptive knowledge level, the function of the brain about absorbing the word and using it in a daily conversation is not ready. As Nagy, Anderson & Herman and Webb (cited in Maskor, 2016) state, 'the teacher usually give the meaning of the word, using the word in a sentence, but just ask the learners to spell and pronounce only.' Productive vocabulary knowledge can be deduced as the vocalization of the words by the language learners. They can make use of the words in their speech. Thoughts and feelings are expressed by the learners who have grasped the language. Because the productive stage depends on being competent. Productive vocabulary knowledge is deemed as the ability to recover the structure and meaning (Laufer, cited in Maskor, 2016), or to pass on the word as in the original learners' language (Webb, cited in Maskor 2016). Laufer (cited in Maskor, 2016) divides knowledge into productive vocabulary into controlled and free vocabulary. Controlled productive vocabulary knowledge indicates the capacity to construct words when the cue is given while, free productive vocabulary knowledge is the ability to use words spontaneously and without specific encouragement to produce certain words, such as speaking without feeling any discomfort. This stage requires a great deal of effort for a learner to transfer one's message to another person. Swain sees that stage as 'pushed output, the role of which is as a sufficient factor for language acquisition.'(cited in Ghazo, 2018)

CONCLUSION

Literary works are the natural transmitters of the real world of the languages. We not only learn the culture but also the words used in languages through novels, stories and poems. As mentioned in this paper, poems are perfect combination and art of the words. Harmonized and meaningful combination of words in the poems activates language learners' linguistic knowledge. This article provides rationale for the use of poems in L2 vocabulary teaching by revisiting the research area and shedding light upon the significance of vocabulary teaching through poems in terms of its boosting motivation of learning new words and empowering retention of vocabulary, activation of receptive and productive knowledge of vocabulary by providing in depth analysis of the academic works regarding the relation between poems and vocabulary knowledge in ELT research field.

REFERENCE

Adam, H., Barratt-Pugh, C. & Haig, Y. (2019). “Portray cultures other than ours”: How children’s literature is being used to support the diversity goals of the Australian Early Years Learning Framework. *Aust. Educ. Res.* 46, 549–563. https://doi.org/10.1007/s13384-019-00302-w
Atchley, R. M., & Hare, M. L. (2013). Memory for Poetry:More than Meaning? *International journal of cognitive linguistics*, *4*(1), 35–50.
Atwell, N. (1998). In the middle: New understandings about writing, reading, and learning. Portsmouth, NJ: Boynton/Cook Publishers.

Bagherkazemi, M. and Alemi, M. (2010). Literature in the EFL/ESL classroom: Consensus and Controversy. LiBRI. Linguistics and Literary Broad Research Innovation, 1(1), 1-12.
Bell, T. (1998). Extensive Reading: Why? and How? (TESL/TEFL). The Internet TESL Journal. http://iteslj.org/Articles/Bell-Reading.html
Britannica. (2021). Poetry - Poetry and prose. Encyclopedia Britannica. https://www.britannica.com/art/poetry/Poetry-and-prose
Csikszentmihalyi, M. (1996). Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention. New York: Harper/Ccjllins (pp. 107- 126)
Dalton, C.&, B. (1994). Pronunciation, Oxford University Press, Oxford, New York.
Ghazo, AA. & Taamneh, I. (2018). The Effect of Swain's Push Out Hypothesis on Promoting Jordanian Language Learners' Reading Performance, *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, vol 7(1), ISSN:2200-3592
Gönen,SIK.2018. Implementing Poetry in the Language Class: A Poetry-Teaching Framework for Prospective English Language Teachers, *Advances in Language and Literary Studies*, v9 n5 p28-42
Graves, M. F. (2000). “A vocabulary program to complement and bolster a middle-grade comprehension program,” in B. M. Taylor, M. F. Graves, and P. Van Den Broek (eds.*), Reading for meaning: Fostering comprehension in the middle grades*, New York: Teachers College Press.
Hanauer, DI.Meaningful literacy: Writing poetry in the language classroom, Language Teaching 45(01):105 - 115
Khaleghi, M., Batobara, M. Saleem, M. (2020). A Case for Teaching Pronunciation to Adult EFL Learners, Using Metrical Versification, *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, Vol. 19, No. 3, pp. 460-474, https://doi.org/10.26803/ijlter.19.3.25
Levy, L. (2016). *Extensive Reading in English as a Foreign Language/ English as a Second Language Contexts*. Core.ac.uk. https://core.ac.uk/download/pdf/230012476.pdf
Maskor, ZM&Baharudin, H.(2016). Receptive Vocabulary Knowledge or Productive Vocabulary Knowledge in Writing Skill, Which One Important? International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences 2016, Vol. 6, No. 11 ISSN: 2222-6990
Northrup, D. (2013). How English Became the Global Language, Palgrave Macmillan,New York.
Özen, B., & Mohammadzadeh, B. (2012). Teaching vocabulary through poetry in an EFL classroom. International Online Journal of Primary Education, 1(1), 58–72. https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED534091.pdf
Rees, MV, (2010). Rhymes and Rhythm: A Poem-based Course for English Pronunciation, Garnet Education.
https://media.neliti.com/media/publications/223736-the-use-of-poetry-in-teaching-pronunciat.pdf
Reilly, N. (2012). What is the Role of Poetry in Second Language Learning and Teaching? The Role of Poetry in Teaching Second Language. (slideshare.net)

Scogin, S. C., Kruger, C. J., Jekkals, R. E., & Steinfeldt, C. (2017). Learning by Experience in a Standardized Testing Culture: Investigation of a Middle School Experiential Learning Program. Journal of Experiential Education, 40(1), 39–57. https://doi.org/10.1177/1053825916685737
Sheridan, D. 2013. Teaching Secondary English: Readings and Applications, Routledge.
Wilkins, S., & Urbanovič, J. (2014). English as the Lingua Franca in Transnational Higher Education: Motives and Prospects of Institutions That Teach in Languages Other Than English. Journal of Studies in International Education, 18(5), 405–425. https://doi.org/10.1177/1028315313517267

A LONGITUDINAL STUDY FOR THE EPIDEMIOLOGY OF SCHOOL ACCIDENTS DURING A THREE SCHOOL-YEAR PERIOD IN ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN. THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCIDENTS AND GENDER

Doloma, D.
Department of Physical Education & Sport Sciences, Democritus University of Thrace, Greece

Kampas, A.
Department of Physical Education & Sport Sciences, Democritus University of Thrace, Greece

Agelousis, N.
Department of Physical Education & Sport Sciences, Democritus University of Thrace, Greece

Michalopoulou, M.
Department of Physical Education & Sport Sciences, Democritus University of Thrace, Greece

ABSTRACT
School is an environment that accidents in children occur. The current study aimed at present the incidents of school accidents in pupils aged 6-9 years in Greece over a 3-year period. *Methods*: Accident were collected through the use of a structured questionnaire from primary schools of Komotini, specifically at grades 1st, 2nd and 3rd. The purpose of the present study was to examine: 1) the incidence of school accidents, 2) the accidents that occur in the school environment within three years, 3) if gender is a crucial factor of the accidents. 20 boys and 22 girls were participated in the present study throughout a three-year period, from the first to the third class of primary school. Students' accidents was measured with a modified version for Greek environment of the questionnaire "Student Injury and Incident Report for use in Swedish Schools", which developed by Christoforidis and Kambas (2007). The statistical analysis of: i) frequency was used for each question applied in the questionnaire and ii) chi-squared was carried out. From the analysis of the results and the discussion that followed we come to the following conclusions: a) the most accidents occur during breaks (73.7%) and physical education (19.7%). Schoolyard (80%) and concrete (80%), dry surfaces were the most frequent places that accidents took place (84%), while the school children were running (67.1%). Abrasions (81.6%) at knees (38.2%) and wrists (25%) were the most frequent type and part of the body while students were in a hurry (30.3%) and put excessive effort to do something. First aid was given by physical education teachers (61.8%) and other teachers (38.2%). Boys are more likely to have an accident than girls (boys 41, girls 35), but this was not statistically significant (x^2 = 5.83, p=.442). *Conclusions*: 1. The accidents that took place in the present study caused by the inappropriate surface, during breaks while students were running. 2. Gender does not affect the number of accidents.

Keywords: accidents, gender, school children.

KRİZE MÜDAHALE YAKLAŞIMI TEMELİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN COVİD-19 PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM DENEYİMLERİ VE SOSYAL HİZMET: BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Şüheda KÜÇÜKKAYA
Bitlis Eren University

Fatma Ceyda ÇELİK
Bitlis Eren University

Araştırmanın Problemi

Sosyal hizmet, bireylerin, grupların ve toplulukların karşılaştıkları problemlere yönelik koruyucu-önleyici, değiştirici-geliştirici ve tedavi edici yönleri bulunan uygulamalı bir disiplindir. Karşılıklı etkileşimlere odaklanan sosyal hizmet alanı müdahale planı oluşturmada problemleri genel ve bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktadır. Bu bağlamda müdahale planı oluştururken çeşitli kuram ve yöntemler sosyal hizmete bilgi temeli sağlamaktadır. Krize müdahale yaklaşımı sosyal hizmet alanında; doğal afetler, kayıplar,travmalar,hastalılar gibi beklenmedik olaylarla karşı kaşıya kalan bireylerin, grupların ve toplulukların ani değişen durumlarda baş etme kapasitelerini arttırmaya yönelik güçlendirici, destekleyici ve sorun çözme becerilerini arttırıcı müdahale planı sunmaya olanak tanıyan ve sıklıkla kullanınlan yaklaşımlardan biridir. 2019 yılında ortaya çıkan ve kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alarak uluslararası halk sağlığını tehdit eden Covid-19 pandemisi ,küresel çapta bireyleri,grupalrı ve toplulukları etkileyen ve ani şekilde gelişen bir kriz durumudur. Bu kriz durumu eğitim sistemi üzerinde bir takım beklenmedik değişiklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Altyapı yetersizlikleri ve kısıtlılıklarına rağmen ani bir biçimde eğitim süreçleri dijital platformlara taşınmıştır. Bu değişikliklere uyumda kaynaklara erişim imkanlarındaki farklılıklar nedeniyle eşit katılım sağlanamamış ve dezavantajlı konumda olan öğrencilerin fırsat eşitsizklikleri derinleşmiştir. Bu bağlamda çalışma, Sosyal hizmette krize müdahele perspektifine dayanarak öğrencilerin bu süreçteki deneyimlerini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmada , öğrencilerin deneyimlerine yer verilerek;

- Pandemi ve kriz sebebiyle sunulan uzaktan eğitim modelinin etkililiği,
- Uzaktan eğitim sürecin kazanımları ve götürüleri,
- Uzaktan eğitime erişim noktasında yetersizliklerin ve kısıtlılıkkların neler olduğu,
- Uzaktan eğitime katılımda,sosyal eşitsizlik, alt yapı eksikliği ve materyallere ulaşımda yaşanan kentsel ve kırsal farklılıklarınn sosyal hizmet bakış açısıyla ortaya konması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışma amaca yönelik olarak, nitel araştırma yöntemi ile tasarlanmış ve Bitlis Eren Üniversitesinde eğitim gören, 16 öğrenciyle yüz yüze derinlemesine görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularının analiz edilmesinde ve temaların oluşturulmasında betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Sonuçları

- Kırsalda yaşayan öğrencilerin alt yapı ve dijital araç gereç eksikliği sebebiyle eğitime katılım oranının düşük olduğu ve her öğrencinin eğitime eşit katılım sağlayamadığı,

- Eğitime katılımda yaşanan fırsat eşitiksizliğinin stres düzeyini arttırdığı gelecek kaygısının sosyal ilişkilere zarar verdiği ve dezavanjlı konumda olan öğrencilerin eşitsizliğini derinleştirdiği,eğitim sisteminin dışına itildiklerini düşündükleri,
- Katılımcıların, pandemiyi kriz olarak tanımladıkları ve ekonomik, sosyal, psikolojik olarak tükenmiş hissettikleri, destek mekanizmalarına ulaşmada kısıtlılık yaşadıkları bu anlamda sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Uzaktan Eğitim, Sosyal Hizmet, Krize Müdahale

SOCIAL WORK AND DISTANCE EDUCATION EXPERIENCES OF UNIVERSITY STUDENTS DURING THE COVID-19 PANDEMIC BASED ON A CRISIS INTERVENTION APPROACH: THE CASE OF BITLIS EREN UNIVERSITY

Şüheda KÜÇÜKKAYA
Bitlis Eren University

Fatma Ceyda ÇELİK
Bitlis Eren University

Statement Of The Problem

Social work is a practice-based profession and discipline with protective-preventive, chancing-improving, and therapeutic aspects for the problems faced by individuals, groups, and communities. Social work discipline, which focuses on mutual interactions, deals with problems from a general and holistic perspective while creating an intervention plan. In this context, various theories and methods provide a knowledge base for social work while creating an intervention plan. The crisis intervention approach in social work perspective is one of the frequently used approaches that enable to provide an empowering, supportive and problem-solving intervention plan to increase the coping capacity of individuals, groups, and communities who are faced with unexpected events such as natural disasters, losses, traumas, and illnesses. The Covid-19 pandemic, which emerged in 2019 and threatened international public health by affecting the whole world in a short time, is a rapidly developing crisis that affects individuals, groups, and communities globally. This crisis has caused some unexpected changes in the education system. Despite the inadequacies and limitations of the infrastructure, education processes have suddenly been moved to digital platforms. In adaptation to these changes, equal participation could not be achieved due to the differences in access to resources. And the inequalities of opportunity for disadvantaged students have deepened. In this context, the study reveals the experiences of students in this process based on the perspective of crisis intervention in social work.

Aim of the Research

The aims of the research to be revealed based on the experiences of the students are as follows:

- The effectiveness of the distance education model experienced due to the pandemic and crisis
- Advantages and disadvantages of the distance education process
- What are the inadequacies and limitations in accessing distance education?
- Revealing social inequality in participation in distance education, lack of infrastructure, urban and rural differences in access to materials from a social work perspective

Research Design
The study was designed with the qualitative research method for the purpose and was carried out with face-to-face in-depth interviews with 16 students of Bitlis Eren University.

Findings
The results of the study are as follows:

- Due to the lack of infrastructure and digital equipment of students living in rural areas, the rate of participation in education is low, and not every student can participate equally in education,
- They thought that the inequality of opportunity experienced in participation in education increased the stress level, the anxiety of the future harmed social relations, deepened the inequality of disadvantaged students, and they thought that they were pushed out of the education system,
- It was concluded that the participants defined the pandemic as a crisis and felt economically, socially, and psychologically exhausted and that they had limited access to support mechanisms, and in this sense, they needed social work intervention.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Distance Education, Social Work, Crisis İntervention

ÇAĞDAŞLAŞMA VE SANAYİLEŞMENİN İKTİSADİ BÜYÜME VE KALKINMADAKİ ÖNEMİ

Doç. Dr. Hakkı ÇİFTÇİ
Çukurova Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ÖZET
Son dönemlerde iktisadi referans çerçevesinde değerlendirilen, büyüme ve kalkınma olguları hız, esneklik ve pratiklik açısından bir değişim ve dönüşüm meydana getirmiş, ortaya çıkan yeni üretim biçimlerinin politik, ekonomik, teknolojik, sosyal, kültürel ve demografik değişimlere ve gelişimlere yol açmıştır. Piyasa iktisadı öncesinden antikiteden, ortaçağa, ortaçağdan piyasa toplumuna ve bugüne oluşan büyüme ve kalkınma literatürü uzun bir zaman süresince ilk sanayileşme tecrübeleri ve sanayi inkılabı ile şekillenmiş; gelişmişlik, azgelişmişlik ve gelişmekte olan ülkeler kavramı sanayi seviyelerine göre ülkeler, bölgeler ve beldeler ayrıma tabi tutularak biçimlenmiş ve tanımlanmaya başlamıştır. Bu çalışmada, nüfus, eğitim, tarih, antropoloji, coğrafya, siyaset, din, hukuk gibi bir çok sosyal alanda İktisadi gelişme ve büyümenin temel faktörleri değerlendirilecektir. Bunun yanı sıra ilerlemenin sürükleyici gücü sanayileşme, araştırma, geliştirme, bilim, fen ve mühendislik alanlarıyla teknoloji ve bilgi ile kendini gösteren kalkınma ve büyümenin omurgası tarım, sanayi, ticaret ve hizmetler gibi ekonomik yapının karşılıklı bağ ve bağımlılıkla ilintili modernleşme kavramı, çağdaşlaşma olgusu; kurumların, süreçlerin, sistemlerin ve yapıların gelişimini sağlaması ve kaynaklığıyla da büyüme ve gelişme ile yakından ilgilidir. Farklılaşmalar başlıca alanlarında belirginleşir. Bu anlamda modernleşme, iktisadi kalkınmayı kapsar; ancak daha ötesine gider. Bunun yanı sıra bu çalışma da, modernleşme ile iktisadi büyümenin kaynakları, sınırları ve aşamaları değerlendirilerek öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaşlaşma, Sanayileşme, İktisadi Büyüme, Kalkınma

CONTEMPORARY AND INDUSTRIALIZATION ECONOMIC GROWTH AND IMPORTANCE IN DEVELOPMENT

Assoc. Professor. Dr. Hakkı ÇİFTÇİ
Cukurova University
Faculty of Economics and Administrative Sciences

ABSTRACT
Growth and development concepts, which have recently been evaluated within the framework of economic reference, have brought about a change and transformation in terms of speed, flexibility and practicality, and have led to political, economic, technological, social, cultural and demographic changes and developments of new forms of production. The growth and development literature, from pre-market economics to antiquity, from the middle ages to the market society and today, has been shaped by the first industrialization experiences and the industrial revolution for a long time; The concepts of development, underdevelopment and developing countries have been shaped and started to be defined by separating countries, regions and towns according to industry levels. In this study, the basic factors of economic development and growth in many social areas such as population, education, history, anthropology, geography, politics, religion, law will be evaluated. In addition, the driving force of progress is industrialization, research, development, science, science and engineering, technology and knowledge, the backbone of development and growth, agriculture, industry, trade and

services, the concept of modernization related to the mutual connection and dependence of the economic structure, the phenomenon of modernization; It is closely related to growth and development as it provides the development and resource of institutions, processes, systems and structures. The differentiations become evident in their main areas. In this sense, modernization includes economic development; but it goes further. In addition, in this study, the sources, limits and stages of modernization and economic growth will be evaluated and suggestions will be presented.

Keywords: Modernization, Industrialization, Economic Growth, Development

1.Giriş

Bir ülke mevcut ekonomik potansiyeliyle bir önceki yıla göre ürettiği nihai malların toplam değerindeki değişiklikle ifade edilen iktisadi büyümenin şehir hayatındaki gelişmeler, sanayileşme ve çağın teknolojik değişikliklerine ayak uyduran boyutuyla daha hızla arttığı bir gerçektir. Bu büyüme artışları rassal değildir, demirden körükleri ve silindirle buharlı torna tezgahını yapan John Wilkinsonların, buharla işleyen makinalar yapan Matthew Boultonların ve buhar basıncı, silindir modelleri icat eden James Watt'ın, Arkwright'ın iplik sarma makinası, John Kay'ların dünden bugüne gelen büyüme tarihinde önemli payları bulunmaktadır. Bu pay beraberinde sanayi inkılabını oluşturmuş, Watt gibi geniş sosyal dönüşümleri sağlayan kuramsal anlamda dâhil olması sanayi inkılabının en muazzam eseri buhar makinası ile sanayileşme yeni iş ve yeni bitmez tükenmez enerjiyle dolu iş insanlarının ortaya çıkmasıyla ülkelerin gelişmişlik düzeyi belirlemeye başlamıştır(Heilbroner, Robert L,1970). Ülkelerin ekonomik kalkınması ise bu müteşebbis ruhun sanayileşme hamleleriyle ve buluşları üzerine inşa edilerek çağın gereklilikleri sağlanmıştır. İnsanlık tarihinin belki de en hızlı dönüşümleri ekonomik alanda bir çok problemi de beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar aşabilmek için politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik alanda dönüşümlerle kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümeyi gerçekleştirmek gerekmektedir(Öztürk M, 2020). Bugün gelişmiş, ileri sanayi ülkeler arasında yer alan ülkelerin tamamı yeni buluşları ve girişimci ruhuyla ilk sanayileşme tecrübeleri ile şekillenmiş ve biçimlenmiş, ileri düzeyde antikite ve ortaçağa nisbetle büyüme, gelişme, kalkınma, sanayileşme ve modernleşme gibi farklı kavramlarla anlatılan bir değişim ve dönüşüm sürecini şehir hayatından kasaba ve fuarlara kadar, din alanı başta olmak üzere kalkınmanın itici ve kalıcı gücü sosyal alana kadar çağdaşlaşma ve gelişmenin ilk nüveleri atılmıştır(Heilbroner, Robert L,1970).

Malikane hayatından, din alanındaki değişiklikleri, sendikal faaliyetlerden kasaba ve fuarlara ve gezici tüccarlarla başlayan uluslararası ticareti ve yatırımları, ülkenin hızla büyümesi için önemli fırsatları sanayileşme, büyüme, gelişme, yapısal değişim ve hatta modernleşme anlamları da atfedilen toplumsal refahı bu gelişme, değişim ve dönüşüm gerçekleştirmiştir(Jabareen, Y.(2006). Sanayileşmenin ya da büyümenin bazen de modernleşmenin yerine kullanılan kalkınma kavramı incelendiğinde sanayileşme, halkın belli ölçüde devlet yönetimine katılımcılığı, akılcı değerlerin ürünü akıllı ürün ve hizmetlerin kültüre yayılması, massedilmesi, teknolojik gelişmenin sağladığı aşırı sanayileşme ve iktisadi büyüme neticesinde, sürdürülebilir gelişme önemli çevre sorunlarının ortaya çıkmaya başlamasıyla çevreyi tahrip eden sanayileşmeden doğan iktisadi büyümenin bir yerde sınırlanması gerektiğine dair düşünceler ortaya atılmıştır(Alkin Erdoğan(1975). Doğayı tahrip eden, suçları arttıran, kayıt dışılığı besleyen, yer altı ekonomisini canlandıran ve gelecek nesillerin, köksüz, işsiz, sessiz, geleceksiz ve acımasız gerçekleşen ekonomik büyümenin tek yönlü işe yaramadığının bilincinde olan ülkeler, kalkınma süreçlerini de devreye sokarak nüfus, eğitim, tarih, antropoloji, zaman ve mekan bilincinde bütünsel sürdürülebilir bir gelişmişlik anlayışını benimsemişlerdir(Hiç Mükkerem(1970).

2.Gelişmişliğin Değişen Doğası

Kalkınma/gelişme teorileri, tarımda, sanayiide, ticarette ekonomik yapı ve dokuda değişen batı toplumlarındaki değişimleri anlama, açıklama ve yorumlama ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Değişime karşı direnen, ya da değişim için direnen gelişmemiş toplumlar, modernleşmeyi açıklamada dayanak olarak kullanmaktadırlar. Gelişmiş ekonomilerin temeli 1930-40 da Latin Amerika, 1929 dünya ekonomik bunalımlarından etkilenen ve II. Dünya savaşı sonrası ekonomik zorluk ve güçlük yaşayan ülkelerine yönelik geliştirdikleri sosyo, ekonomik ve teknolojik politika paketleriyle 1943-53 döneminde Sanayi inkılabıyla beraber Avrupa ve K. Amerika'ya kadar uzanmaktadır. Gelişmişliğin ekonomik irdeleme kavramı II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmıştır. iktisadi gelişmenin doğasıyla ilgili ilk organize edilmiş çalışmalar 1940'lı yılların sonunda başlamıştır. Gelişmişliğin ilk evresinde Gelişmenin Değişen Doğasının Paradigması (1940-1970), 1970'den günümüze kadar Küreselcilik Paradigması birinci küreselleşme evresi diyebileceğimiz pre modern politik ekonomiden post modern politik beşinci küreselleşme evresine kadar halen ileri teknolojik ve bilgi yoğun üretim tarzlarıyla etkisini sürdürmektedir. Bu evre içerisinde 1950-1960 yılları arasında belli safhalarda kalkınmanın geliştiğini ve modernleşmeye dönüştüğünü Kalkınmayı doğrusal/aşamalı bir süreç olarak ele alan teorilerden, Dual ekonomi modelleri ve Rostow'un modernleşme teorisinde, 1960-1970'lı yıllar arasında ise Prebisch ve Frank'ın metropolitan merkez ve uydular şeklinde açıklayan yapısalcılık ve bağlılık teorisi, 1980'ler ve 1990'lar arası Lall ve Balassa'nın serbest ticaret adı altında yapısal uyum programlarıyla devletin ekonomiye müdahalesini azaltan liberalleşme politikaları 1970'ler sonrası Sivil toplum kuruluşlarıyla toplumsal yaklaşım ve diğer yandan eleştirel alternatif yaklaşımlar olarak ele alabileceğimiz yapısalcı okul, bağımlılık okulu, dünya sistemleri teorisi tabandan tavana post kalkınmacılık teorileri şeklinde değişim evreleri, uygulama ve politikaları değişim göstermiştir(Yavan, N. 2021). Piyasa liderliğindeki kalkınma stratejisi ve devlet odaklı (Müdahaleci) kalkınma stratejisi olarak hep kendisine bir uygulama sahası bulmuştur(Yılmaz, Ö. ve Akıncı, M.(2012).

3.İktisadi Büyüme ve Kalkınma Açısından Azgelişmişlik

Azgelişmiş ülkelerde gelişmemiş teknoloji, etkin ve verimli kullanılamayan kaynaklar, dar piyasalar, uzmanlaşmayan vasıf düzeyi düşük işgücü ve düşük ölçek ekonomileri azgelişmiş ülkelerin sanayileşme süreçlerine yeterli desteği sağlayamamakta, sürdürülebilir kalkınma ve gerekli gelişme düzeyine erişememektedir(Aslan, Funda(2010). Dışa açılmayı yararlı hale getiremeyen İç piyasanın küçüklüğü uluslararası piyasalara açılarak geniş pazar ağları kurulabilir(Artan, S; Hayaloğlu, P.(2013). Bütün bunların yanı sıra azgelişmiş ülkelerin dinamik müteşebbis ve yaratıcı güç bakımından girişimcileri gelişmiş ülkelerin yenilikçi, ölçek ekonomileri güçlü, faktör donatımı ve güçlü girişimcileriyle rekabet gücü düşük kalmaktadır(Yürekli, Özlem(2004). Bu düşük rekabet gücü, azgelişmiş ülkelerin emek yoğundan sermaye yoğun birincil mallara doğru kaydırmaya çalıştıklarında daha da artmaktadır (Karatepe, Umar(2006). Koruma olanaklarından yararlanan ithal ikameci sektörler ihracat sektörleri aleyhine gelişirken rekabet edemeyecek ve dış pazar genişlemesine imkan oluşturamayacaktır(Egeli, Hüseyin Avni(2001). Bütün kaynakların kullanımında ve üretim faktörlerinde etkinlik, karlılık, verimlilik, risk ve belirsizliği azaltacak ürün çeşitlendirmesi, teknolojinin absorbesi, yayılması ve teknolojik gelişmenin izlenmesi gibi maliyet düşürücü ve rekabetçi düzeyi artırıcı olgular üreticiler tarafından hız esneklik ve pratiklik açısından zayıf olunca ve yenilikler takip edilemeyince gelişme sağlanamamıştır(Atik, Hakan A. Dolun, Leyla,2006). Tüketicinin fayda arayışındaki çoklaştırma güdüsündeki değişim ile sanayileşme, modernleşme ve çağdaşlaşma ile ekonomik gelişme ve kalkınma arasında güçlü bir ilişkinin varlığı verilerle gösterilmektedir(Kibritçioğlu, Aykut(1998). Bunlara ilaveten, imalât sanayinin öneminde artış; sanayi üretiminin kompozisyonunda değişim ve üretim teknikleri ve arz kaynaklarında değişim, teknik gelişmeyi, akılcı ekonomik tavrı, kentsel yaşam tarzı, içsel ve dışsal ekonomiler, hızlı teknolojik ilerleme ve eğitici etkileriyle ve bir ülkenin sanayi üretimi, istihdam, üretim ölçeği, sermaye yoğunluğu ve teknolojilerle ve benzer birçok politik, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik faktörler sanayileşmeyi sağlamaktadır(Konya, Sevilay(2012). Sanayileşmeyle başlayan ticari hamleler ise İthal ikamesine yönelik sanayileşme stratejisi ile ihracata yönelik sanayileşme stratejisi ve bunların bileşeni ticari vizyon, misyon ve aksiyomuyla gerçekleşmektedir(Özel, H. Alp(2012).

4. İktisadi Büyüme ve Kalkınma

Genelde bu iki kavram birbirinin aynısıymış gibi görünse de aralarında çok farklılıklar söz konusudur. Ekonomik büyüme üretim kapasitesinin artırılması, üretim imkanları eğrisinin dışa doğru kayması, niceliksel(kantitatif) üretim potansiyelini artırmak ve faktörlerini etkin, verimli kullanarak aynı miktardaki üretim faktörleri ile daha fazla mal ve hizmet üretilmesi yani kaynakların tam ve etkin kullanılmasıdır(David Begg, Stanley Fischer and Rudiger Dornbusch,2005). Öte yandan ekonomik kalkınma kantitatif ölçülebilir bir gelirdeki değişmenin yanısıra, ülkenin ekonomik, sosyal, kurumsal, siyasal ve kültürel, politik ve ütopik yapısındaki niteliksel (kalitatif) değişmeleri de içerir. Ekonomik büyümenin gerçekleşmesiyle pareto optimalite ile her kesimin refah seviyesinin artması hedeflenmektedir(David Begg, Stanley Fischer and Rudiger Dornbusch,2008). M. Todaro'ya göre; büyümenin temel belirleyicileri; sermaye birikimi, nüfus artışı ve teknolojik gelişme olarak belirtilmektedir. Bunlara ilaveten; yüksek oranlı ekonomik yapıda değişim, sosyal ve ideolojik değişim, üretken yatırımlar, tamamlayıcı yatırımlar, sosyal sabit sermaye yatırımları, toplam faktör verimliliğinde ve kişi başına düşen gelirde yüksek oranlı artış, beşeri sermaye yatırımları, dış pazarlara erişebilme

İktisadi büyüme ve kalkınma süreci içinde bunun sağlanabilmesi için; istihdam edilenlere verimli bir çalışma ortamının sağlanmasının yanında, yatırım artışını sağlayacak imkânların olabilirlik ölçüsünde arttırılması ve atıl kapasiteyi harekete geçirecek önlemlerin alınması gerekmektedir. İktisadi büyüme ve kalkınma süreci içinde bunun sağlanabilmesi için; istihdam edilenlere verimli bir çalışma ortamının sağlanmasının yanında, yatırım artışını sağlayacak imkânların olabilirlik ölçüsünde arttırılması ve atıl kapasiteyi harekete geçirecek önlemlerin alınması gerekmektedir. Bir ülkede iktisadi büyüme; ülke ekonomisinde işgücünün, doğal kaynakların ve teçhizatın artan bir fonksiyonu olmaktadır. iktisadi büyüme ve kalkınmanın hedefi kişi başına düşen millî geliri arttırmak olmakla beraber bunu sağlayacak stratejik faktörün sermaye olduğu görülmektedir. Bu öneminden dolayı iktisat literatüründe hem büyüme hem de kalkınma konularına olan ilgi uygulamalı ve teorik olarak artmıştır. Kurumsal yapının iktisadi büyüme ve kalkınma arasındaki bağlantıyı kurarak, uzun dönemli kalkınma sürecinin temelini oluşturduğu söylenebilir. İktisadi kalkınma genel olarak bir dizi yapısal değişikliği beraberinde getiren bir iktisadi büyüme süreci olarak tanımlanmakla birlikte, yapısal değişikliği belirleyenlerin neler olduğu ve bu değişikliğin kalkınmaya olan etkilerinin yeterince incelendiği söylenemez.

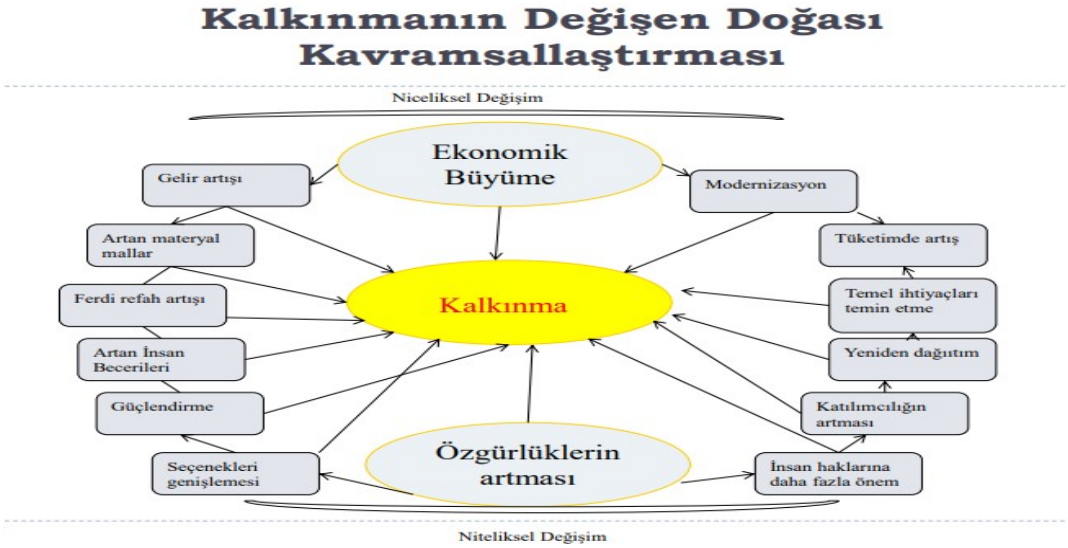

Şekil 1. Kalkınmanın Değişen Doğası Kavramsallaştırılması

Kaynak:Yavan Nuri(2021), "Bölgesel Kalkınma"Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Bölümü, https://acikders.ankara.edu.tr/

Kalkınmanın çok boyutluluğu zamana, sisteme, sürece ve yapıya göre değişmektedir. Kantitatif boyutuyla Ekonomik (Büyüme) boyutu,1940'lı yıllardan başlayıp 30 yıl sürmüş, daha sonra nüfus, eğitim, tarih, antropoloji, siyaset, coğrafya, din, hukuk gibi sosyal ağlarla örülecek kalkınma boyutu için 1970'ler: Sosyal (yoksulluk ve eşitsizlik) boyutu dikkate alınarak refaha yönelecek bir ekonomik büyüme finansörlüğü, gelirlerin elde edildiği en az ekonomik büyüme kadar önem arzeden çevre bilincini 1980'ler oluşturulan Çevresel (ve doğal kaynak) boyutu ve bunları sürdürülebilecek olan yarına önemli bir değer bırakacak özne insanın öncellikli kılınması gerektiği 1990'lar da ise İnsani (Eğitim, sağlık ve yaşam kalitesi) boyutu ve hür, müstakil, bağımsız teşebbüs ruhu yüksek çağdaş, modern, özgürlükçü, iyi yönetişim ve hukuk sistemi ve demokratik katılımcılık, şeffaflık ve hesap verebilir kurumlar boyutu bugün en önemli sürdürülebilir risk belirsizliği azaltıcı portföy çeşitliliğiyle 2020'li yıllara kadar etkisini sürdürmüş, gelişmiş ve dönüşüm sağlanarak yarına değer bırakma yolunda ilerlenmiş beşeri sermaye de her geçen gün vasıf düzeyini yükseltmiştir.

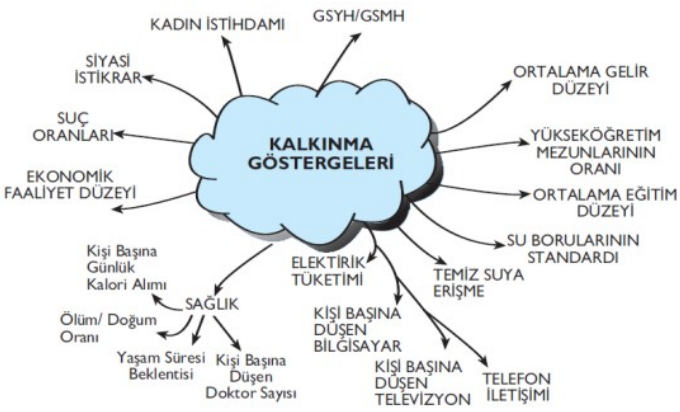

Şekil 2:Kalkınma Göstergeleri

Kaynak: Yavan Nuri(2021), "Bölgesel Kalkınma"Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Bölümü, https://acikders.ankara.edu.tr/

Şekil 2'de de görüldüğü üzere; Kalkınma Göstergeleri sadece ekonomik büyümeden ibaret değil en az onun kadar etkili çevre bilinci, suçların azaltılması, terörün önlenmesi, temel hak ve hürriyetlerin sağlanması, sosyal yapı ve dokunun güçlendirilmesi, yoksulluk ve yolsuzlukla mücadele, siyasi istikrar, fikir telakkileri, kültürel faaliyetler, beyni ve ilmi gelişmeler, suya erişim, yeraltı ve yerüstü doğal kaynaklar, ulaşım, iletişim, bilgi düzeyleri ve teknolojik, politik, ekonomik süreç, sistem ve yapılar da önemli parametrelerdir(Yavan, N, 2021). Kalkınmanın fonlandığı büyüme olabildiğince yenilenebilir çevre dostu doğa koruma odaklı olması ise modernleşmenin ve makineleşmenin sağladığı kolaylığın getireceği maliyet karşısında hesaba katılarak kararlar verilmelidir. Aksi halde büyüyen fakat gelişemeyen, topyekün refaha erişemeyen çevre düşmanı yatırımlar ortaya çıkacak modernleşme gerçekleşemeyecektir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Tarım ve sanayideki gelişmeler yatırımların nevini, tüketim kalıplarını, üretimi, istihdamı, sermaye birikimini, uzmanlaşmayı ve teknoloji gibi ekonomik sistemi olumlu yönde değiştirmiş, düzgün işleyen piyasa mekanizmasını fiyat mekanizması ile gerçekleştirerek büyümeden elde edilen gelirleri eğitim, sağlık gibi yaşam kalitesini içeren kalkınma sanayi ile birlikte gerçekleştirilecek büyük bir yapısal dönüşüm sanatsal, kültürel ve zihinsel gelişmeleri de içeren çağdaşlaşmayı ortaya çıkarmıştır.

Bu dönüşümü gerçekleştiremeyen gerekli fonlamayı sosyal yapıyı güçlendirmeye ayıramayan , dışsallıkları dikkate almayan, eksik enformasyon ve yapısal unsurları zayıf olan Az gelişmiş Ülkeler(AGÜ)'lerin hem arz hem de talep yapılarındaki düşük fiyat esneklikleri nedeniyle serbest piyasa koşullarını içermediği ve düzgün işleyen piyasaları olmadığı için gelişmiş ülkelerin ekonomik yapısında oluşan verimlilik, etkinlik sağlanamayacak ve dolayısıyla aynı etki ve sağlıklı sonuç veremeyecektir.

Yaparak öğrenme süreci, araştırma geliştirme, patent sistemi sayesinde, yenilenebilir enerji kaynakları, ar-ge çalışmaları, sermaye birikimi, işbölümü ve uzmanlaşma, işgücünde artış, işgücü ve sermaye birikiminde artış, kaynakları etkin ve yerinde kullanma, teknolojik gelişme, verimlilik, etkinlik ve karlılık, ülkeler arasında büyüme farkları, yatırımın marjinal etkinliği, tasarruf oranındaki farklar, gelir dağılımında adaletin sağlanması, hem tasarruf hem büyüme oranındaki farklar, üretim faktörlerindeki artış(emek, sermaye, doğal kaynaklar ve girişimcilikteki artışlar), teknoloji düzeyindeki gelişmeler, yoksulluk ve yolsuzlukla mücadele, verimlilik artışı, imalat sanayinde yapısal değişim, beyni ve ilmi faaliyetlere yatırım, patent, buluş, icat, marka tescilleri, dış ticarette yapısal değişim, büyüme-kalkınma arasındaki farklılıklar, makroekonomik istikrar, temel hak ve hürriyetler, insani gelişmişlik düzeyi özellikle; uzun ömürlülük, yetişkinler için okur yazarlık, yaşama standardı (satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen gelir)

S. Kuznets ;

" …… Ekonomik büyümenin modern anlamı, kendi nüfusuna değişik ekonomik mallar sağlama kapasitesindeki uzun vadeli artışlardır şeklinde olmalıdır. Büyüyen kapasite ileri teknoloji, kurumsal ve siyasal düzenlemeler üzerine oturmalıdır. Türkçe'de sekülarizmin önceki karşılığı "asrilik" ve "muasırlaşmak" olarak karşılanmıştır. Ancak bu iki kavram da (asrileşme ve muasırlaşma) halkın kulağında olumsuz çağrımlar yaptığından büyük çoğunluğun anlamını bile bilmediği melez bir terim olan laiklik daha çok kullanılmıştır(Akiş, Elife,2021).

Berkes şöyle der: "*Değer ölçüleri olmayan hiçbir toplum yoktur. Ancak bazı değerler zamanın gereklerine göre değişeceğine, zamanla katılaşma, kireçleşme eğilimi gösterir. Bu bize üç şey anlatır: Toplumun bireylerini birbirlerine kenetleyen çok güçlü birlik vardır; kişiler değişmez kurallara uyarak yaşamayı çok rahat ve kolay bulurlar; yaşamları, yaşlanan kişilerin damarlarının sertleşmesi gibi katılaşmıştır. Kişiler böyle bir durumu çok beğenirlerse de değişme zorunluluklarının silsilesini yemeyen toplum da yoktur. Zamanın yumrukları altında bazı kişiler, alışık oldukları ölçüyü bırakmaya, bazılarını gizli ya da açıkça çiğnemeye, bazıları da ya dışarıdan yeni kurallara almaya ya da kendileri yeni kurallar geliştirmeye başlarlar. Bunu yapanların iç hayatında ise çatışmalar başlar, bunun da sayısız görüntüleri vardır.*" (Akiş, Elife,2021).

Bu hızlı değişim dönemlerinde bir toplumda en yüksek sayılan değerler dinsel değerler kılığına girmeye yatkındır. "Din, geleneğin en son sığınağı, en son savunma kalesi" haline gelir. Toplumun eski yaşayışından gelen birçok alışkanlık, adet, kolaylık din gereği imiş gibi bir nitelik kazanır. Bu durumda laikleşme ile sekülerleşme sözcükleri birbirine yakınlaşıyor(Akiş, Elife,2021).

Kaynakça

Akiş, Elife(2021), "İktisadi Büyüme ve Kalkınma", İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi**, http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/iktisat_ao/iktisadibuyumevekalk.pdf**

Alkin Erdoğan(1975), Gelir ve Büyüme Teorisi, İstanbul Üniversitesi yayın no:210, iktisat Fakültesi, Yayın No:362, Elektronik Ofset

Aslan, Funda(2010), "İktisadi Büyümenin Ekolojik Sınırları ve Kalkınmanın Sürdürülebilirliği", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Artan, S; Hayaloğlu, P.(2013), "Ülkelerarası Büyüme Farklılıklarının Açıklanmasında Kurumsal Yapının Rolü", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 8(3), ss. 31-54, Aralık

Atik, Hakan A. Dolun, Leyla(2006), "Kalkınma Teorileri ve Modern Kalkınma Bankacılığı Uygulamaları", Türkiye Kalkınma Bankası Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara

David Begg, Stanley Fischer and Rudiger Dornbusch(2005), Economics,8th Edition, McGraw-Hill, PowerPoint presentation by Alex Tackie and Damian Ward

David Begg, Stanley Fischer and Rudiger Dornbusch, Economics(2008),9th Edition, McGraw-Hill, PowerPoint presentation by Alex Tackie and Damian

Egeli, Hüseyin Avni(2001), "Dış Ticaret Açısından Sanayileşme Stratejileri ve Türkiye Açısından

Değerlendirmesi", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İİBF Dergisi
Heilbroner, Robert L(1970), "İktisadi Sorun 1, Modern İktisadi Toplumun Doğuşu**",** Çeviren:Demir Demirgil, Çağlayan Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul
Hiç Mükkerem(1970), Büyüme Teorileri ve Azgelişmiş Ekonomiler, İstanbul Üniversitesi yayın no:1578, iktisat Fakültesi, Yayın No:285, Sermet Matbaası
Jabareen, Y.(2006), "Sürdürülebilir Kalkınma için Yeni Bir Kavramsal Çerçeve. Environ. Dev. Sürdürmek", 10 , 179–192.
Karatepe, Umar(2006), "Türkiye'de İktisadi Büyüme Stratejileri ve Yoksulluk", Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
Kibritçioğlu, Aykut(1998), "İktisadi Büyümenin Belirleyicileri ve Yeni Büyüme Modellerinde Beşeri Sermayenin Yeri", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 53, Sayı 1
Konya, Sevilay(2012), "İhracata Dayalı Sanayileşme Stratejilerinin Büyümeye Etkisi: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Uygulama", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
Özel, H. Alp(2012), "Ekonomik Büyümenin Teorik Temelleri", Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Bahar, Cilt 2, Sayı 1
Öztürk Musa(2020), "İslami İktisat ve Finans Üzerine Araştırmalar**",** Nobel Yayınevi, 1.Basım, yayın No:2814,Ankara
Yavan Nuri(2021), "Bölgesel Kalkınma"Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Bölümü, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/176308/mod_resource/content/0/Hafta%203_B%C3%BCy%C3%BCme%20ve%20Kalk%C4%B1nma%20ve%20Kalk%C4%B1nman%C4%B1n%20De%C4%9Fi%C5%9Fen%20Do%C4%9Fas%C4%B1.pdf
Yılmaz, Ö. ve Akıncı, M.(2012), İktisadi Büyüme ve Makroekonomik Belirleyiciler, Nobel Akademik Yayıncılık
Yürekli, Özlem(2004) ,"Ekonomik Krizler Açısından Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerine Etkileri ve Türkiye Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

NOT "TOO FAR" ANYMORE: TURKEY'S HUMANITARIAN DIPLOMACY ACTIVITIES IN LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN AND REFLECTIONS FROM THE REGION

Segâh TEKİN
Assoc.Prof.Dr. Necmettin Erbakan University, Turkey
Faculty of Political Science Department of Political Science & International Relations

EXTENDED ABSTRACT

Turkey's recent interest in deepening relations with Latin America and the Caribbean (LAC) countries started in the late 1990s and became an essential part of Turkish diplomacy's global activism during the last two decades. Turkey-LAC relations were limited during the 20th century. Main reasons can be listed as geographic distance, economic difficulties and internal political instabilities encountered in both Turkey and the LAC region and the international political climate of the Cold War period during which especially Turkey focused more on the developments, threats and partnership opportunities in its neighborhood. However, due to the end of the Cold War and with the transition from military influence in politics to democracies and also with the adoption of neoliberal economy policies, during the 1990s for both Turkey and the countries of the LAC region, visionary changes in foreign policies and quest for global partnerships started to emerge. As a result, developments such as the then President Demirel's Latin America tour as the first presidential visit from Turkey to the LAC region in 1995 and the declaration of Latin America and the Caribbean Action Plan in 1998 revealed Turkey's growing interest in the LAC region.

Economic problems and internal political developments in Turkey negatively affected the sustainability of an opening towards the LAC region in late 1990s and early 2000s. Nevertheless, under the Justice and Development Party (JDP) governments in Turkey, the country redefined its foreign policy goals in accordance with Turkey's increasing economic and political power at global scale. With the motto of pro-active and multi-dimensional foreign policy, Turkey started to assume new roles and responsibilities. While Middle East and Eurasia regions as its traditional areas of interaction kept their prioritized place in Turkish foreign policy, a growing interest arose in establishing or deepening ties with the remaining regions of the world. Thus, new foreign policy rejected distance as excuse for noninteraction [1]. Within this context, Turkey started to implement opening policies for previously "far away" regions such as Africa (with a novel emphasis on sub-saharan Africa) and the LAC. Ministry of Foreign Affairs of Turkey revised the 1998 Action Plan and declared 2006 as the Year of Latin America and the Caribbean in Turkey. From then on, diplomatic, political, economic, demographic and cultural relations between Turkey and the LAC gained an unprecedented momentum.

While the period since 1990s marked an increase in Turkey's diplomatic, economic, military, and cultural relations with the countries and organizations in the LAC region, humanitarian diplomacy, adopted as a pillar in Turkish foreign policy [2], constituted a vital dimension of extending ties. Humanitarian diplomacy became a widely used concept in the related academic and professional literature during the 2000s [3]. In its general definition is the policies and implementations of the states and international organizations in the field of humanitarian aid. Humanitarian diplomacy activities involve crises management as well as coordination and cooperation of actors and the management of tasks and the allocation of resources [4].

Besides government-funded Turkish cultural, religious, and educational institutions, humanitarian diplomacy and development cooperation activities conducted by the Turkish Cooperation and

Development Agency (TIKA) have become an indispensable pillar of Turkey's approach to the LAC region. Today, TIKA is Turkey's major humanitarian and development aid provider in the LAC TIKA started its activities in the region in 2008, opened two regional offices, and implemented numerous projects. In order to represent Turkey in the region, TIKA works alongside other governmental and non-governmental actors from Turkey such as Diyanet Foundation in religious affairs, Maaarif Foundation in educational affairs, Yunus Emre Institutes in cultural affairs and various NGOs and business sector representatives in the LAC region ([5], [6]). Besides Turkey's diplomats in the region, all these governmental and non-governmental actors contribute to realization of Turkey's LAC policies and represent the interests of Turkey and its citizens.

In order to coordinate its activities in the LAC region, TIKA opened its first regional office in Mexico City, Mexico in 2014. Second regional TIKA office was opened in Bogota, Colombia in 2015 [7]. Main focus of TIKA activities in the region are humanitarian aid, medical aid, education, women, disadvantaged groups, minorities, Muslim communities, Turkish or Muslim cultural heritage in the region. Some development cooperation projects have also been applied. For example, most of the projects implemented by the TIKA Mexico office since 2016 focused on the empowering of women by providing diversified training courses targeting the women living in urban and rural areas, organization of training programs for civil servants, and aid provision in the form of donations. In accordance with its humanitarian approach, TIKA was among the early-reacting international actors to distribute aid to the victims of the earthquake in 2017 and donations were made to educational institutions, libraries and healthcare institutions ([8], [9]). Within this context, this paper discusses that TIKA's activities in the LAC region are primarily realized in donations instead of development cooperation, mainly targeting the victims of natural disasters, disadvantaged groups, and Muslim minorities from different ethnic backgrounds.

Keywords: Foreign Aid, Humanitarian Diplomacy, Latin America and the Caribbean, TIKA, Turkey

REFERENCES

[105]. N. Koru, "Dışişleri Bakan Yardımcısı Büyükelçi Sayın Naci Koru'nun Fahri Konsoloslar Toplantısının Açılışında Yaptıkları Konuşma", April 15, 2013, Ankara, [Online]. Available: http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakan-yardimcisi-koru-gunumuzde-proaktif-ve-cok-boyutlu-turk-dis-politikasinda-artik-uzak-ya-da-cok-uzak-gibi-tanimlara-yer-yok.tr.mfa

[106]. (2021) The MFA website. *Turkey's Enterprising and Humanitarian Foreign Policy* [Online]. Available: https://www.mfa.gov.tr/synopsis-of-the-turkish-foreign-policy.en.mfa

[107]. L. Minear and H. Smith, Eds., (eds), *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft*, Tokyo, Japan: United Nations Press, 2007.

[108]. P. Régnier, "The emerging concept of humanitarian diplomacy: identification of a community of practice and prospects for international recognition", *Int. Review of the Red Cross*, vol. 93, no. 884, pp. 1211-1237, Dec. 2011.

[109]. (2018) The TOBB website, "Ömer Zeydan: "Latin Amerika ile ilişkilerin geliştirilmesine büyük önem veriyoruz", [Online]. Available: https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=8543&lst=Haberler

[110]. M. Çavuşoğlu, "Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun VII. Büyükelçiler Konferansının Açılışında Yaptığı Konuşma", January 5, Ocak, Ankara, [Online]. Available:

http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu_nun-vii_-buyukelciler-konferansinin-acilisinda-yaptigi-konusma_-5-ocak-2014_-ankara.tr.mfa
[111]. (2018) The TIKA website, "TİKA carried out 172 projects and activities in 10 years in Latin America", [Online]. Available:https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_carried_out_172_projects_and_activities_in_10_years_in_latin_america-49205
[112]. (2019) The TIKA website, "TİKA Has Implemented 50 Projects in Mexico Since 2016", [Online]. Available: https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_has_implemented_50_projects_in_mexico_since_2016-55984
[113]. (2021) The TIKA website, "TİKA Sets Up a Sensory Room at Mexican Rehabilitation Center 23 days ago", [Online]. Available: https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_sets_up_a_sensory_room_at_mexican_rehabilitation_center-66014

THE INFLUENCE OF SECURITY THREATS AND RISKS IN THE EUROPEAN UNION

Delia – Mihaela Marinescu
PhD, National Defense University "Carol I", Bucharest, Romania

ABSTRACT
The current European security environment is marked by multiple challenges, given that can be identified various threats and risks that affect the fundamental rights and freedoms contained in the Charter of Fundamental Rights of the European Union and that prevent a secure climate in the European Union, being able to constitute elements that lead to impeding the development of societies.
Given that the security environment is constantly changing, determined by the fact that insecurity exists in more and more areas of social life, terrorism and cyber attacks are threatening both the European Union and the international community, given that terrorist groups can focus their actions on the networked systems of countries and international organizations.
The purpose of this article is to present elements related to the influence of security threats and risks in the European Union, with reference to terrorism and cyber attacks, including by analyzing the situation of migrants.
Subsequent research has shown that terrorism and cyber attacks pose constant threats to European Union countries, which have led to legislation to severely punish any violations, but in order for them to be kept under control it is necessary to know the generating causes, but also long-term effects.
In addition, the analysis concluded that terrorism and cyber attacks are often linked to migration, given that those who launch these attacks are in many cases migrants who feel that in the host state they are not treated equally with the citizens of that country, which leads to the accumulation of frustrations over time and gives birth to the idea of finding an acquisition of revenge.
In the present research, the qualitative method based on the study of the bibliography and the sociological method will be mainly used, the documentation being the major working tool.

Keywords: cyber attacks, migration, European Union, security, terrorism

INTRODUCTION

The European Union is founded on a common determination to promote peace, stability and to build a world based on respect for human rights, democracy and the rule of law, as an example of the transposition of the idea of unity on this continent, which dates back to antiquity.

Peacekeeping, development and prosperity are the foundations for maintaining security at the level of the European Union, a body that through its regulations has proven its ability to promote the fundamental values of a democratic state inside and outside its borders in a secure environment - a continuous transformation, which is mainly reflected in the difficulty of anticipating hybrid and asymmetric threats, in order to be able to take effective measures to prevent them.

The security environment will continue to be influenced by multiple challenges, some of which are unpredictable, which have an impact not only on the space in which they actually occur, but also on the European Union as a whole, given that today's globalized world is characterized by through interdependence and interconnection [1].

Ensuring security is essential for all EU citizens, and is a prerequisite for ensuring the development of society and ensuring a normal climate in which rights and freedoms are respected. In

the event of military conflicts or acts that may lead to increased crime, there will be restrictions and prohibitions on certain rights for a longer or shorter period of time.
In this security environment, terrorism and cyber threats are the main security threats in the EU, and as significant risks are those of a social nature, such as emigration and those related to the radicalization of extremist entities amid currents of ethnic origin, religion , many of these risks leading to threats.

TERRORIST THREAT IN THE EUROPEAN UNION

At the level of the European Union, terrorist attacks can be considered one of the most serious security threats, given that there has been a resurgence in recent years in many democratic states, such as France, Germany or the United Kingdom (while it was still an EU Member State), which under this persistent threat tighten legislation, but without a thorough analysis of the root causes and effects over time.
Thus, according to official statistics [2], in 2020, 57 completed terrorist acts were identified in EU Member States, most of them in the United Kingdom and Switzerland, which reported two probable jihadist terrorist attacks, the number of cases in the EU being comparable to that in year 2019.
In this context, there is a permanent concern at the level of the European space[3], in collaboration with the representatives of the Member States for the protection of fundamental values and of European citizens, in order to reduce their vulnerability to a terrorist attack [4], which requires firm measures to combat terrorism and publicly condemn any form of attack[5] on freedom of expression, religious freedom, including anti-Semitism, racism and xenophobia, as measures to combat incitement to hatred and violence are essential in order to maintain security.
Terrorism in Europe has mainly an ethnic and religious basis and this is the result of complex causes within those societies, generating an atmosphere of fear or alarm at the community level [6]. The bombers, as presented to the public by state authorities, are often young citizens born, raised and educated in those states in the spirit of democratic values, which although many are of Arab origin and are of the Muslim religion, it does not justify, in a normal way of thinking what they have done, which means alienation, an inadaptability in a society that I feel hostile and does not want.
It is noteworthy that following the wave of migration from the EU in 2013, the number of terrorist attacks committed by Muslims, especially Islamists, has intensified, which has led to an old theory that “immigration from countries susceptible to terrorism the increase in the number of terrorist acts in the destination country could be linked” [7], based on ideological conflicts between religions.
It is very worrying and sad at the same time that, in fact, there is a war against their own European citizens, the terrorist attacks being in fact a revenge, a despair of maladapted young people directed against their own country, especially since "Europe he chose to respond to terrorism not by restricting freedom, but by more freedom” [8], proof that terrorist attacks will not have a significant impact on European values, so it is impossible to find out what internal responsibility led to the attacks in the conditions in which all those considered terrorists are shot by the authorities.
However, migration itself should not be perceived as a cause that in itself generates terrorism, but should be analyzed as a factor favoring terrorism, in certain unfavorable situations [9], mainly in view of the integration of migrants in the host state and the impossibility of ensuring true equality of opportunity between migrants and the natives of that state, given that “recognition of freedom of movement is a fundamental principle of the European Union, which implicitly presupposed and the introduction of a mechanism to prohibit any differentiation on grounds of nationality at Member State level” [10].

An eloquent example of a terrorist attack within the European Union was the Paris massacre at the headquarters of the satirical newspaper Charlie Hebdo in Paris on January 7, 2015 when 12 people died, a case in which action was taken to undermine fundamental rights.
On that occasion, two masked people, later identified as Kouach brothers of Franco-Algerian origin, dissatisfied with the publication of cartoons considered offensive to the Prophet Muhammad, attacked in broad daylight, at 11:30 local time, the newspaper's editorial office in a working meeting killing 12 people (10 journalists, including the director of the publication - the cartoonist Charb, who seems to have been the main target of the attack and the main cartoonists, and 2 other policemen, one at the newspaper and one in the shootings with the terrorists) on the streets of Paris) and injuring another 11, thus decimating the publication's editorial staff.
The bombers were identified a few days later and killed by the French authorities, and there are many questions about the veracity of the official version of committing and carrying out this unclaimed terrorist attack. Charlie Hebdo is a satirical weekly, containing non-conformist, offensive caricatures, stories, controversies and jokes, being recognized for his anti-religious and leftist character as well as for the cartoons with the Prophet Muhammad, which he publishes regularly, for which he was repeatedly the target of threats. The entire community of democratic states condemned in the strongest terms this attack, which aimed at weakening democracy, in one voice the states expressed their solidarity in the face of the crimes committed, being convinced that only united can give a firm response to terrorism .
The Charlie Hebdo terrorist attack created a wave of discontent and an unprecedented mobilization of French citizens who took part in marches of silent solidarity with the victims of the bloody attack and for the support of fundamental rights and freedoms, both in Paris and throughout France, under the slogan, "Je suis Charlie" (I am Charlie) right from the night of the attack, France declared national mourning.
A historic march of solidarity and unity took place in Paris on January 11, 2015, when more than 50 heads of state and government and more than 1.5 million people commemorated the victims of the attack and said no. " Definitely terrorism. Similar rallies have taken place in many other cities in Europe and the United States.
The slogan "Je suis Charlie" has become a symbol of the fight against extremism, terrorism and the undermining of fundamental freedoms, freedom of the press, in all its forms of manifestation, ideas highlighted by most leading journalists in France.
This terrorist attack, which has produced in France, until then, the most deaths in the last 40 years, and which is one of the most relevant in this field worldwide, which had as a pretext certain caricatures of the Prophet Muhammad , is with much deeper implications for the modern fundamental values of democratic states, the attack being given on the basis of a defining principle of democracy, respectively of the civilization of the western world.
Due to the cruelty shown by two French citizens, as announced by the state authorities, raised and educated in the spirit of freedom, even if they have Algerian origins, it is very difficult to understand a war against their own co-nationals, European citizens. unimaginable in a democracy like France.
Also in France, on November 13, 2015, a wave of attacks was committed in Paris, resulting in 130 dead and hundreds injured. All terrorists lost their lives, and a state of emergency was declared in the country that was in force until July 15, 2017, after successive extensions, to try to avoid the occurrence of such cases and to discourage potential terrorists.

There have also been other attacks in France, some completed and others annihilated by special forces, generally held a few days before important political events, especially related to the elections. Thus, two men suspected of preparing an "imminent" attack were arrested in Marseille, five days before the first round of the presidential elections in this country.
What is interesting is that the bombers are young Frenchmen of Arab origin (Algerians, Tunisians, Moroccans), in the records of the authorities being known for their radicalization, being considered jihadist sympathizers, and the terrorist organization Islamic State is behind the attacks, according to the data transmitted by the authorities.
Terrorist attacks adversely affect civil rights and freedoms, in the sense that after each attack the authorities tighten anti-terrorism legislation and restrictions on communications with state institutions, cyberspace is more closely monitored, opinions expressed on certain social networking sites are followed and people can be condemned for the opinions favorable to terrorists, in order to ensure a stable security environment.
At the level of the European Union, terrorist attacks generate an in-depth analysis, both at the level of states and the EU institutions, in order to find an optimal between a more restrictive anti-terrorist legislation, which more actively involves the institutions of force and intelligence of states. a rigorous development and observance of civil liberties provided for in national and European legislation.

CYBER THREATS

Cyber threats are also some of the most dangerous attacks on the assertion of fundamental rights and freedoms in the European Union, especially because of the rapidity and very large area of simultaneous spread, but also the impact of legal certainty that can affect the state of Right [11].
The online environment has become one of the most effective and powerful engines of global progress, and keeping it free and open means ensuring its security and safety, so that fundamental rights and freedoms offline in the EU are preserved. The cyberspace is characterized by the lack of borders, dynamism and anonymity, generating both opportunities for the development of the information society based on knowledge and risks to its functioning (at individual, state and even cross-border level) . Therefore, it must be protected from incidents, malicious activities and misuse, with state authorities and cooperation between them being essential.
Although the digital world brings huge benefits to society as a whole, there has been an increase in vulnerability in recent years, which is served either by stakeholders, commercial firms or corporations, or by state entities or organizations that can pursue internal or external political goals. , economic or military, all these represent subtle but effective forms of mass leadership, taking advantage of the rapidity and huge tree multiplication of information to millions of users almost instantly, as in the case of the Internet.
These threats materialized by cyber attacks against states, companies and users, organized by various entities block sites, fraudulently extract personal or company information requesting later redemptions, clone and use the computers of others to retransmit messages or perform acts of commerce. or financial-banking, without the people who own those computers being aware of this, so they commit identity theft, which generates the need to strengthen the resilience capacity in this field [12], so that EU citizens can have access to a secure digital environment.
False messages may be sent for the purpose of manipulating and misinforming broad categories of citizens on certain political, economic and social issues of interest or may illegally supervise and

control certain persons, violating both the freedom and confidentiality of communications and the right to privacy; affecting the security of the European Union space.
Cyber security incidents, whether intentional or accidental, are growing at an alarming rate in terms of both volume and complexity, and can disrupt the entire economic, social and security environment of states. Threats can come from a variety of sources - such as criminal, terrorist, politically motivated or state-sponsored cyber attacks for the purpose of spying or inducing disorder and chaos in systems, as well as natural disasters or unintentional mistakes.
Cybercrime is aimed equally at both the state and private sectors and individuals, with criminals entering the targeted computer systems with sophisticated software, stealing essential data, blocking the operation of computers, especially servers, demanding ransoms or economic and other espionage, in this case with the endorsement of state authorities.
Increasing confidence in cybersecurity involves ensuring secure and effective cooperation and coordination at national, European and global levels between all public and private institutions and bodies, as well as intensive exchanges of information between them in a timely manner. It is worth noting the effort of the international community and each state to find a social optimum for legislating and ordering the operation and use of cyberspace in order to combat both cybercrime and its misuse. For this purpose, specialized institutions and bodies have been created, coordination and analysis centers in which a very large number of specialized people work, laws, strategies, action plans, software and specialized equipment have been developed for the purpose of cyber defense.

The European Union includes the field of "cyber" among the core priorities of the EU's Global Strategy for Foreign and Security Policy presented in June 2016 and also pays increased attention to cyber security, equipping and supporting Member States to protect against cyber threats , while maintaining an open, free and secure cyberspace. The EU-wide cyber security policy framework includes the EU Cyber Security Strategy and the EU Strategic Framework on Human Rights and Democracy [13], and the proposal for a Commission Directive on Network and Information Security (NIS Directive), having as its legal basis Article 114 of the Treaty on the Functioning of the EU (TFEU).
This creates insecurity and mistrust in computer networks both for every EU citizen and for the security of information exchange between public or private institutions, which has generated special attention from the European Union, which has developed and implemented a coherent system of legislative measures and surveillance and prevention bodies, both centralized and in each country, but even so, in many situations, criminals are one step ahead [14].

Linked to both the terrorist and cyber threat is the mass surveillance that many EU countries use for various reasons for the officially stated purpose of ensuring the safety of citizens and combating terrorism and cyber threats.

These measures, legislated under special conditions due to large-scale terrorist attacks, either in Europe or the USA, do not comply with the measures of necessity and proportionality established by European and world human rights law, as evidenced by European and national courts.

The storage, transfer and use of the information collected, without the consent of the person concerned, makes, as art. 7 and 8 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union should not be respected, and fundamental freedoms should suffer in view of the fact that some professional categories require the confidentiality of information, which in this way can no longer be maintained.

Thus, the free transmission of more sensitive information related to the malfunctioning of institutions, antisocial acts, abuses or even personal thoughts and opinions can no longer be done,

which favors the emergence of self-censorship, knowing or existing the suspicion of recording and keeping this information which, in a certain context, may be used for denigrating or blackmailing purposes.

Ensuring proper control, appropriate legislation and the use of this supervision in special cases established by the courts would make this system beneficial to ensuring the security of EU citizens.

But, given that these surveillance systems are managed mainly by the secret services or law enforcement institutions of the states, it is difficult for civil society to verify the manner and purpose of using surveillance and storage equipment in the conditions in which fabulous sums have been invested. in the development and maintenance of software and all technical equipment ready to manage a huge volume of information.

For the EU, the main security risk, including for the vibrant space, is currently the massive migration into the European space from the Arab states in military conflicts, a topic that generates wide contradictory debates in some countries.

Thus, in order to form a current of opinion unfavorable to the reception and granting of humanitarian aid to these emigrants, as Europe did in the 1980s when it helped Iraqi refugees, false information is transmitted, truncated through the media, which in this thus no longer provides objective information.

Another issue related to emigration is the suspicion that among the emigrants have infiltrated terrorists who want to carry out terrorist cells by attracting European citizens of Arab origin, Muslim religion, dissatisfied and who consider themselves marginalized by the societies in which they live. it can also affect the freedom of information, in view of the vulnerability of the professional prestige of some publications and of the entire media, which suffers from the fact that erroneous and disparate information is transmitted to the public, responding to political commands, and the fact that emigrants use the Internet, In particular, social networking sites and various mobile applications cause state authorities to take measures to provide advanced surveillance of migrants, and using this circumstance there may be a temptation to extend this surveillance widely to the citizens of those states without public opinion. to know this aspect.

CONCLUSIONS

The analysis of the current European security environment shows that terrorism and cyber attacks are constant threats to European Union countries, which have necessitated the adoption of a rigorous legislative framework that is capable of effectively sanctioning any attempt to derail legal norms. , it is absolutely necessary that these threats can be properly managed in order to avoid their long-term effects for the whole community.

In addition, it should be noted that both terrorism and cyber attacks are linked to the phenomenon of migration, given that those who generate these threats are often migrants who either aim to destabilize this territory when they arrive in the host country for reasons of order. ethnic or religious, or when they try to integrate into the new state, they feel they are not treated equally with the citizens of that country, which leads to the accumulation of frustrations over time and gives birth to the idea of finding a method of revenge.

However, there is no cause for concern in the European Union at the moment that the security threats and risks identified would systematically influence fundamental freedoms in the EU or that they would significantly affect the security environment because democratic regulatory mechanisms, at all levels, work. correctly and efficiently, being constantly in the attention of the competent institutions.

The balance and separation of powers in each Member State, as well as the cohesion of European bodies and legislation, has made those slippages in the violation of freedom of information legally regulated in order to achieve the safety and security of citizens, and the EU to remain "a space for freedom, security and justice ", as provided for in Article 3 (2) of the Treaty of Lisbon.

REFERENCES

[1] F. Repez, P. Olar Approaches in support of human security, article published in Bulletin of ”Carol I” National Defence University, no. 1/ 2021, available online at https://revista.unap.ro/index.php/revista/article/view/999, accessed on 20.10.2021

[2] To be seen European Union Terrorism Situation and Trend Report Situation 2021, available online at https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2021-tesat, accessed on 20.10.2021

[3] To be seen Joint statement by EU home affairs ministers on recent terrorist attacks in Europe, available online at Joint statement by EU home affairs ministers on recent terrorist attacks in Europe, accessed on 20.10.2021

[4] D. A. Bantaș, Între frică și siguranță: societățile umane în căutarea securității, Editura CTEA, București, 2019, p. 163

[5] To be seen European Council meeting (10 and 11 December 2020)- Conclusions, available online at https://www.consilium.europa.eu/media/47339/1011-12-20-euco-conclusions-ro.pdf

[6] D. L. Rădulescu, Probleme globale contemporane, Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești Publishing House, Ploiești, 2007, p. 160

[7] N. Niță, A. Filipescu, Arab migration and terrorism, serious threats to freedom of movement and a the right to happiness in Europe, article published in Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 7. Issue 2/2018, available online at https://www.ugb.ro/Juridica/Issue14ROEN/2._Migratia_araba.Nita_Nelu.Anca_Filipescu.RO.pdf , accessed on 21.10.2021

[8] C. Moisă, Europe where? Migration, terrorism, secessionism, anti-globalism, the Russian threat, article published in INFOSFERA, Year IX no. 4/2017, available online at https://www.mapn.ro/publicatii_militare/arhiva_infosfera/documente/2017/4_2017.pdf, pp. 66-71

[9] M. Helbling, D Meierrieks, Terrorism and Migration: An Overview, article published in British Journal of Political Science (2020), p. 1-20, available online at https://d-nb.info/1225295300/34, accessed on 21.10.2021

[10] D.L Rădulescu, Raportutile juridice de muncă. Discriminarea etnică, Didactică și Pegadogică Publishing House SA, București, 2021, p. 136

[11] S.A. Manea, Analysis of the concepts of threat to national defence and national security , article published in Bulletin of ”Carol I” National Defence University , no. 3/2021, pp. 91-96, available online at https://revista.unap.ro/index.php/revista/article/view/1215/1181, accessed on 22.10.2021

[12] To be seen The EU Cybersecurity Strategy, available online at https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cybersecurity-strategy, accessed on 23.10.2021

[13] To be seen the official site of the Council of the EU, available online at https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/11/19/council-approves-conclusions-on-the-eu-action-plan-on-human-rights-and-democracy-2020-2024/, accessed on 23.10.2021

[14] ENISA Threat Landscape 2021, available online at https://www.enisa.europa.eu/publications/sectoral-thematic-threat-analysis, accessed on 23.10.2021